

In Editura „Scrisul Românesc“, Craiova

AU APĂRUT:

DICTIONARE EDIȚIUNE MARE

L. Șăineanu. Dictionar Universal al Limbei
Române, ed. V, revăzută și
adăugită.

M. W. Schroff. Dictionar German-Român,
ed. II.

DICTIONARE EDIȚIUNE ȘCOLARĂ

C. Șăineanu și Dictionar German-Român.
M. W. Schroff.

Idem Dictionar Român-German.

C. Șăineanu. Dictionar Francez-Român.

„ „ Român-Francez.

„ „ Petit Dictionnaire portatif,
Roumain-Français et Français-Roumain.

M. Stăureanu Dictionar Latin-Român.

M. Schönkron „ Englez-Român.

„ „ Român-„

Prețul Lei 70.

DIȚIONAR
ROMÂN-LATIN

INTOCMIT DE

Stăureanu
M. STĂUREANU
Profesor de liceu

diva do
si de de
EDIȚIUNE ȘCOLARĂ

Editura „SCRISUL ROMÂNESC“ / CRAIOVA

DIȚIONAR ROMÂN-LATIN

întocmit de

M. STĂUREANU

Profesor de liceu

EDIȚIUNE ȘCOLARĂ

EDITURA „SCRISUL ROMANESC” / CRAIOVA.

22.428.

CĂTRE CRITICI

Nu putem decât să repetăm cele zise la publicarea dicționarului Latin-Român în 1913.

Un dicționar Român-Latin făcut în 1924, nu poate avea pretențiuni de originalitate. Am utilizat și noi opere similare ¹⁾.

Un dicționar Român-Latin de formatul și cu prețul celui de față, făcut pentru școlari, trebuie să se mărginească la cuvintele cele mai uzitate în cele două limbi.

N'avem pretențiunea de a fi făcut ceva desăvârșit, dar credem că am umplut un gol ²⁾ și că oferim ceva folositor tinerilor elevi din școlile secundare.

Vom fi recunoscători acelor persoane competente cari ne vor indica părțile defectuoase ale acestei lucrări, și vom căuta ca în edițiile următoare să împlinim lipsurile și să îndreptăm greșelile.

Autorul.

Craiova, 1924.

¹⁾ L. Quicherat, Dictionnaire Français-Latin, Paris 1870.

Heinrich-Wagener, Deutsch-Lateinisches Schulwörterbuch, Leipzig-Berlin 1909.

H. Mühlmann, Deutsch-Lateinisches Handwörterbuch, Leipzig 1884.

Toussaint-Langenscheidt, Deutsch-Lateinisches Taschenwörterbuch, Berlin 1910.

F. I. Ion Mitrescu, Dicționar Român-Latin, București.

Pentru suplimentul gramatical am consultat:

G. Riemann, Syntaxe Latine, Paris 1900.

L. Havet, Grammaire Latine, Paris 1886.

Prof. Dr. Wolsch, Grundriss der lateinischen Sprache, Leipzig 1908.

Popa Lisceanu, Gramatica limbii latine, București 1909.

Constantin Dem-Conde, Sintaxa limbii latine, Târgoviște 1898.

²⁾ Afară de Dicționarul Român-Latin al d-lui F. Mitrescu, care a devenit foarte rar și care nu e destul de practic pentru școlari, nu cunosc un altul care să mă fi putut scuti de munca ce am depus în opera aceasta.

CATRE ȘCOLARI

Acest dicționar a fost făcut mai ales pentru voi, ca să vă înlesniască facerea temelor latine și traducerea în latina a unor texte ușoare românești.

Consultarea unui dicționar Român-Latin presupune oarecari cunoștințe preliminare de gramatică latină, pentru a putea pune la forma potrivită vorbele din forma tip cum se găsesc în dicționar. Veți găsi pentru o singură vorbă românească mai multe vorbe latinești și veți alege pe aceea care se potrivește mai bine cu ideea pe care vreți s'o redați și cu fraza în care vreți să vă exprimați. Exemplele și vorbele din paranteze vă vor lămurii mai bine și vă vor înlesni traducerea.

În dicționar s'au pus: terminațiunile adiectivelor după gen și terminațiunea genetivului la substantive. Deosebirea dintre verbele de conjugarea II și cele de a III-a se vede după infinitivul în *ē*, (*ē*) sau *ē*, însemnat totdeauna. Celelalte două conjugări n'au nevoie de semne deosebite. Adverbele, cari s'ar putea confunda cu alte părți de cuvânt, s'au notat cu un semn distinctiv, ori s'au pus în paranteză (*adv.*). Acestea și multe altele pentru înlesnirea voastră.

* * *

Pe lângă aceste lucruri cari se găsesc și în alte dicționare Latino-Române, noi am mai adăugat următoarele, cari vă pot fi de folos:

1. Timpurile primitive ale verbelor neregulate mai grele de conjugat.

2. Un șir alfabetic de nume proprii istorice, geografice, literare și mitologice, cu explicațiuni concise suficiente.

3. O recapitulare din morfologia și din sintaxa limbii latine cu părțile lor mai grele pentru voi.

4. Câteva sfaturi pentru traducerea din românește în latinește.

5. Exemple de conversație în limba latină considerată ca limbă viută.

6. Câteva denumiri de funcționari administrativi și politici precum și de lucruri religioase particulare Romanilor.

7. Notițe explicative și un tablou comparativ asupra Calendarului la Romani: cum socotiau ei anii, lunile și zilele luni.

* * *

Ca să vă puteți servi ușor de acest dicționar, luați bine seama la următoarele indicațiuni:

1. **Vorbele românești** sunt înscrise în ordine strict alfabetică și sunt tipărite cu litere **compacte**, iar accepțiunile lor diferite, în contextul frazei române, sunt tipărite cu litere **ursive**.

2. Acolo unde vorba românească sau latinească nu prezintă singură un înțeles lămurit, i s'a adăugat (în paranteză) o vorbă complinitoare sau lămuritoare.

3. Diferitele înțelesuri ale unei vorbe românești și echivalentele lor în limba latină, le veți găsi sub vorba prin cîpăi tipărită compact la începutul rândului.

Așa: **hoț de noapte, pasăre de noapte, se găsesc sub vorba noapte**, care trebuie pusă în locul semnului ~; **a trage de păr, a-și smulge părul, se găsesc la vorba păr**.

4. Numele proprii istorice etc., le veți găsi în partea II-a a dicționarului, în ordine alfabetică.

5. Tabloul comparativ cu explicațiile asupra Calendarului la Romani s'a tipărit deosebit pe hârtie de culoare roz și este intercalat între partea I-a și II-a a dicționarului.

6. Suplementul gramatical, sfaturile pentru traducere și exemplele de conversație latină sunt puse la început, înaintea dicționarului propriu zis.

* * *

Cu aceste indicațiuni și cu cunoașterea abreviațiunilor și a semnelor, puteți utiliza dicționarul nostru fără multă greutate.

Autorul.

Craiova, 1924.

ABREVIATUNI

a.	ante	inf.	infinitivus (modus)
a. Chr.	ante Christum	interj.	interjecțiune
abl.	ablativus (casus)	interrog.	interrogativ
abl. abs.	ablativ absolut	intrans.	intransitivum (verbum)
acc.	accusativus (casus)	iur. jur.	iuridic (termin)
acc. c. inf.	acuzativ cu infinitiv	l. lat.	limba latină
act.	activ	Lcr. Lucr.	Lucretius (poet)
adj.	adjectiv	Lin. Linn.	Linnée (naturalist)
adv.	adverb	Liss.	Lisseanu-Popa (autor de Gram. lat.)
Agr.	Agricultura	Liv.	Titus Livius (istoric)
alci	alici (dativ m. f. n.)	m., masc.	masculinum (genus)
alcis	alicuius (genetiv m. f. n.)	Mat.	Matematice
alqā	aliquā (abl. fem.)	Mecan.	Mecanica
alqd	aliquid (nom. acc. neutrum)	Med.	Medicina
alqm	aliquam, aliquem (acc. f. m.)	Milit.	Militar (termin)
alqo	aliquo (abl. m. n.)	Miner.	Mineralogia
Aritm.	Aritmetica	Muz.	Muzica
Bot.	Botanica	n.	neutrum (genus)
c.	cum (praep. v. conj.)	Nat.	Naturale (științe)
Caes.	Caesar (Iulius)	nom.	nominalivus (casus)
Cang.	Du Cange (Glossarium)	num.	numeral
Chem.	Chemia	opp.	opus, opoziție
Cic	Cicero	Ov.	Ovidius (poet celebru)
Conde	Constantinescu Dem. (autor de Gram. latină)	p.	peru
conj.	conjecție sau conjunctivus (modus)	p. Chr.	post Christum
dat.	dativus (casus)	pag.	pagina
def.	delectivum (verbum)	part.	participiu
dep.	deponens (verbum)	pass.	passiv
Dipl.	Diplomație	perf.	perfectum (tempus)
Eccel.	Ecclesiastic	pers.	personal
Ex.	Exemplu	Phys.	Physica = Fizica
f.	femininum (genus.)	pl.	plural
fam.	familiar	Plant.	Plautus (autor de comed. i)
fem.	feminin	Plin.	Plinius (naturalist)
fig.	figurativ	plapt.	plusquamperfectum (tempus)
Fiz.	Fizica	poet.	poetic
genet.	genetivus (casus)	praep., prep.	praepositio, prepoziție
Geom.	Geometria	praes. prez.	praesens, prezinte (tempus)
Gram.	Gramatica	pron.	pronume
H., Hor.	Horatius (poet celebru)	prop.	propozițiune
Herald.	Heraldica	prov.	proverb
imp.	imperativus (modus)	Rhet.	Rhetorica
imperf.	imperfectum (tempus)	(s)	substantiv
impers.	impersonal	s. (între două vorbe) sau	
impf.	imperfectum (tempus)	ș. a. as.	și altele asemenea
indecl.	indeclinabil	Sall.	Sallustius (scriitor latin)
ind., iudic.	indicativus (modus)	Sen.	Seneca (filosof)

sing.	singular	<i>Tuc.</i>	<i>Tucidides</i> (istoric grec)
subj.	subjonctiv (mod)	unip.	unipersonal (verb)
subst.	substantiv	v.	(între două vorbe latine) <i>vel</i> =sau
<i>Suet.</i>	<i>Suetonius</i> (istoric)	V.	Vezi
superl.	superlativ (grad)	(v.)	verb
<i>Tac.</i>	<i>Tacitus</i> (istoric)	v. def.	verb defectiv
Techn.	Technologie	<i>Varr.</i>	<i>Varro</i> (gramatic vestit)
<i>Ter.</i>	<i>Terentius</i> (autor de comedii)	<i>Verg.</i>	<i>Vergilius</i> (poet celebru)
tr. trans.	transitiv (verb)	<i>Vitr.</i>	<i>Vitruvius</i> (arhitect).

SEMNE

† (lângă o vorbă latină) = neuzitat, rar.

— să se repete rădăcina vorbei.

~ să se repete vorba românească.

|| desparte diferitele accepțiuni ale unei vorbe.

() închide vorbe complementare sau explicatoare.

= egal, deopotrivă cu.

; sau 1. 2. 3 (înăluntrul unei vorbe), desparte sinonimele.

~ pe o vocală latină, arată că acea vocală e scurtă.

lungă.

NB. 1) Accentul " pe o vocală latină (în primele pagini) înlocuiește semnul obicnuit -, care arată că vocala e lungă în prosodia latină.

2) La *adjectivele românești* am pus terminațiunea feminină; iar la *verbele latine variabile*, am pus din partea schimbătoare cât trebuie să întregască forma radicală.

NOȚIUNI DE GRAMATICĂ LATINĂ

I. Substantivum

§ 1. În limba latină sunt trei genuri: masculinum, femeninum și neutrum cu două numere: singularis și pluralis. Sunt șase cazuri: nominativus, genetivus, dativus, accusativus, vocativus și ablativus. cari au diferite terminațiuni și se declină dupe cinci norme sau declinațiuni.

	I	II	III	IV	V.
Sing. nom.	-ă	ēr, ūs, ūm	...	-ūs, -ū	-ēs
genet.	-ae	-ī	-īs	-ūs	-ei
dat.	-ae	-ō	-ī	-ui, ū	-ei
acc.	-ām	-ūm	-ēm(-im) ¹⁾	-ūm, -ū	-ēm
voc.	-ă	ēr, ē ²⁾ , -ūm	ca nom.	-ūs, ū	-ēs
abl.	-ā	-ō	-ē(-i) ³⁾	-ū	-ē
Plur. nom.	-ae	-ī, -ă	-ēs, -ā(-ia) ⁴⁾	-ūs, -ūa	-ēs
genet.	-ārum	-ōrum	-ūm(-ium) ⁵⁾	-ūm	-ērum
dat.	-is ⁶⁾	-is	-ibus	-ibus(-ūbus) ⁷⁾	-ēbus
acc.	-ās	-ōs, -ā	-ēs, -ā(-ia) ⁴⁾	-ūs, -ūa	-ēs
voc.	-ae	-ī, -ă	-ēs, -ā(-ia) ⁴⁾	-ūs, -ūa	-ēs
abl.	-is ⁶⁾	-is	-ibus	-ibus(-ūbus) ⁷⁾	-ēbus

Obs. 1) Au la acc. sing.—im: sitis, tussis și încă câteva precum și vis, putere, care face pl. vires.

2) filius și meus au voc. sing. fili mi.—Numele proprii romane în alius, eius, ius au voc. sing.—i: Tulli.—Deus are voc. sing. tot deus; iar pl. face: dii (dī), deorum, diis (dīs).

3) Au la abl. sing.—i: a) cele cari au acc. sing.—im; b) neutrele in-e, -al, -ar; c) cele mai multe adiective de decl. III; d) subst. ignis în expresiunile: ferro et igni; aqua et igni interdicere.

4) La nom. acc. voc. pl. au -ia: a) neutrele in-e, -al, -ar; b) neutrele celor mai multe adiective de decl. III.

5) La genet. plur. au -ium: a) neutrele in-e, -al, -ar; b) cele mai multe parissilabe in-es și is ca: nubes, navis; c) monosilabele in-s sau -x precedat de o consoană ca: mons, arx; d) cele mai multe adiective și participii de decl. III.

6) dea și filia au dat. și abl. plur.—abus.

7) Au -ūbus la dat. și abl. pl. substantivele: lacus, portus, tribus și bissilabele in-cus ca: quercus, specus, etc.

II. Adiectivum

X

În l. latină adiectivele sunt: 1) de trei terminațiuni (câte una de fiecare gen); 2) de două terminațiuni (una pentru *masc.* și *fem.* și alta pentru *neutrum*; 3) de o singură terminațiune (pentru toate genurile). Ele se declină dupe norma substantivelor de decl. I, II, III, dupe cum urmează:

	Cu 3 terminațiuni			Cu 3 terminațiuni			Cu 2 terminațiuni			Cu 1 terminație		
	<i>masculin</i>	<i>fem.</i>	<i>n.</i>	<i>masc.</i>	<i>fem.</i>	<i>n.</i>	<i>masc.</i>	<i>fem.</i>	<i>n.</i>	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
	II	I	II	III	III	III	III	III	III	III	III	III
Sing. nom.	-us,-er,-ur	-a	-um	-er	-is	-e	-is,-ior	-e,-ius			-is	
<i>genet.</i> ¹⁾	-i	-ae	-i		-is			-is			-i	
<i>dat.</i> ¹⁾	-o	-ae	-o		-i			-i			-i	
<i>acc.</i>	-um	-am	-um	-em	-em	-e	-em	-e,-ius		-em		
<i>voc.</i>	-e,-er,-ur	-a	-um	-er	-is	-e	-is,-ior	-e,-ius		ca	nom.	
<i>abl.</i>	-o	-ā	o		-i		-i,-ē	-i,-e			-i	
Plur.²⁾ nom.	-i	-ae	-a	-es	-es	-ia	-es	-ia a		-es,	-ia	
<i>genet.</i>	-orum	-arum	-orum		-ium		-ium,-um	-ium,-um		-ium		
<i>dat.</i>	-is	-is	-is		-ibus			-ibus		-ibus		
<i>acc.</i>	-os	-as	-a	-es	-es	-ia	es	-ia a		-es,	-ia	
<i>voc.</i>	-i	-ae	-a	-es	-es	-ia	es	-ia a		-es,	-ia	
<i>abl.</i>	-is	-is	-is		-ibus			-ibus		-ibus		

Obs. ¹⁾ Fac *genet. sing.* în -ius și *dat. sing.* în -i, adiectivele: unus, solus, totus, ullus, alter, uter, neuter, nullus și alius-a-ud.

²⁾ Se întrebuintează numai la plural: ceteri, pauci, singuli, plerique.

În I. latină adiectivele sunt: 1) de trei terminațiuni (câte una de fiecare gen); 2) de două terminațiuni (una pentru *masc.* și *fem.* și alta pentru *neutrum*; 3) de o singură terminațiune (pentru toate genurile). Ele se declină dupe norma substantivelor de decl. I, II, III, dupe cum urmează:

	Cu 3 terminațiuni			Cu 3 terminațiuni			Cu 2 terminațiuni			Cu 1 terminație		
	masculin	fem.	n.	masc.	fem.	n.	masc.	fem.	n.	m.	f.	n.
Sing. nom. genet. ¹	II	I	II	-er	-is	-e	-is, -ior	-is	-e, -ius	...	...	...
dat. ¹	-us, -er, -ur	-a	-um	-i	-is	-e	-i	-i	-e, -ius	-is	-is	-ia
acc.	-o	-ae	-o	-i	-i	-e	-em	-em	-e, -ius	-em	...	...
voc.	-um	-am	-um	-em	-em	-e	-is, -ior	-is, -ior	-e, -ius	ca	nom.	nom.
abl.	-e, -er, -ur	-a	-um	-er	-is	-e	-i, -e	-i, -e	-i, e	-i	...	...
	-o	-a	o		-i							
Plur. ² nom. genet.	-i	-ae	-a	-es	-es	-ia	-es	-um, -um	-ia, a	-es, -ia	-es, -ia	-ia
dat.	-orum	-arum	-orum	-um	-ibus	-ia	-um, -um	-ibus	-um, -um	-ium	-ibus	-ibus
acc.	-is	-as	-a	-es	-es	-ia	es	es	-ia, a	-es, -ia	-es, -ia	-ia
voc.	-i	-ae	-a	-es	-es	-ia	es	es	-ia, a	-es, -ia	-es, -ia	-ia
abl.	-is	-is	-is	-ibus	-ibus	-ia	-ibus	-ibus	-ibus	-ibus	-ibus	-ibus

Obs. 1) Fac *genet. sing.* în -us și *dat. sing.* în -i, adiectivele: unus, solus, totus, ullus, alter, uter, zenter, nullus și alius-a-ud.

a) Se întrebunțează numai la plural: ceteri, pauci, singuli, plerique.

Comparația adiectivelor.

§ 3. Sunt trei grade de comparație: *positiv*, *comparativ* și *superlativ*. *Positivul* e adiectivul cu terminațiunile lui prime. *Comparativul* se formează cu terminațiunile: -ior pentru *masc.* și *fem.* și -ius pentru *neutr.* *Superlativul* are terminațiunile: -issimus, -issima, -issimum sau -rimus -rima -rimum ori; -limus, -lima -limum.

Obs. 1). Adiectivele, care înainte de terminațiunea -us, au o vocală, formează comparativul cu: magis, și superlativul cu: maxime d. ex. magis arduus, maxime idoneus.

2). Adiectivele terminate în -dicus, -ficus, -volus, fac comparativul în -entior, -entius și superlativul în -entissimus-a-um; d. ex. maledicus comp. -entior, -entius; maledic entissimus-a-um.

3). Adiectivele terminate în -er fac superlativul cu -rimus, -rima -rimum, d. ex. miserrimus, pigerima, acerrimus.

4). Următoarele 6. adiective în -ilis fac superlativul în -limus, -lima, -limum: *facilis*, *difficilis*, *gracilis*, *humilis*, *similis* și *dissimilis* fac: *facillimus-a-um* etc.

§ 4. Fac gradele de comparație cu totul neregulat următoarele:

	pos.	comp.	superl.
1.	bon us-a-um mal us-a-um magn us-a-um parv us-a-um mult us-a-um	melior-ius peior-ius maior-ius min or-us plus-ris	optim us-a-um pessim us-a-um maxim us-a-um minim us-a-um plurim us-a-um
2.	nequam frugi exterus inferus superus posterus	nequior frugalior exterior inferior superior posterior	nequissimus frugalissimus extremus (extimus) infimus (imus) supremus (summus) postremus (postumus)
3.	citra — intra — (prae) (prope) — ultra	citerior deterior interior ocior prior propior potior ulterior	citimus deterimus intimus ocissimus primus proximus potissimus ultimus

III. Adverbium.

§ 5. Adverbele de mod se formează dela rădăcina adiectivelor și anume: 2. Adiectivele în -us, -a-um și -er, -a-um fac adverbe în -e; de ex. doct us-a-um, adv. doct ē; pulcher-ra-um, adv. pulchr ē; miser-er-a-um, adv. miser ē; 2. Adiectivele de decl. III terminate în -ans, -ens fac adverbe în (anter și) (enter d. ex... ans, adv... anter; prudens-tis, adv. prudenter; 3. Celelalte adiective de decl. III fac adverbe în -iter, adăogat la rădăcină: celer adv. celeriter

Obs. Fac neregulat: bene (dela bonus), facile (dela facilis) difficulter (dela difficilis), audacter (dela audax).

§ 6. Adverbele se compară ca și adiectivele. Comparativul adverbului samănă cu neutrul comparativ al adiectivului corespunzător; iar superlativul adverbului se termină în **e** și **ē** format din superlativul adiectivului respectiv.

IX

IV. Pronomen.

§ 7. Pronumele se declină după o normă a lor proprie și anume:

A. Personalia.

B. Demonstrativa.

Pers.	I	II	III	III			III			III		
				m.	f.	n.	m.	f.	n.	m.	f.	n.
<i>Sing. nom.</i>	ego	tu		hic	haec	hoc	is	ea	id	ille	illa	illud
<i>genet.</i>	mei	tui	sui		huius			eius		illius		
<i>dat.</i>	mihi	tibi	sibi		huic			ei		illi		
<i>acc.</i>	mē	tē	sē	hunc	hanc	hoc	eum	eam	id	illum	illam	illud
<i>abl.</i>	mē	tē	sē	hō, hāc	hōc		eō, eā, eō			illō, illā, illō		
<i>Pl. nom.</i>	nos	vos		hi	hae	haec	ii	eae	eā	illi	illae	illā
<i>genet.</i>	nostri, nostrum	vestri, vestrum	sui	horum	harum	horum	eorum	earum	eorum	illorum	illarum	illarum
<i>dat.</i>	nobis	vobis	sibi		his			iis		illis		
<i>acc.</i>	nos	vos	sē	hos	has	haec	eos	eas	eā	illos	illas	illā
<i>abl.</i>	nobis	vobis	sē		his			iis		illis		

Obs. 1) Iste, ista, istud și ipse, ipsa ipsum se declină ca ille-a-ud. 2) Idem, eadem, idem se declină ca is, ea, id (m înainte de d se schimbă în n).

C. Relativum.

D. Interrogativum

sing.	m.	f.	n.	pl. m.	f.	n.	sing. m.	f.	n.	pl. m.	f.	n.
<i>nom.</i>	qui	quae	quod	qui	quae	quae	quis	quis	quid	qui	quae	quae
<i>genet.</i>		cuius		quorum	quarum	quorum		cuius		quorum	quarum	quorum
<i>dat.</i>		cui			quibus			cui			quibus	
<i>acc.</i>	quem	quam	quod	quos	quās	quae	quem	quam	quid	quos	quās	quae
<i>abl.</i>	quō	quā	quō		quibus		quō	quā	quō		quibus	

V. Numerales.

§ 8. A. Cardinalia

B. Ordinalia

C. Distributiva

D. Num. adv

- 1 un us-a-um
- 2 duo, -ae, -o
- 3 tres, tria
- 4 quattuor
- 5 quinque
- 6 sex
- 7 septem
- 8 octo
- 9 novem
- 10 decem
- 11 undecim
- 12 duodecim
- 13 tredecim
- 14 quattuordecim
- 15 quindecim
- 16 sedecim
- 17 septendecim

- primus-a-um
- secundus-a-um
- tertius-a-um
- quartus
- quintus
- sextus
- septimus
- octavus
- nonus
- decimus
- undecimus
- duodecimus
- tertius decimus
- quartus decimus
- quintus decimus
- sextus decimus
- septimus decimus

- singuli-a-e-a
- binii-a-e-a
- terni(trini)
- quaterni
- quini
- seni
- septeni
- octoni
- noveni
- deni
- undeni
- duodeni
- terni deni (deni terni)
- quaterni deni
- quini deni
- seni deni
- septeni deni

- semel
- bis
- ter
- quater
- quinquies
- sexies
- septies
- octies
- novies
- decies
- undecies
- duodecies
- terdecies
- quater (quattuor) decies
- quinquies (quinque) decies
- sexies decies
- septies decies

IX

A. Cardinalia	B. Ordinalia	C. Distributiva	D. Num. adverb.
18 duodeviginti	duodevicesimus	duodevicesimi	duodevices
19 undeviginti	undevicesimus	undevicesimi	undevices
20 viginti	vicesimus	vicesimi	vices
21 unus et viginti	vicesimus primus	vicesimi singuli	semel et vices
sau vigintiunus			
29 undetriginta	undetricesimus	undetricesimi	undetrices
30 triginta	tricesimus	tricesimi	trices
40 quadraginta	quadragessimus	quadragentesimi	quadragies
50 quinquaginta	quinquagesimus	quinquagesimi	quinquagies
60 sexaginta	sexagesimus	sexagesimi	sexagies
70 septuaginta	septuagesimus	septuagesimi	septuagies
80 octoginta	octogesimus	octogesimi	octogies
90 nonaginta	nonagesimus	nonagesimi	nonagies
98 nonaginta octo	nonagesimus octavus	duodecenteni	duodecenties
sau duodecentum	duocentesimus	-ae-a	
99 nonaginta novem	nonagesimus nonus	undecenteni	undecenties
sau undecentum	undecentesimus		
100 centum	centesimus	centeni	centies
200 ducenti	ducentesimus	ducenti	ducenties
300 trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400 quadringenti	quadragesimus	quadragesimi	quadrages
500 quingenti	quingentesimus	quingentesimi	quingentes
600 sescenti	sescentesimus	sescenti	sescenties
700 septingenti	septingentesimus	septingentesimi	septingentes
800 octingenti	octingentesimus	octingentesimi	octingentes
900 nongenti	nongentesimus	nongentesimi	nongentes
1000 mille	millesimus	singula milia	milies sau milies
2000 duo milia	bis millesimus	bina milia	bis milies
1000000 decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies milies

Obs. 1. Ordinalia, Distributiva și Sutele de la Cardinalia se consideră ca adiective în -us-a um și se declină ca atari.

§ 9. unus, duo și tres se declină așa:

	m.	f.	n.	m.	f.	n.	m.	f.	n.
nom.	unus	una	unum	duo	duae	duo	tres	tria	
genet.	unius			duorum	duarum	duorum	trium		
dat.	unī			duobus	duabus	duobus	tribus		
acc.	unum	unam	unum	duos	duas	duo	tres	tria	
abl.	unō	unā	unō	duobus	duabus	duobus	tribus		

VI. Verbum.

§ 10. La verb deosebim forma activă (*activum*) și cea pasivă (*passivum*). Se chiamă deponente (*deponentia*) acele verbe cari au forma pasivă, dar însemnare activă, ca: *hortor* = îndemn; iar acele verbe, cari iau forma pasivă numai la perfect și timpurile derivate din el, se chiamă semi-deponente (*semideponentia*) ca: *audeo*, *audēre* ausus sum = îndrăznesc; *fido*, *fidēre*, *fisus* sum = mă încred.

11. Verbele se conjugă dupe 4 modele. Cari s'au stabilit, luând ca normă terminațiunea Infinitivului. Avem deci:

I Conjug. ca infinitivul în *-āre* ca: *amāre*, *s-nāre*

II „ „ „ *-ere* „ *delēre*, *movēre*

III „ „ „ *-ire* „ *bibēre*, *ludēre*

IV „ „ „ *-ire* „ *nutrīre*, *venīre*

§ 12. Pentru înlesnirea conjugării verbelor, e bine să se cunoască cel puțin 4 forme zise primitive, din cari se pot apoi deduce cu înlesnire celelalte forme derivate.

Cele 4 forme primitive sunt: 1. *Praesens Indicativi*; 2. *Perf. actum Indicativi*; 3. *Supinum*; 4. *Infinitivum*.

Vom avea deci de reținut: I *amo*, *-avi*, *-itum*, *-āre*; sau *o*, *-ni*, *-itum*, *-āre*.

II *deleo*, *-ēvi*, *-ētum*, *-ēre*, *moveo*, *movi*, *motum*, *movēre*.

III *bibo*, *-i*, *-itum*, *-ire*; *ludo*, *lusi*, *ludum*, *ludēre*.

IV *nutrio*, *-i*, *-vi*, *-itum*, *-ire*; *venio*, *veni*, *ventum*, *venire*.

Dela aceste forme primitive se pot deduce toate timpurile derivate și anume:

I. Dela *Praes. Indic.* derivă:

a) *Praes. Indic. Pass* cu terminațiunile: *-or*, *-ris*, *-tur*; *-mur*, *-mini*, *-ntur*.

Obs. Aceste terminațiuni se regăsesc la toate timpurile simple din forma pasivă.

b. *Praes. Coniunct.* cu terminațiunile.

act.: *-ēm*, *-ēs*, *-ēt*; *-ēmus*, *-ētis*, *-ent* { b. conj. I-a.

pass.: *-er*, *-eris*, *-etur*; *-emur*, *-emini*, *-entur*.

act.: *-am*, *-ās*, *-at*; *-āmus*, *-ātis*, *-ant*. { b. conj. II, III și a IV-a

c) *Imperf. Indic.* cu terminațiunile:

act.: *-bam*, *-bas*, *-bat*, *-bamus*, *-batis*, *-bant*.

pass.: *-bar*, *-baris*, *-batur*, *-bamur*, *-bamini*, *-bantur*.

d) *Futurum Indic.* cu terminațiunile:

act.: *-bo*, *-bis*, *-bit*; *-bimus*, *-bitis*, *-bunt*.

pass.: *-bor*, *-beris*, *-bitur*; *-bimur*, *-bimini*, *-buntur*. { p. conj. I-a și a II-a.

act.: *-ām*, *-ēs*, *-ēt*; *-āmus*, *-ātis*, *-ent*.

pass.: *-ar*, *-eris*, *-etur*, *-emur*, *-emini*, *-entur* { p. conj. III-a și a IV-a.

e) *Praes. Partic.* cu terminațiunile: *-ans* *tis*; *-ens* *tis*; (*i* *en* *s* *tis*; *i* *en* *s* *tis*).

iungere, iungo, iunxi, iunctum.

labi, labor, lapsus sum.

legere, lēgo, lēgi, lectum || — **ligere** (līgo, lēgi, lectum) **diligere** și **intelligere** (-lexi perf. ind.).

loqui, loquor, locutus sum.

mallo, malo, malui. V. gramm. pag. 21.

mittere, mitto, misi, missum.

movere, mōveo, mōvi, mōtum.

niti, nitor, nixus v. nisus sum.

nolle, nolo, nolui. V. gramm. pag. 21.

pati, patior, passus sum || **perpetior** (perpessus).

pellere, pello, pepuli, pulsum || **appellere** (appuli).

pergere V. regere.

petere, peto, peti(v)i, petitum.

pingere, pingo, pinxi, pictum.

ponere, pono, posui, positum.

posse, possum, potui. V. gramm. pag. 19.

quaerere, quaero, quaesivi, quaesitum || — **quirere** (quiro, quisivi, quisitum).

quatere, quatior, quassi, quassum || — **cutere** (cutio, cussi, cussum).

rapere, rapio, rapui, raptum || — **ripere** (ripio, ripui, reptum).

regere, rego, rexi, rectum || — **rigere** (rigo, rexi, rectum) ||

pergere (pergo, perrexi, perrectum) || **surgere** (surgo, surrexi, surrectum).

rumpere, rumpo, rūpi, ruptum.

scribere, scribo, scripsi, scriptum.

sequi, sequor, secutus sum.

solvere, solvo, solvi, solutum.

specere, specio, spexi, spectrum || — **spicere** id.

stare, sto, stēti, statum || **Composita**. V. (Dict. Lat.-Rom)

sumere, sumo, sumpsi, sumptum.

surgere V. regere.

tendere, tendo, tetendi, tentum || **extendere** (extendi perf.)

tēnere, teneo tenui, tentum || — **tinere** (tineo, tinui).

tollere, tollo, sustuli, sublatum.

trahere, traho, traxi, tractum.

uti, utor, usus sum.

vehere, veho, vixi, vectum.

velle, volo, volui. V. gramm. pag. 20.

vellere, vello, vulsi, vulsum || (**avellere**, **avello**, **avelli**).

venire, vēnio, vēni, ventum.

vertere, verto, verti, versum.

vincere, vinco, vici, victum.

volvere, volvo, volvi, volutum.

§ 19 bis Conjugarea câtorva verbe mai des întrebuințate.

1. sum, fui, esse.

Verbul auxiliar sum, fui, esse, se conjugă precum urmează:

	Indicativum	Coniunctivum	Imperativum
<i>Praes.</i>	sum, es, est sumus, estis, sunt	sim, sis, sit simus, sitis, sint	es, este, esto, es tote, sunt.
<i>Perf.</i>	fui, fuisti, fuit fuimus, fuistis, fuerunt	fuērim, fuēris, fuērit fuerimus, fueritis, fuerint	<i>Composita:</i> absum, adsum, de sum, insum, ob- sum praesum, pro sum, subsum, supersum.
<i>Imperf.</i>	eram, eras, e at erāmus, erātis, e- rant	essem, esses, esset essemus, essetis, essent	absum, adsum, de sum, insum, ob- sum praesum, pro sum, subsum, supersum.
<i>Futur.</i>	ēro, eris, erit erimus, eritis, e- runt	futurus-a-um { sim, sis, sit futurae-a-e { simus, sitis, sint fuissem, fuisses, fuisset	<i>Infinitivum:</i> <i>Praes.</i> esse <i>Perf.</i> fuisse.
<i>Plsqp.</i>	fuēram, fuēras, fuērat fuerāmus, fuerātis, fuerant	fuissēmus, fuissētis, fuissent	<i>Futur.</i> futurum -a-um futuri- ae-a
	<i>Participium</i>		
<i>Praes.</i>	Perf. lipsesc		
<i>Futur.</i>	futurus-a-um; i-aea-		

2. possum, potui, posse

	Indicativus	Coniunctivus
<i>Praes.</i>	possum, potes, potest possumus, potestis, posunt	possim, possis, possit, possimus, possitis, possint.
<i>Perf.</i>	potui, potuisti, potuisti potuimus, potuistis, potuerunt.	potuērim, potuēris, potuērit potuerimus, potueritis, potuerint
<i>Imperf.</i>	potēram, potēras, potērat poterāmus, poterātis, poterant.	possem, posses, posset; possēmus, possētis, possint.
<i>Plsqpf.</i>	potuēram, potuēras, potuērat; potuerāmus, potuerātis, potuerant.	potuissēmus, potuissētis, potuissent
<i>Futur.</i>	potēro, potēris, potērit; poterimus, poteritis, poterunt.	
<i>Futur.</i>	exact. potuēro, potuēris, potuērit; potueritis, potuerint.	

Imperativus lipsește.
Participium praes. potens.
 • *perf. și futur. lipsă.*

Infinitiv. per. potuisse.
 » *futu.*
 » *praes. esse*

3. **fero, tuli, latum, ferre.**

<i>Indicativus</i>	<i>Coniunctivus</i>
<i>Praes.</i> fero, fers, fert; ferimus, fertis, ferunt.	feram, feras, ferat; ferāmus, ferātis, ferant.
<i>Perf.</i> tuli, tulisti, tulit; tulimus, tulistis, tulerunt.	tulērim, tulēris, tulērit, tulerīmus, tulerītis, tulerint.
<i>Imperf.</i> ferē bam, -bas bat; ferebāmus, -batis, -bant.	ferrem, ferres, ferret; ferrēmus, ferrētis, ferrent.
<i>Plsqpf.</i> tul ēram, -ēras, -ērat; tulerāmus, -erātis, -erant.	tulisse, tulisses, tulisset; tulissēmus, tulissētis, tulissent.
<i>Futur.</i> feram, ferēs, ferēt; ferāmus, ferētis, fereant.	latur us-a-um sim, ... latur i-ae-a simus...
<i>Futur. exact.</i> tul ēro, -ēris, -ērit; tulerīmus, -eritis, -erint.	
	<i>Imperativus</i>
	fer, ferte, ferto, ferto, fertote, ferunto.

4 **Volo, volui, —, velle. Nolo, nolui, —, nolle. Malo, malui, —, malle.**

a. volo volui, —, velle.

<i>Indicativus</i>	<i>Coniunctivus</i>	<i>Imperativus</i>
<i>Praes.</i> volo, vīs, vult; volūmus, vultis, vōlunt.	velim, velis, velit; velimur, velitis, velint.	
<i>Imperf.</i> volē bam, -bas, -bat; volebāmus, -batis, -bant.	vellem, velles, vellet; vellemus, velletis, velent.	<i>Participium</i>
<i>Perf.</i> volui, voluisti, voluit; voluimus, voluistis, voluerunt.	volu ērim, -ēris, -ērit; volu erīmus, -eritis, -erint.	<i>Praes. volens.</i>
<i>Plsqpf.</i> volu ēram, -eras, -erat; volu erāmus, -erātis, -erant.	volu issem, -isses, -isset; volu issēmus, -issētis, -issent.	<i>Infinitivus</i>
<i>Futur.</i> volam, voles, volet; volemus, voletis, volent.		<i>Praes. velle.</i>
<i>Fut. exact.</i> volu ēro, -eris, -erit; volu erīmus, -eritis, -erint.		<i>Perf. voluisse.</i>

b. **Nolo, nolui, —, nolle**

<i>Indicativus</i>	<i>Coniunctivus</i>	<i>Imperativus</i>
<i>Praes.</i> nolo, non vis non vult; nolūmus, non vultis, nolunt.	nolim, nolis, nolit; nolimus, nolitis, nolint.	noli, nolito, nolito; nolite, nolitote, nolunto.
<i>Imperf.</i> nolē bam, -bas, -bat; nolebāmus, -batis, -bant.	nollem, nolles, nollet; nollemus, nolletis, nolent.	<i>Participium</i>
<i>Perf.</i> nolui, noluiſti, noluit; noluiſmus, noluiſtis, noluerunt.	nolu ērim, -eris, -erit; noluiſimus, -eritis, -erint.	<i>Praes. nolens.</i>
<i>Plsqpf.</i> noluiſſem, -isses, -isset; noluiſſēmus, -issētis, -issent.		<i>Infinitivus</i>
<i>Futur.</i> nolam, noles, nolet; nolēmus, nolētis, nolent.		<i>Praes. nolle.</i>
<i>Futur. exact.</i> noluiſſem, -isses, -isset; noluiſſēmus, -issētis, -issent.		<i>Perf. noluisse.</i>

c) **Malo, malui, —, malle.**

<i>Indicativus</i>	<i>Coniunctivus</i>	<i>Imperativus</i>
<i>Praes.</i> malo, mavis, mavult; malūmus, mavultis, māunt.	mālim, mālis, mālit; malimus, malitis, māint.	
<i>Imperf.</i> malē bam, -bas, -bat.	mallē, -es, -ent.	<i>Participium</i>
<i>Perf.</i> malui, maluiſti, ... uerunt.	malu ērim, -eris, -erint.	<i>Praes.</i>
<i>Plsqpf.</i> malu ēram, -eras, -erat.	malu issēmus, -issētis, -issent.	<i>Infinitivus</i>
<i>Futur.</i> malam, males, ... malent.		<i>Praes. malle.</i>
<i>Futur. exact.</i> malu ēro, -eris, -erint.		<i>Perf. māluisse.</i>

5. **Eo, īvi, itum, ire**

<i>Indicativus</i>	<i>Coniunctivus</i>	<i>Imperativus</i>
<i>Praes.</i> eo, is, it; imus, itis, eunt.	eam, eas, eat; eāmus, eātis, eant.	i, ito, ito; ite, itōto, eunto.
<i>Imperf.</i> ibam, i bas, i bat; i hāmus, i bātis, ibant.	irem, ires, iret; i remus, i rētis, irent.	<i>Participium</i>
<i>Perf.</i> īvi, ivisti, ivit; ivimus, ivistis, ivērunt.	ivērim, ivēris, ivērit; ivērimus, ivērint.	<i>Praes.</i> iens, euntis.
<i>Plsqpf.</i> i vēram, i vēras ivērat; i verāmus... iverant.	i vissem, i visset; i vissemus, i visissent.	<i>Futur.</i> itūras-a-um.
<i>Futur.</i> ibo, ibis, ibit; ibimus, ibitis, ibūnt.	itur us-a-um sim, etc. i tur i-ae-a simus, etc.	<i>Gerundium</i>
<i>Futur-exact.</i> i vero, i verint.		<i>Infinitivus</i>
		<i>Praes.</i> ire.
		<i>Perf.</i> ivisse.
		<i>Futur.</i> iturus-a-um-esse.

6. **Fio, factus sum, fieri**

<i>Praes.</i>	<i>Imperativus</i>
fio, fis, fit; fimus, fitis, fiunt.	fi, fito, fito; fite, fitote, fiunto.
<i>Imperf.</i> fiebam, ierem, fierem, fieres... fierent.	<i>Participium</i>
<i>Perf.</i> factus-a-um sum, etc. facti-ae-a sumus etc.	<i>Praes.</i>
<i>Plsqpf.</i> factus-a-um eram, etc. facti-ae-a eramus, etc.	<i>Perf.</i> factus-a-um.
<i>Futur.</i> fiam, fies, fiet; fiemus, fietis, fient.	<i>Gerundium</i>
<i>Futur-exact.</i> factus-a-um ero... erunt.	faciendus-ū-am.
	<i>Infinitivus</i>
	<i>Futur.</i> in loc de factum iri = futur-a-um esse sau fore.

7. **Verbul defectiv (inquam)**

Indic. *Praes.* inquam, inquis, inquit; inquamus, inquitis, inquitunt. Celelalte forme se întrebunţează rar.

VII. **Praepositio.**

§ 20. **Prepozițiile** în limba latină cer anumite cazuri:

a) Cer *accusativum*: ante, apud, ad, adversus; circa, circum, citra, cis; erga, contra, inter, extra; infra, intra, iuxta, ob; penes, pone, post și praeter; prope, propter, per, secundum; supra, versus, ultra, trans.

b) Cer *ablativum*: a, ab, abs, absque și de; coram, clam, cum, ex și e; sine, tenus, pro și prae.

c) Cer *ablativum* la întrebarea unde? (stare) și *accusativum* la întrebarea încotro? (mișcare): in, sub, subter, și super.

PARTEA II.

Câteva reguli de syntaxă.

§ 21. Syntaxa are de obiect *propozițiunea* și *fraza*.

a) În **propozițiune** se distinge: *subiectul*, *atributul*, *predicatul* și *complementul* sau *regimul*. Legătura între aceste părți ale propozițiunii se cheamă *acord* (în număr și persoană pentru verb, în gen, număr și caz pentru celelalte părți de vorbire variabile).
Cazurile arată raporturile dintre părțile propozițiunii, iar complementele întregesc și determină mai bine ceea ce exprimă unele vorbe din propozițiune.

b) În **frază** sunt propozițiuni *principale* și *secundare*. Legătura între ele se arată de obicei prin *modul* și *tempul* la cari stau verbele din fiecare propozițiune, sau prin anumite vorbe legătoare cari le unesc în frază.

§ 22. Syntaxa propozițiunii se ocupă mai mult de *acord* și *regim*, iar syntaxa frazei de interdependența propozițiunilor arătată prin *modul* și *tempul* verbelor.

A. **Syntaxa Propozițiunii.**a) **Acord.**

§ 23. Când un **substantiv** califică pe altul așezat lângă el (ca apozitiune), amândouă se pun în același caz. Ex. **Roma, urbs nobilis. Romae, urbi nobili. Romam, urbem nobilem.**

§ 24. Când un **substantiv**, însoțit de un adiectiv exprimă o calitate a unui alt substantiv, calificativul se pune în *genetiv*. Ex. **Puer egregiae indolis** = copil de un temperament distins.

Obs. Când arătam o calitate exterioară, e mai întrebunțat *ablativul*. Ex. **Turpi facie multos cognovi optimos** = am cunoscut mulți (bărbați) distinși cu o înfățișare (fizică) defectuoasă.

§ 25. Numele materiei din care se face un lucru se pune în *ablativ* cu *e* sau *ex*. Ex. **Vas ex auro; signum ex aere.**

Obs. Numele materiei se poate înlocui printr'un adiectiv. Ex. **vas aureum; signum aereum.**

§ 26. Ca și în limba română, *adiectivul* care califică sau determină un substantiv, trebuie să stea în același număr, gen și caz cu substantivul său. Așa: *vir bonus, mater bona, animal parvum; virorum bonorum, matribus bonis, animalia parva etc.*

§ 27. Când un adiectiv se referă la mai multe nume de persoane sau de animale de gen deosebit, se dă preferință masculinului asupra celorlalte două genuri și femininului asupra neutrlui. Ex. **Rex et regina boni amantur. Lupus et vulpes feri timentur.**

Dacă însă substantivele de gen deosebit arată lucruri neînsu-

flește, atunci adiectivul va sta la neutru. Ex. *Voluptas et dolo saepe finitima sunt. Beneficium et iniuria contraria sunt.*

§ 28. *Infinitivul* luat ca substantiv, e de genul neutru, deci și adiectivul care se referă la el, se pune tot la neutru. Ex. *mentiri turpe est.*

* * *

§ 29. Ca și în limba română, *verbul* se acordă în număr și persoană cu *subiectul* sau *seu*. Așa: *alauda canit, alaudae canunt. Ego et tu valemus. Tu et frater tuus valetis.*

NB. Pronumele subiecti *ego, tu, ille* etc. nu se exprimă în limba latină decât atunci când vrem să arătăm opoziție între două persoane. Ex. *Ego fleo, tu rides.*

Obs. Politețea, la Romani, nu cerea întrebuintărea pluralului când se vorbea unei singure persoane. Așa: *audi quod petimus, ineamna și: ascultă și ascultați* cererea noastră.

§ 30. Când un verb se referă la mai multe substantive singulare nume de lucruri neînsufletește, în latinește verbul se poate pune la singular sau la plural. Așa: *Bunul simț, rațiunea și prudența se găsesc: la bătrâni = mens et ratio et consilium in senibus est v. sunt.*

Obs. Când aceste substantive sunt legate prin *nec* sau *neque*, atunci verbul trebuie să stea la singular. Ex. *Nec census, nec clarum nomen avorum magnos viros facit.*

§ 31. Când subiectul, la singular, este un nume colectiv, verbul poate sta la plural. Așa: *multitudo latronum convenerunt.*

b) Regim.

§ 32. Ca și în limba română, *Nominativul* în limba latină este cazul *subiectului*; iar celelalte cazuri servesc ca determinatoare ale subiectului sau ca complitoare ale verbului și îndeplinesc în propoziție funcțiunea de *regim* sau *complement*.

Obs. Nu numai verbele, dar și adiectivele, pronumele, adverbele și prepozițiile au în limba latină un *regim* anumit, adică cer un anume caz.

1. Regimul adiectivelor.

§ 33. Cer *genetivul*: a) *avidus, peritus* și *imperitus, memor* și *immemor, compos* (stăpân pe), *rudis, studiosus* (inclinat spre). Așa: *musicus peritus, beneficii memor, laudum avidus, fraudis odiosus, periculi timor, consilii solutus, plenus*

b) Adiectivele cari arată abundență sau lipsă, precum: *plenus, egens* și *indigens*. Ex. *verba plena minarum*

§ 34. Cer *acc. cu ad*: *aptus, idoneus, pronus, propensus, proclavis, proprius* Ex. *propensus ad lenitatem, idoneus ad militiam.*

§ 35. Cer *dativul*, adiectivele *amicus* și *inimicus, assuetus* (obiceiuit cu), *carus* = *gratus* (plăcut), *infensus* și *iratus* (supărat, furios), *par* (egal), *utilis,roxius* (vătămător) ș. a. Așa: *laboribus assuetus vir, nobis irata mulier, parentibus meis gratus amicus.*

§ 36. Cer *ablativul*: *dignus* și *indignus, contentus, praeditus, immunis, alienus, vacuus, liber.*

Regimul Comparativelor.

§ 37. *Comparativul* (lără *quam*) al unui adiectiv, cere de obicei *ablativul*. Ex. *Lumina e mai iute ca sunetul = lux sonitu velocior.* Dacă întrebuintăm *quam*, regimul se pune în acelaș caz cu *comparativul* = *lux velocior quam sonitus.*

§ 38. După *superlative*, numele plural al obiectelor comparate se pune în *genetiv*, câte odată în *ablativ* cu *ex*, sau în *acusativ* cu *inter*: *Cedrus est altissima arborum v. ex arboribus v. inter arbores.*

Regimul partitivelor.

§ 39. După *partitive*, se pune *genetivul*, sau *ablativul* cu *ex*, sau *acusativul* cu *inter*. Ex. *unus militum v. ex militibus v. inter milites. Quis vestrum? quis ex vobis? quis inter vos?*

2. Regimul Verbelor.

§ 40. Verbele active: *erigere, habere, dicere, appellare, nominare, creare, facere* ș. a., cari în limba română cer două complemente. se construiesc și în limba latină cu două acuzative. Ex. *Thebani Philippum ducem eligunt; Romani Fabium Cunctatorem appellabant.*

§ 41. A se însură se zice în latinește; *uxorem ducere*; deci: *Meus filius finitimi filiam duxit uxorem.*

A se mărită se zice *nubere*, care cere *dativul*, deci: *Poppa Neroni nupsit.*

§ 42. Verbele: *dare, vertere, tribuere*, se construiesc cu două *dative*, deci: *Mihi veritur vitio quod iuvenis sum.*

§ 43. Verbele: *attinere, pertinere, spectare*, cer *acc. cu ad*. Așa: *Hoc ad me attinet v. pertinet. Res ad rebellionem spectat.*

§ 44. Verbele: *abundare, redundare*, cer *ablativul* Așa: *haec regio frumentis abundat v. redundat.*

§ 45. Verbele: *uti, potiri, vesci, lactari, frui, fungi, niti, gloriar*, cer regimul lor în *ablativ*. Ex. *vescor carne, fruor pace, nitor benevolentia amicorum.*

§ 46. După verbele cari însemnează: a *acuză*, a *condamnă*, a *acuză*, numele delictului se pune în *genetiv*, subînțelegându-se vorba crimine (acuzatiune) sau *nomine* (motiv). Așa: *insimulare alicuius furti. Locusta beneficii damnata est.*

§ 47. Verbele: *meminisse, recordari, reminisci, oblivisci*, se construiesc cu *genetiv* sau cu *acusativ*. Așa: *Vivorum v. vivos memini, nec mortuorum v. mortuos oblivisci possum.*

§ 48. **Misereri** (a avea milă) cere genetivul. Ex. **miserere paup̄rum** (fie ți milă de săraci!).

§ 49. Pe lângă verbele: **misēret, poenitet, piget, pudet** și **taedet**, se pune în acc. numele subiect și în genet. numele regim. Ex. **fratrem pudet factorum suorum. Me poenitet culparum.**

§ 50. **Minari** = a amenința și **gratulari** = a felicita, cer acc. lucrului și dativul persoanei. Așa: a amenința pe cineva cu moartea = **minari mortem alicui**. A felicita pe cineva pentru izbândă = **victoriam alicui gratulari**.

§ 51. A se teme de = **timere**, cere complementul în acc. Ex. **Timeo Danaos et dona ferentes.**

§ 52. Unele verbe își schimbă înțelesul, schimbând cazul complementului. Astfel:

aemulari alicui	înseamnă a învidia pe cineva.
» alqm	a imita pe cineva.
» cum alqo	a se întrece cu cineva.
cavere alicui	a veghea asupra cuiva.
» alqm v. ab alqo	= a se feri de cineva.
consulere alqm	înseamnă a consulta pe cineva.
» alci	a avea grijă de cineva.
» in alqm	a lucra contra cuiva.
cupere alicui	a favoriza pe cineva.
» alqd	a dori ceva.
petere alicui	a cere pentru cineva.
» ab alqo	a cere dela cineva.
» alqm	a ataca pe cineva.
» urbem	a merge la oraș ¹⁾ .

§ 53. Nume de timp.

quando
Când s'a întâmplat ceva? Se răspunde de obicei cu ablativ fără prepoziție. Ex. **Veniet die Domenicā Animam efflavit horā tertā.**

quando
După cât timp se va întâmpla ceva? Se răspunde cu acuzativ însoțit de post. Ex. **post paucas dies proficiscar** voi plec peste puține zile.

quando
Cât timp durează ceva? Se răspunde cu acc. sau cu ablat. fără prepoziție. Ex. **regnabit tres annos v. tribus annis.**

quando
În cât timp s'a făcut ceva? Se răspunde cu ablativ fără prepoziție, sau cu acc. preces de intra. Ex. **Dens mundum creavit sex diebus v. intra sex die.**

Se răspunde cu acuzativ însoțit de in. Ex. **Pacem in annos decem fecerant. Ad coenam in posturum diem amicos invitavit.**

Pentru cât timp?
Pentru ce timp?

¹⁾ V. Conde, Sintaxa limbei latine, Târgoviște, pag. 77.

§ 54. Nume de loc.

ubi
Unde stă cineva? Se răspunde cu ablativul însoțit de in. Ex. **Sum in urbe. Achilles in proelio cecidit.**

unde
Obs. Se omite prepoziția în unele expresii ca: **terrā marique** = pe uscat și pe apă sau când numele comun e însoțit de un determinativ, ca: **toto orbe, eodem loco.** - *dubio veritate care cuprime*

unde
De unde vine cineva? Se răspunde cu ablativul însoțit de e, ex. Ex. **redeo ex urbe, e Galliā.** - *unde de loc*

unde
Unde merge cineva? Se răspunde cu acuzativul însoțit de in (dacă intrăm în...) sau de ad (dacă nu intrăm în...). Ex. **Ibo in castra v. ad castra.** - *mică de loc*

unde
Pe unde trece cineva? Se răspunde de obicei cu acc. preces de per. Ex. **Iter feci per Galliā.** - *unde de loc*

Dacă locul pe unde trecem este o barieră sau o stradă, întrebăm ablat. fără prepoziție. Ex. **Ibam forte viā sacrā (Hor.).**

N.B. *Aprânzi la un prieten*, se zice: **coenare apud amicum.**
Vin dela tatăl meu, se zice: **venio a patre.**

Să mergem la unchiu, se zice: **eamus ad avunculum.**

Obs. 1. Numele de orașe și de insule mici stau la ablativ fără prepoziție, când răspund la întrebarea **unde?** iar la întrebarea **incotro?** stau la acuzativ fără prepoziție. Ex. **Natus sum Athenis. Redeo Lugduno. Ibo Lutetiam.**

Cele de decl. I și II sing, stau la genetiv. Ex. **Obūt Nolae. Habitat Corinthi.**

Obs. 2. Tot ca nume de orașe se consideră: **domus** și **rus.** Așa *Este acasă?* se traduce: **num es domi?**
Mă duc acasă, se zice: **eo domum.**
Mă întorc la țară = **redeo rure.**

B. Syntaxa Frazei.

§ 55. Într'o frază se deosebesc: *propozițiuni principale și propozițiuni secundare*. Acestea din urmă depind de obicei de cele dintâi: deci verbul lor se va pune la modul și timpul cerute de verbul din propozițiunea principală.

§ 56. Dependința în mod și timp a verbului din propozițiunea secundară se studiază în gramatică sub titlul de *Consecutio temporum* și se poate rezuma în următoarele două reguli:

a) Dacă verbul din principala este la timpul prezente sau la unul din cele două viitoare, lucrarea din secundară se exprimă prin prezintele conjunctiv pentru *simultanitate*, prin perfectul conjunctiv pentru *anterioritate* și prin prezintele conjugarii perifrastice active pentru *succesiune*.

b) Dacă verbul din principala este la un timp trecut (imperf., perf. sau plqpf.), lucrarea din secundară se arată prin *imperfect*

conjunctio pentru simultaneitate, prin *plqpf.* conjunctio pentru anterioritate și prin *imperfect conjunctio perifrastice active* pentru succesiune ¹⁾).

Scio		agas
Exempl: Sciam	quid	egeris
Scivero		acturus sis
sciebam		ageres
scivi	quid	egisses
Sciveram		acturus esses.

Intrebuințarea Modurilor și a Timpurilor.

1. In propozițiuni independente.

§ 57. **Indicativul** arată o lucrare reală, pozitivă, sigură. Ex. *veni, vidi, vici. Veniet hora mortis. Valeo.* Traducerea indicativului românesc în latinește nu prezintă nici o greutate.

§ 58. **Condiționalul** românesc se traduce în latinește prin **imperfectul subjonctivului** pentru prezent și cu *plqpf. subj.* pentru trecut. Ex. *Dacă ai avea glas, nici o pasăre nu te-ar întrece. — Si vocem haberes, nulla ales prior foret. Dacă n'aș fi cunoscut caracterul tău, aș fi fugit speriat ca ceilalți. — Nisi nossem tuum animum, simili fugissem melu.*

Obs. În locul condiționalului românesc, se pune de multe ori în latinește **indicativul**. Așa:

a) *aș nucea (aș fi putut) spune multe* = *multă dicere possum (potui).*

b) *ar fi eu drept, ar fi potrivit* = *aequius fuérat.*

c) *aș crede, aș fi crezut* = *opluor, putavérám.*

d) *dădă quidquid* = *oricum.* Ex. *oricum ar fi* = *quidquid id est.*

§ 59. **Imperativul prezent** arată o poruncă care trebuie executată imediat, și numai odată. Ex. *Egredere ex urbe, Catilina! Subvenite misero mihi, Patres conscripti!*

§ 60. **Imperativul viitor** exprimă o poruncă pentru viitor și se întrebuințează mai ales în legi, contracte, testamente etc. Ex. *Servus meus Sticho liber esto. Caelesta semper spectalo, humana contemuito.*

Obs. O poruncă prin care se interzice ceva, se exprimă cu **ne** și **imperativ**, numai în legi, contracte și regulile de purtare. Ex. *Hominem mortuum in urbe ne sepelito neve urito.*

În alte cazuri se exprimă prin **ne** cu **subj. perf.** Ex. *ne dixeris, sau prin noli, nolite* cu infinitiv: *noli oblivisci te consulem esse. Nolite id velle, quod fieri non potest.*

§ 61. **Subjonctivul** se întrebuințează în **propozițiuni independente** ca să exprime:

a) o dorință: *să fii fericit! sis felix.*

Obs. Dorința se exprimă de obicei prin **subj. preces de utinam.** Ex. *utinam veris amicis hanc domum impleam! Utinam Crassus ne veniat.*

b) Un regret se exprimă prin **utinam** urmat de **imperf.** sau **plqpf. subj.** Ex. *Utinam etiam suspicionem vitare potuisses. Utinam ne pater mortuus esset.*

c) Un îndemn: **imitemur maiores nostros. Ne difficilia optemus**

d) O poruncă: *quidquid agis, prudenter agas. Hoc ne feceris.*

e) O îndoaială: *Ce să fac? quid agam?*

2. In propozițiuni dependente.

§ 62. Și în propozițiunile dependente, **indicativul** arată ceva real și sigur, iar **subjonctivul** ceva presupus și nesigur.

Totuși întrebuințarea acestor două moduri în limba latină — mai ales în propozițiunile secundare — depinde de multe ori de anume vorbe legătoare și de înțelesul diferit al acelor vorbe.

Așa, după conjuncția **dum** cu înțelesul: *pe când, atât timp cât*, punem **indicativul**, iar, când are înțelesul de: *până ce, numai să*, punem **subjonctivul**. Ex. *Lacedaemoniorum gens fortis fuit, dum Lycurgi leges vigeabantur; dar: Expectare dum hostium copiae augeantur, summae dementiae est.*

Obs. De multe ori, întrebuințarea indic. sau subjonct. depinde de timpul verbului din secundara. Așa: după **cum v. quum** când, **pe când**, punem **indicativul**, când verbul e la prezint, perfect sau viitor; iar când verbul e la imperfect sau *plqpf.*, punem **subjonctivul**. Ex. *Cum valemus, recta consilia aegrotis damus; dar: Cum dare non possem munera, verba dabam.*

§ 63. După verbele și expresiunile: *velle, optare, sinere, expedire* = *e de folos, oportet; rectum est, necesse est* ș. a. as., se poate pune sau propozițiune **infinitivală** sau **subjonctivul** însoțit de *ut*. Ex. *necesse est virtutes colere. Volo ut mihi respondeas.*

§ 64. După verbele **cavere, videre, providere** = *a băga de seamă, se întrebuințează numai subjonctivul* preces de *ne*. Ex. *Cave ne cadas. Provide ne sermo tuus vitium aliquid indicet...*

§ 65. După verbele cari însemnează: *a împiedica, a înlocui de la...* și alte expresiuni echivalente, verbul propozițiunei complete se pune la **subjonctiv** cu **ne** sau **quominus**. Ex. **Prohibuisti ne v. quominus id fieret.** *Parmentio regem delerrere voluit quominus medicamentum biberet.*

N.B. Dacă principala este **interrogativă** sau **negativă**, în loc de *ne*, vom pune **quin** sau **quominus**. Ex. **quis impedit quin proficiscaris? Non impedio quin v. quominus legas** ¹⁾.

§ 66. Verbele cari arată o teamă cer **subjonctivul** cu **ne**, când nu dorim să se întâmple ceva, iar când dorim să se întâmple, punem **subjonctivul** cu **ne non** sau cu *ut*. Ex. *Mă tem că o să vină profesorul* = **Timeo ne magister veniat. Mă tem că n'o să vină profesorul** = **Timeo, ne non magister veniat.**

¹⁾ V. Popa-Lisseanu. Gram. limbei latine, București. pag. 120.

¹⁾ V. Conde pag. 46, 67.

Propozițiuni infinitivale și participiale.

§ 67. Propozițiunea secundară are de multe ori rolul de *subiect* sau de *complement* al principalei.

Secundarele subordonate *subiective* și *obiective* se traduc de obicei în latinește prin propozițiuni în *infinitivale*. Ex. *Multum interest malos cives cognosci. Solem deum esse Persae credunt.*

§ 68. Când un verb este complementul unui alt verb, acest complement se pune la *infinitiv*. Ex. *cupio legere; persuadere volui.*

În limba română acest fel de complement se exprimă de obicei printr'un *subjonctiv*: *doresc să citesc; am venit să conving.*

§ 69. După verbele cari însemnează: *a crede, a spera, a dori, a zice, a declara, a simți (verba sentiendi et declarandi)*, urmează de obicei construcțiunea latină numită *acuzativ cu infinitiv (accusativum cum infinitivo)*. Ex. *Credo te litteras meas legisse; poter sperat, me brevi profecturum.*

Obs. După verbele cari arată un sentiment, o mișcare suleștească, putem pune și un *mod personal cu quod*. Ex. *gaudeo quod vales sau gaudeo te valere.*

§ 70. După un verb *passiv* (nu unipersonal), se pune *nominativ cu infinitiv*. Ex. *Di beati esse intelliguntur. Tu verus patriae diceris esse pater. Lycurgus temporibus Homeris fuisse traditur.*

§ 71. După verbele: *licet, oportet, necesse est*, se pune *dativ cu infinitiv*. Ex. *Mihi negligentia esse non licet.*

§ 72. În construcțiunea infinitivală se pot întrebuința cele trei timpuriale infinitivului. Așa: a) cred că el scrie = *credo eum scribere*; credeam că el scria = *credebam eum scribere*; b) cred că a scris = *credo eum scripsisse*; c) cred că va scrie = *credo eum scripturum esse*.

NB. Viitorul infinitivului se înlocuiește cu *fore ut* și *subj.*, când verbul care trebuie pus la *viitorul infinitiv*, n'are supin. Ex. *credo fore ut huius facti te poeniteat.*

§ 73. **Participiile** se întrebuințează de multe ori în locul propozițiunilor secundare. Așa: *sol oriens diem conficit. Sole oriente stellae fugiunt.*

Aceasta a doua formă, adică o propozițiune în care subiectul este la *ablativ* și participiul în același caz, se chiamă *ablativ absolut* și se obișnuiește mult în limba latină în locul propozițiunilor temporale, cauzale, condiționale și concesive.

§ 74. Supinul are două forme: a) *acuzativul sau forma activă*, care arată de obicei scopul și se pune după verbele de mișcare: *Legati ad Caesarem gratulatum venerunt*; b) *ablativul sau forma pasivă* este un complement circumstanțial de referință și se pune după adiective ca: *facilis, difficilis, horribilis, turpis, mirabilis, credibilis* etc. și după expresiunile: *fas, nefas, opus est*. Ex. *difficile dictu, horribile visu.*

§ 75. *Gerunziul* are cazuri cari servesc ca atribut sau ca complement. Ex. *ars scribendi; cupidus bellandi; aqua utilis bibendo; mens altius discendo* etc.

§ 76. *Gerundivul sau part. viit. passiv* e un adiectiv care cu verbul este formează *conjugarea peri. rastică pasivă*. (V. § 18).

audius - a - cum

§ 77. Când *gerunziul* are un complement drept, se poate înlocui prin *gerundiv* și anume: complementul drept se pune în cazul *gerunziului*, iar acesta devenit *gerundiv*, ia genul și numărul complementului. Ex. *facultas faciendi iter devine facultas faciendi itineris. Natura hominem ornavit sensibus ad res percipiendas idoneis. Consul placandis dis d.t. operam. Thrasybulus patriam liberandam optime mereri voluit.*

Intrebarea.

§ 78. Intrebarea poate fi *directă* sau *indirectă*.

Intrebarea *directă* se face cu *indicativul*. Ex. *quis nescit? isne fortunam experire?*

§ 79. Intrebarea poate fi *făcută* asupra unei *singure* vorbe care cari sau asupra *predicativului* sau asupra *întregii* idei din propozițiune.

a) Intrebarea asupra unei *singure* vorbe se face prin vorbe *interogaive*, uneori întărite cu *-nam* sau *tandem*. Ex. *Ubi occisus est Roscius? — Romae. Ubi nam gentium sumus? Quousque tandem abutere patientia nostra?*

b) Intrebarea asupra unei *idei* poate fi *simplă* sau *dublă*.

1) Intrebările *simple* se fac cu *-ne* când nu așteptăm un anume răspuns. Ex. *Estne frater intus? — Est v. non est.*

Ele se fac cu *num* sau *nonne*, când așteptăm un anume răspuns (*negativ* la *num*, *pozitiv* la *nonne*). Ex. *Nam negare audes? — Non negabo. Canis nonne similis est lupo? — Sane, similis est.*

2) Intrebările *duble* (în cari un răspuns exclude pe celalt) se fac cu *utrum* sau *-ne* la prima întrebare și cu *an* la a doua. Ex. *Utrum animus immortalis est, an simul cum corpore interibit? Romamne veniam, an hic maneam?*

§ 80. Intrebarea *indirectă* se face cu *subjonctivul*. Ex. *Queritur, idem sit pertinacia et perseverentia.*

Aș putea eu să mă supăr pe tine, frate? se traduce: *Ego tibi irascerer, mi frater;*

Eu să nu ți vrut să te văd? = *Ego te videre noluim.*

Stil epistolar.

§ 81. Latinul, când scrie cuiva, se transferă cu gândul în momentul primitivului. De aceea el întrebuințează *imperfectul* sau *perfectul* în locul *prezentului* și *plqpf.* în locul *perfectului*. Așa: *N'am nimic ce să-ți scriu, căci n'am auzit nimic nou și (apoi) am răspuns erti la toate scrisorile tale, se traduce: Nihil habebam quod scriberem; nequ e enim novi quidquam audieram et ad tuas omnes rescripseram pridie (Cic.).*

Vorbirea indirectă.

§ 82. Când reproducem cuvintele cuiva așa cum le-a rostit el, atunci avem *vorbirea directă (oratio recta)*; iar când povestim ce a zis cineva ca dependente de un *verbum sentiendi* v. *declarandi*, atunci avem *vorbirea indirectă (oratio obliqua)*.

În vorbirea *directă* se întrebuințează **inquit**, în vorbirea *indirectă*, se pune de obicei **ait**.

§ 83. În vorbirea *indirectă* întrebuințăm **acc. c. inf.**:

a) pentru toate propozițiile principale, cari conțin o judecată afirmativă.

b) pentru principale determinate de relative.

c) pentru întrebările indirecte retorice cu pers. I și III.

Întrebuințăm **subjunctivul**:

a) pentru propozițiile principale cari conțin o poruncă, un sfat, o dorință.

b) principale interogative se pun la *imperf. subj.*

c) toate propozițiile secundare se pun la *subj.*

N.B. Pronumele de pers. I-a din vorbirea *directă* se schimbă în cea *indirectă* în reflexivul *sui, sibi, se*; pronumele de pers. II-a se schimbă în *ille*, iar cel de pers. III-a în *is*.

Exemple de vorbire directă și indirectă.

Alexander ad Parmeonem conversus: Ego, *inquit*, cum Dareus terram ureret, mei compos non eram.

Vos ite ad copias quibus quisque praeest.

Alexander ad Parmeonem conversus ait sese, cum Dareus terram ureret, *sui* compotem non fuisse.

Illi irent ad copias quibus quisque praecesset.

A N E X E.

I. Câteva sfaturi pentru traducerea din românește în latinește ¹⁾

Pentru a face o traducere bună dintr-o limbă într'alta, trebuie să ținem seama de firea limbii *din* care traducem și de firea limbii *în* care traducem. Numai când cunoaștem caracterele diferite ale ambelor limbi, putem să ne orientăm în traducerea ce vrem să facem.

La traducerea din limba română în limba latină, trebuie să ținem socoteală de următoarele caractere:

1. Limba latină e mai *sintetică*, deci mai *concisă* decât limba română, care e mai *analitică*, deci mai *precisă*.

2. Limba latină e mai *plastică*, deci mai *concretă* decât limba română, care e mai *abstractă*.

3. Limba latină e mai *săracă* în unele forme decât l. română.

4. Limba latină e mai *periodică*, adică îi plac mai mult *frazele lungi și complicate*, pe când limba română întrebuințează mai ales *propozițiuni scurte și simple*.

Deci nu e bine să ne ținem prea mult de *vorbele* unei fraze pe care vrem s'o traducem, ci să ne gândim mai mult la *idea* pe care trebuie s'o redăm.

¹⁾ După Popa-Lisseanu, Gram. l. latine Buc. 147 sqq.

1. Pentru că limba latină e mai **sintetică**:

Ea exprimă printr-o singură vorbă mai multe idei și relațiuni dintre idei. Așa: Veniți aci, rogu-vă = *adeste, quaeso*.

A citit cartea din scoarță în scoarță = *librum perlegit*.

Ura pricinuită de această vorbă = *invidia huius verbi*.

Eram tocmă pe cale să citesc scrisoarea ta = *legebam tuas litteras*.

2. Pentru că limba latină e mai **plastică**:

Ea exprimă realitatea așa cum cade sub simțuri. Deci:

a) Substantive abstracte românești se vor traduce cu adiective sau cu verbe. Ex. Adevărul nu poate *eși din minciună* = *Ex falsis verum effici non potest*. Nu voi ezita să-mi spun *părerea* = *Non dubitabo quae sentio dicere*. Obținură această *invoială* = *Hoc ut sibi liceret impetraverunt*.

b) Forma activă românească se va traduce cu forma pasivă latină, mai ales când subiectul este abstract. Ex. Exercițiul *întărește* memoria = *Memoria exercitatione firmatur*. — Rugăciunile *umile* *îndulțoază* inimile tari = *Vincuntur molli prece pectora dura*.

3. Pentru că limba latină e mai **săracă**:

Vom căuta să traducem mai ales *idea*, chiar dacă ar trebui să întrebuințăm mai multe vorbe.

Împărtășește-ne înțelepciunea ta = *Fac participes nos tuae sapientiae*.

Ei *privesc* fără să vadă = *Oculos intentos habent, nec vident*.

4. Pentru că limba latină e mai **periodică**:

Expresiunea scurtă și simplă românească se traduce de multe ori printr-o frază latină lungă și pompoasă. Așa: Dionisiu ținut statul în solăvie = *Dionysus servitute oppressum tenuit civitatem*.

Construcțiuni participiale și infinitivale, propozițiuni secundare și paranteze de tot felul lungesc și înfloresc perioada latină. Așa d. ex.

Cn. Servilius consul levibus proeliis cum Gallis tactis et uno oppido ignobili expugnato, postquam de collegae exercitusque caede audivit, iam moenibus patriae metuens, ne abesset in discrimine extremo, ad urbem iter intendit (*Liv.*).

II. Limba Latină vorbită ca limbă viuă ¹⁾.

1. Vorbirea latină.

A. Loquērisne linguā latinā?

B. Sic satis = *puținel*.

A. Age sis latine colloquamur.

A. Scin, quid dicam?

B. Ne unum quidem verbum intellego, quae tarde loquēris, ea intellego omnia.

A. Ex quo tempore latine discis?

B. Ante annum initium feci.

A. Recte loquēris; bene latine doctus es.

¹⁾ După G. Capellanus, Leipzig. «Sprechen Sie Lateinisch».

2. Censul.

A. Quota hora est?

B. Viginti puncta nunc sunt a nona=9h.20'.

Nondum quinta sonuit.

Instat horasexta=e aproape de 6

Quinque punctis abest hora tertia=e 3 fără 5 minute.

A. Habesne horologium?

B. Habeo: semper enim horologium mecum porto.

A. Rectene metitur?

B. Rectissime, ut nihil supra. Meum horologium solet retardari.

Intendere obliviscor interdum.

A. Currit ocus, credo, horologium tuum.

B. Ita cotidie horologium meum ordino, ut cum horis publicis congruat.

A. Substitit horologium meum; cursus enim suos absolvit. Domum mihi abundum est secundā horā et dimidiā.

B. secunda nunc est et drans=2³/₄.

3. Timpul.

Iam lucet, vesperscit.
Cur tam mane egredieris?
Tam vesperi domum revertieris?

alallāert=nudius tertius.

poimāne=perendie.

la anul=ad annum.

acum 20 de ani=abhinc viginti annos

in ulți ii 3 ani=proximo triennio
in vacanțiile de vară=feriis aestivis.

4. Dejunul = Ientaculum.

Ientaculum paratum est.

A. Ientastine? quando soles ientare? ientabisne nobiscum? sumesne theam an coffeam? habes hunc cremorem, illuc sacchārum. Velim tu ipse sumas = servește-te singur!

Dic, cuius saporis haec coffea? satisne valida est? B. optima est. Sumesne aliquid etiam coffeae? B. Semiplenum (potorium) da, si commodum est.

5. Prânzul = Prandium.

A. Prandeamus. Vide mihi aliquid cibi! Esurio, sitio: vacuus mihi venter crepitat. Numquid tibi molestum erit dare panis siliginēi

(¶ pâine albă) aliquantulum? B. Habes panem e secālī, esilagine, e simila (= franzelă). Habetis triplex ovorum genus: elixa (ferte), assa (ochiuri), trixa (jumări): omnia sunt recentissima, intra biduum nata (nu năi de două zile onate). Visne concreta (tari) sint an fluida ova? B. Da quaesio concretum ovum. A. Visne de pernă (șuncă)? B. Paululum da, nisi molestum est (dacă nu te superi).

6. Cina = Coena.

A. Coenabisne hodie domi? B. Foris coenaturus sum.

A. In crastinum igitur te ad coenam voco. B. Ago gratias: at vereor, ne non liceverit (mie e frică că n'o să se poată). Veniam, si modo licebit. A. Quid obstitērit, quominus possis? (Ce ar putea să te impiedice?). B. Cras mihi quoquam ire foras non licebit: aliquot ipse eo die convivas opperior. A. Saltem perendino die ad coenam venias necesse est, die Iovis proximo. B. Non possum polliceri. At cave (nu cumva), quidquam paraveris praeter quotidiana: scis me convivam non multi cibi esse. A. Curabitur diligenter (voi avea grijă). B. Qui prolixo fuerit acceptus, eo die fortasse suaviter afficitur (se simte bine), sed postridie dolet caput, crudus est stomachus. A. Tu postridie nullam stomachi cruditatem senties.

7. Masa e pusă. = Lintea iam insternitur mensa.

Să ne așezăm la masă

Să și ieă fieceare locul

discumbamus.

sumat sibi, quem quisque volet locum.

Adu la masă!

Vă place supă?

Supă e excelentă

Mă bucur că-ți place

Acum să lăiem acest clapon!

appone epulas!

placetne sumere sorbitionem?

haec sorbitio omni laude digna!

gaudeo te eā delectari.

quid cunctamur capum hunc discerpere?

Preferi de la aripă sau dela solduri?

Cum poștești: mie mi-e indiferent.

Poștiți mai bine carne de vițel sau de miel?

Imi place mai mult carne de vacă.

Grozav imi place carnea de porc.

Să-și ia fieceare ce dorește!

utrum mavis de alā an de poplitibus?

utrum vis: mea nihil refert.

utrum de vitulinis an de ovillis carnibus mavis?

bubulis magis delector.

suillas carnes mirum in modum amo.

sumat sibi quisque, quod gratum est animo.

huic succedet nonnihil assi, nihil amplius.

armus est ovillus, sed exquisitus.

nunc bellaria appone!

en cascum et poma: mala, pruna cerea, nuces, castanēa.

sit saluti!

8. Regule de purtare la masă.

La masă servește-te cel din urmă.

Când îți se oferă ceva deosebit, nu te grăbi să primești.

Dacă insistă, primește și mulțumește!

După ce ai luat o bucată, dă îndată, ce a rămas, celui de lângă tine.

Dacă cineva bez în sănătatea ta, dorește-i frumos: „să-i fie de bine“.

Tu însă, să bei puțin.

Dacă nu ți-e sete, să pui totuși paharul la buze.

In convivio tu postremus admōve manum patinae.

si quid datur lautius, recusato mōdeste.

si instabitur, accipe et age gratias.

mox decerpā particulā, quod reliquum est, reddito ei, qui proximus assidet.

si quis praebibet, hilare illi bene precator.

sed ipse bibito modice.

si tu non sitis, tamen admoveto cyathum labris.

9. Etate.

Câți ani ai?

Ce vârstă ai?

Spune sincer!

Am 15 ani.

Am intrat în al 16-lea an.

Fratele-tu e mai mare decât tine?

Nu, eu sunt mai mare decât dânsul.

El n'are încă 14 ani.

Bunica D-tale trăiește încă?

Da.

E bătrână tare?

A intrat în al 80-lea an.

Când e ziua ta de naștere?

La 15 Septembrie.

Și câți ani împlinești?

Voiu împlini atunci 16 ani.

quot annos natus es?

quā aetate es?

dic bonā fide.

quindecim annos natus sum.

sextum decimum annum ago.

fraterne tibi antēit aetate?

immo ego ei antecedo.

minor est quatuordecim annis natu

vivitne avia tua?

vivit.

estne grandis natu?

annum ingressa est octogesimum.

quando tibi natalis dies est?

die quinto decimo Septembris.

quot annos tum conficies?

sedecim tum annos natus ero.

10. La școală.

Officia scholastica:

Mane surgere, statim induere; manus lavare, crines ornare, Deum adorare, scholam frequentare; diligenter auscultare, audita ruminare.

Trebuie să spunem pe de rost lecția cam lungă citită eri.

Mă tem că n'o știu și știu ce secer e profesorul.

Să ne ascultăm între noi: unul spune pe din afară și celalt se uită în text.

Bine zici: fii atent!

Frica strică memoriei.

Ajută-mă!

Tu ți-ai învățat bine lecția, și ai o memorie foarte bună.

Asta merită să fie învățată pe din afară cuvinț cu cuvinț.

Tu ai lipsit eri: ai trimis bileț de motivare?

Am trimis bileț pedelului.

Reddenda sunt memoriter, quae heri legimus satis multa.

Vereor. ut possim (reddere) et nosti, quam acer sit praeceptor. Reddamus inter nos vicissim altero recitante, altero litteris inspiciente.

Pulchre mones: fac praesenfi sis animo!

Metus officit memoriae.

Subice!

Bene didicisti, quod accepēras: memoria tua tenacissima est.

Haec digna sunt, quae ad verbum ediscantur.

Tu heri aluisti: litterisne missis te excusasti?

Schedam ad famulum misi.

11. Traducere în latinește.

Cum se zice asta pe latinește?

Destăpă-ți urechile!

Acum tradă ce spun eu!

Nu înțeleg bine ce spunei.

Nu vorbiți destul de tare.

De cât timp te ocupi cu latina?

Trebuie să vorbești latinește de câte ori se prezintă ocazia.

E foarte frumos să știi latinește.

Dar să continuăm ce am început.

Să schimbăm (propozițiunea) asta într-o construcție participială.

Schimbă propozițiunea afirmativă într-una negativă!

Dar ce e cu D-ta? faci o mulțime de greșeli

quamquam se construiește cu indicativul.

Expresia asta nu e latină.

Asta e departe de vorbirea latină.

D-ta ai învățat bine latinește.

D-ta știi bine latinește.

Câte limbi știi, de atâtea ori ești om.

Quibus id verbis latine dicitur? arrige aures!

Sed age, verte sodes, quae dico!

Non satis assēquor, quod dicis.

Vocē parum clarā loquēris.

Ex quo tempore littēris latinis operam das?

Latine te loqui oportet, quotiescunque occasio data erit.

Praeclarum est latine scire.

Sed iam agamus, quod coepimus.

In participium commutabimus hoc.

Affirmantem orationem in negantem commuta!

Sed quid tu? solecismis abundas.

quamquam particula indicativo adiungitur.

Barbare istud dicis.

Hoc alienum est a consuetudine sermonis latini.

Tu bene latine doctus es.

Calles linguam latinam.

Quot linguas calles, tot homines valēs.

12 **Purtarea școlarăului.**

Ferește-le de purlare nepoliticoasă.

Când îți vorbește o persoană respectabilă, trebuie să ții o poziție curvicioasă.

Descopere-ți capul; îndreaptă-ți ochii către acela cu care vorbești.

Ține picioarele alăturate și mâinile liniștite; nu te lăgăna pe picioare!

Nu-ți roade unghiile; nu-ți mușcă buzele; nu te scărpină în cap și nu-ți scobi urechile.

Și îmbrăcămintea să-ți fie în ordine, așa încât din ținuta ta, din privire, din gesturi și din toată atitudinea ta să se vadă o modestie nobilă.

Nu vorbi prea mult, nici neîntrebat!

Fii rezervat și prietenos toate cu măsură!

Cave sis moribus agrestibus!

Quoties alloquitur te quispiam, cui debes honorem, compone te in rectum corporis statum.

Aperti caput; oculi intenti sunt in eum, quocumque loquaris.

Iuncti sint pedes, quietae manus: noli vacillare alternis tibiis.

Noli arrodere ungues, noli mordere labrum nec scabere caput, nec fodere aures!

Vestis item ad decorem componatur: ut totus cultus, vultus, gestus, habitus corporis ingeniam modestiam prae se ferat.

Cave sis loquax aut praeceps

Fachilaris modestia temperatus!

A

A, a a lit. Indecl. || nu știe nici ~, litterarum plane rudis est || *dela- la z*, a primo ad extremum || *a dovedi cu a + b*, geometrica subtilitate docere || *cine zice ~*, *trebuie să zică și b*, incepta persequenda sunt.

abă (s) burra-ae f. || *n'are nici ~*, ei minus nihilo est.

abandonă (v) permittēre, concedere, relinquere (alqd alci), delegere (alci alqd) || *~ un post*, cedere (ex) loco || *~ un lucru început*, destituere (rem inchoatam), (incepto) desistere || *~ armele*, arma dimittere o. proicere || *a se ~*, se dare (alci rei), se effundere (in alga re) || *~ durere*, dolori parere || *~ pastunilor*, in luxuria effundi, verendum omittēre V. *părăsi* (v).

abandonat-ă relictus-a-um, desertus, traditus-a-um.

abanos (s) ebenus-i f. ebenum-i n. || *de ~*, ebenus-a-um.

abate (Ecl.) abbas-atīs m.

abate (v) 1. avertēre alqm, deflecere alqd; 2. derivare (ilumen), educere (lacum) || *flg.* (tempestatem a capite alcis) depellere || *a se ~*, declinare de via || *~ dela adevar*, deflecere a veritate || *~ din vorbă*, digredi a re || *~ dela lege*, violare legem || *~ la cineva*, deversari apud alqm.

abaterē (s) 1. deversio-onis f., declinatio f.; 2. derivatio f., deductio f.; 3. violatio f.; 4. digressio f., aberratio f.; 5. ~ *dela regulă*, exceptio-onis f. (Gram.).

abatoriu (s) laniēna-ae f.

abătut-ă (*descurajat*), languidus, debilitatus, afflictus-a-um.

abces (Med.) abscessus-us m., ulcus-ēris n., vomica-ae f. || *a suferi de ~*, vomica laborare.

abdica (v) 1. abdicare, dimittēre, deponere, removere alqm; 2. abire ab, se abdicere (*abl.*).

abdicare (s) abdicatio f. (muneris), dimissio-onis f. depositio f. (imperi).

abdomen (s) abdomen-inis n.

abcedar (s) elementarum libellus-i m., prima litteratura f.

aberațiune (s) error-onis m.

abiă (adv) vix, aegre, non facile.

abil-ă aptus-a-um, idoneus ad, peritus (alcis rei), sollers || *adv.* apte, perite V. *dibaci-e*.

abilitat-ă capax-acis.

abilitate (s) dexteritas-atīs f., solertia-ae f. peritia-ae f. ars-tis f. facultas-atīs f.

abis (s) (terrae) hiatus-us m., vorago-inis f., gurgis-itīs m., locus praeceps m., praecipitiorum n. pl., abyssus-i m.

abitir (adv) amplius, melius, magis || *mai ~*, multo melius.

abject-ă abiectus-a-um, contemptus, profligatus, vilis-e.

abiecliune (s) abiectio-onis f., turpitudine-inis f.

abjură (v) abiurare alqd, eiurare || *~ credința*, detestari (sacra).

abjurare (s) abiuratio-onis f., eiuratio f., detestatio (sacerorum).

ablativ (Gram.) ablativus-i m.

abluțiune (s) ablutio-onis f., lavatio-onis f. V. *spălare* (s).

abnegațiune (s) (abnegatio), laborum contemptio f., utilitatis suae derelictio f.

aboală (s) morbus comitalis m. V. *epilepsie*.

aboli (v) abolire, abrogare (legem), dissolvere (potestatem).

abollire (s) dissolutio-onis f., abrogatio f., (abolitio) f.

abonă (v) suscribere || *a se ~ la*, alcis rei usum certa mercede facta sibi providere.

abonament (a luă, a face), pactio-nem facere certo pretio.

abordă (v) 1. (*ajunge la ferm*), appellere in portum, attingere terram; 2. ~ *pe cineva*, adire (ad) alqm, accedere ad alqm, aggrēdi (ad) alqm; 3. ~ *un subiect*, aggrēdi rem, disserrere de alqa re, peragere alqd.

aborigen-ă indigena-ae, quinquatus-a est in alga terra.

abrăg-ă infestus-a-um, funestus,

ominosus, saevus-a-um.
abreviā (v) alqd. breviter notare, in pauca conficere, (ab)breviare, contrahere, corripere (syllabam), imminuere (verbum) V. *prescurtā* (v)
abreviare (s) contractio-onis f., compendium ii n.
abbreviat (adv) breviter, summam || a serie ~ per notas scribere.
abreviatione (s) V. *abreviare* (s)
abrogā (v) abrogare v. abolere (legem).
abrogatio (s) abrogatio-onis f., abolitio f., sublatio f., rescissio (decreti) V. *desinitare*.
abruptā (v) abruptus v. deruptus (locus) m., praeceptus (mons) m., arduus (ascensus) || *stīl* ~, abruptum dicendi genus n.
abruptizā (v) efferrare (animos), brutum ac stupidum reddere alqm.
abrutizare (s) stupor-is m., stupiditas f.
absent-ā absens-tis || a *fi* ~ abesse.
absentā (v) abesse, V. *ipsi* (v).
absentiā (s) absentia-ae f. || *in* ~ mea, me absentē v. dum absum; ~ de spirīt, animus vagus m.
absint (Bot.) absinthium-ii n.
absorbere (s) absorptio-onis f. V. *absorbi* (v).
absolut-ā 1. absolutus-a-um, nullis legibus strictus, liber et solutus || *fericire* ~, summum bonum n. || *monarchie* ~, civitas in qua summum imperium apud unum est || *monarch* ~ tyrannus-i m. || ~ *ca* *voință*, pertinax, obstinatus-a || 2. *ado*. absolutē, sine exceptione, planē, funditū, omninō.
absolutivā (s) finis studiorum.
absorbi (v) absorbere, exsorbere. (com)bibere, (ex)haurire || a *se* ~ in, detineri v. distringi, animum occupare alqa re || ~ *in studiū*, immergere (in studiis), haerere (in libris).
absorbire (s) V. *absorbere*.
absorbi-ā occupatus-a, intentus-a || a *fi* ~ in *gānduri* in cogitatione defixus-a esse.
absorbitor-e 1. bibulus-a-um || *hārtie* ~ bibula charta f.; 2. *gānuri* ~, cogitationum intentio f. V. *sugacit-e*.
abstentione (s) abstentio f., quies-ētis f. V. *abstinere*.
abstinentiā (s) abstinentia-ae f., continentia f., castimonia f.
abstract-ā 1. abstractus-a-um, se-

paratus || cogitatione tantum subiectus non sensui, sevocatus a sensibus || *in mod* ~, incorporatē || *vorbā* ~, appellatio f. || 2. subtilis-e || *filosof* ~, subtilis philosophus || *cărți* ~, argutuli libri (famili).
abstractiune (s) abstractio f., cogitatio f., communis intelligentia f. || *putere* de ~, separatim considerandi facultas-atī f.
abstrage (v) abstrahere, mente separare, separatim considerare. V. *scăde* (v).
absurd-ā absurdus-a-um, ineptus, inscius, insulsus, incongruus, amens, stultus-a-um.
absurditate (s) absurditas-atī f., insulitas f., res absurda f.
abține (a se) abstinere se de aliqua re, temperare (ab), se continere (ab) || ~ *dela afacerile publice*, quiescere.
abținere (s) abstentio-onis f., quies-ētis f.
abubā (s) ulcus-ēris n., ulceratio-onis f.
abundā (v) abundare, affluere, redundare (abl.).
abundent-ā abundans, affluens, copiosus, largus, amplus, refertus, fertilis-e (genet.), uber-ēris || *latus* (sermo), redundans (orator).
abundentiā (s) abundantia f. (lactis), affluentia f. (omnium rerum), copia (frugum) f., ubertas f. || a *tanolā* ~, circumfluere omnibus copiis || *cornul* ~, cornu n. copiae.
abur (s) vapor-is m. || *baie* de ~, sudatorium-ii n. || *mașină* cu ~, machina vi vaporis movenda.
abureală (s) aura-ae f.
aburi (v) vaporare, exhalare, exspirare, emittere halitum.
aburit-ā fumigatus-a-um, nebulosus, vaporatus-a-um.
aburos-ā vaporosus, nebulosus, obscurus-a-um.
abus (s) abusus-us m. intemperantia f. || ~ de *putere*, vis-vim || ~ de *māncare*, immodicus cibus || ~ de *moravuri*, mos pravus.
abuzā (v) abuti, male uti de aliqua re, perverse et improbe uti || ~ de *încrederea culva*, decipere alqm. V. *înșelā* (v).
abuziv-ā (a *fi*) contra morem esse, contra ius fasque esse, fallax esse.
ac (s) accucilia-ae f., acus-us f. || a *băgă* ața în ~, filum conicere

in acum || a *brodă* cu ~, acu-pingere || a *trăi din* ~, acu victum quaeritare || ~ de *pār*, acus comatoria v. crinalis || ~ de *ceas*, stilus-i m. || ~ cu *gămăle*, epinila-ae f.
acadeā (s) saccharum congelatum n., dulcia n. pl.
academic-ā academicus-a-um || *in mod* ~, academico more.
academician (s) academicus (philosophus), Academiae sodalis.
academicle (s) Academia-ae f. scholae f. gymnasium-ii n. || ~ de *scrimă* ludus gladiatorius m.
acant (Bot.) acanthus-i m. || de ~, acanthinus-a-um.
acaparā (v) 1. coemere, commercari, comprimere (frumentum); 2. sibi trahere v. redigere, ad se rapere (commoda).
acaparator-e qui coemere v. comprimit || ~ de *grâne*, dardanarius m.
acaparare (s) coemptio-onis f.
acăr (cutie) theca acubus servandis destinata f.
acar (fabricant) qui facit acus.
acar (dr. de fer) moderator, rector viarum.
acarēt (s) immobilia n. pl., praedium urbanum n., aedificium-ii n. V. *clădire*, *casă*.
acaritā (insect) ricinus-i m.
acasā (adv) domi, domo || a *stă* ~, domi v. domo se tenere, domo non egrēdi.
acășă (v) suspendere, figere in, affigere || a *se* ~ de, se haerescere alci rei, alci affixum esse || ~ cu un *cărțig*, unco v. hameo retinere, fibulis vincire || *lână* ~ de *mărăcin*, lana velut hamis inuncta rubis.
acășără (a se) eniti (dep.), conniti, evadere (in muros) || (plante), serpere, scandere || *acășărăndu-se*, reptatū (adv.).
acășătoare (s) serpens (vitis), clavicia inhaerens || *ederă* ~, helix-icis || ~ pentru *păsări*, gallinariae scalae.
acășele (la vîșă) pampinus-i m., clavicia-ae f.
acatist (Ecl.) praecatio-onis f., votorum n. pl. || a *da un* ~ opem a Virginē praecari.
accelerā (v) accelerare, operare, citare. V. *grăbi* (v).
accelerat-ā cu *pas* ~, citato gradu, incitato cursu.

accent(s) accentus-us m., vox-ocis f., tonus-i m. || ~ *ascușit*, sonus vocis acutus || ~ *circumflex*, syllabam flexam circumducere || ~ *tonic*, apex-icis m. || ~ *ortografic*, vocis nota f., cacumen-icis n. || ~ de *intonare*, sonus vocis.
accentuā (v) accentuare v. accuere syllabam, apponere syllabae notam v. apicem, cum intentione vocis syllabam appellare.
accentuare (s) accentus-us m. || *regulele* ~ prosodia-ae f.
acceptuat-ā *trăsăturile feței* ~, eminentia oris lineamenta n. pl.
acceptā (v) acceptare, accipere || a *nu* ~, abnuere || ~ *obligatie*, polliceri se alqd. facturum.
acceptabil-ā acceptabilis-e, accipendus-a-um || *propunere* ~, aequa condicio f.
acceptiune (unei vorbe) significatio v. vis verbi, notio v. potestas verbi.
aces (s) accessus-us m., aditus-us m., incensus-us m. || a *da* ~ *celor* cari cer, dum accipit petentibus dare. V. *apropiere*.
accessibil-ā accessibilis-e, aditu facilis, patens, apertus-a-um || ~ *taturora*, communis-e: communia loca || a *fi* ~, patere || a *face* ~ patefacere || *fig.* patiens alci rei.
accessoriu-e adiunctus-a-um, appositus, adventicius, res subiectiva || *in mod* ~, obiter (adv.) V. *secundar-ā*.
accident (s) accidentia-ium n. pl., id quod accidit, id quod intervenit || casus-us m., casus adversus v. tristic || ~ de *teren*, iniquitas loci || a *muri* *prin* ~, perire, interire.
accidental-ā adventicius-a-um, fortuitus || *ado*. casu, fortuito.
accidental-ā 1. *teren* ~, locus iniquus || *ne* ~, aequus-a-um || 2. *viață* ~, vita multae laboribus iactata.
acciză accisio-f. v., vectigal et onera commerciorum.
acostă hic, haec, hoc; iste, ista, istud.
aceea ille-a-ud || de ~, ideō, idecirco, itaque, quomobrem, quapropter, quare || *după* ~ post, quo facto, dein(de), postea || *intr* ~, inferim, interea, dum haec geruntur.
aceias idem, eadem, idem.
aceră (pasăre) aquila-ae f. V. *vultur*

acetat (Chem.) acedum-i n.

acetic-ă acetalus-a-um.

achit(are) solutio-onis f., apochae f. || ~ de *constință*, fide et religione, dicis causa || a *face ceva* p. ~ de *constință*, levi brachio agere alqd.

achizitor (s) emptor-is (obiciuit), maniceps-ipsis (la *licitatie*).
aci (adv) hic (stare), hac (miscare) || de ~ hinc || pe ~ hanc || et e de ~ hinc natus est || ~ jos, in terris || *până* ~, hactenus, usque ad hoc tempus || *aci* mod. ~ mod. nunc... nunc, tum... tum || *cât pe* ~, prop. paen.

achizitiune (s) acquisitio-onis f., (com)paratio f.; adeptio f. || ~ *prin uz*, usucapio f. || *asta e o bună* ~, hoc pulchre emptum est.

achizitor (s) emptor-is (obiciuit), maniceps-ipsis (la *licitatie*).
aci (adv) hic (stare), hac (miscare) || de ~ hinc || pe ~ hanc || et e de ~ hinc natus est || ~ jos, in terris || *până* ~, hactenus, usque ad hoc tempus || *aci* mod. ~ mod. nunc... nunc, tum... tum || *cât pe* ~, prop. paen.

acid (Chem.) acidum-i n., acidurum n. pl.

aciditate (s) aciditas-atris f., aciditudo-inis f., acuminis saporis.

acidulat-ă acidulus-a-um, subacidus-a-um.

aciale (s) aeramen-inis n., aes-aeris n. V. *aramă*.

acională (s) stabulum-i n. || ~ *pentru bot*, bubule-is n. || ~ *pentru oi*, ovile n. || ~ *pentru capre*, caprile n. || ~ *pentru porci*, suile n. || *fig.* lectum-i n., perfugium-ii n., refugium-ii n. V. *azil*, *adăpost*.

acluă (a se) tegere (se), in tuto se collocare, tutari (se).

aclamă (v) acclamare, clamare et plausu comprobare.

aclamatiune (s) acclamatio f., clamor et assensus || ~ *unanimă*, concentus-us m. || *prin* ~, omnium assensus, universi ordinis conclamatione.

aclimatiză (a se) assuecere caelo v. solo.

aclimatizare (s) cura assuefaciendi alieno caelo (animale), cura sendendi et educandi in alieno solo (plante).

acolit (s) acolytus-i m., socius-ii m.

acolo (adv.) ibi, eo, illic, illuc || de ~,

inde, illinc || *pe* ~, ea, illac || *până* ~, usque ad.

acomodă (v) accomodare, componere ad || a se ~ cu *imprejurările*, temporibus assentiri, congruere rebus (dat).

acompaniă (v) 1. adesse alci, comitem se alci praeberre, sequi alqm, deducere alqm || 2. ~ *în muzică*, adesse alci (in general) aspirare canenti (vocea cu flaut).

acompaniament (s) succentus-us m. || ~ *cu voce*, vox fidibus uncta || ~ *cu lira*, chordarum sonus || ~ *cu flaut*, libiarum sonus.

acont (s) in antecessum dare v. accipere, id quod in antecessum datur v. accipitur.

acoperămint (s) lectum-i n., tegulae f. pl., culmen-inis n.

acoperi (v) cooperire, tegere, obducere, obruere, velare || *cerul se* ~, nubilar coepit; officere, obstruere, || = *astupă, ascunde, masacă*, umbra terrae soli officiens.

acoperire (s) 1. tegumentum-i n.; 2. ~ *de bani*, confectio (tribuli), coactio (argentaria).

acoperis (s) lectura f., culmen-inis n.

acoperitoare (s) tegumentum, tegumentum, involucrium n. || ~ *de pat*, stragulum-i n. || ~ *de lână*, operimentum lanarum motium || ~ *de cal*, stratum-i n.

acoperitor (s) (de case) scanducarius-ii m.

acord (s) 1. concordia-ae f., consensio-onis f., consensus-us m., unanimitas-atris f., gratia-ae: esse in gratia cum aliquo || de ~, concordie || a *fi* de ~, congruere inter se || a *fi* de ~ *cum* ~, consensire cum, conspirare cum || a *fi* de ~ *în păreri* cu, idem existimare, eadem censere || a *fi* de ~, *cu sinegi*, constare sibi || a *nu fi* de ~, discordare, dissentire, dissidere, discrepare cum alqo || *sunt de* ~, per me (dicet), non impedio, concedo, ita est; 2. conventum n., pactio f., pactum n. V. *învoială*.

acordă (v) 1. cedere, concedere, tribuere, impertire (alicui alqd), largiri (populo libertatem) || a *nu* ~ abnuere || 2. ~ *un instrument*, tendere (citharam), fides contendere nervis, accommodare musicam; 3. ~ *verbal cu subst.* coniungere verbum cum nomine, verbum ad nomen adiungere || *care se acordă*,

congruens, conveniens || *care nu se acordă*, parum conveniens, dissociabilis-e.

acronia (s) acor-oris m., acritudo-inis, aciditas, acor +, || ~ *de stomac*, acrimonia, stomachus acer.

acredită (v) 1. auctoritatem alci parare, addere || a *fi acreditat* plurimum valere auctoritatem, esse magnae auctoritatis; 2. (comer.) fidem confirmare, existimationem alciulus tueri; 3. (dipl.) legatum aliquem publico mittere || *acreditat*, legatus cum publico testimonio missus.

acri (v) aliquid acre reddere v., facere || a se *acri*, coacescere, acrem concipere || *fig.* exacerbare, exasperare || a *i se acri* culpa, exulcerari, exacerbare, exasperari || ~ *legume, fructe*, condire in aceto v. sale.

acrisor acidulus-a-um, subacidus-a-um.

acrituri f. pl., in aceto condita olea, (pomii).

acrobot (s) schoenobates-ae m., pe-tauristes-ae m., funambulus-i m.

acru-ă acer, acris-e, acidus || *fig.* acerbus; immitis v. amara (mulier) || *plătră* ~ alumen-inis n.

acsz V. *acsz* (sz).

act (s) 1. *faptă*, actus-us m., factum-i n., actio-onis f., res-ei f. || a *face un* ~ *arbitrar* alqd libidinose facere || ~ *de violență*, vis, iniuria || ~ *criminal*, facinus-oris n. || a *face* ~ *de curaj*, praebere se strenuum virum || ~ *de autoritate*, auctoritatem suam interponere || ~ *de comerț*, pro mercatore agere || 2. ~ *publice*, registre, acta-orum n. pl. || ~ *judecătorești*, tabulae-ae f. || ~ *de vânzare*, tabellae emptionis || a *luă* ~ *de* ~, alqd in tabulis consignare || 3. ~ *pe pergament*, membranulae-orum f. pl. || 4. ~ *la teatru*, actus-us m.

acțiōnă (in judecată) actionem instituere v. Intendere adversus alqm, agere iure cum alqo || ~ *pentru furt*, etc., agere furti, incuriarum etc.

acțiune (s) actio-onis f. || ~ *în ptează*, actio, actus, argumentum fabulae || *piesa* ~ *are* ~, fabula parum actiosa est.

activ-ă 1. *care lucrează*, acer-cris-e, agilis-e, industrius-a-um, strenu-

us, operosus, laboriosus, negotiosus || a *luă parte* ~ *în ceva*, alci rei interesse, operam dare || *militar* ~, in militia assiduus esse || 2. *Gram.* verbum actuum || *forma* ~, vis activa, agentia verba n. pl. || 3. *finanțe*: nomina-nu n. pl., credi um-i n. || a *stabil* ~ *și pasivul* *cuiva*, rationes alciis explicare.

activă (v) excitare, accelerare, urgere (opus), instare (dat.), insistere (dat. v. acc.).

activitate (s) activitas-atris f., visum, virtus-utis f., facultas agendi, indus-ria-ae f.

actor (s) actor-is m., histrio-onis m. || ~ *de pantomimă*, gesticulator-is m.

actual-ă actualis-e, praesens, hodiernus; hic, haec, hoc.

actualitate (de) quod tempore aptum (conveniens, congruens) est.

acum (adv.) nunc, hoc tempore, in praesentia, hic || de ~ *inde*, ab hoc tempore || de ~ *înainte*, iam, in posterum, posthac, deinde post.

acumulă (v) accumulare, cumulare, coaccervare, congregere, extruere, aggerare, cogere.

acumulare (s) congestus-us m., coaccervatio-onis f. || ~ (in *retorică*), frequentatio argumentorum.

acurat-ă verus, exactus, absolutus-a-um || *adv.* verò, exactè, absolutè, subtiliter, accurate.

acurateță (s) veritas f., subtilitas f., recta ratio, vera similitudo-f., accuratio f., summa cura.

acustic-ă auditorius-a, auditus-us || (s) auditio f., sensus auium.

acut-ă acutus, acuminatus, acer-cris-e.

acuză (v) accusare (aliquem prodicionis), arguere || ~ *în fața justiției*, alqm in crimine vocare, alqm accessere || ~ *denunțând*, deferre nomen alicuius, deferre alqm || ~ *pe nedrept*, insimulare.

acuzabil-ă accusandus, accusabilis-e.

acuzare (s) accusatio f., criminatio f., insimulatio f.

acuzat (s) reus-i m., rea-ae f.

acuzator (in mat. penală) accusator-oris m. || ~ *în genere*, actor-oris m., petitor-oris (in mat. civ.) || ~ *public*, delator-oris || ~ *de rea cre-dință*, criminator, calumniator || *adj.* accusatorius-a-um.

acvariu (s) aquarium-ii n., piscina-ae f.
acvatilă (s) aquaticus, aquatilis-e.
acvilă (s) aquila-ae f.
acvilin (s) aquilinus, aduncus-a-um.
adagiu (s) adagio-onis f., adagium-i n., proverbium-ii n.
adânc (s) altus, profundus, demissus (vulnus), depressus (locus) || *fig.* gravis (sonus), || *infeptiune* ~ summa sapientia, reconditus-a-um (eruditio), subtilis-e (doctrina), altus (sonnus), intempesta (nox). (adv.) altô, penitus || *a dormi* ~, graviter dormire.
adâncătură (s) depressio-onis f., recessus-us m., sinus-us m., fossio-onis f., cavatio-onis f., caverna-ae f.
adânci (v) figere, demittere, excavare || *fig.* scrutari tr., investigare, explorare, studiosè perspicere, diligentius cognoscere, introspicere.
adâncime (s) altitudo-inis f., altum-i n., profundum-i || *fig.* subtilitas f., gravitas f.
adâncire (s) excavatio f. || *fig.* investigatio f., exploratio-onis f.
adâpă (v) adquare, oves ad bibendum appellere, pecori potio-nem dare || *a se* ~, potare || *fig.* perfundere alicuius aliqua re, perbibere studiă.
adăpătoare (s) aquarium-i n., piscina-ae f.
adăpost (s) tectum-i n., perfugium-ii n., suffugium-ii n., hospitium, tegmen-inis n., tutamentum, praesidium n. || *a fl* la ~, in tuto v. in tutum esse || *a pune* la ~, tegere || *a se pune* la ~, tutari se || *a adăpost* de pericôl, tutus a pericôl.
adăposti (v) tegere, obtegere, protegere, defendere, munire, adumbrare || *a se* ~ *indărătul cutoa*, in alicuius auctoritate delitescere. V. *protege*, *acoperi*.
adaptă (v) aptare, adaptare, accommodare, componere, applicare || *a se* ~, aptum esse, convenire (intr.), quadrare (intr.) V. *potriv*.
adaptare (s) accommodatio (ad), instructio (in).
adăptă (v) V. *apteptă*.
adăugă (v) addere, augere, adaugere, addicere, adlungere, adhibere || *in scris*, ascribere || *a la ce ştim*, addicere || *a la un număr*, annumerare || *a la ce avem*, acquirere || *a la greutate*, aggravare

adăugare (s) additio f., auctio f., auctus-us m., accretio-onis f., amplificatio f., accessio-onis f.
adams (s) augmentum, incrementum n., accessio f., supplementum.
adăic id est || *la* ~, ad summum, subducta rationē || *la* ~ *vorbind*, ut verum dicam.
adămeni (v) inescare, allicere, capere, prolectare, corrumpere, avocare, subornare (testem), seducere, sollicitare.
adămenire (s) illecebrae-arum f., allectatio f., corruptio f., seductio f., subornatio f.
adămenitor qui allicit, blandus, captiosus || *in rău*, illecebrosus || (subst.), corruptor, tentator, subornator-is m.
adără (a) adhaerere, haerere, accedere || *ad sentimentiam* alicuius, assentiri.
adărent adhaerens-tis, tenax-acis || *fig.*, astipulator-is m.
adărenţă (s) adhaesio-onis f., adhaesus-us m., assensio, assentatio f., assensus-us m.
adăseă (adv.) saepe, saepenumero || (adj.) frequens: erat Romae frequens.
adăvăr (s) veritas-atis f., verum-i n., || *intră adăvăr*, ex vero, profectô, sanè.
adăvărât (adj.) verus-a-um, verax, sincerus-a-um, solidus-a-um || (adv.) verè, sanè || *cu* ~, certè, certô, profectô, sanè.
adăverî (v) certificare +, confirmare, certius facere, declarare, probare.
adăverînţă (s) confirmatio f., || (certificat) testimonium-ii, pittacium-ii || *a da* ~, acceptum alicuius testari.
adăverire (s) attestatio f., testificatio f.: comperire attestazione.
adăverit compertus-a-um.
adăzîune (s) adhaesio-onis f., cohaerentia-ae f., assensio-onis f., assensus-us m.
adîă (v) flare, spirare (ventus).
adîero (s) aura-ae f.
adîneori (adv.) paulô antô, iam.
adîns (in), consultô, ad id ipsum, consiliô || *cu tot dinadînsul* ~, consultô et de industria.
adîo! (interj.) vale! valête! vive vale-que || *a-şi lua* ~ *dela*..., alicui valedicere.
adîonă (v) addere, consummare V. *adună*.

aditional n. additicius-a-um, adiecticius, || *impozit* ~, accessio-onis f.
adîiune n. (Artim.) collectio-onis f., consummatio f. V. *adunare*.
adîectiv (s) adiectivus-a-um, adiectivum (nomen) || *ca* ~, pro adiectivo, verbum pro adiectivo ponere.
adîdică (v) adiudicare, addicere (alicui bonă), locare.
adîdicare (s) addictio-onis f., adiudicatio f., in auctione vendere, locatio-onis f. V. *licitate*.
adîjunct (s) adiutor-oris m., assessor-oris m., minister-tri m.
adîjură (v) adiurare, obsecrare, obtestari (dep. tr.).
adîministră (v) 1. dăre, praebere, praestare (alicui medicamentum) 2. administrare (negotium v. provinciam), curare (res Romae), dispensare, (res domesticas), gerere (rem publicam), gubernare, procurare.
adîministrare (s) administratio f., cura f., curatio f., dispensatio f., procuratio f., praefectura f., regimen-inis n. || ~ *unci moşii*, villicatio f.
adîministrativă qui, quae, quod ad administrationem pertinet || *consiliu* ~, consilium rebus administrandis praepositum.
adînistratôr (s) administrator-oris m., curator m., procurator m., praefectus-i, corrector-oris m.
adîmiră (v) admirari (dep. tr.), mirari.
adîmirabilă mirandus-a-um, mirabilis-e, mirificus, admirabilis-e, mirus-a-um, divinus-a-um.
adîmirăţune (s) admiratio-onis f.
adîmiratôr (s) admirator-oris, || *a i mare* ~ *al cuiva*, alqm vehementer admirari, multum esse in admiratione alicuius || *adîmirătoare*, miratrix-leis f.
adîmisă admissus-a-um, acceptus, receptus, probatus, cooptatus || *de* ~, admittendus-a-um, accipiendus, probandus. V. *admitte*.
adîmisibil V. *de adms*.
adîmisibilitate (s) (numai prin *perisrază*).
adîmissione (s) admissio-onis f. (in sens de *audentă*), cooptatio-onis f.
adîmite (v) admittere alqm (ad consiliu), accipere alqm || *in*, recipere alqm ad v. in, suscipere, allegere, cooptare, ascribere, approbare consiliu alicuius || ~ *crede*, putare (puto hoc verum),

ponere || ~ *in principiu*, (duo genera ponunt) *concedere* (adv.).
adnoia V. *annolare*.
adoleŝcent (s) adulescens-tis m.
adoleŝcentă (s) adulescentia-ae f.
adoptă (v) adoptare alqm sibi pro filio, assumere alqm filium, amplecti alqm, accipere alqm patronum || ~ *un proiect de lege*, rogationem iubere, perrogare legem.
adoptare, adoptiune (s) adoptio-onis f. adoptatio f., arrogatio f., perrogatio legis.
adoptivă adoptivus-a-um (filius, soror).
adoră (v) adorare, venerari deos, colere, excolere deum || ~ *se închină*, precari, supplicare || ~ *pe cineva*, alicuius diligere, colere.
adorabilă adorabilis-e + adorandus, venerandus, colendus, dignus cui quis supplicet.
adorare ~ *ţine* (s) adoratio + veneratio f., cultus-us m. (deorum) || amor singularis alicuius.
adoratôr (s) adorator, cultor-oris (deorum) || studiosissimus-a-um al-cis, amantissimus alicuius || *a avea multă* ~, a multis coli.
adormi (v) 1. sopire, consopire alqm || obdormiscere, in somnum labi (intr.), somno esse sopitum || ~ *pe cineva cu narcotic*, somnum allicere || ~ *pietistă*, somnum afferre || ~ *pictoral*, mănă, torporem afferre: digitus torpens, membra torpent V. *amorţit*; || 2. ~ (intr.) somnum capere, dare se somno, somni indigere.
adormiea Măceli D-Jui Assumptio-onis f.
adormită sopitus-a-um, consopitus, dormiens.
adormitor quod sopit, (medicamentum) somnificum, somnifer.
adresă (s) nominis inscriptio f. || *nu şti-a dat* ~, non declaravit ubi habitaret || ~ *locuţiei*, aedium indicium-ii n.
adresă (v) dirigere, referre || ~ *o scrisoare*, un pachet, littēras, fasciculă alicui inscribere, ad alqm mittere, dare: haec epistula tuo nomine inscripta est || *aceasta mi se adresează mie*, hoc in me dirigitur || *a se* ~ *culoa*, alicuius petere || ~ *vorbă*, appellare, compellare, affari, alloqui, adire alqm.
adresant (s) qui mittit, (dat).
adresat-ă accipiens, cui datur.

aducător (s) nuntius, gestator, portator || ~ *aminte*, qui affert memoriam allicuius rei, qui commemorat.
aduce (v) apportare, afferre, conferre, inferre, adducere, comportare, importare, aggerere, suggerere, || a ~ *sub mână*, advehere, convehere, || a ~ *acarii de nuntii*, sponsalia praebere || *defecte* ~ *din nascere*, ingentia vitia || *oamenii nu ~ dela nașterea un caracter format*, non ingenerantur hominibus mores || ~ *inapoi*, referre, reducere, aliquid domum reportare || ~ *la indeplinire*, efflicere, perficere, peragere, exsequi (*dep. tr.*), patrare promissa, explicare consilium, decreta servare || ~ *la cunoștință*, informare, nuntiare, deferre aliquid ad alium || ~ *in fașa justiției*, in ius vocare, in iudicium adducere, testes producere || ~ *supărate*, curam facere alci || ~ *aminte*, in memoriam redigere v. reducere, admonere alium alci rei, commonefacere alium alci rei, redintegrare memoriam alci rei || a ~ *și ~ aminte*, meminisse, reminisci, recordari || ~ *~ a îndoii*, recurvare, inflectere.
aduceere (s) apportatio, f. || ~ *la indeplinire*, executio f. || ~ *aminte*, memoria, recordatio f.
aduiamecă (v) investigare, indagare et odorari.
adult, adultus, grandis-e, pubes-
 -eris: adulta aetate puer, adulta virgo, grandis puella.
adulter (adj.) adulter-ăra, moechus-a || (s) adulterium-ii, stuprum-i, probrum-i n.
adumbri (v) opacare, umbram facere || a se ~, umbra iacere.
adună (v) cogere, congregare, coniungere, copulare res || *cine se a-seamănă se adună*, pares cum paribus facillime congregantur (*Cic*); iungere res inter se || ~ *numere*, addere, consummare numeros, summam facere.
adanare (de lume), circulus-i m., coetus-us m., concilium-ii, confilio-
 nis f., conventus-us m., consilium-ii, senatus-us m. || collectio-
 nis, consummatio-onis f.
adunătură (s) compactio-onis f., conclusio-
 nis, copulatio-
 nis, iunctura-ae, structura-ae (saxorum), congregatio f.
adus, = *îndoii-ă* recurvatus || ~ *în formă de cloț*, rostratus || ~ *în jos*,

ab imo deductus || ~ *în formă de cărlig*, aduncus, uncinatus, hamatus.
adverb (s) adverbium-ii n., || ~ *tal*, adverbialis-e, adverbialiter.
advers-ă adversus-a-um, adversarius, diversus.
adversar (s) adversarius-ii, hostilis m., || a *avea* ~, parem habere || a *și ~ cuiva*, contra alium facere || a se *face ~ cuiva*, impugnare alium || a se *prezentă ca ~*, offerre se alicui.
adversitate (s) adversitas-atris f., adversa fortuna, res adversa f.
advocat (s) actor-oris m., causarum actor, causidicus-i m., advocatus-i-f., patronus-i, cognitor-oris m., defensor-oris m. || a *și ~ cuiva*, causam dicere pro alio de alio re, defendere alium de alio re || a se *face ~*, advocacionem suscipere v. praestare, || ~ *advocătesc*, (adj.) forensis-e.
advocățime (s) advocatio-onis f. V. barou.
advocatură (s) forum-i n. || a *întra în ~*, in foro esse coeipisse.
advon, amvon (s) porticus-i m., vestibulum-i, pronaus-i n. (Vitr.).
aed (s) poëta-ae m., vates-is m.
aer (s) aer-is m., ventus-i m., spiritus-us m., aura-ae f., || a *respiră ~ curat*, auras vitales suscipere || *aerul de dimineață*, ilatus antelucanus || ~ *ca element*, anima-ae f. (*opus lui ignis*) || = *atmosfera*, caelum-i || a *respiră acelaș*, eodem caelo frui || *în plin ~*, sub caelo || *aer greoiu, apăsător*, caelum pingue et concretum || a *expune la ~*, ventilare || a se *ridică, înălță în ~*, sublimis abire: sonus sublimis fertur || *înălțat în ~*, sublime elatus || a se *preumbla la ~*, apertum petere || *aer, înălțare, species-ei f.* || a *luă un ~ vesel*, speciem ridentis praebere, habitus-us m., vultus-us m.: vultus maestus || *aer de mândrie*, supercilium-ii n. || *cu un ~ dispresurător*, fastidiosè, contemptum || *cu un ~ amabil*, comiter || a *avea aerul de ~*, praeferre, simulare || *aer, melodia, arle*, modorum m. pl., cantilena-ae f., numeri-orum m. pl.
aerian-ă aërius-a-um, constans ex aëre || *căile aeriene*, spiritus meatus.
aerisit-ă aëri expositus-a-um.
aerolitt (s) lapis e caelo delapsus.

aeronaut (s) aëronauta-ae m.
aerostatică (s) aërostatio-onis f.
afabil-ă affabilis-e, blandus-a-um, benignus, comis erga alqm, facilis-e, commodus || *adv.* comiter, benigne, liberaliter.
afabilitate (s) affabilitas-atris f., comitas-atris, commoditas-atris, facilitas-atris, civilitas-atris f.
afacere (s) negotium-ii n., occupatio-
 nis f., res-ei f. || ~ *merge rău*, male se res habet || *cu tine am ~*, tecum mihi res est || *priceput în afaceri*, in rebus agendis experta v. acer || a *tacheia o ~*, conficere negotium || o *afacere de stat*, causa publica || o *privată*, negotium, negotia privata, res privata || a *conduce o ~*, rem gerere. V. treabă.
afână (v) rarefacere, rarescere.
afară (adv.) foris, foras, extrinsecus: abire foras, foris cenare, alqm proicere foras || a *anunță ceva de ~*, peregre nuntiare || *înimile din ~*, externi hostes.
afară (diu) extra, extra muros, extra causam || *afară de*, praeter, extra || ~ *dacă*, nisi (*cu conj.*) || ~ *din cale de*, immodice, nimis, nimium, intoleranter (dolere, gloriari) || *pe din ~*, memoria, memoriter || a *înălță pe din ~*, ad verbum ediscere || a *și ~*, memoria custodire, retinere || a *recită ~*, memoriter pronuntiare.
afectă v. affectare, attribuere, destinare || = a se *pre/ace*, a simula, ostentare, simulare, vultum iungere: affectare decus in dicendo.
afectat-ă affectatus, destinatus, simulatus, fictus: subtilitas affectata, fucatus nitor || a *fi ~ de durere*, dolore affici v. commovere.
afectățune (s) destinatio, attributio, affectatio, simulatio, ostentatio f. || = *affectare în imbagiu*, molesta, affectatio subtilitatis, figurari.
afectiuno (s) affectio-onis f., affectus-us m., permotio f., motus-us m. || a *avea ~ pentru ceva*, studium habere || = *boală*, affectio corporis, morbus-i m.
afectat-ă || = *pre/ăcut în felul de a vorbi*, putida sententia.
afectuos-ă amans-tis, benevolus, perblaudus, affectuosus-a um.
afemeiat-ă effeminatus, delicatus, mollis-e, muliebris-o.
afereză (Gram.) aphæresis f.
afetrim! sophos! Euge!, factum be-

ne! laudo! macte virtute esto! V. brauo.
afet (Mill.) faltura-ae f. (Sen).
afierosi v. i. (de)dicare, destinare, offerre, dare || 2. abuli, perdere.
afiliat-ă affiliatus -, adoptatus, cooptatus, socius, consociatus-a-um
afinitate (s) affinitas-atris, cognatio, coniunctio f., concordia f., vicinia-ae f.
afion (s) opium-ii, meconium-ii n.
afirmă (v) affirmare, confirmare, firmare.
afirmare (s) affirmatio f., asseveratio, confirmatio, contestatio (*cu martori*), obsecratio || (*absol.*) Pronuntiatio-onis (*prop. a/irmativă*).
afirmativ-ă affirmativus, affirmans, asseverans || a *face un semn ~*, annuere || *propozitie ~*, pronuntiatio-onis f. (*Cic*).
afis (s) tabula-ae f., libellus-i m. || a *publică prin ~*, prosciberi.
afisă (v) libellum cum inscriptione ponere, figere, promulgare, proscribere || ~ *în public*, proferre, ostentare.
afli (v) invenire, reperire, exsequi, excoagulare, dispicere || a se ~, esse (Romae, in agris); versari (in periculo) || a se ~ *ca sănătate*, valere: optima o. aegra valetudine esse.
afliut (s) affluens-tis, confluens, influens (amnis).
afliuță (s) affluentia-ae f., corvativatio f. || celebritas, concursus m., (hominum) frequentia; effusiones hominum ex oppidis, multitudo, vis: quanta vis hominum (*Cic*).
aflux (s) a.fluxus-us m., + affluxio-
 nis f.
afon-ă qui est sine voce.
afonie (s) vocis privatio.
aforism s. aphorismus-i m., praeceptum-i, desultum-i n.
african (s) africanus-i.
afiont (s) contumelia-ae f. || ~ *ce mi s'a făcut*, contumelia mea: facere alci contumeliam || a *sufert un ~*, accipere (tantam) contumeliam || a *șterge un ~*, demere contumeliam || a *face un ~*, ignominiam iniungere alicui, infamiam inferre.
afli (Med.) aphta-ae f., aphtae-arum.
afumă (v) fumo imbuiere alqd, fumo siccare alqd, in fumo suspendere, fumare (*intr.*), fumigare, suffumigare, suffire (*tr.*), fumum immittere v. admovere || a se ~, fumo

exercuciari || (*fig.*) a se îmbătă, ebrui-
um fieri, vino se obnuere, ebrui.
nūmare (s) fumigatio, suffitio *f.*,
suffitus-us m., suffimentum-i n.
nūmat-ă fumosus, plenus fumi,
fumidus: suffitiae apes, fumeum
vinum || *șuncă* ~, fumosa perna.
V. *afumă*.
nūmătore (s) turibulum-i, vatil-
lum-i n. || (*pl.*) odores-um, olfacto-
ria-um, odorifera n. *pl.*
nūnd inus-a-um, pessum (*adv.*) ||
a merge ~, sidere intr. || a *șit* ~,
perno(vi)se || a *rată* ~, rem pera-
gere || a *da* ~, pessum dare, defer-
re in inum || a *se dă* ~, deferri ad
ima, mergere, demergi in aqua.
nūndă (v) infligere, demittere, im-
mittere, deferre, mergere, demer-
gere, penetrare || a *se* ~, haerere,
sidere, abstrudere se (in silvam), uri-
nari (in aqua) || a *dispare*, se abdere.
nūndare (s) depressio-onis *f.*, de-
mersio *f.*, recessus-us m., immer-
sus m., immersio *f.*
nūndător urinans-is, urinator-
is m.
nūndătură (s) lacuna-ae *f.*, caver-
na-ne *f.*, recessus-us m., sinus-us m.,
latebrae-arum *pl. f.*
nūrisant (s) anathema-at-is n., re-
probatio, improbatio, imprecatio *f.*,
maledictio, pestis-is *f.* (*Cic.*) dam-
natio *f.*
nūrisi (v) excommunicare, execra-
ri in caput alicuius, execratio-
nis sancire, reprobare, damna-
re, addicere aliquid aeternae pae-
nae.
nūrisi (s) excommunicatus, execra-
tus, reprobatus, damnatus || ~
să *fie* Antonius, male sit Antonio.
ngale (adv.) sequitur, socorditer,
lente, languide, cunctanter.
ngasă (v) irritare, excitare. moles-
tus esse, provocare, lacessere.
ngasant-ă, qui irritat (nervos, ani-
mum), acerbus, excitans.
ngată (v) appendere, suspendere,
affigere, || a *se* ~ de, haerere, ad-
haerescere, alicui fixum esse: lana
rubeis innuncta est.
ngat (*Miner.*) achates-ae m., iaspis-
chates || ~ *roșu*, haemachates m.,
sarda-ae *f.*
ngeamă (s) novicius-i m., tiro-on-
is m., novus, insolens, rudis.
ngent (s) procurator-oris m., actor ||
~ *contabil*, actor summarum, nego-
tiator, administrator || ~ *secret*,
emissarius-i || (*Phys.*) vis-vim-vi *f.*

agentile, agentură (s) procuratio *f.*,
ministra-um n. *pl.*, tractato-
rium-i n. || a *da* cuba *agentura*,
tradere alicui opera administranda.
ager-ă agilis-e, alacer-cris-e, expedi-
ditus-a-um, succinctus-a-um.
agerime (s) 1. agilitas, velocitas, per-
nicitas; 2. perspicacitas, acies in-
genii, solertia mentis, argutum ac-
umen.
aghesmui (v) aspergere aqua bene-
dicta || (*iron. a bate*), commulcare,
pulsare.
aghesmult-ă aqua benedicta as-
persus || (*iron. beat*), ebriosus.
aghiasma (s) aqua benedicta || (*iron.*)
spiritus-us vini.
aghiasmatar (*Ecl.*) cantharus-i m.
aghiolos (*Ecl.*) hymnus-i m., carmen
in quo dei laudes canuntur.
aghiotant (s) contubernalis-is m.
agil-ă agilis-e, alacer-cris-e. V. *ager*.
agilitate V. *agerime*.
agio (s) collybus-i m.
agiotă (v) pecunia nundinari.
agiotagi (s) pecuniae nundinatio.
agită (v) agitare, concitare, iactare
brachia, commovere nervos, pul-
sare dormientem || (*Med.*) tentare
nervos || ~ *inset*, mulcere.
agită-ă agitalus, commotus; undos-
us, fluctans (aqua, mare) || *fig.*
fervidus animus, inquietus dies, in-
quieta provincia *f.*; tumultuosa
somnia n. *pl.*
agitătle (s) agitatio-onis *f.*, concita-
tio, iactatio, motio *f.*, motus-us m.,
tumultus-us m., turbo-linis *f.*, un-
dae-arum *pl. f.*, fluctus-uum *pl. m.*
agitator (s) agitator, turbator || (*adj.*)
seditiosus-a-um.
agileă (*Bot.*) primula veris, (*Lin.*)
aglomeră (v) agglomerare, stipare,
conglobare, condensare, conficere,
comprimere.
aglomerare (s) conglobatio, copu-
latio, stipatio *f.*
aglomerat (s) agglomeratum-i n.,
massa-ae *f.*
aglutinant quod agglutinat, glutin-
ans || (s) glutinum-i, glutinantis
n. *pl.*
agnei (s) hostia-ae *f.*, (*Liturg.*) panis
eucharisticus, corpus Christi.
agonie (s) agonía +, collectatio mor-
ientis || a *șin* ~, ultimum spiri-
tum trahere, in ultimis esse.
agonisescă (s) lucrum-i, emolument-
um-i n., utilitas *f.*, fructus-us m.,
quaestus-us m., compendium-i n.

captus-us m., paratio-onis, compa-
ratio, acquisitio-onis *f.*
agonisi (v) parare, comparare, ac-
quirere, usucapere, labore inve-
nire, consequi (*dep. tr.*)
agrafă (s) fibula-ae *f.*
agrar-ă agrarius-a-um.
agravă (v) aggravare, gravare, o-
nerare, augere (dolorem) || ~ *situ-
ția* *culo*, alicui omnia duriora facere
aggravant, qui, (quae, quod) gravius
aliquid reddit *vi*. afficit || *circum-
stanțe* ~, res culpam augentes, res
culpa invidiam augentes.
aggravare (s), aggravatio, auctio, o-
neratio-onis *f.*
agreă (v) delectare alqm, placere
alicui: accipere aliquid, probare
concilium, comprobare *tr.*, annuere
intr., boni consulere: hoc munus
rogo boni consule.
agrenbil-ă gratus-a-um, acceptus,
opatus, probatus, graciosus, incun-
dus, placitus, amoenus, venustus,
comis erga alqm, concinnus || a *fi* ~
la *ureche*, sensus titillare, V. *plăcut*.
agregat (s) 1. aggregatum aliquid ||
adj. aggregatus, concretus, coag-
mentatus || 2. *pers.* aggregatus-i, in
collegium auguratus, allectus.
agregătle (s) 1. aggregatio, concre-
tio; 2. allectio, cooptatio-onis *f.*
agrement (s) amoenitas-at-is *f.*, (*nu-
mai de lucruri*), incunditas horti,
suavitas vocis, venustas et pulchri-
tudo corporis, delectatio sermonis,
oblectamentum, gratia, voluptas,
V. *plăcere*.
agreslune (s) aggressio *f.*, aggress-
us-us m., aggressura-ae *f.*, (*mai
bine cu perifrăză potrivită și cu
verb:* aggredi sau invadere) V.
atac.
agresliv-ă infestus, petulans, pug-
nax, gladiatorius, lacessens hostis.
agresor (s) aggressor-oris, qui bel-
lum ultro infert, qui lacessit prior.
agricol-ă agrestis-e, rusticus || *ex-
ploatare* ~, praedium rusticum ||
instrumente ~, instrumenta agro-
rum.
agricultor (s) agricultor-oris, colo-
nus-i, agricola-ae, arator-oris, homo
rusticus || *adj.* rusticis opibus
deditus, (*Varr.*)
agricultură (s) agricultura-ae +, ag-
rorum cultus, cultura, cultio;
aratio, res rustica.
agrimensură (s) agrimensura, a-
gromatica-ae *f.*, V. *arpență*.

agrimensor (s) agrimensur-oris m.
agris (*Bot.*) groșularia-ae *f.*, rham-
nus-i *f.*
agrisă (*fruct.*) rhamni racemus; groș-
ulariae acinus m.
agronom (s) (scriptor rei rusticae),
rerum rusticarum peritissimus.
agronomic-ă qui, quae, quod ad re-
rum rusticarum disciplinam per-
tinet.
agronomie (s) disciplina agri colendi.
agud (*Bot.*) morus-i *f.*
agudă (*fruct.*) mori fructus m.
aguridă (*fruct.*) uva acerba *f.*, lam-
bruscum-i n. || *zamă de* ~, ompha-
cium-i (*Plin.*)
aguridar (*Bot.*) lambrusca vitis,
uva *f.*
ah! (*Interj.*) a! ah! pro! || ~ *ce ru-
șine*, pro pudor, || ~ *cât sunt de
nenoroci!* O miserum! || ~ *acum
fateleg*, nunc demum intelligo.
ah! (s) poena-ae *f.*, dolor-oris m., ae-
rumna-ae *f.*, molestia-ae *f.*, gemit-
us-us m., suspirius-us m., sus-
piria-um n. *pl.*
ahlat-ă siliens, flagrans: sitiens
libertas.
ai! (*Interj.*) ei! hei! ei! misero mihi.
aiamă V. *aghiasmă*.
alei V. *aci*.
aida-doi! (*Interj.*) age dum, ergo! cia
age! ela vero!
aldoma (*adv.*) similiter, simili modo
alevea (*adv.*) ut est, rē ipsa, ut
erat res, aperte, palam, palenter.
alor (*Bot.*) euphorbia-ae *f.*, euphor-
beum-i n. (*Plin.*)
algor (*Bot.*) alium-i n., asphode-
lus-i m., astula regia, albulium-i n.
alu (*Bot.*) alium-i n.
alurea (*adv.*) aliorum, alibi, alio
(in) loco || *de* ~, aliunde || *cu gân-
dul* ~, animo ducto, aliud agens,
inconsultus homo.
alureală (s) deliratio, aberratio *f.*,
somnia aegri, deliramenta-orum
n. *pl.*
aluri (v) divagari +, vagari et ex-
currere, aberrare, delirare, insa-
nare, furere.
aluriti (s) delirium-i n., deliratio,
amentia-ae *f.*, furor-oris m.
ajun (s) = *post*, ieiunium-i n., ine-
dia-ae *f.*, abstinentia-ae *f.*
ajun (s) vigiliae-arum *f. pl.*, hester-
nus dies || +, *ia ajun*, pridie dei.
ajună (v) ieiunare +, cibo abstinere,
ieiunium servare. V. a *post*.
ajunge (v) venire, advenire, perve-

exquisiti cibi || *expresione* ~, exquisitissima verba || *mai* ~, imprimis, praesertim, praecipue, maxime, potissime (*adv.*).

alesături (*la ștoe*) clavus-i m., virga-ae f. || *cărare în păr*, capillorum sulcus || *în țesături*, ornatu, exornatu f.

aleui! (*interf.*) a! ah! eheu! pro! o! oh!

alexandrin-ă alexandrinus-a-um.

alfa (s) alpha || *fig.*, principium-i.

alfabet (s) alphabetum-i n., litterarum ordo m., elementa n. pl.

alfabetic-ă in litteras digestus: || *ordine* ~, litterarum ordo.

algă (*Bot*) alga-ae f.

algebră (s) algebra-ae f.

alia (v) alligare +, consociare tr. || *a se* ~ *cu cineva*, societatem cum alio coniungere || *a se* ~ *prin căsătorie*, matrimonio se cum aliqua coniungere || *a se* ~ *metale*, temperare tr. || *fig.* sociare.

aliaj (s) temperatio-onis f.: t. aeris corinthii; temperatura aeris, ferri || *fig.* mixtura figurarum, m. vitorum atque virtutum.

alianță (s) foedus-eris n. || *a încheia* ~ *cu*, foedus facere cum aliquo, || *a rupe* o ~, foedus frangere, rumpe, violare; societates societatem coire, statuere, inire || ~ *ofensivă și defensivă*, belli societas v. consociatio || *a încheia o* ~ *off. și defens.* in omnia belli pacisque consilia se consociare || ~ *prin căsătorie*, connubium-i n. || ~ *între familii* affinitas-atis f. || *rudă prin* ~, affinis-is || ~ *de căsnicie*, iunctura-ae f.

aliat (s) socius-ii m., foederatus-a-um, affinitate iunctus, affinis.

alibi (s) alibi m., latebra-ae f., causa simulata f., diverticula-orum n. pl., || *a stabili un* ~, confirmare se non interuisse, diversionis argumentum inferre.

alib (s) plumbum-i n., molybdis-idis f.

alienă (v) alienare tr. abalienare || *a-și* ~, avertere. V. *înstrăina*.

alienabil-ă qui, quae, quod potest alienari.

alienare (s) alienatio, abalienatio, deminutio v., distractio mercium.

alienat (v) alienatus mente, insanus. V. *nebun*.

alienație (s) alienatio mentis.

alfie (s) unguentum-i +, medicamentum-i n., unctio f. || ~ *de păr*, capillare-is n.; alimma-atis n., emplasmatis n.

aleluia || alleluia (*indecl.*).

aliment (s) alimentum-i n., cibis-i m. || ~ *gătit*, esca-ae f., esculentorum n. pl. || ~ *ingest*, cruditates-um n. pl. || ~ *indigest*, cruditates-um n. pl. || *fig.* materia-ae f. V. *alimenta*.

alimentă (v) nutrire, (*mat pufu clasic*), alo-ere tr. sustinere tr. sustentare || *fig.* honos alicuius artes; materiam dare invidiae.

alimentar-ă alimentarius-a-um: lex alimentaria; alibilis-e || *subst.* ~, cibis-i, || *pensie* ~, alimenta-orum n. pl.

alimentare (*subst.*) alimonia-ae f., alimonium-i +, esus-us m. || *numa* la dat, esui, (*acc.* esum, *abl.* esui), esui condi = a și pâstra *pen-tru* ~ || victus-us m., alicui victum praebere.

alimon (*Bot*) abrotonum-i n. || *vin de* ~, abrotonites vinum.

alină (v) lenificare +, lenire tr., sedare, tr., tranquillare, placare (*opp.* concitare, perturbare) animos mitigare; explere (sitim): componere: composita mens || *a se* ~, remittere se. V. *potoli*.

alinare (s) solatium-i n., placatio, remissio f.

alinător-e leniens-tis, mitigans, mitigatorius-a-um, V. *calmant*.

alină (v) dirigere (vicos), dimetiri: *fig.* syllabas prope modum dimetiri.

alinare (s) directio-onis f., directura-ae f.

alină (v) 1. fovere in sinu (aliquem), delicatius tractare; 2. blandiri, mulcere, demulcere; 3. || *a se* ~, nimium indulgere sibi, delicate et molliiter vivere, curare pelliculam.

alinător-e blandus-a-um || *adv.* blandē.

alior V. *aior*.

alipi (v) agglutinare, cohaerere in tr. committere || *a se* ~, in re adhaerere || *fig.* alligare, figere (oculos in terram), adhibere aliquid, adiungere.

alpire (s) cohaesio, agglutinatio, adhaesio, adiunctio f.

alpit-ă agglutinat-us-a-um, adiunctus, alligatus, fluxus-a-um.

alșveris (s) negotium-i n. res-ei f. emptio f., et venditum-i n.; pactio f., mercatus-us m. V. *negof*.

alșveris (s) assimilare-is n.

alșveris (s) casus-us m. || *a face* ~, per caput pedesque ire praecipitem.

alivenci (s) scribita-ae f., rotunda-ae f., casenta.

almanach (s) ephemeris-idis f., libellus-i m.

almintralea (*adv.*) aliter, secus (*opp.* recte), male, si non, nisi, utrum.

alocă (v) locare, attribuire, decernere || ~ *o soldă*, aera constituere, || ~ *un premiu*, praemium alicui proponere || ~ *o rentă*, annua praebere.

alocare (s) attributum-i n., locatio-onis f.

alocurea (*adv.*) compluribus locis.

alocutune (s) allocutio +, contio-onis f., oratiuncula-ae f.

alt-ă alter-a-um, alius-a-ud || *unul și* ~, uterque, utervis, || *unul sau* ~, alter uter || *nici unul, nici ~*, neuter || *unul după ~*, singuli-ae-a || *altă dată*, *altă*, (*adv.*) *antea* (*adv.*) prius (*opp.* nunc), olim, quondam, pridem || *de* ~, prisinius-a-um.

altar (s) altare-is + n., altaria-um n. pl., ara-ae f., mensa-ae f. || *a-și jertfi viața pe* ~ *patriei*, vitam pro patria profundere || = *religie*, ara f. pl.: pro aris et focis.

alteră (v) (alterare +), mutare, immutare, corrumpere, || *a se* ~, degenerare, depravare tr. mores, vertere, vitare.

alterare (s) alteratio +, mutatio || ~ *unul text*, corruptio f.

altercație (s) altercatio, rixa-ae f., disputatio, controversia-ae f.

altern-ă (*Geom.*) alternus-a-um.

alternă (v) alternare, variare (vices) || terram alternare = *a face asolament*.

alternare (s) alternatio, variatio, vicissitudo f.

alternat-ă alternatus-a-um, alternus-a-um.

alternativ-ă alternus-a-um || *adv.*, alternis (vicibus), invicem, modo... modo...

alternativă (s) vicissitudo-inis: vicissitudines dierum et noctium, optio-onis: mihi optio datur utrum...

alteță (s) princeps-ipsis.

altfel (*adv.*) aliter, secus, ceterum.

altifă (s) tunica picta, textile stragulum operibus pictum.

altitudine (s) altitudo-inis f.

almintralea V. *almintralea*.

altol (v) inserere arborem: inserere primum bonam in primum silvaticam, inoculare, virus transferre || *fig.* imbueri aliquid aliquid re; vaccinum v. virus inserere alicui.

altolre (s) insilio, emplastratio, inoculatio, vaccini translatio f.

altolter (s) insitor, inoculator.

altolur (*beget.*) surculus-i m., insitum-i n.

aluat (s) 1. pasta-ae f., +, massa farinae subacta || *fig.* massa-ae f., intrita-ae 2. fermentum-i n.

alucină (v) alucinari (*dep. intr.*).

alucinatie (s) alucinatio-onis f., sensuum mendacium || *a aveca* ~, alucinari.

aluminii (s) alumen-inis n.

aluminos-ă aluminatus-a-um, aluminosus-a-um.

alun (*Bot*) corylus-i f., || *de* ~, colurnus-a-um.

alună (s) abellana (nux); pistacium-i n. = ~ *americană*.

alunecă (v) labi, allabi, delabi, fluere, defluere (arma e manibus) || *a face să* ~, fallere: glacies fallit pedes || *a lăsa să* ~ *ceva*, demittere (togam) || *fig.* sensum alicuius leviter movere || *a* ~ *ușor* *asupra* *unui lucru*, delibare: philosophiae doctrina, praetervolare proposita, strictim aliquid attingere, leviter tangere, summum percurrere de aliqua re || ~ *moral*, delinquere, peccare.

alunecare (s) lapsus, allapsus-us m.

alunecos-ă lubricus-a-um glacies f., instabilis-e locus.

alunecus (s) lubricus locus m., lubricum-i n.

alunecă (pe obraz) naevus-i m. || *Bot.* millefolium-i n., militaris herba f.

alungă (v) captiare, captare feras, agere v. abigere muscas, exigere hostes a campo, pellere aliquem domo, depellere aliquid ex urbe, expellere aliquid ex oppido || = *a goni*, extrudere et eicere.

alungare (s) expulsio, eictio, exactio, relegatio, ablegatio, repulsio f.

alunși (s) coryletum-i m.

alunță (s) redaviae-arum f. pl.

aluvione (s) aluvies-ei f., aluvio-onis f.

aluziune (s) a face ~ *la*, aliquid significare, ad aliquid alludere || ~ *obscură*, enigma-atis n.

alveolă (s) alveolus-i m., cellula-ae f. (*plur.*) fori-orum m. pl. || ~ *la dinți*, loculamentum-i, loculamentorum n.

amă (*interf.*) me diu fidius.

amabil-ă amabilis-e, iucundus-a

um, lepidus, suavis-e, urbanus-a-um || *ado.* amabiliter, suaviter, comiter, iucunde.

amabilitate (s) amabilitas-atris f., suavitatis, venustas, iucunditas-atris f.

amăgăală (s) dolus-i m., consilium callidum, artificium n., astutia-ae f., caliditas, versutia-ae f.

amăgi (v) reducere, allicere, pellere, capere, inducere alqm in spem, corrumpere. V. *ingela*.

amăgire (s) seductio, illecebra-ae f., fallacia-ae f., illusio, spes falsa f.

amăgitor-e illusorius, fallax, captiosus, vanus, inanis-e, speciosus.

amalgam (s) mira mixtura f.

amalgamă (v) efficere ut argentum vivum combatur...

amănă v. differre, proferre, transferre causam || *pe a doua zi*, procrastinare || *până la mai bună informare*, ampliare || prorogare dies ad solvendum = *a amăna plata*; supersedere alicui rei.

amănare (s) prolatio, procrastinatio, comperendinatio, ampliatio, dilatio.

amândol-ne ambo, bini-ae-a, uterque, utraque, utrumque.

amanet (s) pignus-bris n., cautio-onis f., hypoteca-ae f., fiducia-ae f.

amanetă (v) pignerare, pignerii dare v. ponere.

amant m. amans-tis, amator-oris; fem. amatrix-cis.

amănunt-ă pars-tis f., singulae partes || *a povesti cu* ~, enarrare.

amar-ă amarus-a-um, acerbus-a-um, asper-a-um, inlucundus-a-um.

amarăclune (s) amaritudo, amaritas-atris f., amarus sapor m. || *fig.* acerbitas f., acres-um m. pl., aloë-es f., asperitas, bilis-is f., fel-lis n.

amărî (v) exacerbare, exasperare, exulcerare, perascere, afflicare.

amărît-ă maestas, maerens, affectus, afflictus.

amarnic (adv) immodice, nimis, nimium.

amăruiți (v) in partes minutas conseare, commovere solum.

amator (s) amator-oris, qui artem (studia) ad voluptatem tantum exercet, exstimulator doctus ac intellegens Cic.

amazonă (s) amazon-onis, mulier bellicosa, virago, mulier equitandi perita.

ambală (v) colligere, imponere in cistum.

ambalaș (s) merces in cistum im-

positae || *hârtie de* ~, emporetica charta || *pânză de* ~, segestre-is n.

ambasadă (s) Legatio-onis f.

ambasador (s) legatus-i m. interpres-ëtis m., nuntius-ii m.

ambiant (adj.) ambiens, circumfusus-a-um.

ambiguitate (s) ambiguitas-atris f. ambiguum-i n.

ambiguu (adj.) ambiguus-a-um, anceps-ëtis, perplexus, dubius, duplex-icis.

ambitiōnă (v) ambitioe petere, concupiscere, appetere, petessere tr.

ambitios (adj.) ambitiosus, cupidus vincendi, gloriosus miles, ambitio-nis plenus-a-um.

ambitiune (s) ambitio-onis f., cupiditas-atris f., studium discendi.

ambră (s) glaesum-i n., suchum-i n., electrum-i n., V. *chihlibar*.

ambrosie (s) ambrosia-ae f.

ambulant-ă ambulans-tis, circumforaneus-a-um; || *neputor* ~, ambulador, circitor, circulator; || *viață* ~, erratica vita; ambulatorius-a-um.

ameloră (v) melius facere, in melius mutare, corrigere, emendare.

amelorare (s) correctio, emendatio, mutatio salubris f.

amendă (s) satisfactio f. || *fn bani*, multa-ae f., damnium-i n.

amendă (v) amendare, multare alqm pecunia, damno coercere.

amendament (s) coërcitio-onis f.

amenință (v) minaciare +, minari dep. tr., minitari, comminari, intente manus in alqm || *instare intr.*, periculum instat, imminere: mors imminet, impendere: bellum impendit.

amenințare (s) minacia + minae-arum f. pl., minatio v. comminatio f.

amenințător-e minax-acis, truxculus, truculentus-a-um, imminens-tis || *cer* ~, caelum nebulosum || *vittoril e* ~, tument negotia.

amestec (s) mixtio-onis f., temperatio, collavies; mixtura-e f. temperatura f. || *fig.* admistio, interpositio, intercessio f., interventus-um m.

amestecă (v) miscere, admiscere, commiscere, permiscere, inserere, interponere: se immiscere negotiis || *a nu se* ~ *fn ceva*, se abstinere ab aliqua re || *a se* ~ *unde nu tre-*

bue, aliquid sibi sumere.

amestecat-ă mixtus, ad ~im ~, per ~ || *vin* ~, vinum temperatum || *de*

neam ~, miscellus-a-um, adulterinus-a-um, V. *incrucșal*.

amestecătură (s) confusio, perurbatio; mixtura, temperatura, mixtum compositum.

amețeală (s) vertigo-inis f., stuporis m. || *a aveă* ~, vertigine corripri || *înălțimea dă* ~, altitudo caliginem oculis offundit, caligatio f., oculorum caligo f. || *leșin*, defectio (animae).

ameți (v) obnubare, percellere, sopire alqm, torporem afferre alicui; exsurdare aures, obtundere aures alicuius; vertiginem facere; praestringere oculos; vino se obruere; hebetare.

amețist (s) amethystus-i f.

amețit-ă obturbatus, sopitus; exsurdatus, obtusus, exsultatus, sublatu victoria; obrutus vino, ebrius, vino gravatus.

amețitor-e conturbans, obtundens aures, animos stupore afficiens, hebetans, qui sopit, somnificum (medicamentum), vertiginem afferens, vertiginosus, caliginem oculis offundens.

amfibiu (s) in utraque sede vivens, bestia quasi anceps.

amfibologie-ă ambiguus-a-um.

amfibologie (s) amphibologia-ae f., amphibolia-ae f., ambiguitas-atris f. ambiguum-i n.

amflection (s) amphityones-um m. pl. Cic.

amfiteatru (s) amphitheatrum-i n. || *fn formă de* ~, amphitheatrum modo v. instat; caveatus: caveatae urbes.

amforă (s) amphora-ae f. || *de încăperea unei* ~, amphoralis-e.

amfant (Miner.) amiantus-i m.

amfază merides-el f. || *fn plină* ~, mero meridie || *după* ~, post n eridiem || *măncarea de* ~, cibus meridianus || ~ *sud*, meridies: Africa iacet ad meridiem.

amie (s) amicus-i, familiaris-is || ~ *al poporului*, popularis vir || ~ *al ad-vărului*, cultor veritatis || ~ *al literator*, studiosus litterarum.

amical-ă amicus-a-um, amans-tis, benignus (vultus), blanda (vox), familiaris (epistulae), fidele (consilium) || *relațiun-ă*, amicitia-ae, familiaritas || *ado.* amice, amanter, familiariter, benevole.

amicleție (s) amicitia-ae f., amor-oris m., familiaritas f., coniunctio, f. || *legături de* ~, necessitudo-inis f.

amidon (s) amyllum-i n.

amigdale (Med.) tonsillae-arum f. glandulae-arum f. pl.

amigdalită (Med.) toles-jum m.

amiji (v) alb(ice)scere (dies), apparere, erumpere.

amini amen (indecl.) || *a zice* ~ *la toale*, omnibus rebus assentiri.

aminte a aduce ~, redigere v. reducere alqd in memoriam, admonere alqm alicuius rei || *a-și aduce* ~, meminisse, reminisci, recordari || *a lua* ~, cavere, custodire se, attendere (animum), operam dare ut || *aducere* ~, memoria-ae f., recordatio || ~ *suenir dat*, monumentum-i.

aminti (v) redigere in memoriam, reducere in memoriam, admonere, commemorare || *a-și* ~, meminisse, reminisci, recordari.

amintire (s) reminiscencia-ae f., memoria-ae, recordatio, monumentum || *de* ~, qui commemorat, qui avertit memoriam alicuius rei.

amintitor V. (de) *amintire*.

amiral (s) praefectus classis, praetor navalis || *a fi* ~, classi praeses.

amiralitate (s) praefectura classis, toti officio maritimo praepositus.

amiroși (v) fragrare, vestigare odori olfacere, indagare et odorari, odorem naribus trahere, olere v. redolere.

annar (s) clavus-i m., || *a bate* ~, a scăpăra din ~, ignem esilice elcere v. excudere, ignem excitare lapide percusso || *cât al bate din annar* = *într-o clipă*, puncto temporis, momento (temporis).

amnistia (v) alicui veniam et impunitatem dare || *suveranul dă* ~, omnem memoriam discordiarum oblivionē delere; omnium factorum dictorumque veniam et oblivionem in perpetuum sancire, (Suet).

amnistie (s) amnestia-ae +, venia, poenae remissio, oblivio-onis f.; lex oblivionis, abolitio facti, inco-lumitas f. || ~ *generală*, omnium factorum dictorumque obli-vio.

amoniac (Chim.) hamoniaceum-i, hamoniaceae guttae || *sare de* ~, hamoniaceae sal.

amor (s) amor-oris m., caritas-atris f., || ~ *propriu* amor sui || ~ *con-jugal*, caritas uxoria || ~ *volent*, libido-inis f., venus-ëtis f., || *zeu* ~ Cupido-inis m. || *care inspiră* ~, amatorius-a-um, venustus.

amorezā (a se) amore capl, v. rapi. amare || ~ *nebu*, amare perditē || a se ~ *uor*, in amore incidere, ad amorem propensus-a esse.

amorezat-ā qui amat, amoris plenus-a, amore captus v. raptus-a, amans-tis, amatrix-leis f.

amor-ā sine forma.

amorleālā (a) torpor-is m., rigor-is || *fig.*, languor-is m.

amori (v) torporem afferre v. contrahere, sopire, obstupescere, indormire, hebescere, congelare; soporare, dormire.

amortit-ā torpens, contractus, sopitus, indormitus, rigens, congelatus, marcidus.

amortitā (v) exstinguere, frangere; debitum solvere in annos.

amortizabil-ā qui pensionibus ordine dispositis persolvi potest.

amortismēt (s) (numai cu) perfirazea verbelor de mai sus).

amovibil-ā mutabilis-e || *persoanā* ~, qui loco amovēri potest, qui ex officio amovēri pote t.

amovibilitate (s) mutabilitas-atris f.

amplificā (v) amplificare, augere, inflare || a ~ *un lucru*, rem in malus extollere, rem verbis augere: amplificare orationem.

amplificāre (s) amplificatio f., incrementum-i n.

amplitude (s) amplitudo-inis f.

ampliator (s) minister-tri m., administrator.

amputā (v) amputare (manus alicui), secare, mutilare, truncare.

amputare (s) amputatio, sectio f.

amputat-ā amputatus, truncus-a-um.

amuletā (s) amuletum-i n., alligatura-e f., phylacterium-ii n., crepundia-orum n. pl., praebia-orum n. pl.

amurg (s) crepusculum-i, tenebrae-orum f., prima vespere, primo vespere = *in amurgul serci*.

amurg (v) invesperescit, crepusculum incidit, advesperescere incipit, vergit dies in vespere.

amuti (v) mutum fieri.

amutire (s) taciturnitas f.

amuzā (v) demorari alqm, delectare, iuvare || a se ~, morari, terere otium || a se ~ *cu nimicuri*, nugari, oblectare se, ludere.

amuzant-ā festivus homo v. sermo, iocularis-e, iucundus-a-um oratio, iocularis, ridiculus.

amuzare (s) ludus-i m., delectamentum-i, oblectatio-onis f., ludicrum-i.

amvon (s) cathedra-eae f., || *orator de* ~, cathedrarius orator || *elocin-fa de* ~, eloquentia sacra.

an (s) annus-i m. || *in* ~ *trecur*, anno superiore || *in* ~ *uitor*, anno posterioriore || *in vârstă de* ~, annos. ~ *natus-a* || *un spațiu de* 2, 3 ~, biennium-ii, triennium-ii n. || *care durează un* ~, annuus-a-um || *durată unu* ~ annuum tempus || 22 *de* ~ *de serviciu*, 22 stipendia annua: ~ *non, calendae-arum f.* || *că* ~ *ai?* quot annos natus es? quotum agis annum?

anacoret (s) anachoreta-eae m.

anacronism (s) peccatum in temporis ratione admissum || a *comle* *un* ~, labi in temporis ratione, non servare temporum ordinem.

anaturā (Ecl.) hostia-eae f., panis eucharisticus, corpus Christi.

anagnost (s) anagnostes-ae m., lector-oris m.

anagramā (s) anagramma-atris n.

anale (s) annales-ium m. || a *serie* ~, annales conficere.

analecte (s) analecta-orum n. pl.

analfabet-ā illitteratus-a, indoc-tus-a, || a *fi* ~, nescire litteras.

analist (s) analytices peritus, annalist scriptor.

analitic-ā analyticus-a-um || *adv.* analytice.

analizā (s) divisio-onis f., explicatio-onis || *in logică*, Resolutoria-eae f. Analyticae, es f. || *Tratat de* ~, Analytica-orum n. || *in ultima* ~, ad extremum.

analizā (v) dividere || ~ *un subiect*, rem quasi in sua membra discernere, || ~ *caracterul pasiunilor*, cupiditates genera-que earum explicare.

analog-ā similis-e, cognatus-a-um, finitimus, propinquus, vicinus, proximus || *adv.* similiter, proxime.

analogic-ā analogicus-a-um || *adv.* per analogiam.

analogie (s) analogia-eae f., affinitas-atris f., similitudo-inis f., vicinitas-atris f. || *(Matem.)* comparatio proportionis || *(Gram.)* ratio-onis f.

ananghe (s) miseria-eae f., reum angustia-eae f. || a *fi* ~, in angustis esse.

anapoda (adv.) perverse || *adv.* in-

versus-a-um || *subst.* sursum de-orum.

anarthle-ā turbulentus-a-um || *ce* *fi-ne de anarthle*, legibus carens.

anarthle (s) nimia licentia, perturbatio omnium rerum, confusio-onis f.

anarthist (s) qui nemini parere vult.

anason (s) anisum-i n., || *băutură de* ~, anisatum-i n., anisi potus.

anastrofā (s) reversio-onis f., per-versio-onis f.

anatema (s) anathema-atris n., capitis devotio.

anatemalizā (v) execrari in caput alicuius, execrationibus sancire.

anatematizai -ā execratus-a-um, execrandus-n-um, sanctus-a-um.

anatomic-ā anatomicus-a-um || *adv.* anatomicorum modo ac ratione.

anatomie (s) corporis apertio, descriptio partium corporis || *fig.* animi cupiditates subtiliter scrutari.

anatomist (s) anatomicus medicus; *fig.* diligens ac subtilis inquisitor.

anchetā (s) quaestio-onis f., disquisitio-onis f., cognitio-onis f. || a *face* o ~, questionem (de aliqua re) instituire, causam cognoscere || a *ordonā* o ~ *contra culpa*, quaestio-nem ponere in aliquem.

anchetā (v) V. a *face* o *anchetā*.

anchilozā (Med.) rigor-oris m. || a *aveā* ~, rigorem habere: nervi rigent.

ancorā (s) ancora-eae f. || a *aruncā* ~, ancoram iacere v. ponere || a *ridicā* ~, ancoram tollere || *(fig.)* ~ *de scăpare*, ancora ultima, auxilium.

ancorā (v) ancoram ponere || *fig.* = a *înfieșă țearpă*, stabilire.

andosā (v) recipere in se || ~ o *poliță*, se sponsione obstringere (Cic.).

andosant (s) consponsor-oris m. Cic.

andrea (s) acus-us f., iugulus-i m. || *pop.* haemorrhoidae f.

androc (s) tunica-eae f.

androgini (s) androgynus-i m.

anecdota (s) dictum v. auditum memorabile, nova res et inaudita, narratiuncula-eae, fabula-eae, fabella-eae.

anecdotic (s) narratiunculis re-fer-tus-a-um.

anecdotalist (s) fabulator-oris m.

anemic-ā sanguine debilis.

anemie (s) sanguinis debilitas.

anevole (adv.) difficulter, aegre, haud facile.

anevolnā (s) difficultas-atris f., im-pedimentum-i n.

anevolos V. *anevole*.

anevrism (Med.) aneurysma-atris n.

anexā (s) accessio-onis f., appendix-leis f.

anexā (v) adiungere, contribuere.

anexare (s) accessio, contributio, adiunctio f.

angajā (v) pignerare, opponere; alligare, obligare, astringere, de-vincere fidem cum aliquo || a *se* ~, pangere, polliceri, promittere, spon-dere || ~ o *luptă*, conserere manus v. proelium || ~ o *conversație*, sermo oritur.

angajament (s) obligatio-onis f., pactio, cautio f., fides-ei f. || *jur.* stipulatio f., nexum-i n., pollicitatio, promissum-i || *înrolare în arm.* sacra-mentum-i || ~ *cu salar*, auctoramen-tum-i.

angarā (s) tributum-i, vecigal-alis n., parangariae-arum f. onus la-boris, exactio-onis f.

angelic-ā angelicus-a-um || *adv.* angelice.

ânger (s) angelus-i m., minister ac nuntius Dei.

ângeresc-ā angelicus || *adv.* angelice.

anghinā (Med.) angina-eae f., synan-ches f.

anghinarā (Bot.) carduus-i m., Cina-ra-eae f. || *în* ~ *de* ~, ascalia-eae f.

anglican-ā anglicanus-a-um.

angrosist (s) negotiator-oris, merca-tor-oris, qui magnam facit merca-turam.

anihilā (v) annihilare +, ad nihilum redigere, alqd facere irritum.

animā (v) animare alqm, movere sa-xā, animos excitare.

animal (s) animal-is n. || *fig.* bestia-eae f., pecus-ūdis f.

animalic-ā animalis-e, sau (genet.) bestiarum, belluarum, pecudum || *in-sinct* *animalic*, belluarum ritu || *na-turā* ~, immanis natura. V. *bestial*.

animalitate (s) animalia n. pl., im-manes beluae f. pl.

animat-ā animatus-a-um, vividus || *un oraș* ~, urbs frequens.

animatie (s) animatio +, vitalis vis || *impetus-us m.* celebritas f. || a *da* ~ *unul joc*, ludo celebritatem addere.

animozitate (s) invidia-eae f., iracundia f., odium oculum.

anin (Bot.) alnus-i f. || *de* ~, alnēus-a-um.

aninā (v) (sus) pendere, appendere affigere.

aninare (s) suspensio-onis *f.*, ap-
pensio *f.*
anison (s) *V. anason.*
aniversare (s) anniversarius (dies),
(dies) natalis.
anocato adv. sursum deorsum.
anodin (Med.) anodino-i *n.*, dolorem
sedans || *adj.* innoxius-a-um.
anomalie (s) anomalīa-ae *f.*, inae-
qualitas-atīs *f.*, aberratio *f.*
anonym-a anonymus +, sine no-
mine, sine auctore || *Anturul oa*
păstră ~, celabur auctor.
anorganic-ă anorganicus-a-um +
qui non vitalia habet.
anormal-ă qui non est ad normam.
anost-ă fatuus-a-um, insulsus, in-
facelus; versus inertes.
anostea-ă (s) insulsius-atīs *f.*, fa-
tuitas *f.*, inepte dictum *n.*
anotă (v) annotare (librum).
anotațiune (s) annotatio-onis *f.*, ex-
plicatio *f.*, commentaria-onis *n. pl.*
anoliator (s) explanator-oris *m.*
anotimp (s) tempus anni, hora-ae *f.*,
annus-i *m.*, annuae commutationes
|| ~ *plottor*, pluviae tempestates ||
~ *mort*, sterile tempus.
antagonism (s) repugnantia-ae *f.*, ||
~ *intre savanți*, pugna doctissi-
morum virorum.
antagonist (s) adversarius-ii *m.*,
qui adversatur.
antălotate (s) principatus-us *m.*,
primatus-us *m.* || *dreptul de* ~,
priori gentis; lus primi occupan-
tis.
antălu primus-a-um.
antartecic-ă antarteticus-a-um.
antebraț (s) brachium-ii *n.*, ul-
na-ae *f.*, cubitus-i *m.*
antecedent (s) antecedens-tis,
qui alci rei praecurrit; praecursio-
nis *f.* || ~ *culpa*, ante acta vita,
mores alcis || *cauzele* ~, anteces-
siones.
antediluvian-ă qui fuit ante di-
luvium.
antemeridian-ă ante meridiem.
antena (s) antenna-ae *f.*, cornu-us *n.*
antepenultim-ă antepenultimus-
a-um.
anteră (s) anthera-ae *f.*
anterior-ă anterior, superior, qui
ante est, antiquior-lus, prior-us ||
(Gram.) *villor* ~, futurum exactum
|| *partea* ~ a *corpulul*, adversum
corpus || *partea* ~ a *zidulul*, an-
tica pars muri || *dinți* ~, primo-
res dentes.

anteriū (s) caracalla maior, vesti-
mentum sacerdotale, tunica talaris,
loga-ae *f.*, tunica angusta clava.
antic-ă antiquus-a-um, vetustus-
a-um, vetus-eris, priscus-a-um.
antică (s) res obsoleta; scruta-
torum *n. pl.*, opera antiqua *n. pl.*, mo-
numenta antiquitatis.
anticamei-ă (s) amphithalamus-i *n.*,
procoeton-onis *n.*, vestibulum-i *n.*
anticar (s) antiquarius-ii *m.*, anti-
quitalis investigator, antiquae ar-
tis studiosus.
anticipă (v) anticipare, praecipere,
praesumere; praeferre diem, ante
diem facere.
anticipat-ă anticipatus, praesump-
tus || *opinie* ~, praeproptio-onis *f.*,
praesumpta opinio *f.*
anticitate (s) antiquitas atīs *f.*, ve-
tustas-atīs *f.*, vetus memoria || *in*
~, antiquis temporibus || *amator*
de ~, antiquarius-ii *m.*
anticipațiune (s) anticipatio-onis *f.*,
antecessus-us *m.* || *a lua prin* ~,
antecapere.
antieresă (s) antichresis-is *f.*
antidată (v) antiquiorem iusta diem
(in litteris) ascribere.
antidot (Med.) antidotum-i *n.*, reme-
dium contra venenum.
antifon (s) (Ecl.) antiphona-ae *f.*, an-
tiphona-onum *n. pl.* || *fam.* canti-
lena-ae *f.*
antifonar (Ecl.) antiphonarum-ii *n.*
antifrază (s) antiphrasis-is *f.*, in-
versio verborum || *prin* ~, ex
contrario.
antihart (Ecl.) antichristus-i *m.*
antilopă (Zool.) cervus Africus.
antimis (s) (Ecl.) corporale-is *n.*,
sanctum linteam.
antimoniu (Miner.) antimonium-
ii + stibium-ii *n.*, stibi-is *n.* || *de*
~, stibinus-a-um.
antipapă (s) antipapa-ae *m.*
antipatic-ă odiosus-a-um, fastidio-
sus, adversus, repugnans-tis.
antipatie (s) odium naturale ad-
versus alqm, taedium alcis rei,
declinatio naturalis || *a avea* ~ *p.*
cinevas. ceva, fastidire alqm, abhor-
rere ab aliqua re, spernere v. res-
puere alqd.
antireligios-ă nefarius-a-um.
antisocial-ă ferus-a-um.
antistrofă (Poet.) antistropha-ae *f.*
antitetic-ă antitheticus-a-um, con-
trarius-a-um, contrapositus-a-um.
antiteză (s) contrarium-ii *n.*, con-

traria verba, contrapositum-i *n.*,
contentio-onis *f.*, oppositio-onis *f.*,
antitheta-onum *n. pl.*, verbă relată
contrarie.
antologie (s) florilegium-ii *n.*
antonim-ă antonymus-a-um, con-
trarius sensu.
antracit (Miner.) anthracitis-idis *f.*
Plin.
antrax (Med.) anthrax *m.*, carbun-
culus-i *m.*
antrenă (v) rapere, abripere, tra-
here alqm, auferre, deferre, agere,
abigere, ducere, evehere || *a se*
lăsa ~ *de o speranță deșăură*,
evehi spe vana, incitari ad..., pro-
lari (abl.) || *a se* ~ *prin exercițiu*,
assuefacere se (abl.) exercere se
antrenare (s) incitatio-onis *f.*, im-
petus-us *m.*
antreprenor (s) qui alqd agil v. par-
at, actor-oris *m.*, redemptor-oris *m.*,
conductor || ~ *de clădiri*, aedi-
ficator-oris *m.*, manceps-ipsi *m.* || ~
de pompe funebre, libitinarus-ii *m.*
antrepriză (s) inceptum-i *n.*, in-
ceptus-us *m.*, inceptio-onis *f.*, coep-
tus-us *m.*, conatum-i *n.*, conatus-
us *m.*, commissum-i *n.*, redemptu-
ra-ae *f.* || *a lua în* ~, conducere...
antreu (s) aditus-us *m.*, ostium-ii *n.*
|| ~ *măncare*, promulsio-onis *f.*
antropofag (s) qui humana carne
vescitur, anthropophagi-onum *n. pl.*
anual-ă annualis-e +, annuus-a-um,
amiversarius-a-um || (adv.) quot-
annis, singulis annis, in singulos
annos, unoquoque anno.
anuar (s) libellus memorialis *m.*
anuitate (s) annua pecunia, annu-
um-i *n.*, annua-onum *n. pl.*
anulă (v) infirmare, rescindere tes-
tamentum; solvere, dissolvere ma-
trimonium; tollere legem, leges ir-
ritas facere.
anulare (s) sublatio (iudicii), rescis-
sio-onis *f.* (emptonis), redhibitio
manipuli.
aunome (adv.) nomine, nominatim,
scilicet, *V. aunui*.
aunumit-ă absolutus-a-um, definit-
us, circumscriptus, certus-a-um;
(adv.) absolute, certe, diserte, dis-
tincte.
aunuciu (s) nuntiatio-onis *f.*, pro-
mulgatio *f.*, proscriptio praedio-
rum; tabula-ae *f.*
aunuiță (v) figere tabulam, ponere
edictum; proscribere auctionem,
nuntiare, pronuntiare, clamare;

promulgare, indicere spectacu-
lum; praedicere futura, monere
alqd, significare; ventus tempe-
statem significat.
aunutare (s) *V. aunuciu.*
aunuițător equi nuntiat, clamat, etc.
aoeul! a! ah! heu, me miserum!
hei mihi! valde doleo
aorist (s) (Gram.) aoristus-i *m.*
aortă (s) arteria-ae *f.*
apă (s) aqua-ae *f.* (dulcis, salsa,
stagnans, saliens) || *curs de* ~, an-
nis *m.* || ~ *minerale*, aquae calidae ||
răsbotu pe ~, bellum maritimum ||
înțină de ~, aquatilis-e, aquati-
cus-i *m.* || *a fi numai* ~, multum
sudare, sudore diffundere || *se a-*
seamănă ca două picături de ~,
sunt inter se tam similes quam lac-
tuli v. quam ovo ovum || *a bate* ~
în piută, brachia in ventum iac-
tare || *să vină* ~ *la moară*, lueris
domum locupietare || *a duce* ~
la fântână, in silvam ligna ferre ||
lăsa gura ~, sallivam alci movere
stomachum sollicitare || *în ce* ~
se scaldă, quomodo opinat o. sentit
|| *apele unui diamant*, splendor-
oris *m.*
apără (v) defendere, defensare,
tuere tr., patrocinari, tutari tr., pro-
tegere || ~ *înaintea justitiei*, adesse
alci.
apărare (s) defensio-onis *f.*, praesi-
dium-ii *n.*, propugnatio *f.*, patroci-
nium-ii *n.*
aparat (s) instrumentum-i, machi-
na-ae *f.*, apparatus-us *m.* || ~ *di-*
gestio, ciborum instrumenta.
apărător (s) defensor-oris *m.*, pro-
pugnator, tutor || *jur.* patronus-i *m.*
apărătoare (s) muscarium-ii *n.*
apărea (v) apparere, comparere,
exoriri, conspici, prodire, in con-
spectum venire.
aparent-ă aspectabilis-e, conspi-
cuius-a-um, insignis-e, evidens-tis,
apertus, manifestus; fallax-acis,
inanis-e.
aparență (s) species-ei *f.*, facies-ei *f.*,
imago-inis *f.*; simulatio *f.*, simu-
lacrum *n.*, ostentatio *f.*, umbra-e *f.*
aparițiune (s) visio-onis *f.*, adven-
tus-us *m.*, conspectus-us *m.*, or-
tus-us *m.*, intercursum-us *m.* (ju-
nae), visus-us *m.*, monstrum-i *n.*,
species-ei *f.*
apartament (s) membrum-i, cubi-
culum, hibernaculum, hospitali
andronitis-tidis *f.*, gynaeceum-lua

aparte (adv.) seorsum, secreto, || *glumă* ~, remoto loco.

apartine (v) alicuius esse: domus mea est; esse alicui rei: cuius partis sitis, vos rogo; inter honestos numerari.

apăsă (v) premere, opprimere, urgere, vim adhibere, vexare, insistere, instare.

apăsare (s) pressus-us m., pressurae f. aquarum, nixus-us m., oppressio-onis f., vexatio f., coercitio, vis-is f.

apăsător (s) tyrannus-i m., vexator-oris m., oppressor-oris || (adv.) gravis-e, iniquus, intolerabilis-e.

apatie ~ iners-tis, ignavus, socors-dis || *a deveni cu totul* ~, percalescere Cic.

apatie (s) nullius doloris sensus; indolentia; inertia, ignavia, socordia-f.

apătos ~ aquosus-a-um, humidus, aquaticus || *fructe* ~, aquali fructus || *pământ* ~, dilutus solum.

apeduct (s) aquae ductus-i m.

apel (s) vox-onis f., nomenclatio-onis f., lectio senatorum || *a face* ~ (in senat), senatum legere, appellare || *a lipsi la* ~, non respondere || *Jur.* contestatio litis || *a face* ~ *la mila cuva*, alcis misere cordiam implorare || *pedeapăsă* *fără* ~, poena sine provocatione.

apelă (v) vocare in ius, devocare in iudicium.

apelativ ~ *a* *nume* ~, appellativa nomina n. pl.

apelisă (v) exasperare, exacerbare, gravius commovere alqm.

apelisită ~ exasperatus, exacerbatus, ira afferatus, desperatus.

appendice (s) appendix-icis f., appendiculae-a f.

aperceptiune (s) perceptio-onis, comprehensio, intelligentia-ae f.

apertiv (s) propoma-at-is n., *Plin* || *adv.* apertivus, apertibilis-e.

apetit (s) appetitus-us m., appetitio-onis f., aviditas-at-is f., libidinis f., ta nes-is f., cibi cupiditas.

apleuitor (s) mellifex-icis m., mellarius-ii m.

apleuitor (s) mellificium-ii n., mellificia-orum n. pl.

apiă (adv.) simpliciter, purè; populariter, vulgo, rustice, nullo apparatu.

aplană (v) aequare, complanare || *fig.* aliquid planum facere.

aplanare (s) (prin perfrase cu verbele precedente).

aplaudă (v) applaudere dei, plaudere manibus, plausum dare, favere alci || *aplaudat*, plausibus exceptus, plausu comprobatus.

aplaudator (la theatra) fautor-oris, plausor-oris m.

aplaus (s) plausus-us m., assensus-us m., favor-oris m., approbatio-onis f.

apleacă (v) inclinare, demittere, impendere, flectere, curvare || *i se apleacă*, nauseat.

aplecare (v) flexio-onis f., inclinatio, incurvatio; propensio.

aplecat ~ flexus, inclinatus, incurvatus, pronus, proclivis.

aplecate (s) nausea-ae f.

aplecătoare (oale) ovicula-ae f.

aplică (v) applicare, addere, adhibere, aptare, imponere, inducere, superponere || *acommodare*, inhibere supplicia alci, admoveere mentes suas, adiungere animum ad studium, animadvertere, appellere mentem ad philosophiam || *a se* ~ *din toate puierile*, eniti et contendere, exercere; attendere ad... dedere se litteris, evigilare v. inservere artibus, studere arti, versari in rebus || *se aplică* = *se potrivește*, cadere, quadrare.

aplicabil ~ qui adhiberi potest; hoc dictum in alqm cadit.

aplicațiune (s) studium-ii n., propensio-onis f., inclinatio, cura-ae f., intentio-onis, industria-ae f., attentio-onis, diligentia-ae.

apocalips (s) apocalypsis-is f.

apocopa (s) apocopa-ae v. apocope-s f., abscisio-onis f., concisio-onis f.

apocrifă ~ apocryphus-a-um, subditus, subditiuus, suppositus, falsus: (s) liber falsus, falsae litterae.

apofiză (s) processus-us m.

apotegmă (s) dictum memorabile.

apogeu (s) summus-a-um... summam gloriam consequi, summum culmen fortunae.

apoi (adv.) mox, demum, dein(de), postea, tum || *mai* ~, paulo post.

apolog (s) apologus-i m., fabella-a f.

apologetică ~ qui ad defensionem alcis (rei) pertinet v. spectat; apologeticum, apologeticum-i n., defensio-onis f.

apologie (s) defensio-onis f., patrocinium-ii n., laudatio-onis f.

apologist (s) defensor-oris m., patronus-i, laudator-oris m.

apoplectică ~ apoplecticus-a-um.

apoplexie (s) apoplexia-ae f., apoplexis-is f., ictus sanguinis m. || *a ti lovit de* ~, apoplexi arripi, attonitus-a-um esse.

apos ~ aquosus-a-um, aquaticus. V. *apătos*.

apostat ~ apostata-ae m. f., suae religionis profugus, infidelis-e.

apostazie (s) apostasia-ae f., apostatio-onis f., infidelitas-at-is f., defectio ab religione paterna; aversio a divina religione.

apostol (s) apostolus-i m.

apostolat (s) apostolatus-us m.

apostolică ~ apostolicus-a-um || *adv.* apostolice.

apostrof (s) apostrophos, apostrophus-i m. (Gram.).

apostrofa (s) (Retor.) apostrophe-es, apostrophas-ae f., oratio aversa, aversio-onis f., compellatio-onis Cic. interpellatio f.

apostrofa (v) compellare, interpellare, increpare alqm || (Gram.) elidere litteram, contrahere vocales. V. *apocopa*.

apoteeză (a) consecratio-onis f., fulgor claritatis m.

apoteoză (v) in deorum numerum referre.

apozitiune (s) (Gram.) appositio-onis f., relata verba ad idem verbum.

aprecia (v) aestimare, taxare. examinare, exigere, existimare, metiri homines viriute non fortuna; iudicare, operae alcis praeium facere, ponderare, perpendere.

apreciabil ~ aestimabilis-e, haud spernendus-a-um.

apreciare (s) aestimatio-onis f., existimatio, interpretatio, taxatio.

apreciator (s) aestimator-oris m., iudex-icis m., censor-oris m.

apriat ~ apertus-a-um, clarus, perspicuus || *adv.* perspicue, clarè.

aprigă ~ alacer-cris-e, vehemens, mordax-acis || *adv.* acriter, animosè.

aprilie (s) aprilis-is m. (mensis).

aprinde (v) incendere, inflammare, accendere ignem flatu, excitare amores; incendere urbem || (fig.) *a se* ~, conflagrare ira, exardescere desiderio libertatis, incallescere, bilem commovere.

aprinde (s) accensus-us m., ac-

censio-onis f., ardor-oris m., impetus-us m., fervor-oris m., flamma-ae f., concitatio f.

aprina (s) illuminatio-onis f.

aprina ~ (s) incensus-a-um, accensus, ardens-tis; impetuosus, fervens.

aprinător ~ ignibus obnoxius-a-um, ad ignem accipiendum aptus.

aproape (adv) prope, fere, haud procul || *rudă de* ~, propinquus, proximus.

aproape (s) (homo) alter || plur. aliorum.

aprobă (v) approbare, comprobare, accipere, subscribere, annuere, assentiri, asentari, suffragari.

aprobare (s) approbatio-onis f., laus-dis f., assensus-us m., assensio-onis f., plausus-us m., suffragium-ii n., iudicium-ii n.

aprobator ~ approbator-oris m., assensor-oris m., laudator-trix.

aprood (s) ostiarius-ii m., admissio-nalis-is m., silentiarius-ii m., apparitor-oris m.

aprofundă (v) scrutari, perscrutari. investigare, explorare, pernoscere. pertractare philosophiam, introspicere.

aprofundare (s) investigatio-onis f., exploratio-onis f.

aprofundat ~, *studiu* ~ diligentissima pervestigatio || *discuție* ~, subtilis disputatio || *adv.* accurate, exquisitè.

apropia (v) admoveere, adhibere, appellere: appropinquare, accedere, adire, adventare, propius venire, propè adesse.

apropiat ~ vicinus-a-um, finitimus-a-um, propinquus-a-um || *ușor de* ~, accessu v. aditu facilis-e, potens-tis, planus || *greu de* ~, importunus-a-um, invidius, inexplugnabilis-e.

apropiere (s) propinquitas-at-is f., adventus-us m., aditus-us m., accessus-us m., contactus-us m.; comparatio-onis f., proximitas-at-is f. || in ~, in propinquo.

apropod in tempore, opportune, tempestive, bene || *foarte* ~, optimè

apropriă (v) addicere alqd alci; usurpare, usurpare, assumere, sib. attrahere.

aprovizionă (v) comeatum parare v. providere.

aprovizionare (s) comeatus-us m., comeatum advehere v. in portare.

aprovizionator (s) curator-oris m., anona importator.
aproximație (s) coniectio-onis f., coniectura-ae f. || ~ unu număr, propior vero numerus || cu ~, obiter.
aproximativ (adv) obiter, circiter || calcul ~, plurim; minimusque numerus; aliquid obiter computare.
apt-ă aptus-a-um ad, habilis-e in, idoneus-a-um (ad negotium).
aptitudine (s) facilitas-atris f., facultas-atris f., indoles-is f.
apucă (v) capere,prehendere, arripere, occupare || a fi ~ de o boală, morbo implicari || m'a apucat noaptea, nox oppressit || a se ~ de ceva, aggredi aliquid || a apucă o cale, ingredi viam.
apucare (s) manus iniectione, captura-ae f. occupatio-onis f.
apucat (adv) || pe apucate, temere, fortuito, prope-ē, raptim, violenter.
apucătură (s) deductio f., modus in. || ~ rea, vitium-ii n., || intr-o ~, quantum tribus digitis comprehendi potest || plur. (Med.) spasmus stomachi, morbus cardiacus.
apune (v) occidere, cadere || (de astre), obire, occumbere.
apunere (s) obitus-us m., occasus-us m. (solis), interitus-us m.,
apus (s) occasus-us m. (solis), occidens-lis m.
apusean-ă occidentalis-e, versus occidentem situs-a-um.
ară (v) arare terram, versare agrum, subigere aratro.
arab-ă arabs-bis m.
arababura (adv) confusē, perturbatē, confusim, sine ordine.
arabesc (s) picturae monstra, Vitr.
arabil-ă arabilis-e, qui arari potest.
arac (s) palus-i m., pedamen-in s n., adminiculum-i n., statumen-inis n.
araci (v) adminiculari, impedare, palare, statuminare vitem.
arăcile (s) pedatio-onis f., palatio-onis f.
aramă (s) aes-aeris m. || de ~, aeneus-a-um, aereus-a-um || a-și da ~ pe față, personam deponere, semet aperire.
aramărie (s) aeraria mercatura f.
aramlină (s) latro-onis m.
aramiu coloratus-a-um, aeri similis, facies rubrata.
arămuri (s) V. arămărie.
arăndul (de) (adv) continuo, con-

tinenter, per... continuum || doi regi de a ~, duo deinceps reges || în mai multe scrisori - aliis super alias epistolis.
aranjă (v) disponere, aptare, commodare, concinnare, conformare, ordinare bibliothecae v. horologium, struere collocacionem, instruere domum.
aranjament (s) locatio-onis f., structurae compositio, dispositio verborum f., ordo-inis n., ordinatio f. (vitae), concinnitas colorum || pactum-i n., pactio-onis f., stipulatio f. V. convențune.
aranjare (s) V. aranjament, convențune.
aranjator (s) compositor-oris m., qui aliquid ordinat.
arap (s) Aethiops-opis m. == călău, carnifex-icis m.
arăplă (s) V. arap.
arar (s) pellis-is f., camelotus-i m., camelotum-i n. (Cang).
arareoli (adv) raro.
a razna (adv) secreto.
arat (s) aratio-onis f., agricultura-ae f.
arătă (v) monstrare, indicare, ostendere, praestare || a-și ~ dinții, frenos mordere, cornu obvertere, || a ~ pe față, exhibere || ~ o noare cuiva, praestare honores alci.
arătare (s) indicium n., indicatio f., visio-onis f., conspectus-us m., monstrum-i n., exhibitio, ostentatio f.
arătător-e (adj.) monstrator, osensor, indicator, || degetul ~, index.
arătel (s) (Bot.) borrago-inis f., cynoglossus-i f., lingua canina f.
arătos-ă speciosus-a-um, gravis-e, augustus, superbus-a-um.
arătură (s) arvus-i. V. arat.
arbitraj (s) arbitrium ii n || print ~, cuba, arbitratu alci.
arbitrar-ă libidinosus-a-um || ade, ex libidine, (mea) sponte.
arbitrar (s) libido-inis f., licentia-ae f.
arbitru (s) arbitrium-ii n || liberum ~
arbitru (s) arbitri-tri m., disceptator-oris m., iudex-icis || a fi ~ disceptare controversas || a hotărî ca ~, arbitrari.
arboră (v) tollere vexillum, proponere signum.
arbor (s) arbor-ōris f., || trunchiu de ~, stipes-itis m., truncus-i m. ~ roditor, pomum-i n., pomus-i m.

~tare, robur-ōris n. || ~ cu ramuri flexibile, viminaria-ium || ~ genealogic, stemma-atris n.
arborescent-ă arborescens-lis.
arbus (s) arbus-um-i n., arbuscula-ae f., frutex-icis m., stirps-is f. || ~ spinos sentis-is m., spina-ae f.
arc (s) arcus-us m.: arcum intendere || segment de ~, absis-idis f., in formă de ~, arcuatim.
arcă (s) arca-ae f.: arca sancta.
arcadă (s) arcuatio-onis f., suspensura-ae f., fornix-icis m.
arcan (s) laqueus-i m., pedica-ae f.
arcăni (v) laqueis captare feras.
arcar (s) arcarius-ii m.
arcas (s) sagittarius-ii m. || (Mult.) sagittarii equites.
arcer (s) cos-otis f.
arctic-ă septentrionalis-e (arcticus-a-um).
arcutit-ă arcuatus-a-um, incurvatus, incurvus.
arcuș (s) plectum-i n. || a trage din ~, viola canere.
arde (v) ardere, ardescere, (trans.) flagrare, conflagrare, deflagrare, concremari, uri, ignem concipere || (trans) urere hominem mortuum, amburere parietes templorum, deurere libros, cremare naves, inflammare urbem, torrere corpora || fig. a arde o palmă, colaphum alci infringere || ~ de dorință, desiderio tabescere.
Ardeal (Geogr.) Transylvania-ae.
ardeal (v) condire piperitide.
ardelat-ă conditus-a-um piperitide.
ardelu (s) Piperitis-idis f. Piper indicum, capsium-ii n.
ardelean-ă Transylvanus-a.
ardere (s) conflagratio, inflammatio, combustio, crematio, incensio-onis f.
ardezie (s) lapis scitilis.
ardică (v) V. ridică.
ardoare (s) ardor-oris m., calor-is m., aestus-us m., fervor-oris m. || cu ~, vehementer (adv.).
areclul (v) addicere, auctionem facere, auctione constituta vendere.
areclu (s) addictio-onis f., licitatio-onis f. || ~ odată, addictum semel.
arenă (s) arena-ae f., || a se coborî în ~, in arenam se dare.
arendă (s) conductio-onis f., locatio-onis f.
arendă (v) conducere, locare || a lua în ~, redimere.
arendare V. arendă.

arendas (s) manceps-iplis m., locator-is m., conductor-onis, colonus-i, villicus-i, publicanus-i.
areopag (s) areopagus-i m.
arest (s) comprehensio-onis f., carcer-ōris m., custodia-ae f., vincula-orum n. pl. || ~ pentru sclavi, ergastulum-i n. || a pune la ~, in custodiam conicere.
arestă (v) (com)prehendere fures, arripere alqm, in custodiam ducere, manus inficere alci.
arestant (s) captivus-i m.
arestare (s) comprehensio-onis f.
arionistă (s) psaltria-ae, sambucistria-ae f.
argăsarie (s) coriaria officina f.
argăseală (s) coriorum subactio f.
argăsi (v) subigere corium, perficere coria.
argăsit-ă (piele) tergum-i n. || ne-argăsită, infectum corium.
argășitor (s) (subactarius) coriarius-ii m.
argat (s) servus-i, famulus-i, stabuli custos, agaso-onis m.
argea (s) camera-ae f.
argilă (s) argilla-ae f., lutum-i n.
argilos-ă argillaceus-a-um, argillosus, fictilis-e.
argint (s) argentum-i n. || de ~, argenteus-a-um || ~ viu, arg. vivum.
argintă (v) argente inducere, incoquere argentum.
argintar (s) argentarius-ii m.
argintărie (s) argentum ad vescendum factum, argentea vasa n. pl.
argosi (v) (un preot), clericatu eximere monachum.
argosit (adj.) qui clericatu exuit v. de posit.
argument (s) argumentum-i n., ratio-onis f. || ~ captios, captio dialectica f.
argumentă (v) argumentari (dep.), disputare, altercari (dep.).
argumentare (s) argumentatio-onis f., conclusio argumenti.
argumentator (s) arguator-oris, altercator-oris m.
arhale-ă priscus-a-um, pervetustus, vetustissimus-a-um.
arhaism (s) prisca verba, n. pl., antiquitas-atris f.
arhanghel (s) archangelus-i.
arheolog (s) antiquarum rerum peritus v. studiosus.
arheologie (s) antiquarum rerum scientia, antiquitatis scientia.
arhidiacon (s) archidiaconus-i.
arhiepiscope (s) archiepiscopus-i.

arhleren (s) (archiclericus-l), prae-latus-i m.
arhimandrit (s) archimandrita-ae m.
arhimillonar (s) praedives-itis m.
arhipăstor (s) episcopus primus.
arhipelag (s) mare insulis refertum.
arhitect (s) architectus-i v. architecton-ōnis m., structor-oris m.
arhitectonic-ă architectonici-cus-a-um.
arhitectura (s) architectura-ae f., architectonice-ēs f., structura-ae f.
arhitectural-ă architectonici-cus-a-um.
arhitravă (s) epistylum-ii n.
arhivă (s) tabulae publicae f. pl., chartae publicae f., acta publica n. pl. || *locul* ~, tabularium-ii n. || ~ *partic.* tab(u)lrum-i n.
arhivar (s) ab actis.
arhondar (s) + hospitalarius-ii, xenodochus-i m.
arhondărie (s) hospitium-ii n., xenodochium-ii n.
arhont (s) archon-onlis m.
arhontologie (s) nobilitatis studia n. pl., optimatium chartae f. pl.
arlian-ă (Ecl.) Arianus-a-um.
arlianism (s) (Ecl.) Ariana haeresis f.
arlicu (Zool.) ericius-ii m., hericius-ii || *fig.* homo asper || *de* ~, ericinus-a-um || ~ *de* mare, echinus-i m.
arid-ă aridus-a-um, arens-tis, arenosus-a-um || *locul* ~ sitientia loca.
ariditate (s) ariditas-atris f., siccitas-atris f.
arie (Agric.) area-ae f., solum-i n.
arie (Muz.) modi-orum m. pl., numeri-orum m. pl.: numeros memini si verba tenerem.
ariergardă (Mil.) novissimum agmen || *soldați din* ~, novissimorum || *a fi în* ~, agmen claudere, a înăiri ~, subsidia firmare.
arin (Bot.) V. *alnu*, *alnus-i* f.
ariniste (s) locus alnis consitus.
aripă (s) ala-ae f., pennae-arum f. pl. || (*fig.*) *speranța are* ~, velocissima est spes || *a fi sub* ~ *cuboa*, in alcis tutela esse || ~ *unei case*, accessio sedis || ~ *unei armate*, ala-ae f., cornu-us n.: dextrum, sinistrum cornu, latus-ēris n.
ariploară (s) ala extrema, pinna-ae f. ~ *la pești*, pinna-ae.
aristocrat-ă (s) nobilis homo, optimas-atris, optimates-ium.
aristocrație (s) nobilitas-atris f.,

proceres-um, || *partizan al* ~, optimatium fautor.
aristocrăție (s) nobiles-ium, principes-um, optimates-um, optimi ci-ves.
aritmecă (s) numeri-orum m. pl. + arithmetica-ae f.
aritmecian (s) arithmeticus-i, in arithmeticiis versatus.
armă (v) V. *înarmă*.
armă (s) arma-orum n. pl. || ~ *ofens.* si *def.*, tela atque arma; telum-i (~ *ofens.*), ferrum-i n. || *a fi în* ~, inermis esse || *cariera* ~, stipendium-ii n., militia-ae f.
armament (s) armatura-ae f., apparatus v. apparatus belli.
armar (Agr.) area-ae f., solum-i n. || *saepes-is* f. || *talorum* ludus.
armanglu (s) areator-oris m., cudentium-ium m. pl., qui spicas excutit.
armas (s) praepositus-i m., praefectus-i, quaesitor-oris m., carnificis m.
armăsar (s) (equus) admissarius-ii n. || (equus) sonipes, cornipes edis.
armată (s) exercitus-us m. || *a jorma o* ~, exercitum conficere, parare, cogere || *a fi în capul unei* ~, exercitui praeesse || ~ *în marș*, agmen-inis n. || ~ *în ordine de bătaie*, acies-ei f. || ~ *de prima linie*, prima acies || ~ *de rezervă*, novissima acies || ~ *trupe*, copiae-arum f. pl. || *a strânge* ~, militiam cogere.
armator (s) naucerus-i m.
armătură (s) ferrum quo partes operis vinciuntur; armatura-ae f.
armie (s) V. *armată*.
arminden (s) mensis Maji prima dies.
armistitiu (s) indutiae-arum f. pl.
armoarie (s) (Herald.) insignia generis.
armonic-ă harmonicus-a-um.
armonie (s) harmonia-ae f., concordia-ae f., concentus-us m., concin-nus verborum.
armonios-ă concors-dis, congruentis-tis, consonus-a-um.
armoniză (v) concentum servare, consonare, congruere, concinere.
armură (s) armatura-ae f., armorum n. pl. || *a pune cuboa o* ~, induere arma alci.
armurier (s) armorum v. gladiatorum faber-bri, artifex-icis m.
arnăut (s) Macedo-onis || miles

mercenarius-ii m., famulus armatus || *grâu* ~, frumentum vernale.
arogă (v) sibi arrogare, assumere, usurpare gloriam.
arogant-ă arrogans-tis, contumacis, insolens-tis, superbus.
arogantă (s) arrogantia-ae f., insolentia-ae, superbia-ae f., fastus-us m.: fastum facere alci.
aromă (s) odor-oris m., condimentum-i n. || *halitus*-us m.
aromate (s) aroma-atris n., odoramenta n. pl.
aromatic-ă aromaticus-a-um, condimentarius-a-um.
aromatiză (v) condire cibos.
aromeală (s) sopor-ōris m., somnus-i m.
aromi (v) soporari, dormire, obdormiscere.
aromitor-e qui somnum facit, somnifer-a-um, soporifer-a-um.
arondismet (s) regio-onis f.
arpăcaș (s) ptisana-ae f.
arpagie (Bot.) cepula-ae f., pallacana-ae f.
ars-ă ustus-a-um, combustus, crematus, incensus; solē coloratus || *exulceratus* animus = *întină arsă*.
arsă (de cat) stratum-i n., stramentum-i n., stragulum-i n., operimentum eorum.
arsătură (s) adustio-onis f., ambustio-onis f.
arsău (s) (Agr.) pala-ae f.
arsenal (s) armamentarius-ii n., armarium-ii n.
arsenic (s) (Med.) arsenicum-i n., auripigmentum-i.
arsic (s) ossiculum-i, talus-i m. || *a juca în* ~, talis ludere || *juca în* ~, astragalizontes.
arsită (s) ardor-oris m., calor-oris m., aestus-us m., fervor-oris m.
arsură (s) adustio-onis f., ambustio f., combustura-ae f., inflammatio f.
artă (s) ars-tis f., scientia-ae f., artificium-ii n., disciplina-ae f. || ~ *liberale* artes optima, disciplinae liberales, || ~ *militară*, res militaris, disciplina militaris.
artag (s) impetus-us m., violentia-ae f., iracundia-ae f., irritatio-onis f.
artăgos-ă iracundus-a-um, irritabilis-e, violentus-a-um.
artar (s) (Bot.) acer-ēris n. || *de* ~, acernus-a-um.
arteră (s) arteria-ae f., vena-ae f. (*cei vechi nu făceau distincțiune*

între artere și vene).
articol (s) (Gram.) articulus-i m. || (Jur.) clausula-ae f., caput-itis n. || (Compt.) aera n. pl.: conficienda sunt aera, nomen-inis n. || (Comert.) species-ei f.
articulă (v) exprimere, articulare voces, enuntiare, proferre.
articular-ă (Zool.) articularis-e || *dureri* ~, articulorum morbi.
articularian (s) (Zool.) articulus-i, artus-us m., commissura digitorum, nodus-i m., vertebra-ae f. || ~ *la antebraț*, cubitus-i m. || ~ *la gold coxa-ae* f. || ~ *la deget*, condylus-i m. || ~ *la o mână*, verticula-ae f.
artificial-ă artificiosus-a-um, facticius-a-um.
artificiu (s) artificium-ii n., astutia, f. acumen-inis n., dolus-i m., fallacia-ae f., machinatio-onis f., insidia-arum f. pl.
artist (s) artifex-icis m.
artistic-ă ad artem pertinens || (adv.) artificiosē, fabrē.
artizan (s) artifex-icis, opifex-icis, faber-bri, machinator-oris m.
artoro (Ecl.) sacrum ciborum m.
artos (s) (Ecl.) panis benedictus, m.; hostia-ae f., panis eucharisticus.
artrită (Med.) articularis morbus m., arthritis-tidis f.
artritic-ă articularis-e, arthriticus-a-um.
aruncă (v) iacere, conicere || ~ *de la sine*, abicere, deicere || ~ *afară*, eicere, proicere || ~ *înăuntru*, inicere || ~ *înăpoi*, reicere || ~ *ochii împrejur*, circumspicere || ~ *în temniță*, in vincula conicere || ~ *repetat*, iactare || ~ *ceva în capul cuiva*, alqd alci obtrudere || ~ *praf în ochii cuiva*, (fig.) tucum iacere alci || *a se* ~ *la pictoarele cuiva*, se prosternere..., procumbere ad pedes alcis || ~ *în puț*, in puteum salire || ~ *pietre contra*, lapides in... mittere.
aruncare (s) iactatio-onis f., iaculatio-onis f.
aruncat (pe) (adv) confusē.
aruspice (s) haruspex-icis m.
arvună (s) arha-ae f.
arvuni (v) arham dare.
arzător-e fervidus-a-um, ardens-tis, as (s) = *monedă*, as-assis n.
așă (adv) ita(que), sic || ~ *de*, tam || *tot* ~, item || ~ *da*, ita vero || ~ *dar*, igitur.

asalt(s) aggressio, oppugnatio-onis f. impetus-us m., concursus-us m., incursus-us m. || ~ *cu arme*, gladiatorum exercitatio, armorum certamen || *a da* ~, oppugnare || *a luă cu* ~, expugnare, vi capere.

asaia (v) oppugnare, certare.

asară (adv.) heri vesperi.

asasin (s) sicarius-us m., interfector-oris, homicida-ae m., percussor-oris m.

asasină (v) caedere, occidere, interficere aliquem insidius.

ascendent (s) 1. ascendens-tis;

2. praestantia-ae f., auctoritas-atris f.

ascenslune (s) ascensio-onis f.

ascensus-us m. (in capitolium) || *a face* ~ *unui munte*, in iugum v. verticem montis ascendere.

așchie (s) assula-ae f., segmentinis n., surculus-i m., ligni ramentum n., schidiae-arum f. pl.

ascultă (v) oboedire, audire, adhibere aures, dare aures alci, ad-movere aures ad alci vocem || ~ *de*, parere alci, obtemperare legibus, obsequi alci || ~ *rugă-cuiva*, exaudire preces, satisfacere petenti || ~ *pe un candidat*, lecta, interrogare, examinare || ~ (Med.) auscultare, excutare.

ascultare (s) auditus-us m., interrogatio testium, attentio-onis f., || obsequium-i n., obtemperatio, oboedientia-ae f., officium-ii || *a da* ~ *V. asculta*.

ascultător-e oboediens-tis, docilis-e, obtemperans-tis, obsequens, attentus-a-um, obsequiosus-a-um.

ascunde (v) abscondere, abdere, occultare, occultare, celare, abstrudere thesaurum, || *a se* ~, delitescere, latere, latitare || ~ *cuiva ceva*, dissimulare aliquid alicui.

ascundere (s) dissimulatio-onis f., occultatio.

ascunsă ocultus-a-um, latens-tis, clandestinus, absconditus etc V. *ascunde* || *pe* ~, clam, eel. timi, furtim.

ascunzătoare (s) latebra-ae f., abditum-i n., latibulum-i n.

ascunzător-e celator-oris, occultator-oris m. (n'au fem.), receptor-irix.

ascuți (v) acuire, acutum redere, spiculari telum.

ascuțime (s) acritas-atris f., acumen-inis n.

ascuțire (s) exacutio-onis f.

ascuțis (s) acies-ei, subtilitas-atris f.

ascuțit-ă acutus-a-um, exacutus, acer-cris-e, acuminatus, || *a avea limba* ~, lingua promptum esse || *voce* ~, acuta vox.

ascuțitoare (s) cos-cotus f. V. *cute*.

ascuțitor-e qui acuit.

aseară (adv.) V. *asară*.

asediă (v) oppugnare, circumvallare, circumvenire, urbem obsidione claudere.

asediare (s) obsidio-onis f., obsidium-i n., oppugnatio-onis f.

asediator (s) obsidentes-ium m. pl. Liv.

asedul (s) V. *asediă* || *stare de* ~, obsidio continua.

asemălui (v) V. *asemănă*.

asemănă (v) comparare, conferre, assimilare, parva magnis componere, equiparare, contendere || *a se* ~, similem esse, similitudinem habere cum, referre aliquem orē; congruere.

asemănare (s) similitudo-inis f., congruentia-ae f., effigies-ei f., imago f., comparatio-onis f., contentio-onis f. || analogia-ae f.

asemănător-e par, compar, similis-e (s)

asemănătură (s) V. *asemănă*.

asemenen (adv.) aequē, similiter pariter.

asemui (v) V. *asemănă*.

asemuire (s) V. *asemănare*.

aserlune (s) assertio-onis f., ef-fatum-i n., sententia-ae f. || *o falsă* ~, mendacium-i n. || *a dărămă* ~ *cuiva*, dicta refutare.

aservi (v) addicere alqm in servitute, afficere populum servitute, imponere alci servitute, alqm in servitute redigere. V. *subjugă*.

asesor (s) assessor-oris m.

așeză (v) ponere, locare, collocare, statuere, instituere || *a se* ~, considerē, residere || ~ *la linie de bătăie*, aciem instituere || *a to bără*, castra ponere || *a-și lo-cuina*, constituere domicilium.

așezământ (s) institutio-onis f., institutum-i n., fundatio-onis f., stabilimentum-i n. || ~ *sânt*, sacra-orm n. pl.

așezare (s) collocatio-onis f., dispositio-onis f.

așezat-ă situs-a-um, collocatus-a-um, constitutus-a-um, ordinatus

|| *fig.* tranquillus-a-um, placidus, quietus, sedatus-a-um.

asfalt (s) asphaltus-i f., bitumen-inis n.

asfalti (v) V. *apune*.

asfințit (s) solis occasus-ūs m.

asfixiă (v) suffocare, strangulare; (pass.), suffocari, strangulari.

asfixiant-ă qui suffocat, spiritum intercludit.

asfixie (s) suffocatio, strangulatio-onis f. || *a produce* ~, intercludere animam || *a muri de* ~, interclusa anima expirare.

asfixiere V. *asfixie*.

asiduitate (s) assiduitas-atris f., labor assiduus.

asiduă assiduus-a-um, frequens-tis || *lectura asiduă a poetilor*, pertractatio poetarum.

asigură (v) (con)firmare, tutum reddere, in tuto collocare || ~ *ceva cuiva*, praestare (stipendium exercitui), providere, prospicere, polliceri de || asseverare ~ *a afirmă serios*.

asigurare (s) confirmatio-onis f., cautio-onis f., affirmatio-onis f., asseveratio-onis, fiducia-ae f., promissio, securitas-atris f., pignus-oris n.

asimilă (v) V. *asemănă*.

asimilat-ă V. *asemănă*.

asin (Zool.) asinus-i m., asellus-i m.

asideren (adv.) Idem, pariter, similiter, perinde, eodem modo.

asistă (v) adesse (pugnae), in re magna astare, assistere, assistere eum.

asistent-ă assistentes-ium, adiuvantes-ium.

asistență (s) praesentia-ae f., conspectus-us m. || *la asistență (cuiva)*, coram (populo) = eunione, coetus-us m., conventus-us m. V. *ajutor*.

asmacluc, asmațulu (Bot.) caere-folium-ii n. Plin.

asmută (v) excitare, concitare, stimulare.

asmutare (s) concitatio-onis f., stimulatio, impulsio f.

asocia (v) adiungere socium, comitem addere, sociare, consociare, aschere socios, in societatem assumere || *a se* ~, societatem cum alqo facere, colligare se cum, coniungi.

asocia (s) socius-ii, consors-tis.

asociațiune (s) consociatio-onis f., consociatio f., societas-atris f., consortium-onis f. || ~ *politică*, collegium-ii, sodalicium-ii n. || ~ *religioasă*, congregatio-onis f.

asonantă (s) similiter desinentia.

asoră (v) accommodare, aptare, instruere (tabernam mercibus).

aspect (s) aspectus-us, conspectus-us m., visus-us m., facies-ei f., figura-ae f., habitus-us m., species-ei f. || ~ *vesel*, laetitia-ae f. || ~ *trist*, tristitia-ae f.

asple (s) (Bot.) spica-ae f.

aspidă (Zool.) aspididis f.

aspiră (v) aspirare, spiritum trahere, adducere, afflare, haurire || ~ *la ceva*, spectare ad alqd, contendere || ~ *un parfum*, odorem naribus trahere v. ducere.

aspirant-ă candidatus-i m.

aspiratiune (s) aspiratio-onis f. || affectatio-onis f., spiritus-us m.

asprimo (s) asperitas-atris f., acerbitas f., duritia-ae f., truculentia-ae f., rigor-oris m. || *cu* ~, atrociter, praefracte (adv.).

asprisoară (s) (Bot.) asperago-inis f., aparine-ae n., Plin.

aspru-ă asper-ăra-um, acerbus-a-um, rigidus, severus || *o vorbă* ~, inurbanus-a-um, inconditus-a-um (vox) || *adv.* asperē, duriter, graviter, acerbē, atrociter.

ăsta V. *acesta*.

astămpăr (s) tranquillitas-atris f., quies-etis f., otium-ii n., sedatio-onis f.

astămpără (v) placare, sedare (odium), lenire animos, mitigare alqm, permulcere iram, mollire, mansu-facere || *restituere* sitim v. famem || *a se* ~, sedari, mitigari, residere, relanguescere, se remittere.

astăzi (adv.) hodie, hodierno die || *de* ~, hodiernus-a-um.

asteptă (v) expectare (poenam), sperare (meliora); expectare alci (adventum) || *a-l* ~ *ceva pe cineva* manere, imminere.

asteptare (s) expectatio-onis f., spes-ei f. || *sală de* ~, mansio-onis f. || *peste* ~, praeter opinio-nem.

asterisc (typ.) asteriscus-i m., stel-lula-ae f.

asterne (v) sternere || ~ *la pământ*, consternare || ~ *pe hărtie*, litteris consignare || *cum fii vet* ~ *aga* vel dormi, ut sementem feceris, ita metes.

asternere (s) instructio-onis f. ~ *patul*, lectisternium-ii n.

asternut (s) stratus-us m., strues-is f. || *asternut de pite*, atramen-

tum-i n. || ~ de pat, stratum-i n., stragula cubicularia.
astfel (adj.) talis-e || (adv.) sic, ita, igitur, hoc modo.
astm (s) (Med.) asthma-atris n., anhelatio-onis f.
astmatic-a asthmaticus-a.
astragal (s) (Anat.) talus-i m.
astrolog (s) + astrologus-i m. || plur. Chaldei-orum || ~ pricepti, natalium inspicendorum periti.
astrologie (s) astrologia-ae f., mathematica-ae f.
astronom (s) + astronomus-i m., astrologus-i.
astronomie (s) + astronomia-ae f., astrologia-ae.
astru (s) astrum-i n., sidus-eris n., stella-ae f.
astral-a sidereus-a-um, caelestis-e.
astupă (v) obturare, obstruere, intercludere, obsaeperare.
astupare (s) obturatio-onis f., interclusio-onis f.
astupătoare (s) V. **astupus**.
astupătură V. **astupare**.
astupus (s) manipulus-i m. || ~ de plăt, spissamentum-i n. || ~ (in genere), obturamentum-i n.
asudă (v) sudare, sudorem emittere, madere.
asudare (s) sudatio-onis f., sudor-oris m., exspiratio, transpiratio f.
asudătoare (s) sudatorium-i n., caldarium-i, bal(n)eum-i n.
asudenă (s) sudor-oris m. || lână cu ~, sucida lana.
asumă (v) assumere || a-și ~ res-pundera, in se recipere alqd.
asupra (prep.) super, erga, contra || pe de ~, (adv.) extra || a tuă ~și, V. **asuma** (v).
asupreală (s) V. **asuprie**.
asupri (v) opprimere, vexare, urgere.
asuprire (s) oppressio-onis f., vexatio, iniuria-ae f., iniquitas-atris f., dominatio crudelis.
asupritor-e tyrannus-i, vexator-oris, oppressor-oris.
asurda (de) (adv.) frustra (adv.).
asurză (v) obsurdescere, usum aurium interciperi, auditum obtundere || trans. exsurdare || fig. mentem alcis perturbare.
asurzitor-e qui aures obtundit.
asvărli (v) lacere, concitare, iactare, mittere || a ~ cu copitele, calces remittere.
asvărlițură (s) (calul) calcitra-

tus-us m. || a da ~ cutoa, calcid alquem petere.
atâ (s) (de cusut) filum-i n. || din str în ~, minută adv. || filamentum-i n., fibra-ae f., || adv. recte.
atac (s) impetus-us m., incursio-onis f., incursus-us m. || = fîzile, tabes-is f., phthisis-is f. || ~ = insultă, contumelia-ae f.
atacă (v) aggredi alqm, adoriri gladiis, (app)etere alqm lapidibus; oppugnare v. offendere oppidum; incursare in hostem || fig. lacessere alqm (scripto), impugnare dignitatem alcis, invehi in alqm, laedere alqm || ~ in vorbe, invehi in alqm || rugina ~ feral, rubigo ferrum corripit || boala ~, morbus alqm invadat || plămâni sunt atacat, pulmo afficitur || (Jur.) ~ auctoritate cuiva, de auctoritate alcis detrahere.
atacabil-ă reprehendendus-a (pers); qui potest impugnari (lucr).
atacat-ă lacessitus-a-um, oppugnatus, petitus || ~ de boală, corruptus || ~ fîzile, pulmone affecto.
atare (pron.) talis-e.
atâră (v) pendere, demittere || pârul li atâră pe frunte, coma prominet in vultum || ~ = deplunde, pendere ex: spes pendet ex fortuna, consistere, constare, situm esse, positum esse in; contineri: honestate una vita beata continetur || ~ de cineva, obnoxium esse alcis, subiectum esse sub; non sui iuris esse.
atârăre (s) coniunctio-onis f., appendix-leis f., || servitus-atris f., obsequium-i n., oboedientia-ae f.
atârnat-ă suspensus-a-um, affixus-a-um; aptus-a-um ex, subiectus-a-um alcis, pendens ex arbitrio alcis.
atârătoare (s) clavus-i m., uncus-i m., furca-ae f.
atașă (v) alligare, figere, applicare se ad alqm; alqm sibi adhibere.
atașat pe lângă circa alqm occupatus || ~ din dragoste, illigatus cum, dicatus alcis.
atât (adv.) tam, tantum: tantum pecuniae || ~ de des, tam saepe || ~ de mult, tot (indecl.) tam multi-ae-a: tot v. tam multi amici || ~ cât, quantum || cu cât ~ cu atât, eo. quô. eô. ~ quanto... tanto || într' atât, adeo: atât atâtă, tantus-a-um: tanta humanitas || atât timp, tamdiu (requiesco, quamdiu scribo) || atât timp

cât, donec (eris) felix, multos numerabis amicos || cu ~ mai bine! bene est, optimè, gaudeo.
atașă (v) incitare, excitare || fig. accendere iram, conflare bellum, instigare, stimulare, movere.
atașare (s) incitatio-onis f., impulsio-onis f., impulsus-us m., stimulus-i m., incitamentum-i n., sollicitatio-onis f.
atașător-e concitatrix-icis, concitator, perturbator, stimulator, fomensor-is m.
ateism (s) deorum negatio, impietas-atris f.
ateist, ateu qui deum esse negat, impius.
atelier (s) fabrica-ae f., officina-ae f.
ateneu (s) Athenaeum-i n.
atent-ă attentus-a-um, intentus, mente defixus-a-um || a ft ~, intentum animum habere, animum attendere ad, mentem advertere, animadvertere aliquid || a face ~, admonere, commonefacere.
atentă (v) insidiari alcis || ~ la viața cuiva, insidias alcis vitae parare || ~ la podoarea cuiva, pudicitiam alcis attentare || ~ la libertate, libertatem imminuere.
atentare, atentat (s) facinus-eris n., scellus-eris n.
atențiune (s) animi intentio, animadversio f., diligentia-ae f. || cu ~, attente, intento animo, diligenter.
atenuă (v) attenuare, deminuere, (e)levare, excusare culpam.
ateșă (v) testari acceptum aliquid || a tuă ca martor, testificari (deos hominesque); confirmare, declarare, certus alqd facere, testimonium dare.
atestat (s) attestatio-onis f., testimonium-i n.
atle-ă atticus-a-um || (adv.) attice.
atică (s) carbasus-i f.
aticism (s) atticismos-i m., atticus stilus || attice dicere, loqui.
atine (a se) (v) (ob)stare, consequi alqm strenuè, vestigia alcis persequi.
atingător-e tangens-tis || (com)movens-tis || ~ de, pertingens ad.
atinge (v) tangere, attingere, palpare; trahere manu alqd || a se ~ de, atrectare (fiscalem pecuniam); manus afferre (alienis bonis); detrahere de fama alcis || extreme se ating, extrema concurrunt.

atingere (s) contactus-us m. || ~ scupulati, perfectio opëris.
atîni (v) contemplari, observare, oculos figere in...
atîntire (s) contemplatio-onis f.
atîpeală (s) sopor-eris m., somnus-i m.
atîpi (v) soporari, dormire.
atitudin (s) (corporis) habitus, status-us m.
atlas (s) (Geogr.) tabulae-arum f. pl.
atlas (s) = satin, lubrica serica-ae.
atlet (s) athleta-ae m.
atmosferă (s) atmosphaera-ae f., circumfus aer, superius spiritus m.
atom (s) atomi-orum f. pl., corpusculum-i n., res individuae, semina n. pl., corpora insecabilia n. pl.
atomie-ă (prin vorbe de sus la cazul cerut).
aton-ă sine accentu.
atonic-ă (Med.) resolutus-a-um.
atonie (Med.) resolutio-onis f., torpor-eris m.
atoș-ă fibratus-a-um.
a-tot-poternie omnipotens-tis; ar-biter rerum.
atotpoternie (s) infinita potentia, summa potestas.
atotpoternie (s) omnipraesciens-tis.
atotpoternie (s) omnitenens-tis.
atractiune (s) attractio-onis f. || (Fiz.) atrahendi vis f.
atractiv-ă attractivus-a-um, iucundus, gratus, amoenus.
atrăgător-e qui ad se allicit et attrahit. V. **atractiv**.
atrage (v) atrahere, pertrahere. allicere, allectare, obluere || fig. rapere alqm ad se || a-și ~ ura cuiva, incidere in invidiam alcis.
atrager (s) attractio-onis f., incitatio-onis f. || V. **amăgire**.
atribui (v) decernere, tribuere, ascribere, attribuire, conferre (culpam in alqm), referre (omnia ad voluptatem), adiudicare (alcis salutem imperii) || a-și ~, (assumere) sibi, arrogare sibi (sapientiam), vindicare sibi partem.
atribuire (s) cu un verb din cele precedente.
atribut (s) quod proprium est alcis || atribuete zellor, ea quae diis attribuuntur || ~ = emblemă, insignia n. || (Gram.) attributio-onis f. quod personae alcis attributum v. proprium est.
atribuțiune (s) potestas-atris f., munus-eris n., officium-i n.

atrocitate (s) atrocitas-a-lis f., immanitas f., facinus atrox n.
atrofilă (v) (a se) tabescere.
atrofilie (s) (Med.) atrophiae f., nutrimentum desertio f.
atuncea, atunei (adv.) tunc, tum || de ~, exinde || *abla* ~, tum demum.
au, sau vel, sine, seu, aut, an.
audientă (s) audientia-ae f. = *do-ri-nia* de a *auzi* || a da ~, audire, admittere || *timp* *txatp* ~, admisso-onis f., auditus-us m. || *Jur.* sessio-onis f., dies iudicii || *sala* de ~, auditorium-ii n. || *ascultarea* *marilor*, interrogatio testium.
auditiv-ă || *canalul* ~, auditoriae cavernae f. pl.
auditor-e auditor-oris, audiens-entis.
auditoriu (s) auditorium-ii n., auditores-um, audientes-ium.
augmentă (v) augere numerum, amplificare (divitias).
augmentare (s) auctus-us m., accretio-onis f., amplificatio f., augmentum-i, incrementum-i n.
augur (s) augur-is m. || augurium-ii n., omen-inis n.
augură (v) augurare, augurari, ominari.
august (luna) augustus mensis, sextilis (mensis).
august-ă augustus-a-um.
auî (v) = a *face sgomol*, sonare, personare, strepere.
auîă (s) atrium-ii n., curia-ae f.
aur (s) aurum-i n. || de ~, aureus-a-um.
aurar (s) bracteator-oris, auriculator-oris, aurarius-ii.
aureolă (s) aureola (corona), nimbus-i m., || *fig.* gloriae splendor.
auri (v) inaurare.
auriculă (Anat.) auricula-ae f.
auricular-ă auricularius-a-um, auricularis-e.
aurifer-ă aurifer-a-um, auro abundans.
aurire (s) (in)auratura-ae f.
auroră (s) aurora-ae f., lux-cis f., || *fig.* ortus-us m., sol oriens.
auşel (s) (Zool.) trochilus-i, regulus-i m., regallolus-i m.
auspicu (s) auspiciu-ii n.
auster-ă austerus-a-um, rigidus-a-um, severus, strictus, tristis-e.
austeritate (s) austeritas-atris f., severitas, rigor-oria m., tristia-ae.
austral-ă australis-e.
austru (vint) notum-i n., Auster-tri m.

autentic-ă authenticus-a-um, publicis litteris consignatus, certus-a-um.
autentifică (v) certum facere, publicis litteris consignare, auctoritatem dare.
autoerat-ă immodicus imperator.
autoeraţie (s) immodicum imperium, dominatio unitus.
autodidact-ă suis studiis eruditus.
autograf (s) autographum-i n., sua (ipsius) manu scriptus.
autohton-ă ex ipso sole natus, indigena-ae m.
automat-ă automatium-i n., machinatione quadam motus.
automatic (adv.) sine voluntate.
autonom-ă qui legibus suis utitur.
autonomie (s) libertas-atris f.
autopsie (Med.) apertio corporis.
autor (s) auctor-oris, scriptor, actor, artifex-icis || ~ *ai lumii*, creator, effector mundi || machinator huius belli.
autoritar-ă imperiosus-a-um.
autoritate (s) auctoritas-atris f., dictio-onis f., esse in v. sub dicione alcis, imperium-ii: imperium domesticum || ~ *supremă*, summum imperium; potestas-atris: alquem redigere in potestatem suam || *a trece prin mări* sub ~ *bărbatu-lui*, convenire viro in manu || ~ *ce-şti* *atribute* *cineva*, arbitratu-us m. || ~ *personificată*, magistratus-us m. || ~ *influenţă*, gravitatus-atris f., pondus-bris m.
autoriză (v) auctoritatem v. potestatem dare v. afferre; ius v. potestatem dare auctor facienti.
autorizaţie (s) auctoritatis-atris f., ius-uris n., bona venia-ae f.
auxiliar-ă auxiliarius-a-um, adiutor-trix.
auz (s) auditio-onis f., auditus-us m., audiendi sensus, usus, facultas || *a aveă* ~ *flx*, acutissime audire || *la* ~ *acestora*, hoc auditio, ea re audita.
auzi (v) audire || ~ *vorbinău-se*, fando audire, fama accipere.
auziro V. *auz*.
auzi-ă = *dln* *auzite*, auditu, fama (abl).
avalanşă (s) devolutus nivium lap-sus.
avalma (de) (adv.) summam, confusă, acervatim.
avan-ă crudelis-e, saevus-a-um, immanis-e, durus, atrox-ocis.

avangardă (s) primum agmen.
avanle (s) exactio-onis f.: violenta exactio pecuniarum.
avanpost (s) praesidium-ii n., statio-onis f.
avans (s) antecessio-onis f., antecessus-us m. || ~ *în bani*, promutuum-ii n. || *a da un* ~, in antecessum dare.
avansă (v) promovere, progredi, prodire || = a *face progres*, procedere in philosophia; progressus facere in studiis || ~ *o sumă*, in antecessum dare.
avansat-ă promotus-a-um || *un post* ~, statio prima || *o lucrare militară* ~, propugnacula-orum n. pl. || *un tânăr* ~ *în studii*, satis instructus.
avansează (s) proscenium-ii n.
avânt (s) impetus-us m., conatus-us m.
avântă (v) a se ~, impetum capere, conatum colligere v. petere.
avantaj (s) commodum-i n., commodorum n. pl., bonum-i n., occasio-onis f., opportunitas-atris f. || ~ = *folos*, emolumentum-i n., fructus-us m., quaestus-us m., utilitas-atris f., praestantia, victoria || *a aveă un* ~ *asupra cuiva*, praestare alci, superior esse, superare.
avantajos-ă (per) commodus-a-um, opportunus, fructuosus, lucrativus, utilis-e.
avar-ă avarus-a-um, avidus, cupidus pecuniae, sordidus, illiberalis-e, parcus pecuniae.
avarie (s) damnum-i n., detrimentum-i n., noxa-ae f.
avaritje (s) avaritia-ae f., cupiditas-atris f., aviditas-atris f.
avea (v) habere, esse (cu dat.): est mihi liber; possidere, tenere, uti (cu abl.), potiri (dep.) || ~ *lipsă* de, egere (cu abl.) || ~ *cu belşug*, abundare, luxuriari (dep.).
aventură (s) casus-us m., fortuna-ae f., periculum-i n.
aventurier-ă audax, vanus-a.
aventuros-ă periculosus-a || *spirii* ~, vanum ingenium.
avere (s) bona-orum n. pl., fortuna-ae f., patrimonium-ii n. || ~ *personală*, peculium-ii n.
aversiune (s) odium-ii n., fastidium-i, aversatio-onis f.
avertisment (s) monitio-onis f., admonitio f., monitus-us (la abl.), denuntiatio-onis f. || *a da un* ~, commoneare.
avertiză (v) advertere, (ad)monere, praemonere.
avid-ă avidus-a-um, avarus, appetens-ntis, rapax-acis.
aviditate (s) aviditas-atris f., avaritia-ae f., hiatus-us m.
aviz (s) sententia-ae f., mens-ntis f., monitio-onis f.
aviză (v) commoneare.
avort (s) abortio-onis f., abortus-us m.
avortă (v) abortire || *fig.* inanē evadere, irritum cadere || *a face să* ~ *planurile cuiva*, consilium alcis perimere, conatus alcis comprimere.
avrameasă (s) (Bot.) gratiola-ae f., Lin.
avut-ă dives-lis, opulentus-a-um, locuples-etis (regio).
avuşile (s) divitiae-arum f., pl., opulentia-ae f., fortunae-arum f., pl., copiae-arum f. pl., magna pecunia f.
axă (s) axis-is m., || ~ *cerului*, vertex-icis m., || ~ *lumei*, mundi cardines || ~ = *osie*, rotarum axis.
axiomă (s) pronuntiatum-i n., certa sententia.
azi (adv.) hodie, hodierno die || nunc, aetate nostra || *de* ~, hodiernus-a-um || *până* ~, ad hodiernum diem || *a irăi* de ~ *pe mâine*, in diem vivere.
aziatic-ă asiaticus-a-um.
azil (s) asyrum-i n., receptaculum-i, refugium-i, perflugium-ii n.
azimă (s) panis azyum v. non fermentatus.
azot (s) (Chim.) nitrum-i.
azotie, azotos nitratus-a-um, nitrosus-a-um.
azur (s) caeruleum-i n.
azurat, azurii caeruleus-a-um.
azvârî (v) V. *asvârî*.

B

B, b littera indecl. || *semnul lite rei* ~, b litterae ductus.
ba (adv) non, haud, minimè || ~ *ăncă*, immò verò || *aa ori* ~, aut

etiam aut non || *a zice* ~, negare.
babacă (s) pater-tris m. V. *tală*.
babalăce (s) senilis-i m., persex-cis, aetate confectus.

băbăreă (s) matercula-ae f., anicula-ae, vetula-ae f.
Babele (s) || zilele ~, nimbus-i m., subitanus imber Martis.
băbesc-ă anilis-e || *teacuri* ~, anila medicamina v. remedia n. pl.
babilonis (s) perturbatio omnium rerum.
babliță (Zool.) pelicanus-i m., onocrotalus-i m.
băbolu (s) || peste ~, pisciculus-i m., alburnus-i m. || *centa* int ~, catterva Nebulonis.
babornită (s) 1. vetula-ae f., inep-ta mulier || 2. pește ~, gobi-us ii v. gobi-onis m.
băbuseă (s) vetula-ae f.
băcăli (v) palpitare, micare, salire.
băcal (s) V. bican.
băca-ă || pește ~, merula-ae f., gadus morrhua f.
bacalaureat (s) 1. baccalaureatus-us m.; 2. (adj.) baccalaureus-a.
băcălie (s) V. băcănie.
băcan (s) condimentarius-ii m., aromatorius-ii m.
băcanăle (s) bacchanalia-ium n. pl. || *fig.* bacchatio-onis f.
băcăni (v) rutulare.
băcănie (s) cibaria-orum mercedes v. officina.
băcantă (s) baccha-ae f., bacchantes-ium pl. || *fig.* similis bacchantis femina.
băcceă (s) vetulus, vetula, homo senex v. persenex.
băcceli (a se) remollescere, decrepitu esse, confectus esse senectute.
băchie-ă bacchicus-a-um || *petrecere* ~, bacchanale festum.
băclu (s) pastor m., pecoris magister, casearius-ii m., qui caseos facit.
băcsi (v) farcire, stipare, saturare || a se ~, saginari || = a se grămădi, se condensare, se congregare.
băcsit-ă expletus-a-um, constrictus, pressus, compressus.
băcsis (s) congiarium-ii n., munusculum-i n., mercedula-ae f. || ~ de anul nou, strenae-arum f. pl.
bădăran-ă rusticanus, rusticus, truculentus-a-um, rupex-icis.
bădărănește (adv) rustice, rustico more.
bădărănte (s) rusticitas-alis f., asperitas agrestis.
bădărănos-ă agrestis-e, rusticus-a-um, inurbanus-a-um.

bade! (s) amice! miamice!
baită (s) casus-us m., bonum-i n.
băgă (v) indere, immittere, introducere, inserare, infarcire || ~ în samă, servare, spectare || a nu ~ de seamă, neglijere, despiciere || a se ~, se collocare, imponi || a se ~ slugă la ~, officio fungi, ministeria facere alci.
bagă (s) squama-ae f., (testudinis) putamen || de ~, testudineus-a.
bagaj (s) sarcinae-arum f. pl., impedimenta-orum n. pl. || *trăsura* ~, carrus-i m. || *fig.* ~ literar, glinific, instrumentum (oratoris), supellex-cilis f.
bagare (de seamă) (s) attentio-onis f., animadversio-onis f., cura-ae, diligentia-ae f., vigilantia-ae f. || ~ în samă, ratio-onis f., respectus-us m., observantia (in alqm).
bagatelă (s) res minutissima f., aliquid parvi, parvum nescio quid, nugae-arum f. pl.
bagadie (s) tectum-i n., contignatio-onis f.
baghetă (s) virga-ae f. || ~ magică, virgula divina.
băhilt-ă corruptus-a-um: aqua corrupta.
bahnă (s) lama-ae f., caenum-i n.
bahnită (s) monstrum foedissimum n., bellua forma homini induta f.
bală, baie (s) lavatio-onis f., lotio-onis f., lotura-ae f. || a lua o ~, aquis uti || *statiment* de ~, balnearia-orum pl. || *băi calde*, thermarum || ~ în bașin, piscina-ae f. || *bate de armă*=mină, metalli vena-ae f., fodina-ae f.
băias (s) lavator-onis m., balnearior || = mină, metallicus, qui in metallo moratur.
băiat (s) puer-eri; mas-maris.
baie (s) V. băiă.
balere (s) fascia-ae f., ligamentis n., linea-ae f., liciu-i n., fuculus-i m. || ~ încălțăminte, corrigia-ae f., vinculum-i n. || a strange ~ pungi, praebere exigue sumptuum || (ig.), ~ înimet, viscera-um n. pl.
băetan (s) adolescens-tis, puber-eris, puer aetate adulta.
băetandru (s) V. băietan.
băiețas (s) puerulus-i.
băiețel (s) pusio-onis.
băigui (v) divagari, aberrare.

băigutală (s) evagatio-onis f., deliratio-onis f., aberratio a proposito.
băițai (v) iter praetentare v. explorare || *fig.* haesitare.
băibăială, băibăire (s) praetentatus-us m. || *fig.* haesitatio-onis, dubitatio-onis f.
băibăit (s) V. băibăială.
băjenar (s) homo profugus v. profuga m., patria extorris, qui patriam reliquit, qui e patria migrat.
băjenări (v) migrare, emigrare, locum v. solum mutare.
băjenărit (s) V. băjenie.
băjenie (s) migratio-onis f., locorum commutatio f., peregrinatio f.
bal (s) saltatio-onis f. || a da un ~, saltationem instituere || a merge la ~, ire saltatum.
băibări (a se) vacillare, dubitare, ambigere, fluctuare.
băibăiri (v) garrere, blaterare.
băibărit (s) garrulitas-alis f., loquacitas f., blateratus-us m.
băibăi (a se) in medio loco esse.
baladă (s) cantilena (ad quam saltatur).
băiaia (s) V. Vaca.
băiător-ă sufflavus-a.
băiaiu-ă, băian-ă albus, albidus, flavus-a-um.
băiălau (adj.) levis-e, inconsultus-a, temerarius-a.
balamă (s) cardo-inis m. || (fig.) a-i slăbi cuiva balamale, vires aliquem deficere || a eși din ~, consilium alci deesse.
balămie (s) insanorior domus || *fig.*=deordine, perturbatio-onis f.
băian-ă albidus-a-um || (s) cal ~, equus candidus.
balanga (s) = clopot, tintinnabulum-i n., campanella-ae f.
bălăngăni (v) tinnire; assiduo sonitu resonare.
bălăngănit (s) tinnitus-us m.
balanță (s) libra-ae f., statera-ae f., trutina-ae f., lanx-cis f.
balanțare (s) libratio-onis f., oscillatio, vacillatio f.
bălărie (s) malae herbae f. pl.
balas (s) (Miner.) carbunculus-i m.
balast (s) sabura-ae f.
balaur (s) draco-onis m., serpentis m., hydra-ae f., monstrum-i n.
bălbăi (v) balbutire, titubare, turbide loqui, lingua haesitantem esse, sermonē labare.
bălbăire (s) linguae v. oris titubantia-ae f., linguae haesitatio f.

bălbăit (s) V. bălbăire.
bălbăit-ă balbus-a, lingua haesitans || *fig.* ineptus-a.
balbas (s) hydromel-lis n., malsa aqua f. || moeniana-orum n. pl.
băleă (s) urceus-i m., testa-ae f.
balcăz-ă obesus-a.
balciu (s) mundinarium-ii n., mercatus-us m.
balcon (s) pergula-ae f. || (theatr.) podium-ii n.
baldachin (s) aulaeum-i n., umbella-ae f.
baldăr (s) stomachus-i m., venter-tris m., venter proiectus v. promissus, obesus || lata alvus f.
balc (s) saliva-ae f. || a face ~, salivare, salivam edere.
balcăg (s) stercus-oris n., merda-ae f., proluvies ventris.
balenă (Zool.) balena-ae f., cetus-i m., belua marina f.
balereă (s) cadus-i m., dolium-i n.
balet (s) pantomimus-i m., saltatio-onis f.
baletist-ă artifex saltationis m., saltatrix-icis f.
baligă (s) V. balcăgă.
baligar (s) stercus-oris n., fimus-i n. || ~ de porc, spurcitia suum || *groapă de ~, sterculinium-ii n.*, fimetum-i n., stercora coluvies-ei f.
balistă (Mil.) balista-ae f.
bălmăit (adv.) confusē, promiscuē, inordinate.
balnear-ă balnearius-a-um, balnearis-e.
balon (s) follis-is m., folliculus-i m.
balonat-ă || pântecle e ~, venter intumescit.
bălos-ă salivosis-a-um.
balot (s) fascis-is m., fasciculus-i m., || a face un ~, in fascem colligare.
balșam (s) balsamum-i n., || *fig.* solatium-ii v. solacium-ii n.
balsamic-ă suaviter olens, suaves odores spargens.
balț (s) laqueus-i m. || flammeum-i n.
băltă (s) palus-udis f., stagnum-i n. || a lăsa ~, relinquere, deserere, destituere.
băltăg (s) securis-is f., bipennis-is f., clava-ae f.
băltăreț-ă paluster v. palustris-e || vânt ~, ausler-tri m., bălțat-ă discordibus coloribus pictus-a-um, versicolor, ravyus-a-um, varius-a-um, variegatus-a-um.

băltău (s) lacus-us m.
băltăocă (s) limosa-orum (loca) n. pl. || ~ mistrefului, volutabrum-i n.
băltosă paluster-tris-e.
balustradă (s) caulae-arum f. pl. cancelli-orum m. pl., puteus-i m.
balustru (s) columella-ae f., pulvinus-i m. (Vitr.).
bamb(ă) (s) olus-eris n.
ban (s) nummus-i, argenteus, aureus, denarius-ii m., pecuniae-arum f. pl. || cu ~ pegini, praesentibus nummis, pecunia numerata (abl.) || ~ public, aerarium-i n.
banal -a publicus-a-um, vulgaris-e, communis-e, obsoletus-a-um || stil ~, obsoletior oratio f.
banalitate (s) res vulgaris f., vulgaria n. pl.
banană (s) (Bot.) ariena-ae f. || pomul ~, pila-ae f. (Plin.).
bănărie (s) V. tarapană.
bănărit (s) V. bănet, magna pecunia f.
bănăt (s) aegritudo-inis f., maeroris m., morositas-atris || să nu fie cu bănăt ne aegritudinē affectum esse, pace tua (dixerim).
bancă (s) subsellum-ii, scamnum-i n. || băncile lopatarilor, transtrorum n., pl. || ~ de schimb, mensa argentaria, mensa publica, argentaria taberna f. || ~ lichidată, argentaria dissoluta.
bancher (s) argentarius-ii m., mensarius-ii m. || a fi ~ cultiva, alci pecuniam erogare.
banchet (s) epulum-i n., epulae-arum f. pl., convivium-ii n.
banchetă (v) in conviviis versari v. interesse.
banerut (s) = faliti, decoctor-oris m. || ~ fraudulent, creditorum fraudulentum.
banerută (s) = faliment, decoctio-inis f. || a da ~, a mensa surgere, argentarii dissolvere; cedere foro, decoquere.
bandă (s) agmen-inis n., manus-us f., grex-gis m., turba-ae f. || ~ bandaj, ligamentum-i n., pannus-i m., fascia-ae; vinctura-ae f. || ~ de hărtie, taenia-ae f. || ~ de lăutari = orchestra, symphonia-ae f., symphoniacorum magister.
bandaj (s) V. bandă.
bandieră (s) vexillum-i n.
bandit (s) latro-inis m., grassator-oris m., praedo-inis m.

bandulleră (s) balteus-i m.
bănească pecuniarius-a-um.
bănet (s) pecuniae-arum f. pl.
banî (s) pecunia-ae f. || ~ de drum, viaticum-i n. || iubire de ~, avaritia-ae f.
băniță (s) modius-ii m.
bănos-ă quaestuosus-a, lucrativus-a-um
bănuț (s) V. bandă.
bănuț (v) inestare, laedere, nocere, vexare, vastare || o boală, o călămilitate ~, saevire, furere.
bănuțală (s) vastitas atris f., noxia-ae f.
bănuț (v) suspicere, suspicari (dep.) || a fi bănuț, in suspicionem incidere || ~ ceva, coniectare, coniectare alqd, coniecturā assequi, suspicionem habere alci rei.
bănuțală (s) suspicio-inis f., suspectio-nis f., coniectura-ae f.
bănuțelos-ă suspiciosus-a, suspicax-acl.
bănuțire (s) V. bănuțală.
bănuțire -a suspectus-a-um.
bănuțor-e pronus-a ad suspici-nem.
bănuț (s) aes minutum n., nummulorum m. pl. || ~ de ou, semen-inis, germen-inis n. || ou fără ~, ovum irritum v. sterile.
bănuțel (Bot.) Bellis-idis f. Plin.
bară (s) (de lemn) asser-eris m. || ~ de fer, ferrum-i n. || ~ de argint, de aur, later-eris m. || ~ subțire, lamina-ae f. V. drug || ~ Justiției, cancelli-orum m. pl. || a chema la ~ Justiției, alqm ad iudiciūm ades-e iubere.
barabană (s) V. darabană.
barabolă (Bot.) caerofolium-ii n.
barăbute (s) V. carlofi.
baracă (s) casa-ae f., taberna-ae f., pergula-ae f.
barăgan (s) loca inculta, tesca-orum n. pl., regio deserta f.
barbă (s) barba-ae f. || fără ~, imberbus-a || (Bot.) ~ caprei, aruncus-i m., tragopogon-i n. || ~ împărțită, a) melinum genus violae b) nyctalops-opis f. || ~ lupul ~, elleborum-i n. || ~ ursului, equisaculum-i n.
barbar-ă barbarus-a-um, immanis-e, saevus-a-um, atrox-cis.
barbarie (s) barbaria-ae f., atrocitas-atris f., immanitas-atris f. || act de ~, facinus atrox n.
barbarism (s) (Gram.) barbaris.

mus-i m., vox barbara f. || a face ~ in vorbire, barbarē loqui.
bărbat (s) 1. vir-i m., mas-aris m., conlux-gis || 2. ~ us la animale, masculus-i m., masculum animal n.
bărbătel (s) (animal) V. bărbat (2)
bărbătesc-ă masculinus-a-um, virilis e.
bărbătește (adv.) viriliter, fortiter.
bărbăție (s) virilitas-atris f., animus virilis m., virtus-utis f.
bărbătuș (s) (animal) V. bărbat (2)
barbete (s) lanugo barbae.
barbie (s) mentum-i n.
barbier (s) tonsor-oris m. || de ~, tonsorius-a-um.
barbieri (v) (ab)radere barbam || a se ~, radi.
barbierie (s) tonstrina-ae f. || ars tonsoria f.
barbison (s) barbula-ae f., barba in acutum prominens.
barboale (pește) platessa-ae f.
barbos-ă 1. barbatus-a-um 2. spicatus-a-um (plante).
barbun (pește) rhombus-i m.
barbușoară (Bot.) irio-onis m. (Plin.).
barcă (s) cymba-ae f., (lit Charon) || ~ de pescar, navicula piscatoria f. || ~ mică, actuaria-ae f., le-nunculus-i m. || ~ proastă, linculius-i m. || ~ scobită, scapha-ae f.
barcăglă (s) navicularius-ii m., lincularius-ii m.
bard (s) bardus-i m.
bardă (s) ascia-ae f., dolabra-ae f.
bardăcă (s) oenophorum-i n., armillum-i n.
bardălan (s) V. burduhan.
bardas (s) lignarius-ii m.
bărdui (v) (de)dolare lignum.
barem (adv.) saltem.
bărfală (s) maledictio-inis f., ob-trectatio f., mendacium-ii n., garulitas-atris f.
bărfă (v) garrire, male dicere, fabulari (dep.), blaterare.
bărfire (s) V. bărfală.
bărfitor-e maledictus-a, obtrectator, garrolus-a.
baricadă (s) saepimentum-i n. || ~ cu care, carri pro vallo obiecti.
baricadă (v) inaedificare (portas): intersaeptare (itinera) || a se ~ în casă, oculos tenere aedcs.
baricadată -ă (uși) obices portarum || drumuri ~, intersaepta itinera.
barioră (s) claustra-orum n. pl., saeptum-i n., repagula-orum n. pl.

bărligat-ă succinctus-a-um, subductus, repandus.
bărlig (s) mansio-onis f., cubile-is n.
bărnă (s) tignum-i n., trabs-bis f.
baros (s) marcus-i m., malleus-ei m.
barou (s) (Jur.) forum-i n., advocatio-onis f.
bărsă (Techn.) adminiculum-i n.
bărsan-ă (lână) lana floccosa. f.
barză (Zool.) ciconia-ae f.
bărzăun (s) (Zool.) scarabaeus-i m. || fig. temerarius-ii m.
bas (s) (Muz.) vox gravis.
baș 1. (prim) primus, princeps || 2. ~ (curat), purus, intactus, integer, incontaminatus-a-um.
bașă (s) primus, summus m., capitulis n. || archi ~, archimagirus || hahambaga, archisynagogus-i m.
bașca (adv.) praeter, super, praeterea, super haec.
băscăluț (v) separare, disparare, seîngure, disîngure. V. cespăruț, separă.
basculă (s) libramentum-i n.
băscă (s) vesica-ae f., pustula-ae f., bulla-ae f.
băscă (a se) vesicari, in vesicas intumescere.
băsilic (Zool.) basiliscus-i m.
basin (s) labrum-i n., lacus-us m., piscina-ae f. || ~ iliac, pelvis-is f.
basin (s) fabula-ae f., nugae-arum f. pl.
basină (s) sudarium-ii n., mucinum-ii n.
basin (s) V. basm.
băsnas (s) fabulator-oris m., simulator, nugator m.
băsnî (v) fabellam narrare, fabellas garrire, nugari.
basoreleif (s) caelatura-ae f., opus caelatum n., crusta-ae f.
basta (adv.) salis, sed hactenus, de hoc satis est.
bastard-ă nothus-a, spurius-a, adulterinus-a.
bastiment (s) navigium-ii n.
băstina (loc de) solum natale n., patria f. || de ~, V. băstinaș.
băstinaș-ă indigena-ae f. f. incola-ae m. f., aborigines-um pl. m.
baston (s) angulus muri.
baston (s) ~ de bătuț, fustis-is m. || ~ de rezemat, baculum-i n.
bastonadă (s) fustuarium-ii n.
băț V. baston.
bătă (s) limbus-i m., fasciae-arum f. pl.
bătă (s) fustis-is m., clava-ae f.

bătaie (s) a da ~, fustem impingere aici, fustibus alqm tundere || a căpătă ~, vapulare || ~ înmet pulsus-us m., palpato cordis || ~ ochiului, nictatio-onis f. || ~ tobei, tympani ictus v. pulsatio || ~ de cap, labor gravior m., molestia-e f. || ~ de joc, risus-us m., cavillatio-onis f. || ~ pușiei, iactus-us m. || ~ ~ iact, rhythmus-i m. || linia de ~, acies-ei f. v. bătaie.

bătălos-ă rixuarum amator.

bătămă (s) diploma-tis n. || ~ de școală, (litterae-arum) codiculus-i m., testimonium-i n. || ~ adveință, securitas-atris f., apochae f., pittacium-i n.

bătălie (s) proelium-i n., pugnae f., bellum-i n., dimlicatio-onis f. || ~ nehotărită, proelium anceps batir (adv) saltem.

bătărnă (Bot.) senecio-onis m., erigeron-nis m. (Plin).

bătător (la ochi) videns-ntis, conspicuus-a-um (color).

bătător (v) obtinere, proculcare, usu detinere, pavire (terram) || (vână), pervestigare, silvas exagitare.

bătătorit-ă (drum) via pertrita f. **bătătură** (s) 1. (curtea casei) areae f., propatulum-i n. 2. (la fesut) trama-ae f., subtemen-inis n. 3. (la mână, la picior) callum-i n. || am ~, calleo-ere.

bătăus (s) pugnae-acis m., rixosus-a-um.

bate (v) verberare, pulsare, caedere, tundere || ~ grâu, terere frumentum || ~ pământul, pavire terram || ~ ferul, ferrum durare || ~ ferul căl e cald (fig.), occasionem urgere || ~ măr pe cineva, contundere alqm fustibus v. pugnis || ~ oue ova agitare || ~ monedă, cudere nummos || ~ câmpul (fig), vagari errore || ~ zidurile unei cetăți, moenia quatere || ~ la ochi sub aspectum cadere || ~ capul culca, fatigare, obtundere alqm || ~ un culu, clavum figere || ceasul ~, sonat hora || ~ la cap, caput tentare, nervos laedre || ~ pătura, grandina, grandines ruunt || ~ soarele, sol ardet || bate în (culori) inclinari, desinere || a-și ~ joc de, deridere, ludere alqm || a-și ~ capul cu, torquere sibi ingenium || a se ~, configere, certare, pugnare, manus conserere.

băteală (s) (la fesut) trama-ae f., subtemen-inis n.

bătiștă (s) 1. (de buzunar), sudarium-i n., linteam-i n.; 2. de gât, strophium-i n.

bățocori (v) deridere, illudere.

bățocorie (s) irrisio-onis f., ludibrium-i n., probrum-i n., contumelia-ae f. v. bățocură.

bățocorit-e 1. ludicator-oris, cavillator-oris; 2. probrosus-a-um, contumeliosus-a-um.

bățocură (s) v. bățocorie || a ajunge de ~ lumet, omnium irrisioe ludi, ludibrio hominum haberi.

bătian (s) (Zool.) ardea-ae f. herodius-i m.

bătogit-ă (fig.) suggilatus-a-um, lividus-a-um.

bățos-ă rigens-tis, rigidus-a-um.

bătrân-ă senex-cis, veteranus-i m., anus-us f. || Cet ~, seniores-um m. pl.

bătrâneț-e velulus-a-um, senecio-onis m. || a părea ~, senili specie esse.

bătrâneșc-ă senilis-e, anilis-e.

bătrânește (adv.) seniliter.

bătrânește (s) senectus-utis f., aetas senilis || a ajunge la ~, consenescere.

bătrâncioș-ă vetulus, seniculus-a-um.

bătuci (a se) (ob)durescere.

bătut-ă verberatus-a-um, tensus-a-um, fusus-a-um || aram ~, v. bățătorit || lapte ~, lac concretum m.

băut, băutor, băutură v. beut, beutor, beutură.

bază (s) basis-is f., ima pars, fundamentum-i || a pune ~ v. bază (v).

bază (v) fundare, fundamenta facere || a se ~ pe, niti (dep.).

bazaconie (s) decipientia-ae f., ineptiae-arum f. pl., res nova f., miraculum-i n.

băzai (v) fremere, murmurare, musitare || albinele ~, consuntant apes.

băzait (s) fremitus-us m., murmur-is n. || ~ urechilor, murmura aurium.

băzaitoare (s) crepitaculum-i n.

bazait (s) basaltae-ae m.

bazaochiu 1. luscus-a 2. strabo-onis m.

bazar (s) mercatus-us m.

băzdoganie (s) monstrum-i n.

băzdogă (s) fustis-is m., clavae-f.

băzdoc (s) v. țandără.

bea (v) bibere, potare, haurire, sorbere || ~ tulun, famum herbae Nicotianae ducere || ~ ceaiu, catea, potionem sorbere.

beat-ă vinolentus-a, ebrius-a, potus-a, vini plenus-a

beatitudin-e (s) beatitudo-inis f.

becață (Zool.) rusticula-ae f., rustica gallina f.

becher (s) caelebs-is || a duce viață de ~, caelibem vitam vivere.

becanie-a timidus-a-um, imbecillus-a-um, debilis-a.

beciu (s) (vinaria) cella-ae f., inferius solum n.

bedreg (s) mensa opificia, mensa sutrina.

behai (v) balare, belitare.

behai (s) balatus-us m.

bellie (s) corrogata opera.

bejenar (s) qui e patria migrat.

bejenări (v) bejenie (s) v. băjenar, băjenie, etc.

beiaiu-e incommodus-a-um, funestus-a-um, calamitosus-a-um.

belcug (s) lupatum-i n., camus-i m.

belde (s) perica-ae f., contus-i m.

beleă (s) calamitas-atris f., molestia-ae f., crux-cis f. || a băga pe cineva în ~, molestiam exhibere aici || a da de ~, molestiam suscipere || a scăpa de ~, se expedire, a molestiis liber esse.

beli (v) cutem detrahere, deglubere, desquamare || a ~ ochii, diducere oculos.

belicos-ă bellicosus-a-um.

beligerant bellum gerens, bellans.

belug (s) abundantia-ae f., copia-ae f., ubertas-atris f., affluentia-ae f. || din ~ de idei naște ~ de vorbe, rerum copia verborum copiam gignit.

belteă (s) liquamen-inis n.

benchetul (v) in conviviis versari v. interesse; epulari (dep.).

benefic-ă lucrari alqd, lucrari facere, ex re lucro facere || fig. commoditates percipere.

beneficient-ă beneficiarius-a.

beneficiu (s) beneficium-i n., praemium-i, lucrum-i n. || (Jur.) sub ~ de inventari, rationibus disjunctis

benevol-ă benevolus-a-um || (adv.) benevole.

benghiu (s) aluta-ae f., splenium-i, n. (Ov.).

benți = manșete, manulete-orum m. pl.

berar (s) alcaicus-li m.

berărie (s) cervisiae officina v. laberna-ae f.

berbant (s) homo dissolutus, petulanus, impudicus.

berbanț-lăc (s) dissolutio f., vita libidinibus dedita f.

berbecă (v) arietare.

berbec (s) aries-elis, vervex-is || (Mil.) ~ de lemn, fistuca-ae f.

berbelene (a se duce de-a ~) per caput pedesque ire praecipitem || a da de-a ~, resupinare alqm.

berblință (s) alve(o)lus-i m., dololum-i n.

berc-ă sine căuda.

bere (s) cervisia-ae f.

berchet (s) v. belșug.

bereganță (s) faux-cis f., fauces-ium, gurgulio-onis m., spirandi meatus-us m.

beretă (s) birretum-i n.

berlic v. birlic.

bestaceă (s) capsula-ae f., cistula-ae f., arcula-ae f., serinolum-i n.

bestial-ă immunis e || furte ~, furor impurae beluae || (adv.) bestiarum more.

bestialitate (s) fera consuetudo-inis f.

bestie (s) belua-ae f., bestia-ae f. || ~ din om, quod in homine ferinum est.

bete (s) semicinctum-i n., cingulum-i n., fasciae-arum. f. pl.

beteag-ă infirmus-a, debilis-e.

betegos-ă morbidus-a, infirma valetudine. (abl.)

betesug (s) debilitas-atris f., tenuis valetudo, aegrotatio f.

beție (s) ebrietas-atris f., temulentia-ae f. || ~ ca obiecta, ebriositas-atris f., vinolentia || a se da la ~, indulgere vino, perpotare || a avea darul ~, vino deditum esse || fig. ardor-oris m.

bețiv-ă ebriosus-a, ebrius-a, vinolentus-a.

bețon (s) lapilli calcē durati m. pl.

beut-ă ebrius-a, vinolentus-a-um || de ~, potabilis-e, poculentus-a-um.

beutor-e 1) bibo-onis, potator-oris 2) bibulus-a.

beutură (s) potus-us m., potio-onis f.

bezeă (s) osculum-i n., basium-i n. || a trimite bezele, basia iactare.

bezmetic-ă phreneticus-a, furiosus-a, vesanus-a, insipiens-ntis, inconsultus-a.

beznă (s) tenebrae-arum f. pl., obscuritas-atris f., caligo-inis f.

biban (Zool.) perca-ae f.

bibelou (s) parva res scite facta et vetusta (Cic.).

biberon (s) guttus-i m. (Plin.).

biblică (Zool.) meleagris (aves) f., numidica-ae f., Africana gallina-ae f.

biblice a scripturae sanctae proprius-a-um, litteris divinis dignus-a-um.

biblie (s) Scriptura-ae f.

bibliofil (s) bibliophilus-i m.

bibliograf (s) librorum peritus.

bibliografie (s) librorum peritia v. descriptio f.

biblioman (s) librorum belluo m.

bibliomanie (s) morbus in libris.

bibliotecă (s) bibliotheca-ae f., armarium-i n., armaria librorum.

bibliotecar (s) bibliothecarius-ii m., qui bibliotheca praest.

biceps (s) lacerti-orum m. pl.

biciu (s) fasciculus (virgarum) m., flagellum-i n. || a da ~ castigare alqm verberibus; flagello excitare (iumentum) || a plesni cu ~, verberare.

biculaia (s) flagellatio-onis f.

biculi (v) flagellare, verberare, virgis, flagris v. loris caedere.

bicuşcă (s) flagellum-i n.

bidiinar (s) dealbator-oris m.

bidinea (s) peniculus-i m.

bidiu (s) equus-i sonipes-edes m.

bidon (s) armillum-i n.

biet-a miser-era-erum; infortunatus-a-um.

bifurcă (a se) se in ambas partes findere.

bifurcare (s) bifurcum-i n. || ~ de drum, bivium-i n.

bigam (s) bigamus-i, bimarius; duas uxores habens.

bigamie (s) bigamia-ae f. || a trăi în ~, binas uxores habere.

bihterie (s) ornamentum-i n., aurum-i n.

bihter (s) aurifex-icis m., aurarius-ii m.

bilă (s) globulus-i m.

bilanţ (Contab.) tabulae accepti et expensi || a depune ~, fenus et impendium recusare, bonam copiam eurare.

bilet (s) litterulae-arum f. pl., epistula pusilla || ~ tipărit, codicilli-orum, libellus-i m., tessera-ae || ~ la ordine, syngrapha-ae f. || a semna un ~ de plată, scribere alci nummos. V. poliţă.

bilion (s) decies milies centena milia-

bină (s) aedificium-i n., structura-ae f.

bine (s) bonum-i n., salus-utis f., honestum-i n.

bine (adv.) bene, recte || mai ~ potius, magis || foarte ~, optime

binecuvântă (v) benedicere.

binecuvintare (s) benedictio-onis f., consecratio-onis f.

binefăcător-e beneficus-a-um.

binefăcătoare (s) beneficium-ii n., beneficentia-ae f.

binefe (s) salus-utis f. || a trimite ~ salutem dicere v. scribere alci.

binevenit-a gratus-a-um, lucundus, acceptus-a-um.

binevol (v) benevelle, favere alci bene consulere.

binevoltor-e benevolus-a, benignus-a, officiosus-a-um.

binişor (adv.) leniter, blande, ut cumque bene.

biograf (s) vitae alciis scriptor m.

biografie (s) vitae alciis descriptio v. imago f.

bipădă bipes-edes || bipedes-um pl.

bir (s) tribunal-i n., vectigal-i n.

biră (s) rheda-ae f., vehiculum meritorium n.

birjar (s) qui iumenta agit, bigarius-ii m.

birle (s) unio-onis m. || a avea loale ~, canem mittere.

birnle (s) tributarius-ii, stipendiarius-ii || a ~i ~, vectigalia pendere.

birou V. biurou.

birt (s) popina-ae f.

birtaş (s) popinarius-ii m.

birui (v) superare, vincere, profligare, prosternere.

biruinţă (s) victoria-ae f., successus-us m., tropaeum-i n. || ~ căştigată, adepta victoria f.

biruitor-e victor-trix, superior, domitor-oris m.

bis (Nam.) bis: bis repetita non nocent

biscot (s) nauticus panis m. || ~, dulce, panis dulcis m.

bisectă (an) bissextilis-e.

biserică (s) ecclesia-ae f., templum-i n., aedes-is f. || stălp de ~, religiosus-a.

bisericesc-a ecclesiasticus-a-um, clericus-a-um.

bisericească religionum colens; plus-a-um.

bisturiu (s) scalprum-i n., scalper-pri m.

bitum (s) bitumen-inis n. V. asfalt.

bituminos-a bituminosus-a-um.

biurou (s) mensa (scriptoria) f.

bivol (s) urus-i m., bubulus-i m.

bivolar (s) bubulcus-i m. || a striga ca ~, bubulicare.

bivuae (Mil.) excubiae in armis habitae || trupele în ~, copiae sine tectoris pernocabant.

bizar-a mirus-a-um, mirabilis-e; insolitum-a-um, singularis-e. V. ciudat.

bizarerie (s) V. ciudăţenie.

bizon (Zool.) bison-tis m. (Plin.).

bizui (a se) confidere (cu dat. sau abl.), credere (cu dat.), fretum esse (cu abl.).

bizuinţă (s) fiducia-ae f., firma spes f.

biagoslovi (v) V. binecuvintă.

biagoslovenle, biagoslovire V. binecuvintare.

biagovestenie (s) (Eccl.) Anuntiatio-onis f.

blavas (s) graphis-idis f., cerula miniata f.

blajin-a benignus-a, placabilis-e, humanus-a.

blam (s) reprehensio-onis f., vituperatio-onis f., obiurgatio-onis f.

blamă (v) vituperare, reprehendere, improbare, obiurgare || ~ tare, increpare.

blamabil-a vituperandus-a-um, reprehendendus-a-um, etc. V. verbele de mai sus.

blană (s) 1. pellis-is f., vellus-eris n.; 2. = scândură, tabula-ae f., bractea-ae; 3. = intins, porrectus-a-um.

blănar (s) pellio-onis m.

blănarie (s) ars pellionis; mercatura pellium.

blând-a blandus-a-um; mitis-e; clemens-tis, mansuetus-a-um || adv. leniter, blandē, dulcē, suaviter.

blândă (s) (Med.) papula-ae f.

blândete (s) clementia-ae f., lenitas-atris || cu duhui ~, placidē, suaviter (loquū), placide (plebem tractare) (Salt.).

blăni (v) 1. pellibus induere; 2. (asibus) contabulare.

blastru (s) emplastrum-i n. || a aplică un ~, emplastrum supra dare.

blazat-a fastidiosus-a-um, sensu hebes.

bleg-a flaccidus-a-um, languidus-a-um || urechi ~, aures resolutae; adu., tiacenter.

b'ehai (v) gannire, clamitare.

bleoîdi (v) (oculi) diducere oculos.

bleot-a balbus-a-um; blaesus-a-um.

bleotocări (v) in luto esse || fig. haesitare.

blestem (s) blasphemia f. v. blasphemium n.

blestemă (v) abominari (dep.), maledicere, blasphemare; exsecrari (dep.), male precari alci.

blestemat-a nefastus-a-um, execratus; nefarius-a-um || ~ ste x, male sit (cu dat. pers.) || un om ~, sacerdotus homo.

blestemărie (s) factus abominabile n., res execrabilis f.

blid (s) catinus-i m., patina-ae f., gaba-ta-ae f.

bluc (s) gleba-ae f., moles-is f. || în ~, per salutum v. per aversionem (vendere).

blucă (v) obsidere (urbem), circumvallare (hostes).

blucadă (s) obsidio-onis f.

blugodori (v) mutire, mussitare; inguinare loqui.

blond-a flavus-a-um; fulvus-a-um.

blondină (s) sufflava puellula.

bluză (s) tunica-ae muliebris f.

boa (sarpe) boa-ae m. (Plin.).

boabă (s) 1. bacca-ae f. || 2. ~ de sudori, stilla-ae f. || 3. = nimie, ne tantillum, ne minimum quidem, 4. mazăre ~, pisum-i n. || pl. trumentorum n.

boacăn-a stultus-a-um || a o face ~, inepte agere || asta e prea ~, istud nimium est.

boală (s) morbus-i m., aegritudo-inis f. || ~ tipicioasă, morbus contagione v. contactu vulgaris m., pestis-is f. || a cădea la ~, implicari morbo v. in morbum || ~ copililor, comitialis morbus, morbus eductus || ~ uscată, tabes-is f. || a băga pe cineva în ~, vehementer exterrere.

boante (s) (pt.) truncas manus f. pl., membrum truncum n.

boare (s) aura-ae f.

bob (s) faba-ae f., granum-i || a da cu bobii, hariolari (dep.) || babă care dă cu ~, fatidica anus || ~ = n-nic, nihil omnino, nihil prorsus.

bobărească (s) fatidica anus f., divina anus f.

bobărnac (s) talitrum-i n. || fig. momentum || a da cuba un ~, (fig.) increpare alqm voce gravis-sima || a primi un ~, vituperari (pass.).

bobișel (*Bot.*) cytisum-i n.
bobișet-ă insulsus-a-um, ineptus, stultus, stolidus.
boboc (s) 1. *de floare*, gemma-ae f., germen-inis n. || 2. *de pasăre*, pullus-i m., 3. *adv.* suaviter.
bobornel (*Bot.*) veronica-ae (*Lin.*)
boboroli (v) volvere.
bobogat-ă distentus-a-um, turgidus-a-um.
bobote în (*adv.*) titubando, temerē ac multa ratione.
bobotează (*Ecl.*) Epiphania-orum n. pl.
boboti (v) flagrare, flammam edere.
bobușor (*Bot.*) vicia-ae f., (*Varr.*)
bocăni (v) tundere, pellere, crebris ictibus pulsare.
bocănițoare (*Zool.*) picus-i m.
boccea (s) 1. amiculum-i n.; 2. fascis-is m.
bocet (s) lamentatio-onis f., lamentum-i n., comploratio-onis f., eulatio-onis f.
boci (v) lamentari; deplorare; deflere; dolere || a se ~, flere.
bociue (s) 1. implicatio-onis f., molestia-ae f., angustum-i n. || a da de ~, in angustum venire; 2. sarcinae-arum f. pl., impedimentarum n. pl. || a căuta culoa ~, malitiosa agere.
bociueas (s) cavillator-trix.
bodogăni (v) mutire; mussitare; murmurare (secum).
bogasier (s) texturæ mercator m.
bogat-ă dives-itis, opulentus-a-um; pecuniosus-a; abundans-is; magnificus-a-um, locuples-etis, copiosus-a-um.
bogătaș-ă (s) pecuniosissimus-a.
bogăție (s) divitiarum f. pl., opulentia-ae f., opes-um f. pl., copia-arum f. pl.
bogățil (s) ubertas-atris f., bonarum n. pl., fortunæ-arum f. pl.
bol (v) colorare; inficere; tingere || a se ~, fucare.
bolă (s) color-oris m., tinctura-ae f., fucus-i m.
boliaă (s) medicamen-inis n., color-oris m.
boliangerle (s) officina infectoris, tingentium officina.
bolanglu (s) infectio-onis m., tingentis-nis m., bapheus-i.
bolier (s) nobilis-is m., dominus-i m.
bolier (v) alci nobilitatem tribuere.
bolierie (s) nobilitas-atris f.

bolu (s) statura-ae f.
bojătel (*Bot.*) eleborum-i n., veratrum-i n.
bojbal (v) in tenebris errare, haesitare.
bojdecă (s) tugurium-ii n. magalia-ae f., ruinosae aedes f. pl.
bojogl (s) pulmones-um m. pl.
bol (s) globulus-i m. || ~ *alimentar*, cibi mansi ac probē liquefacti.
bolboacă (s) gurgis-itis m.
bolborosl (v) balbutire, parum explanatas voces mittere; clauso ore commurmurare, mussitare.
bolborosire (s) sermonis tumultus m., barbara dictio f.
bolborositor-e lingua haesitans.
bolbotine (s) fructus-um m. f. l., fruges-um f. pl.
bold (s) 1. stimulus-i m., telum-i n., incitamentum-i n.; 2. aculeus-i m. || a da ~, incitare, stimulos alci admovere.
boldeiu (*Zool.*) catulus-i m.
boleștiu (s) pesilentia-ae f.
bolil (v) aegrotare, languere, morbo affectum esse.
boliste (s) V. boleștiu.
bolnav-ă aeger-gra, aegrotus-a, languidus-a, cubans-tis, morbidus-a, invalidus-a || a fi ~, aegrotare || a cădea ~, morbo affici, i a morbum conici.
bolnăvi (v) 1. tr. morbum alci afferre || 2. a se ~, morbo implicari. *adlitter.*
bolnăvicioș-ă infirmā valetudine, morbidus-a, infirmus-a, in infirmis viribus.
boloboc (s) dolium-ii n., cadus-i m. || *gros ca un ~*, dollaris-e.
boloniță (*Bot.*) berula-ae f.
bolovan (s) scopulum-i, saxum-i n., massa-ae f.
bolță (s) 1. fornix-icis m., absidus f. || ~ *de platră*, camera lapideis fornicibus iuncta || ~ *cerului*, caeli convexa; 2. || *prăvălita* bolții, officina arcuata.
bolți (v) arcuare, concamerare, fornicare.
bolțit-ă fornicatus-a, arcuatus-a, testudineatus-a, in absida curvatus-a, cameratus-a.
bombă (s) globus-i m.
bombat-ă circinatus-a-um.
bombăni (v) murmurare, strepere, mussitare.
bombardă (v) complura tela tormentis conicere (*Caes.*).

bombardare (s) tormentorum coniectio f.
bomboană (s) ligurritio-onis f., cupedium-ii n., crustula-orum n. pl.
bonă (s) famula-ae f., ancilla-ae f. || ~ *de copil*, gerula-ae f.
bondar (*Zool.*) fucus-i m.
bondifiă (s) cingulum-i n.
bondoc-ă compactus-a, habitu corporis brevis et robustus, quadratus-a, collectus-a.
bonet (s) pileus-i m., galerus-i m.
bont-ă retusus-a-um; obtusus-a-um; hebelatus-a, hebes-etis.
borangie (s) bombyx-icis m., sericum-i n. || *de ~*, bombycinus-a, sericeus-a-um.
borborosi (v) V. bolborosi.
borcan (s) amphora-ae f., cantharus-i m.
bordeiu (s) tugurium-ii n.; casa-ae f.
borderou (s) summarium-ii n.
bordură (s) limbus-i m., lacinia-ae f.
borcăi-ă boreus-a-um || *polul ~*, axis septentrionalis (*Cic.*).
borfă (s) pannus-i m., vestitusus m.
borfăi (v) deruncinare, deasciare, furtum facere.
borfaș (s) circumscriptor-oris m.; furculus-i m.; fur-is m.
borhan (s) pantes-cum m. pl., venter-tris m.
borhot (s) ~ *de fructe*, faex-cis f. || ~ *de struguri*, vinacea-ae f.
boroană (s) cratis (dentata) f.; occa-ae f.; irpex icis m.
boroboață (s) stultitia-ae f., ineptia-ae f.
boroni (s) occare, cratire.
boronit (s) occasio-onis f.
borș (s) ius farfurum acidum n.
borșior (*Bot.*) Iovis barba; aizoon sempervivum.
borș (s) venter-tris m., abdomen-inis n., alvus-i f.
borță (s) foramen-inis n., cavum-i n., caverna-ae f., scrobis-is m. f.
borteli (v) perforare, pertundere, cavare, terebrare.
borțos-ă ventriosus-a-um || *femee ~*, grvida mulier.
boscar (s) pilarius-ii m., praestigiator-oris m.
boscărie (s) praestigiæ-arum f. pl.
boschet (s) silvula-ae f., viridarium-ii m.
boscorod (v) V. bolborosi.
bosorog-ă herniosus-a, ramitosus-a; homo disruptus, enterocelicus-a

bosorogeață (s) hernia-ae f., ramex-icis m., procidentia-ae f.
bostan (s) melo-onis m., melopeponis m., cucurbita-ae f.
boștină (s) faex-cis f., amurca-ae f. || ~ *de vin*, vinaceum-i n.
bot (s) ictus-i m., os-oris n., rōstrum-i n., acumen-inis n.
bot (s) globus-i m., glomus-ōris n.
botă (s) doliolum-i n.
botanic-ă herbarius-a-um || *grădina ~*, hortus in quo, artis causa aluntur plurima herbarum genera.
botanică (s) herbaria ars, herbarum scientia.
botanist-ă herbarum peritus-a.
botcă (s) cella-ae f., fori-orum m. pl.
botez (s) baptismum-i n., lavacrum-i n., sancta lavatio f.
boteză (v) baptizare, alci baptismum dare || ~ *un copil*, parvulum ad baptismum percipiendum afferre || a se ~, baptismum percipere.
botfiori (s) ocrearum f. pl.
botgros (*Zool.*) fringilla-ae f.
botji (v) corrugare.
botină (s) caligula-ae f.
botniță (s) capistrum-i n., fiscella-ae f., cucurbita-ae f. || a pune ~, capistrare.
botos-ă turpis facies, impudens-tis, procax-cis.
bou (s) bos-ovis m.
bou de noapte (*Zool.*) bubo-onis m.
bour (s) urus-i m.
bourel (s) 1. bubulus-i m.; 2. limax-acis n.; 3. trochilus-i m.
bovină (*rasa*) bubulum pecus.
box (s) pugillatus-us m.
boxă (v) pugillatum exercere, certare in pugillatu.
boxor (s) pugil-lis m.
boz (s) ebulum-i n. v. ebulus-i m.
bozățel (s) elleborum nigrum n.
bozumiliă (a se) vultu significare se esse iratum, frontem contrahere, tollere supercilii, naves corrugare, vultus irahere.
bozumliare (s) asperitas-atris f.
brabete (*Zool.*) passer-is m., passerculus-i m.
brăblin (s) (*Bot.*) lepidium-ii n.
brac (s) reiciendae res f., relectanea-orum n. pl.
brăcinar (s) zona-ae f., cingulum-i n., ciuctura-ae f., ventrale-is n.
brăcuț (v) 1. reicere; 2. reiectanea colligere.
brad (*Bot.*) abies-etis f., pinus-i f.,

sappinus-i f. || de ~, abiognus-a-um, sappinus-a-um.
brădet (s) nemus abietibus obsitum.
brădişoară (Zool.) attagena-ae f., attagen-is m.
brădişor (s) iuniperus-i f.
brăhman (s) brachmanus-i m.
brăncă (caine) canis venaticus m.
brăncă (s) 1. (brânci), pes-dis m., manus-um f. pl., brachia-orum m. pl.; 2. (Med.) erysipelas-atris n., pusula-ae f., erraticus sanguis m. || de ~, impetiginosus-a-um.
branchil (s) branchiae-arum f. pl.
brânci (v) V. imbrânci.
brânciu (s) pulsus-us m., ictus-us m. f., impulsus-us m. || a da ~ culta spre ceva, impellere, incitare.
brandenburg (s) gaussapa-ae f.
brânduşă (Bot.) colchicon-i n.
brânistă (s) silva procera f., nemus-eris n.
brânză (s) caseus (friatus) m., caseolus-i m.
brânzar (s) qui caseos facit aut vendit.
brânzărie (s) casearia taberna f.
brânzonică (s) polenta caseata.
brasovae (s) falsa-orum, ficta-orum, mendacia-orum n. pl., fabula-ae f.
brasteră (s) fascia-ae f., subcūlata-ae f., lorū-i n.
braţ (s) bra(c)chium-ii n., gemium-ii n., lacertus-i m., manus-us f. || la ~, amplexi inter se || cu ~ deschise, suo sinu ac complexu alqm recipere || a se aruncă în ~ culoa, ad alqm confugere || a stă cu ~ încruciate, compressis manibus sedere || un ~ (de lemn), manipulus-i m.
brăţără (s) spinter-eris n. || ~ de aur, armilla-ae f.
brâu (s) cingulum-i n., cinctura-ae f.
brav-ă 1. fortis-e, animosus-a (opp. timidus), strenuus-a (opp. ignavus), acer-acris (opp. quietus); 2. bonus-a, probus-a-um.
bravă (v) ~ pe cineva, alqm. provocare; contumaci vultu alqm. intueri || ~ moartea, non recusare mori || ~ pericolele, adire pericula.
bravo! (interf.) macte, virtute esto.
bravură (s) fortitudo-inis f., audacia-ae f., virtus-utis f.
brăzdă (s) sulcus-i m., gleba-ae f., || a se da pe ~, se assuefacere alq re.
brăzdă (v) sulcare; arare; perstringere terram aratro || fig. ~ marea,

infindere sulcos maris, arare maria aequor || bă rănească ~ fruntea, senectus frontem exarat || fulgerile ~ cerul, fulgura caelum discunt.
brăzdar (s) vomer-eris m.: vomere findere terras.
breaslă (s) collegium (mercatorum), ordo (magistratum), sodalitas (sacerdotum).
brază-ă maculosus-a-um.
brebenoc (Bot.) vi(n)capervi(n)ca-ae f. (Plin.).
bretel (s) cingula-orum, lora-orum n. pl.
brevet (s) diploma-atis n.
brevetă (v) alqm diplomate donare.
breviar (s) breviarium-ii n.
brezale (s) stupidus-i m.
breceag (s) culter plicatilis m., cultellus-i m., scalprum-i n.
brichetă (s) laterculus concipiens dis ignibus idoneus.
briclet (s) novacula-ae f., culter tonsorius m.
brigadă (Mil.) agmen-inis n.
brigadier (s) agminis praepositus m.
brigand (s) latro-onis praedo-onis m.
briliant (s) adamas-antis (radians) m., gemma-ae f.
brilioană (Bot.) asclepias-adis f. (Plin.).
brîo (s) impetus-us m., calor-oris m.
brîscă (s) cisium-ii n.
brîu (s) V. brâu.
broaibă (Bot.) 1. helianthus tuberosus m.; 2. brassica-ae f., napus-i m.
broască (Zool.) rana-ae f. || ~ fesioasă, testudo-inis f. || ~ răloasă, bufo-onis m. || fig. ~ uzii, claudetrum-i n., sera-ae f.
broblință (s) (Bot.) lutum-i n.
broboadă (s) fascia-ae f.
broboană (s) bacca-ae f.
brocat (s) vestes Attalicae f. pl., vestes plumaria arte contextae f. pl.
brociu (s) 1. (Mixer.) rubrica-ae f.; 2. (Bot.) rubia-ae f.
brodă (v) (acu)pingere || haină brodată, toga picta || (fig.) ~ asupta unui lucră, rem augere narrando.
broderie (s) casus-us m.
broderie (s) plumarium opus n. fig., ornamenta-orum n. pl.
brodi (v) occurrere alicui, incidere in alqm, incurere in alqd || a o ~ bine, opportune accidit || a o ~ rău, incommode accidit || a se ~, cadere || s'a brodit alfel de cum crezusem, res cecidit aliter ac putatam.

bronchil (s) arteriae arum f. pl.
bronchită (Med.) arteriarum inflammatio f.
bronz (s) aes-acris n. || de ~, ahenus-a-um v. aenus-a-um: ex aere factus || un monument mare ca ~, monumentum aere perennius (Hor.) || fig. un suflet de ~, ferro durior animus
bronză (v) alicui aeneam crustam inducere.
broşă (v) membranas consuere.
broşat-ă (o carte), libellus consutus m.
brosecolu V. broască.
broşură (s) commentariolum-i n.
brotae (Zool.) rana viridissima f.
brotael (s) V. brotae.
bruftală (s) tectorium-ii n., trullisatio-onis f. || fig. asperitas-atris f., animi impetus.
bruftul (v) trullisare, tectorio praeflinere || fig. increpitare, asperè tractare alqm.
brumă (s) 1. pruina-ae f. || pământul se acopere cu ~, terra horret (Cic.); 2. pluvia tenuissima; 3. ~ = pafin, paulum (lucru)
brumar (s) november-bris (mensis) m.
brumărel (s) october-bris (mensis) m.
brumat-ă pruinosis-a-um, pruina obrutus-a-um.
brumos-ă (timp) calliginosus-a-um f., nebulosus-a-um.
brun-ă fuscus-a-um, nigellus-a-um, pullus-a-um.
brunet-ă subniger-gra-um.
bruse-ă subitus-a-um, repentinus-a-um, praecipus.
bruscă (v) alqm asperè tractare.
brusechetă (s) praecipus animi impetus, asperitas-atris f.
brustur(e) (Bot.) lappa-ae f., bardana-ae f.
brut-ă ferus-a-um, incultus-a, rudis-e || produsul ~, summa-ae f.
brutal-ă belivus-a, ferox-acis immanis-e, rusticus-a, truculentus-a-um.
brutalitate (s) feritas-atris f., immanitas-atris f. || act de ~, vexatio acerbis-ima || ~ în vorbe, asperè dictum n.
brutaliză (v) nimis asperè alqm tractare, vexare.
brutar (s) pistor-oris m., panifex-icis m.
brutărie (s) pistoria officina f.,

pistrina-ae f.
bubă (s) ulcus-eris n., tumor-oris m., papula-ae f., vulcus-eris n. || ~ rea, carbunculus-i m., antrax-acis m.
bubă-ă ulcerosus-a-um, pustulosus-a-um
buboiu (s) bubo-onis m., exostoma-atris n., ulcus-eris n.
bubos-ă ulcerosus-a-um.
bubul (v) tonare, intonare.
bubult (s) fragor-is m., strepitus-us m., murmur-is n.
bubultură (s) V. bubult.
buburos-ă verrucosus-a-um; scabridus-a-um.
buc (s) tomentum-i n.
bucă (s) bucca-ae f.
bucă-ă tumidus-a-um, turgidus-a-um.
bucată (s) pars-rtis f., fragmentum-i n., frustum-i n., offa-ae f. || ~ de lemn, lignum-i n. || ~ de postao, pannus-i m., || ~ de muzică, cantus-us m. || ~ de teren, agellus-i m. (Cic.).
bucătar (s) coquus-i m.
bucătăreasă (s) coqua-ae f.
bucătărie (s) culina-ae f., coquina-ae f.
bucate (s) frusta esculenta n., cibaria-orum n. pl. || = cereale, annona-ae f., fruges-um f. pl.
bucăți (v) (in partes) dividere, concidere.
bucătură (s) buccae-ae f.: duas buccas manducare; offa-ae f., frustum-i n.
bucea (s) (de la roată) locellus-i m., theca-ae f., capsula-ae f.
buche (s) elementa-orum n. pl.
bucher (s) elementarius-ii m.
buchet (s) florum fasciculus-i m. || a face ~ flores nectere.
buchetleră (s) coronaria-ae f.
buchini (v) in libris senescere; in veteribus libris consenscere.
buchisl (s) (bate) tundere, verberare, castigare.
bucină (v) buccinare.
buciu (s) buccina-ae f.
buciuma (v) V. bucină.
buciumas (s) tubicen-lirus m.
buculă (s) cincinnus-i m., cirrus-i m., capillorum flexus m.
buculă (v) crispare.
buciat-ă cincinnatus-a, calamistratus-a-um.
buceluc (s) difficultas, implicatio, cura, angustiae V. bucluc.
buclucaș iurgiosus, rixosus, ad ri-

xam promptus, rixator, rixatrix, importunus-a.
bucșău (Bot.) genista-ae f., cytisus-i m. f.
bucură (v) gaudere, laetari, (per-)frui, delectari || *mă* ~, iuvat(me).
bucurie (s) gaudium-ii n., laetitia-ae f., hilaritas-atris f.
bucuros-ă libens-ntis, laetus-a-um, gaudens-ntis, hilarus-a || *ado.* libenter, potius, animo gaudenti.
budașă (s) sinum-i n. || *a bate lapie în* ~, lactis spumam in sino iactare.
buduiu (s) pistorium-ii n.
budur (s) situla-ae f.
bufet (s) abacus-i m.
bufni (v) in cachinnum effundī.
bufniță (s) noctua-ae f., ulula-ae f.
bufon (s) scorta-ae m.
buget (s) ratio reddituum publicorum et necessitas erogationum (Tac.).
buhă (s) V. *bufniță*.
buhăeață (s) tumor-oris m.
buhăl (v) lumere, intumesce, turgescere.
buhăl-ă inflatus-a-um, turgidus-a.
buhălu (s) laurus-i m., buculus-i m. || ~ de *baltă*, ardea-ae f. || ~ (Mc-cavay) runcina-ae f.
buhav-ă turgens-ntis, inflatus-a.
buloștras (s) equus tolutarius m.
bulestru (s) ambulatura-ae f. || *a merge în* ~, totum incedere.
bulgălață (s) confusio f., perturbatio f.
bulgu (v) vagari et excurrere.
bulmac-ă turbalus-a, perculsus-3, obturatus-a.
bulmăceală (s) commotio-onis f., perturbatio-onis f.
bulmăci (v) commovere, perturbationem animis afferre.
bulmăci-ă permotus (metu, iracundiā), alienatus (sensibus).
bujor (Bot.) paeonia-ae f., (fatuina) rosa-ae f.
buloșat-ă ore rubenti.
bulă (s) bulla-ae f.
bulumae (s) pallus-i m., stipes-itis m., vallis-i m., statumen-inis.
bulb (s) bulbosus-i m.
bulboacă (s) vertex-icis m.
bulboană (s) V. *bulboacă*.
bulbos-ă bulbosus-a-um, bulbosus-a-um.
bulbuc (s) bulla-ae f., singultus-us m.
bulbucă (v) singultare, ebullire.
bulbucă-ă turgidus-a-um, tumidus-a-um.

bulbuci (v) V. *bulbucă*.
buleandă (s) V. *borșă*.
bulvard (s) propugnaculum-i n.
bulfele (s) lignea compages f.
bulgăre (s) globus-i m., pila-ae f., spherula-ae f.
bulgăros-ă conglobatus-a-um, scaber-bra-um.
bulgur(e) (s) tragus-i n.
bulhac (s) lama-ae f.
bullon (s) ius-iuris n. || ~ de *vișel*, ius vitulinum n.
buluc (adv.) catervatim, acervatim.
bulz (s) globulus-i m., offa-ae f.
bumb (s) malleolus-i m.
bumbac (s) erioxylon-i n. || *a fi crescut în* ~, in matris sinu indulgentisque educatus-a.
bumben-ă rigidus-a-um.
bun-ă bonus-a-um: bonum consilium || ~ la *ceva*, utilis-e || *bun succes*, prosperi exitus || *vin bun*, favorabil, ventus secundus || *un om bun*, homo facillimus || *la ce bun să te suferi?* quid proficis, qui irascaris || *un om bun cu toată lumea*, homo humanissimus || *est prea bun*, facis amice || *bun la ceva*, aptus-a-um, idoneus-a-um: homo ad omnes res aptus || *na e la nimic*, inutilis-e || *bani buni*, nummi boni (opo) adulterini. || *mâncări bune*, cibi savares || *un vin bun*, vinum generosum || *o recoltă* ~, messis frugifera || *bun Ion*, urbanitas f. || *un medic bun*, medicus artis peritus || *un ~ soldat*, miles fortis ac strenuus.
bun (s) bonum-i n. || *bunurile vieții*, fortunae-arum f. pl.
bun(ice)-ă (s) avus-i m. (*după tată*); avia-ae f. (*după mamă*).
bunăoăvintă (s) convenientia-ae f., decor-us m., decencia-ae f.
bunăoară (adv) exempli gratia, verbi gratia.
bunăseamă (de) sană, profecto (adv.).
bunătațe (s) bonitas-atris f., benignitas f., beneficium-ii n. || *cu* ~, benignē.
bunăvestire (Eccl.) Annuntiationis f.
bunăvointă (s) benevolentia-ae f., gratia-ae f.
bunget (s) nemus-icis n.
bunice-ă V. *bunice*.
buntag (s) rebellis-e, contumax-cis; seditiosus-a.
bură (s) pruina-ae f., bruma-ae f.
burduși (s) uter-tris m., follis-is m.

folliculus-i m. || *plin* ~, fartus-a-um, stipatus-a-um.
burduși (v) farcire, stipare.
burea-ă (s) pluvia rara et minuta.
burele (s) spongia-ae f.
burgliu (s) terebellum-i n.
buric (s) umbilicus-i m.
buricac (s) caelebs-ibis m.
burian (s) tubus-i m., siphonis f., ductus-i m., meatus-us m.
burilne (Zool.) porcellus-i m.
burniță (v) (impers.) pluvia tenuis cadit.
burșă (s) forum-i n. || *a juca la* ~, uti foro || *edificiu* ~, basilica-ae f. (Cic.) || *cel ce face operați de* ~, negotiator-oris m.
burseu (Zool.) meles-is (Varr.) || *adj.* compactus-a; collectus-a.
bursecat-ă horridus-a; asper-ă.
burță (s) abdomen-inis n., venter-tris n., omasum-i n. (Hor.) || *fig.* ~ verde, pelliculus-i, ignobilis-e, vulgaris-e.
burtoș-ă ventriosus-a.
buruiană (s) inutiles herbae f. pl., planta-ae f., medica herba, herbae salutare (Plin.) || (Med.) ~ cătnească, mercurialis-is f., || ~ de *friguri*, euphorbia-ae f., || ~ de *lungoare*, liguricum-i n. (Plin.).
burzulul (v) erigere capillos || *a se* ~ inhorrescere || *fig.* retractare, reluctari (aep.).
buș (s) pugnus-i m.
bușeniă (s) pugillatus-us m., ubi manu agitur.
buși (v) pugnus certare.
bușlie de a (a merge) quadrupedo gradu progredi.
busna (a da ~ în) irruere in alqm, irrumpere, invadere.
bust (s) 1. caput et summa pectoris; 2. imago ficta f., clipeum-i n. || ~ de marmoră marmorea tacies-el f.
bustean (s) truncus-i m., stipes-itism., scapus-i m. || *fig.* caudex-icis m., frutex-icis m. || *stă* ~, stat lapid (Terr.).
busuioc (Bot.) basilicum-i, ocy-mum-i n. || ~ *cerbitor*, pileum-i n., || *vin*, poamă ~, vinum apianum, uva apiana.

but (s) vervecina clunis; vervecis coxa f.
butar (s) cuparius-ii m., dolarius-ii m., dolorum cuparumque factor.
butărie (s) dollariaria officina f.
butaș (Bot.) sureculus-i m. || *vivradix-icis f.*, malleolus-i m., propagon-is f.
butăși (v) sureculum servare v. propagare, deprimere vites in propagines.
butcă (s) carpentum-i n., rheda-ae f., caruca-ae f.
butelie (s) lagoena-ae f., || ~ mică, laguncula-ae f.
butie (s) dolium-ii n., cadus-i m.
butnar (s) V. *butar*.
butolaș (s) vasculum-i n., dololum-i n.
buton (s) V. *bumb*.
butonleă (s) fissura-ae f.
butuc (s) truncus (arboris); || ~ de *vișă*, vitis-is f., vinea-ae f. || ~ de *ioată*, modiolus-i m. || ~ *ac meșteșugar*, mensa opificis || (plur.) *pică-dică*, compedes-um; impedimenta crurum.
butuci (v) vincire, compedes impingere, praepedire.
buturugă (s) stirps-is f., arbor cavernosa f.
buză (s) labrum-i v. labra-orum n., labia-orum n. pl.
buzat-ă 1) labeo-onis m.; 2) labeo-sus-a-um.
buzdugan (s) 1. clava-ae f.; 2. sceptrum-i n.
buzilă (s) labeo-onis m.
buzișoară (s) labellum-i n.
buzna (adv) V. *busna*.
buzunar (s) saccus-i m., sinu-s-us m. || *bani* de ~, pecunia in sumptu ~ pecuniarum data || *a plăti din* ~, de suo numerare || *a băga în* ~, alqd in rem suam convertere || *care are* ~ *plin*, bene peculatus || *a umbla cu mâinile în* ~, otiosum vagari || *hoț de* ~, circumscriptor-oris m.
buzunări (v) deacciare, deruncinare, furtum facere.
buzunări (s) (bani de), V. *bani de buzunar*.

C, c, littera = 100.
 ca (adv.) *lă* ut (avus tuus); cecinit ut vates; sicut (sapiens poeta dixit);

velut (in canticis); tanquam (umbra gloria virtutem sequitur); quas (poma ex arbore); epistula, (q ua

voluminis) instar (erat) (servorum modo) (latronum) ritu (alci parentis loco) (esse) || 2. *ca mâine*, propediem, brevi post 3. *mai oulce ca*, dulciior quam... 4. || *ca să.*, ut (cu subj.) || cu toate ~, tametsi (cu indic.) quancum (cu indic.) etsi (cu indic.) quancumvis (cu subj.).

cabală (s) ars-tis *n.*, artificium-ii *n.*, fallacia-ae *f.*, calumnia-ae *f.* || a *face* ~, machinari.

cabanită (s) camallus-i *m.*, amiculum-i *n.*, palla-ae *f.*

cabaz (s) morio-onis *m.*, scurra-ae *m.*, derisor-oris *m.*, sannio-onis *m.*

cabazlăc (s) scurrilitas-atris *f.*, scurrilitat dicta v. facta *n. pl.*

cablă (s) diaeta-ae *f.*, cella-ae *f.*

cabinet (s) 1. cubiculum-i *n.* 2. ~ de studiu, studiorum deversorium; 3. ~ *prinfutui*, consistorium principis; 4. ~ *ministerial*, principis consilium; 5. ~ *de muzeu*, thesaurus-i *m.*

cablu (s) rudens-ntis *m.*, funis-is nauticus *m.*

cabrioletă (s) cisium-ii *n.*

căcălău (s) abundantia-ae *f.*, redundantia-ae *f.*

căcălău (adv.) satis superque; ex abundanti.

căcl (conj.) nam, enim, quia, quoniam

căculă (s) cuculla-ae *f.*, cuculus-i *m.* || ~ de lână, pileus-i *m.*

căculă (a se) se submittēre, humiliari.

căculire (s) humilitas-atris *f.*, humiliatio-onis *f.*

căcătoie (s) dissonae voces *f. pl.*

căcăm (Zool.) mus ponticus *m.* || *piele de* ~, muris pontici pellis.

cadă (s) cadus-i *m.*

cadăstru (s) typus v. forma regionis || a *face* ~, possessiones metari.

cadavru (s) cadaver-oris *n.*, exanimum corpus-oris *n.*

cădea (v) 1. cadere, incidere, labi (dep.), delabi ex equo; incurere (in morbos); 2. deluere: vestis defuit || a ~ la *picioarele cuiva*, ad alicuius genus accidere || ~ *grămadă*, corrumpere || ~ *in mânăle cuiva*, in potestatem alicuius venire || ~ *in bănuț*, in suspicionem incidere || ~ *la boală*, morbo implicari; || se ~, oportet, convenit, decet (tup.) || un om cum se ~, bellus homo, || a se ~ *cuiva ceva*, mereri (dep.), dignum esse.

cădeloșă (s) turibulum-i *n.*

cădelniță (v) turis honorum tribuere; fig. colere, nimis laudare.

cadentă (s) numerus v. modus verborum.

cadentă (v) apte numero seque dicere.

cadentat-ă numerosus-a-um || *vorbe* ~, verba in quendam numerum extructa *n. pl.*, apta et numerosa oratio *f.*

cadere (s) casus-us *m.*, lapsus-us *m.*, ruina-ae *f.* || fig. a *fi de* ~ *cuiva*, iudicii alicui esse.

cadou (s) munus-eris *n.*, donum-i *n.*

cadră (s) pictura-ae *f.*, imago-inis *f.*, tabella picta *f.*

cadră (v) quadrare, convenire, respondere.

cadran (s) discus-i *m.* || ~ *solar*, (horologium) solarium.

cadrilater (s) quadratangulum-i *n.*

cadrilateral quatuor latera habens

cadru (s) forma-ae *f.*, margo-inis *f.* || *cadrele armate*, numerorum *m. pl.* || a *fi afară din* ~, extra numeros esse.

caduc-ă caducus-a-um; (corpus) caducum; ruinosus-a-um (aedes); decrepitus-a-um (senex).

caduceu (s) caduceus-i *m.*, virga-ae *f.*

cafă (s) cancelli-orum *m. pl.*

cafea (s) faba arabica *f.*

cafeglu (s) caupo-onis *m.*

cafenea (s) thermopolium-ii *n.*

cafeniu-e fuscus-a-um; fulvus-a-um.

caftan (s) vestis-is *f.*, toga-ae *f.*

căi (a se) poenitet, piget, dolet (imp.)

caiață (s) qui pietatem et religionem simulat; simulator *m.*

cale (s) lembus-i *m.*, cymba-ae *f.*, scaphula-ae *f.*

caler (s) pensum-i *n.* || ~ *de pâr*, corulus-i *m.*

calet (s) codicillum *n.*, libellus-i *m.*

calimac (s) flos lactis, spuma lactis || fig. flos-oris *m.* || a *lua* ~, florem lactis desumere v. delibare.

căină (a se) gemere, queri, commiserari, lamentari.

căine (s) canis-is *m.* || ~ *de vână*, canis venaticus || ~ *cibănesc*, c. pastoralis v. pectarius || ~ *căinește*, more canino, laboriose, moleste, acerbe.

căinesc-ă caninus-a-um.

căinos-ă malus-a-um, malignus-a-um, improbus-a-um.

căință (s) poenitentia-ae *f.*, peccati dolor-oris *m.*

calis (s) armeniaca-ae (arbor) *f.*

calisă (s) armeniacum-i *n.*, armenium nomum *n.*

călă (s) cophia-ae *f.* || a *se naște cu* ~ *în cap*, fortunae filius esse.

cal (s) equus-i *m.* || ~ *de paradă*, eq. phaleratus || ~ *prost*, caballus-i *m.* || ~ *de bătaie*, caper emissarius || ~ *de mare*, hippocampus-i *m.*, equus marinus || ~ *dracul*; 1. libella-ae *f.*; 2. furia muliebriis *f.*

calabalăc (s) impedimenta-orum *n. pl.*

călăfătu (v) obstruere, v. praecludere picē.

calambur (s) lusus verborum.

calamină (s) chalcitis-idis *f.*

calamitate (s) calamitas-atris *f.*, pestis-is *f.*, malum-i *n.*

calangiu (s) stagnator-oris *m.*

calapăr (s) tanacetum-i *n.*

calapod (s) forma-ae *f.*

calarabă (Bot.) napocaulis-is *f.*

călaras (s) eques-itis *m.*

calare (adv.) equo, v. in equo || a *merge* ~, equo insidere.

călareț (s) eques-itis *m.* || *adj.* equester-iris-e.

călări (v) equum insidere, obequare

călărie (s) veclatio (equi) *f.*, equitandi ars.

călărimă (s) equitus-us *m.* || equites-um *m. pl.*

călător (s) viator-oris *m.*, peregrinans-ntis *m.*, hospes-itis *m.*, homo vagus.

căători (v) peregrinari (dep.), peragere, iter suscipere, iter facere.

călătorie (s) iter-ineris *n.*, peregrinatio-onis *f.* || *bani de* ~, viaticum-i *n.*

călău (s) carnifex-icis *m.*, tartor-oris *m.*, supplicii exactor, rerum capitalium vindex-icis *m.*

călăuză (s) dux-cis *m.*, rector-oris *m.*

călăuzi (v) ducere; ducem itinēris esse.

călăuzire (s) ductio-onis *f.*, ductus-um *m.*

călcă (v) proculcare, proterere alqm || ~ *o stofă*, cōgere || ~ *strugulii*, uvas calcare || ~ *în picioare*, obterere alqm, libertatem violare v. calcare || ~ *pe urnele cuiva*, vestigiis alicui insistere || ~ *casa cuiva*, in aedes alicui irrumpere || ~ *rufe*, levigare.

călcău (s) calcaneum-i *n.*, calx-cis *f.*, talus-i *m.* || a *da* ~ *calului*, calcaria subdere equo || ~ *cismei*, fulmenia-ae *f.* || a *purta* ~ *înalte*, calceamentis altiusculis uti || a *atâta* ~, (fig.) terga dare.

calcan (Zool.) raia-aet., batis-idis *f.*

călcăre (s) conculatio-onis *f.* || ~ *legei*, violatio-onis *f.* || ~ *dreptului divin*, nefas (indecl.) || ~ *unui teritoriu*, invasio, irruptio *f.*

calcaros-ă calci similis, c. plenus.

călcător (s) violator; legis v. fidei.

călcătură (s) passus-us *m.*, gradus-us *m.*

calcavură (s) alapa-ae *f.*, colaphus-i *m.* || a *da cuiva o* ~, colaphum alicui inculcare.

calce (Miner.) calx-cis *f. v. var.*

calchă (v) effingere (imitando); exprimere summa similitudine.

calcină (v) calcem coquere, excoquere arenas || *stăncă calcină*, torrida (incendio)rupes *f.*

calcinațiune (s) exustio-onis *f.*, austio-onis *f.*

calciu (s) *v. calce*

calcul (s) calculus-i *m.* || a *face* ~, calculum ponere; computatio-onis *f.*, ratio-onis *f.*; rationem ducere || *fig.* consilium-ii *n.*, coniectura-ae *f.* || a *se înșela în* ~, coniectura (abl.) aberrare.

calculă (v) computare, calculos subducere, numeros inire; rationari (dep.), rationem putare.

calculabil-ă computabilis-e, quod numerari potest.

calculator-e computator, arithmeticus || *un spirit* ~, qui de utilitatibus et commodis suis cogitat.

cald-ă calidus-a-um v. caldus; fervidus-a-um || *mi-e* ~ aestuo-are; caleo-ere.

căldărăm (s) stratura-ae *f.*, stratum-i *n.*, V. *straf.*

caldarangiu (s) pavimentarium-ii *m.*

căldărar (s) aerarius-ii (faber) *t. i.*

căldărărie (s) aenorum vasorum fabrica v. mercatura, aeraria mercatura *f.*

căldare (s) aenum-i *n.*, ahenum-i, caldarium aenum *n.*

căldărură (s) acnulum-i *n.*, parvum aenum.

căldicea-ă tepidus-a-um, tepens-tis.

căldură (s) calor-is *m.*, fervor-is *m.*, aestus-us *m.*, ardor-is *m.*, tepor-is *m.*

călduros-ă calidus a-um || *fig.* fe. z. vidus-a-um.
cale (s) via-ae f., iter-itineris n., calis-is m., || cu ~, rationi convenienter, modeste, recte atque ordine || *tără de* ~, imprudenter, stulte || *a fi pe* ~ de, instituire || *a pune pe* ~, initium facere || *a pune la* ~, commovere alqd. v. alqm. || *din* ~ *afară*, immodicē, immoderate, nimis.
calenă (s) intinctus-us m., || *fam.* ebrietas-atris f.
calească (s) reda-ae f., carpentum-i n.
calendar (s) fasti-orum m. pl., calendarium-i n.
calendroiu (s) homo nequam, homo nihil, grassator-is m., veteranor-is m.
cală (s) operarius-ii m., officinarior-is m.
căli (v) intingere, v. temperare ferum, durare || *fig. caracter călit*, ingenium forte natura.
calibru (s) capacitatis-atris f., modus-i m., volumen-inis n., amplitudo-inis f.
calic-ă 1) indigens-ntis, mendicus-a. egens-ntis; 2) parcus-a, sordidus-a.
calici (v) 1. egestatem alci afferre; 2. ad. inopiam delabi || *a se* ~, nimum parce facere sump-tum.
calice (c) egestas-atris f., mendicitas-atris f., inopia-ae f. || *fig.* sordes-lum f. pl.
calicme (s) egens multitudo f.
caliceu (s) calyx-cis m. || ~ *fructu-lat*, galerus-i m.
califică (v) nomen imponere, nominare, vocare.
calificare (s) nominatio-onis f.
calificativ-ă qui naturam alcis rei indicat || *adjective* ~, adiectivum nomen n.
caligraf (s) decore scribendi artifex.
caligrafic-ă qui ad antem decore scribendi pertinet.
caligrafia (s) ars decore scribendi, calligraphia-ae f.
călmără (s) atramentarium-ii n.
călin (s) (Bot.) opulus-i f.
călinădar (s) V. calendar.
călinică (Bot.) caltha-ae f.
călire (s) tincta aqua (abl.) metal-lis, intinctus-us m., virtus ferri.
călit-ă intinctus-a-um, duratus-a-um || *fig.* firmus-a, vegetus-a || *fam.* ebrius-a.

callitate (s) qualitas-atris f., natura-ae f., genus-eris n., virtus-atris f. || ~ *de magistral*, magistratus-us m.
callitativ-ă genere (opp. numero) || ~ *nu cantitativ*, genere non numero (valere).
calm-ă tranquillus-a-um, placidus, quietus, sedatus, aequus, tacitus-a.
calmă (s) sedare, placare, mitigare, componere.
calmant (s) 1. medicina-ae f., levamentum-i n., fomentum-i n.; 2. (adj.) leniens, mitigans, mitigativus-a-um.
caloian (s) virago-lois f.
calomfir (Bot.) tanacetum-i n. (Linné).
calomniă (v) calumniari alqm, falsum crimine alqm insimulare, falsum crimen alci inferre, in alqm ementiri || ~ *in lipsă*, alci absenti male loqui.
calomniator (s) calumniator-is m., criminator, falsus accusator, asektor criminis falsi.
calomnie (s) calumnia-ae f., falsum crimen, criminatio falsa.
calomnios-ă falsas criminationes continens, malignus-a-um || *sgomote* ~, criminantium nuntii.
calorie (s) calor-is m., calor vitalis, vis caloris.
calorifer (s) hypocaustis-is f., vaporarium-ii n.
calorific-ă qui, quae, quod calefacit v. tepefacit v. calorem affert.
calorimetru (s) instrumentum ad gradum caloris dementiendum aptum.
calo-ă falsus-a-um: moneta falsa.
calte (in), saltum (adv.).
călti (s) stappa-ae f.
căltui (v) stappa (abl.) referre v. obturare.
căltun (s) caliga-ae f. || ~ *Doamnei*, (Bot.) geum-i n. Plin.
căltunar (s) qui tibialia fabricat v. vendit.
călturași (s) 1. pedalis fascia n. pl., tibialia n. pl.; 2. (Bot.) tropaeolum-i n. Linné.
călugăr (s) monachus-i m., monacha-ae f., nona-ae f.
calup (s) forma-ae f., formella-ae f. || *a pune* ~ *calupa*, ductare alqm dolis.
căluș (s) 1. subvectio-onis f.; 2. iugum-i n. || *a pune* ~, alci in os pannos facere || *fig.* alci linguam ocludere.

călușari (s) saltatores-um m. pl.
călușel (s) equulus-i m.
căluș (s) V. călușel.
călușariu (s) calvaria-ae f. || *fig.* a urcă ~, in cruciatum summum venire.
cam (adv.) ferē, circiter, fermē, prope, paene.
camară (s) 1. cella-ae f.; 2. cella penaria = ~ *de provizii*.
camarad (s) commilito-onis m., contubernalis-is m., sodalis-is m., comes-lis m.
camaraderie (s) contubernium-ii n., sodalicium-ii n.
cămășă (s) subucula-ae f., tunica intima f., (unica) interula f. || ~ *de in*, camisia-ae f. || ~ *de femeie*, inducula-ae f.
camătă (s) usura-ae f., faenus-oris n. || *a da bani cu* ~, faenus agitare, faenerare.
cămătar (s) faenerator-oris m.
cămătărie (s) faeneratio-onis f.
camee (s) gemma eclypa f.
cameleon (Zool.) chamaeleon-is m. || *fig.* proteus-i m.
cameră (s) conclave-is n. || ~ *de culcare*, cubiculum-i n. || ~ *de adunare* (națională), curia-ae f.
cămiliă (Zool.) camelus-i m.
cămiliar (s) camelarius-ii m.
cămin (s) 1. caminus-i m., fumarium-ii n.; 2. focus-i m., lar-is m.: relinquere larem; penates-um m. pl., domus-us f.
camion (s) carrus-i m., chamulcus-i m.
camionaj (s) advectio-onis f.
camioner (s) carrucharius-ii m., vecturarius-ii m.
camizolă (s) manicata tunica f., inducula-ae f.
cămp (s) campus-i m. || ~ *de arat*, ager-grī m. || ~ *lucrat*, arvum-i n. || *a luă* ~, fugae se mandare || *a bate* ~, vagare errore.
campanie (Milt.) expeditio-onis f., bellum-i n., militia-ae f.
cămpean (s) rusticus (homo); rusticanus-i m., paganus-i
cămpenesă-ă rusticus-a-um, agrestis-e; campester-tris-e.
cămpie (s) planities-ei f., campus-i m., campestris loca n. pl., locus aequus m.
camplon (s) propugnator-oris m.
cană (s) 1. urceus-i m., amphora-ae f.; 2. obturamentum-i m.
canaf (s) fimbria-ae f. || cu ~, fimbriatus-a-um.

canal (s) 1. canalis-is m., aquaeductus-i m., cloaca-ae f.; 2. fretum-i n.
canale (s) sceleratus-i m., nefarius-ii m.; scelestus-ae, impia-ae f.
canalizare (s) deductus-us m.
canapea (s) amplior sella-ae f., lectulus-i m.
canar (Zool.) canaria fringilla-ae f.
canat (s) liminis tabella-a f. || *uși cu două* ~, portae bipententes, fores-um f. pl., valvae-arum f. pl.
cancelarist (s) scriba-a m.
cancer (s) 1. cancer-cri v. canceris m.; 2. (Med.) carcinoma-atis n.
când 1. cum, quum; 2. quando || *oare* ~, aliquando || *când... căna*, mox... mox, modo... modo || *când-va*, unquam, quondam || *din* ~ *în* ~, subinde || *până* ~, dum, donec, quoad || *până* ~? quousque?
candea (s) lucerna-ae f. || *a lucra la* ~, lucubrare.
candelabru (s) candelabrum-i n., lychnuchus-i m.
candid-ă sincerus-a-um, ingenuus-a-um, simplex-leis.
candidă (v) petere, consecretari alqd, petere in matrimonium, petere sibi fillam alcis.
candidat (s) petitor-oris m., candidatus-i m.
candidatură (s) honorum pressatio f.
candoare (s) ingenuitas-atris f., sinceritas f., candor-oris m., simplicitas-atris f.
cândvă (adv) aliquando, unquam.
cănepă (s) cannabis-is f. || *de* ~, cannabis-a-um.
cange (s) uncus-i m., harpago-inis m., hamus-i m.
căni (v) inficere, tingere, colorem inducere alci rei || *a se* ~, infici.
canibal (s) homo immanis, barbarus, ferus.
caniculă (s) canicula-ae f.; dies canicularis, m. pl.
canin-ă caninus-a-um: canini dentes.
cănit-ă fucatus-a-um, tinctus-a-um.
canon, (s) 1. canon-is m., 2. paenitentia-ae f., 3. supplicium m.
canoni (v) vexare, fatigare, V. chinui.
cântec (s) cantus-us m., carmen-inis n. || ~ *funebru*, naenia-ae f.
cântă (v) canere, cantare, celebrare || ~ *impreună*, concinere || ~ *cu chitara*, psallere.
cântăr (s) libra-ae f., statera-ae f., trutina-ae f., lanx-cis f.

cântare (s) cantatio-nis f., cantile-nae f.
cântări (v) 1. pondus habere; magni, parvi ponderis esse; 2. pensare alqd, pondus alci re exigere, expendere alqd, ponderare v. examinare alqd
cântător-e canens-tis, cantatrix || *păsări* ~, aves cantatrices || *pe la* ~, cum galli cantu.
cantitate (s) quantitas-atris f., copia-e f., multi-udo-inis f. (magna) vis, ingens numerus, summa-ae f.
caos (s) chaos n., materiae informitas f.
cap (s) 1. princeps-pis m., dux-cis m.; 2. caput-itis n. || ~ *de operă*, elegantissimum opus || *pe* ~, virilim (*adv.*); 3. promontorium-ii n., lingua terrae f.
capabil-ă capax-acis, aptus-a-um, habilis-e.
capac (s) operculum-i n.
capacitate (s) capacitatis-atris f., facultas-atris f., so'et'ia ae f.
căpăstru (s) capistrum-i n.
capăt (s) finis-is m., exitus-us m., || *a dace la* ~, conficere || *a pune* ~, finem facere || *de la un* ~ *la altul*, ab initio ad finem
capătă (v) 1. obtinere, impetrare, accipere, adepti (dep.), nancisci (dep.), recipere || 2. contrahere morbum, incurere in...
căpătău (s) pulvinus-i m., cervicalis n.
căpătînă (s) cranium-ii n. || ~ *omut*, calvaria-ae f.
capătul (v) locare, sustentare || *a se* ~, fortunas suas constituere.
căpătulală (s) collocatio-onis f., conditio-onis f.
căpăna (s) laqueus-i m., pedica-e f., plaga-ae f., fovea-ae f.
căpeaun (s) monstrum-i m., importuna bellua f.
capelă (s) || 1. (*biserică*) sacrarium-ii n. || 2. (*muzică*), symphoniaci m. pl. || 3. (*pătarie*) petarus-m., pileus-i m.
capelmaistru (s) symphoniacorum magister m.
căpețeață (s) habena-e-arum f. pl., lorum-i n.
căpe-onie (s) princeps-cipis m., dux-cis m., caput-itis n. || *este lucru de* ~, hoc plurimum refert.
căplă (v) vertigine laborare, vertiginem capitis pati (dep.).
căplăre (s) vertigo-inis f., amentia-ae f., dementia-ae f.

căpiste (s) fagum-i n., delubrum-i n.
căpistere (s) alveus-i pistorius m.
căpiță (s) metula-ae f., acervus-i m.
capital (s) caput vivum n., pecunia-ae f., nummi-orum m. pl.
capitală (s) caput-itis n., metropolis-is f.
capitalist (s) qui pecunias magnas collocatas habet.
căpitan (Mil.) (s) centurio-onis m., dux-ucis m., imperator-oris m.
căpitănie (s) centuriatus-us m.
capitațiune (s) tributum (in singula capita impositum).
capitol (s) capitulum-i n., caput-itis n. || *pe* ~, capitulatur (*adv.*)
capitulă (v) se dedere, armu per pictionem tradere.
capitulare (s) pactio-onis f., deditio-onis f.
caplu-ă vertiginosus-a-um.
capod'operă (s) opus summa artificio factum, opus praecipuae artis.
capră (s) capra-ae f., capella-ae || ~ *trăsurei*, aurigae sella f.
capriciu (s) arbitrium-ii n., libidonia f., inconstantia-ae f., incemperies-ei f., levitas-atris f.
capricorn (Astr.) capricornus-i m.
caprifoliu (Bot.) periclymenus-i m. Plin.
căprioară (Zool.) dama-ae f., caprea-ae f., rupicapra-ae f.
căprior 1. (Zool.) capreolus-i m.; 2. fig. capreolus m., canterius-ii m.; 3. tignum-i n.
căpriță 1. (Zool.) capella-ae; 2. (Bot.) atriplex-icis m. n. Plin.
caprițios-ă mobilis-e, varius-a-um, libidinosus, vagus, inconstans.
căpriu, **căpruțu-ă** negricans-ntis, fuscus-a-um.
capsă (s) esca-ae f.
capsoman-ă pertinax-acis, obstinatus-a-um, opinione ductus-a-um.
căpsun, **căpsună** (Bot.) fragarum n. pl., fragum arvense.
caplă (v) capere, consecrari, aucupari (dep.).
caplăos-ă captiosus-a-um, fallax-acis || *discurs* ~, orationis insidiae.
captiv-ă captivus-a-um.
captivă (v) devincere, detinere || fig. conciliare benevolentiam.
captivitate (s) captivitas-atris f., servitus-utis f.
căptușală (s) subsutus pannus-i m.
căptuși (v) 1. ~ *o hătnă*, subsu-

lure || 2. ~ *un zid cu lut*, linde-
 luto || ~ *a acoperi*, tegere, indu-
 cere (*cu abl.*)
căpușă (s) 1. (Zool.) ovinus pediculus-i m. || 2. (Bot.) ricinus-i m. || 3. ~ *de vîfă*, gemmula vitis.
căpută (s) talus-i m.
car (s) currus-us m. || ~ *mic*, curriculus-i m. || ~ *cu 2 cai*, biga-ae f., v. bigae-arum f. pl. || ~ *cu 4 cai*, quadrigae-arum f. pl. || ~ *cu 6 cai*, seluges-um m. pl. || ~ *pentru greutăți*, vehiculum-i n. || ~ *de răboiu*, essedum-i n. || ~ *furănesc*, plaus-trum-i n. || ~ *mare* (Astr.) Ursa-ae f., Arctus-i f. || ~ *mic* (Astr.) Cynosura-ae f.
car (Zool.) cossis-is m., termes-itis m., teredo-inis f.
cără (v) vehere, vectare || ~ *cu mîinile*, ferre, gerere, portare || *a se* ~, accedere, abire || *cară-te!* apăgă ~ *la pun ni*, tundere, crebris icibus ferre.
cărăbănu (v) (*a se*) facessere, abire || *cărăbăneste-te!* move te oculus.
cărăbuș (Zool.) scarabeus lucanus m.
caracaliță (Zool.) polypus-i n.
caracter (s) indoles-is f. (*n'are plur.*) ingenium-ii n., persona-ae f., natura-ae, animus-i m., mores-um m. pl., || *prefăcătoria m e în* ~ *meu*, non mea est simulatio || ~ *ferm*, constantia-ne t. || *a fi lipsit de* ~, animi nihil habere. *Caracteristică*
caracteristic-ă proprius-a-um || *sem n-ă*, insigne-is n., rei signa n. pl.
caracteriză (v) mores effingere, exprimere, alqd insignire.
caragho s-ă 1. scura-ae m., risoris m.; 2. scurrilis-e, facetus-a-um ridiculus-a-um || *un* ~, homo nequam et improbus.
caraghioslăc (s) 1. satura-ae f.; 2. scurrilitas-atris f., facetiae-arum f. pl.
cărăi (v) glocire, glocitare, pipilare.
cărămidă (s) tegula-ae f., lateris m., testa-ae f.
cărămidar (s) laterarius-ii m.
cărămădăre lateraria-ae f.
carapace (s) cortex-icis m.
cărăre (s) 1. somita-ae f., frames-itis m., callis-is m. || ~ *oțel*, vitae curriculum || ~ *bătău*, via trita; 2. linea-ae f., sulcus-i m.
caraulă (s) vigiliae-arum f. pl.
cărăuș (s) plaustrarius-ii m., vectuarius-ii, iugarius-ii m.

cărăușle (s) vectio-onis f., baiulatio-onis f.
caravană (s) comitalus-us m.
cărbunar (s) carbonarius-ii m.
cărbune (s) 1. carbo-onis m.; 2. (Med.) carbunculus-i m.
căre (s) parva musitatio f.
cărcă (s) dorsum-i n., tergus-oris n. || *a duce în* ~ *baulare*, humeris gestare, dorso ferre.
cărcăiac (Zool.) oniscus-i m., porcellionis m.
cărcelu (s) 1. annulus-i m., clavicula-ae f.; 2. (Med.) spasmus-i m.
carcere (s) carcer-is m., vincula-orum n. pl., cus'odia-ae f.
cărcel (a se) contrahere se, contrahi.
cărciuță (s) caupona-ae f., popina-ae f., taberna-ae f., oenopolium-ii n.
cărciumărească (s) caupona-ae, popa-ae, vinaria-ae f.
cărcotă (s) cavillatio-onis f., rixa-ae f., iurgium-ii n.
cărcotas (s) calumniator-is m., cavillator, rixator, trico-onis m.
cărcotas-ă litigiosus-a-um
cărcoti (v) altercari, rixari, iurgare, litigare.
cărd (s) grex-gis m., turba-ae f., manus us f., pecus-oris n., armentum-i n., caterva-ae f., agmen-inis n. || *un* ~ *de vreme*, pars temporis.
cărdășie (s) consociatio-onis f., coniunctio f. || *a forma o* ~ *p. rele*, coire collegium illi. itum.
cardiac-ă cardiacus-a-um: cardiacus morbus.
cardinal-ă 1. || *numere* ~, cardinales numeri; 2. || *puncte* ~, coeli regiones quatuor.
care (pr. rel.) qui, quae, quod. || ~ *din dol*, uter, ultra, ultra.
carenă (s) carina-ae f.
care-va (pr.) aliquis-a-id; quis, quae quid; ullus-a-um.
caretă (s) rheda-ae f., carpentum-i n.
caretaș (s) rhedarius-ii m., carpentarius artifex.
cări (v) rodere, corrodere, erodere.
caricatură (s) gryllus-i m.; comicae tabellae f. pl., ridiculum caput n. || fig. nimia imitatio f.
carie (Med.) caries-ei f. || *carlat*, cariosus, erosus (dens).
carieră (s) 1. curriculum-i n., stadium-i n.; 2. cursus-um m. n. pl., campus-i m., via-ae f.; 3. vitae cursus v. curriculum. || *la s'ărgit*

~, exactă aetate; 4. genus vitae, || *a-și alege o ~*, genus vitae deligere, viam vivendi ingredi. || *a urma o ~*, vitae cursum sequi. || *~ armelor*, studia militaria *f.*, milita-ae *n. pl.*

carleră (*de piatră*), lapidicinae-*aum f. pl.* || *a exploata o ~*, lapide excidere e terra.

caritabil-ă benignus-a-um, beneficus, munificus.

caritate (s) 1. caritas-atis. || 2. a face ~, elemosynas facere. || *a face apel la ~*, manum ad stipem porrigere.

carlu (Zool.) *V. car* (Zool.).

cărjă (s) 1. baculum-i *n. v.* baculus-i *m.*; 2. baculus infexus; 3. pedum-i *n.*, crociae-ae *f.*, pastoralis baculus *m.*

cărlan (s) equulus-i *m.*, pullus (equinus) *m.*

cărlig (s) harpago-onis *m.* || *~ undiței*, hamus-i *m.*

căligat-ă uncinatus-a-um || *fig.* (manus) fortificae.

cărligătură (s) curvatura-ae *f.*, flexus-us *m.*

cărlionț (s) cincinnus-i *m.*, cirrus-i *m.*, annulus-i *m.*, capillorum flexus-us *m.*

cărmă (s) gubernaculum-i *n.*, clavus-i *m.*

cărmaci (s) gubernator-is *m.*

cărmi (v) declinare, loco moveri, deflectere (de recta regione).

earmin (s) minium-i *n.*

cărmoală (s) 1. crusta-ae *f.*; 2. (Med.) scabritia-ae *v.* scabrities-ei *f.*

cărnu (v) ducere, regere, gubernare, regnare, administrare.

cărnuire (s) administratio-nis *f.*, gubernatio, rectio, moderatio-*f.*

cărnuitor (s) rector, gubernator, praefectus-i, curator.

cărn-ă simus, silus-a-um || *cu nasul ~*, collisus nasus || *cam ~*, subsimus, simulus-a-um.

cărnat (s) farcimen-inis *n.*, lucanica-ae *f.*

cărnător (s) fartor-is *m.*, porcinarus-ii *m.*, lardiarius-ii, suarius, botularius-ii *m.*

cărnățarie (s) porcina-ae *f.*, tomacina-ae *f.*

carnaval (s) Bacchanalia-ium *n. pl.*

cărne (s) caro carnis *f.*, pulpa-ae *f.*, || *de vacă*, bubula-ae *f.* || *de vîșel*, vitulina (caro) || *de miel*, agnina || *de porc*, suilla.

carnet (s) adversaria-iorum *n. pl.*, calendarium-ii *n.*

cărni (v) *V. cărmi*.

carnivor-ă carnivorus-a-um.

cărnog-ă complanatus, pressulus-a-um.

cărnos-ă carnosus-a-um.

cărpă (s) lacinia-ae *f.*, panniculus-i *m.* || *fig.* nugae-arum, quisuillae-arum *f. pl.*, segmen-inis *n.*

cărpaci (s) reflector, sulor, sarcinator-is *m.*

cărpăală (s) reflectio-nis *f.*, sartura-ae *f.*, interpolatio-nis *f.*

carpen (Bot.) carpinus-i *f.*

cărpi (v) sarcire, reficere, reconcinnare, interpolare.

cărpiuș (s) carpinetum-i *n.*

cărpitură (s) *V. cărpăală*.

cărsnic (s) *V. cărsnic*.

cărstelu (Zool.) orthyometra-ae *f.*, aucella *v.* aucilla-ae *f.*, glottis-*idis m.*

cartabos (s) botulus-i *m.*, farcimen-inis *n.*

cartaginez-ă carthaginensis-e.

cartă (s) charta-ae *f.*

carte (s) liber-bri *m.*, volumen-inis *n.* || *de istorie*, annalis-is *m.* || *de judecată*, iudicium *n.*, sententia-ae *f.* || *de joc*, tessera-ae, charta lusoria *f.*

cărteală (s) altercatio *f.*, contentio *f.*, fremitus-us *m.*

cărtil (v) murmurare, tremere, fremere, vituperare.

cărticea (s) libellus-i *m.*

cărtire (s) *V. cărticea*.

cartier (s) 1. pars (urbis); vicus-i *m.*; 2. hospitium-ii *n.*, domicilium-ii *n.*

cartilagin (s) cartilago-inis *f.*

cartilagos-ă cartilagosus-a-um

cărlită (Zool.) talpa-ae *f.*

cărlitor-e rerum novarum studios-us-a.

cartoli (Bot.) solanum tuberosum *n.*

cărlurar (s) litteratus-i *m.*, eruditus, litteris imbutus, homo doctus.

cărunt-ă canus-a-um.

căruntă (s) canities-ei *f.*

cărună (v) canescere, canere.

cărună (s) carruca-ae *f.*, curriculum-i *n.*, carpentum-i, plaustrum-i.

cas (s) caseus-i *m.*

casă (v) rescindere, resolvere, concidere (testamentum), convellere (iudicia).

casă (s) domus-i *f.*, aedes-ium *f. pl.* || *de țară*, villa-ae *f.* || *= gospodărie*, res familiaris *f.* || *= fa-*

milite. familia-ae *f.* || *a fi acasă* domi esse, domicilium habere || *de bani*, capsae-ae *f.*, arca-ae *f.*, theca nummaria *f.*

ca să (conj.) ut (c. subj.) || *~ nu*, ne (cu subj.).

casap (s) lanus-ii *m.*, lanio-onis *m.*, macellarius-ii *m.*, lanarius-ii *m.*

căsași (v) caedere, ingulare, mactare, obruncare, fodere guttura cultro.

căsașle (s) lanaria-ae *f.*, taberna lanaria *f.*

casaro (s) rescisio *f.*, resolutio *f.*

căsător (v) maritare, collocare || *a se ~*; 1. (bărb.) uxorem ducere, matrimonium iungere, in matrimonium convenire, ducere, sumere, recipere; 2. (fem.) nubere alci.

căsătorie (s) (bărb.) matrimonium || (fem.) connubium-ii *n.*

căsătorit-ă (bărb.) in matrimonio habere || (fem.) nuptam esse cum...

căscă (v) o-citare, os aperire, hiare.

căscă-gura (s) nugator-oris *m.*, cessator-oris *m.*

căscă (Mil.) 1. (de piele), galeae-ae *f.*; 2. (de metal), cassis-is *f.*

căscadă (s) delectus-us *m.* (aqueae), aquae cadentes *f. pl.*

căscare (s) oscitatio-onis *f.* || *~ repetată*, oscedo-inis *f.*

căscat-ă=deschis, patens-entis, patelactus, aperlus-a-um.

căscătură (s) *v. căscare*.

căscetă (s) pileus-i *m.*, galerus-i *m.*, cucullus-i *m.*

căscioară (s) domuncula-ae *f.*, aediculae-arum *f. pl.*, casa-ae *f.*

casier (s) tabularius-ii *m.*, nummularius, aerarius || *~ public*, mensarius publicus || *~ particular*, rationator, procurator, rationalis *m.* || *~ în armată*, tabularius castrensis rationis.

casierie (publică) aerarium-ii *n.*

casnic-ă domesticus-a-um.

casnicle (s) matrimonium-ii *n.*, conjugium-ii *n.*, domestica res *f.*

căst (verm deplăd) pecuniae dies.

cast-ă castus, pudicus, purus, sanctus-a-um.

castă (s) tribus-us *f.*, grex-gis *m.*

castan (Bot.) castanea-ae *f.*

castană (s) castanea nux *f.*

castană (păr) myrrheus (crinis) *m.*, spadix-icis (crinis) (poet.).

castel (s) arx-cis *f.*, castrum-i *n.*, castellum-i *n.*, domus regia *f.*

ca și cum, tamquam.

căstig (s) quaestus-us *m.*, lucrum-in.

emolumentum-i n. || *a trage ~*, fructum capere, lucrum ferre, quaestui esse alci.

căstiga (v) parare, acquirere, adipisci, nancisci || *a ~ avere*, bonum comparare || *~ autoritate*, auctoritatem consequi || *~ în negoț*, merere || *a și ~ pe cineva*, sibi conciliare alqm, adamare alqm || *~ timp*, rem differe, tempus aliquid intericere || *~ un proces*, causam obtinere || *~ o prinosare*, sponsione(m) vincere || *~ un război*, proelio vincere.

căstigare (s) *V. căstig*.

castitate (s) castitas-atis *f.*, pudicitia-ae *f.*, pudor-oris *m.*

căstiu (s) *V. căstig*.

castor (Zool.) castor-oris *m.*, fiber-bri *m.* || *de ~*, fibrinus-a-um.

castră (v) castrare, exsecare alqm, virilitatem adimere alci.

castravete (s) cucumis-eris *m.*

castron (s) cacabus-i *m.*, cucuma-ae *f.*, patina-ae *f.*, scutula-ae *f.*

castru (Mil.) castra-orum *n. pl.*

căsună (v) inferre (cladem) alci, movere alqd, efficere alqd.

căsuja (v) *V. căscioară*.

cat (Archit.) contabulatio-onis *f.*, confignatio *f.*

căt (s) portio-onis *f.*, rata pars *f.*

căt (adj.) quantus-a-um, qualis-e || *căt?* quantum? (cu genet.).

căt (adv.) quam || *~ timp*, quamdiu, donec || *căt, quotat* || *de câte ori?* -quoties? || *cătva timp*, aliquandiu || *cu căt...* cu atât, quo...

eo || *căt de mult*, quantopere.

cătă (v) quaerere, exquirere, quaeritare, invenigare, scrutari || *a și ~ de sănătate*, corpus curare, quieti sedare.

cătă *V. prboi*.

cață (s) baculum pastorale.

cață (Zool.) Numidica avis, Africană gallina *f.*

cataclism (s) terrae labes *f.* || *fig.* calamitas-atis *f.*

catacombă (s) catacumba-ae *f.*, crypta-ae *f.*

catadicesi (v) dignari (dep.), demittere, dignum habere.

catagrafie (s) index-icis *m.*, inventarium-ii *n.*, recensio-onis *f.*

cătăi (v) garrire, blaterare.

catalog (s) index-icis *m.*

cătană (s) miles-icis *m.*

cătănesc-ă militari-e.

catapoteazmă (s) integumentum

tectum, lacunar *n.*
cataplasma (*Med.*) fomentum-*i n.*
catapult (*Med.*) tormentum-*i n.*
catar (*Med.*) gravèdo-inis *f.* narium
 desiliatio v. deluxio *f.*, epiphora-
 ae *f.*, catarrhus-*i m.*
catâr (*Zool.*) mulus-*i m.*
catâră (*Zool.*) mula-ae *f.*
catâră (*v*) in altum eniti, unci
 manibus attingere.
cataractă (*s*) 1. deieclus aquae *m.*,
 aquae ex edito desiliens; 2. (*Med.*)
 glaucoma *m.*, suffusio oculorum.
cataramă (*s*) fibula-ae *f.*
catarg (*Mar.*) malus-*i m.*, arbor-is *f.*
catasil (*s*) diarium-*ii n.*, ephemeris-
 idis *f.*
catastrofă (*s*) clades-is *f.*, tristis
 eventus-*us m.*, fortunae vicissitu-
 do, rerum commutatio *f.*
cătătime (*s*) numerus-*i m.*, multi-
 tudo-inis *f.*
catavelă (*s*) pelliceum pallium *n.*
căteă (*s*) catula-ae *f.*, canis femina.
cătelea-ea (*num.*) quotus-a-um
catedră (*s*) catedra-ae *f.*
categoric-ă certus-a-um, ratus-a-
 um; absolutus-a-um.
categorie (*s*) genus-eris *n.*, ordo-
 inis *m.*
cătel (*s*) catellus-*i m.*, catulus-*i m.*
ca t e n a (*s*) iugum-*i n.*, catenae-
 arum *f. pl.*
căte odată (*adv.*) nonnunquam, in-
 terdum.
căte ori (*de*) quoties, quotiescun-
 que.
cătime (*s*) quantitas-alis *f.*
cătină (*s*) rubus-*i m.* V. *măracine*.
cătinel (*adv.*) segne, lene, tarde.
cairafuse (*s*) sarcina-ae *f.*: sarci-
 nas colligē.
caitră (*s*) pix-icis *f.*
căitrăni (*v*) impicare, picē inducere.
către (*prep.*) (ad)versus, erga, in
 (*cu acc.*)
cătupe (*s*) thuribulum-*i n.*
cătun (*s*) vici-*i m.*
că tușă (*s*) compē-edis *f.*, calnea-
 ae *f.*
căus (*s*) trulla-ae *f.*, caucus-*i m.*
causific-ă causticus-a-um, urens,
 erodens.
căută (*v*) V. *căuă*.
căutate (*s*) quaesitus-*us m.* inqui-
 sitio-onis *f.*, investigatio, indaga-
 tio, scrutatio *f.*
căutătură (*s*) vultus-*us m.*, ad-
 spectus-*us m.*
cauțiune (*s*) vadimonium-*ii n.*,

cautio-onis *f.*, fides-*ei f.*
cauză (*v*) efficere, inferre, infligere.
cauză (*s*) causa-ae *f.* || *din* ~, ob-
 praeter || *din care* ~, quamobrem,
 quare, *propterea* (*causa*) *cauza*
cauzal-ă causalis-*e*.
caval (*s*) sutor-oris *m.*, calceator,
 calceolari-*us m.*
caval (*s*) tibia-ae *f.*, fistula-ae *f.*
cavalerie (*Med.*) equitatus-*us m. pl.*,
 equitum copiae *f. pl.*
cavalerie = *distincțiune*, munus-
 eris *n.*, dona militaria *n. pl.*
cavernă (*s*) 1. cavum-*i n.*, caverna-
 ae *f.*; 2. specus-*us m.*, antrum-*i n.*
cavernos-ă cavus-a-um, exēsus,
 cassus, cavernosus-a-um.
cavou (*s*) tumulus-*i m.*, condito-
 rium-*ii n.*
caz (*s*) res-*ei f.*, casus-*us m.*; even-
 tus-*us m.*, res fortuita *f.* || *in oritur*
 ~, ad omnes casus || *a jace* ~ de,
 multum tribuere (*cu dat.*)
cazan (*s*) cacābus aeneus *m.*, cor-
 tina-ae *f.*, ahenum-*i n.*, cratera-ae *f.*
cazarmă (*s*) contubernium-*ii n.*,
 stativa castra *n. pl.*
căzătură (*s*) casus-*us m.*, lapsus-
 us *m.* || *fig.* imbecilis *m. l.*
cazmă (*s*) pala-ae *t.*, ferrea-ae *f.*
cazmă (*s*) cruciatus-*us m.*, tormen-
 tum-*i n.*, cruciamentum-*i n.*
căzoi (*v*) 1. cruciare, torquere, vexa-
 re; 2. a se ~, se cruciare.
căzul-ă 1. lapsus-a-um; 2. deiec-
 tus-a-um.
ce ? quis, quid ? qui, quid ? || ~ *fel* ?
 qualis-*e*.
ce (*pr. ret.*) qui, quae, quod.
ce (*dupl.*) postquam, posteaquam.
cea (*interf.*) = *stănga*, sinistra! sini-
 strosus-*us m.*
ceacăr-ă strabus-a-um; oculi per-
 versi.
ceafă (*s*) cervix-icis *f.*, cervices-
 um *f. pl.*, occiput-pitis *n.*
ceair (*s*) septum-*i n.*
ceaiu (*s*) 1. thea-ae *f.*; 2. infusio
 (thaeae) *f.*
ceala (*interf.*) V. *cea*.
ceannă (*s*) scuta-ae', scutella-ae',
 gabata-ae *f.*
ceapă (*Bot.*) caepa-ae', bulb-*us i m.*
ceapcăn-ă veterator-oris *m.*, dolo-
 sus-a; fallax-acis, callidus-a, per-
 fidus-a.
ceapraz (*s*) limbus-*i m.*, segmen-
 tum-*i n.*
ceaprazar (*s*) limborum faber.
ceară (*s*) cera-ae *f.* || *de* ~, cero-

sus-a-um || *ca* ~, cerinus-a-um ||
lumânare de ~, cereus-*i m.*
cearcă (*v*) circulus-*i m.*, orbis-is *f.*,
 halo-onis *m.*
cearcaf (*s*) linteamen-inis *n.*
ceardac (*s*) aedium membrum, so-
 larium-*ii n.*, specula-ae *f.*
cearsaf (*s*) V. *cearcaf*.
ceartă (*s*) contentio-onis *f.*, certa-
 men-inis *n.*, iurgium-*ii n.*, rixa-ae *f.*,
 altercatio-onis *f.*, lis-itis *f.*
ceas (*s*) 1. hora-ae *f.*; 2. horolo-
 gium-*ii n.* || *cât e* ~ ? quota hora
 est ?
ceagă (*s*) cantharus-*i m.*, phiala-ae *f.*
ceasornie (*s*) V. *ceas*.
ceată (*s*) coetus-*us m.*, manus-*us f.*,
 agmen-inis *n.*, turba-ae *f.*
ceată (*s*) caligo-inis *f.*, nebula-ae *f.*
cedă (*v*) cedere, concedere, parere
 (*cu dat.*)
cedare (*s*) cessio-onis *f.*, concessio-
 onis *f.*
cedru (*Bot.*) cedrus-*i f.* || *de* ~, ce-
 drinus-a-um.
cel-a (*adj. pr.*) ille-a-ud; is, ea, id ||
cel ce, qui, quae, quod.
celalt-ă alter-ēra-ērūm.
celar cella-ae *f.*, cellarium-*ii n.*
celebră (*v*) celebrare, laudare, fama
 (*abl.*) ferre.
celebrare (*s*) sacri celebratio *f.*
celebritate (*s*) claritas-alis *f.*, fa-
 ma-ae *f.*, splendor-oris *m.*
celebru-ă celeberrimis-*e*; illustris-*e*;
 praecclarus, incultus, notus; famo-
 sus || *a / i* ~, florere laudē || *a de-*
veni ~, nobilitari.
celibat (*s*) caelibatus-*us m.*, vita,
 caelebs *f.*
celibat-ă (*bărb.*) caelebs || (*fem.*)
 non nupta || *a rănăne* ~, matri-
 monio se abstinere.
celulă (*s*) cella-ae *f.*
cons (*s*) census-*us m.*
ensor (*s*) censor-oris *m.*, praefec-
 tus v. magister morum, criticus-*i*.
censură (*s*) censura-ae *f.*
censură (*v*) reprehendere, impro-
 bare.
centaur (*s*) centaurus-*i m.*
centenar-ă centenarius-a-um.
centiron (*s*) ballēus-*i m.*
centru (*s*) centrum-*i n.*, medium-*ii n.*,
 medius locus *m.*
centurie (*s*) centuria-ae *f.*
centurion (*s*) centurio-onis *m.*
cenugă (*s*) cinis-eris *m.* || *de* ~, ci-
 neris-a-um.
cenugă (*s*) cineraceus-a-um.

cep (*s*) foramen-inis *n.* || *a da* ~,
 forare.
cepeleag lingua haesitans; bal-
 bus-a; blaesus-a.
cer (*s*) caelum-*i n.*, coeli-*orum m. pl.*
 || *cerul gurei*, palatum-*i n.*
cer (*Bot.*) acer-*is m.*
ceramică (*s*) ceramica-ae *f.*
cerb (*Zool.*) cervus-*i m.* || *de* ~,
 cervinus-a-um
cerbice (*s*) cervices-*um f. pl.* || *tare*
de ~, peryicax, obstinatus-a-um.
carbonică (*Zool.*) cerva-ae *f.*
cere (*s*) orbis-is *m.*, circulus-*i m.*,
 gyrus-*i m.* || *in formă de* ~, cir-
 cinalus || ~ *de joc*, trochus-*i m.*
 || ~ *teritorial*, regio, provincia *f.*
cerch (*v*) 1. experiri (*dep.*), conari;
 2. tentare, quaerere.
cercare (*s*) tentamen-inis *n.*, expe-
 rimentum-*i n.*
cercel (*s*) inauris-*um f. pl.*
cerceală (*v*) quaerere, indagare, ex-
 plorare || ~ *cu atenție*, perspecu-
 lari.
cercetare (*s*) quaestio-onis *f.* V.
căutate.
cercețas (*s*) praecursor, explorator-
 oris *m.*
cercețator (*s*) explorator, investi-
 gator, indagator, percontator-oris.
cerceveă (*s*) foricula-ae *f.*, val-
 vae-arum *f. pl.*
cereni (*v*) munire (circulis doliūm),
 vites alligare.
cerdac (*s*) V. *ceardac*.
cere (*v*) exigere, postulare, quae-
 rere, petere || ~ *cu stăruință*, effla-
 gitare || ~ *sfat*, consulere alqm.
 || ~ *ajutor*, opem ab alqo petere,
 || ~ *înapoi*, reposcere || ~ *de po-*
mană, mendicare.
ceriale (*s*) fruges-*um f. pl.*
cerebral-ă cerebialis-*e*.
ceremonial (*s*) mores recepti, sol-
 lemnia-*orum m. pl.*
ceremonie (*s*) caerimonia-ae *f.*,
 ritus-*us m.*, officium-*ii n.*
ceremonios-ă sollemnis-*e*.
cerere (*s*) rogatio, petitio, postula-
 tio-onis *f.* || *a da o* ~ cuba, libi-
 lo adire alqm.
ceresc-ă caelestis-*e*; signa caelestia.
cergă (*s*) torale-is *n.* plagula-ae *f.*,
 stragulum-*i n.*, stratum-*i n.*
cerință (*s*) inopia-ae *f.*, necessitas-
 alis *f.*, usus-*us m.*
cerne (*v*) cernere (farinam), cibrare
cerneală (*s*) atramentum-*i n.*
cernere (*s*) cribratio-onis *f.*

cerni (v) 1. nigro colore inficere, denigrare; 2. || cum veste lugubri vestire.
cernit-ă 1. denigratus-a-um, nigro colore infectus-a-um; 2. || *in dollu*, atratus-a-um, cum veste lugubri vestitus, cum toga pulla (*bărb.*) cum pulla lugubri || *a fi* ~, in luctu esse, lugere. V. *dollu*.
cernut-ă cretus-a-um, cribellatus-a-um.
cerșetor (s) mendicus-i m., mendic-a-e f., egentes-lum pl.
cerșetorie (s) mendicatio-onis f., mendicitas-atris f.
cerș (v) mendicare v. mendicare, stipem colligere.
cerșire (s) V. *cerșetorie*.
cert-ă certus-a-um, notus, manifestus, exploratus-a-um.
certă (v) obiurgare, vituperare, castigare, punire.
certă (a se) contendere, dimicare, decertare.
certare (s) animadversio-onis f., vituperatio, castigatio-onis f.
certifica (v) litterarum testimonio comprobare, confirmare, testari.
certificat (s) testimonium-ii n., auctoritas-atris f.
certitudine (s) certitudo-inis f.
cerulală (s) ceratura-ae f.
cerul (v) cerare, cера inficere, atramento inficere.
ceruză (s) cerussa-ae f.
cesiune (s) cessio, concessio-onis f.
cestiune (s) quaestio-onis f., causa-ae f.
cețate (s) civitas-a-tis f., urbs-bis f. || ~ *tare*, arx-cis f., castellum-n. || ~ *intărită*, oppidum munium n.
cețatean (s) civis-is m. || ~ *al unu* oraș, oppidanus || ~ *Romani*, quirites-lum m. pl. || *clasa* ~ *lor*, ordo-inis m.
cețățenesc-ă civilis-e, civicus-a-um, urbanus.
cețățenie (s) civitas-atris f.
cețățule (s) arx-cis f., castellum-i n., propugnaculum-i n.
cețină (Bot.) larix-leis f. || *de* ~, larignus-a-um.
cețui (v) claudere os alci, alqm constringere.
ceță (pr.) aliquid, quidquam.
cezură (Poet.) caesura-ae f.
chei (s) oblectatio, delectatio-onis f., oblectamentum, delectamentum-i n., potatio-onis f.

chefflu-e placidus, hilarus-a-um, v. hilaris-e.
cheful (v) commissari (*dep.*), potari: totos dies potabatur.
chele (s) clavis-is f. || *cheță*, clavicula-ae f.
cheioțoare (s) licium-ii n., ligamen-inis n.
chel-ă calvus-a-um.
chelălăi (v) latrare, ululare, gannire.
cheialăit (s) latratus-us m., gannitus-us m.
chelar (s) claviger-i m., cellarius-ii m.
cheľăneală (s) rixa-ae f., verberorum n. pl. || *s'au luat la* ~, res ad manus atque ad pugnam venit.
chele (s) calvitium-ii n., calvities-el f., capitis laevitas-atris f.
cheitui (v) consumere, impendere, promere, erogare in alqd.
cheitula (v) sumptus-us m., impensa-ae f., dispendium-ii n. || *cu multă* ~, sumptuosē || *gustul de* ~, magnificentia-ae f.
cheituitoare prodigus-a, profusus sumptuosus.
cheituitoare (s) = *risipitor*, profligator dissipator, decoctor-onis m.
chemă (v) vocare, invocare, advocare, evocare; vocitare || ~ *in ajutor*, accersere, imprecari (*dep.*)
chemă (a se) nominari (*pass.*), appellari, alci nomen esse.
chemare (s) vocatio-onis f., vocatus-us m., accltus-us m., appellatio, exhortatio, evocatio (militum), convocatio (populi).
chenar (s) limbus-i m., lacinia-ae f., || ~ *la festra*, repletum-i n. || ~ *la un zăd*, crepido-inis f.
chepenag (s) cucullio-onis f., cucullus-i m., calyptra-ae f.
cherem (s) favor-onis m., gratia-ae f., voluntas-atris f. || *a fi la* ~ *cuioa*, in potestate alcis esse, alci suppetere.
cheresteă (s) lignea materia f., tigna-orum n. pl.
chersh (s) alvūs-i m.
chervan (s) plastrum-i n.
chervangiu (s) portitor-onis m.
chessat (s) cessatio-onis f., (omni-um rerum) otium n.
chestionă (v) interrogare, percontari alqm alqd.
chestiune (s) quaestio-onis f., causa-ae f.
chestură (s) quaestura-ae f.

cheu (s) moles fluctibus opposita f.
chezas (s) vas-adis m., sponsor-oris m.
chezăste (s) vadimonium-ii n., sponsio-onis f., cautio-onis f.
chezășul (v) sponsionem v. vadimonium facere, vadem esse pro alqo, fidem suam interponere pro alqo, praestare alqm alqd v. de alqo rē; cavere de alqo re.
chlabur-ă ditissimus-a, perdives-itis.
chiag (s) coagulum-i n.
chiar (adv.) etiam, quoque || ~ *dacă*, etiamsi, quamvis.
chibzul (v) putare, iudicare, conjectare, opinari.
chibzula (s) opinio-onis f., existimatio, sententia-ae f.
chibzuință (s) cogitatio, meditatio, consilium || *cu* ~, consultē || *fiu* ~, temere, inconsiderate.
chieă (s) crinis-is n., coma-ae f.
chichimeaiă (s) gurgustium-ii n., taberna-ae f.
chichirez (s) lepos-onis m., venustas-atris f.
chichită (s) excusatio-onis f., devitiolum-i n., latebra-ae f., perfugium-ii n. || *a căuți* ~, tergiversari.
chicfură (s) praina-ae f.
chicot (s) cachinnus-i m., cachinnatio-onis f.
chicoti (v) risum tollere, cachinnari (*dep.*), in cachinnos effundi.
chiemă, chiemare V. *chemă, chemare*.
chiffetă (s) globulus-i m., glabella-ae f., glabella carnis.
chihlibar (s) succinum-i n., glessum-i n. || *de* ~, succinea-a-um.
chihot (s) V. *chicot*.
chihoti (v) V. *chicoti*.
chilă (s) (20 banțe) V. *banțe*.
chilenă (s) potus-us m., potio-onis f. V. *cher*.
chille (s) cella-ae f., cubiculum-i n.
chilim (s) tapetum-i n., plagula-ae f.
chilimbar (s) V. *chihubar*.
chilipir (s) inventum-i n. || *a da de* ~, alqd boni fortuiti nancisci.
chilm (s) zona-ae f.
chin (s) cruciatus-us m., cruciamentum, tormentum-i n.
chindie (la) vespere (*adv.*).
chingă (s) compages-is f. || ~ *de lemn*, cingula-ae v. cingulum-i (la cal).
chinovăr (s) minium-ii n.

chinvole (s) coenobium-ii n., monasterium-ii n.
chinui (v) vexare, cruciare, torquere, confutare || *a se* ~, afflictiari, angere (de re).
chinuire (s) V. *chln*.
chinuitoare (s) cruciator, vexator-onis m.
chiondoris (adv.) transversis oculis.
chior-ă luscus-a-um, altero lumine orbis-a-um.
chioră (v) crepare: intestina crepare.
chiorăltură (s) (*mațelor*) ventris sonitus-um m., intestinorum iugitus-us m.
chioris (adv.) lateraliter, ex obliquo.
chioșe (s) trichilum-i n., trichila-ae f.
chiot (s) clangor, clamor-onis m. V. *chicot*.
chiotoare (s) ligamen-inis n., ligula-ae f.
chip (s) 1. vultus-us m., imago-inis f., facies-ei f., effigies-ei f.; 2. modus-us m., ratio-onis f., ritus-us m. || *in* ~ *următor*, sic, hoc modo || *in alt* ~, alia ratione, || *in nici un* ~, nullo modo, nulla ratione.
chiparos (Bot.) cupressus-i f.
chipes, chipos-ă magna corporis dignitas, gratus-a.
chiră (v) stridi, pipire.
chirechit-ă ebrius-a, vino obrutus-a, vinolentus-a.
chirci (s) minuere, levare, detrahēre de rē.
chirlas (s) conductor-onis m., inquilinus-i m.
chirle (s) merces-edis f., conductio-onis f. || *casă cu* ~, habitatio conducta || *a da cu* ~, locare || *a luă cu* ~, conducere.
chirgiu (s) vehicularum locator m.
chit (Zool.) balaena-ae f., coete (*infect.*) n.
chit, achit pares rationes cum alqo habere.
chită (s) fasciculus-i m., manipulus-i m.
chitanță (s) apōcha-ae f.
chitară (s) cithāra (Hispanica).
chitcan (Zool.) mus-uris agrestis m., nitela-ae f., nitedula-ae f.
chiteală (s) exstructio-onis f.
chiti (v) 1. extruere, struem alcis rei facere; 2. complicare (epistulam); 3. prospicere; 4. ratiocinari.
chifibus (s) nugae-arum f. pl., mi-

nimae res *f. pl.*, pusilla-orum *n. pl.*,
V. chichifă.
chil|bușar (s) homo minutiarum
 studiosus, homo angustii animi.
chiu (s) clamor-oris *m.*, vociferatio-
 nis *f.*
chiul (v) laetos clamores tollere,
 laetitia (*abl.*) exsultare, eiulare.
chiuit (s) tumultuosus clamor *m.*
chiul (s) *a trage* ~, circumvenire
 alqm fenore, eludere alqm.
chiulianglu (s) homo ad fallendum
 instructus, uadator.
chulhan (s) convivium *n.*, coena
 magna *f.*, eiulatio-onis *f.*, compo-
 sitio *f.*
chivăra (s) *V. cască.*
chivernisală (s) cura-ae, diligen-
 tia-ae, gestio-onis, administratio *f.*,
 lucrum *n.*
chivernisi (v) conservare, curare,
 administrare, providere (*cu dat.*)
chivernisitor (s) procurator-oris *m.*,
 administrator-oris *m.*
cl (conj) *sed.*
clă (pop.) dicitur.
clăia (s) vexator-oris *m.*, obiurgator
clăialeană (s) altercatio-onis *f.*, iur-
 gium-ii *n.*
clăia (v) reprehendere, increpare,
 obiurgare.
clăitor (s) obiurgator, vexator.
clăitor-e querulus-ae, difficilis-e.
clăitrice (s) cicatrix-icis *f.*, vu-
 nus-eris *n.*
clciu (s) cyclus-*m.*
cicioare (*Bot.*) cichorēum-*i n.*, intū-
 bus-*i m.*
clfră (s) rationales litterae-arum *f. pl.*
clfră (v) notare.
clibit-e nobilis-e, venustus, lep-
 dus, concinnus, bellus-a-um.
cimbru (*Bot.*) thymbrā-ae *f.*, satu-
 rēum-*i n.*, thymum-*i n.*
cimilitură (s) aenigma-atīs *n.*,
 scirpus-*i m.*
cimlitr (s) sepulcrētum-*i n.*, coeme-
 terium-*ii n.*
cimpoiu (s) fistula-ae *f.*, cală-
 mus-*i m.*
cin (s) ordo-*inis m.*
cină (s) coena-ae *f.*
cină (v) coenare, coenitare.
cinci quinque || ~ sprezece, quin-
 decim || ~ zece, quinquaginta.
cine? quis, quid?
cineva (*pr.*) aliquis, quidam, quis-
 piam.
cingătoare (s) cingulum-*i n.*,
 zona-ae *f.*

cluge (v) *V. fucinge.*
clinghel (s) hamus-*i m.*, uncus-*i m.*
clinc-ă impudens, impudicus-a-um.
clinste (s) honor-oris *m.*, honestas-
 alis *f.*
clinsti (v) 1. honorare, considerare;
 colere, adorare, venerari (*dep.*);
 2. = *a da bacșig*, mercedum-a-um
 dare; 3. ~ *cu ceva*, apponere alci
 alqd.
clinsit-ă 1. probus, honestus; 2. ho-
 noratus, cultus, ornatus-a-um.
clintează (*Zool.*) fringilla-ae *f.*
clioacă (*Zool.*) cornix-icis *f.*
cloară *V. cloacă.*
cllob (s) testa-ae *f.*
cloban (s) pastor-oris *m.*, opillio-
 nis *m.*
cllobotă (s) vastus coturnus-*i m.*
cllobotur (s) sutor-oris *m.*
clloc (s) rostrum-*i n.*
cllocan (s) malleus-*i m.*
cllocănaș (s) malleolus-*i m.*
cllocăni (v) tundere, pulsare.
cllocărian, cllocărie (*Zool.*) alau-
 da-ae *f.*
cllocu (s) fossor-oris *m.*
cllocenă (s) impetūs-us *m.*, con-
 flictus-us *m.*, collisus-us *m.*
clloceni (v) collidere, contundere, of-
 fendere, pulsare.
cllocenire (s) *V. clocneală.*
cllocingar (s) ero-onis *m.*, nebulo-
 nis *m.*, cessator-oris *m.*
cllociae (*adj.*) altero brachio carens.
cllocian (s) os-sis *n.*
cllocmag (s) baculus-*i m.*, fustis-*i m.*,
 sudis-*i f.*
cllocmăgi (v) fustibus male mulcare,
 fuste percutere.
cllocat-ă, cllocit-ă mutilatus-a-um,
 truncus, truncatus.
cllocărleală (s) laceratio-onis *f.*,
 laniatus-us *m.*
cllocărli (v) concidere, discerpere,
 in frusta secare.
cllocpi (v) 1. (*în piatră*), scalpere,
 sculpare, fingere; 2. (*în lemn*), de-
 dolare, exasciare.
cllocpire (s) sculptio-onis *f.*
cllocplit-ă sculptus-a-um; dedolatus-
 a-um.
cllocplitor (s) 1. sculptor-oris *m.*;
 2. exasciator-oris *m.*
cllocpor (s) caterva-ae *f.*
cllocoră (s) coaxare, blaterare.
cllocrap (s) fascia-ae *f.*
cllocrbă (s) intrita-ae *f.*, frustulenta
 aqua-ae *f.*, sorbitio-onis *f.* || ~ *de*
putu, fus pulli gallinacel.

clorchină (s) (*de struguri*) racē-
 mus-*i m.*
clordi (v) furari, subtrahere, rapere,
 subripere.
clornă (s) commentatio-onis *f.*, sum-
 marium, breviarium-*ii n.*
clorovoi (*a se*) altercari, iurgari,
 iurgio contendere.
clorovolă (s) lurgium-*ii n.*, alter-
 catio *f.*, rixa *f.*, controversia *f.*
clorvartă (s) tetrans-ntis *m.*, qua-
 dra-ae *f.*
clot (s) truncus-*i m.*
cloturos-ă nodosus-a-um.
cloviecă (*Zool.*) strix-igis *f.* (noctur-
 na, funera).
clparos (*Bot.*) cupressus-*i f.*
clpie (s) soccus-*i m.*, socculus-*i m.*
clpru (*Bot.*) cupressus-*i f.*, cypa-
 rissus-*i f.* || *de* ~, cupressus-us-a.
clrac (s) tiro-onis *m.*, alumnus-*i m.*
clre (s) circus-*i m.* || *jocuri de* ~,
 circenses (ludi) *m. pl.*
clreca (*prep.*) circiter, ferē.
clreulă (v) circumire, circa alqd
 versari, currere *v. movere.*
clreulațiune (s) motus-us *m.*,
 cursus-us *m.*, discursio-onis *f.*
clreumferință (s) circumductio-
 nis *f.*, circum currens linea *f.*, cir-
 cumferens linēa; circuitus-us *m.*,
 ambitus-us *m.* || ~ *de cerc*, cir-
 culationis linea *f.*, orbis-*i m.*
clreumstanță (s) circumstantia-
 ae *f.*, adiuncta-orum *n. pl.*
clreadă (s) alimentum-*i n.*, greg-
 is *m.*
clrează (*fract.*) cerasum-*i n.*
clres (*pot.*) cerasus-*i f.*
clreșar (s) Iunius-*ii m.* (mensis).
clreșit-e cerasinus-a-um.
clreșar (s) armentarius-*ii m.*
clripire (v) pipilare, frilinnire, garrire.
clripire (s) garritus-us *m.*, minu-
 ritio-onis *f.*
clritis (s) frutices-um *m. pl.*, vir-
 gulta-orum *n. pl.*, dumeta-orum *n. pl.*
clrită (s) stips-*i f.*, collatio-onis *f.*,
 pecunia collata *f.*
clismă (s) caliga-ae *f.*
clismar (s) sutor-oris *m.*
clismărie (s) sutrina-ae *f.*
clismea (s) fons-tis *m.*
clisternă (s) cisterna-ae *f.*
clită (v) (*fur*) in ius vocare.
clită (v) (*vorbele culba*) verba alcis
 afferre *v. producere* || ~ *un exem-
 plu*, exemplo uti, exemplum pro-
 ferre.
clitandă (s) arx-cis *f.*

citanie (s) recitatio-onis *f.*, lectio-
 nis *f.*
citate (*jur.*) citatio in ius.
citeră (s) fides-iurum *f. pl.*, cithara-
 ae *f.*
citet-ă legibilis-e.
citi (v) legere || ~ *des*, lectitare ||
 ~ *o carte*, librum evolvere.
citre (s) lectio-onis *f.*, recitatio-
 nis *f.*
cititor (s) lector-oris *m.*, recitator-
 oris *m.*, anagnostes-ae *m.*
citrie-ă citricus-a-um.
ciubăr (s) lacus-us *m.*, cadus-*i m.*,
 dollum-*ii n.*
ciucure (s) fimbriae-arum *f. pl.* ||
cu ~, fimbriatus-a-um.
ciudă (s) acgritudo-*inis f.*, (animi),
 dolor-oris *m.* || *a căpă de* ~, di-
 rumpl.
ciudat-ă insolens-tis, varius-a-um,
 singularis-e.
ciuf (s) apex-icis (plumēus) *m.*
ciufult-ă curridus, turbatus, im-
 pexus-a-um.
ciuguli (v) ambedere, rostro appe-
 tere *v. tundere.*
ciuhurez (*Zool.*) *V. bufniță.*
ciul-ă auribus dimissus-a-um.
ciuli (v) aures dimittere.
ciulin (*Bot.*) dipsacum-*i n.*
ciumă (s) pestis-*i f.*, pesilentia-ae *f.*,
 morbus-*i m.*
ciumări (*a se*) acrescere.
ciumăros-ă stypticus-a-um.
ciump (s) truncus-*i m.*
ciumpăvi (v) pedes rigescunt, crure
 debilis esse.
ciung-ă mutilis-e, unimanus-a.
ciunt-ă *V. clontit.*
ciunti (v) mutilare, dilacerare.
clupercă (*Bot.*) fungus-*i m.*, bolē-
 tus-*i m.*, agaricus-*i m.*
clupi (v) vellicare, pervellere, digi-
 tils comprimere.
clur (s) cribrum-*i n.*, cribellum-*i n.*
ciurni (v) cernere, cribrare.
cluruit-ă cribratus-a-um || *fig.* con-
 fossus-a-um.
cius-ă cuius oculi non longe con-
 spectum ferunt.
ciut-ă haud cornutus-a-um, muti-
 lus-a-um.
ciută (*Zool.*) dama-ae *f.*
ciutură (s) situla-ae *f.*, hama-ae *f.*
civio-ă civicus-a-um.
civil-ă civilis-e.
civiliză (v) ritus mollire, feritatem
 expellere, vilam humanitatē per-
 polire.

civilizat-ă moratus-a, excultus-a, urbanus-a.
civilizație (s) humanitas-atī f., cultus-us m., culti mores m. pl., vita cultior f.
civilt-indice (s) indice.
cizeia (v) caelare (alqd auro): opus caelatum.
cizma, cizmar etc. V. *cismă*.
clăbuci (s) spuma (saponis) f.
clacă (s) perangariae-arum f. pl.
cladă (s) fascis-is m., manipulus-i m.
clădi (v) condere, aedificare, exstruere, construere.
clădire (s) aedificium-ii n., structura-ae f., domus-us f.
clale (s) feni acervus-i m., (mela) acervus.
clampă (s) pessulus-i m.
clămpăni (v) crepare.
clăncăi (v) tinnire, sonare, crepare, armis concutere.
clandestin-ă clandestinus-a-um, secretus, latens-tis || (adv) in occulto, furtim, obscure.
clantă (s) pessulus-i m.
clăntăni (v) dentibus crepilare v. stridere.
clăntănit (s) crepitus-us s., strepitus-us dentium.
clapă (s) clypeus-ēi m., assis v. axis-is m.
clapon (s) capo-onis m., spado gal-lus.
clar-ă clarus-a-um, limpidus, purus || e ~, liquet (impers.)
claritate (s) claritas-atī f., splendor-oris m., lux-cis f. || ~ *sillulul*, perspicuitas-atī f.
clasă (s) classis-is f., ordo-inis m., conditio f., locus-i m.
clasă (v) in classes distribuere, in ordines describere.
clasic-ă classicus-a-um, scholasticus-a-um.
clasific-ă (v) describere, in genera dividere. V. *clasă*.
clasificare (s) generum dispositio-onis f. v. descriptio f.
clăti (v) colluere, proluere, cluere.
clătina (a se) conculi, commoveri.
clătina (v) agitare, executere, quatere, commovere.
clătina (s) agitalio-onis f., labefactio f., concussio f.
clăviciuă (s) clavicula-ae f.
clăvăl, clefeti (v) integros haurire cibos, manducare || *fig.* maledicere, cavillari, V. *clevech*.

cleios-ă glutinosus-a-um, viscosus-a-um.
cleire (s) glutinatio-onis f.
clelu (s) gluten-inis n., glutinum-i n. || ~ *de pom*, viscum-i n., resina-ae f., gummi (indecl).
clemeață (s) elementia-ae f., lenitas-atī f.
clemeu (s) uncinus-i m. || *fig.* artificium-ii n., dolus-i m.
cler (s) clerus-i m., clericorum m. pl., ordo clericorum m.
cleric(al)-ă ecclesiasticus-a-um, ad res sacras pertinentes.
clestar (s) V. *crystal*.
cleste (s) forceps-ipsi m. f. || ~ *p. carbuni*, pruniceps-ipsi m.
cleveți (v) cavillari, obtrectare, maledicere.
clevețire (s) cavillatio, obtrectatio f., calumnia-ae f., maledicentia-ae f.
clevețitor (s) maledicus, maledicens, cavillator, calumniator, obtrectator.
clieci (s) grex-gis m., gregalesium m. pl.
client (s) cliens-tis m. || a *fi* ~ *cuius*, esse in clientela alci || ~ *unui avocat*, reus-i m., is pro quo quis dicit.
clientelă (s) clientela-ae f.
climă (s) coelum-i n., climatum n. pl.
clim (s) cunēus i m., || a *nu avea nicti* in ~ *nicti* in *măneacă*, nil commune cum alqo habere.
climă (s) clivus-i m.
clinti (v) movere, eiere, impellere.
clipă (s) temporis punctum n., nictus-i m., momentum-i, breve tempus n. || *intr'o* ~, exemplo, temporis puncto.
clipeață (s) nictatio-onis f.
clipi (v) nictari, connivere, oculos movere.
clipire (s) oculorum palpitatio-onis f.
clipită (s) V. *climă*.
clipsoci (v) conspire, dormire, soporare.
clironom (s) heres-edis m.
clironomie (s) hereditas-atī f., successio-onis f.
clisă (s) creta-ae f., argilla-ae f.
clisos-ă cretosus-a-um, argillosus-a-um.
cloacă (s) cloaca-ae f.
cloanță (babă) (s) edentulă-ae f., divina anus us f.

cloanță (s) gallina incubans, matrix icis f., quae fovet ova.
clocl (v) ovis incubare, ova fovere, in ovis sedere, incubitare || *fig.* fovere alqd in pectore.
cloastre (s) incubatio-onis f.
clocti (ou) putidus-a-um, corruptus-a-um.
cloctot (s) bullitus-us m., aestus-us m., unda-ae f.
cloctoti (v) bullire, ebullire, fervere, aestuare.
cloșcâni (v) gloire (ca *cloață*); crocire (ca *corbul*).
cloncanit (s) crocitus-us m., erocitatio-onis f., glocitatio f.
clondir (s) lagena-ae f., ampulla-ae f.
clonț (s) V. *cloc*.
clopot (s) campana-ae f., clocca-ae f.
clopotar (s) aedituus-i m.
clopotel (s) tininnabulum-i n., campanella-ae f.
closcă (s) gallina mater f. V. *cloață*.
coace (v) coquere, percoquere.
coace (a se) maturescere, ad maturitatem pervenire.
coacere (s) 1. excoctio-onis f. 2. maturitas-atī f.
coadă (s) cauda-ae f. || ~ *frunzei* petiolus-i m. || ~ *sapei*, manubrium V. *măner*, || ~ *țigăiei*, ansa-ae f.
coafă (v) tundere, capillos ornare v. comere.
coafor (s) lonsor-oris m.
coagula (v) coagulare.
coajă (s) 1. cortex-icis m., libereri m., corium-ii n.; 2. crusta-ae f.
coajă (s) plagula-ae f.
coalitiune (s) foedus-ēris n., concilium-ii n., societas-atī f.
coaliză (a se) foedus facere, coire in foedere.
coamă (s) crinis-is m., iuba-ae f., fastigium-ii n.
coapsă (s) coxendix-icis m., femur-oris n.
coardă (s) nervus-i m. || ~ *lirei*, fides-i m. f. pl.
coarnă (fruct) cornum-i n. V. *corn* (pom).
coarnă (strugure, pomă) uva-ae f.
coasă (s) falx-cis f.
coase (v) suere, consuere, transuere.
coastă (s) 1. (deal) latus-ēris n.; 2. (os) costa-ae f.
coate-goale inops-pis, indigens-tis V. *sărăc*.
cobăi (Zool) bestiae volatiles, volucres, aves. V. *păsări*.

cobe (s) avis infausta.
cobi (v) obnuntiare, male augurari, ominari.
cobilă (s) circulus-i m.
cobitor-e infaustus-a-um, obscenus-a-um.
cobori (v) descendere, desilire || a se ~, egredi (navē).
coborire (s) descensus-us m., descensio-onis f., excensio f.
coborît-ă delapsus-a-um, demissus, delatus-a-um.
coboritor (v) 1. editus-a-um, oriundus-a-um; 2. posterorum, descendentes m. pl., nepotes-um m. pl.
cobuz (s) fistula-ae f., calamus-i m.
coacă (s) farina (ex aqua) subacta, aqua conspersa et subacta.
codărlă-ă uncus-a-um, uncinatus, hamatus-a-um.
cocean (s) caulis-is m., sca-us-i m., stilus-i m., thyrsus-i m.
cochet-ă placendi studiosus-a v. ambitiosus-a.
cochetă (v) gratiam alci venari v. captare, placendi studere.
cochetărie (s) placendi studium, ostentatio sui.
coclnă (s) hara-ae f., suile-is n.
coctoașă (s) domuncula-ae f., obsoletum lectum n., casula-ae f., tugurium-i n.
coceleală (s) aerugo-inis f.
coecil (a se) aeruginem accipere, incidere in aeruginem.
cocoană (s) domina-ae f.
cocoasă (s) tuber-ēris n., gibba-ae f., gibbus-i m., gibositas f.
cocoil (v) blandiri alci.
cocolos (s) globulus-i m., otula-ae f., massula-ae f.
cocoșoi (v) corrugare, glomerare.
cocor (Zool.) grus-is m.
cocoș (Zool.) gallus-i m. || *cântecul* ~ *lui*, gallicinium-ii n.
cocoșă (a se) annis incurvari v. infecti.
cocoșar (Zool.) turdus-i m., turdela-ae f.
cocoșat-ă gibberosus-a, gibber-ēra || ~ *de ani*, incurvus humeris.
coctoare (Zool.) ciconia-ae f.
cocoță (a se) se erigere v. imponere.
cocoțat-ă erectus, impositus-a-um.
cod (s) codex-icis (iuris) m.
codaciū -ă socors-dis, ignavus-a, segnīs-e, fugiens laboris.
codălb-ă fulvus-a-um, flavus-a-um.
codană (s) puellula-ae f.
codărlă (s) clatrus-i m.

codaș-ă omnium postremus-a, contemptissimus-a quisque.
codat-ă caudatus-a-um.
cotodăci (v) glocitare.
code nic-ă haesitans-tis, incertus-a-um, dubius-a-um.
codi (a se) haesitare, dubitare, cunctari, fluctuari.
codice (s) V. *cod*.
codicell (s) codicillum-i n.
codire (s) haesitatio-onis f., cunctatio f., dubium-ii n.
codirigite (s) manubrium-i n.
codiță (s) codicula-ae f.
coditor-e incertus-a-um, dubitans, haesitabundus.
codobatură (Zool.) motacilla-ae f.
coduru (s) 1. silva-ae f., nemus-oris n.; 2. ~ de păune, pars-tis f., offula-ae f.
cofă (s) situla-ae f., hama-ae f.
cofetar (s) crustularius-ii m., qui dulcia conficit.
cofeturi (s) dulcia-orum n. pl., crustula-orum n. pl.
cogeamite immanis-e, enormis-e, ingens-tis.
cohortă (s) cohors-tis f.
coif (s) cudo-onis m., galea-ae f. = ~ de piele || cossis-idis m. (necal).
coincide (v) concurrere, in idem tempus incidere.
coincidentă (s) concursio-onis f.
coij (v) decorticare, delibrare, debere, deglubere, corticem detrahere, desquamare || a se ~, delibrari.
cojire (s) perfricatio, desquamatio-onis f., vibex-icis f.
cojoc (s) pellicum-i n. || ~ ciobănesc, rheno pastorius.
cojocar (s) pello-onis m.
cojocel (s) rheno-onis m. V. *vestă*.
colaboră (s) collaborare, iuvare alqm, auxilium laboris dare.
colae (s) 1. fornix-icis f. V. *botă*; 2. rotunda forma (abl.) a'qd.
colăci (v) circumvolvère, circumplacare.
colan (s) torquis-is m., monile-is n.
colăstră (s) colostrum-i n., colostrae f.
colb (s) pulvis-bris m.
colcăi (v) V. *clacoti*.
coleot (s) V. *clacot*.
colocoti (v) V. *clacoti*.
colen (adv.) ibi, illic, in eo loco, in iis locis, ibidem.
colectă (v) collationare, comparare.
colecție (s) 1. de scrieri, collectanea-orum n. pl., collectus-us m.

2. collectio-onis f., conquisitio-onis f., corpus-oris n., thesaurus-1 m.
coleg (s) collega-ae m.
colegiu (s) collegium-ii n.
colibă (s) casa-ae f., tugurium-ii n.
colliu-e albus-a-um, lacteus-a-um.
collnă (s) collis-is m.
colindă (v) percurrere, lustrare, circumire, peragrarè, pervagari
colindare (s) iter-ineris n., ductus-us m.
colivă (s) libum-i n.
colivie (s) cavă-ae f., aviarius-ii n.
colnic (s) collis-is m., mons-tis m. fastigium-ii n.
colo (adv.) ibi, illic.
coloață (s) columna-ae f.
colore (s) color-oris m.
colon (s) colonus-i m.
colonle (s) colonia-ae f.; coloniam deducere, constituere, collocare.
colonist (s) V. *colon*.
coloniză (v) colonos mittere.
colonizare (s) coloniae deductio-onis f.
coloră (v) inficere, colorare, pingere.
colos (s) colossus-1 m. || = imperlu, imperli moles-1 f.
colosal-ă ingens, immensus, immanis-e.
colportă (v) merces ostiatim circumferre, instillare esse.
colporteur (s) institor-oris m.
colț (s) angulus-i m.
colțat-ă 1. acutus-a-um; 2. cynodens-tis.
colțoros-ă asper-tera-um, angulatus, angulosus-a-um.
colțurat-ă denticulatus, dentatus, || frunză ~, folia serratis sciss-a.
columnă (s) columna-ae f. || ~ lui Hercule, Hermiae-arum f. pl.
comănd (Eccl.) interire-arum f. pl.
comandă (v) 1. imperare, praeesse (cu dat.); 2. mandare, iubere.
comandă (s) 1. imperium-ii n. 2. iussum, praeceptum-i n.
comandament (s) V. *comandă*.
comandant (s) imperator-oris m. || ~ în război, dux-cis.
combatant (s) pugnator, propugnator-oris m.
combate (v) pugnare, dimicare.
combina (v) componere, ingere, contextere, miscere.
combinare (s) copulatio-onis f., complexio f., coniunctio f., temperatio f., mixtura-ae f.
combinație V. *combinare*.

combustibil-ă facilis-e ad exardescendum.
combustione (s) exustio, crematio-onis f.
comedian (s) actor-oris m., histrio-onis m., comicus-l.
comedie (s) comoedia-ae f., comicares f., ludus-i m., fabula-ae f.
comemorare (s) sollemnia in memoriam alicis (rei) celebrata n. pl.
comentă (v) enarrare, explicare, explanare, commentari.
comentar (s) commentarii-orum m. pl., annotatio f., nota-ae f.
comercial-ă negotiatorius-a-um || *relațiu* ~, commercium.
comerciant (s) mercator-onis m.
comerciu (s) mercatura-ae f., negotium-ii n., commercium-ii n. || a face ~, negotiari, mercaturas facere.
comescan (s) convivae m.
comestibil-ă edulis-e, escarius-a-um, esculenta-orum n. pl.
cometă (s) cometes-ae f., stella eruiita f.
comie-ă comicus-a-um, ridiculus-a-um.
comisar (s) curator-oris m., duumvir-i m., publicae securitatis curator.
comisiune (s) mandatum-i n., curae f., procuratio-onis f.
comite (v) committere, patrare || ~ o greșală, peccare.
comitet (s) delecti (viri) m. pl., consilium-ii n.
comoară (s) gaza-ae f., divitiarum f. pl., thesaurus-i m.
comod-ă expeditus-a-um, commodus-a-um.
comoditate (s) commoditas-atris f., opportunitas-atris f.
compact-ă firmus, solidus-a-um.
companie (s) 1. societas-atris f., communitas f.; 2. (în armată) cohors-tis f., centuria-ae f.
companion (s) socius-ii m., sodalis-1 m.
compară (v) comparare, conferre, aequiparare, aequare, componere.
comparațiune (s) comparatio-onis f., collatio-onis f., contentio f. || a face ~, collatione uti || a stabili ~, pro comparabili alqd inducere.
comparativ-ă comparativus-a-um.
compas (s) acus nautica f.
compasiune (s) misericordia-ae f., miseratione-onis f.
compatibil-ă conveniens.

compătîmi (v) miseret alqm alicis, vicem alicis dolere || te compătîmesc, me miseret tui.
compătîmire (s) V. *compasiune*.
compătîmitor-e misericors-dis (in alqm).
compatriot (s) popularis-is, civis-is || pl., populares-ium.
compensa (v) (compensare, (re)sarcire, exarcire (danna)
compensare (s) compensatio-onis f.
competent-ă legitimus-a, idoneus (iudex)
competență (s) potestas-atris, auctoritas f.
compilare (s) compilatio-onis f., excerptio f., farrago libelli (poet.).
complete-ă plenus-a-um, integer-a-um, completus.
complexă (v) complere, explere, supplere.
complement (s) complementum-i n., supplementum-i n.
complet-ă V. *complete*.
complexă (v) implicare, impedire.
complicat-ă implicatus-a-um, multiplex-lois.
complicatie (s) implicatio-onis f., impeditus-us m.
complice (s) socius (scelēris), consocius (facinōris), particeps (consilii), adiutor (rei).
complicitate (s) scelēris contagio f., societas (consilii).
compliment (s) salutatio-onis f.
complini (v) V. *complete*.
complînire (s) V. *complete*.
complot (s) coniuratio-onis f., conspiratio f., consilium n.
complotă (v) V. *conjură*.
compot (s) conditura-ae f.
compozitiune (s) 1. compositio-onis f.; 2. mixtura-ae f.; 3. scriptura-ae f.; 4. scriptio-onis f.
compozitor (s) artis musicae peritus, musicus-i.
comprehensibil-ă apertus-a-um, planus, perspicuus-a-um.
comprehensiune (s) vis percipiendi f., ingenium-ii n.
compresă (Med.) fomentum-i n.
comprimă (v) comprimere.
compromis (s) compromissum-i n., compromite (v) prodere, periclitari, in discrimen alqm adducere, alicis famam laedere || a se ~, versari in re, participem esse rei.
compt (s) V. *cont*.
compune (v) 1. componere, conferre, colligere; 2. scribere.

compunere (s) V. *compositiune*.
compus-ă compositus-a-um, collectus, collatus-a-um.
comun-ă communis-e, vulgaris-e.
comună (s) commune-is n., civitas-atris f., pagus-i m.
comunica (v) imperiri (de re), communicare (cum algo), participare, publicare || ~ *ceva cuiva*, referre, narrare.
comunicare (s) communicatio-onis f., consuetudo-inis f., narratio-onis f., nuntius-ii m.
con (s) cacumen-inis n., culmen-inis n.
conabi-ă ruber-bra-um.
conac (s) 1. diversio-onis f., cessatio f., sessio-onis f., retentio aurigae || 2. *casă la țară*, villa-ae f.
conăci (v) divertere, deversari, (con)sistere, conquiescere, itinere desistere, iter intermittere.
conă (s) concha-ae f.
conav-ă concavus-a-um.
concede (v) concedere, permittere, sinde.
concediă (v) *commeatum* dare alci, (d)mittere.
concedi-u (s) *commeatus*-us m., missio-onis f.
conceci (v) occidere, exterminare, extirpare.
concentră (v) cogere, contrahere, conducere (copias), conglobare.
concentra (s) 1. coactio-onis f., contractio; 2. conductio, conglobatio-onis f.
concepe (v) suscipere, concipere, comprehendere, cogitare.
conceptiune (s) conceptio-onis f., concensus-us m.
concert (s) concentus-us m., simphonia-ae f.
concessiune (s) concessio-onis f., concensus-us m., permissio-onis f.
concetănen (s) civis-is m., popularis-is m., communiceps-ips m.
conchide (v) concludere v. iudicare ex singulis.
conciită (v) conciliare, componere, coniungere, reducere alqm in gratiam cum algo, placare.
conciilant-ă placabilis-e.
conciiliator (s) intercessor-onis m., conciliator-onis m.
conciiliu (*Eccle.*) concilium-ii n., synodus-i m.
conclis-ă adstructus-a-um, brevis-e, pressus-a-um.
conclu (s) cesticellus-i m., calidrum-i n.

concluziune (s) brevis-atris f.
concludent-ă iustus-a-um, idoneus, supremus, ultimus, concludens-tis.
concluziune (s) clausula-ae f., conclusio-onis f., complexio f.
concordă (v) concordare, congruere, concurrere.
concordanță (s) convenientia-ae f., congruentia-ae f.
concordie (s) concordia-ae f.
concret-ă concretus-a-um.
concubină (s) concubina-ae f., pellex-icis f.
concură (v) certare, in certamen venire.
concurrent (s) competitor-onis, aemulus-i, aemulator, adversarius-ii m.
concurrentă (s) contentio-onis f., aemulatio f., rivalitas-atris f.
concurș (s) adiumentum-i n., ministerium-ii n., opera-ae f. || ~ *pentru premiu*, certamen-inis n.
condamnă (v) multare, damnare, condemnare || ~ *la moarte*, capitis damnare.
condamnare (s) damnatio-onis f., condemnatio f., perniciēs-ei f.
condeu (s) calamus-i m., stylus-i m., graphium-ii n.
condensă (v) densare, condensare, spissare, cogere, premere.
condică (s) tabulae-arum f. pl., codex-icis m., liber-bri m.
condițional-ă conditionalis-e.
condițiune (s) conditio-onis f., legis f. || *cu* ~, eă lege.
condoleanță (s) commiseratio-onis f.
conducător conductor-is m., rector, moderator m.
conduce (v) regere, (con)ducere, moderari, praeesse.
conducere (s) administratio, curatio, gubernatio-onis f.
condultă (s) vita-ae f., institutum-i n., facta-orum n. pl. || *stiem de* ~, ratio vitae, aetatis agendae ratio || *regulă de* ~, praecepta vivendi n. pl.
confectionă (v) facere, conficere, fabricari.
confederațiune (s) confederatio-onis f.
conferență (s) 1. colloquium-ii n., disputatio-onis f.; 2. congressus-us m., conferentia-ae f.
conferi (v) tribuere, deſerre, dare, impertire alci alqd; conferre alqd in alqm.

confesă (v) confiteri.
confesiune (s) confessio (peccatorum) f.
confiă (v) tradere, mandare, impertiri.
confident (s) conscius-ii m., arbitri m., particeps consilii.
confidență (s) fiducia-ae f.
confidențial-ă arcanus-a-um.
confiență (s) V. *confidență*.
configurațiune (s) conformatio-onis f.
confirmă (v) (con)firmare, roborare, sancire, ratum habere.
confirmare (s) confirmatio-onis f., orationis fides-ei f.
confirmatiune (s) V. *confirmare*.
confiscă (v) publicare (bona), confiscare, proscribere, in publicum addicere v. redigere.
confiscare, confiscatiune (s) publicatio-onis f., bonorum proscriptio f., confiscatio-onis f.
conflograțiune (s) conflogratio-onis f., incendium-ii n.
conflict (s) conflictus-us m., certamen-inis n., contentio-onis f., certatio-onis f.
confluent (s) confluentis-tis.
confluență (s) amicum coitus-us m.
coformă ă congruens-tis, similis-e, consentaneus-a-um.
conform (adv.) congruenter, convenienter, apte, secundum.
conformă || (*a se*) se accommodare, se fingere (*ad*), consuetudini alcis obsequi, legibus obtemperare, alcis imperata facere || ~ *cu împrejurările*, temporari servire.
conformare, conformațiune (s) conformatio-onis f., constructio f., figuratio f., habitus-us m. (*vorbind de corpul omului*).
conformatiune (s) concordia-ae f., consensus-us, convenientia-ae f.
confort (s) commoda vita f., vitae comoditas-atris f.
confortabil-ă commodus-a-um.
confrate (s) sodalis-is m., colliga-ae m., par-is m.
confruntă (v) componere alqm cum algo, recognoscere.
confruntare (s) comparatio, compositio-onis f.
confundă (v) confundere, miscere, perturbare.
confundare (s) confusio-onis f., perturbatio f.
confuz-ă inconditus-a-um, confusus, (per)turbatus, complicatus

perplexus, obscurus-a-um.
confuziune (s) confusio-onis f., perturbatio f., tumultus-i m., turbata-ae f.
congediă, congediu, V. *concediă, concediu*.
congener-ă eiusdem generis, aequalis-e, similis-e.
conglăsiu (v) cum(algo) sentire de rē, concinere, unā sententiam dicere.
conglăsiure (s) consensus-us m., concensus-us m.
conglomeră (v) conglomerare.
congres (s) concilium-ii n., conventus-us m.
conifer (*Bot.*) pinus-us f., pine tum-i n.
conjugă (v) declinare, flectere.
conjugare (s) coniugatio-onis f., declinatio f., flexus-us m.
conjunctiune (s) coniunctio-onis f., coniunctiva particula-ae f.
conjunctiv-ă coniunctivus-a-um, connexivus-a-um.
conjură (v) obsecrare, coniurare, conspirare (in).
conjurați(e)une (s) coniuratio-onis f., conspiratio f., clandestina consilia cum algo.
conlocu (v) cohabitare, domicilium habere cum. contubernalem esse.
conlocuire (s) cohabitatio-onis f., consortium-ii n.
conlucră (v) iuvare alqm auxilio laboris.
conscară (v)(con)sacrare, devovere, dedicare, addicere (*cu dat.*) || *a se* ~, se dedere, se dare, se incumbere.
consecrare (s) dedicatio-onis f., consecratio-onis f.
consăngean-ă consanguineus-a-um, sanzune coniunctus-a.
conscolar (s) discipulus-i m.
conscrie (v) conscribere, censere, recensere.
conseris (*Mil.*) novus miles-Itis, tiro-onis m.
consecință (s) (con)sequentia-ae f.
consecute (adj.) perseverans, constans, firmus-a-um.
consecutiv-ă consecutivus-a-um, continuus-a-um.
consemu (s) praeceptum-i, mandatum-i n.
consemnă (v) deponere.
consemnare, consemnăre (s) depositio f., depositus-us m.
conservă (v)(con)servare, tuere(*dep.*)

conviequire (s) cohabitatio-onis *n.*, consortium-ii *n.*
convingator-e ad faciendam fidem appositus-a-um, ad persuadendum accommodatus-a-um.
convinge (v) convincere, persuadere, fidem auditoribus facere || *a se* ~, comperire || *sunt convinci*, mihi exploratum est, comperit habeo, mihi satis spectatum est.
convins-ă persuasus-a-um, convictus-a-um.
convocă (v) convocare, vocare, ad-vocare.
convocare (s) convocatio-onis *f.*
convolu (*de oaste*) agmen-inis *n.*, || ~ *funebra*, exsequia-arum *f. pl.*, funus-eris *n.* || ~ *de care*, plastrorum apparatus-us *m.* || ~ *de provizunt*, comaeatus-us *m.*
convorbi (v) colloqui, disserere *V. conversă*.
convorbire (s) colloquium-ii *n.*, sermo-onis *m.*, *V. conversatiune*.
convulsione (s) palpitatio-onis *f.*
coopera (v) cooperare, collaborare, operam conferre.
cooperațiune (s) auxilium-ii *n.*, adminiculum-ii *n.*
coopervativă (s) sodalitas-atris *f.*, societas-atris *f.*
copae (s) arbor-oris *f.*, arbor-oris *f.*
copăcel (s) arbuscula-ae *f.*
copale (s) canaliculus-i *m.*
copcă (s) fibula-ae *f.*, umbra-ae *f.*
coperis (s) tectum-i *n.*, tegumentum-i *n.* *V. acoperis*.
copertă (s) involucrium-i *n.*, tunica-ae *f.*
coplă (v) describere, exscribere, transcribere, perscribere.
copie (s) descriptio-onis *f.*, exemplaris *n.*
copiil (s. *pl.*) liber-erorum *m. pl.*
copil (s) infans-tis *m.*, puer-i *m.*
copilă (s) puella-ae *f.*
copilându (s) adolescentulus-i *m.*, puber-eris *m.*, puer adultă aetate, praetextatus-i *m.*
copilăresc-ă puerilis-e.
copilărie (s) pueritia-ae *f.*, infantia-ae *f.* || *fig.* fatuitas *f.*
copilăros-ă puerilis-e, fatuus-a-um, ineptus-a-um, absurdus, desipiens-tis.
copios-ă largus-a-um, amplus, copiosus-a-um.
copită (s) ungula-ae *f.*
copieși (v) obruere, contegere, compiere ~ anserare.

copieștre (s) cumulatio-onis *f.*, o-neratio *f.*
copoiu (s) canis venaticus *m.*
oporie (s) manubrium-ii *n.*, cauda falcis *f.*
corinde (v) comprehendere, ca-pte, apprehendere.
copimare (s) comprehensio-onis *f.*
coprins-ă 1. (*adj.*) captus-a-um;
 2. (s) opes-im *f. pl.*, bona-orum *n. pl.*;
 3. (*infels*) argumentum-i *n.*, sententia-at *f.*, verba-orum *n. pl.*
coprinăbr-e continens, patens, cingens || *scrit și* ~, verbis aptus et pressus.
copt-ă maurus-a-um || ~ *inainte de vreme*, praecox-eis.
coptură (*aed.*) pus-uris *n.*
cor (*Muz.*) horus-i *m.*
corable (s) navis-is *f.*, navigium-ii *n.*, ratis-s *f.*
corăbier (s) nauta-ae *m.*, navita-ae *m.*
coral (s) corallium-ii *n.*
corasă (s) coagulum-i *n.*
corăsil (v) coagulari, concresecere.
corb (s) covus-i *m.*, corvus femina.
corci (v) lieni generis coniugari
corectură (s) hybrida-ae *f.*
cordea (s) fascia-ae *f.*, taenia-ae *f.*, vitta-ae *f.*, licium-ii *n.*, ligamen-tum-ii *n.*
cordial benignus-a-um.
corect-ă mendatus-a-um, politus || *vorbit* ~, pura oratio-onis *f.*
corectă (v) emendare, corrigere, expurgare || ~ *o carte*, perpolire (librum)
corectar (s) correctio-onis *f.*, emendatio-onis *f.*
corectiue (s) reprehensio-onis *f.*, animadversio-onis *f.*
corespodă (v) litteras dare et recipere, litteras colloqui cum aliquo.
corespondență (s) epistularum comaeium-ii *n.*
corespunde (v) consentire, congruere.
corespuzător-e congruens, idoneus a. aptus.
corid-ă (s) mesaula-ae *f.*, fauce *f. f.*
coriă (s) *V. coreclă*.
corist (s) chorista-ae *m.*, concent-oris *n.*
colza (*Med.*) *V. catar*.
colată (s) axiculus-i *n.*
corn (s) cornu-us *m.*
corn (*Ed.*) 1. cornu-i *f.*; 2. cornu-i *n.*

cornea (*pop.*) diabolus-i *m.*, daemon-onis *m.*
cornist (s) tubicen-inis *m.*, buccinator-oris *m.*, cornicen-inis *m.*, litten-inis *m.*, ahenator-oris *m.* *V. cornist*.
cornorat-ă 1. angulatus-a-um, angulosus-a-um *V. cornut*; 2. v. cornea.
cornut-ă cornutus-a-um, corniger-ă-a-um, cornibus armatus.
coroană (s) corona-ae *f.*
coroboră (v) corroborare, (con)firmare.
corrogi (v) flectere, incurvare, frangere.
corogit-ă inflexus, curvus, aduncus, claudus-a-um.
coropșniță (*Zool.*) gryllus-i *m.*
coroziv-ă erodens, causticus-a-um
corp (s) corpus-oris *n.*
corporal-ă, *genet. dela corpus*.
corporatiune (s) corpus-oris *n.*, collegium-ii *n.*, societas *f.*, ordo *m.*
corpulent-ă corpulentus-a-um
corsar (s) pirata-ae *m.*, praedo maritimus *m.*
cort (s) tabernaculum-i *n.*, tentorium-ii *n.*
cortegiu (s) comitatus-us *m.*, stipatio-onis *f.*
cortină (s) velum-i *n.*, cortina-ae *f.*
cortorosi (*a se*) expedire, extricare.
corupător-e corruptor-oris, temptator-oris, perditor.
corupe (v) temptare, corrumpere, pretio impellere.
corupere (s) corruptio-onis *f.*, corruptela-ae *f.*, ambitus-us *m.*
corrupt ă corruptus, pravus, pecunia impulsus.
corruptibil-ă venalis-e.
corruptiune (s) luxuria-ae *f.*, turpitudinis *f.* *V. corupere*.
coș (s) cophinus-i *m.*, calathus-i *m.*, scirpea-ae *f.*, corbis-is *m.*
coș (s) (*la clădire*) fumarius-ii *V. horn*.
coșare (s) stabulum-i *n.*, stabularium-ii *n.* || ~ *de porci*, suile-is *n.*, hara-ae *f.* || ~ *de boi*, bubile-is *n.* || ~ *de oi*, ovile-is *n.* || ~ *de capra*, caulae-arum *f. pl.*
cosas (s) faenisector-onis *m.*, falculator, faenisecca-ae *m.*
coșelug (s) area-ae *f.*, conditorium-ii *n.*, sarcophagus-i *m.*, capsula-ae *f.*, lectus-i *m.*, capulus-i *m.*
coșcoeamite *V. coșeamite*.
coșcov-ă cavus-a-um, excavatus, exsūs, cassus-a-um.

coșor (s) frumentarium-ii *n.*, granarium *n.*, horreum-i *n.*
coșil (v) metere, demetere. (*de*) secare, falcē succidere.
coșil (*pe obraz*) papulae-arum *f. pl.*, pustulae-arum *f. pl.*
coșit (s) faenisectum-ii *n.*, faeniseccia-ae *f.*
coșifă (s) torti crines *m.*, coma torta *f.*
coșitor (*metal*) plumbum album.
coșulă (s) sporta-ae *f.*, scirpulus-i *m.*, canistrum-i *n.*
cosor (s) falcicula-e *f.*, falcu-la-ae *f.*
coșoroabă (s) arenaria-ae *f.*
cost (s) sumptus-us *m.*, pretium-ii *n.*
costă (v) 1. stare, constare, esse, emi, venire (magno, parvo, tanti); 2. stare (*cu abt.*) || ~ *viața*, mortē stare: victoria multo sanguine stetit; 3. esse (*cu genet.*): multi laboris est.
costell-ă strigosus-a-um, gracilis-e, male habitus-a-um.
costig-ă obliquus-a-um.
costigă (s) latus-eris *n.*
costisitor-e carus-a-um, pretiosus sumptuosus, magni pretii.
costiță (s) costula-ae *f.*
costum (s) vestitus-us *m.*
coșuleț (s) sportula-ae *f.*, fiscella *v.* fiscina-ae *f.* || ~ *pentru pâine*, panarium-ii *n.* || *pentru lucru*, quasillus-i *m.*, cistellula-ae *f.*, ulna-ae *f.*
cot (s) 1. cubitus-i *m.*, cubitum-i *n.*; 2. ~ *măsură*, ulnae-ae *f.*
coțcă (s) 1. talus-i *m.*, tessera-ae *f.*, alea-ae *f.*; 2. frang-dis *f.*, dolus-i *m.*
coțcar (s) furax-acis *m.*, limax-acis *m.*
coțcarie (s) frang-dis *f.*, furtum-i *n.*
coțcil (v) scrutari, explorare, investigare.
coteneală (s) magalla *v.* mapallium *n. pl.*, casula-ae *f.*
coteț (s) aviarius-ii *n.*, gallinarum cubile *n.* || ~ *de găște*, chencobosclum-ii *n.*
coti (v) serpere, tergiversari.
cotidian-ă quotidianus-a-um.
cotigă (s) carruca-ae *f.*
cotiro (s) sinuatio-onis *f.*, curvatura-ae *f.*, flexus-us *m.*, diverticulum-i *n.*
cotis (*adv.*) obliquo itinere, perplexe.
cotit-ă sinuatus-a-um.
cotitură *V. cotire*.
cotigă (s) *V. cotigă*.
cotiză (v) pecuniam conferre *v.* afferre.

cotoc, **cotolu** catus-*m.*, feles mas.
cotoiană (Zool.) pica-ae *f.*
cotoiu (s) *V. cotoc.*
cotonog-ă mutilatus-a-um, brevis-e, brevicolus-a-um.
cotonogi (v) truncare, mutilare.
cotonogiro (s) (de)truncatio-onis *f.*
cotor (s) manubrium-ii *n.*, stilus-*m.*, caulis-*m.*
cotoroață (s) anicula-ae *f.*
cotorosul (v) (a se) expedire.
cotosman (s) feles-*m.*
cotro (in) ? quo? quonam? || *ori in* ~, quocumque.
cotrobai (v) *V. coteli.*
cotropi (v) occupare, invadere, irrumpere, irruere || ~ (apa, focul), tenere, possedere || ~ un teritoriu, ingredii fines, inire agrum.
cotropire (s) occupatio-onis *f.*, invasio-onis *f.*
cotroptor (s) ereptor-oris *m.*
cotro-vă (in) alicubi (adv.) alquo loco, quoniam, aliquo terrarum, in aliquas terras.
cotrută (s) angulus recessus *m.*
coturn (s) cothurnus-*n.*
covaci (s) faber ferrarius.
covărsi (v) *V. întrece.*
covăsi (v) coagulare, cogere.
covăsit-ă coagulatus-a-um, coactus, concretus-a-um.
covată (s) alveolus-*m.*, magis-*id.* *f.*
covărgi (Mar.) tugurium-ii *n.*, casa-ae *f.*
coverță (Mar.) tectum-*n.* *n.*, navis constrata *f.*
covlitr (s) operculum-*n.*
cracă (s) ramus-*m.*, virga-ae *f.*, stirps-*pis* *f.*, ramifica-*onum* *n. pl.*
crăcană (s) furca-ae *f.*, furcina-ae *f.*
crăcană (a se) distrahere, divari-
 care, insolentius se iactare.
crăcanat-ă furcatus-a-um.
crăcni (s) non hiscere, nullum ver-
 bum facere.
crălasă (s) regina-ae *f.*
crăidon (s) libidinosus-*m.*, scorta-
 tor-*oris* *m.*
crallă (s) incontinentia-ae *f.*, im-
 pudicitia-ae *f.*, luxuria *f.*, libidines-
 um *f. pl.*, nequitia-ae *f.*
crainie (s) praeco-onis *m.*
crailu (s) rex-gis *m.*, princeps-*ips* *m.*
crămă (s) prelum-im, nubilarium-*ii* *n.*
crampe (Med.) spasmus-*m.*
crămpeliu (s) fragmentum-*n.*, frac-
 tura-ae *f.*

crâncen-ă vehemens-tis, acer-cris-e, crudelis-e, ferus-a.
crâng (s) fruticetum-*n.*
cranlu (s) calva-ae *f.*, calvaria-ae *f.*
crap (Zool.) carpio-onis *m.*, car-
 pa-ae *f.*
crăpă (v) findere, scindere || ~ în două, diffundere || a se ~ se fin-
 dere *v.* findi, rimas agere *v.* fa-
 cere, falciscere, dehiscere, rimas
 capere, crepare.
crăpat-ă fissus-a-um, difissus-
 a-um.
crăpătură (s) rima-ae *f.*, fissura-ae *f.*
crater (s) crater-*eris* *m.*
cratiță (s) tripus-*odis* *m.*, tripus-
 odus *m.*
crea (v) creare, gignere, facere, ge-
 nerare.
creangă (s) rami-*orum* *n. pl.*, ra-
 malia-*orum* *n. pl.*, frutex-*icis* *m.*
creare (s) plasmatio-onis *f.*, plasma-
 tis *n.*
creastă (s) crista-ae *f.*, iuba-ae *f.*
creațiune (s) inventio-onis *f.* ||
 ~ lumea, mundus-*i* *m.*
creator (s) creator, conditor-*oris* *m.*,
 opifex-*icis* *m.*
creatură (s) res (creata) *f.*, creatura-
 ae *f.*
crede (v) credere, arbitrari (dep.).
 putare, existimare || a se ~, pu-
 tare se esse.
credincioș-ă 1. fidus-a-um, fidelis-e;
 2. veram doctrinam (Christi) se-
 quens.
credință (s) 1. fides-ei *f.*, fiducia-
 ae *f.*; 2. opinio-onis *f.* || ~ deșartă,
 superstitio-onis *f.*
credit (s) gratia-ae *f.*
creditor (s) creditor-*oris* *m.*
credul-ă credulus-a-um.
credulitate (s) credulitas-atris *f.*
creeri (s) 1. cerebrum-*i* *n.*; 2. ~ de
 găti, cerebellum-*n.*
crelon (s) plumbum-*i* *n.*, stilus ce-
 russatus *m.*
cremene (s) silex-*icis* *m.*, pyrites-
 ae *m.*
crepuscul (s) crepusculum-*n.*,
 diluculum-*n.*
creșent-ă adultus-a-um, auctus,
 amplificatus-a-um.
creștă (v) incidere, insecare, res-
 cindere.
creștare, creștătură (s) incisura-
 ae *f.*, incisio-onis *f.*, sectura-ae *f.*
 || ~ în carne, rima-ae *f.*
crestat-ă incisus-a-um, caesus-
 a-um.

crește (v) crescere, alere, nutrire
 || ~ în sus, surgere || ~ un co-
 ppl, educare || ~ mare, adolescere
 || ~ în lărgime, increscere, accres-
 cere || ~ (plante) grandescere ||
 ~ a se umfla, intumescere.
creștere (s) 1. incrementum; 2. edu-
 catio || 3. spor, crescentia-ae *f.*
creștet (s) fastigium-*ii* *n.*, vertex-
 icis *m.*
creștin-ă christianus-a, catholi-
 cus-a.
creț-ă crispus-a-um, tortus-a-um.
cretă (s) creta-ae *f.*
cretin-ă hebes-etis, obtusus-a-um,
 tardus ingenii.
crețitură (s) ruga-ae *f.*, sinus-us *m.*
crefoș-ă rugosus-a-um, adductus,
 contractus-a-um.
crez (s) formula religionis *f.*, pro-
 fessio fidelis *f.*
crezământ (s) fides-ei *f.*, auctori-
 tas-atris *f.*, gratia-ae *f.*
crezare (s) *V. crezământ.*
crezător-e (lesne) credulus-a-um.
criidă (s) *V. creță.*
crimă (s) scelus-*eris* *n.*, crimen-
 inis *n.*, facinus-*eris* *n.*
criminal-ă 1. homo nefarius; 2.
 criminalis-e, impius-a-um.
crin (Bot.) lilium-*ii* *n.*
criptă (s) crypta-ae *f.*, spelunca-
 ae *f.*, specus-us *m.*, sepulcrum-*i* *n.*,
 monumentum-*i* *n.*
crisni (dinși) dentibus frendere *v.*
 stridere.
crispațiune (s) spasmus-*i* *m.*, cri-
 spatio-onis *f.*
crisat (v) crystallus-*i* *m.*
crisalin-ă crystallinus-a-um, vi-
 treus-a-um.
crisaliză (v) congelare || a se ~,
 congelari.
crisalizare (s) congelatio-onis *f.*
Cristos Christus-*i* *m.*
criteriu (s) criterium-*ii* *n.*
critic (s) criticus-*i* *m.*, censor-*oris* *m.*,
 iudex-*icis* *m.*
critică (s) censura-ae *f.*, iudiciu-
 m-*i* *n.*, ars critica *f.*
critică (v) 1. indicare, aestimare,
 pendere alqd; 2. inique iudicare,
 arguere.
crivat (s) lectus-*i* *m.*, cubile-*is* *n.*
crivat (s) (ventus) Aquilo-onis *m.*,
 Boreas-ae *m.*, septentrio-onis *m.*
crivină (s) silvula-ae *f.*
criză (s) discrimen-*in*is *n.*, momen-
 tum-*i* *n.*
crocodil (Zool.) crocodilus-*i* *m.*

croi (v) (o haină), consuemdam ves-
 tem apte concidere || = a face, fa-
 cere, adducere.
crolală, crolură (s) habitus-us *m.*
croitor (s) vestifex-*icis* *m.*, vestifi-
 cus-*i*, sartor-*oris* *m.*
croianul (v) erocitare.
croianire (s) crocitus-us *m.*
cronic-ă cronicus-a-um || *boală* ~,
 inveteratus morbus.
cronică (s) cronica-*orum* *n. pl.*, cro-
 nici libri *m. pl.*
crono-ogic-ă conservatis notatis-
 que temporibus.
cronologie (s) temporum descrip-
 tiones *f. pl.* temporum notatio *f.*
crop (apă fierb.) aqua calida *v.* fer-
 vens.
croșnă (s) sarcina-ae *f.*, onus-*eris* *n.*,
 fascis-*is* *m.*
cruce (s) crux-cis *f.* || (fig.) a pune ~,
 renuntiare || *frate* de ~, amicus in-
 timus || *cu* ~ în sân, simulatus-a.
cruci (a se) se signare || *fig.* mirari.
crucifică (v) cruci affigere, in cru-
 cem tollere.
crucis (adv) decussatim.
crud-ă (necopt) viridis-e, crudus-a-
 um, immaturus-a-um.
crud-ă (ten) saevus-a-um, crudē-
 lis-e, atrox-cis, acerbus-a.
crud (adv.) crudeliter.
crug (s) orbis-*is* *m.*, gyrus-*i* *m.*, cir-
 cuitus-us *m.*, cursus-us *m.*
crunt-ă cruentus-a-um, sanguino-
 sus-a-um
crup (Med.) angina-ae *f.*
crustă (s) crusta-ae *f.*
crută (v) parcere (cu dat.), tempē-
 rare (templis).
crutare (s) parcimonia-ae *f.*, tem-
 perantia *f.*, clementia *f.*
cruzime (z) saevitia-ae *f.*, crudeli-
 tas-atris *f.*, atrocitas *f.*
etitor (s) conditor-*oris* *m.*, auctor-
 oris *m.*
eu (prep.) cum || *cu cât... cu atât*,
 quo... eo, quanto... tanto.
cuadrat-ă quadratus-a-um.
cub (s) alea-ae *f.*, cubus-*i* *m.*
cubic-ă cubicus-a-um.
cubele (Zool.) limax-cis *m.*, coch-
 lea-ae *f.*
cuc (Zool.) cucullus-*i* *m.*
cuc (adv.) = singur, solus-a-um,
 unus tantum.
cucăi (v) (placide) dormire.
cuceri (v) expugnare, occupare, ca-
 pere, subigere, redigere in suam
 ditionem.

euceriſe (s) expugnatio-onis *f.*
euceriſor (s) gentium victor v. domitor-onis *m.*
eucernio-ă pius-a-um, humilis-e.
eucerniele (s) pietas-at-is, submissio-onis *f.* humilitas *f.*
 cuculă (a se) (as) surgere, (at) tolli, erigi (*pass.*)
 cuculă (a se) sublatuſ-a-um, erectuſ-a-um.
 cuculă (s) 1. gibba-ae *f.* gibbus-i *m.*; 2. verticis capillus-i *m.*
 cucuruz (s) zea-ae *f.*
 cucută (Bot.) cicută-ae *f.*
 cucuvale, encuvea (s) noctua-ae *f.*
 cucufă (s) arca-ae *f.* riscus-i *m.*
 cucundă (v) mergere, immergere, deprimere (naves) || (a se) ~, mergi, submergere, urinare.
 cucundare (s) immersio-onis *f.*
 cucundat-ă mersuſ-a-um, demersuſ-a-um
 cucundătură (s) V. *cucundare*.
 cuget (s) cogitatio-onis *f.* conscientia-ae *f.*, religio-onis *f.*, animus-i *m.*
 cugetă (v) cogitare, meditari, considerare.
 cugetare (s) ratio-onis *f.*, sententia-ae *f.*, cogitatio-onis *f.*
 cugetător (s) homo acutus, philosophus-i *m.*
 cuhnie (s) coquina-ae *f.*, culina-ae *f.*
 culib (s) nidus-i *m.* || a face ~, nidum struere, nidulari.
 cuibări (v) incubare.
 culine (s) V. *cuinhie*.
 culirasă (s) lorica-ae *f.*
 culu (s) clavus-i *m.*, cuneus-i *m.*
 culiă (s) turris-is *f.*, rustica domus *f.*
 culbec (s) V. *cubelc*.
 culcă (v) cubare, iacere, collocare || a se ~, cumbere, cubitare || ~ pe pământ, corpus humi prosternere, ~ (steiele), occidere.
 culcare (s) cubatio-onis *f.*, mansio-onis *f.* || a merge la ~, cubitum ire, dormitum se conferre.
 culcus (s) cubile-is *n.*, latibulum-i *n.*, mansio-onis *f.*
 culegător (s) collector-onis *m.*, strictor-onis *m.*
 culege (s) legere, colligere, carpere, percipere.
 culegere (s) collectio-onis *f.*, perceptio-onis *f.*, strictura-ae *f.* || ~ de fructe, vindemiae-arum *f.* *pl.*
 culcs (s) V. *culegere*.
 culinar-ă culinaria-e.
 culme (s) fastigium-ii *n.*, vertex-is *m.* || ~ dealului, dorsum mon-

tis *n.* || ~ muntelui, culmen-inis *n.*, cacumen-inis *n.*, iugum-i *n.*
 culmină (v) in culmine esse.
 culoare (s) V. *coloare*.
 culpă (s) culpa-ae *f.*, peccatum-i *n.*, error-onis *m.*, lapsus-us *m.*
 culpabil-ă 1. noxius-a-um, sonstus || 2. reus-i *m.*
 cult-ă cultus-a-um, excultus-a-um, eruditus-a-um.
 cult (s) cultus-us *m.* (deorum), sacra publica *n.* *pl.*
 cultivă (v) (ex)colere, fovere, erudire || ~ pământul, terram moliri, humum fodere, arva *n. pl.*, exercere.
 cultivare (s) cultura-ae *f.* (agri), cultus-us *m.* (agrorum).
 cultivator (s) (agri)cultor-onis *m.*, agricolă-ae *m.*
 cultură (s) cultura-ae *f.*, eruditio-onis *f.*, doctrina-ae *f.*
 cum (adv.) quomodo, uti, ut || *nici de ~*, nequamquam || *ori ~*, utique || *după ~*, sicut, velut, uti, ut.
 cumătru (s) compater-tris *m.*
 cuminăcătura (Ecl.) communio sacra *f.*, coena sacra *f.*
 cuminle (adv.) sapiens-tis, prudens-tis
 cuminſenie (s) sapientia-ae *f.*, prudentia-ae *f.*, consilium-ii *n.*, sana mens *f.*
 cuminſi (a se) ad sanitatem reverti, ad se redire.
 cuminat-ă (s) 1. levir-i *m.*; 2. cognata-ae *f.* || adfinis-is *m.* *f.*
 cumpănă (s) tolleno-onis *m.* (*fig.*) a sta la ~, fluctuare, dubitare.
 cumpăni (v) 1. pendere; 2. ponderare, examinare.
 cumpănire (s) pensio-onis *f.*, ponderatio *f.*, libratio *f.* || *fig.* aequa mens *f.*
 cumpănit-ă expensuſ-a-um, ponderatuſ, examinatuſ.
 cumpără (v) emere, comparare, mercari (*dep.*) || ~ eſtin, parvo (pretio) emere || ~ scump, pluris emere.
 cumpărare (s) emptio-onis *f.*, comparatio *f.*
 cumpărător (s) (co)emptor-onis *m.*, comparator-onis *m.* || ~ la licitaſte, manceps-ipsis *m.*
 cumpărătoare, cumpărătură (s) mercimonium-ii *n.*, emptum-i *n.*
 cumpătat-ă abstinentia-ae *f.*, temperantia-ae *f.*, moderatio-onis *f.*, frugalitas-at-is *f.*
 cumpătat-ă frugalis-e, frugi (*indecl.*)

cumpătit-ă diruſ-a-um, terribilis-e, feruſ, acerbuſ, inhumanuſ, rigiduſ-a-um, inclemens-tis.
 cumpătit (adv.) vehementer, immodice, extramodum.
 cumal-ă (s) renovatio-onis *f.*
 cumva (adv.) circiter, forte, fortasse, aliquid ratione || *dacă ~ si*, || *dacă nu ~*, nisi.
 cunoaște (v) cognoscere, novisse || a nu ~, ignorare.
 cunoscut-ă notuſ-a-um, cognituſ-a-um || a fi ~, patere || a deveni ~, (in)notescere, palam fieri || e ~, constat (*impers.*)
 cunosțină (s) notio-onis *f.*, notitia-ae *f.*, scientia-ae *f.*, peritia-ae *f.*, experientia-ae *f.*
 cunună (s) corona-ae *f.*, sertum-i *n.* v. *serla*-ae *f.*
 cunaună (v) copulare, matrimonio iungere || a se ~, matrimonio iungi v. se obstringere, uxorem ducere.
 cununie (s) copulatio-onis *f.*
 cupă (s) calix-icis *n.*, poculum-i *n.*, cyathuſ-i *m.*
 cupeș (s) ~ *precepeș*, propola-ae *m.*, insulor-onis *m.*
 cupiditate (s) aviditas-at-is *f.*, avaritia-ae *f.*, cupiditas pecuniae *f.*
 cupolă (s) tholus-i V. *dom*.
 cuprindo (v) V. *coprinde*.
 cuprins (s) V. *coprins*.
 cupru (s) aes-ris *n.* || *de ~*, aeneuſ-a-um.
 cuptor (s) fornax-acis *m.*, furnuſ-i *m.*
 cuptor (luna lui) quintilis-is *m.*, Iuliuſ-ii *m.* (mensis).
 cură (s) cura-ae *f.* (doloris v. morbi).
 cură (v) V. *curare*.
 curabil-ă sanabile-e, qui sanari potest.
 curagtoſ-ă audax eis, fortis-e.
 curaj (s) fortitudo-inis *f.*, animuſ-i *m.* virtutis-utis *f.*, audacia-ae *f.*
 curarisi (v) curare, sanare, mederi (*cu dat.*)
 curarisire (s) sanatio-onis *f.*, curatio-onis *f.*
 curat-ă munduſ-a-um, castuſ, claruſ, puruſ-a-um.
 curat (adv.) plane.
 curăſenie (s) munditia-ae *f.* castitas-at-is *f.*
 curăſenie (Med.) purgatio-onis *f.*, clysterium-ii *n.*
 curăſi (v) ablueri, detergere, abstergere, verrere || (*religios*), lustrare.

curăſi (a se) se purgare v. emendare || ~ *pe păcate*, expiare.
 curb-ă curvatus-a-um, incurvus-a-um.
 curbă (lină) flexuosa lină, flexurana-ae *f.*
 curbă (v) (a)flexere, curvare.
 curbătură (s) flexio-onis *f.*, flexuſ-us *m.*, curvatura-ae *f.*
 curcă (Zool.) meleagris-idis *f.*, indica gallina *f.*
 curcan (Zool.) gallus indicuſ, gallopavus-i *m.*
 cureubetă (Bot.) cureubita-ae *f.*
 cureubeu (s) creuſ coelestis *m.*, Iris-idis *f.*
 cureitură (s) V. *curcitură*.
 cureh (s) lorum-i *n.*, corium-ii *n.*, habena-ae *f.*
 curechlu (s) V. *varză*.
 curent-ă usitaluſ-a-um, usu receptuſ, cotidianuſ, vulgaris *f.*
 curgător-e fluens-tis, liquiduſ-a-um.
 curge (v) fluere, currere || ~ *repede*, prorumpere || ~ *picături*, stilare || *fig.* labi, ferri, fugere.
 curgere (s) fluxio-onis *f.*, effluviu-ii *n.* || stilatio-onis *f.*
 curier (s) nuntius-ii *m.*, cursor-onis *m.*, tabellarius-ii *m.*
 curină (adv.) celeriter, cito, subito, repente, mox || *de ~*, nuper || *in ~*, propediem.
 curios-ă curiosuſ-a-um.
 curiozitate (s) curiositas-at-is *f.*, videndi s. udiu-ii *n.*
 curmă (v) elidere, cessare, interrumpere.
 curmal (pom) palma-ae *f.*
 curmală (fruct) caryota-ae *f.*, pal-mula-ae *f.*, dactylus-i *m.*
 curmare (s) cessatio-onis *f.*
 curmat-ă desituſ-a-um, finituſ-a-um.
 curmătură (s) flexura-ae *f.*, anfractuſ-us *m.*
 curmeiu V. *funie*.
 curmezis (de a) ex obliquo, de transverso.
 curpen (Bot.) ridica-ae *f.*, paluſ-i *m.*, pedamen-inis *n.*
 curs (s) cursus-us *m.*
 curs-ă V. *curge*.
 cursă (s) insidia-arum *f.* *pl.*
 cursoare (s) V. *curgere*.
 curte (s) corſ-tis *f.*, villa-ae *f.*, ca-vaedium-ii *n.* || ~ *regală*, aula-ae *f.*, arca-ae *f.*
 curtean (s) aulicuſ-i *m.*
 curteni (v) colere alqm; amplexari,

venerari, lenocinari, iuservire, apud regem obire officia.
curtenitor-e officiosus-a-um, urbanus-a-um.
curtezană (s) meretrices f.
curtier = *misit* (s) praeiorum ii m., numularius ii m.
curtoazie (s) comitasatis f., urbanitas f., affabilitas f.
curulu (Zool.) accipiter-tris m.
cusătură (s) suturae f.
cuseă (s) cavea-ae f.
cuseru-ă consocer i m., consocerus us f.
cuseri(r)e (s) affinitas-atris f., cognatio-onis f.
custode (s) custos-odis m.
custură (s) usu tritus culter-tris m.
cusur (s) vitium-ii n.
cută (s) ruga-ae f., sinus-us m.
cutare (pron.) talis-e.
cute (s) cos-otis f.
cuteză (v) audere, conari.
cutezană, cutezare (s) audacia-ae f. ~ *oarbă*, temeritas-atris f. cu ~ audacter (adv.).
cutezător-e audax-acis, temerarius-a-um.
cutle (s) arcula-ae f., cistula-ae f., capsula-ae f.
cuțit (s) culter-tri m.
cuțitaș (s) cultellus-i m.
cutră (s) muliercula-ae f.
cutreacă (v) peragrarē, (per)vagari || *celce* ~ *lumea*, peragrans-tis.

D

D, d littera = 500.

da (adv.) ita, etiam, sic est.

dă (v) dare, tribuere, donare, praebere, offerre || ~ *un semn*, (ad)monere || ~ *o lupă*, committere proelium || ~ *drumul*, dimittere || ~ *înapoi*, recedere || ~ *sufletul*, animam efflare || ~ *la lumină*, edere || ~ *într-o boală*, morbo v. in morbum delabi.
dacă (conj.) si || ~ *nu*, nisi || ~ *totuși*, si quidem || *numai* ~, dummodo.

dădă (s) mater-tris f.
dădăcă (s) nutrix-icis f.
dădăci (v) educare.
dăfin (Bot.) laurus-i f.
dăinu (v) producere, extendi, trahi (per)manere, stare.
dăinuire (s) diuturnitas-atris f., prolatio-onis f., longinquitas f.

cutremur (s) motus-us m. terrarum, terrae quassatio f.
cutremură (a se) intremiscere, contremere.
cutremurare (s) tremor-oris m., trepidatio-onis f.
cuvânt (s) verbum-i n., vocabulum-i n., dictum-i n., vox-cis f., sermo-onis m.
cuvântă (v) loqui, dicere.
cuvântare (s) dictio-onis f., sermo-onis m., oratio-onis f.
cuvântător-e loquens-tis.
cuvini (a se) decet (impers.), aequum est || *nu* ~, dedecet (impers.)
cuvnire, **cuviniță** (s) convenientia-ae f., decus-oris n., decentia-ae f., congruentia-ae f. || *găsi de* ~, visum esse.
cuvinișos-ă decorus-a-um, decens-tis, verecundus-a-um.
cuviniță (s) V. *cuventre*.
cuvint, **cuvintă** etc. V. *cuvânt*, *cuvăntă* etc.
cuvios-ă pius-a-um, religiosus, sanctus-a-um.
cuviosie (s) pietas-atris f., sanctitas, probitas f.
cvadrat, cvartir etc. V. *cuadrat*, *cuartir* etc.
cvintesență (s) quinta essentia f., extractus-us m.
cvit V. *achitai*.
cvitui (v) V. *achitai*.

dajdie (s) vectigal-is n., tributum-i n.
daib-ă albus-a-um, candidus-a-um
daltă (s) scalprum-i n., scalpr-primi m. || ~ *sculptorului*, caelum-i n.
dăitui (v) scalpere, caelare.
dămă (s) matrona-ae f.
dămb (s) tumulus-i m., collis-is m., loca superiora n. pl.
dămbă (Med.) impetus-us sanguinis m., apoplexia-ae f., resolutio nervorum f.
dănuială (s) insipientia-ae f., insantia-ae f., amentia-ae f.
dăndană (s) strepitus-us m., convitium-ii n., turbulencia-ae f. pl.
dănderetele, dănoasele (adv.) retro, inversa parte, sursum versus || *a merge* ~, in contrarium ire.
dăngăt (s) campanae sonitus-us m.
dănie (s) datum-i n., praestatio-onis f.

dans (s) saltatio-onis f., saltus us m.
dansă (v) saltare.
dansator (s) saltator.
dant, dântui V. *dans, dansă*.
dăntuitor-e saltator-trix.
dar (s) munus-eris n., || *în* ~, V. *gratias* (adv.).
dar (conj.) sed, at, vero, autem, enimvero.
darab (s) fragmentum-i n., particula-ae f.
darabană (s) tympanum-i n.
dărac (s) pecten-inis n.
dăraici (v) carminare || ~ *lăna*, lanam trahere v. pectere.
dăramă (v) diruere, delere, rescindere, excidere || *a se* ~, corrumpere, frangi, ruinis collabi.
dăramare (s) excidium-ii n.
dăramături (s) reliquiae parietinae f. pl., muri diruti m. pl.
dărapănă (v) destruere, demoliri, diruere.
dărapănare (s) demolitio-onis f., destructio f., eversio-onis f.
darăveră (s) negotia-orum n. pl., res-ei f.
dărdă (s) telum-i n., iaculum-i n., spiculum-i n.
dărdă (v) strepere, fremere, concrepare.
dărdora (s) ardor-oris m., fervor-oris m., impetus-us m.
dare (s) *bir*, vectigal-is n., tributum-i n.
dare de mână (s) opulentia-ae f., opes f.
dare de samă (s) relatio-onis f., narratio f., litterae-arum f. pl.
dărmon (s) cribrum magnum n.
darn (in) (adv.) gratis.
darnic-ă munificus-a-um, liberalis-e, largus-a-um || *a fi* ~, largiri (dep.).
dărniele (s) largitio-onis f., benignitas-atris f., liberalitas f., || *cu* ~, liberaliter (adv.).
dărui (v) donare, muneri alqd, largiri, condonare.
dăruială, dăruiere (s) V. *dar*.
dărui-ă praeditus-a-um v. onoratus donis.
dărz-ă impavidus-a-um, intrepidus, fidens audax, protervus-a-um.
dășagi (de cerșetor) pera (mendici) f.
dăscă (s) magister-tri m., praeceptor-oris m.
dăscă (v) docere, instituere, informare.
dat-ă datus, donatus-a-um.

dată (s) tempus-oris || *de o* ~, repente || *nici o* ~, nunquam || *oreo* ~, usquam || *pe* ~, exemplo, illico (adv.).
datină (s) usus-us m., consuetudio-inis f., mos-oris m.
dativ (s) datus v. commendativus casus m.
dator-e debitor-oris m., obaeratus-i m.
dătoră () debere alci (pecuniam, salutem).
dătorii (v) V. *dătoră*.
dătorie (s) 1. officium-ii n., munus-eris n., opus-eris n.; 2. aes alienum || *a lua pe* ~, emere non praesentibus nummis || ~ *de timpului*, pensum-i n. || *a-și face* ~, officium praestare v. colere || *e o* ~, oportet || *este* ~ *noastră*, nostrum est (cu inf.) *numi, tuam est*.
datornic (s) debitor-oris m.
dăulă (v) (de)fatigare, lassare.
daună (s) damnum-i n., calamitas-atris f., malum-i n.
dăunător-e nocens-tis, noxius-a-um, damnosus, malus.
dăuri (v) inaurare, auro tegere.
davalma (adv) communiter, conjunctim, promiscue.
de=despre de (cu abl.).
de=de către a, ab.
de=acea ideo, idcirco, propter ea, eū de causa.
de=dacă V. *dacă*.
deabla vix, demum, aegrē (adv).
de a dură (a cădea) ruere (in perniciem).
deajuns satis || *a fi* ~, sufficere (ad v. in alqd).
deal (s) collis-is m., tumulus-i m.
dealungul secundum (cu acc.).
de a mânăntui (cu) diligentissime (adv.).
deapănare (adv.) semper.
deasemenenă (adv.) aequē, similiter, pariter.
deasupra super, supra (prep.).
deavalma V. *davalma*.
debarcă (v) 1. appellare classem ad...; 2. expungere alqm in litore.
debarcader (s) aditus-us m., accessus-us (maritimus) m.
debil-ă debilis-e, tennis-e, exilis-e, invalidus, languidus, imbecillus-a-um.
debit (s) venditio-onis f.
debitant (s) venditor-oris m.
debitor (s) V. *datornic*.
debordă (v) redundare, abundare

amnis abundat.

decădea (v) degenerare, declinare, collabi, corruere.

decădență (s) rerum inclinatio *f.*, ruina-ae *f.*, interitus-us *m.*

decădere (s) ~ *morautilor*, morum pravitas-atris *f.*

decăpita (v) decollare, caput abscedere, collum secare.

decăt (conj.) quam.

deco? cur? quare?

desl quamquam.

decădă mortuus-a-um.

decembre december-bris *m.* (mensis).

decemvir decemvir-i *m.*, decemvir-orum *m. pl.*

decemvirie *V. decembre.*

decănt-ă decens-tis.

deceptiune (s) captio-onis *f.*, error-oris *m.*, deceptio *f.*

deces (s) mors-tis *f.*, obitus-us *m.*, discessus-e vita.

decemvire *V. decembre.*

deci (conj.) igitur, ergo, itaque, quare, quam ob rem.

decide (v) decernere, decidere, constituere, diiudicare.

decima (v) decimare, lacerare.

decimal-ă decimalis-e.

decis-ă certius-a-um, haud dubius, confidens, promptus, plenus consilii || *sunt* ~, certum mihi est.

decizlune (s) 1. decretum-i *n.*, iudicium-ii || 2. animi praesentia-ae *f.*, fortitudo-inis *f.*, consilium-ii *n.*

deciziv-ă supremus, ultimus-a-um.

declamă (v) declamare, pronuntiare, recitare, canere.

declamare (s) declamatio-onis *f.*, dicendi ratio-onis *f.*

declamator (s) declamator-oris *m.*, clamator-oris *m.*; rabula-ae *m.*, scholasticus-i *m.*

declară (v) declarare, proferre, exponere, pronuntiare, dicere.

declarațiune (s) dictum-i *n.*, declaratio-onis *f.*, significatio-onis *f.*

declină (v) 1. declinare, derivare; 2. avertere, repellere.

declinare (s) declinatio-onis *f.*, flexus-us *m.*

declinatiune *V. declinare.*

decoloră (v) decolorare, colorem auferre || *a se* ~, decolorari.

decor (s) decorum-i *n.*, decus-bris *n.*

decoră (v) decorare, ornare, exornare, excolere.

decorare (s) (ex)ornatio-onis *f.*, ornatus-us *m.* (portarum).

decorație (s) distinctio-onis *f.*, insignae-is *n.*, insignia-ium *n. pl.*

decret (s) decretum-i *n.*, consultum-i *n.*, scitum-i *n.* (plebis).

decretă (v) decernere, sancire, sciscere (legem).

decretare (s) ea quae patres censuerunt.

decurge (v) manare, fluere, venire (ex), oriri (ab).

de curând (adv) modo, denique.

de curs (s) cursus-us *m.*, lapsus-us *m.*, curriculum-i *n.*

dedă (*a se*) inservire, se dare alicui rei, se tradere in rem.

dedare (s) assuetudo-inis *f.*, usus-us *m.*, institutum-i *n.*

dedat-ă deditus-a-um, assuetus, assuefactus-a-um.

de demult (adv) diu, antiquitus (*adv.*).

de desubt (adv) infra (*cu acc.*).

dedică (v) dedicare, consecrare || *a se* ~, se dedere (studio), inservire (artibus) *V. a se dedă.*

dedicare, dedicație (s) dedicatio-onis *f.*, consecratio-onis *f.* || ~ *pe o carte*, nuncupatio-onis *f.*

de dimineață (adv.) manē.

deduce (v) repetere, deducere, inferre.

deducere, deducție (s) deductio-onis *f.*, demonstratio-onis *f.*

dedulci (*a se*) assuescere (aliqua re), consuescere.

dedus-ă deductus-a-um, adductus, repetitus-a-um.

dețaimă (v) maledicere, vituperare, diffamare, infamare.

dețaimare (s) calumnia-ae *f.*, vituperatio-onis *f.*, dedecus-oris *n.*, ignominia-ae *f.*, contumelia-ae *f.*

dețaimat-ă infamis-e, infamatus-a-um, vituperatus.

dețaimător (s) vituperator, obtrector, calumniator *m.*

dețai că (v) deducere, detrahēre (de aliqua re).

dețavoare (s) iniquitas-atris *f.*

defavorabil-ă iniquus-a-um, adversus, alienus-a-um.

defect (s) vitium-ii *n.*, error-oris *m.*, peccatum-i *n.*

defectiv-ă mancus-a-um, non integer-gris-e.

defectuos-ă viliosus-a-um, mendosus, imperfectus-a-um.

defei (adv) minimē, nequaquam, haudquaquam.

defensiv-ă 1. || *răsboiu* ~, bellum quod defenditur; 2. || *alianță* ~,

foedus ad bellum defendendum initum: || 3. *arme* ~, arma quis corpus tegitur; 4. || *mijloc* ~, praesidium-ii *n.*

defensivă (s) (*a lua*) quae ad rem defendendam usui sunt parare.

defensor (s) defensor, propugnator, propulsator-oris *m.*

deferi (v) deferre, transferre, iniungere (alci laborem).

deficiet (s) lacuna-ae *f.*

defila (v) decurrere, traduci, modum militari ire *v.* decurrere.

definii (v) definire, describere, definitionem explicare, verbis designare.

definit-ă definitus-a-um, constitutus, stabilis-e, ratus-a-um.

definițiune (s) definitio-onis, descriptio-onis *f.*

definitiv-ă definit(ivus), certus, firmus, stabilis-e.

deforma (v) deformare, depravare, alterare.

degeaba (adv) frustra.

degeneră (v) degenerare, desciscere.

degenerare (s) degeneratio-onis *f.*

degenerat-ă degeneris.

degeră (v) congelare, gelascere, glaciare.

degerat-ă (con)gelatus-a-um, gelurigen-tis, glaciatus.

deget (s) digitus-i *m.* || ~ *mare*, pollex-icis *m.* || ~ *arătător*, index-icis *m.* || ~ *mijlociu*, medius-ii *m.* || ~ *inelar*, annularius-ii *m.* || ~ *mic*, auricularius-ii *m.*

deghiza (*a se*) mutato vestitu occultari, alienam vestem sumere *v.* induere.

deghizare (s) vestitus-us alienus *m.*

deglutițiune (s) deglutitio-onis *f.*

degrabă (adv) celeriter, cito.

deja (adv) iam || ~ *de mult*, iam pridem, iam dudum, iam diu.

dejuca (v) eludere, deludere (pugnam).

dejuğă (v) disiungere, abiungere (iuvencos).

dejun (s) (*primul*) ientaculum-i *n.* || *al 2-lea* ~, prandium-ii *n.*, meridianus cibus.

dejună (v) 1. ientare, ientaculum sumere; 2. prandere, pransitare.

dejurnă (*a fi*) in statione esse, excurias agere || ~ *noaptea*, excurias agere.

de la (*prep.*) a, ab, de (*cu abl.*).

de lângă apud (*cu acc.*).

delăsă (v) dimittere, deponere, a-

bicere, relinquare, discedere a re, deserere alqm, deficere ab alqo.

delator (s) accusator, delator-oris, index *m.*

delectă (v) delectare || *a se* ~, delectari aliqua re.

delegă (v) delegare, mandare, mittere, allegare (*ca particular*).

delegat legatus-i, orator-oris *m.*

delegațiune (s) (de)legatio-onis *f.*, delegatum-i *n.*

delin (*Zool.*) delphinus-i *m.*

delibera (v) deliberare, consultare, consilere (de), tractare (de).

deliberare (s) deliberatio-onis *f.*, consultatio-onis *f.*

delicat-ă lepidus-a-um, tener-a-um, mollis-e, lautus-a-um.

delicateță (s) affabilitas-atris *f.*, tenuitas *f.*, elegantia, lepos-oris *m.*

delicios-ă suavis-e, amoenus-a-um, incundus, voluptarius-a-um.

delicioz (s) deliciae-arum *f. pl.*, voluptas-atris *f.*

delict (s) delictum-i *n.*, peccatum-i *n.*, noxa-ae *f.*, malefium-ii *n.*

delimită (v) terminare (de)limitare.

delimitare (s) delimitatio-onis *f.*

delir (s) delirium-ii *n.*, deliratio-onis *f.*, insanitia-ae *f.*, amentia-ae, dementia-ae *f.*, furor-oris *m.*, vecordia-ae *f.* || *in* ~, furens-tis.

deliră (v) ineptire, delirare, insanire, furere, aliena loqui, despere.

delia-ă strenuus-a-um, fortis-e.

delos-ă, deluros-ă clivosus-a-um, montuosus-a-um.

deită (s) delta-ae *f.*

demască (s) personam capiti alcis detrudere || *fig.* animum alcis (de)nudare.

dement-ă demens-tis, amens-tis, insanus-a-um.

demers (s) ratio-onis *f.*, consilium-ii *n.* || *a face* ~, consilium convocare.

demisiună (v) deponere officium, magistratu abire, se abdicare.

demisionare, demisiune (s) (de)missio-onis *f.*, abdicatio muneris.

demu-ă dignus-a-um || ~ *de laudă*, laudabilis-e || ~ *ae respect*, venerabilis-e || ~ *de plâns*, flebilis-e.

demonitate (s) dignitas-atris *f.*, auctoritas-atris *f.*

demonerat popularis-e, civitatis fautor.

demon (s) daemon-onis *m.*, genius-ii *m.* || ~ *reut*, diabolus-i *m.*

demonstra (v) demonstrare, osten-

dere, probare, aperire.
demonstrare, demonstrație (s) argumentatio, probatio, demonstratio f.
demonstrativ-ă 1. demonstrativum genus; 2. pronomen articulare.
demoraliză (v) corrumpere, mores vexare; 2. fig. percellere alqm.
demoralizare, demoralizator V. corupere, coruptor.
de mult (adv.) dudum: iam dudum.
denegă (v) (de)negare, infirmari alqd.
denegare (s) denegatio-onis f., infirmatio-onis f.
densitate (s) densitas-atris f.
denuim (v) nomen dare, nominare, appellare.
denumire (s) nomen-inis n., nominatio-onis f., appellatio f., nomenclatio f., nuncupatio f., vocabulum-i n.
denunși (v) indicare, denunciare, declarare, patefacere, sceleris arguere v. monstrare.
denunșare (s) indicium-ii n., denuntiatio-onis f., declaratio f.
denunșator (s) index-icis m., delator, accusator-onis m.
de oare ce quia, cum, quoniam.
deobște vulgo, plerumque.
deocamdată interim, ad tempus, interea.
deochiă (v) fascinare.
deochiat-ă fascinatus-a-um.
deochiu (s) fascinatio-onis f.
deodată subito, simul.
deopotrivă (adv.) pariter.
de ordin plerumque V. *deobște*.
deosebi (v) distinguere, seponere, discludere || *a se* ~, discernere (victos a victoribus).
deosebire (s) discrimen-inis n., distinctio-onis f. || *cu* ~, imprimis (adv.) || *mai cu* ~, potissimum (adv.).
deosebit-ă 1. diversus-a-um, dissimilis-e, varius; 2. distinctus, separatus-a-um; 3. praecipuus-a-um V. *inseminat-ă*.
deosebit (adv.) separatim, distinctim v. distincte.
depănă (v) glomerare, evolvere (fusus).
depănătoare (s) rhombus-i n., alabrum-i n., girgolis-i m.
depăreior (cam) longulă, longisculă (adv.).
depărta (v) removere, amovere, relegare, propulsare || *a se* ~,

digredi (*dep.*) secedere, discedere, abire.
depărtare (s) distantia-ae f., remotio-onis f. || *din* ~, procul, eminus (adv.).
depărtat-ă longinquus-a-um, distans-tis, remotus-a-um.
departe (adv.) latē, longē || *de* ~, a longinquo || *de* ~ și *de aproape*, *eminus...* cominus (adv.) || *a fi depărtat* abesse || *cât de* ~? quatenus? || *cât de* ~ *se cade*, *dumtaxat* (adv.).
depăși (v) transgredi, transire, superare, excedere alqm.
dependent-ă pendens ex alqo, subiectus-a-um, alci serviens.
dependență (s) oboedientia-ae f., servitus-utis f.
depinde (v) dependere, in potestatem alcis esse, serviri alci || ~ *de*, in manu alcis esse.
deplage (v) (de)pingere, describere (hominum mores).
deplânge (v) deflare, lacrimare, gemere, lamentari.
deplângere (s) deploratio-onis f.
deplasă (v) loco suo movere.
deplin (adj.) perfectus-a-um, absolutus-a-um.
deplin (adv.) planē, omnino, integre.
deplinătate (s) integritas (valetudinis) f.
deploră V. deplânge.
deplorabil-ă miser-a-um, miserabilis-e, miserandus-a-um.
deponent-ă (*Gram.*) deponens (verbum).
deportă (v) deportare, ex civitate expellere, expatria eicere, exsilio afficere, in exsilium relegare.
depon, depozit (s) horreum-i n.
depravă (v) corrumpere, depravare, vitare, pervertere.
depravare (s) corruptio-onis f., depravatio f., improbitas-atris f., perversio-onis f., corruptela-ae f.
deprimă (v) deprimere, affligere animos.
deprimare (s) animi demissio, tristitia-ae f.
deprinde (v) assuefacere alqm alci rei, imbuere alqm rē || *a se* ~, assuescere, assuefieri rē, exercere, solvere (*s. dep.*).
deprindere (s) consuetudo-inis f., mos-oris m., institutum-i n., exercitium-ii n.
depun (v) 1. deponere; 2. se abdicare (magistratu).

depunere (s) 1. depositio-onis f.; 2. *depozitie jur.*, testimonium n.
deputat (s) legatus-i, orator-onis m.
deputațiune (s) legatio-onis f.
deranjă (v) turbare, impedire, interpellare (epulas ludis).
deranj(ament)are (s) perturbatio-onis f., interpellatio-onis f., impedimentum-i n.
derbedeu (s) nebulo-onis m., nequam (*ludicr.*).
deregător (s) magistratus-us m., administrator m.
deregătorie (s) magistratus-us m., administratio-onis f.
doretic (s) dispoñere, ordinare, ex ordine collocare.
derelicare (s) compositio, dispositio, ordinatio-onis f.
derivă (v) fluere (ex), manare, oriri *v. ex. (abl.)*.
derivate - ațiune (s) derivatio-onis f., deductio, declinatio f., derizune (s) derisio-onis f., ludificatio f., ludibrium-ii n., cavillatio-onis f., contumelia-ae f.
derizoriu-e ridiculus-a-um, ridendus-a-um.
des-ă 1. densus-a-um; 2. frequens-tis.
des (adv.) saepe, saepius, saepissime.
desagi (s) bissaccium-ii n., mantica-ae f., pera-ae mendicis.
desamăgi (v) errorem alci eripere v. auferre, ab errore avertire.
desamăgit-ă erratum suum agnoscens-tis.
desanțat-ă libidinosus-a-um, dissolutus-a-um.
desaprobă (v) abnuere, improbare, dissuadere.
desărcină (v) liberare, exsolvère, expedire, exonérare, levare.
desarmă (v) armis exuere v. spoliare, desarmare.
desarmat-ă inermis-e, exarmatus-a-um.
desastros-ă pestifer-a-um, calamitosus, exitiosus, funestus-a-um.
desastru (s) calamitas-atris f., clades-i f., plaga-ae f.
desăvârși (v) perficere, finire, absolvere, consummare.
desăvârșire (s) perfectio, absolutio, peractio, consummatio f.
desăvârșit-ă connectus, perfectus, absolutus, peractus-a-um.
desăvârșit (*in chip*) adv. perfecte, absolute, omnino, prorsus, planē.
desbăcă (v) solvere, dissolvere, laxare.

desbăcă (v) deducere, desuefacere.
desbăcat-ă desuētus-a-um, desuefactus-a-um.
des(s)băcă exponere in littore. V. *debarcă*.
desbate (v) deliberare, disputare, exquirere (causam).
desbătut-ă exquisitus-a-um, controversus, disputatus-a-um.
desbină (v) disingere, separare, discedere, dirimere || *a se* ~, dissentire, dissidere, inimicitias suscipere.
desbinare (s) discordia-ae f., dissensio-onis f., dissidium-ii n.
desbinat-ă discors-dis, dissensientis-tis.
desbrăcă (v) exuere (alqm vestē), detrahère (alci vestem) || *a se* ~, exuere (vestem).
desbrăcare (s) vestium depositio f.
desbrăcat-ă exutus-a-um, nudatus, deposita veste.
desbrobodi (v) aperire, detegere, patefacere.
descăeră (v) explicare, extricare.
descăie (v) solvere, expedire, explicare.
descăleacă (v) equo descendere, desilire ex equo.
descălecare (s) descensus-us m. || *fig.* coloniae deductio f.
descăleacătoare (s) V. *descălecare* (*fig.*).
descăiță (v) discalecare, exscalecare, detrahère soccos || *a se* ~, exscaleari, soleas demere.
descântă (v) decantare, incantare.
descântare, descântat (s) incantatio-onis f.
descântătură (s) V. *descântare*.
descântec (s) incantatio-onis f., incantamentum-i n.
descăpătănă (v) V. *decaolă*.
descăpătănare (s) V. *decapitare*.
descărcă (v) exonérare, onere levare, deponere onus || ~ *o corabie*, exinanire navem || ~ *grâne*, exponere frumentum.
descărcare (s) exonératio-onis f.
descărcătură (s) V. *descărcare*.
descătărămă (v) fibulos solvere.
descătura (v) calenas solvere, liberare, vincula rumpere || *in libertatem* se vindicare.
dependent-ă 1. oriundus-a-um, ortus, prognatus ab alqo || 2. progenies-ei f., stirps-is f., filius-a, posteri m. pl.
descendență (s) genus-eris n., pro.

genies, propago-inis *f.* origo-inis *f.*
descerni (v) lugubrem vestem depōnere, lugubria exuere.
descheiā (v) (dis)solvēre, aperire, exhibulare.
deschide (v) aperire, patefacere, (ex)pandere || ~ *gura*, os deducere || *a se* ~, aperiri, patefieri, dehiscere.
deschigă (*a se*) (dis)solvi, dilui, liquefieri, laxari, enodari.
deschingu (v) equum discingere.
deschis-ă apertus, patens, pervius-a-um, patefactus || ~ *ca culoare*, clarus-a-um.
deschizătură (s) rima-ae *f.*, foramen-inis *n.*, exitus-us *n.*
desclăi (v) explicare (chirographum, inscriptionem).
desceinde (v) *V. coborî*.
descinge (v) discingere, rescingere equum.
descoins-ă discinctus-a-um.
desclie (v) deglutinare.
descleştă (v) (re)laxare, dissolvēre, liberare.
descoase (v) dissuere (vestem).
descoaj (v) glubere, deglubere, delibare, decorticare, desquamare, corticem detrahēre.
descoloră(re) *V. decoloră(re)*.
descompune (v) (dis)solvēre || putrefacere || *a se* ~, resolvi, putrescere, nabescere.
descompunere (s) solutio-onis *f.*, dissolutio, corruptio *f.*, tabes-is *f.*, putredine-inis *f.*
desconcentră (v) liberare, dimittere exercitum.
desconsideră (v) contemnere, despiciere, repudiare.
descoperi (v) detegere, (de)nudare, aperire, reperire, patefacere, invenire || ~ *de parte*, prospicere v. prospectare || *a se* ~, caput aperire.
descoperire (s) detectio-onis *f.*, revelatio-onis, inventio-onis *f.*
descoperit-ă apertus, nudus, detectus, manifestus, inventus-a-um.
descoperitor-e inventor-trix.
descocerat-ă insanus-a. mente caput-a-um, amens, demens.
descreşte (v) de(s)crescere, diminui-(re)-i (capite).
descreştere (s) detractio, diminutio, defectio-onis *f.*
descreşi (v) erugare, rugas explicare, rugarum minus facere.
descrie (v) describere, persequi

(*cep.*), depingere (vitam), exponere, narrare.
descriere (s) descriptio-onis *f.*
descriptiune (s) *V. descriere*.
desculă (v) discludere, recludere.
desculare (s) apertio-onis *f.*, reseratus-us *m.*
descuiat-ă reclusus-a-um, apertus, reseratus-a-um.
desculere (s) *V. desculare*.
desculetoare (s) *V. clanţă*.
descult-ă excalceatus-a, discalceatus-a.
descuţi (v) discalceare, excalceare.
descurajă (v) animum alcis frangere v. debilitare; minuere, reprimere conatus.
descurajare (s) animi infractio-onis, demissio, defectio *f.*
descurajăt-ă afflictus-a-um, (in)fractus, demissus, percussus, animo consternatus-a-um.
descură (v) explicare, exsolvēre.
descurcare (s) explicatio-onis *f.*, interpretatio-onis *f.*
descusut-ă dissutus-a-um.
desdaună (v) damnum alci praestare, damna suppere, quæstum resarcire, iacturam rei restituere.
desdaunare (s) pensatio-onis *f.* *V. despăquibire*.
des de dimineaţă (adv.) multum mane.
desdoi (v) dividere, explicare, expandere.
deseară (adv.) vespere, vesperi, sero, sub vespērum, post solis occasum, sole occidente.
deseca (v) (des)sicare (fontes).
desecat-ă (des)sicatus-um, aridus-a-um, torridus-a-um.
desela (v) ephiptum demere v. elumbere.
deselat-ă elumbis-e, delumbis-e || *pe* ~, sine strato.
desemna (v) designare, significare, demonstrare, indicare.
dese(m)n (s) descriptio-onis *f.*, adumbratio-onis *f.*
desenă (v) 1. describere, exprimere; 2. delineare, adumbrare.
deseorî (adv.) saepe.
desert (s) vacuum-i *n.*, vacuitas-atī *f.*, inanis-atī *f.*, loca deserti *n. pl.*, regio vasta *f.*, solitudo-inis *f.*
desert-ă desertus-a-um, vastus, incultus, inanis-e, vacuus-a-um, || *zadarnic*, vanus-a-um.
desert (în) *in* *zadar*, frustra, ne-

quiquam *V. degiaba* || (*adv.*) incassum, inaniter, inutiliter.
desertă (v) vacuare, vacuificare, exhaurire v. exsiccare (amphoram).
desertăciune (s) vanitas-atī *f.*, inanis-atī *f.*
desertare (s) evacuatio-onis *f.*
desface (v) (dis)solvēre, deficere, seingere || ~ *picul*, vincula epistulae laxare || *a se* ~, (de)hiscere.
desfacere (*de mar-ă*) venditio-onis *f.*, mercatus-us *m.*
desfăgă (v) fasciis solvere.
desfăgură (v) explicare, devolvēre, retorquere.
desfăgurare (s) explicatio *f.*, retorsio-onis *f.*
desfăta (v) 1. delectare, oblectare; 2. || *a se* ~, delectari alqū re, gaudere (*s. dep.*) laetari, laetitiam capere.
desfătare (s) deliciae-arum *f. pl.*, delectio *f.*, oblectamentum-i *m.*, voluptas-atī *f.*
desfătător-e amoenus-a-um, lepidus, laetus.
desfătui (v) dehortari (*dep.*), dissuadere, deterrere ab, avertere, revocare ab.
desfătuire (s) dissuasio-onis *f.*
desfide (v) provocare, lacerare, periculum adire v. subire.
desfidere (s) provocatio-onis *f.*
desfligă (v) formam mutare, alterare, deformare, corrumpere, depravare, faciem confondere.
desfigurare (s) facies confusa *f.*
desflinţi (v) tollere, abrogare, abolere, antiquare legem.
desfintare (s) abrogatio-onis *f.*, abolitio-onis *f.*
desfoia (v) foliis nudare.
desfrănă (v) 1. frenos equo detrahēre; 2. in libidinibus laetare v. trahere alqm || *a se* ~, luxuriari, luxuriā diffundere, in libidinibus se effundere.
desfrănare (s) intemperantia-ae *f.*, luxuria, libido-inis *f.*
desfrănat-ă intemperans-tis, luxuriosus-a-um, effusus, effrenus, libidinosus-a-um.
desfrău (s) luxuries-ei *f.*; bacchatio-onis *f.* *V. desfrănare*.
desfrunzi (v) *V. desfoia*.
desfundă (v) 1. eicere fundum; 2. fundum vasis effringere v. perforare.
desfundarea (*pământului*) fossio-onis *f.*

desghet (s) congelatio-onis *f.*
desghetă (v) regelare, solvere (nives) || *a se* ~, regelari, solvi, liquescere.
desghetăt-ă 1. regelatus-a-um, solutus-a-um; 2. *fig.* ingenuus-a-um, fortis-e.
desghlocă (v) nucleare, valvulis eximere, decorticare, expurgare.
desgolî (v) (de)nudare, delegere, aperire.
desgrădi (v) dissepire (vallum).
desgrădiăt-ă disseptus-a-um.
desgropă (v) effodere, eruere, detegere, refodere.
desgropare (s) effossio-onis *f.*
desgropăt-ă effossus-a-um, erutus-a-um.
desgust (s) taedium-ii *n.*, fastidium-ii *n.*, (*cu genet.*).
desgustă (v) fastidire, fastidium afferre || *a se* ~, taedio laborari, satietate affici, indignari (*dep.*).
desgustător-e fastidiosus-a-um, sordidus-a-um.
deshămă (v) equos abiungere.
desi (conj.) quamquam, etsi, etiamsi.
desime (s) densitas-atī *f.*
desinfecă (v) odorem gravem tollere v. sanare.
desinfecăt-ă purgatus-a-um.
desinteresă (*a se*) se abstinere, se continere.
desinteresăt-ă abstinentis-tis, continens-tis || *in mod* ~, abstinenter, innocenter.
desiră (v) (dis)solvēre, destruere, diffingere, textă solvere.
desirăt-ă (dis)solutus-a-um.
desis (s) virgultum-i *n.*, silva densa *f.*
desistă (*a se*) desistere (*de v. ab.*).
desistare (s) concessio-onis *f.*, remissio-onis *f.*
desjughă (v) boves diugere v. disjungere a carro.
deslănă (v) *V. destrămă*.
deslănţui (v) se vire, excitare accendere (proelium).
deslănţuire (s) effrenata vis *f.*, insectatio-onis *f.*
deslănţuit-ă solutus, incitatus, incensus-a-um.
deslegă (v) solvere (vincula) || ~ *de păcate*, absolvere || ~ *de jurământ*, iururando liberare.
deslipi (v) disjungere, solvere, separare, vellere, abscindere || *a se* ~, se disjungere.
desluşi (v) explicare, explanare, exponere scriptum.

deslăşire (s) explicatio f., explanatio-onis f. || *a cere* ~ rationem requirere.
deslăşit-ă explicatus-a-um || (*adv.*) planē, clare, dilucide, distincte, perspicue.
desmăniă (v) lenire iram alcis || *a se* ~, iram deponere.
desmăţare (s) propadium-ii n.
desmăţat-ă propudiosus-a-um.
desmembră (v) membra distrahere || *fig.* dividere imperium.
desmembrat-ă distractus-a-um || *fig.* sparsus-a-um, lacerat-um.
desmoşi (v) a vertigine reducere.
desmetice a excors-dis.
desmetici (v) torpore excitare, animas concitare || *a se* ~, e vertigine reduci.
desmierdă (v) (sub)blandiri (*dep.*) || *a se* ~, indulgere (libidini).
desmierdare (s) delectatio f., oblectatio f., voluptas-atīs f.
desmierdat-ă corruptus, libidinosus, lascivus-a-um.
desmişi (v) refellere, refutare, redarguere.
desmişire (a *da*) infitias ire.
desmormintă (v) V. *desgropă*.
desmorî (v) fovere, torpore liberare, egelare.
desmoşeni (v) exheredare, exheredem facere v. scribere.
desmoşenit-ă exheredatus-a-um || *fig.* orbatas, spoliatus.
desnădădul (v) desperare, spem rei tollere.
desnădădui a desperatus, destitutus-a-um, omni spē orbatas, ab omni spē derelictus, extremus-a-um.
desnădejdie (s) desperatio-onis f., extremitas-atīs f.
desnodă (v) nodum solvere, enodare.
desnodămint (s) exitus-us rerum || ~ *piesei*, fabulae clausula f.
desnodat-ă solutus-a-um.
desnobieinui (v) dedocere, desuefacere, desuescere.
desnobieinute (s) desuetudo-inis f.
desnobieinuit-ă desuetus-a-um, desuefactus-a-um.
desonoră (v) dedecorare, ignominia afficere, dedecori esse (*cu dat.*), labem aspergere.
desonorare (s) opprobrium-ii n., dedecus-ōris n., infamia-ae f., probrium-i n., ignominia-ae f.
desonorant-ă ignominiosus, flagi-

tiosus-a-um, turpis-e, probrosus-a-um.
desonorat-ă dedecoratus-a-um, infamis-e, famosus.
desordine (s) confusio-onis f., perturbatio-onis f.
desordonat-ă inordinatus-a-um, incompotus, inordinatus, confusus, perturbatus-a-um.
desorganiză (v) turbare, confundere (agmen).
despachetă (v) expedire (sarcinas).
despăgubi (v) damna suplere, compensare, V. *desdăună*.
despăgubiro (s) indemnitas-atīs f., (compensatio-onis f.).
despărţente (s) divortium-ii n.
despărţi (v) separare, seingere, secernere, segregare, dispertiri (*dep.*) || *a se* ~, discedere se, digredi, abire, dissociari, seingi, separari.
despărţire (s) separatio-onis f., dissociatio f., seiunctio f., segregatio-onis || divortium-ii n.
despărţitură (s) claustra-orum n. pl., paries-ētis m., sepi-mentum-i n.
despeceotui (v) resignare, solvere, sigillum frangere.
desperă (v) V. *desnădădui*.
desperare, desperat V. *desnădejdie*, etc.
despică (v) findere, (dis)scindere, rumpere || *a se* ~, findi, se findere, scindi, fatiscere, dehiscere.
despicat-ă fissus-a-um.
despicătură (s) fissura-ae f.
despiedică (v) pedicā solvere.
despletă (v) displicare, relaxare, retorquere.
despleit-ă displicatus, retortus, relexus-a-um.
despolă (v) spoliare, deglubere || ~ *de haine*, (de)nudare || ~ *de păr*, glabrare || ~ *a piele*, pellem detrahere || *fig.* spoliare, privare, orbare, rapere.
despopulă (v) vacuefacere, urbem civibus exhaurire.
despopulare (s) vastatio-onis f.
despot (s) tyrannus-i m.
despotie (s) tyrannicus-a-um, superbus-a-um.
despotism (s) regnum v. imperium n., tyrannis-idis f., superbia-ae f., licentia-ae f.
despovăra (v) despovărare etc., V. *descără* etc.
despovăţui-lre etc. V. *desfăţui* etc.

despre (prep.) = *de* (cu *abl.*).
despreţ (s) contemptus-us m., fastidium-ii, despicientia-ae f.
despreţui (v) contemnere, spernere, fastidire, dispicere || *a si* *despreţui*, contemptui esse.
despreţuire (s) V. *despreţ*.
despreţuit-ă spretus-a-um, contemptus-a-um.
despreţuitor 1. spretor, contemptor-onis m.; 2. fastidiosus-a-um, superbus-a-um.
despreună (v) dissolvere, disiungere, seingere, dissociare.
despreunare (s) discidium-ii n., seiunctio-onis f.
desprinde (v) demere, solvere, laxare, vellere postes a cardine.
desprins-ă decussus-a-um, solutus, deiunctus-a-um.
despuia-re etc. V. *despolă-are* etc.
desrădăcină (v) eradicare, extirpare (arbores).
desrădăcinare (s) exsirtipatio-onis f.
desrobi (v) liberare (servum), manumittere.
desrobro (s) manumissio-onis f.
desrobit-ă e servitute liberatus-a, manumissus-a.
desrobitui (s) libertus-i m.
desrucei (v) retorquere, revolvare.
desruceit-ă retortus-a-um.
destăinu (v) delegere, aperire, patefacere, proferre, evulgare, palam facere.
desteleni (v) extricare, colere agrum.
destelenire (s) cultura-ae f.
destelenite (s) (*ogoare*) culla novella n. pl.
destept-ă vigil-is, sagax-cis, ingeniosus-a-um, acutus-a.
desteptă (v) clere, excitare, a somno expellere || *a se* ~, evigilare, expergi, e somno suscitari.
desteptăciune (s) prudentia-ae f., calliditas-atīs f., solertia-ae f., ingenium-ii n.
desteptare (s) vigilantia-ae f., expergefactio-onis f.
destepiat-ă experrectus-a, expergefactus-a, somno solutus-a-um.
destilă (v) V. *distilă*.
destin (s) fatum-i n., fata-orum n. pl., sors-tis f., necessitas-atīs f.
destină (v) destinare alci, addicere alci alqd.
destinat-ă destinatus-a-um, addictus-a-um, natus ad, reservatus ad rem.

destinaţiune (s) 1. finis-is m., munus-ōris n.; 2. pars-tis f., fortuna-ae f.; 3. officium-ii n.
destinde (v) dilatare, extendere, destindere; producere.
destitui (v) loco movere, ex officio amovere, magistratu alqm exuere v. depellere v. deicere.
destituire (s) amotio ordinis.
destituit-ă magistratu deiectus-a v. depulsus-a.
destoinic-ă aptus-a-um, dignus, idoneus, capax-cis.
destoinicie (s) facultas-atīs f., capacitas f., habilitas-atīs f.
destrăbălă (a *se*) lascivus v. protervus-a esse.
destrăbălare (s) libido stupri f., mali mores m. pl., nequitia-ae f., lascivia-ae f.
destrăbălăt-ă delicatus-a-um, lascivus, protervus-a-um.
destrămă (v) filatim solvere v. distrahere.
destul (adv) satis, affatim || *mi-e* ~, satis habeo, sufficit.
destupă (v) relinere, returare (aures), aperire (ollam).
destupat-ă apertus-a-um.
desuechiat-ă immoderatus-a, effrenatus, lascivus-a.
desugubină (s) V. *amendă*.
desumilă (v) delumere, tumorem sanare v. lenire.
desumi (v) V. *despărţi*.
desunire (s) discordia-ae f.
de sus (adv) supra, superne.
de sub (*de*) infra.
desvăli (v) V. *desveli*.
desvălui (v) aperire, nudare, patefacere, revelare alqd.
desvăvă (a *se*) acatit incunilē.
desvâi (s) desuetudo-inis f.
desvâia (v) dediscere alqd, dedocere alqm alqm re || *a se* ~ *de*, oblivisci, desuescere.
desvâiat-ă desuetus-a, desuefactus-a.
desveli (v) evolvere, d. tegere, aperire, revelare, nudare || *a se* ~, nudari, sese ostendere.
desvinovăţi (s) disculpare, purgare, excusare, iustificare.
desvoită (v) (a *se*) edisserere, explicari, evolvi.
desvoitare (s) evolutio-onis f., explicatio f.
desvoiat-ă solutus-a-um, explicatus, evolutus-a-um.
deszlee (a *se*) revocare, retractare,

rescindere dicta.
detasă (v) V. *desface*, *deslupl*.
deterioră (v) depravare, corrumpere, alterare.
determină (v) 1. (limită) finire, determinare, statuere; 2. ~ pe, impellere, induce, persuadere alqm.
determinare (s) 1. definitio-onis f.; 2. consilium-ii n.
determinativ-ă finitus (articulus).
detestă (v) aversari, detestari, abhorrere alqm.
definiator-e po sessor-oris m.
define (v) possidere, habere, tenere.
defnut (cei) (s) captivus-a-am.
detrenbă (om) honestus, verecundus, decorus, decens homo.
detronă (v) deturbare, regno spoliare.
detună (v) fulmine icere, intonare.
detunare (s) fragor-oris m.
detunătură (s) V. *detanare*.
deunăzi (adv) nuper.
de unde? unde?
devala (adv) deorsum.
devastă (v) vastare, populari (*dep*), depopulari agros.
deveni (v) fieri, existere, evadere: evaseral orator.
deviă (v) 1. declinare, loco moveri, deflectere viă, digredi; 2. ~ în vorbire, digredi, evagari, a proposito aberrare.
deviare-ațiune digressio-onis f., declinatio (capitis).
deviză (s) V. *sentință*, *maximă*.
deviă (s. pop.) caput-itis n.
devoră (v) devorare, haurire: a-veus haurit aquas.
devot-ă pius-a-am, religiosus-a-am.
devotă (a se) se dedere, inservire alci, se addicere, se devovere, indulgere (labori).
devotament (s) devotio-onis f., studium in v. erga alqm.
de vreme ce quum (*cu stăf.*).
dezertă (v) deserere, linquere || ~ armata, exercitum deserere, transfugere.
dezertor (s) desertor-oris, transfuga-e-am.
dezoalat-ă maestus-a-am, tristis-e.
dez... V. *des...*
diabolice-ă diabolicus-a-am, daemonicus-a-am.
diademă (s) diadema-atis n., insignis-is n.
dialan-ă translucens-tis.
dialaigramă (s) septum-i n., praecordia-orum n. pl., diaphragma-atis n.

dialect (s) dialectus-i f.
dialog (s) dialogus-i m., sermo-onis m.
diamant (s) adamas-antis m. || *de* ~, adamantinus-a.
diaree (Med.) alvi defectio-onis f. v. profluvium-ii n.
diată (s) V. *testament*.
diavol (s) diabolus-i m., daemon-onis m.
diabăle (s) 1. solertia-ae f.; 2. artificium-ii n., calliditas-atis f., astutis f.
dibaciu-ă aptus-a, accommodatus-a, peritus-a.
dibui (v) iter praetentare v. explorare.
dibuire (s) praetentatus-us m.
dibuite (pe) (adv.) praetentatu.
dichis (s) instrumentum-i n., apparatus-is m.
dichisi (v) (ex)ornare, decorare, comere || a se ~, fingere, ornari, comi.
dichisiti-ă ornatus-a-am, comptus-a-am.
dictă (v) dictare, dictitare.
dictator (s) dictator-oris m.
dictatură (s) dictatura-ae f.
dictionar (s) dictionarium-ii n., glossarium-ii n., lexicon-i n., vocabulorum index-leis m.
dictiune (s) dictio-onis f., elocutio-onis f. || ~ *corectă*, emendata locutio f.
didactic-ă didacticus-a-am.
dictă (s) comitia-orum n. pl.
dieta (Med.) diacta-ae f., abstinentia-ae f., ieiunium-ii n.
diferend (s) discordia-ae f., dissensio-onis f., discidium-ii n.
diferență (s) discrimen-inis n., differentia-ae f., dissimilitudo-inis f., distinctio-onis f. || *ce ~ este?* quid interest?
diferi (v) V. *deosebii*.
difficil-ă difficilis-e, arduus-a-am, laboriosus-a-am.
difficultate (s) difficultas-atis f.
diform-ă deformis-e, iniformis-e, vastus-a-am.
diftong (s) diphthongus-i f.
difuz-ă latus, verbosus, copiosus-a-am, arduus-a-am.
dig (s) moles-is f. || a face ~, aggerem exstruere, molem exstruere.
digeră (v) consumere, comburere, concoquere, conficere.
digestiune (s) concoctio-onis f., (cibum).

digresiune (s) digressus-us m., diverticulum-i v. diverticulum-i n.
dihai (maf) multo melius.
dihante (s) animal-is n., fera-ae f.
dihonie (s) discordia-ae f., dissensio-onis f.
dihor (Zool.) putis mustela-ae f.
dijmă (s) decima-ae f., decumatio-onis f.
dijmul (v) decimare, decumam exigere.
delată (v) dilatare (metallum).
dilatare (s) dilatatio-onis f.
dilemă (s) complexio-onis f., dilemma-atis n., biceps argumentum-i n.
diligent-ă diligens-tis, sedulus-a-am, assiduus-a-am.
diligentă (s) diligentia-ae f., sedulitas-atis f., industria-ae f.
diluă (v) diluere, tenuescere.
diluviu (s) diluvium-ii, diluvies-ei f.
dimecăță (s) mane (*indecl.*), matutinum-i n., matutina hora-ae f. || *de* ~, crastinus-a-am, matutinus-a-am.
diminua (s) diminuere.
dimite (v) dimittere (nuntios, literas).
dimprejur 1. circumiacens-tis; 2. circa, circum.
dimpotrivă (adv) ex contrario, per contrarium, invicem.
din (*prep.*) e, ex (*cu abl.*).
dinadins serio (*adv.*) || *cu* ~, consulto, ex industria.
din afară extra (*cu acc.*) || *pe din* ~, ex memoria (dicere).
dinalite (adv) ante, ob, apud, propter, ad.
dinapo (adv) post, a tergo, pone, retro.
dinar (s) denarius-ii m.
dinastie (s) domus-us f. (principis), domus regia.
dinauntru interus-a-am, intimus-a-am, interior.
dincoace eis, citra || ~ *de*, citerior (Hispania).
dincoai illic, ultra, trans || ~ *de*, ulterior (Gallia).
dincoțor? unde? quā ex parte?
dindărăt pone V. *dinapo*.
din jos 1. inferus-a-am; 2. infra, subter; ab infra, ab imo.
dinlăuntru intra, introrsum.
din nou denuo, rursus (*adv.*).
dinsul (pron.) is, ea, id; ille-a-ud.
din sus supra; superus-a-am.
dinlatu primo, primum || *cel* ~, primus, princeps.

dințat-ă dentatus-a-am.
dinte (s) dens-tis m. || *cu* 2 ~, bidentis || *cu* 3 ~, tridentis.
din toate părțile undique (*adv.*).
dintre inter. de, ex.
dintreg (pe) in totum, ex toto, ab omni parte.
diocliă, dioclu V. *deochiă, deochiu*.
diplomă (s) diploma-atis n., litterae-arum f. pl., tabula (publica).
diplomat (s) legatus-i m., nuntius-ii m., orator-oris m.
dîră (s) vestigium-ii n., tractus-us m.
dîrdăi (v) tremere, horrere: membra horrent gelu.
direct-ă directus-a-am, rectus-a-am.
directiune (s) regio-onis f., rectionis f.
director (s) rector, gubernator, moderator m.
dirige (v) regere, dirigere: cursum ad litora.
dirj-ă manu promptus-a-am, impavidus, animosus, audens.
dirloagă (s) habena-arum f. pl., retinacula-orum n. pl.
dis..... = *des.....*
disc (s) orbis-is m., discus-i m., patella-ae f. || ~ *pământului* orbis terrarum.
discernămint (s) distinctio, perspicacitas-atis f.
disciplină (s) disciplina-ae f., institutio-onis f.
disciplină (v) temperare, fingere, componere, subigere.
discipul (s) discipulus-i m., auditor-orig m., alumnus-i m.
discordie (s) discordia-ae f.
discredită (v) fidem alcis abrogare, infirmare, imminuere || a se ~, detrahere fidem sibi, fidem perdere, existimationem amittere.
discreditare (s) imminuta aucoritas-atis f.
diseret-ă circumspectus-a-am, consideratus, moderatus.
disculpă (s) V. *desvinovăți*.
discurs (s) sermo-onis m., oratio-onis f., locutio-onis f.
discută (v) disserere, disputare, pertractare, disceptare.
discutăre-ă tiune (s) disputatio-onis f., controversia-ae f.
dis-de-dimineață (adv.) multo manē.
disecă (v) lacerare, exsecare.
disecare-țiune laceratio, exsecatio

tio f. || *sala de ~*, laniolum-i n.
disensiune (s) dissensio-onis f.,
 dissidium-ii n., discordia-ae f.
disenterie (Med.) alvi defectio f. v.
 profluvium n.
disertă (v) disserrere, disputare,
 commentare, explicare, V. *discută*.
disertațiune (s) dissertatio, disputa-
 tio, commentatio f., oratio casti-
 gata et elegans.
disgrață (s) favorem alci detrahēre.
disgrație (s) offensa-ae f., offen-
 sio-onis f.
disidență (s) dissensio-onis f., dis-
 sidium-ii n.
distulă (v) d'ssimulare, tegere,
 celare, occultare, operire.
disimulare (s) (dis)simulatio-onis f.
dislocă (v) loco movere || (Med.)
 luxare membrum.
dislocare (s) (Chir.) luxatio-onis f.,
 luxatura-ae f., distractio-onis f.
disolubilă a solubilis-e.
disolvă (v) (dis)solvere || ~ în apă,
 liquefacere, diluere.
disol(vare)uțiune (s) (dis)solutio-
 nis f.
disonanță a dissonans-tis, discre-
 pans-tis, absōnus-a-am, dissōnus-
 a-am.
disonanță (s) sonus d'screpans,
 vox dissōna v. absōna.
disordine (s) confusio, perturba-
 tio-onis f.
dispare (v) evanescere, cedere (fo-
 ro), ex oculis elabi, se proripere,
 excedere e medio.
disparițiune (s) fuga-ae f., abitus-
 us m.
disparut-ă ex oculis ablatus-a-am.
dispensă (s) immunitas-atris f., va-
 catio-onis f. (militiae).
dispensă (v) dispensare, immuni-
 tatem dare, liberare, sol ere alqm
 cură et negotiis.
dispensat-ă exemplus-a-am, im-
 munis-e (cu abl.).
displace (v) displicere alci, moles-
 tum esse alci.
displăcere (s) taedium-ii n., fasti-
 dium-ii n.
disponibilă a promptus-a-am || a
 fi ~, praesto esse.
disponibilitate (s) (a fi in) quie-
 tum sedere, vacare (cu abl.).
dispozițiune (s) indoles-is f., affec-
 tio-onis f., habitus-us m., inclina-
 tio ad alqd.
dispreț (s) fastidium-ii n., contemp-
 tus-us m., contemptio-onis f.

disprețui (v) V. *desprețui*.
dispune (v) disponere || ~ de *ula-
 culva*, statuere de alqo.
dispunere (s) dispositio-onis f.
 V. *dispozițiune*.
dispus-ă dispositus-a-am, propen-
 sus, paratus, affectus-a-am.
dispută (v) disputare, certare (de).
dispută (s) iurgium-ii n., altercatio-
 nis f., rixa-ae f., lis-tis f., con-
 tentio, controversia f.
disputare (s) disputatio-onis f.
 V. *dispută*.
distanță (s) intervallum-i n., spa-
 tium-ii n., distantia-ae f.
distilă (v) V. *destilă*.
distinctă a proprias-a-am, singula-
 ris-e, notus-a-am.
distinctiune (s) dignitas-atris f., ho-
 nos-oris m., elegantia-ae f.
distinge (v) distinguere (dis)cer-
 nere, secernere, discipere || a se ~,
 praecellere, excellere, praestare,
 eminere, illustrari, nobilitari.
distins-ă egregius-a-am, eximius,
 praestans, excellens-tis, amplas
distra (v) distingere, avertire, de-
 trahere alqm ex... || a se ~ se de-
 lectari.
distracțiune (s) animi oblectatio-
 nis f., ludus-i m., avocamentum-in.
distras-ă (a fi) alias res agere, in
 alienis rebus occupatus-a-am.
distribui (v) distribuere, dividere,
 parti, dispertire || ~ bant, pecu-
 niam dispensare.
distribuire (s) distributio-onis f.,
 divisio f., partitio f.
distruge (v) delere, diruere, demo-
 liri, exstirpare, evertire.
distrugere (s) eversio-onis f., ex-
 cidium-ii n., ruina-ae f.
ditiramb (s) dityrambus-i m.
diurnă (s) sumptus-us m. (diurnus).
divagă (v) evagari, digredi.
divergentă a dissensio-onis f.
divergentă (s) dissensio-onis f.
diversă a diversus-a-am, varius, dis-
 similis-e || ~ de culoare, versico-
 lor-oris.
divide (v) dividere, parti, disper-
 ti V. *despărți*.
divină a divus-a-am, divinus-a-am.
divinitate (s) numen-inis n., divi-
 nitas-atris f. Deus-i m.
diviniză (v) inter deos referre, ut
 deum collere, consecrare.
divinizare (s) consecratio-onis f.
divinizat-ă divus-a.
diviză (v) dividere, parti, in par-

ticular diducere.
diviziune (s) pars-ils f. V. *impăr-
 țire*.
divorț (s) divortium-ii n., disci-
 dium-ii n., repudium-ii n.
divorța (v) divortium facere, ma-
 trimonium dimittere v. (dis)sol-
 vere, nuptias dirimere, repudiare.
divulgă (v) (di)vulgare, evulgare,
 patefacere V. *devalgă*.
disolvă (v) liquefacere V. *disolvă*
doagă (s) doga-ae f., lamina-ae f.,
 assis-is f.
doamnă (s) domina-ae, matro-
 na-ae f.
doar forsan, fo te, fortasse (adv)
doară (intr) quemcumque sors
 tulit casum, utcumque erit v.
 eeciderit.
dobândă (s) lucrum-i n., usura-ae f.
dobândi (v) acquirere, impetrare,
 manceisi (den), consequi (opes),
 robur colligere.
dobândire (s) acquisitio-onis f.
 quaestus-us m., comparatio-onis f.
dobitoc (s) bestia-ae f., animal-is n.
dobitocie (s) brutalitas-atris f., bes-
 tialitas-atris f.
dobitocescie (adv) more pecudum.
dobori (v) demollire, diruere, prae-
 cipitare, deicere, collabefacere ||
 ~ de pe tron, regno expellere.
doborit-ă dirutus-a-am, eversus-
 a-am.
docilă a docilis-e, facilis-e, obse-
 quens, tractabilis-e.
doctă a doctus-a-am.
doctor (s) 1. (Med) medicus-i m.;
 2. in litt. doctus-i.
doctore (s) medicamentum-i n.,
 medicina-ae f.
doctrină (s) doctrina-ae f.
document (s) documentum-i n.
documentă (v) documenta dare,
 tabulis probare, testimonis docere.
doză (s) V. *dădăcă*.
doctor (s) V. *doctor*.
dogar (s) dollarus-ii m., dogarius-
 ii m.
dogi (a se) fatiscere || fig. mens
 expugnata fatiscit.
dogmă (s) dogma-ātis n.
dogoare, dogor(e)ă a ardor-
 oris m., fervor-oris m., aestus-us m.
dogori (v) torrere, percalefacere.
dogorit-ă tostus-a-am.
doi, două duo, duae, duo || al ~ lea,
 secundus-a-am, alter-a-am.
doică (s) nutrix-cis f.
donă (s) elegia-ae f.

doisprezece duodēcim.
dojană (s) obiurgatio-onis f., cas-
 tigatio f.
dojeni (v) obiurgare, castigare, vi-
 lupare.
dojenire (s) reprehensio-onis f.,
 monitio-onis f.
doldora plenus-a-am.
doleanță (s) quæramonia-ae f.
doliu (s) luctus-us m., moeror-
 oris m., squalor-oris m. || *haine
 de ~*, lugubria-orum n. pl. V. *cerni*.
dolofan-ă crassus-a-am, amplus-
 a-am.
dom (s) cupola-ae f.
domeni (s) dominium-ii n., pos-
 sessio-onis f., fondus-i m., bonar-
 orum n. pl.
domestică a cicur-is, domesticus-
 a-am.
domestice (v) V. *îmbălnăzi*.
domesticire (s) mansuetudo-inis f.
 V. *îmbălnăzi*.
domesticiu a domitus-a-am, do-
 mesticus-a-am. V. *îmbălnăzi*.
domiciliu (s) domicilium-ii n., do-
 mus-us f., habitatio-onis f., sedes
 quotidiana f.
domină (v) 1. imperare, dominare.
 regnare; 2. imminere, supremmi-
 nare (cu acc.).
domiri (v) coărcere, compescere
 || a se ~ = a se desluși, compre-
 hendere, cognoscere, mente com-
 plecti.
domirire (s) persuasio-onis f., com-
 prehensio-onis f.
domn (s) 1. stăpân, dominus-i n.,
 domina-ae f.; 2. domnitor, prin-
 cept-ipsi m., dominator-oris m.
domnescă a dominalis-e, herilis-e.
domni (v) dominari, regnare, im-
 perare, potiri rerum.
domnie (s) regnum-i n., imperium-
 ii n., dominatus-us m. || ~ abso-
 lută, dominatio-onis f.
domnitor (s) princeps-ipsi m., domi-
 nus-i, rex-gis m.
domolă a lenis-e, mitis-e, mansue-
 tus-a-am. V. *blând*.
domolire (s) cessatio-onis f.
domolit-ă tardatus-a-am, remis-
 sus-a-am, signis-a.
donă (v) donare, dare, largiri, tri-
 buere.
donatiune (s) donatio-onis f., do-
 num-i n., munus-eris n.
donator-e donator-oris m., dona-
 trix-fois f.
doniță (s) situla-ae f., hama-ae f.

dop (s) obturaculum-in, embolus-i m. V. *astutus*.
dor (s) desiderium-ii n.
dori (v) cupere, optare, appetere, concupiscere, studere (novis rebus), petere (gloriam).
dorință (s) studium-ii n., cupiditas-atlas f., desiderium-ii n.
dorlă 1. expetitus-a-um, desideratus, (ex)optatus-a-um; 2. gratus-a-um, iucundus-a-um.
doritor-e cupidus-a-um, avidus-a-um || a fi ~ de, (ap)petere (aurum), studere (pecuniae, libertati)
dormi (v) dormire, obdormiscere.
dormire (s) dormitio-onis f.
dormită (v) dormire.
dormitoriu (s) cubiculum-i n.
dornic-ă cupidus-a-um, appetentis, cupiens-tis, avidus-a-um.
dos (s) tergum-i n., dorsum-i n., pars aversa f. || pe ~, praeposteră, perverse, pravă (adv).
dosi (v) terga dare. V. *fuqi*.
dosnic-ă solitarius-a-um, solus-a-um, locus abditus m.
dospeală (s) fermentum-i n.
dospi (v) fermentari, effervesce, moveri, acescere.
dotă (s) dos-tis f.
dotă (v) dotare, instruere, tribuere.
dotat-ă instructus-a-um, ornatus, praeditus alqă rē.
două (num.) duae.
douăzeci viginii.
dovadă (s) testimonium-ii n., v. demonum-ii n., argumentum-i n.
dovedi (v) expromere, convincere, demonstrare, (co)arguere, probare.
dovedire (s) probatio-onis f., demonstratio-onis f.
dovleac (s) cucubita-ae f.
doză (s) portio-onis f., modus-i m.
drac (s) daemon-is m., diabolus-i n.
drăcle (s) diabolicum aliquid.
drăcos-ă diabolicus-a-um || spirit ~ malum ingenium n., nefaria mens f.
drăcu (v) in malam rem mittere, maledicere || *dute la dracu!* in malam rem abi!
drag-ă carus-a-um, suavis-e || cu ~, amanter (adv).
drăgălas-ă iucundus-a-um, amabilis-e, lepidus-a-um.
drăgăstos-ă amans-tis, amabilis-e, suavis-e.
dragoman (s) interpret-ētis m.
dragon (s) draco-onis m.
dragoste (s) amor-oris m., caritas-atlas f. || ~ înlocă. libido-inis f.,

furor-oris m., amoris aestas-us m. || cupido-inis f., flamma-ae f., venus-ēris f. || ~ flască, pietas-atlas f.
drăgosti (a se) blandiri alci, permulcere alqm. V. *indrăgosti*.
drăguț-ă (s) dilectus-a-um, amatus-a-um.
drăma-ă (s) fabula-ae f., dramaticis n.
dramatic-ă dramaticus-a-um.
drapel (s) signum-i n., vexillum-i n. || a fi sub ~, stpendia facere || a chema sub ~, militem revocare || a părăsi ~, a signis discedere || soldați sub ~, munifices milites.
drastic-ă fortis-e, efficax-cis.
dreanță (s) pannus-i m.
dreaptă (s) dextra-ae f. (manus) || la ~, dextră (adv). V. *drept-ă*.
dreptor (s) magistratus-us m.
dreptorie (s) magistratus-us m.
drege (v) reficere, restituere, reparare, restaurare.
drept-ă 1. dexter-tra-um; 2. aequus-a-um, rectus-a-um; 3. iustus-a-um.
drept (s) 1. ius-iris n.; 2. potestas-atlas f.
drept (in sus) activus-a-um v. a-clivis-e || ~ în jos, declivus-a-um.
dreptar (s) amussis-is f., regula-ae f.
dreptate (s) iustitia-ae f., ius-iris n.
dres (s) fucus-i m. || a da cu ~, fucare.
dresă (v) condocere, fingere v. domare equum, catulum instituere v. formare.
dric (s) carrus mortuarius m.
droale (s) multitudo-inis f., copia-ae f., cervus-us m., congeries-eif., caterva-ae f.
drob (s) 1. (de sare), glomus-ēris n., fragmentum-i n.; 2. = intestine, intestina-orum n. pl., (exta-orum) viscera-orum n. pl.
drojdie (s) faex-cis f. || cu ~, faeculentus-a-um.
dromader (Zool.) dromadarius-ii m.
drople (Zool.) tarda-ae f., otis-idis f.
drug (s) vectis-is m., repagula-orum n. pl., cancellus-i m.
drum (s) via-ae f., iter-inēris n. || a da ~, dimittere || pe ~, in viă || drumul stelelor, meatus-us m. || a se găti de ~, iter ingredi || a sta în ~ cuba, obstare alci, offe-cere alci.
drumet (s) viator-oris m.
dubă (s) carcer-is m., arca-ae f.

dubălar (s) coriarius-il.
dubi (v) subigere v. conficere coria, cortice coria perficere.
dublos-ă dubius-a-um, ambiguus-a-um.
dubiū (s) dubitatio-onis f., scrupulus-i m.
dubiū-ă duplex-icis.
ducă (s) discessus-us m. || a fi pe ~, 1. ad iter ingrediendum paratus-a; 2. fig. in horăsuprema esse.
duce (s) dux-cis m., praetor-oris m.
duce (v) ducere, vehere, ferre, agere || ~ viața, vitam agere, vivere || a se ~, inire, abire, digredi, proficisci.
ducere (s) abitus-us m., discessus-us m.
dud (s) morus-i f.
dudă (s) morum-i n.
dudău (s) virgultum-i n., virgultorum n. pl., vepreculae-arum f. pl., vepres-ium m. pl., dumi-orum m. pl., sentes-ium m. pl.
dudul (v) personare, strepere, resonare.
duduire, duduit (s) repercus-sus m.
duel (s) certamen singulare n.
dughiană (s) taberna-ae f.
dugos-ă rusticanus-a-um, rudis-e.
duh (s) 1. spiritus-us m. || a-și da ~, animam expirare || (fig.) ingenii acumen-inis n., facietiae-arum f. pl.
duhoare (s) odor intolerabilis m., foetiditas-atlas f., foetor-oris m.
duhovnic (s) confessor-oris n.
duhos-ă 1. dulcis-e, suavis-e; 2. flebilis-e, tristis-e.
duioște (s) 1. suavitas-atlas f.; 2. maestitia-ae f.
duium (s) turba-ae f., multitudo-inis f., stipatio-onis f. || cu ~, accervatim, catervatim, gregatim (adv).
dulap (s) amarium-ii n.
dulău (s) molossus-i (canis-is) m.
duice dulcis-e, suavis-e.
dulceag-ă praedulcis-e.
dulceață (s) 1. suavitas-atlas f., dulcedo-inis f.; 2. dulcia-orum n. pl.
duigher (s) faber lignarius m.
dumbravă (s) lucus-i m., nemus-ōris n., silva-ae f.
dumiri (a se) V. *domiri*.
dumică (v) terere, friare.

dumineca (s) Domini dies, solis, dies, dominicus dies, f.
Dumăzeire (s) divinitas-atlas f., numen-inis n.
dumnezeesc-ă divinus-a-um.
Dumnezeu (s) Deus-i m.
Dunărea (s) Danubius-ii m. Ister-i m.
dune (s) collis arenosus m., arenae-arum f. pl., litus arenosus n.
dungă (s) 1. lină-ae f., sulcus-i m., dorsum cultri; 2. virga-ae f.
dungat-ă virgatus-a-um, lineatus-a-um.
după 1. post, pone; 2. secundum (ius) || ~ ce, postquam || ~ cum, ut, uti || ~ aceea, postea, tum, deinde, quo facto.
duplică (v) duplicare, geminare.
duplicat (s) exemplar-is n. (rei).
dur-ă durus-a-um, rigidus-a-um || fig. severus-a-um, acerbus.
dură (v) 1. aedificare; 2. durare, manere.
durabil-ă stabilis-e, longinquus-a-um, diutinus-a-um.
durdui (v) crepare, personare, tonare.
durdulală (s) fragor-oris m., tonitru-us n., crepitus-us m.
durdăit (s) V. *durdulală*.
durdulu-e pinguis-e, luculentus-a-um.
durea (v) dolere, aegre ferre.
durere (s) dolor-is m., malum-i || siml ~, indolesco-ere || a fi bit de ~, affligi.
dureros-ă dolorosus-a-um, acerbus, crucians-tis.
duritate (s) duritas-atlas f., durities-ei f., rigor m. (aeris) || fig. acerbitas orationis.
duritură (s) V. *durdulală*.
dus (s) profectio-onis f., abitus-us m., discessus-us m.
dușman (s) 1. hostis-is m.; 2. inimicus-i m.
dușmănesc-ă hostilis-e.
dușmăni (v) odisse, odium in alqm habere v. exercere.
dușmănos-ă inimicus-a-um, infensus-a-um.
dușumea (s) solum-i n., pavmentum-i n., contabulatio-onis f.
dușmăni (s) dușmăni-i m.
duzină (s) duodecas-adis f.

E

E, e littera, *indecl.*

ea (pron.) ea, illa.

eben (s) V. *abano*.

ebraic-ă hebraicus-a-um, iudaicus-a-um.

ebrou (s) hebraeus-i iudaicus-i m.
ecatombă (s) hecatomba-ae v. hecatombe-es f.

echer (s) norma-ae f.

echilibru (s) aequilibrium-ii n., libratio-onis f. || a fi in ~, pari momento librari.

echipă (s) agmen-inis n., ordo-inis m.
echipă (v) (ad)ornare, (com)parare (copias), armis instruere.

echipa (s) 1. (la corăbii), socii navales m. pl., remiges m. pl.; 2. = trăsura, rheda-ae f.

echipament (s) V. *echipare*.

echipare (s) apparatus-us m., armamentorum n. pl.

echitabil-ă aequus-a-um, iustus-a-um || (aav) recte (iudicare).

echitatu (s) equitatio-onis f., ars equitandi f.

echivală (v) aequare, parem putare, eodem numero habere.

echivalent-ă aequivalens-tis, par-is.

echivoc-ă ambigūus-a-um, anceps-iptis, dubius-a-um.

eclipsă (s) eclipsis-is f., defectio soli v. lunae; obscuratio-onis f.

econom-ă parvus-a-um, tenax acis, frugi (*indec.*) || a fi ~, minimo sumptui esse.

economie (s) parcomonia-ae v. parsimonia f., compendium-ii n.

economisi (v) 1. parcere alci rei; 2. parsimonia colligere.

ecou (s) echo-us f., imago vocis || a face ~, respondere, resonare.

ecuatiune (s) aequalio-onis f.

eculateral-ă paribus lateribus.

ederă (s) hedera-ae f.

edict (s) edictum-i n.

edifică (v) V. *clădi*.

edificiu (s) aedificium-ii n., constructio-nis f., structura-ae f.

edil (s) aedilis-is m.

edilitate (s) aedilitas-atís f., edilitatis fungi.

edită (v) edere, proferre, publicare, vulgare, emittere.

editare, edițiune (s) editio-onis f.: editio princeps.

editor (s) qui librum edit.

educă (v) educare. studia alci formare || ~ *coit*, liberos disciplinis excellere, liberos expolire.

educare (s) educatio-onis f., institutio f., disciplina-ae f., cultura-ae f.

educat-ă doctrinā excultus-a; humanitātē politus-a.

educațiune (s) V. *educare* || *fără* ~, inurbanus-a.

educator (s) paedagogus-i m.

effect (s) effectus-us m., effectum-i n., causai um eventus-us m. || *fără* ~, iritus-a-um, inan-is-e, sine ullo effectu.

effectuă (v) efficere, perficere, parare, exsequi (*dep.*).

efemeiă (v) effeminare, mollire, mores resolvēre.

efemelat-ă efeminatus-a-um, delicatus, fractus-a-um, mollis-e, ener-vis-e.

efemer-ă caducus-a-um, brevis-e, volatilis-e, evanidum (gaudium).

eficace efficax-acis (praeces), praestans (medicina).

efigie (s) effigies-eif., imago-inis f., forma-ae f.

efor (s) ephori-orum m. pl.

eforie (s) administratio-onis f., procuratio-onis f.

efracțiune (s) effractio-onis f. || *furtu* ~, effracturae crimen.

efin (adv.) parvo pretio, vili pretio.

efin-ă vilis-e.

efinitate (s) vilitas-atís f.

efiniri (v) deprecare || a se ~, vilesce-re.

egal-ă aequalis-e, aequus-a-um, par-is || a fi ~, aequare, aequalis alci esse.

egală (v) aequare, adaequare, parem facere.

egalitate (s) aequalitas-atís f., aequalitas-atís f.

egaliză (v) *egala*.

egemonie (s) hegemonia-ae f.

egidă (s) aegis-idis f. || *fig.* praedium-ii n., scutum-i n.

Egipt (s) Aegyptus-i f.

egiptean (s) aegyptus-i m.

eglogă (s) carmen bucolicum n.

egoism (s) amor sui, amor proprius m.

egolst-ă sese diligens, sese amans.

egrasie (s) humor-oris m., mador m., uvor m., humidum-i n.

ei (*interj.*) heu!

el (*pron.*) ille-ius, ipse-ius.

elabora (v) conficere, concoquere || *fig.* elaborare.

elaborare (s) confectio-onis f., opus-eris n.

elan (s) V. *avânt*.

elastic-ă qui extendi potest, lentus-a-um

elasticitate (s) extensio, dilatatio f.

electiune (s) electio-onis f., cooptatio f. V. *alegere*.

elefant (*Zool.*) elephantus-i m., elephas-antis m.

elegant-ă elegans-antis, concinnus-a-um, venustus, scitus-a-um.

elegantă (s) elegantia-ae f., venustas-atís f., concinnitas-atís f., munditia-ae f., nitor-oris m., cultus-us m.

elegiac-ă elegiacus-a-um || *versuri* ~, elegi m. pl. (*Hor.*)

elegie (s) elegia-ae f., elegion-ii n., elegium-ii n.

element (s) elementum-i n., elementorum n. pl.

elementar-ă elementarius-a-um || *studii* ~, litteratio f. (*Vari.*)

Elen (s) Graecus-i m.

elen-ă, elenic-ă helenicus-a-um, graecus-a-um || (*ado.*) graecē.

elesteu (s) piscina-ae f., stagnum-i n., palus-udis f., lacus-us m.

elev-ă (s) discipulus-i, alumnus-i m., discipula-ae f., alumna-ae f.

elibera (v) liberare. remittere, solvere, absolvere || a se ~, se expedire, sese in libertatem asserere.

eliberat-ă liberatus-a, exemptus-a, e carcere emissus-a.

elidă (v) elidere || ~ *vocate*, vocales coniungere (*Cic.*)

elidare (s) elisio-onis f., collisio f., synalapha-ae f.

elimina (v) eliminare. (re)movere (senatu).

eliminare (s) V. *depărtare*.

elin, elinesc(e) V. *elen etc.*

elipsă (s) 1. ellipsis-is f.; 2. detractio-onis f. (verbi).

eliptic-ă (*fract.*) dictum per detractiōnem.

elită (s) flos-oris m. || *trunc de* ~, delectae copiae f. pl. || *băbă de* ~, electi viri v. robora virorum.

eliziune (s) V. *elidare*.

elocință (s) eloquentia-ae f., facundia-ae f., facultas dicendi v. dicendi ars.

elocutiune (s) elocutio-onis f., dictio f. || ~ *ușoară*, promptus sermo m.

eloevent-ă eloquens-tis, disertus-a-um, facundus-a-um.

etogios-ă laudatorius-a-um.

elogiu (s) laudatio-onis f., laus-dis f., praeconium-ii n.

elucidă (v) V. *lămurii, desluși*.

eludă (v) (e)vitare, subterfugere, detrectare alqd, (legi) fraudem facere.

emană (v) emanare, descendere, efflari.

emanare, emanațiune (s) respiratio-onis f., afflatus-us m.

emancipă (v) emancipare, patriā potestātē liberare.

emancipare (s) emancipatio-onis f.

emblemă (s) simulacrum-i n.

emigră (v) (e)migrare, demigrare, patriam iugere.

emigrant (s) migrator-oris m.

eminent-ă praestabilis-e, praestans-tis, eximius-a-um, eminens-tis, summus-a-um.

emis-ă (e)missus-a-um || *opiniune* ~, lata sententia.

emisi-ă (s) hemisphaerium-ii n.

emisiune (s) (e)missio-onis f., editio-onis f., productio-onis f.

emite (v) producere, foras dare || ~ *o părere*, sententiam expromere.

emitere (s) emissio-onis f., prolatio-onis f. V. *emisiune*.

emoragie (*Med.*) sanguinis eruptio.

emoțiună (v) (per)movēre, permo-tiōnem gignere.

emoționare (s) V. *emoțiune*.

emoțiune (s) motus-us m., commotio, permo-tio, perturbatio-onis f.

empiric-ă empiricus-a-um.

emul (s) aemulus-i m., aemulator-oris m.

emulațiune (s) aemulatio, contentio, honesta certatio-onis f.

energie-ă strenuus-a-um, validus constans-tis, fortis-e.

energie (s) vis-is f., virtus-utilis f. || ~ *sufletească*, robur-eris n., acrimonia-ae f. || *fără* ~, segnis-e || *cuv* ~, vehementer (*ado.*)

enervă (v) enervare, debilitare, molli-re, languescere.

enervare (s) enervatio-onis f.

enibahar (s) iuniperus-i f.

enigmă (s) aenigma-um m., gryphus-i m., ambages-um m. pl.

enigmatic-ă aenigmaticus-a-um, obscurus, ambiguus, perplexus.

enorm-ă immanis-e, enormis-e, ingens-tis.
enormitate (s) enormitas-atris f., immanitas-atris f.
entusiasm (s) furor divinus v. afflatus impetus-us m.
entusiasmă (v) maximam admirationem movere, miram alacritatem afferre || *a se* ~, divino spiritu tangi, divino instinctu excitari, mirifice delectari.
entuslast-ă fanaticus-a-um.
enumeră (u) (e) numerare, recensere.
enumerare (s) enumeratio-onis f., commemoratio-onis f.
enunță (v) enuntiare, exprimere, dicere.
enunțare (s) enuntiatio-onis, pronuntiatio-onis f.
enuperă (s) V. *embar*.
ecollan-ă collucis-a-um.
epic-ă epicus-a-um. || *poemă* ~, epos n. || *versuri* ~, versus heroicus m.
epicurean-ă epicureus-a-um.
epidemie (s) pestilentia-ae f.
epidermă (s) summa cutis-is f., pellicula-ae f., epidermis-is f.
epigramă (s) epigramma-atris n.
epilepsie (Med.) morbus comitialis m.
epilog (s) epilōgus-i m., conclusio-onis f., clausula-ae f.
episod (s) casus-us m.
epistolă (s) epistula-ae f., litte arum f. pl.
epital (s) epitaphium-ii n., elogium-ii n., titulus-i m.
epitet (s) epithetum-i n., appositum-i n.
epitom (s) epitōme-es f.
epitrop (s) tutor-oris m., curator-oris m., testamenti executor m.
epitropie (s) V. *tutelă*.
epizod (s) V. *episod*.
epocă (s) tempus-ōris m., tempestas-atris f., aetas-atris f.: aetate nostră.
epopee (s) epicum v. heroicum carmen n.
eră (s) aera-ae f.
erată (s) errata-ae f.
erbariu (s) herbarium-ii n.
erbor-ă herbaricus-a-um, herbariae ferae f. pl.
erode (jur.) heres-ōdis m.
ereditar-ă hereditarius-a-um, patrilus-a-um.
ereditate (s) hereditas-atris f.

eremit (s) homo solitarius, eremita-ae m.
eres (Ecl.) haerēsis-is f.
erete (Zool.) accipiter-tris m.
erezie (s) haerēsis-ōis f.
erghelie (s) V. *herghelie*.
erige (v) erigere, statuere, (statuam) ponere || *fig.* libidinem pro lege habere.
eroare (s) error-oris m., erratio-onis f., erratum-i n.
erole-ă herolcus-a-um || *acțiune* ~, egregium facinus-ōris n.
eroic (adv) viriliter, fortiter (mori), generosius perire (Hor).
erolism (s) incredibilis fortitudo-onis f.
eronat-ă falsus-a-um, pravus, malus-a-um.
erotie-ă eroticus-a-um, amatorius-a-um.
erou (s) heros-ōis m., vir fortissimus.
erudit-ă eruditus-a-um, doctus (literis), sciens-tis.
eruditiune (s) eruditio-onis f. doctrina-ae f., scientia-ae f.
erupțiune (s) eruptio-onis f.
esafod(m) (s) tabulatio-onis f., tabulatum-i n., vara-ae f., machina-ae f.
esantifion (s) exemplar-is n., specimen-is n.
escadron (Mil) turma (equitum) f., praesidium-ii n., committatus-us m., satellitum manus f., custodia-ae f.
escortat-ă stipitatus-a-um, septus, custodiatus-a-um.
escroc (s) homo fallax, fur-is m.
escrocherie (s) furtum-i n., fallacia-ae f., fraus-dis f.
esce (s) clades-is f. || *a fine în* ~, clade minari.
esonță (s) essentia-ae f., natura-ae f., vis-is f.
est (s) oriens-tis m., ortus-us solis m.
estampă (s) chalcographia-ae f.
estetic-ă elegans-tis, venustus-a-um || *simț* ~, elegantiae sensus m.
estetică (s) doctrina elegantiae et venustatis; aesthetica-ae f.
estimp (adv.) horno (adv.).
esi (v) exire. egredi, evadere, emergere.
esire (s) egressus-us m., exitus-us m.
etaj (s) contabulatio-onis f., contigatio-onis f.
etate (s) aetas-atris f.: omnia fert aetas.

eter (s) aether-is m.
etern-ă aeternus-a-um, sempiternus-a-um.
eternitate (s) aeternitas-atris f.
eterniză (v) immortalē facere, immortalitati commendare.
eterogen-ă dispar-is sui.
etorogeneitate (s) aliquid dispar sui et dissimile.
etică (s) ethice-es v. ethica-ae f.
eticheță (s) 1. nota-ae f.: 2. morum elegantia, mos et usus.
etimologie (s) etimologia-ae f.
etnic-ă ethnicus-a-um.
etrusc-ă etruscus-a-um.
eu (pron.) ego(met), mei, ad me, a me.
eufonie (s) vocalitas-atris f., euphonia-ae f.
ev (s) aetas-atris f., saeculum-i n., tempus-ōris v. *evni mediu*.
evacuă (v) discedere v. abire (finibus), decedere.
evacuare (s) discessus-us m.
evaporă (a se) vaporare, evanescere.
evaporare (s) evaporatio-onis f., exhalatio-onis f.
evaziune (s) fuga-ae f., effugium-ii n.
eveniment (s) res-ei f., res gesta f., casus-us m., eventum-i n.
eventual-ă V. *iniampător*.
eventualitate (s) fortuitarum n. pl., incurrentia-orum n. pl.
evident-ă manifestus-a-um || *es'e* ~, patet (impers.); apertis (adv.).
evidență (s) evidentia-ae f., perspicuitas-atris f., res manifesta f.
evită (v) vitare, fugere, carere: miseriam carere non possumus.
evlavie (s) pietas-atris f., religio-onis f.
evlavis-ă pius-a-um, devotus-a-um, religiosus-a-um.
evoca (v) evocare || ~ *morții*, excitari ab infēris.
evocare (s) evocatio-onis f.
evolui (v) evolvere, decurrere.
evolufiune (s) decursus-us m., decursio-onis f., discursus (slderum).
evreu (s) hebraeus-i.
evreesc-ă hebraicus-a-um.
evul mediu (s) aetas quae vocatur media. V. *ev*.
exact-ă accuratus-a-um, diligens-tis, exactus-a-um.
exactitate (s) diligentia-ae f. || *cu* ~, certis mensuris.
exageră (v) exaggerare, augere, amplificare, in malis extollere.

exagerare (s) amplificatio-onis f., elatio-onis f.
exagerat-ă effusus-a-um.
exală (v) exhalare, efflare, exspirare, vaporem emitte.
exalare (s) exhalatio-onis f., exspiratio f., spiritus-us m., vaporatio f.
exaltă (v) praedicare, laudibus ornare v. efferre.
exaltat-ă 1. fanaticus-a-um, opinio-nibus inflatus-a-um || 2. Immodius-a-um, effusus-a-um.
examen (s) examen-inis n., observatio, exploratio f., tentamen-inis n.
exametru (s) hexametrum-i n., heroicus versus m.
examina (v) examinare, rem considerare, observare, inspicere.
excellă (v) excellere (in re), praecellere, antestare, eminere.
excellare (s) excellentia-ae f., exsuperantia f., praestantia-ae f.
excellent-ă excellens-tis, insignis-e, egregius-a-um, eximius-a-um, eminens-tis, praestans-tis, praecipuus-a-um.
excentric-ă abnormis-e V. *exaltat*.
excentricitate (s) insolentia-ae f., abnormitas-atris f.
exceptă (v) excipere, acceptare, excludere.
exceptiune (s) exceptio-onis f.
exces (s) nimium-ii n., intemperies-ēi f.
excită (v) excitare, extimulare, instigare, accendere, accuere, impellere.
exclamă (v) exclamare, conclamare.
exclamațiune (s) exclamatio-onis f., suclamatio-onis f.
excludere (v) excludere, repellere, prohibere. *MOVERE SENSU*.
exclus-ă exclusus-a-um, exsors-tis, expers-tis.
excluziv-ă exclusivus-a-um || (adv.) unice, maximē.
excomunică (v) excommunicare.
excomunicare (s) excommunicatio-onis f., anathema-atris m.
excrement (s) electamentum-i n.
excursiune (s) excursio-onis f., excursus-us m.
execrabili-ă detestabilis-e, nefarius-a-us, turpis-e, taeter-tra-um.
execută (v) 1. conficere, perficere; 2. exsequi (dep.), patrare, propositum peragere.
executare (s) effectus-us m., executio-onis f.

executor (s) actor-is *m.*, patrator-
oris *m.*
execuțiune (s) *V. executare.*
exemplar (s) exemplar-is *n.*, exem-
plum-i *n.*
exemplu (s) exemplum-i *n.*
exercită (v) exercere, exercitare.
exercitiu (s) *V. exercitiu.*
exercitiu (s) exercitatio-onis *f.*,
exercitium-ii *n.*, functio-onis *f.*
exersă (v) *V. exercita.*
exige (v) poscere, postulare, pete-
re, flagitare, exigere.
exigent-ă arrogans, insolens, su-
perbus, immodestus-a-um.
exill (s) exsillum-ii *n.*, exportatio *f.*,
deportatio-onis *f.*
exilă (v) expellere, in exsillum mit-
tere, relegare, deportare.
exilat (s) exul-is *m.*
există (v) existere, exstare, esse,
vivere, constare.
existență (s) vita-ae.
exod (s) exodus-us *m.*
exorbitant-ă nimis-a-um, immo-
destus-a-um.
exordiu (s) exordium-ii *n.*, introi-
tus-us *m.*, principium-ii *n.*
exortă (v) exhortari, incitare ad.
expansiune (s) extensio-onis *f.*
expansiv-ă communicativus-a-um.
expatriă (a se) e patria migrare.
expedii (v) propeare, accelerare,
maturare, (sub)mittere.
expediare (s) 1. maturatio-onis *f.*;
2. missio-onis *f.*
expeditiune (s) expeditio-onis *f.*,
bellum-i *n.*
expeditiv-ă strenuus-a-um, agilis-e,
celer-is-e.
experiență (s) usus-us *m.*, experi-
entia-ae *f.* || a face ~, experiri.
experimentat-ă expertus-a-um.
expert-ă peritus-a-um, sciens-tis
expertus-a-um.
explă (v) explare, placare, luere.
explară (v) expirare, reddere ani-
mum, reflare, mori, animum efflare.
explare (s) expiratio-onis *f.*, res-
piratio-onis *f.*
explică (v) edisserere, interpretari
(*dep.*), explicare.
explicare (s) explicatio-onis *f.*,
explicatio *f.*, expositio-onis *f.*
explicativ-ă explanatorius-a-um.
explicit (adv.) expresse, accurat-
simē (*adv.*).
exploată (v) 1. exercere; 2. immo-
deratē abuti (*dep.*).

exploră (v) scrutari, explorare, spe-
culari, inspicere.
explora(re)-țiune (s) exploratio-
onis *f.*
explorator (s) explorator-onis *m.*
exploziune (s) fragor-onis *m.*
export (s) exportatio-onis *f.*
exportă (v) exportare; (merces) eve-
hère.
exporta(re)-țiune (s) *V. export.*
expozeu (s) relatio-onis, narratio-
onis *f.*
expositiune (s) expositio-onis *f.*,
propositio-onis *f.*
expres (adv.) consulto, cogitato, sci-
enter, de industria.
expreslune (s) verbum-i *n.*, voca-
bulum-i *n.*, elocutio-onis *f.* || ~ *fi-
gure*, lepos-bris *m.*
expresiv-ă significans-tis, argutus-
a-um.
exprimă (v) exprimere. enuntiare,
eloqui, declarare, dicere || a-și ~
părearea, sententiam suam testifi-
cari.
exprimare (s) vox-cis *f.*
expropiă (v) per vim expropriare
alqm.
expulză (v) expellere. *V. expatriă*,
relegare, in exsillum mittere.
expulzare (s) exsiliu-m *n.*, relega-
tio *f.*, aquae et ignis interdictio *f.*
expune (v) 1. edisserere, tradere,
proponere || a se ~, adire (peri-
culum).
expunere (s) propositio-onis *f.*, ex-
positio-onis *f.*
expus-ă 1. oppositus-a-um (peri-
culis); subiectus-a-um, obnoxius-
a-um; 2. positus-a-um ante oculos.
extensiune (s) distentio-onis *f.*,
prolatio-onis *f.*
extenuă (v) (de)fatigare, conficere
alqm.
extenuare (s) (de)fatigatio-onis *f.*
exterior (s) facies-ei *f.*, aspec-
tus-us *m.*, exterior pars-tis *f.*, spe-
cies-ei *f.*
exterior-ă exterior, externus-a-um,
exterus-a-um, extraneus-a-um.
extermînă (v) extingueri, in totum
extermînare, delere, a stirpe tol-
lere.
exterminare (s) occidio-onis *f.*,
exterminatio *f.*, interfectio-onis (*gen-
tis*).
extern-ă externus-a-um, extrane-
us-a-um, exterus-a-um.
extract (s) exceptio-onis *f.* excerpt-
a-orum *f. pl.*

extrădă (v) *V. exilă, expulză.*
extrage (v) extrahere, excerptere,
evellere, excubere.
extragere (s) evulsio-onis *f.* (den-
tium).
extraordinar-ă 1. eximius-a-um,
summus-a-um; 2. (*adv.*) insolent-
er, inusitate, praeter consuetu-
dinem.
extravagant-ă insipiens-tis, de-
mens, vesanus-a-um, stultus-a-um.
extravaganță (s) insipientia-ae *f.*,
dementia-ae *f.*, insanla-ae *f.*

extrem-ă exterus-a-um, extremus-
a-um.
extremitate (s) extremitas-atis *f.*,
extremum-i *n.*, summum-i *n.*, ex-
trema *v.* ultima pars *f.*
exuberant-ă praedives-itis, abun-
dans-tis.
exuberanță (s) exuberantia-ae *f.*,
abundantia-ae *f.*
ezită (v) haesitare, in dubio esse,
cunctari, morari.
ezitare (s) cunctatio-onis *f.*, haesi-
tatio *f.*, cessatio *f.*, mora-ae *f.*

F

F, f littera, indecl.

făi (v) *fac!*

fabrică (s) fabrica-ae *f.*, officina-
ae *f.* || ~ *de stofe*, textrinum-i *n.*
fabrică (v) fabricare, facere, con-
ficere.

fabricant (s) faber-i, opifex-icis *m.*
fabrica(re)-țiune (s) fabricatio-
onis *f.*

fabulă (s) fabula-ae *f.*, fabella-ae *f.*,
apologus-i *m.*

fabulist (s) fabulator-onis *m.*

fabulos-ă fabulosus-a-um, fabula-
ris-e, mythicus-a-um.

făcător-e creator-onis *m.*, auctor-
is *m.* || ~ *de rău*, maleficus-a-um.

face (v) facere, efficere, patrare,
comittere, (per)agere || ~ *fericlit*,
reddere bellum alqm || ~ *război*,
bellum interre || ~ *loc*, cedere ||
~ *pace*, pacisci || ~ *gură*, vociferari
|| ~ *loc*, simulare (*cu acc.*) || *ce mai
faci?* quomodo vales? quid agis?

face (a se) fieri || *mă ~ mare*, gran-
desco-ere || ~ *bolnav*, aegrotum
simulare.

facere (s) creatio-onis *f.*, factura-ae *f.*
facill... *V. ușor.*

facilă, făcile (s) fax-cis *f.* || ~ *de
rășină*, taeda-ae *f.*

făcțioe (s) artificiosus-a-um.

făcțioș-ă seditiosus-a-um, turbu-
lentus-a-um.

făcțiune (s) partes-ium *f. pl.*, fac-
tio-onis *f.*

factor = *curier* (s) tabellarius-ii *m.*

facultate (s) facultas-atis *f.*, potes-
tas-atis *f.*

facultativ-ă licitus-a-um, li-
ber-a-um.

făcut (s) factum-i *n.*, actus-us *m.*

fag (*Bot.*) fagus-i *f.* || *de ~*, fagi-
nus-a-um.

făgădui (v) polliceri (*dep.*), vovē-
re, promittere, e fidem dare.

făgăduială (s) promissio-onis *f.*,
promissum-i *n.*

făgăduință (s) *V. făgăduială* || ~
lui D-zeu, votum-i *n.*

făgaș (s) orbita-ae *f.*, vestigium
rotae.

făget (s) fagētum-i *n.*

făgur(e) (s) favus-i *m.*

făimă (s) fama-ae *f.*, rumor-onis *m.*

făimos-ă famosus-a-um, inclytus,
praeclarus, insignis-e, celebra-
bris-e || *a deveni ~*, nobilitari.

făin-ă *V. fin-ă.*

făină (s) farina-ae *f.*, far-is *f.* || ~
fină, pollis-is *m.*

făinos-ă farinosus-a-um.

fală (s) ostentatio-onis *f.*, luxus-
us *m.*, superbia-ae *f.*, arrogantia-
ae *f.*, insolentia-ae *f.*, fastus-us *m.*

fălangă (s) phalanx-gis *f.*, caudex-
icis *m.*

falcă (s) maxilla-ae *f.*, mandibū-
lum-i *n.* || ~ *de* sus, malla-ae *f.*

făltăi (v) pervolare, circumvolitare.

făltăire (s) volitatus-us *m.*

făltăitură (s) flatus-us *m.*

făli (a se) glorifi, animum efferre,
superbire, superbum esse.

fălire (s) glorificatio *f.* *V. fală.*

fălnic-ă gloriosus-a-um, pulcher-
chra-um, superbus-a-um.

fălos-ă superbus-a-um, elatus, fas-
tuosus, arrogans, insolens.

făls-ă falsus-a-um || (*adv.*) falso.

fălsar (s) falsarius-ii *m.*

fălsifică (v) adulterare, corrumpere,
depravare, commutare.

fălsitate (s) falsum-i *n.*, fallacia-
ae *f.*, mendacium-ii *n.*, fraus-dis *f.*,
dolis-i *m.*, perfidia-ae *f.*

familiar-ă familiaris-e (*cu dat.*).

familiaritate (s) familiaritas-atīs f., consuetudo-inīs f., usus-us m., familiaris amicitia-ae f.
familie (s) familia-ae f., gens-tis f., stirps-pis f., affines-ium m. pl.
familist (s) pater familias m.
fân (s) faenum-i n.
fanal, **fanar** (s) lanterna-ae f.
fânărie, **fânaf** (s) pratum-i n.
fanatic (s) fanaticus-a-um, furens-tis.
fanatism (s) furor fanaticus m.
fandoseală (s) iactatio-onis f., insolens elatio-onis f.
fandosi (a se) se iactare, se efferre insolentius.
fântar (s) se aude ~, classica sonant.
fântaron (s) gloriosus-a-um, vaniloquus m. V. fâlos.
fântaronadă (s) vaniloquentia-ae f., venditatio-onis f.
fântână (s) fons-tis m., puteus-ēi m. || ae ~, fontanus-a-um.
fântasmă (s) V. fantomă.
fântasmagoric-ă praestigiosus-a-um, fallax-acis.
fântasmagorie (s) praestigiacearum f. pl., fallacia-orum n. pl.
fantast (s) 1. commissator-onis m.; 2. somnians-tis, insanus-i m.
fantastic-ă mirus-a-um, insolentis-tis, portentosus, fabulosus-a-um.
fantazie (s) phantasia-ae f., imaginatio-onis f.
fantomă (s) umbra-ae f., larva-ae f., visum-i n., species-ēi f.
fapt (s) = *fermece*, cantio-onis f., incantamentum-i n., fascinatio-onis f.
faptă (s) factum-i n., res gesta f., opus-ēris n., actio-onis f. || ~ rea, facinus-ōris n., maleficium-ii n.
faptaș (s) V. autor, făcător.
făptui (v) V. face.
făptulso (s) V. acțiune, faptă.
făptulso (s) V. autor, făcător.
făptură (s) = *fînță*, animans-tis m., animal-is n., creatura-ae f.
fără (prep) sine, absque (cu abl.), praeter (cu acc.) || ~ ca, quin (conj.).
fără de lege 1. sacrilegium-ii n., sceler-ōris n., impietas-ātis f.; 2 (adj.) impius-a-um, improbus-a-um, scelestus-a-um.
fără de minte obtusus-a-um, lemerarius-a-um.
fără (de) putere impos-ōtis.
fără de veste subito, inopinatim.
fărămă (v) contere, fricare, comminuerē, contundere, in micas fricare.

fărămare (s) friatio-onis f.
fărămitură (s) mica-ae f., micula-ae f., frustulum-i n.
fardă (v) fucare.
fartără (s) lingulaca-ae m., blatero-onis m., vaniloquus-i m., garrulus-i m., loquax-acis m.
farturle (s) catillus-i m.
farturloară (s) patella-ae f.
farmacie (s) medicina taberna f.
farmacist (s) pharmacopola-ae m.
farmazonă (s) maga-ae f., venefica-ae f., saga-ae f.
farmee (s) incantamentum-i n., cantio-onis f., effasciatio f.
farmecă (v) V. fermecă.
farsă (s) ineptiae-ărūm f. pl., ridiculum-i n.
farsor (s) homo iocosus, sannio-onis, scurra-ae m.
fășă (s) tania-ae f., infula-ae f.
fășce (s) fascis-is m.
fășle (s) fascia-ae f., infula-ae f.
fasole (Bot.) faseolus-i m., fasolus-i m.
fasoleală (s) vultus argutiae.
fasoli (a se) V. a se preface, a se fine mare.
fason (s) species-ēi f., forma-ae f. || a face ~, ineptias facere.
fasonă (v) formam dare alci rei.
fast (s) luxus-us m., magnificentia-ae f., luxuria-ae f.
făstăci (a se), mente v. animo concidere, animum abicere.
fastidios-ă fastidiosus-a-um, molestus, gravis-e.
fastuos-ă sumptuosus-a-um, magnificus, luxuriosus, splendidus.
făt (s) V. făt.
fătă (v) fătare, parere, partus eicere.
fătă (s) puella-ae, filia-ae || ~ ne-măritată, virgo-inis, innupta-ae.
fătă (s) os-ōris n., vultus-ūs m., facies-ēi f., conspectus-us m. || în ~ coram (prep.) || de ~, praesens-tis || a fi de ~, adesse.
fătă = *suprafătă*, superficies-ēi f. pagina-ae f., ardea-ae f.
fătă = *coloare*, color-ōris m.
fătă (pe), (adv) palam (adv).
fătădă (s) area-ae f., solum-i n.
fătăl-ă fatalis-e, funestus-a-um, exitiosus || în zăua ~, supremo die.
fătălitate (s) fatum-i n.
fătări = a se fățarnici (v) (dis)simulare.
fățarnic-ă (dis)simulator, versutus-a-um, astutus, hypocrita-ae m.

fățarnicie (s) (dis)simulatio-nis f., astutia-ae f., fraud-dis f.
fătis = *pe fătă* (adv) palam (adv).
fătui (v) aream aequare, complanare, runcinare, laevigare.
fătu(fală)ire (s) complanatio-onis, laevigatio, runcinatio-onis f.
faun (s) Faunus-i m.
făurar (s) ferrarius faber.
făuri (v) cudere ferrum, fabricari || jig. fingere.
favoare (s) gratia-ae f., favor-ōris m.
favorabil-ă prosper-a-um, opportunus-a-um, idoneus-a-um.
favorit (s) fautor-ōris m., deliciae-arum f. pl.
favoriză (v) favere (cu dat.), adiu-vare, indulgere (cu dat.).
fază (s) stadium-ii n.
fazan (Zool.) phasianus-i (gallus) m.
febră (Med.) febris-is f.
februarie (s) februarus-ii (mensis) m.
fecioară (s) virgo-inis, puella-ae.
fecior (s) 1. filius-ii; 2. servus-i.
fecioresc-ă virginalis-e, virginēus-a-um, puellaris-e.
feciorie (s) virginitas-ātis f., inviolata pudicitia f.
fecund-ă fecundus-a-um, fertilis-e, uber-ēris.
fecundă (v) fecundare, fecundum reddere.
fecunditate (s) fecunditas-ātis, fertilitas, uberitas, feracitas f.
federatiune (s) foedus-ēris n., foederatio-onis f., societas-ātis f.
fel (s) modus-i m., ratio-onis f., genus-ēris n. mos-ōris m. || în ~ (adv.) more, ritu (adv.) || ce ~? qualis-e.
felicită (v) gratulari (dep.), congratulari, salutare.
felicit(are)ărie (s) (con)gratulationis f.
felle (s) segmen-tis n.
fellnar (s) lanterna-ae f.
felui (s) V. fel.
felurime (s) varietas-ātis f.
felurit-ă varius-a-um, multiplex-icis, diversus-a-um.
femeie (s) femina-ae, mulier-is || ~ măritată, uxor-is, coniux-gis, nupta-ae, marita-ae.
femenin-ă feminēus-a, muliebris-e || (Gram.) femininus-a-um.
femur = *coapsă*, femur-is n., crus-ris n.
fenician (s) Poeni-orum m. pl.
fenix (s) phoenix-icis m.

fenomen (s) phaenomen-inis n., phaenomena-orum n. pl.
fercheș-ă de capsulă totus-a, mundus-a.
ferchezu (v) (a se), se ornare, se fingere, cultum suum componere.
ferchezu(fală)ire (s) exornatio-onis f., cura cultus sui.
fercălă (s) cautio-onis f., cura-ae f., diligentia-ae f.
fercăștră (s) fenestra-ae f.
fercă (v) adfigere, alligare, ferro munire v. instruere.
ferecat-ă ferratus-a-um, ferro munitus-a-um.
fereden (s) V. baică, baie.
ferestreu (s) serra-ae f.
ferfeniță (s) pannus-i m.
feri (v) tueri ab, tutari, defendere || a se ~ vitare (cu acc.), cavere ne~, elugere, se defendere.
ferice (adj) felix-icis, beatus-a-um.
ferici (v) felicitare, beare, felicem v. beatum reddere alqm.
fericire (s) felicitas-atīs f., prosperitas-atīs f., fortuna-ae f., res secundae f. pl.
fericit-ă V. ferice.
ferire (s) animadvertere rem, at-tendere rei.
ferit-ă tutus-a-um (ab), defensus-a-um, servatus, salvus-a-um.
ferm-ă firmus-a-um, constans-tis, tenax-acis.
fermecă (v) 1. incantare, fascinare, rebus magicis uti; 2. delectare, permulcere, pellicere.
fermecare (s) fascinatio-onis f., cantio-onis f., fascinum-i n.
fermecătoare (s) incantatrix-icis, maga-ae f., venefica-ae f.
fermecătorie (s) incantatio-onis f., praestigia f., magica res f.
fermece (s) veneficium-ii n., incantamentum-i n., carmen-inis n., maleficia-orum n. pl., fascinum-i n.
ferment (s) fermentum-i n.
feroce (adj) ferox-cis, ferus-a-um, atrox-ocis.
feril-ă fertilis-e, fecundus-a-um.
fertilitate (s) V. fecunditate.
fertiliză (v) V. fecundă.
feruginos-ă ferrugineus-a-um.
fervent-ă ardens-tis, fervidus-a-um, supplex, animo commoto.
festă (s) V. farsă.
festeli (v) inquinare, contaminare, foedare, turpare.
festelită-ă inquinatus-a-um, maculatus-a-um.

festilă (s) candelae filum-i n., stup-
pa-ae f.
festiv-ă festus-a-um (dies).
festivitate (s) festivitas-atris f., ce-
lebritas f., caerimonia f., pompa-
ae f.
făt (s) filius-ii m., foetus-us m., ||
~ *meu!* mi fili!
făt frumos (s) heros-is m., vir for-
tissimus, homo paene divinus.
fetă (v) puellarum aetatem trans-
igere.
festiță (s) filiola-ae, parva puella-ae.
fî (a) (v) esse, fieri.
fî (s) fera-ae f., bestia-ae f., bel-
lua-ae f.
fiare, **lanțuri** catenae-arum f. pl.,
ferramenta-orum n. pl. || ~ *pentru*
pictoare, compedes-um f. pl.
fiartă (a o face) falli, ad irritum
cadere, male geri.
fieă (s) filia-ae, nata-ae.
fieat (s) hepar-atis n., iecus v. ie-
cor-inēris n.
fiețune (s) commenta-orum n. pl.,
ficta-orum, falsa-orum || ~ *ile poe-*
tilor, mendacia vatum.
fidel-ă fidelis-e, fidus-a-um.
fidelitate (s) fidelitas-atris f., fides-
ei f.
fie (v) esto!
fiecare omnis-e, quisque, quilibet,
quisvis, quicumque.
fiecum quemadmodum.
fier (s) ferrum-i n. || *de* ~, ferreus-
a-um || ~ *plugul*, vomer-is m.
fierar (s) ferrarius faber.
fierbe (v) coquere, fervere.
fierbere (s) fervor-oris m., aestus-
us m.
fierbinte (adj.) fervidus-a-um, fer-
vens-tis, calidus-a-um.
fierbinteală (s) fervor-oris, calor-
oris m. || *fig.* ardor-oris m.
fiero (s) fel-lis n.
fierț-ă coctus-a-um, fervefactus-
a-um.
fierțură (s) coctio-onis f., coctura-ac/
flesc-ă filialis-e.
fiețecare V. *fiecare*.
figură (s) species-ēi f., figura-ae f.
fiică (s) V. *fiică*.
fiindeă (conj.) quum, quod, quia.
fiintă (s) 1. existentia-ae f., sub-
stantia-ae f.; 2. animal-is n.
fiilă (s) pagina-ae f., pagella-ae f.
fiilantrop (s) hominibus amicis-i m.
fiides (s) ebur-oris n. || *de* ~, ebur-
neus-a-um.
fiilomelă (s) philomela-ae f.

filosof (s) philosophus-i m.
filosofă (v) philosophari: primo
vivere deinde philosophari.
filtră (v) percolare alqd.
fin-ă (adj.) exilis-e, tenuis-e, gracil-
lis-e, subtilis-e.
fin-ă (s) lustricus-i m., filia lus-
trica f.
fin (s) V. *fân*.
final-ă ultimus-a-um, extremus, su-
premus-a-um.
finalmente (s) demum (*adv.*), tan-
dem, denique, postremo.
finalitate (s) finis-is m.
finanțe (s) vectigalia publica n. pl.,
reditus publici m. pl., aerarium-ii n.
fine (s) finis-is m., exitus-us m.,
terminus-i m. || *in* ~, denique,
demum, tandem.
finețe (s) 1. tenui as-atis f., subtili-
tas-atris f.; 2. elegantia-ae f., ur-
banitas-atris f., lepor-is m., sagu-
citas-atris f. || ~ *de spirit*, inge-
nii acies-ei v. acumen-tis.
fini (v) finire, perficere, terminare,
finem facere.
for (s) horror-oris m., tremor-oris m.,
frigus-ōris m., motio-onis f.
floros-ă ferox-cis.
fir (s) filum-i n.
fir à păr (*de*) sine ullius praeter-
missione.
fire (s) natura-ae f., indoles-is f.
firesc-ă naturalis-e.
flridă (s) columbarium-ii n., conca-
meratio-onis f.
firmă (s) insigne-is n., titulus-i m.
firmament (s) caelum-i n.
firoscos-ă prudens-tis, sapiens-tis;
vir magni iudicii.
fise (s) aerarium-ii n.
fiț (s) a *trage* la ~, circumvenire,
eludere.
fițil (s) V. *fițilă*.
fițui (v) = *stoarce*, rapere, extor-
quere.
flu (s) filius-ii m., natus-i m. || ~
villeg, privignus-i m.
fix-ă stabilis-e, constans-tis.
fixă (v) statuere, sancire.
fizică (s) physica-ae f.
flizonomie (s) vultus-us m.
flăcălandru (s) adolescentulus-i,
puber-ēris, puer adultū aelate.
flăcără (s) flamma-ae f., ignis-is m.
flăcău (s) adolescens-tis V. *flăcă-*
landru
flacon (s) lagēna-ae f.
flagel (s) calamitas-atris, pestis-is f.,
exitium-ii n., clades-is f.

flalmuc (adj.) insulsus, ineptus
stultus, stolidus-a-um.
flământ-ă ieunus-a-um, esuriens,
tis avidus cibi, famē consumptus,
famelicus-a.
flământă (v) esurire, famē laborare
v. famem sentire, famē prēmī.
flământăre (s) inedia v. penuria
cibi, vesana fames, rabies edendi.
flată (v) V. *linguă*.
flaut (s) tibia-ae f., fistula-ae f. ||
a *cântă din* ~, cantare tibiis.
flautist (s) libicen-inis m.
fleac (s) nugae-arum f. pl.: nescio
quid nugarum meditan.
fleac (s) loquax-acis, garrulus-i,
multiloquus-i m.
fleacăr (s) loquacitas-atris f.
fleacări (v) garrere.
flegmă (s) phlegma-ae f., pituita-
ta-ae f.
flegmatic-ă phlegmaticus-a-um,
fleonică (s) rostrum-i n., lingua-ae f.,
facundia-ae f.
fleonică (v) blaterare, garrere.
fleonică (s) ineptia-ae f., nugae-
arum f. pl.
flescălt-ă flaccidus-a-um, languī-
dus-a-um.
flexibil-ă flexibilis-e, lentus-a-um,
facilis-e.
flintă (s) telum-i n.
floare (s) flos-oris m.
flocos-ă floccosus-a-um, villosus-
a-um, hirsutus-a-um.
florică (s) flosculus-i m.
florinte (Zool.) fringilla-ae f.
flotă (s) classis-is f., naues-ium f. pl.
fluctuant-ă fluctuans-tis, incertus-
a-um.
fluctuațiune (s) vacillatio-onis f.,
natio-onis f., inconstantia-ae f.
fluor (s) tibia-ae f., calamus-i m.,
arundo-inis f.
fluera (v) explodere, sibillare, tibiā
canere.
fluera (s) sibilus-i m., sibilatus-
us m., stridor-oris m.,
fluid (s) liquor-oris m., liquida-
orum n. pl., fluxa elementa n. pl.
fluid-ă fluidus-a-um, liquens-tis.
flustratic-ă ventosus-a-um, vanus-
a-um, levis-e.
fluture (s) papilio-onis m. || *fig.*
culicellus-i m.
fluviu (s) fluvius-ii m., amnis-is m.
|| *de* ~, fluvialis-e.
flux (s) fluctus-us m., accessus mar-
is, aestus maritimus.
foale (s) folium-ii n. || ~ *de zestre*,

pactio nuptialis f. || ~ *de metal*,
lamina-ae f. || ~ *de ziar*, acta
diurna n. pl.
foale (s) 1. la animal, follis-is m. ||
~ *de suflat*, uter-tris m.
foame (s) fames-is f., || *mi-e* ~,
esurio-tre (v).
foamele (s) penuria-ae f., inopia-
ae f., fames-is f.
foarțel (s) forfex-icis f.
foarte (adv.) valde, nimis, admō-
dum, maximē || ~ *vine!* macte
virtute esto!
foe (s) ignis-is m., focus-i m., in-
cendium-ii n. || *de* ~, igneus-a-um
|| a *da* ~, ignem subicere || *fig.*
ardor-oris m., vigor-oris m., im-
pētus-us m. || *cu* ~, vehementer
(adv.) a nu avea ~, tepere.
focă (Zool.) phoca-ae f.
focos-ă ardens-tis, flagrans-tis, fer-
vidus-a-um.
foi (v) plenum esse, scatere.
foi (s) V. *foale*.
folos (s) 1. commodum-i n., utilitas-
atris f., usus-us m.; 2. || = *câștig*,
emolumentum-i n.
folosî (v) prodesset (*cu dat*), prof-
icere, fructum capere, uti (*dep.*),
lucrum facere || a *se* ~, uti, frui
(*dep.*) || *folosește*, expedit, condu-
cit (*impers.*).
folosință (s) lucrum-i n., emolu-
mentum-i n., fructus-us m., quae-
stus-us m., commodum-i n., utili-
tas-atris f.
folosire (s) V. *folos*.
folositor-e utilis-e, salutāris-e,
fructuosus-a-um.
fometos-ă V. *flământ-ă*.
fomf-ă (a fi) inexploratae linguae
esse.
foncear (*impozit*) vectigal-is m.
fond (s) 1. fundus-i m., fundamē-
tum-i n.; 2. causa-ae f., ratio-onis f.,
fons-tis m.
for (s) forum-i n. || *de* ~, forensis-e.
forțota (adv.) passim, effuse, nullis
ordinibus.
formă (s) species-ēi f., figura-ae f.,
forma-ae f.
formă (v) formare, fingere, efficere,
figurare, creare.
formal-ă iustus-a-um, legitimus.
formalism (s) difficultas-atris f.,
molesta quaedam urbanitas f.
formalitate (s) ritus-us m., solemn-
ia-orum n. pl., caerimonia-ae f.
formare (s) formatio, institutio-
nis f.

format (s) 1. forma-ae f.; 2. *adj.* constitutus-a-um, figuratus-a-um.
formatiune (s) V. *formare*.
formidabil-ă formidabilis-e, terribilis-e.
formulă (s) exemplum-i n., conceptio-onis f., formulă-ae f., certa verba n. pl.
fortă (s) vis-is f., fortitudo-inis f. || *a* luă cu ~ expugnare.
fortă (v) cogere, necessitatem imponere, vim inferre.
fortărentă (s) arx-eis f., castellum-i n., propugnaculum-i n.
fortat-ă coactus-a-um, contortus-a-um.
forte (adj.) fortis-e V. *tare*.
fortifică (v) munire, fortificare, val-lare.
fortificațiune (s) fortificatio-onis f., opus-eris n., munimentum-i n.
fortuit-ă inopinatus-a-um, improvisus, repentinus || *adv.* inopinato.
fortună (s) = *notoc*, fortuna-ae f.
fose nazale (s) nares-um f. pl.
fossil-ă fossilis-e.
fosnet (s) crepitus-us m. (alarum).
fosni (v) crepare, crepitare.
fosollu (s) cathedra-ae f.
fracțiune (s) V. *frântură*.
fragă (fruct) fragum-i n., fraga-orum n. pl.
fraged-ă tener-a-um, fragilis-e, mol-lis-e.
frăgezi (v) (e) mollire (fructos colendo).
frăgezime (s) fragilitas-atis f.
fragment (s) fragmentum-i n.
fragmentă (v) V. *șărâmă, șărâmiță*.
frământă (v) deopsere, subigere (farinam) || *fig.* agitare, conturbare.
frământare (s) subactio-onis f., *fig.* commotio-onis f.
frământătură (s) farinae massa subacta f.
frânge (v) frangere, perfringere, rumpere.
frângere (s) fractura-ae f., ruptura-ae f.
frânghie (s) funis-is m., restis-is f., tomix-icis f.
frântură (s) fractio-onis f., fractura-ae f.
frantuzism (s) gallicismus-i m.
franzelă (s) panis albus m.
frasin (Bot.) fraxinus-i f. || *de* ~, fraxineus-a-um.
frate (s) frater-tris m. || ~ *mai mare*, germanus-frater.
frățesc-ă fraternus-a-um.

frăție (s) fraternitas-atis f.
frățior (s) fraterculus-i m.
frău (s) frena-orum n. pl., habena-ae f. || ~ *de la cal*, effrenatio-nis f. || *fig.* *frânele Statului*, gubernacula reipublicae n. pl.
fraudă (s) fraus-dis f.
fraudulos-ă fraudulentus-a-um.
frăză (s) sententia-ae f., periodo-i m., sensus-us m., coniuncta verba n. pl.
freamăt (s) tremor-oris m., fremitus-us m., murmur-is n.
freacă (v) fricare, terere, atterere, perfricare.
freacă (s) fricatio-onis f., fricatura-ae f., attritus-us m., frictio f., tritura-ae f., collisio-onis f.
freacătură (s) V. *freacă*.
frecuent-ă frequens-tis: frequens legationum conventus.
frecuentă (v) frequentare, conversari cum alqo.
frecuentare (s) frequentatio-onis f.
frenețic-ă furens, furiosus, acerrimus-a-um.
frenezie (s) furor-oris m., saevitia-ae f.
frică (s) metus-us m., timor-oris m., pavor-oris m. || *de* ~, metuens, timens || *șără* ~, interpidus-a-um, impavidus-a-um.
fricos-ă timidus-a-um, pavidus-a-um.
fricțiună (v) defricare, detergere, frictionem adhibere, inungere.
friz (s) frigus-oris n. || *mi-e* ~, algeo-ere, frigeo-ere.
frigare (s) veru-us n.
frige (v) torrere, frigere, urere.
friguri (Med.) febris-is f. || ~ *la 4 zile*, quaternae-arum f. pl.
friguros-ă frigidus-a-um.
fript-ă frictus-a-um, frixus, assatus, tostus, torrefactus-a-um.
friptură (s) assum-i n., assatura-ae f., assa caro-nis f.
friscă (s) flos lactis.
frivol-ă petulans-tis, lascivus-a-um.
frivolitate (s) levitas-atis f., lascivia-ae f., petulantia-ae f.
friză (v) capillos ornare v. comere.
frizat-ă crispatus-a-um, cirratus, calamistratus-a-um.
frizer (s) tonsor-oris m.
front (Mil.) acies-ei f., frons-tis f.
frontieră (s) finis-is m., fines-ium m. pl., margo-inis f.
fruct (s) fructus-us m., fruges-um f. pl., bacca-ae f., pomum-i n.

frugal-ă frugi (*Indec.*), sobrius-a-um, in cibum parvus-a-um.
frugalitate (s) frugalitas-atis f.
frumos-ă pulcher-chra-um, formosus-a-um, decorus-a-um, bellus, candidus, elegans.
frumugel-ă pulchellus-a-um.
frum(u)se (s) pulchritudo-inis f., forma-ae f., amoenitas (locorum).
fruntaș (s) 1. nobiles m. pl., principes m. pl., princeps-ipsis m. || 2. (*adj.*) insignis-e, nobilis-e, praestabilis-e.
frunte (s) frons-tis f. || *a fi în* ~, praeesse, antere || *a pune în* ~, praepondere || *cel mai de* ~, excellens-tis.
frunză (s) frons-dis f., folium-ii n.
frunzări (v) volvere (libros).
frunziș (s) dumetum-i n., fruticetum-i n.
frunzos-ă frondosus-a-um, foliosus, foliatus, frondens-tis.
frustră (v) privare, spoliare, eripere alci alqd.
ftizic-ă tabidus-a-um.
ftizic (Med.) tabes-is f.
fundul-ă V. *șălos-ă*.
fudul (a se) animum elatum gerere V. *șăli*.
fudulle (s) 1. superbia-ae f., arrogantia-ae f., insolentia-ae f.; 2. ostentatio-onis f., magnificentia-ae f.
fugă (s) fuga-ae f., cursus-us m. || *de a* ~, celeriter (*adv.*) || *în* ~, cursim.
fugaciune fugax-acis.
fugar 1. (s) transfuga-ae m.; 2. (*adj.*) fugitivus-a-um.
fugări (v) fugare, in fugam convertere.
fugărit-ă fugatus-a-um, fugă sparsus, pulsus, aversus-a-um.
fugi (v) fugere, in fugam se conicere, fuga vertere, prorumpere.
fugire (s) fuga-ae f., diffugium-ii n.
fuior (s) cannabis manipulus-i m. || ~ *de in*, lini fasciculus-i m.
fulg (s) pluma-ae f., lanugo-inis f.
fulger (s) fulgur-is n., fulmen-inis n. || *lovit de* ~, fulmine ictus-a-um.
fulgeră (v) fulminat, fulgurat (*impers.*).
fulgerare (s) fulguratio, fulminatio-onis f.
fulgerător-e fulminis instar, celerimus-a-um.
fum (s) fumus-i m., nebula-ae f.
fumă (v) fumare, fumum emittere.
fumegă (v) 1. odores incendere, fu-

migare, fumo siccare.
fumegos-ă fumosus-a-um, fumidus-a-um.
fumuri (*fig.*) contentiones-um f. pl., vanitas-atis f., inanitas f.
fumuriu-e nebulosus-a-um.
fumuros-ă vanus-a-um, inanis-e.
funcțiună (v) munus gerere, administrare.
funcționar (s) magistratus-us m., qui munere alqo fungitur.
funcțiune (s) officium-ii n., munus-eris n.
fund (s) fundus-i m., imum-i n., ima pars f. || *până în* ~, penitus (*adv.*).
fundă (v) condere, fundare, aedificare.
fundament (s) fundamentum-i n., fundationes-um f. pl., solum-i n. substructio-onis f. || *din* ~, funditus (*adv.*).
fundator (s) conditor-oris m., fundator m., constitutor-oris m.
fundatiune (s) institutio-onis f., institutum-i n., legatum-i n.
fundătură (s) angiportum-i n., fundula-ae f., via sine ullo exitu.
funebru-ă funebrius-e, funerarius-a-um || *cântec* ~, naenia-ae f.
funeralii (s) funus-eris n., sepultura-ae f., exsequiae-arum f. pl.
funest-ă exitiosus-a-um, perniciosus, funestus-a-um.
funte (s) funis-is m. || ~ *de ceapă*, restis-is f., sertum-i n. || ~ *corăbiei*, rudens-tis m.
funter (s) restio-onis m.
funingine (s) fuligo-inis f.
fur (s) = *hof*, fur-is m. || ~ *de cele șapte*, sacrilegus-a-um.
fură (v) volare, furari.
furaj (s) pabulum-i n., pastus-us m., esca-ae f.
furat-ă raptus-a-um, subreptus-a-um, interseptus-a-um.
furcă (s) furca-ae f., amiss-tis m. || ~ *de tors*, colus-i f. || ~ *de spân-zurat*, patibulum-i n., gabulus-i m.
furculiță (s) furcula-ae f.
furibund-ă furibundus-a-um.
furie (s) furor-oris m., furia-ae f., vis-is f.
furios-ă saevus-a-um, furens-ntis, rabiosus-a-um.
furș (pe) 1. furtivus-a-um; 2. furtim (*adv.*), abdit (*adv.*).
furșă (a se) obrepere, insinuare se.
furșigare (s) obreptio-onis f.
furlandisi (a se) magnifice se efferre, se ostentare.

furnică (Zool.) formica-ae f.
furnică (v) fig. scatere, scaturire, fig. redundare.
furnicar (s) formicetum-i n.
furnicatură (s) pruritus-us m.
furnitură (s) collatio-onis f, frumentum imperatum.
furnizor (v) tradere, praebere, suppeditare.
furnizor (v) conductor-oris m, redemptor-oris m.
furoare (s) furor-oris m, V. furie.

G

G, g littera (indecl.).
găbul (v) deprehendere alqm in re.
găci (v) V. ghici.
găde (s) carni'ex-icis m, tortor-oris m, supplicii exactor, rerum capitalium vindex-icis m.
gădila (v) titillare, oblectare.
gădil(are)ătura (s) titillatio-onis f, titillatus-us m.
gădilicios-ă titillosus-a-um.
gădiliclu (s) V. mănărtim.
gădila (v) anhelare.
gădila(a)ăre (s) anhelatio-onis f, anhelitus-us m.
găgău-ă ineptus-a-um, stultus, stolidus-a-um.
găibă = picior, pes-dis m, crucuris n.
gale (Zool.) falco-onis m.
gălnă (s) gallina-ae f. || ~ de apă, fulica-ae || ~ de munte, tetraon-oris m. || de ~, gallinacaeus, gallinarius-a-um.
gălnărie (s) gallinarium-ii n.
gălnaș (s) gallinaceum stercus-oris n.
gălnușă (Zool.) 1. attagen-icis m.; 2. ~ pe cer, Pleiades-um f. pl.
gălă (Zool.) graculus-i m.
găltan (s) limbus-i m, funiculus aurum m.
gal (s) pignus-oris n, hypoleuca-ae f. || a pune ~ pignore dare alqd.
gălăgie (s) streptus-us m, tumultus-us m, turba-ae f.
gălăgios-ă turbulentus-a-um, turbidus-a-um.
galant-ă elegans-tia, lepidus-a-um, decorus-a-um.
galanton-ă generosus-a-um, nobilis-e, liberalis-e, magnanimus.
gălbează (la oi) clavi-orum m. pl.
gălbeș(tos)it-ă pallidus-a-um, exsanguis-e, pallore deformis-e.

furt(is)ag (s) furtum-i n, latrocinium-ii n.
furtună (s) procella-ae f, tempestas-atis f, turbo-icis f.
furtunos-ă procellosus-a-um, turbidus, tempestuosus-a-um.
fus (s) fusus-i m, modius-ii m, cylindrus-i m, axis-is f.
fuzionă (v) 1. confundere; 2. coalescere.
fuziune (s) coalitio-onis f, confusio-onis f.

galben-ă fulvus-a-um, flavus-a-um, gilvus-a-um.
gălbeneală (s) flavo-do-icis f, pallor-oris m.
gălbini(cio)los-ă subflavus-a-um.
gălbenuș (s) vitellus-im, luteum-i n.
gălbinaie (Med) aurugo-is f, icterus-i m.
gălbuiu-e subflavus-a-um.
gălcă (s) glandula-ae f, scrofula-ae f, tonsilla-ae f.
gălceavă (s) tumultus-us m. V. gălăgie.
gălcevi (a se) tumultuari: legiones tumultuantur in castris.
gălcevitor-e iurgiosus-a-um, turbulentus-a-um.
găleată (s) modiolus-i m, urna-ae f, haustum-i n, situla-ae f. || ~ de muls, mulctra-ae f. || plouă cu ~, urceatim pluit.
gales-ă languidus-a-um, moestus, melancholicus, tristis-e.
gălgăi (v) gargarizare.
gălgăire (s) gargarizatio-onis f.
gălgăit(ură) (s) V. gălgăire.
găl-găl glut-glut (indecl.).
galic-ă gallicus-a-um.
gălgan (adj.) homo mirae magnitudinis.
gălmătie (s) ineptia-ae f, insanlia-ae f.
galție (s) bestiae volatiles f, volucres-um, aves-ium f. pl.
galon (s) limbus-i m, segmentum-i n.: segmentis ornare vestem.
gămălie (s) capitellum-i n, nodulus-i m.
găman-ă edax-acis, vorax-acis, ingluvisus-a-um.
gambă (s) crus-ris n.
gând (s) 1. mens-tis f, consilium-i n.; 2. opinio-onis f, sententia-ae f, cogitatio-onis f. || *imt vine în ~*,

venit in mentem || a spune din ~, memoriter dicere, recitare.
gândac (Zool.) scaraboeus-i m. || ~ din luna Mai, bruchus-i m, melolontha-ae f. || ~ de turbare, cantharis-icis f.
gândi (v) putare, iudicare, cogitare; opinari, pensitare || = a se îndoi, dubiu habere || a eși din ~, mente evolare, animo effluere || a se ~, meditari || ~ la ceva, recordari.
gândire (s) cogitatio-onis f, meditatio-onis f.
gânditor-e cogitabundus-a-um, in cogitatione defixus-a-um.
gang (s) via-ae f, circuitio-onis f, mesaula-ae f, fauces-ium f. pl.
găngante (Zool.) insectum-i n, minima bestiola-ae f.
găngav-ă balbus-a, titubans-tis, turbide loquens.
găngăvi (v) balbutire, titubare, turbide loqui.
găngăvire (s) haesitatio linguae f, lingua debilis f, oris titubantia-ae f.
găngrenă (Med) gangrena-ae f, caries-ei f.
gănsac (Zool.) anser-is mas.
gănoace (s) testa-ae f, cortex-icis f. || ~ de nucă, inglans-dis f, putamen-icis n.
gără(la)ă-ire (s) clangor-oris m.
gărăl (v) garrire, clangere, gloriare.
garant (s) sponsor-oris m.
garantă (v) spondere, praestare, cavere, auctorem se profiteri.
garanție (s) cautio-onis f, sponsio-onis f, satisfactio-onis f.
gărbăciu (s) flagellum-i n, verberis n.
gărbov-ă (in)curvus-a-um.
gărbovi (a se) se curvare, se flectere, curvari, flecti (pass.).
gărbovire (s) curvatura-ae f, flexura-ae f.
gărbovit (de ani) incurvus humeris.
gărd (s) 1. de nuiete, sepes virgea f.; 2. ~ de fier, clathrum-i n.
gărdă (s) cohors-tis pretoria f.
gardian (s) 1. custos-dis m, curator-oris m; 2. cui publicae securitatis cura delata est.
gărdină (s) cardo-icis m, marginis f, ora-ae f.
gardist (s) V. gardian.
gărgărisi (s) gargarizare V. gălgăi.
gărgărită (Zool.) curculio-onis m.
gărgăun (Zool.) crabro-onis m.

gărlă (s) rivus-us m, torrens-tis m.
gărlicu (s) vestibulum-i n, cella subterrană f.
gărni (Bot) quercetum-i n.
gărni (v) instituere, componere, ordinare, instruere, exornare.
gărnioană (Mil.) praesidium-ii n.
garoafă (Bot) dianthus-i m.
găscă (Zool) anser femina, gansa-ae f.
găscă (s) sodalium-ii n.
găscan (Zool.) anser mas.
găsi (v) reperire, invenire, nancisci (dep.) || se găsec(e) est, sunt, reperiantur qui (cu subj.).
gât (s) guttur-is n, colium-i n, iugulum-i n.
gata 1. (adv.) praesto; 2. (adj.) paratus-a-um, promptus, expeditus-a-um || ~ = isprăvit, confectus-a-um, peractus, perfectus-a-um.
găteală (s) cultus-us m, ornatio-onis f, apparatus-us m, paratio-onis f.
găteje (s) surculi-orum m. pl.
găti (v) 1. finire, conficere, terminare, absolvere; 2. parare, curare, praeparare; 3. || ~ bucate, concinere || a se ~, exornare se, induere se.
gătire (v) V. găteală.
gătire (s) fauces-ium f. pl.
gătui (v) strangulare, suffocare, spiritum elidere.
gătuire (s) suffocatio-onis f, strangulatio-onis f.
găunos-ă (con)cavus-a-um, excavus-a-um.
gaură (s) foramen-icis m.
găuri (v) cavare, forare, perforare (alqd rostro).
gazdă (s) 1. hospes-icis m; 2. deversor-ii n, caupona-ae f.
găzdui (v) recipere, admittere, domum suam recipere.
găzduire (s) hospitalitas-icis f.
găzduitor-e 1. convivor-oris; 2. hospitalis-e.
geaba (de) 1. frustră (adv.); 2. gratis (adv.).
gealăt (s) V. găde.
gealău (s) runcina-ae f.
geam (s) vitreus-i m.
geamăn-ă 1. geminus-a-um; 2. gemini-orum m. pl.
geamăt(s) gemitus-us m. V. geme (v).
geambas (s) mango-onis m.
geană(s) cilium-i n, gene-arum f. pl.
gelos-ă invidus-a-um, invidens-tis || a fi ~, invidere alci, livere.

gelozie (s) invidiae f., livoris m., aemulatio-onis f., rivalitas f.
geme (v) gemere, ingemiscere, suspirare.
gemere (s) gemitus-us m. V. *geamăt*.
gemeni (s) V. *geamăn*.
gen (s) genus-oris n., soboles v. suboles-is f.
general (s) dux-cis m., imperator, praetor, praefectus-i.
general-ă universus-a-am, communis-e, generalis-e, universalis-e, publicus-a-am.
generațiune (s) generatio-onis f., procreatio f., genitura-ae f.
genere (in) (adv.) generaliter, generatim, universe, vulgo (adv.).
generos-ă benignus, generosus, magnanimus, munificus, largus-a-am, liberalis-e.
generozitate (s) benignitas f., munificentia f., liberalitas-atis f.
genetiv (s) genitivus casus, posesivus casus.
geneză (s) genesis-is f., (co)ortus-us m., origo-inis f., principium-ii n.
genial-ă ingentosus-a-am, ingenio praestans.
genital-ă genitilis-e.
geniu (s) 1. ingenium-ii n.; 2. Genius-ii, daemon-onis m.
geniul-ă venustus-a-am, lepidus, facetus; 2. comis-e, facilis-e; 3. bene moratus-a-am, decorus.
gentileță (s) urbanitas-atis f., festivitas f., blanditiae-arum f. pl.
genunchi (s) genu-us n. || *osul* ~, patella-ae f.
genune (s) gurgis-itis m., vorăgo-inis f., profundum maris.
geograf (s) geographus-i m.
geografie (s) geographia-ae f.
geometru (s) geometra-ae m.
ger (s) gelu-us n., frigus-oris n.
geră, gerant V. *gira, girant*.
german-ă germanus-a-am.
germen (s) germen-inis || *fig.* semen-inis n., origo-inis f., principium-ii n., fons-tis n., stirpis-is f., initium-ii n.
germină (v) germinare || *fig.* alċre, crescere.
geros-ă glacialis-e, gelicus-a-am, hiemalis-e, frigidissimus.
gerul (v) gelat (*impers*)
gest (s) gestus-us m., motus-us m., iactatio manus.
gesticulă (v) gestum agere v. facere, gesticulari.

gesticulare (s) corporis motus m., gesticulatio-onis f.
gestiune (s) muneris administratio.
gheb (s) V. *cocoșe*.
ghebos-ă V. *cocoșat*.
ghem (s) glomus-eris n.
ghemui (v) (ad)glomerare, conglomerare.
ghenar (s) V. *Ianuar*.
gheonosale (Zool.) pieus-i m.
gherghel (a coase la) acupingere.
gherlă (s) carcer-is m., vincula-orum n. pl.
ghete (s) pedis tegumentum, soccorum m.
ghiară (s) unguis-is m., unguisium f. pl., pedesum m. pl., ungues hamati m. pl.
ghiață (s) glacies-ēi f.
ghiavol (s) V. *diavol*.
ghibaciu-ă V. *dibaciu-ă*.
ghiel (v) 1. praecipere (consilium), coniecturare; 2. vaticinari.
ghieire (s) 1. coniectura-ae f.; 2. vaticinatio-onis f., praedictio-onis f.
ghieticare (s) aenigma-atis n.
ghiettor (s) vates-is m., coniectoris m., propheta-ae m.
ghicitoare (s. f) prophetes-is f., vates-is f.
ghid (s) dux-cis m., ductor-oris, rector-oris m.
ghies (s) impulsio-onis f., impulsus-us m., instigatio-onis f. || *a da cu* ~, impellere, incitare, stimulare.
ghietar (s) nivalia iuga-orum n. pl.
ghiftul (v) stipare, farcire, inferire.
ghiftuit-ă plenus-a-am, morosus, difficilis-e.
ghimpe (s) stimulus-i m., spina-ae f.
ghimpos-ă aculeatus-a-am, spinosus-a-am, spiniger-a-am.
ghindă (s) glans-dis f.
ghindură (s) glandula-ae f.
ghioncă = *ghioace* (s) testa-ae f., putamen-inis n. V. *coșă*.
ghioagă (s) clava-ae f.
ghioc (s) concha-ae f. || *a da cu* ~, e conchā vaticinare.
ghioce(ă) (Bot) galanthus-i m.
ghioid (s) V. *ghiont*.
ghiont (s) pulsatio-onis f., ictus lateris m.
ghionți (v) mulcare.
ghiotura (cu) acervatim (adv.).
ghiozdan (s) pera scholastica f.
ghips (s) gypsum-i n.
ghirlândă (s) sarta-orum n. pl.
ghitară (s) cithara hispanica f.

ghiveci (de flori) testa-ae f. || ~ de mănecă, mixtura-ae f.
ghizd(uri) (s) puteal-is n.
gigant (s) gigas-ntis m., gigantesum m. pl.
gigantic-ă giganticus-a-am.
ginnazlu (s) gymnasium-ii n., palaestra-ae f.
ginere (s) gener-i m.
gingas-ă amabilis-e, delicatus-a-am, tener-a-am, mollis-e.
gingle (s) gingiva-ae f.
gintă (s) gens-tis f.
gir (s) V. *chezăgie, garanție*.
gră (v) V. *garantă*.
gluglul (v) blandiri aloi, permulcere alqm.
gluglială (s) blanditio-onis f.
gluglu (s) funebri tunica-ae f., sindon-onis f.
glumbus(ie) (s) ludus-i m., lusio-nes-v f. pl., deliciae-arum f. pl.
gluvaer (s) aurum-i n., res praetiosissima f., ornamentum-i n., gemma-ae f., insigne-is n.
gluvargiu (s) aurifex-icis m., gemmarius-ii m.
glacial-ă glacialis-e.
gladiator (s) gladiator-oris m.
glândă (s) glans-dis f.
glas (s) vox-cis f.
glasiră (s) vas-is n., vasa-orum n. pl.
glăsul (v) fari, effari, vocem emittere.
glebă (s) glabea-ae f.
glesnă (s) astragallus-i m.
glie (s) glabea-ae f., solum-i n.
gligan (s) homo inusitatae magnitudinis.
gloabă (s) (amendă), mulcta-ae f.
gloabă = *cal prost*, canterius-ii m., equus strigosus m.
gloantă (s) vulgus-i n., caterva-ae f.
glob (s) globus-i m., sphaera-ae f.
globi (v) (amendă), mulcare.
glod (s) lutum-i n., coenum-i n.
glodi (v) premere, strigere, impedire, molestum esse.
gloduros-ă coenosus-a-am, lutosus || *loc* ~, aspretum-i n.
glorie (s) gloria-ae f., laus-dis f., fama-ae f., honos-oris m.
glorifică (v) illustrare, glorificare, clarificare.
glorios-ă gloriosus-a-am, (prae)clarus, illustris-e.
glugă (s) cucullus-i m., cucutsum-ii n. || *mană* cu ~, bardocucullus-i.
glumă (s) locus-i m., ludus-i m., nugae-arum f. pl., facetiae-arum f. pl.

glumeț-ă iocosus-a-am, ludicus-a-am, iovialis-e.
glumi (v) iocare, iocā agere cum alqo.
goană (s) 1. persecutio-onis f., insectatio f.; 2. fuga-ae f.
goangă (s) insectum-i n.
goarnă (s) lituus-i m.
gogeamite magnus-a-am, ingentis, vastus, amplus.
gogoașă (s) bombycis folliculus-i m. || *fig.* mendacium-ii n.
gogoman insulsus-a-am, ineptus, stultus-a-am.
gogomănie (s) ineptia-ae f., stultitia-ae f., V. *prostie*.
gogonat-ă inflatus-a-am, tumidus-a-am, turgidus.
gogoneț-ă rotundatus-a-am, orbiculatus, teres-ētis.
gogorită (s) umbra-ae f., imaginis falsa, mendax umbra f.
gogoșar (s) homo gloriosus, ostentator-oris m.
gol (s) V. *gogeamite*.
gol (s) vacuū-i n., inanitas-atis f., vacuus locus m.
gol-ă vacuus-a-am, vanus-a-am, nudus-a-am. *te. j. aere cal.*
gol an (s) homo perditus, error-onis m.
golas-ă nudus-a-am, deplumis-e.
golf (Geogr.) sinus-us m.
goli (v) 1. vacuare, evacuare, vacuificare; 2. (de)nudare.
golicune (s) nuditas-atis f.
goltre (s) evacuatio-onis f.
gonaci (s) 1. persecutor-oris m., insectator m.; 2. (vltă), juven-cus-i m.
gonă (v) expellere, abigere || *fig.* curas abigere.
gonire (s) depulsio-onis f., abactio-onis f.
gonit-ă expulsus-a-am, exsul-is V. *exilat-ă*.
gonitor-e V. *gonaci*.
gorun (Bot) robur-oris n.
gospodar (s) 1. dominus-i, herus-i, princeps-ipsis m.; 2. diligens, parcus, attentus-a-am, frugi (*indecl*).
gospodărie (s) administratio rerum domesticarum, cura rei familiaris.
gospodină (s) 1. domina, maior domus; 2. parca, attenta, diligens rei familiaris.
grabă (s) festinatio-onis f., prope-ritas f., celeritas-atis f.
grabă (de cu, în) propere, celeriter, cito, festinatim, oclus, prompte.

grăbi (v) maturare, accelerare, praecipitare, urgere || *a se ~*, festinare, properare || *~ în ajutor*, succurere.
grabnic (adv.) celeriter, cito, festinant.
grad (s) gradus-us m., ordo-inis f. || *~ militar*, militare officium n.
gradat (adv.) gradatim.
gradat (Mil.) militari officio praepositus || *ne ~*, gregarius (miles).
grădeă (s) vimen-inis n., virga-ae f.
grădină (s) hortus-i m. || *de ~*, hortensis-e.
grădinar (s) hortulanus-i m., horticultor-oris m. || *~ de legume*, olitor-oris m.
grădinaresă (s) hortorum cultrix-cis.
grăi (v) **grăire** (s) V. vorbi, vorbire.
grău (s) sermo-onis f., vox-cis f., locutio-onis f.
grăjd (s) stabulum-i n., pecuarium-i n. || *~ de boi*, bubile-is n. || *~ de cai*, equile-is n. || *~ de oi*, ovile-is n. || *~ de capre*, haedile n.
grămadă (s) cumulus-i m., acervatio-onis f., acervus-i m.
grămădi (v) cumulare, (co)acervare, agglomerare, congerere.
grămăduie (s) cumulus-i m., congeries-ei f., strues-is f.
gramatică (s) grammatica-ae f.
grănar (s) frumentarius, frumentorum negotiator-oris m.
grănarul (s) cella-ae f., granarium-i n., horreum-i n.
grandiosă ingens-tis.
grandoman ostentator-oris, homo gloriosus.
grandomanie (s) iactatio-onis f., ostentatio-onis f., gloriatio f.
grăne (s) frumenta-orum n. pl., triticoes segetes f. pl.
grangur (Zool.) chlorion-onis m.
grăniță (s) fines-ium m. pl., confinia-orum n. pl., limes-itis m.
grăpă (Agric.) occa-ae f., irpex-icis m., crates-is f., dentata crates f.
grăpă (v) innocere, cratire, cratem inducere.
grăpare (s) occatoria opăra-ae f.
grăpis-tăris (adv.) claudicantim.
gras-ă pinguis-e, crassus-a-um, opimus, corpulentus.
grăsime (s) adeps-ipsis m., pinguedo-inis f., obesitas-atis f.
grăsun (s) 1. porcellus-i m., delicus-i m.; 2. saginatus porcus.
grătar (s) graticulum-i n. || *a frigere*

la ~, torrere, frigere.
grătil (s) cancelli-orum m. pl., clatri-orum m. pl.
grățiă (v) veniam dare, impunitatem tribuere, parcere alci, poenă liberare.
grăție (s) 1. gratia-ae f., favor-oris m.; 2. lepos-oris m.
gratifică (v) donare alci alqd, ornare alqm alqd re.
gratifică(re)-ție (s) donum-i m.
grățios-ă venustus-a-um, bellus, decorus, lepidus, facetus, suavis-e.
gratıs (adv.) gratis, nullă mercedē.
gratitudine (s) beneficii memoria, pietas-atis f.
gratuit-ă V. gratis.
grău (Bot) triticum-i n. || *de ~*, triticus-a-um.
grăunțe (s) granum-i n., semen-inis n.
grăunțos-ă granosus-a-um || *spic-ă*, arista grvida f.
graur (Zool.) sturnus-i m.
grav-ă gravis-e, serius-a-um, severus-a-um, tristis-e.
gravă (v) incēdere, insculpere, inscribere.
gravitate (s) gravitas-atis f., severitas f., austeritas-itis f.
gravor (s) lapicida-ae m., sculptor-oris m.
greă (feme) grvida-ae, praegnans-tis.
greăță (s) fastidium-i n., taedium-i n., nausă-ae f. || *a ft ~*, taedet (cu acc. pers.), nausă premi v. corripit.
greblă (Agr.) rastrum-i n., rastellus-i m., hirpex-icis m.
greblă (v) rastellis eradere, pertinere, colligere rastro.
grece-ă graecus-a.
grecește (adv.) graece.
greor (Zool) 1. ~ de câmp, cicada-ae f.; 2. ~ de casă, grillus-i m.
greolus gravis-e, gravidus-a-um, tardus-a-um in cogitando.
gres(ală) (s) error-oris m., vitium-i n.; peccatum-i n., culpa-ae f.
gresi (v) errare, peccare, falli: fallit me.
gresie (s) cos, cotis f.
gresit-ă sons-tis, deliquens-tis.
greșos-ă fastidiosus-a-um, nauseosus-a-um.
greu 1. arduus-a-um, difficilis-e; 2. ponderosus-a-um.
greu (adv) graviter, vehementer, vix, aegrē.

greutate (s) 1. pondus-eris n.; 2. difficultas-atis f. *(sensu materialis auctoritate)*.
grăiă (s) cura-ae f., sollicitudo-inis f., studium-i n. || *a purta de ~*, curare, providere, prospicere.
grilanle (Ecl.) cena sacra f.
grilulă diligens-tis, sedulus-a-um, industrius-a-um.
grilă (s) cancelli-orum m. pl.
grindă (s) trabs-is f., trastra-orum n. pl.
grindeiu (s) buris-is m., temon-inis f.
grindină (s) grando-inis f. || *cade ~*, grandinat (impers.).
gris(ă) (s) glareă-ae f.
griu (s) V. grău.
griv-ă variegatus-a-um.
groapă (s) fossa-ae f., sepulcrum-i n., scrobs-bis f. || *~ p. grăne*, fovă-ae f. || *a săpa o groapă*, scrobem effodere || *a sănă ~ culca*, insidiari (dep.). || *a cădea m ~*, perire.
groază (s) horror-oris m., terror-oris m.
groaznic-ă horrendus-a-um, terribilis-e, horribilis-e.
grobian hebes-etis, plumbus-a-um, rudis-e.
grohăi (v) grunnire.
grohăire, grohăit (s) grunnitus-us m.
gropar (s) fossor-oris m.
gros-ă crassus-a-um, amplus-a-um.
gros (s) = *inchisoare*, arca-ae f., carcer-eris m.
grosime (s) crassitudo-inis f., plenitudo-inis f.
grosolan-ă rudis-e, impudens, impudicus-a.
grosolăne (s) impudentia-ae f., impudicitia-ae f.
groță (s) specus-us m., spelunca-ae f., antrum-i n.
groza v-ă horribilis-e, infandus-a-um.
grozăv(en)ie (s) horribilitas-atis f.
grulu (s) V. colină, deal.
grumaz (s) collum-i n., cervix-icis f., faux-cis f.
grunțuros-ă V. grunțuros-ă.
grupă (s) coetus-us m., circulus-i m., globus-i m.
grupă (v) glomerare (agmina).
grupare (s) glomeratio-onis f.
guard (s) vigil-is m., custos-odis m.

gubav-ă scabiosus-a-um, leprosus-a-um V. palid.
gudură (a se) V. (a se) linguși.
guță (v) V. gîohti.
guler (s) collare-is n.
guile (Bot.) brassica-ae f.
gumă (s) gumi (Indecl.).
gunoi (v) finire, stercorare (agros).
gunolos-ă stercorosus-a-um.
gunoiu (s) fimus-i n., stercus-eris.
gură (s) os-oris n., gula-ae f., bucca-ae f. || *~ de rfu*, ostium-i n. || *~ căscată*, rictus-i m.
gură-cască (s) cessator-cessatrix.
guraliv-ă loquax-acis, garrulus-a-um, linguă immodicus-a.
gurguă (v) (a se) V. a se ridică în vârf.
gurgulat-ă in metas exstructus-a-um, in acutum cacumen exurgens.
gurgulu (s) papilla-ae f., tumulus-i m., grumus-i m.
guriță (s) osculum-i n.
gusă (s) struma-ae f. || *~ la păseii*, ingluvies-ei f.
gușat-ă guturosus-a-um.
gust (s) 1. sapor-oris m.; 2. gustus-us m.
gustă (v) gustare, frui: commodis, pace, voluptate frui.
gustare (s) 1. gustatus-us m., gustatio-onis f.; 2. merenda-ae f.
gușter (Zool.) lacertus-i m., lacerata viridis f.
gustos-ă sapidus-a-um, gustosus-a-um.
guță (Med.) arthritis-is f., morbus articularis m., dolores artuum.
gutos-ă arthriticus-a.
gutule (fruct), cydonium-i n. (malum).
gutulu (pom.) cydonia malus f.
gutunar, guturoiu (Med.) gravedo-inis f., catarrhus-i m., rheumatism-is n.
guvern (s) gubernium ii n.
guvernă (v) regere, gubernare, regnare, administrare.
guvernanta (s) educatrix-icis f.
guvernator (s) praefectus-i m., gubernator m., (pro)curator-is.
guvornor (s) praeceptor, paedagogus-i m., educator-oris m.
guzgan (Zool.) mus-uris n.
guziu (Zool.) V. cărlifă.
guzui (v) fodere (murum).

H

H, h litteră (*indecl.*).

hăbar (s) cura-ae f., scrupulus-i m.

hăbăuc-ă stultus-a-um, vesānus, hebes-ētis.

habotnic-ă fanalicus-a-um.

hai(de)! age! agite!

haidama-ă erro-onis.

hă(d)ărag (s) fustis-is m.

haihulu-ă detractus-a-um, perturbatus-a-um.

haimană (s) erro-onis m. || a umblă ~, errare, vagari.

hain-ă perfidus-a-um, hostilis-e, vindicandi cupidus-a.

haină (s) vestis-is f., toga-ae f., volamen-inis n. || ~ militară, sagulum-i n.

haltă (s) grex-gis m., turba-ae f.

hălădui (v) habitare v. locui.

halcă (s) offula-ae f.

ham(uri) (s) camus-i m., equestria arma, n. pl., ornatus-us m.

hămăi (v) gannire.

hamal (s) batulus-i m.

hambar (s) horreum-i n.

hămciu (s) humulus-i lupulus m., lupus salicarius m.

hămesit-ă esurire avidus-a, fame laboratus-a.

han (s) deverticulum-i n., deversorium-i n., caupona-ae f.

hangiu (s) convivor-oris m., caupo-onis m.

hanță (s) pannus-i m., lanfa-ae f.

hănțui (v) lacerare laniare, scindere, discerpere.

haos (s) turbae-arum f. pl., tricarum f. pl., chaos-os n., omnium rerum perturbatio-onis f.

haotic-ă confusus-a-um, (per)urbatus, inordinatus-a-um.

hap (s) pilula-ae f.

hapca (cu) raplin (*adv.*).

hăpănu-ă avidus-a-um, saevus, crudelis-e.

har (s) gratia-ae f., favor-oris m.

harabă (s) vehiculum-i n., carrus-us m., plaustrum-i n.

harabagiă (s) auriga-ae m. V. vizit.

haram (*adj.*) execrandus-a-um, nefarius-a-um, devotus-a-um.

hărăzi (v) donare, vovere, remunerari (*dep.*).

hărăzire (s) donum-i n., praemium-i n., munus-eris n.

hărb (s) testa-ae f.

hărbă-ă vorax-cis, gulosus-a-um, avidus-cibi.

harbuz (*fruct.*) cucurbita-ae f., citrullus-i m. V. pepene verde.

hărcă (s) calva-ae f., cranium-i n.

hărdău (s) solium-i n., labrum-i n.

hărdă (s) harpa-ae f., cithara-ae f.

hărieț (s) pala-ae f.

harnic-ă diligens-tis, impiger-gra-um.

harnicle (s) solertia-ae f., habilitas-at-is f.

harpă (s) V. harfă.

harpist-ă (s) psalteris-is m., psalteria-ae f.

hărși (a se) assuescere v. assuefieri alqā rē.

hărsie (s) pellis-is m., corium-i n., exuviae-arum f. pl.

hărsit-ă assuetus-a, assuefactus-a

hărtă (s) tabula-ae f.

hărtă (s) pugna-ae f. || a se luă la ~, certamen inire V. harfa.

hărtăg (s) rixa-ae f., iurgium-i n., litigium-i V. harfă.

hărtăgos-ă iurgii cupidus-a, rixae cupidus, litigiosus-a.

hărtăni (v) laniare, lacerare.

hărtă-parța (a face) comminuere, discerpere, lacerare.

hărtie (s) charta-ae f., papyrus-i f.

hărtui (v) lacessere, vexare, infestare.

hărtuire (s) fatigatio-onis f., vexatio f., infestatio-onis f.

hăț(uri) habena-ae f., v. habena-arum n. pl., frenum-i n.

hățai (v) raptare, huc et illuc trahere.

hățănă (v) iactare, movere, agitare, quatere.

hățăr (s) V. jovoare.

hățis (s) dumetum-i n., vepretum-i n., spinclum-i n., virgulta-arum n. pl.

hătru (s) homo callidus v. astutus.

hău (s) terrae hiatus-us m., locus praecipuus m., gurgis-tis m.

hăul (v) V. strigă.

havuz (s) pelvis-is f., labrum-i n.

haz (s) illecebra-ae f., lenocinium-i n.

hazard (s) casus secundus m., sortis f., fortuna-ae f. || joc de ~, alea-ae f.

hazardat-ă audax-ăcis, audens-tis, confidens-tis.

hazilu-e festivus-a-um, incundus || om ~, oblectator-oris m.

haznă (s) 1. (*de bani*) aerarium-i n.; 2. *de mărđări*, sterquilinum-i n., fimețum-i n.

helbet (*adv.*) *de sigur. de bună samă*, profecto sanē, certē (*adv.*).

helesteu (s) lacus-us m., piscina-ae f.

herestrău (s) V. jerestrău.

heretisli, **heretisire** V. felicitate(re).

herghelle (s) equorum armentum-i n.

hernie (*Med.*) hernia-ae f.

hexamtru (*Poet.*) hexameter-tri m.

hiat (*Poet.*) hiatus-us m.

hid-ă turpis-e, deformis-e, invenustus-a-um.

hidos-ă diformis-e, teter-tra-um, horridus-a-um.

hidră (s) hydra-ae f., natrix-cis m. f.

hidropic-ă hydropicus-a-um.

hidropizie (*Med.*) aqua intercus f., hydrops-is m.

hienă (*Zool.*) hyaena-ae f., belbus-i m.

hiboti (v) in cachinnos effundi.

himeră (s) 1. chimæra-ae f.; 2. somniorum n. pl., vanæ imagines v. species f. pl.

hiu(an) (*Bot.*) caulis-is m.

hoară (s) fur-is f.

hodină, **hodini** V. odihnă, odihnă.

hodorogă (s) scruta-tis n.

hodorogi (a se) dilabi, dissolvi.

hohot (s) cachinnatio-onis f., cachinnus-i m.

hohoti (v) V. hiholi.

holnar-ă V. haidamac, haimană.

holnări (v) errare, vagari.

holt (s) morticinum-i n., cadaver mortuum.

hojma (*adv.*) semper. continuo.

holbă (*ochii*) (v) obstupescere.

holbat-ă (*cu ochii*) (v) obstupescere.

holdă (s) satum-i n., seges-at-is f. || ~ de grâu, messes triticeis.

holteiu (s) caelebs-is m.

hondroni (v) garrere, blaterare.

hop (s) 1. saltus-us m.; 2. impedimentum-i n. difficultas-at-is f.

horă (s) chorus-i m., choră-ae f.

horcăi (v) stertere, rhonchare, profere somnum pectore.

horcălăi (s) rhonchus-i m., proflatus-us m., meatus animi gravior.

hordă (s) caterva-ae f., turba-ae f., grex-gis m.

horn (s) fumarium-i n. V. cog.

hotar (s) fines-iam n. pl., limes-tis m., terminus-i m.

hotări (v) constituere, decernere, statuere || a se ~, transigi.

hotărire (s) dispositio-onis f., decretum-i n., propositum-i n. || ~ poporului, plebis scitum-i n.

hotărit-ă 1. decretus-a-um, statutus-a-um; 2. firmus, certus, constans (*adj.*)

hotărit (*adv.*) constanter. certē.

hotărător-e decretorius-a-um.

hotarnic (*inginer*) agri mensor-oris, geometres-ae m.

hotărnicie (s) (de)limitatio-onis f.

hotel (s) V. han.

hoț (s) fur-is, latro-onis, praedo-onis || ~ de mare, pirata-e.

hojle (s) furtum-i n., praedatio-onis f., || ~ la drumul mare, latrocinium-i n.

hrană (s) victus-us m., commectus-us m., esca-ae f., alimentum-i n., cibis-i m., pabulum-i n.

hrăni (v) alere, nutrire, sustentare || a se ~, vesci (*dep.*); victum praebere.

hrănire (s) nutritio-onis f., alimonia-ae f.

hrănit-ă nutritus-a-um, pastus, altus v. altus-a-um.

hrănitore validus-a-um, firmus, in quo multum alimenti est.

hrăpi (v) usurpare, rapere.

hrăpitor, **hrăpareț-ă** usurpator-oris.

hrean (*Bot.*) nastureium-i n.

hrubă (s) gurgustium-i n., subterraneus-i m.

hudită (s) angustior-us m., via angusta f.

huhurez (*Zool.*) bubo-onis m. V. jolmăriță.

huldui (v) sibilare, collatrare, sibilis consecrari.

huidui(ală)re (s) clamor-oris, cachinni irridentium, sibilorum consecratio f., collatratus-us m.

huiduit-ă explosus-a-um, sibilis concisus-a-um.

hulă (s) calumnia-ae f.

hulă (v) V. defălmă.

hultui (s) V. altoi.

hulub (s) V. norumbel.

hului (a se) V. ului, zăpăcl.

humă (s) humus-i m., marga-ae f., creta-ae f., argilla-ae f. || ~ de oale, figuraris creta.

humor (s) serenitas-at-is f., ingenii acumen n., facetiae-arum f. pl., lepos-oris m.

humos-ă cretosus-a-um, argillosus-a-um.
hurducă (v) quatere, quassare, iactare, labefacere.
hurducătură (s) quassatio-onis f, labefactatio-onis f.

I

I, littera indecl.
i (pron) *lui*, *ei*, *et*.
iste (v) est.
ia(n) (interj) ergo, quin || *ian as-cultă!* quin audi.
ia (a *luă*) (v) sume.
iabașă (s) lupi-orum m. pl., lupatorum n. pl.
iabraș-ă intempestivus-a-um, incommodus-a-um.
iaca (adv) ecce, en, hic est.
iad (s) inferi-orum m. pl., tartarorum n. pl.
iades (s) 1. iugulus-i m., iugulum-i n.; 2. sponsio-onis f. || *a perde* ~, sponsione vinci.
iahnle (s) pulmentum-i n., pulmentaris cibus.
iama (s) direptio-onis f., spoliatio-onis f., praedatio f., vastatio-onis f.
iamb (Poet.) iambus-i m.
iambic-ă iambicus-a-um || *versuri* ~, trimetri m. pl., versus senarii m. pl.
ian (interj) age, agetum! V. *ia(n)*
ianuarie (s) ianuarius mensis m.
iapă (Zool) equa-ae f.
iară(ă-gi) 1. (adv) iterum, rursus, denovo; 2. (conj.) autem.
iarbă (s) herba-ae f., graminis n. || ~ *amară*, matricaria-ae f., || ~ *de mare*, fucus-i m. || ~ *mare*, inula-ae f., helenium-ii n.
iarmaroc (s) 1. nundinae-arum f. pl., mercatus-us m.; 2. nundinarium forum.
iarnă (s) hiems-mis f. || *de* ~, hibernus-a-um.
iască (s) fomes-itis m.
iatac (s) cubiculum dormitorium n.
iavașă (s) V. *iabașă*.
iaz (s) 1. moles-is f., agger-eris m., claustrae (undae) f. pl.; 2. canalis-is m.
lazer (s) stagnum-i n., palus-dis f., lacus-us m.
lajmă (s) V. *fantomă*, *monstru*.
lăbăncă (s) cento-onis m.
lăbovnic-ă (s) amans-tis m. f.
lăbric (s) aqualis-is m., uretus-i m.

|| ~ *pentru spălat mâinii*, aquamane-is n., polubrum-i n.
lăbrid-ă musmo-onis m., hybrida-ae m.
le (s) cuneus-i m., cuneare lignum n.
lehu (s) ossiculum-i n., lupus-i m.
lel (adv) hic || ~ *colică*, passim.
lemi (v) nauseare, nauseâ premi: nausea me torquet.
lenială (s) stomachi redundatio f., nauseae libido f.
leni(re)-tură V. *lenială*.
leoană (s) imago-inis f., simulacrum-i n., tabula picta f., effigies-ei f.
leonom V. *econom*.
lere (s) (piscum) ova-orum n. pl.
leter (Med) arcuatus morbus-i m., aurugo-inis f.
ide (s) idus-uum f. pl. V. *calindai roman* (Supt.).
ideal (s) 1. animo comprehensus, non sensibus; 2. summus, optimus.
idee (s) rerum formae f. pl., species-ei f., idea-ae f., notio-onis f.
identic-ă unus et idem, par et unus, non alter.
identifică (v) assimilare, aequare || *a se* ~ *cu*, personam alcis induere.
identitate (s) aequalitas-atis f.
idilă (s) idyllium-ii v. edyllium-ii n.
idolm (s) sermo-onis m., sermo natus m., dialectus f.
idiot 1. male sanus, stupidus; 2. idiota-ae m.
idol (s) idolum-i n., simulacrum-i n., || *a se închină la* ~, idola colere v. sacrificare.
idolatrie (s) idolorum cultura f.
idroplăc (Med) aqua subter cutem fusa, hydrops-pis m.
led (Zool) haedus-i m.
lederă (Bot) hedera-ae f.
lefin-ă V. *eflin-ă*.
lenuper (Bot) luniperus-i m.
lepure (Zool) lepus-gris m. || *de* ~, leporinus-a-um || ~ *de casă*, lepus cuniculus m.
lerbos-ă herbidas-a-um.

leri (adv) heri || *de* ~, hesternus-a-um.
lernă (v) hiemare, hibernare.
lernare (s) hiematio-onis f., hybernatio-onis f.
lernatic-ă hyberna (castra) n. pl.
lertă (v) ignoscere (cu dat.), veniam dare, parcere (cu dat.), absolvere.
lertăcune, lertare (s) venia-ae f.
lertat (este) licet, fas est || *nu* ~, nefas est, non licet.
lertat-ă absolutus-a-um, ignotus-a-um.
lertător-e clemens-tis.
leşi (v) exire, egrēdi, emergere || ~ *înainte*, obviam ire || ~ *din pă-mânt*, solum rumpere || ~ *dinți*, dentes erumpunt || ~ *bine*, succedere || ~ *reu*, exitus tristes habere || ~ *din mîni*, insanire.
leşire (s) egressus-us m., exitus-us m. || *fig* insectatio-onis f. V. *atac*.
lestură (s) prominentia-ae f., prolectura-ae f.
lesle (s) praesēpe-is n.
lezătură (s) moles-is f. V. *laz*.
lezer (s) V. *lazer*.
lezi (v) molem exstruere v. iacere
iffilul-e inanis atque inops.
lfoș (s) os imudens, vultus-us m. || *cu* ~, fastidiosē (adv.), arrogantem, contemptum.
lghemonicon (s) convenientia-ae f.
lglenă (s) diatetica-ae f., corporis cura-ae f.
lglenic-ă diateticus-a-um || *vale-tudinis causa*.
lgilă (s) uncinulus-i m., fibula-ae f.
lgnobl-ă abiectus-a-um, turpis-e, ignobilis-e.
lgnoră (v) ignorare, nescire, ignarum esse.
lgnorant-ă 1. rudis-e, inscius-a-um, ignarus-a-um; 2. indoctus-a, illiteratus-a.
lgnoranță (s) 1. ignoratio-onis f., ignorantia-ae f.; 2. inscientia f.
lgriște (s) uligo-inis f.
lgriasos-ă uliginosus-a-um.
ilău (s) incus-dis f. || *a fi între cio-can și* ~, inter sacrum saxumque stare V. *niconă*.
ilgal-ă illicitus-a-um, iniuriosus-a-um.
ilgalitate (s) iniuria-ae f., vitium-ii n.
ilegitim-ă non legitimus-a-um || *copil* ~, nothus-i m.

iliac-ă (Anat.) ilia-ium n. pl.
ilot (s) ilota-ae m., helotes-um m. pl.
ilumină (v) illustrare, illuminare.
iluminare (s) illuminatio-onis f.
iluminăle (s) luminatio-onis f., lumina ferta n. pl.
ilustră (v) illustrare, dilucidum facere, insigne reddere.
ilustrare (s) claritas-atis f., gloria-ae f., fama-ae f.
ilustru-ă illustris-e, (prae)clarus-a-um, insignis-e, famosus-a-um, nobilis-e, clari nominis.
iluzionă (a se) fallere, sibi falsas imagines fingere.
iluziune (s) ludibrium-ii n., erroris m., vanae imagines f. pl.
iluzoriu-e inanis-e, irritus-a-um, captivus-a-um.
im (s) limus-i m., lutum-i n.
imagină (v) cogitare, imaginari, fingere animo || *a-și* ~, in mentem venire, suspicionem habere.
imaginar-ă commenticius-a-um, imaginarius, vanus, fictus-a-um.
imaginat-ă excogitatus-a-um, inventus-a-um, repertus-a-um.
imaginațiune (s) mens-tis f., animus-i m., cogitatio f., imaginatio-onis f.
imagine (s) imago-inis f., simulacrum-i n., effigies-ei f.
imas (s) pratum-i n., prata-orum n. pl.
imbăcșit-ă fartus-a-um.
imbăeră (v) alligare, vincire.
imbăla (v) (a se) lavari, corpus ablueri, balneo uti.
imbălsămă (v) 1. condire (mortuos), corpus aromatibus condire; 2. bene olere.
imbălsămare (s) conditura-ae f.
imbărbătă (v) animam alcis excitare, confirmare, adhortari.
imbăracă 1. in navem imponere || *a se* ~, vino se obnubere, potare.
imbătă (v) ebrum facere, inebriare || *a se* ~, vino se obnubere, potare.
imbătător-e temulentos faciens (aqua, liquor, odor).
imbătrăni (v) (con)senescere, ad summam senectutem vivere, longissimum aevum peragere.
imbătrănire (s) senectia extrema.
imbătrănit-ă 1. senex factus-a; 2. obsoletus-a.
imbecillitate (s) stultus-a, stolidus-a, vix sanus-a.
imbecillitate (s) mentis alienatio f., stupor-oris m., stultitia-ae f.

îmbelșugare (s) abundantia-ae f., ubertas-atis f.
îmbelșugat-ă abundans, copiosus, uber-eris.
îmberb imberbus, imberbis-e.
îmberegat-ă oneratus-a-um, gravatus, pressus-a-um.
îmbiă (v) cuiusdam alqd offerre, hortari, incitare, stimulare, impellere alqm.
îmbibă (v) madefacere, imbuere, tin-gere.
îmbibare (s) mador-oris m.
îmbiere (s) impulsio-onis f., impulsus-us m., stimulatio f., sollicitatio f.
îmbină (v) iungere, combinare.
îmblicu (s) pertica-ae f., flagellum-i n.
îmblăni (v) pellibus inducere.
îmblăni (v) mollire, domare, compescere, placare, lenire, mitigare || a se ~, mansuescere, mansuefieri, mitescere.
îmbolnăzî -ă cicur-is, mansuetus-a-um, mitigatus-a-um.
îmbolnăzitor-e perdomitor-trix, mitigator-trix.
îmbolăti (Agr) perticis flagellare.
îmboboci (v) (pro)germinare, gemmas movere, gemmascere.
îmbobocire (s) gemmatio-onis f., rei familiaris amplificatio.
îmbogăți -ă locupletatus, ditatus-a, dives v., locuples factus-a.
îmbolboji (v) circumvolvère, circumplicare.
îmbold (s) 1. stimulus-i m.; 2. incitamentum-i n., stimulatio-onis f.
îmboldi (v) compellere, incitare, stimulare, excitare, acutere.
îmboldire (s) V. *îmbold*.
îmbolditor-e 1. acerbus-a-um, mordax-acis; 2. stimulans, excitans.
îmbără (v) vestire, inducere, amicare || a se ~, vestiri, vestem inducere, inducere se veste.
îmbărăcăminte (s) vestimentum-in, vestitus-us m., amictus-us m.
îmbărăcare (s) corporis cultus-us m.
îmbărănt-ă vestitus-a-um, indutus, amictus-a-um || a fi ~, indutum esse || ~ în zdrențe, pannosus-a-um.
îmbărânci (v) pellere, propellere, trudere, protrudere || a se ~, versare.

îmbrășiă (v) compecti alqm, am-plecti, amplexari.
îmbrășiare (s) amplexus-us m., complexus-us m.
îmrobodi (v) caput (ob)velare.
îmbucă (v) mordere, manducare, in cibo sumere, cibum capere || a se ~, coamentari, committi: commissa inter se munimenta.
îmbucare (s) coagmentatio-onis f.
îmbucăți (v) in frusta secare, partibus carpere, in partibus diducere, in partes dividere.
îmbucățișre (s) divisio-onis f., laceratio-onis f.
îmbucătură (s) 1. buccă-ae f., buccae f.; 2. coagmentatio-onis f., incastratura-ae f. V. *îmbucare*.
îmbucurător-e festivus-a-um, laetus, gratus-a-um.
îmbușnă (a se) animo alienato esse, iram vultu ostendere, frontem adducere, contrahere supercilium.
îmbușnare (s) ira-ae f.
îmbușnat-ă morosus-a-um.
îmbulbă (v) farcire, stipare, satiari || a se ~, se ingurgitare, se affatim replere, ventrem onerare.
îmbulbat-ă repletus-a-um, oneratus, fartus-a-um.
îmbujoră (a se) (ir)rubescere, rubidam faciem habere.
îmbulzeală (s) pressus-us m., turba confertissima f.
îmbulzi (a se) densari, sectari, in turbă iactari.
îmbună (v) meliorem facere, mitigare || a se ~, melius fieri.
îmbunătăți (v) emendare, bonum reddere, meliorare.
îmediat-ă proximus-a-um, praesens-tis.
îmediat (adv.) statim, proximē, proximus, illico.
îmemorial-ă antiquissimus-a-um, a nostră memoriă (propter vetustatem) remotus-a-um, ab infinito tempore.
îmens-ă imensus-a-um, ingens-tis, infinitus-a-um || loc ~, locus longe lateque patens.
îmensitate (s) imensitas-atis f., infinitas-atis f.
îmigră (v) migrare in.
îminent-ă imminens-tis, instans, urgent-tis.
îmită (v) imitari, imitatione consequi, imitando exprimere.
imitare (s) imitatio-onis f., aemulatio f., imitamentum-i n.

îmn (s) carmen-inis n.
îmobil-ă immobilis-e, immotus-a-um.
îmobilitate (s) immobilitas-atis f., inertia-ae f.
îmoral-ă turpis-e, inhonestus-a-um, foedus-a-um.
îmoralitate (s) pravum ingenium n., mores corrupti m. pl.
îmortalitate (s) immortalitas-atis f.
îmortaliză (v) immortalem facere, nominis memoriam consecrare: immortalitati tradere alqm v. alqd.
îmos-ă lutosus-a-um, limosus, coenosus-a-um.
împăcă (v) reconciliare, componere, placare || a se ~, in gratiam redire cum ~, reconciliari alci.
împăcare (s) pacatio-onis f., pacificatio-onis f.
împachetă (v) stipare, convasare, vincere.
împacient-ă impatiens-tis, cupidus, avidus (sciendi).
împacientă (a se) moram non pati, moras male ferre.
împăciulor-e pacator, pacificator, reconciliator.
împăianjenî (a se) obscurare se, umbras inducere (cu dat).
împămănteni (v) civem facere, civitatem donare.
împămăntenire (s) civitas-atis f., civitatis donatio-onis f.
împămăntenit-ă in civitatem adscriptus-a, adscriptus civis.
împănă (v) 1. plumare, floribus ornare; 2. farcire.
împănă -ă 1. plumatus-a-um; 2. fartus-a-um.
împânzi (v) disponere, ordinare collocare ordinē.
împărat (s) imperator-oris m.
împărăteasă (s) imperatrix-icis f.
împărătesc-ă imperatorius-a-um.
împărăți (v) imperare, regnare.
împărăție (s) imperium-i n., regnum-i n.
împărăși (v) impertiri, communicare cum alqo, tradere || a se ~, (Ecl.) eucharistiam sumere.
împărășire 1. communicatio-onis f.; 2. (Ecl.) communicatio-onis f.
împărțea (s) partitio-onis f., distributio-onis f.
împărți (v) dividere, partiri, distribuere, in partes dividere || a se ~, scindi, dissidere, dividi.
împărțial-ă aequus-a, iustus-a, aequalis-e.

împărțialitate (s) aequabilitas-atis f.
împărțire (s) divisio-onis f., distributio f., partitio-onis f.
împărțitor-e divisor-oris m., distributor-oris m.
împas (a fi în) res sunt inexplicabiles.
împăși (a se) implicari || ~ pârul, comae turbantur.
împătri (v) quadruplare, quadruplicare.
împătrît-ă quadruplex-icis, quadruplus-a-um.
împedică (v) V. *împiedică*.
împelșat-ă incarnatus-a-um, incorporatus-a-um.
împereativ imperativus modus m.
împereceptibil-ă indeprehensibilis-e, qui sensus effugit.
împerechiă (v) copulare, coniungere alqm cum alqo.
împerechire (s) copulatio-onis f., coniunctus-us m., compositio-onis f.
împerefect-ă (Gram.) 1. (praeteritum) imperfectum; 2. imperfectus-a-um.
împerial-ă imperialis-e, imperatorius-a-um.
împorios-ă imperiosus-a-um, arrogans-tis, instans-tis.
împერი (s) imperium-i n.
împersonal-ă (Gram) impersonalis-e, inconiugus-a-um, personis carens: impersonalia verba.
împertinent-ă insulzus-a-um, protervus, petulans, fatuus-a.
împertinență (s) insulzus-atis f., petulantia-ae f.
împerturbabil-ă imperturbatus, inconcussus, nihil motus-a-um.
împetșitiă (v) variare, maculare, variegare.
împetșitire (s) varius color-oris m.
împetșit-ă versicolor, multicolor, variegatus-a-um.
împeti (v) V. *pești*.
împetșă (v) sarcire: sarta tecta aedium.
împetșos-ă violentus-a-um, vehemens, concitatus, celer.
împiedică (v) impedire, prohibere || ~ un cal, impedicare || ~ roata, sufflaminare || ~ cu piciorul, supplantare || a se ~, offendere, linguă haesitare.
împiedecare (s) impeditio onis f., impedimentum-i n. || ~ la picioare, obex-icis f.

implegat (s) ministeria-orum *n. pl.*
impletri (v) in lapidem convertere
v. mutari. petrificare || a se ~, lapidescere, lapis fieri, in lapidem verti v. mutari.
impletrire (s) petrificatio-onis *f.*
impletrit-ă durus-a-um, saxeus, lapideus, in lapidem versus.
implilă (v) premere, opprimere, vexare, libertatem rapere.
implilare (s) oppressio-onis *f.*, vexatio *f.*, iniquum imperium *n.*
implilor (s) tyrannus-i, vexator-oris *m.*
impinge (v) impingere, compellere, trudere, commovere.
impingere (s) impulsus-us, incitatio-onis *f.*
impinus-ă impulsus-a-um, detrusus, electus-a-um.
implântă (v) defigere (palum in parietem), gladium in pectus infigere, inserere (ramos terrae).
implântat-ă insitus-a-um, ingentus-a-um.
impleteci (*a se*) implicari, impediri, titubare, vacillare, labare.
implectit-ă implicatus-a-um, perplexus-a-um, confusus-a-um.
impleti (v) (im)plectere, (in)torquere, implicare, texere, neclere.
impletre (s) nexus-us *m.* || *fig.* nexus causarum latentium.
impletit-ă nexus-a-um, tortilis-e, implicatus-a-um.
implettură (s) funiculus-i *m.*, scutulus textus-us *m.*
implică (v) implicare, (bello)illigari.
implict-ă tacitus-a-um || *(adv.)* tacite.
implini (v) complere, patrare, perficere, fungi (*dep.*) || ~ *datoria*. servare, praestare, persolvere || *a se ~*, perfici || *anul s'a ~*, circumgiri se annus.
implinire (s) peractio-onis *f.*
implinit-ă absolutus-a-um, effectus, peractus-a-um.
imploră (v) implorare, supplicare alicui pro alio.
impodobl (v) (ex)ornare, decorare, colere, concinnare.
impodobire (s) ornatio-onis *f.*, concinnatio-onis *f.*
impodofonă (v) comere || *a se ~*, comere, colere corpus, se fingere.
impodofonat-ă complus-a-um, ornatus.
import (s) invectionio-onis *f.*
importă (v) introducere, importare, invahere merces.

important-ă gravis-e, magnus-a-um || *afacere ~*, tanta negotia *n. pl.*
importantă (s) momentum-i *n.*, pondus-eris *n.* || *lucru de puțină ~*, non magno aestimanda res.
importafune (s) *V. Import.*
importun-ă gravis-e, intempestivus-a-um, molestus-a-um.
importună (v) fatigare, obtundere, molestum esse, taedio esse.
importunitate (s) incommoditas-atis *f.*, molestia-ae *f.*, taedium-ii *n.*
imposibili-ă impossibilis-e, quod fieri non potest.
impossibilitate (s) *sunt în ~*, nequeo, non possum, fieri non potest.
impotrivă contra, adversus || *a se pune ~*, obstat alicui.
impotrivi (*a se*) obstat, resistere, reluctari.
impotrivire (s) adversitas-atis *f.*, contrarietas-atis *f.*, renixus *m.*
impotrivitor-e contrarius-a-um, adversarius-a-um.
impovără (v) gravare, onerare, imponere (cervicibus).
impovărare (s) oneratio-onis *f.*
impovărat-ă oneratus-a-um, onustus || ~ *de ani*, annosus-a.
impozant-ă gravis-e, augustus-a-um.
impozit (s) vectigalis *n.*, tributum-i *n.* || ~ *fonciar*, indictio-onis *f.*
imprăștiă (v) diffundere, dispergere, dissipare, divulgare || *a se ~*, discedere, dilabi, se in tugam spargere.
imprăștiat-ă effusus-a-um, dispersus, districtus, disiectus.
imprăstiere (s) dispersio-onis *f.*
imprejmui (v) seipere, cingere, circumdare.
imprejmuire (s) claustra-orum *n. pl.*, septum-i *n.* || ~ *unei grădini*, munimen-is (horti).
imprejmut-ă clausus-a-um, (con)septus, circumseptus-a-um.
imprejmultor-e circumstans-tis, circumiectus-a-um.
imprejur (s) ambitus-us *m.*, circumcitus-us *m.*
imprejur (*prep.*) circa, circum || *a merge ~*, circumire (*cu acc.*)
imprejură (v) ambire, circumire (moenia).
imprejurare (s) casus-us *m.* || ~ *rele*, res asperae || ~ *bune*, res secundae.

imprejurime (s) vicinitas-atis *f.*, vicinia-ae *f.*, vicina loca *n. pl.*
impresionă (v) (com)movere, afficere alqm.
impreslune (s) impressio-onis *f.*, sensus-us *m.*, affectus-us *m.*
impresură (v) circumseclere, obsidere, oppugnare, circumvenire.
impresurare (s) obsidio-onis *f.*
impresurat-ă obsessus-a-um, circumvallatus-a-um.
impresurător oppressor oris, obsecutores-um, obsidentes-um *m. pl.*
impreună ună, simul (*adv.*)
impreună (v) iungere, struere connectere, coniungere.
impreunare (s) connexio-onis *f.*, coniunctio *f.*, nexus-us *m.*
impreicnat litigator-oris *m.*
impreiteni (*a se*) amicitiam facere *v. iungere*, conciliare sibi amicitiam.
impreitenire (s) familiaritas-atis *f.*, consuetudo-inis *f.*, amicitia-ae *f.*
imprimăvără (*a se*) vernat (*impers.*)
improprietări (v) dominum alqm inscribere.
improprietărit-ă domini-us factus-a.
impropriu-e improprius-a-um, non aptus ad.
improscă (v) conicere, mittere, tela immittere in alqm || ~ *cu pietre*, saxa capiti affligere || ~ *cu vorbe urâte*, contumelias intorquere, facilius perstringere alqm.
improspătă (v) renovare, reficere redintegrare, instaurare.
improviză (v) dicere subito *v. ex tempore* || ~ *un discurs*, repentimam habere orationem || ~ *versuri*, ex tempore fundere versus.
imprudent-ă inconsultus-a, temerarius-a, imprudens, incautus futuri.
imprudentă (s) temeritas-atis *f.*, imprudentia-ae *f.*
imprumut (s) (*a da*) mutatio-onis *f.*, versura-ae *f.*
imprumută (v) 1. (*a da*) mutuum dare, utendum tradere, commodare || ~ *bană*, pecuniam mutuum dare || ~ *cu dăbândă*, pecuniam foeneri dare || 2. (*a lua*), mutuari || ~ *bană*, pecuniam mutuum sumere, aes alienum facere || ~ *cu dobândă*, versura solvere.
imprumutător 1. (*care dă*) commodator, creditor-oris || 2. (*care ia*), mutans-tis.

impuiă (s) pullulare, scatere || *fig.* obtundere, exsurdare.
impuls (s) impulsio-onis *f.*, impulsus-us *m.* || *a da ~*, protrudere, impellere.
impunător-e *V. impozant-ă.*
impune (v) imponere, tributum iubere.
impunere (s) impositio-onis *f.*, in-iunctio-onis *f.* *V. impozit.*
impungător-e 1. petuleus-a-um; 2. mordax, pungens.
impunge (v) pungere.
impungere (s) punctio-onis *f.*, impunctus-us *m.*
impunsătură (s) punctura-ae *f.*
impută (v) imputare, vituperare, exprobare, obicere.
imputare (s) opprobrium-ii *n.*, exprobatio *f.*, obiectio-onis *f.*
imputernici (v) corroboreare, vires tribuere; auctoritatem dare || *a se ~*, vires capere, roborescere.
imputernicire (s) plenipotentia-ae *f.*
imputernicit plenipotentiaris-ii, procurator-oris, mandatarius-ii.
impuți (v) putidum reddere, foetidum facere || *a se ~*, putescere, foetidus fieri.
impuțină (v) (im)minuere, deminuere, attenuare, minus facere || *a se ~*, minui, decrescere, minus fieri.
impuținare (s) deminutio, attenuatio-onis *f.*, minutio-onis *f.*
impuțire (s) foetor-oris *m.*, foetiditas-atis *f.*
in (*Bot*) linum-i *n.*, carbasus-i *f.*
în (*prep*) in, intra.
inabordabil-ă importunus-a-um inaccessus || *ferm ~*, inhospita littora || *om ~*, homo rari aditus.
inăbuși (v) *V. innăbuși.*
inaccessibil-ă invius-a-um, inaccessus, non pervius-a-um || *locuri ~*, loca impedita *v. confragosa.*
inăcri (*a se*) acescere, exaccescere, acorem concipere. *V. acri.*
inăcure (s) acor-oris *m.*, acritudo-inis *f.*, acrimonia-ae *f.*
innădi (v) *V. innădi.*
innadins (*a da*) consulto, cogitato, ex industria ex proposito.
innăduși (v) *V. innăduși.*
inalnă (v) progredi, prodire, ad-ventare, promovere, maturare.
inalntare (s) progressus-us *m.*, progressio-onis *f.*

inaintag (s) decessor-oris || *pl.* superiores, priores.

inainte ante, obviam, prae, prorsus || ~ *de toate*, imprimis || ~ *ca să*, antequam, priusquam || *de mai* ~, pristinus-a-um || ~ *mergător*, V. *inaintag*.

inălbii (v) V. *albi*.

inălbabil-ă quod abalienari non potest.

inăltă altus-a-um, procerus, excelsus || *cel mai* ~, summus, supremus-a-um.

inăltă (v) erigere, attollere, evehere || ~ *prin laude*, tollere v. efferre laudibus, celebrare, glorificare.

inăltare (s) ascensio-onis f., elevatio f. || celebratio, laudatio f. **inălfat-ă** elatus-a-um, subrectus-a-um.

inăltime (s) altitudo-inis f., proceritas-atis f., sublimitas f.

inamora (a se) amore capi v. rapi.

inamovibil-ă perpetuus-a-um, in perpetuum factus-a-um.

inanitate (s) vanitas-atis f.

inanitiune (s) inedia-ae f.

inapoli (adv) retrō || *de* ~, ponē.

inapola (v) restituere, reddere, repone || a se ~, redire, reverti, se referre, remigrare.

inapolat-ă restitutus-a-um, redditus, retributus-a-um.

inapolere (s) reditus-us m., restitutio-onis rei.

inaripat-ă alatus-a-um.

inarimă (v) armare, armis instruere v. cingere, milites comparare.

inăsări (a se) accendere || exacerbari, irritari V. *inreutăfi*.

inaugură (v) inaugurare, dedicare.

inaugurare (s) dedicatio-onis f., consecratio-onis f.

inăuntru intus, interius (adv).

inavuşii V. *imbogăfi*.

ină (adv.) adhuc, etiam || ~ *nu*, nondum (adv.).

inai (adv.) saltem.

incăleră (a se) manus conserere, pugnare, certare.

incălerare (s) V. *bătăie* şi *bătălie*.

incallea (adv.) V. *inca*.

incălea (v) usurpare.

incăleare (s) iniuria-ae f., usurpatio-onis f.

incălei (v) confundere, implicare, (per)turbare.

incăleca (v) insilire equum, equitare, equo insidere.

incălecat-ă in equo sedens, equo insidens || *cal* ~, equus inscensus.

incăltă (v) calceare, calceum inducere || a se ~, calceari, uti calceis || ~ *cu sandale*, soleis pedes vincire.

incăltăminte (s) calceamentum-in., pedum tegmina-orum.

incălfat-ă calceatus-a-um, calceis indutus-a-um.

incaltea (adv.) V. *incai*.

incăizi (v) calefacere, fovere || a se ~, calefieri, calefcere.

incăizire (s) calefactio-onis f.

incandescent-ă candens-tis, candefactus-a-um.

incântă (v) delectare, incantare, fascinare, pellicere.

incântare (s) fascinatio-onis f., incantamentum-i n.

incântat-ă magnā admiratione affectus-a-um v. illectus.

incântător-e suavis-e, laetus-a-um || *locuri* ~, loca venusta n. *pl.*

incapabil-ă inhabilis-e, imperitus-a-um, iners-tis.

incăpătănă (a se) mordicus tenere ad., indulgere praecipue alicui, se offermare, incepto perstare.

incăpătănare (s) perlinacia-ae f., pervicacia-ae f., obstinatio-onis f.

incăpătănat-ă obstinatus-a-um, pertinax-acis, pervicax-acis.

incăpător-e capax-acis, spatiosus-a-um, amplus, latus, late patens.

incăpea (v) continere, intrare, capere, comprehendere, complecti (dep.).

incăpere (s) V. *confinat*, *cameră*, *înlindere*, *spaflu*.

incăpută (v) sarcire, reficere, in integrum restituere (calceas).

incărea (v) onerare, gravare, premere, cumulare || a se ~ *cu*, onus tollere, humeris alqd sumere, sarcinae cervicis supponere, collum oneri supponere.

incărcat-ă oneratus-a-umgravatus, onustus-a-um.

incărcătură (s) onus-eris n., sarcina-ae f.

incărceră (v) in carcerem conicere v. condere, includere.

incărdosă, încărdul (v) secessio-nem facere, amicitiā iungere cum... se copulare cum..

incărligă (a se) (in)torquēri, se torquere.

incărligat-ă intortus-a-um, implicatus, involutus-a-um.

incărlionfat-ă vibratus-a-um, crispatus, calamistratus.

incărnat-ă incorporatus-a-um

incărunfă V. *cărunt*, *cărunfit*.

incasa (v) pecuniam accipere v. numerare.

incasator (s) tabularius-ii, ratiocinator-oris, procurator rationum.

incat (conf.) ut (cu subij).

incătuşă (v) catenas alicui inicere, vincire, vincula conicere.

incătuşat-ă vinctus-a-um, catenatus, catenā illigatus.

incendă (v) incendere, inflammare, comburere, succendere.

incendiat-ă incensus-a-um, inflammatus, exustus, igne consumptus, incendio absumptus-a-um.

incendiu (s) incendium-ii n., conflagratio-onis f., ignis-is m.

inceptor-e tiro-onis m., inceptor-oris.

inceptură (s) initium-ii n., principium-ii n., exordium-ii n.

incepe (v) incipere, coepisse, (co)oriri, exoriri, ordiri, suscipere || a se ~, incipi, oriri (dep.).

inceput (s) initium-ii n., principium n., origo-inis f. || *din*, *de la* ~, ab initio, ab ovo, a principio.

inceput-ă inceptus-a-um, inchoatus-a-um, initus, coeptus.

incerea (v) experiri (dep.), temptare, conari (dep.) || a se ~, se tentare, periculum rei facere.

incercat-ă peritus-a-um, expertus, tentatus, periclitatus.

incest (s) incestus-us m.

incestuos-ă incestus-a-um.

incest-ă serus-a-um, lentus-a-um, piger-gra-um.

incef (adv) lente, tarde, leniter || *pe* ~, sensim || ~ *cu* ~ paulatim (adv.).

incefă (v) desinere, finem facere, cessare.

incetare (s) cessatio-onis f., finis-is m., intermissus-us m.

incetăţeni (v) civitatem dare, in civitatem accipere.

incetăţenire (s) V. *impămăntenire*.

incetăţenă (s) tarditas-atis f., segnitia-ae f., mora ae f.

incetinel, incetisor (adv) V. *inca*, (adv.).

incelă (v) inire v. pangere, icere foedus || ~ *o hatnă*, vestem coicere || ~ *o afacere*, negotium expedire.

incelăto-ă adstrictus-a-um, alligatus, coniunctus, conclusus.

incheiere (s) alligatio-onis f., conclusio-onis f., peractio-onis f.

incheietoare (s) pessulus-i m.

incheietură (s) iunctura-ae f., articulus-i n., commissura-ae f.

incide (v) claudere, includere || ~ *cu cheia*, obserare || ~ *cu gard*, obsepare || ~ *ochii*, conicere || a se ~, se ocludere, pracludi.

incidere (s) claustra-orum n. *pl.*, clausum-i n. || *la* ~ *consiliul*, dimisso concilio || ~ *contutal*, connectae rationes.

inclegă (v) coagulare, densare v. contrahere || a se ~, coagulari, concrecere, spissari.

inclegare (s) coagulatio-onis f., concretio-onis f.

incină (v) 1. dedicare, (de)vovere; 2. || a se ~, adorare, salutare.

incinăclune (s) 1. adoratio-onis f., veneratio-onis f. || ~ *către D-zeu*, cultus-us m. || *plecăciune*, inclinatio-onis f.

incininare (s) V. *incinăclune*.

incininat-ă sacratus-a-um, consecratus, devotus, dedicatus.

incingă (v) equum cingula subcingere.

incipui (v) fingere, cogitare, imaginari, formare || a-şi ~, animo sibi fingere, opinari, concipere mente.

incipulre (s) mens-tis f., vis imaginativa f., cogitatio-onis f.

incipult-ă excogitatus-a-um, reperlus-a-um || fictus-a-um, imaginarius-a-um.

incireit-ă retortidus-a-um.

inciriri (v) 1. a *da* *cu* ~, locare domum; 2. a *luă* *cu* ~, conducere, habitare in conducto.

inciriere (s) 1. locatio-onis f.; 2. conductio-onis f.

incis-ă inclusus-a-um, clausus, obseratus.

incis-ă (ca culoare) fuscus-a-um.

incisioare (s) V. *carceră*.

incident (s) casus-us m., res parva f.

incidental-ă incurrens-tis f.

incinet-ă quintuplex-icis, quintuplus-a-um.

incinera (v) incendere, urere, incinerare.

incingătoare (s) cingulum-i n., ventrale-is n. V. *cingătoare*.

incinge (v) cingere, succingere, circumdare || a se ~, se incingere || = a se *aprinde*, mucorem contrahere.

incins-ă cinctus-a-um, praecinctus-a-um || = *aprinis*, mucidus.
incluă (v) irasci = a se *mânia*.
incluz-ă mordax-acis || *dinși* ~, dentes medii, qui secant.
inclei (v) glutinare || a se ~, agglutinari.
incleire (s) glutinamentum-i n., glutinis compages-is f.
incleiti-ă agglutinat-us-a-um, conglutinat-us-a-um.
inclestă (v) adstringere, coarctare, vehementer obstringere || a se ~, stipari, densari, spissari vehementer.
incoestat-ă adstrictus-a-um, compressus-a-um.
inclină (v) inclinare, inflectere. (in)cur are || a se ~, vergere || *in semm de respect*, obsequi (cu dat.), se submittere.
inclinațiune (s) inclinatio-onis f. || ~ *firească*, propensio-onis f., indoles-is f., naturae habitus-us m.
inclinat-ă inclinat-us-a-um, incurvat-us, declivis-e || pronus-a-um.
incoace (adv) huc || ~ și *incolo*, huc et illuc.
incoerent-ă inconnexus-a-um, fluxus-a-um.
incoisat galeatus-a-um.
incolăci (v) circumplicare, involvère || a se ~, obvolvi, in orbes implicari.
incolăci-re (s) circumplicatio-onis f., circumflexio-onis f., involutio-onis f.
incolăci-tură (s) involutio-onis f., replicatura-ae f. || ~ *serpillor*, sinus-us m., anfractus-us m.
incolo (adv) illuc, versus, eo, ultra.
incolor-ă incolor-is.
incolși (v) germinare, crescere, (de plante).
incolți (v) (pe cinea), in angustum cogere, in extremum angulum depellere.
incolțire (plante) germinatio-onis f., pullulatio-onis f.
incomod-ă incommōdus-a-um, gravis-e, molestus-a-um.
incomodă (v) vexare, infestare, laedere.
incomparabil-ă singularis e, rarissimus-a-um, cui par nemo v. nihil est.
incompatibil-ă dissentanēus-a-um, insociabilis-e, discors-dis || *două lucruri* ~, res dissociabiles, disparates, inter se pugnantes || a *ji* ~ repugnare.

incompetent-ă (a/f) 1. reicere rem ad alqm; 2. non (multum) intelligere.
incondeiă (v) 1. ouăle, ova describere || 2. = *ponegrî*, obtreatare.
inconjur (s) flexus-us m., circuitus-us m., error-oris m.
inconjură (v) cingere, circumdare, circumvenire, ambire, circumse-dere, obsedere urbem.
inconștient-ă inconsci-us-a-um.
inconstant-ă mutabilis-e, mobilis-e, levis-e, inconstans-tis.
incontra V. *contra*.
inconvenient (s) incommodum-i n., malum-i n., vitium-ii n.
incordă (v) tendere || a se ~ (cu dat.) (e)nitî (dep.), luctari, contentione adhibere, elaborare.
incordare (s) labor-oris m., contentio-onis f., opēra-ae f. || ~ *puterilor*, vires-ium f. pl.
incorect-ă mendosus-a-um, inemendatus-a-um.
incorigibil-ă inemendabilis-e.
incornorat-ă cornutus-a-um, corniger-a-um, cornibus armatus-a-um.
incoronă (v) coronare, coronam alci imponere.
incoronare (s) regni principium v. initia-orum.
incorporă (v) adscribere, coaptare.
incorruptibil-ă incorruptibilis-e, incorruptus-a-um.
incotro ? quo ? quorsum ? || ~ *va* aliquorsum.
incovoia (v) flectere, sinuare, (in)curvare || a se ~, inflecti.
incovoiat-ă aduncus-a-um, inflexus, sinuatus, (re)curvatus.
incovolere (s) sinuatio-onis f., inflexio-onis f., incurvatio-onis f.
incovrigă (a se) obvolvi, (in orbes), implicari, circumici alqd.
incede (a se) fidere (semi-dep.) || a nu ~, diffidere.
incedere (s) fiducia-ae f., confidentia-ae f.
incredință (v) committere, credere, tradere rem alci, persuadere alci de alqd re || a se ~, (con)fidere, explorare, perspicere, verum exquirere.
incredințat-ă commissus-a-um, concreditus, cură alcis datus, mandatus-a-um || apertus-a-um.
incremeni (v) stupere, obstupescere.
increment-ă stupefactus-a-um.
increși (v) rugare, contrahere crisoare.

increșire (s) rugositas-ătis f., contractio frontis v. vultus.
increșit-ă rugosus-a-um, corrugatus, contractus, crispatus.
increșitură (s) 1. ruga-ae; 2. || ~ *hainei*, sinus-us m.
increzător-e credulus-a-um, fidens-tis.
inerminală (v) criminari, insimulare, incusare.
inerop (s) tepida (aqua).
ineropli (v) tepescere, tepesfacere.
ineruel (a se) mirari rem, stupere in rē.
inerucișă (v) decussare, || ~ *mă-nile*, intermutare manus || ~ un *drum*, transgredi || a se ~, inter se occurrere.
ineruntă (v) sanguine foedare v. inficere || a se ~ contrahere supercilii, adducere frontem.
ineruntat-ă 1. cruentus-a-um; 2. adductus vultus-us m.
inerustă (v) inserere || ~ *argint în pietre scampe*, oblaqueare gemmas argento || a se ~, crustă obducui.
ineulă (v) claudere, ocludere, obserrare, seră claudere || a se ~ *în casă*, se in suis tectis abdere v. seipre.
ineulă (a se) nidulari, nidificare || *fig.* se abdere in.
ineuletoare (s) claustra-orum n. pl.
ineupă (v) V. *incrimină* și *invinovăți*.
ineult-ă incultus-a-um, agrestis-e, rudis-e, hirtus-a-um.
ineumetă (a se) permittere sibi, audere, nihil nefas ducere.
ineumetri (a se) propinquitate contingere, sanguine attingere.
ineunoștință (v) admonere, certiorrem facere, nuntiare.
ineunoștințare (s) monitio-onis f., monitum-i n.
ineunună (v) V. *incoronă*.
ineură (v) in cursum cogere || ~ *cail*, equos incitare.
ineurajă (v) incitare, confirmare, V. *îmbărbăta*.
ineurcă (v) implicare, turbare, infiricare, confundere, involvère, impedire || a se ~, implicari, impediri.
ineurent-ă apertus-a-um, perplexus, confusus, obscurus.
ineurcătură (s) implicatio-onis f., molestia-ae f., cura-ae f.
în curând (adv.) mox.

incursiune (s) incursio-onis f., excursio f., impetus-us m.
incuseri (a se) affinitate coniungi, connubia coniungere.
incuserire (s) affinitas-ătis f., cognatio-onis f.
inecuvilnță (v) adsciscere, decernere, assentiri (dep.), probare.
inecuvilnțare (s) assensio-onis f., assensus-us m., approbatio-onis f., permissio-onis f., concessio-onis f.
indărât (adv.) retro, post, pone, a tergo.
indărâtnic-ă obstinatus-a-um, pertinax-acis, pervicax, contumax.
indărâtnicie (s) obstinatio-onis f., pertinacia-ae f., pervicacia-ae f.
indărji (v) efflere, exasperare, iram alcis gignere v. commovere.
indărjire (s) exasperatio-onis f., ira atrox f., furor-oris m.
indată (adv.) statim, protinus, mox, confestim || ~ *ce*, simul ac, ubi primum || ~ *după*, paulo post.
indătoră (v) obligare, bene mereri (de), gratum facere alqm, officia conferre in alqm.
indătorare (s) obligatio-onis f., gratiae debitiio-onis f.
indătorire (s) officium-ii n., beneficium-ii n., sponsio-onis f.
indătoritor-e officiosus-a-um, humanus-a-um, comis-e.
indeajuns (adv.) satis.
indecent-ă indecorus-a-um, indecens-tis || *adv.* indecore, indecenter.
indecis-ă incertus-a-um, dubius anceps-itis, ambiguus-a-um.
indelete (pe) otiose, commode, ex commodo.
indeletnici (a se) exercere, se occupare ad v. in., versari in., studere (cu dat.), intentum esse ad v. in rem.
indeletnicire (s) exercitatio-onis f., occupatio f., negotium-ii n.
indelung (adv.) pacienter, longinque.
indelungat-ă diuturnus-a-um, diutinus, perpetuus, longinquus.
indemănă (la) ad manum, in promptu, ad manum positus-a-um.
indemănare (s) solertia-ae f., commoditas-ătis f., facilitas-ătis f.
indemănatic-ă commodus-a-um, aptus, accommodatus-a-um.
indemn (s) adhortatio-onis f., monit-us m., admonitio-onis f.
indemnă (v) hortari (dep.), incitare, movere, adducere.

indemnare (s) impulsus-us *m.*, incitatio-onis *f.* V. *indemn.*
indemnător (s) impulsor-oris, actor-oris, hortator, suasor, instigator, incitator, instigator-oris.
indemnitate (s) pensatio-onis *f.*, pretium-ii *n.*, indemnitas-atis *f.*
indemniză (v) damnum sarcire, damna vindicare, noxam pecuniā luere, indemnitate praestare.
indemnizare (s) V. *indemnitate.*
indeobste (adv) plerumque, vulgo, generaliter, universē.
indepartă (v) removēre, amovēre, arcere, amoliri.
indepartat-ă amotus-a-um, remotus, relegatus, longinquus-a-um.
independent-ă liber-a-um, nemini obediens v. subiectus, homo suae spontis, sui iuris.
independent-ă (s) libertas-atis *f.* || *a se bucură de* ~, sui iuris esse.
indeplină (v) solvère, exsequi, perficere, gerere, praestare.
indeplinire (s) peractio-onis *f.*, executio-onis *f.* || *a aduce la* ~, efficiere (res).
indesă (v) (con)densare, spissare || *a se* ~, condensari, densari, spissari.
indesat-ă concervatus-a-um, congestus, cumalatus; densus, spissus || *cu vârf și* ~, copiose et abundanter.
indeseară (adv) vesperi, ad vespem, primă vesperi.
indesert (adv) frustri, vanē, in vanum.
indestul V. *destul.*
indestulă (v) satisfacere, sufficere.
indestulare (s) satietas-atis *f.*, sufficientia-ae *f.*
indestulat-ă contentus-a-um || *a fi* ~, satis habere.
indică (v) indicare, (de)monstrare, designare, ostendere.
indicare (s) significatio-onis *f.*, indicatio *f.*, indicium-ii *n.*
indicafune (s) V. *indicare.*
indicativ (Gram) indicativus modus *m.*
indice (s) indicium-ii *n.*
indigen (s) indigena-ae *m.*
indigest-ă gravis v. onerosus-a-um stomacho.
indignă (a se) indignari, furere, irascendi.
indignare (s) indignatio-onis *f.*, iracundia-ae *f.*, gravis offensio *f.*
indirect (adv) oblique || *a lucră* ~,

obscure facere.
indiscret-ă infidelis-e, garrulus-a-um, nullius secreti capax.
indiscrețiune (s) garrulitas-atis *f.*, intemperantia-ae *f.*
indispensabil-ă necessarius-a-um.
indispozitiune (s) offensa-ae *f.*, incommodum-i *n.*, languor-is *m.*, aegritudo corporis, incommoda valitudo *f.*
indispus-ă offensus-a-um, languisus, infirmus-a-um || *a fi* ~, malē valere, non bene se habere.
indivd (s) res-ei *f.*, persona-ae *f.*, caput-itis *n.*
indivdual-ă singularis-e || *adv.* singulariter, viritim.
indoasele (de-a) retro, inversă parte || praeposterus-a-um, inversus-a-um.
indoelnic-ă dubius-a-um, ambiguus-a-um, incertus-a-um.
indoi (v) 1. *ca număr*, duplicare, geminare; 2. = *incovoia* (a se) se inflectere, incurvari || *a se indoi*, dubitare, dubium habere.
indolală (s) dubium-ii *n.*, dubitatio-onis *f.* || *fără* ~, sine dubio, sanē, profecto, ita vero, scilicet.
indolos-ă dubius-a-um, incertus, ambiguus, anceps.
indolt (Numer.) duplex-icis, duplus-a-um.
indoltură (s) sinus-us *m.*, ruga-ae *f.*, volumen (serpentis).
indolent-ă socors-dis, iners-tis, ignarus-a-um, segnis-e.
indolență (s) segnitia-ae *f.*, socordia-ae *f.*, inertia *f.*, ignavia *f.*
indopă (v) farcire, inficere, stipare, satiare, saturare || *a se* ~, se ingurgitare, se affatim replere, ventrem farcire v. onerare.
indopat-ă oneratus-a-um, repletus, satiat, fartus, distentus.
indrăcit-ă furens-tis, furiosus-a-um, efferatus, rabiosus.
indrăgi (v) adamare || *a se*, ~, amore capi v. rapi.
indrăgostit-ă appetens-tis (cu *ge-net*), cupidus-a-um, amore captus v. raptus v. incensus-a-um.
indrăzneală (s) audacia-ae *f.*, temeritas-atis *f.* || *cu* ~, audacter, audaciter (adv.).
indrăzneț-ă audax-acis, temerarius-a-um, ferox-ocis.
indrăzni (v) audere, (s. dep.) conari (dep.) facinus facere.
indreptă (v) regere, dirigere, emen-

dare, convertere || *a se* ~, resurgere, se convertere, || ~ *către*, adire alqm, petere locum, contendere ad...
indreptare (s) 1. rectio-onis *f.*, directio *f.*, ordinatio *f.*; 2. correctio *f.*, emendatio-onis *f.*
indreptă (v) 1. comprobare || *a se* ~, se purgare, a se removere; 2. = *autoriză*, permittere, auctoritate dare.
indreptă V. *indreptăși și autoriză.*
indrugă (v) 1. crassa fila ducere; 2. blaterare, garrire.
indrumă (v) inducere, introducere, dirigere.
indrumare (s) gradus-us *m.*, directio-onis *f.*
induloșă (v) movere, mollire, misericordiam movere || *a se* ~, commoveri, misereri, misericordia capere.
induloșat-ă mollitus-a-um, misericordia permotus v. captus.
indulci (v) mitigare, temperare, (per)mulcere, lenire, dulcescere.
indulcire (s) mitigatio-onis *f.*, lenimentum-i *n.*, levamen-inis *n.*
indulgent-ă benignus-a-um, indulgens-tis, clemens, exorabilis-e, misericors-dis, propensus ad ignoscendum.
indulgență (s) indulgentia-ae *f.*, clementia-ae *f.*, mansuetudo-onis *f.*
induplecă (v) persuadere (cu *dat.*), flectere, movere || *a se* ~, anuere, assentire, animum inducere.
induplecare (s) persuasio-onis *f.*, animi inductio-onis *f.*
indură (v) pati (dep.), perpeti V. *suferi* || *a se* ~, miserere, indulgere.
indurare (s) misericordia-ae *f.*, commiseratio-onis *f.* V. *milă.*
indurător-e misericors-dis, clemens-tis, benignus-a-um.
indurerat-ă afflictus-a-um, vexatus, moerens-tis, dolens-tis, moestus-a-um, dolore permotus-a-um.
industrie (s) industria-ae *f.*
inedit-ă ineditus-a-um.
inegal-ă inaequalis-e, non aequalis-e, dispar-is.
inegalitate (s) inaequalitas-atis *f.*, inaequalitas-atis *f.*
inel (s) annulus-i *m.*
inept-ă inhabilis-e, ineptus, non aptus, insulsus-a-um.
ineptie (s) insulsius-atis *f.*, stultitia-ae *f.*
inert-ă connexus-a-um, infixus,

insitus-a-um.
inert-ă iners-tis, immobilis-e, ignavus-a-um.
inertie (s) inertia-ae *f.*, torpor-is *m.*, segnitia-ae *f.*
inevitabil-ă inevitabilis-e, necessarius-a-um.
inexact-ă falsus-a-um.
inexorabil-ă inexorabilis-e, implacabilis-e.
inialibil-ă errore immunis-e.
infam-ă infamis-e, ignominiosus-a-um.
infamie (s) infamia-ae *f.*, ignominia-ae *f.*, opprobrium-ii *n.*
infanterie (Militt) peditatus-us *m.*, pedites-um *m. pl.*, pedestres-ium.
infășă (v) fascis involvère.
infășură (v) convolvère, circumvolvère, tegere.
infășăși (v) proponere. V. *prezentă* || *a se* ~, adesse, in ius ire, ad iudicium adesse. V. *a se prezentă.*
infășășare (s) propositio-onis *f.* || (jur) vadimonium-ii *n.* || V. *față.*
infest-ă feditus-a-um, putidus-a-um, male olens.
infestă (v) inficere, corrumpere, vitare, afflatu pollueri.
infecție (s) foetor-oris *m.*, teter odor *m.*, contagio-onis *f.*
inferior-ă inferior-ius, minime par, impar viribus, humilior.
infern (s) inferi-orum *m. pl.*
infernal-ă infernalis-e, atrox-ocis, teter-tra-um || *planuri* ~, sceleratissima consilia *n. pl.*
infestă (v) infestare (oppida, provincias).
inflă (v) V. *adoptă.*
infleră (v) stigare, signa imprimere, notas inurere.
inflerare (s) stigmatio-onis *f.*, inusta nota-ae *f.*
inflerbântă (v) fervefacere, calefacere || *a se* ~, effervesceere.
inflerbântat-ă fervidus-a-um, fervefactus, aestuans-tis.
inflire (s) V. *adoptare.*
infige (v) (in)figere, defodere in terram, pangere || *a se* ~, infigi, perstare, haerere (in scuto).
infigere (s) incussio-onis *f.*, fixio-onis *f.*
inflință (v) constituere. V. *crea, funda.*
infinit (s) infinitum-i *n.*, immensum-i *n.*
infinitiv (Gram) infinitivus modus *m.*

inflorā (*a se*) horrere, horrescere, pavescere.
inflorare(s) horror-oris *m.*, terror *m.* pavor *m.*, consternatio-onis *f.*
inflorat-ā territus-a-um, attonitus-a-um.
infloratior-e horribilis-e, horridus-a-um. atrox-ocis.
influit-ā fixus-a-um, haerens-tis (*in cu abl*).
inflripā (v) reficere, resarcire.
inflrm-ā debilis-e, infirmus-a-um, invalidus-a-um.
inflrmērie (s) valetudinarium-ii *n.*
inflrmitate (s) vitium corporis *n.*, debilitas-atūs *f.*, infirmitas-atūs *f.*
inflācārā (v) accendere, inflammare || *a se* ~, effervescere.
inflammabil-ā ad exardescendum facilis-e, ignibus obnoxius-a-um.
inflorē (v) florere, florescere.
inflorire (s) conceptus-us *m.*
inflorit-ā floridus-a-um, florens-tis || *cāmpii* ~, rura florēa *n. pl.*
infloritor-e florens-tis || *fig.* prosper-a-um.
influent-ā potens-tis, pollens magnā auctoritatē (esse).
influentiā (s) effectus-us *m.*, opes-um *f. pl.*, potestas *f.*, auctoritas-atūs *f.*
influentiā (v) impellere, magnam auctoritatem habere.
infocā (*a se*) ignescere, excandescere. *V. inflācārā*.
infocat-ū vehemens-tis, ardens-tis, acer-cris-e.
infolā (*a se*) tumere, turgere, turgescere.
infolat-ā inflatus-a-um, tumidus, turgidus-a-um.
infometā (v) cibo alqm fraudare, famem interre, commeatibus (urbem) privare, famē exercuciare.
infometat-ā fame confectus *v. e.* nectus-a-um, famelicus-a-um.
inform-ā informis-e, rudis-e.
informā (v) certiore facere alqm de alqā rē, nuntiare, monere || *a se* ~, quaerere, inquirere percontari (*dep.*), sciscitari (*dep.*)
informat-ā monitus-a-um, edoctus (rem per alqm), certior factus-a-um (rei per alqm).
informatiōne (s) quaestio-onis *f.*, inquisitio-onis *f.*, investigatio *f.*
informatior (re)puntiator-onis
infractiōne (*Jur.*) transgressio-onis *f.*, violatio *f.*, (legis) negligentia *f.*

infragezi (v) tenerescere.
infrānā (v) 1. (in)frenare; 2. refrenare, cohibere; 3. coērcere (cupiditates || *a se* ~, sibi imperare, animum regere).
infrange (v) infringere, superare, vincere.
infrangere (s) clades-is *f.*, calamitas-atūs *f.*
infrāpi (v) 1. fruticare, pullulare || 2. *a se* ~, fraterno amore iungere.
infricoşā (v) territare, deterere || *a se* ~, extimescere, expavere.
infricoşat-ā terribilis-e, horrendus-a-um, dirus-a-um.
infricoşător-e formidolosus-a-um, horribilis-e, formidabilis-e
infrumusefā (v) ornare, decorare, excolere.
infrumusefare (s) ornatus-us *m.*, decoratio-onis *f.*
infrumusefat-ā decōrus-um, venustus, formosus-a-um.
infruntā (v) 1. aggredi *v. adire* (periculum). (montem)appetere; 2. reprehendere, oburgare, acriter monere, probo dare.
infruzzi (v) frondere, frondescere.
infrunzit-ā frondens-tis, frondosus-a-um, foliosus-a-um.
infruptā (*a se*) (de)gustare cibos.
infrumurat-ā gloriosus-a-um, iactans-tis, arrogans-tis.
infundā (v) fundare, instruere || *fig.* in angustum cogere alqm || *a se* ~, subsidere, mergi, pessum ire || *fig.* esse in angustiis.
infundat-ā 1. obstructus-a-um, obturatus; 2. in extremum depulsus-a-um.
infundate (*pe*) tacite, silentio (*adv.*)
infundaturā (s) latebra-a *f.*, recessus *m.*, sinus-us *m.* || *ulitā* ~, fundula-a *f.*
infurci (*a se*) se in ambas partes findere.
infurcere (*de drum*) bivium-ii *n.*
infurilā (v) furere, furire || *a se* ~, alci irasci, in alqm excandescere, in alqm acerbis invehi.
infuriare (s) stomachus-i *m.*, iracundia-a *f.*, praeceps furor *m.*
infuriat-ā iratus-a-um, violentus, praeceps-it.
ingādūi (v) sinere, concedere, permittēre, pati (*dep.*).
ingādūalā (s) permissio-onis *f.*, concessio-onis *f.*, licentia-a *f.*
ingādūire (s) *V. ingādūalā*.
ingādūltor-e *V. indulgent-ā*.

ingālmā (v) balbutire, titubare, || *a se* ~, impediri.
ingālat-ā *V. murdar-ā*.
ingālbeni (v) flavere, pallere, pallescere.
ingālbenire (s) pallor-oris *m.*
ingānā (v) 1. linguā haesitantem esse, titubare, sermonē labare; 2. effingere verba aleis, imitamenta alci praefere || *a se* ~, (*ziua cu rooplea*) se immiscere, confundi.
ingāndurat-ā in cogitatione defixus-a.
ingānā (*a se*) magnifice se effere.
ingānare (s) superbia-a *f.*, arrogantia-a *f.*, vana fiducia-a *f.*
ingānfat-ā elatus-a-um, resupinus-a-um, superbus-a-um.
ingemānat-ā coniunctus-a-um, copulatus-a-um.
ingenlos-ā ingeniosus-a-um, solers-tis, acutus (mentē).
ingenunchiā (v) genu flectere, congenueculari.
ingenunchlare (s) genu flexio-onis *f.*
ingenu(n)ehiat-ā genu nixus-a-um, congenulatus, prostratus.
ingenuu-ā ingenuus-a-um, simplex-tis, candidus-a-um.
inger (s) angelus-i || *tare de* ~, *V. curagios* || *slab de* ~, *V. tmdā, sfios*.
ingerese-ā angelicus-a-um.
ingerinā (s) immixtio *v. interpositio* invitissima *f.*
inghemul (*a se*) se stipare, se condensare, conglobari.
inghesuealā (s) turba-a *f.*, copia-a *f.*, magnus numerus *m.*
inghesui (v) conculcare, condensare.
inghet (s) gelus-us *m.*, gelum-i *n.*, (con)gelatio-onis *f.*
inghetā (v) (con)gelare, gelascere, gelu constringere.
inghimpā (v) stimulare, (com)pungere.
inghimpare (s) punctus-us *m.*, punctio-onis *f.*, stimulatio-onis *f.*
inghioldi (v) mulcare, pulsare, intentare manus in (*cu acc.*).
inghili (v) (ab)sorbere, haurire, glutire, devorare.
inghilitre (s) deglutitio-onis *f.*, devoratio *f.*, absorptio-onis *f.*
inghilitoare (s) fauces-ium *f. pl.*, gula-a *f.*
inghiliturā (s) haustus-us *m.* || *a bea cu* ~, sorbillare.

inginer (s) munitor-onis *m.*, metator *m.*, machinator *m.*
inglodā (*a se*) luto inhaerere, limo immergi.
inglodat-ā in medio luto esse.
ingrādī (v) sepire, circumsepire, (con)cludere, munire.
ingrādīre (s) claustra-orum *n. pl.* || ~ *grādinē*, munimen horti || *loc* ~, septum-i *n.*, sepimentum-i *n.*, luteola-a *f.*
ingrāmādi (v) acervare, accumulare, congerere, struere, acervatim ponere || *a se* ~, circumfundi.
ingrāmādire (s) cervatio-onis *f.*, congeries-ei *f.*, strues-ei *f.*
ingrāsā (v) saginare, pinguefacere, facere || ~ *pāmānt*, stercorare, laetificare || *a se* ~, pinguescere.
ingrāsare (s) saginatio-onis *f.*, fartura-a *f.*, sagina-a *f.* || ~ *porcilor*, porculatio-onis *f.* || ~ *pāmāntulul*, stercoratio *f.*, fmus-i *m.*, pabulum-i *n.*
ingrat-ā ingratus-a-um, immemor-oris (beneficii) || *a se arātā* ~, parum se grate gerere.
ingratiūde (s) ingratus animus-i *m.*
ingrefoşā (v) cuipiam nauseam procurare, fastidium creare || *a se* ~, taedet, pertaesum esse (*impers.*).
ingrefoşare (s) *V. greafā*.
ingreulā, **ingreunā** (v) gravare, onerare || *a se* ~, (in)gravescere.
ingreunatā (*femee*) gravida, praegnans || *a fi* ~, partum ferre.
ingrijare (s) timor-oris *m.*, metus-us *m.*, formido-onis *f.*
ingrijat-ā inquietus-a-um, anxius-a-um, sollicitus-a-um.
ingrijli (v) consulere, curare, parere || *a se* ~, inservire, prospicere.
ingrijlire (s) cultura-a *f.*, cura-a *f.*, diligentia-a *f.*
ingrijlit-ā accuratus-a-um.
ingrijltor-e metuentus-a-um, periculosus, minax-acis.
ingrijltor (s) minister-tri *m.* (pro)curator-onis, praepositus-i, dispensator-onis || ~ *la moşie*, villicus-i *m.*
ingrijlorat-ā valde conturbatus-a, anxius-a.
ingropā (v) humare, infodere, sepe-lire || *a se* ~, terrā se condere.
ingropāclune (s) funus-eris *n.*, funera-orum *n. pl.*, exsequiae-arum *f. pl.*
ingropare (s) 1. ~ *unui lucrū*, defossus-us *m.*; 2. ~ *unei fīnje*, humatio-onis *f.*, sepultura-a *f.*

ingropat-ă 1. defossus-a-um, infossus, celatus, obrutus-a-um; 2. (in-)humatus-a, sepultus-a, conditus in sepulchro.

ingroșă (v) condensare, spissare, cogere, crassiorē v. crassius facere || *a se* ~; 1. crassescere, crassitudine augeri; 2. densari, con-crescere, spissescere.

ingroșat-ă spissatus-a-um, densatus, conerētus-a-um.

ingrozi (v) (per)terrere || *a se* ~, horrescere, trepidare.

ingrozitor-e formidabilis-e, terribilis-e, horrendus-a. V. *infrător*.

ingust-ă angustus-a-um, arcatus-a-um.

ingustă (v) adstringere, contrahere, coarctare, angustare.

ingustime (s) angusta-orum *n. pl.*, arcum-i *n.*

inhăită (*a se*) in turbam concedere. in perditam plebem intrare.

inhăimă (v) iungere, subiungere (equos ad currum) || *a se* ~ *la...*, iugum subire v. ferre.

inhăță (v) corripere, occupare, manus inficere (*cu dat.*) || ~ *de barbă*, arripere barbă.

inimă (s) cor-dis *n.*, anima-ae *f.*, animus-i *m.* || ~ *carului*, temo-onis *m.* || *mi se rupe* ~, me exanimat || *tot ce am pe* ~, omne quod mihi agere est || *a căștigă* ~, in amore sui alqm vertere || *a lucră din teată* ~, toto animo se dedere (*cu dat.*), alqd propenso animo facere || *inimă bună*, bona insoles *f.* || ~ *sălbatică*, ferocia corda *n. pl.* || *a-și deschide* ~, animum nudare, intimos affectus suos delegere || || *durere de* ~, *de stomac*, stomachus-i *m.* || ~ *lemnului*, medulla-ae *f.*, interius lignum *n.* || ~ *al-băstră*, melancholia-ae *f.*

inimic (s) inimicus-i *m.*, adversarius-ii *m.*, hostis-is *m.*

inimicitie (s) inimicitiae-arum *f. pl.*, invidia-ae *f.*

inimos-ă animosus-a-um, intrepidus, audax-acis.

iniția (v) initiare, cooptare alqm; (sacra) tradere alci.

inițiere (s) initiatio-onis *f.*, initiatio-um *n. pl.*

inițiativă (s) *a lua* ~, praeoccupare, primus facere.

injecă (v) infundere in (*cu acc.*), conicere, compellere, insulare.

injecțiune (s) infusio-onis *f.*

inijhebă (v) (con)iungere, connectere, componere, instruere, fingere, formare.

iniosi (v) obrectare, deprimere, submittere, humiliare || *a se* ~, se submittere, se abicere, prolabi, se humiliare.

iniosire (s) humilitas-atūs *f.*, contumelia-ae *f.* || *a suferi* ~, indigna pati.

iniositor-e ignominiosus-a-um, turpis-e, contumeliosus-a-um.

injugă (v) iungere, iugum imponere, iugo subdere || *a se* ~, subire currum, succedere curru.

injumătăți (v) dimidiare, bipartire, bifariam dividi.

injunghia (v) iugulare, iugulum perfodere v. aperire, iugulo ferum condere || *a se* ~, se pugione traicere.

injură (v) convinciari (*dep.*), insultare, maledicere alci, probra iacere, obiurgare || *a se* ~, insectari (*cu acc.*).

injurător-e iniurius-a-um, probrosus-a-um.

injurătră (s) maledictum-i *n.*, convicium-ii *n.*, contumelia *f.*, ignominia *f.*, opprobrium-ii *n.*, contumeliosa dicta *n. pl.*

injurie (s) V. *injurătră*.

injurios-ă V. *injurător-e*.

injust-ă iniustus-a-um, iniquus-a-um, immeritatus-a-um.

injustiție (s) iniustitia-ae *f.*, iniquitas-atūs *f.*

inlănuți (v) vincere, constringere, alligare. catenas inicere alci, vincula adhibere || *a se* ~, necti, nexum esse.

inlănuțire (*de cauze*), (causarum) series-ii *f.*, continuatio-onis *f.*

inlătură (v) tollere, evellere, removere, avertere, repellere.

inlăuntru 1. intra (*prep.*); intus (*adv.*).

inlemni (v) stupere, omnem sensum auferre V. *inmărmuri*.

inlemnit-ă obstupefactus-a-um, attonitus, commotus-a-um.

inlesni (v) levare || ~ *cuibă fuga*, sublevare v. explicare fugam || ~ *intrare*, expedire aditum.

inlesnire (s) facilitas-atūs *f.*

inlocui (v) succedere alci, subire alci, in locum alcis alqm suticere v. substituere.

inlocuire (s) substitutio-onis *f.*

inlocuit-ă subst. utus-a-um, suffectus-a-um.

inlocuitor (s) vicarius-ii *m.*

inmagazină (v) condere, in horreo ponere.

innăna (v) reddere, tradere, afferre, restituere.

innămare (s) traditio-onis *f.*

innărmuri (v) V. *inlemni*.

innimă (v) se ipsum multiplicans.

innormantă (v) sepelire, condere, humare, terrae mandare.

innormantare (s) funus-eris *n.*, funera-orum *n. pl.*, sepultura-ae *f.*

innuguri (v) gemmare, gemmare, geminare.

innugurire (s) gemmatio-onis *f.*, germinatio-onis *f.*

innulă (v) mollire, tingere V. *mulă*.

innuiere (s) intinctio-onis *f.*, mactatio-onis *f.*

innulți (v) augere, multiplicare, ampliare || *a se* ~, multiplicari, crescere, propagari || ~ *plante*, semine et plantis seri, propagare genus v. prolem.

innulțire (s) 1. multiplicatio-onis *f.*, auctio *f.*; 2. proventus-us *m.*

innurguri (v) vergit in noctem dies.

innăbuși (v) suffocare, strangulare || ~ *rescoala*, reprimere.

innăbușire (s) suffocatio-onis *f.*, animae interclusio-onis *f.*

innăbușitor-e suffocabilis-e.

innădi (v) adiungere, extendere, adnectere.

innăduși (v) sudare, sudore diffundere.

innădușire (s) sudatio-onis *f.*, sudoris *m.*

innădușit-ă aestuans-tis, madentis, sudore perfusus-a-um.

innădeut-ă innatus-a-um, nativus-a-um.

innebuni (v) mente capi, mente alienari, mentem amittere.

innece (s) immersio-onis *f.*, inundatio-onis *f.*

innecă (v) 1. in aquam mergere || *a se* ~, demergi in aqua, flumine absumi; 2. = *innăbuși*, angere.

innecăcios-ă acerbus-a-um, suffocabilis-e.

innecăciune (s) suffocatio-onis *f.*, spiramentum praefocatio-onis *f.*

innegri (v) nigro colore inicere, denigrare, fuscare || *fig. v. ponegră*.

innegrit-ă atratus-a-um.

innegurat-ă nebulosus-a-um.

innobil (v) honestare, commenda-

re, nobilitare.

innodă (v) nectere, colligare, (in-)nodare, connodare.

innodătură (s) nodositas-atūs *f.*, nodamen-inis *n.*

innoi (v) (re)novare, innovare, restaurare, integrare.

innolre (s) innovatio-onis *f.*, instauratio *f.*, restauratio-onis *f.*

innomoli (v) in lutum deducere || *a se* ~, in limum demergi || *fig.* implicari, impediri.

innomoli-ă (*a fi*) in luto haerere, in medio luto esse.

innopă (v) nocte opprimi, pernociare || (*a se*) ~, nox appropinquat.

innopate (*pe*) noctu, per noctem.

innoră (s) V. *innoură*.

innoroi (*a se*) V. *innomoli*.

innot (s) natio-onis *f.*, natus-us *m.*

in not (adv.) natando, nando, natatu.

innotă (v) nare, nare, nando traicere, tranare aquas.

innotătoare (*la pești*) pinna-ae *f.*, piscium brachia *n. pl.*

innotător (s) natator-oris *m.*, nandi peritus.

innoură (*a se*) coelo nubes obducuntur, nubilare.

innocent-ă innocens-tis, insons-tis, innoxius-a-um.

innocență (s) innocentia-ae *f.*, integritas-atūs *f.*, candor-oris *m.*

innoculă (v) virus transferre in...

inodor-ă inodorus-a-um, sine odore, non foedi odoris.

inofensiv-ă innoxius-a-um, innocuus, innocens, inermis-a.

inoportun-ă intempestivus-a-um

inovă (v) V. *innoi*.

inovator (s) rerum novarum molitor-oris, nova moliens.

inrădăcină (*a se*), inveterascere, inolescere.

inrădăcinat-ă 1. radices habens, radicibus haerens; 2. inveteratus-a-um, insitus-a-um.

inrăutăți (*a se*) aggravari, in peius mutari, (in deterius) prolabi.

inregistră (v) perscribere, consignare, in acta mittere.

inregistrare (s) perscriptio-onis *f.*

inrei (*a se*) V. *inrăutăți*.

inriuri (v) valere, momentum (alcis rei) facere, plurimum gratia posse V. *influență*.

inriurire (s) potentia-ae *f.*, momentum-i *n.*, effectus-us *m.* || *a*

avea multă ~, multum valere, gratia floare, esse magnā auctoritate. V. *influență*.

inrolă (v) conscribere (milites). copias comparare || a se ~, nomina dare, in verba iurare, voluntarium militem fieri.

inrolat conscriptus || *soldat* ~, sacramenta rogati.

inroși (v) rubeificare || a se ~ (e)rubeescere.

inrudi (a se) V. *incumnași*, *incusci* *înfrăși*.

inrudire (s) affinitas-atis f., propinquitas f., cognatio-onis f.

inrudit-ă cognatus-a-um, propinquus-a-um || ~ *prin sânge*, consanguineus-a || ~ *prin legătură*, affinitate coniunctus-a.

inșă (conj) sed, vero, autem.

inșală (v) suere.

inșănătoși (v) sanare, mederi, medicari alci, sanum facere alqm || (a se) ~, convallescere, consanescere, e morbo evadere.

inșănătoșire (s) 1. sanatio-onis f., curatio f.; 2. sanitas-atis f., convalescentia-ae f., salus-utis f.

inșănătoșit-ă sanatus-a, recreatus e morbo, restitutus-a-um.

inșăclină (v) onerare, gravare, premere || ~ *cu*, mandare rem alci, delegare alci curam rei, praeficere alqm rei, alqm alci rei ministrum facere || a se ~, recipere v. suscipere curam rei, legationem sibi suscipere.

inșăclina (s) 1. operatio-onis f.; 2. munus-eris m., cura-ae f., ministerium-ii n.

inșăclinat-ă 1. operatus-a-um; 2. praepositus, praefectus.

inșăclună (v) intronizare, incathedrare.

inșăclunare (s) ambitus-us m.

in schimb mutuo (*adv*).

inșcrie (v) inscribere, tabulis publicis mandare.

inșcriere (s) inscriptio-onis f.

inșcripțiune (s) inscriptio-onis f., epigramma-atis n., scriptura-ae f., titulus i m., index-icis m.

inșcris (s) declaratio-onis f., acceptatio-onis f., pitiacium-li n.

inșcris-ă inscriptus-a-um, adscriptus-a-um.

inșetă (s) insectum-i n., bestiola-ae f.

inșelă (v) fallere, fraudare, deludere, illicere, seducere || a se ~, decipere, falli, errare.

inșelăciune (s) fraus-dis f., dolus-i m., fallacia-ae f.

inșelat-ă fraudatus-a-um, deceptus, seductus-a-um.

inșelător-e fallax-acis, dolosus-a-um.

inșelătorie (s) V. *inșelăciune*.

inșemănă (v) signare, notare, significare, notas imponere || *ce înșemănă acest cuvânt?* quid est sensus istius verbi?

inșemnare (s) 1. signum-i n., nota-ae f., indicium-ii n.; 2. notatio-onis f., significatio-onis f., sensus-us m. || ~ *unei vorbe*, verbi vi f. V. *înfeles* (s).

inșemnat-ă insignis-e, clarus-a-um, celebris-e, egregius-a-um, illustris-e, praestans-tis, nobilis-e.

inșemnătate (s) claritas-atis f., momentum-i n., vis-is f.

inșenină (a se) serenare, nubes fugare, nubila dissipare || *fig.* vultum reficere, tristem vultum relaxare, tristitiam animi resolvere.

inșeră (v) inserere, intexere, inducere, inculcare.

inșeră (a se) vesperscit, sol inclinat v. vergit, praiceps ad occasum sol est, nox appetit v. appropinquat.

inșerate (pe) vespere, sub vespere, ad vespere, vespertinis temporibus, vesperscente coelo, primis tenebris, sero diei, cum occasu solis, ad prima crepuscula.

inșetă (v) sitire, siti ardere v. consumi.

inșetare = *sete*, (s) bibendi cupidinis f.

inșetat-ă sitiens-tis, siti affectus-a-um.

inșetoșă (v) V. *inșetă*.

inșeuă (v) sternere, (insilire).

inșeuat-ă stratus-a-um, (insilitus-a-um).

inșăcă (v) V. *inșăță*.

inșinuă (v) instillare, inculcare || a se ~, sese insinuare, animis alci adrepere, occulte serpere, in familiaritatem alci irrepere, in consuetudinem alci immergere.

inșinuant-ă blandus-a, blandiloquus-a.

inșinuare (s) insinuatio-onis f., obliqua insectatio-onis f.

inșipid-ă fatuus-a-um, insipidus, insulsus, gustu hebes-etis, sine sapore || homo incommodus.

inșiră (v) serere, inserere, in ordinem collocare. V. *inșiră*.

inșirare (s) series-ēi f. V. *inșirare*. **inșista** (s) instare, urgere, obnixi petere V. *stăru*.

inșistentă (s) instantia-ae f., perseverantia-ae f. V. *stăruință*.

inșolent-ă procax-acis, petulantis, contumax-acis, audax-acis, arrogans-tis, insolens-tis. V. *obraznic-ă*.

inșolentă (s) procacitas-atis f., protervitas f., contumacia-ae f., audacia f., arrogantia f., superbia-ae f. V. *obraznicie*.

inșomnie (s) insomniā-ae f., vigilia-ae f.

inșoși (v) comitari (*dep*), prosequi, consociare V. *inșoșiroși* || a se ~, sequi, societatem inire.

inșoșitor-e comes-itis m.

inșpăimântă (v) terrere, terrorem incutere, pavorem inferre.

inșpăimântător-e terribilis-e, horribilis-e, minax-acis, horrendus-a-um.

inșpectă (v) inspicere, inspectare, recognoscere.

inșpect(e)une (s) inspectio-onis f., recognitio-onis f.

inșpector-e (s) inspector-oris, curator operum publicorum.

inșpiră (v) afflare, inspirare || *fig.*, incitare, impellere, agere || ~ *fică*, timorem afferre v. incutere, formidinem facere.

inșpirăciune (s) spiratus-us m., afflatus-us m. || *fig.* instinctus-us m., impetus-us m., furor-oris m., impulsus m.

inșpre (prep) ad, versus.

inșpumat-ă spumans-tis, spumens-a-um, spumosus-a-um.

inștală (v) collocare || = a *inștrii de toate*, instruire || a se ~, domicilium collocare, se componere (*cu abl*).

inștalare (s) instrumentum-i n. || = *ziua inștalarii*, ineundis (magistratibus) sollemnis dies.

inștanță (s) iudicium-ii n.

inștăntaneu-e brevis-e, subitust-a-um, repentinus-a-um.

inștări (v) V. *inșogăși*.

inșteat-ă stellatus-a-um, sidereus-a-um, astris distinctus-a-um.

inștigă (v) instigare, incitare, stimulare.

inștigăciune (s) impulsus-us m., instigatio-onis f., stimulatō f., admonitio-us m.

inștigător-e impulsor-oris, auctor,

hortator, suator, instigator-oris m. **inștilnă** (v) monere, munitare, docere alqm de alqm re, certiorum facere, erudire alqm de alqm re.

inștilnare (s) monitio-onis f., monitum-i n., admonitio-onis f.

inștinct (s) impetus-us m., natura-ae f., ingenium-ii n. || ~ *animat*, solertia-ae f.

inștinctiv-ă inconsultus-a-um || *adv.* naturā ducē, impetu quodam

inștitui (v) instituere, condere.

inștituțiune (s) institutum-i n., institutio-onis f., disciplina-ae f.

inștitutor-e (s) institutor-oris m., institutrix-icis f., praeceptor-oris magister-tri, paedagogus-i, educator-trix.

inștrăină (v) (ab)alienare, mancipare || ~ *spiritele*, animos avetere || a se ~, profugere, in exilium ire, domo emigrare.

inștrăciune (s) 1. = *inștrăciură*, institutio-onis f., praecipitō, educatio f., doctrina-ae f., disciplina-ae f., eruditio-onis f., litterarum f. pl., studia-orum n. pl., humanitas-atis f. || 2. = *poruncă*, mandatum-i n., praecipitum-i n., praecipitum-i n.

inștrăciiv-ă qui docet, praceptorum plenus-a-um.

inștrăctor (*mil*) lanista-ae m.

inștrui (v) instruere, erudire, docere, informare || a se ~, discere, studere, excolere animum doctrinā.

inștruit-ă doctus-a-um, institutus, eruditus, informatus, peritus, excoltus doctrinā v. disciplinā.

inștrument (s) instrumentum-i n., organum-i n.

inștrună (v) nervum tendere.

inșubordonat-ă contumax-ācis V. *nesupus-ă*.

inșubordonațiune (s) licentia-ae f., contumacia-ae f. V. *nesupunere*.

inșuficient-ă non sufficiens, infirmus, angustus || *adv.* non satis.

inșuficientă (s) exiguitas-atis f., paucitas-atis f., defectio-onis f.

inșulfă (v) incutere, imbuere, afflare, inspirare.

inșulfetă (v) incitare, animare, excitare, acutere, instigare.

inșulfetire (s) animatio-onis f.

inșulfet-ă animatus, accensus, inspiratus-a-um.

inșulă (s) insula-ae f.

inșultă (s) probrum-i n., iniuria ae f., contumelia-ae f., ludibrium-

|| *n.*, insultatio-onis *f.*
insultă (v) insultare alci, maledicere, laedere, increpare, probra iacere, contumeliam dicere.
insultător-e contumeliosus-a-um.
insumă (v) addere, consummare, ponere cum.
insumare (s) additamentum-i *n.*, consummatio-onis *f.*
insu-mil (pron.), (egomet) ipse.
insuportabil-ă intolerabilis-*e*, molestus-a-um, invidus-a-um cdiosus-a-um, non ferendus-a-um. *V. nesuferit.*
insură (v) uxore alqm instruere || *a se* ~, in matrimonium ducere.
insurătoare (s) conflugium-i *n.*, matrimonium-i *n.*, connubium-ii *n.*
insurecțiune (s) rebellio-onis *f.*, seditio-onis *f.*
insurupă (v) cochleam infigere v. inducere.
insuși (*a-și*) sibi alqd assumere v. attribueri, arrogare, s bi vindicare, adsciscere.
insușire 1. (s) appropriatio-nis *f.*, vindicatio *f.*, attributio-onis *f.* || 2. ~ *cuius*, proprium-ii *n.*, insignis *n.*
insușit-ă centuplex-icis, centuplus-a-um.
intact-ă intactus-a-um, integer-gra-um, incolumis-*e*, inviolatus-a-um.
intălu-a primus-a-um, princeps-ipsis || *ado*. primum, primo.
intălețate (s) primatus *us m.*, principatus-*us m.*
intăni (v) occurrere, obviam || *a se* ~, congradi, convenire.
intănlire (s) concursus-*us m.*, occur-sus-*us m.*
intămplă (v) occurrere, accipere, obviam alci esse v. se offerre || ~ *un pericol*, periculum subire v. praevertere.
intămplinare (s) occur-sus-*us m.* || *intn* ~ obviam.
intămplă (*a se*), evenire, fieri || *se* ~ (*ceva rău*), accidit, fit, contigit || *se* ~ (*ceva bun*), evenit.
intămplare (s) casus-*us m.*, fortuna-ae *f.*, eventus-*us m.* || ~ *pericolosă*, opportunitas-atīs *f.* || *din* ~, forte (*ditto*).
intămplător-e casualis-*e*.
intărată (v) incitare, concitare, sollicitare, ciere, (com)movere || *a se* ~, incitari, (com)moveri. *V. ajdăta*.
intăratăre (s) irritatio-onis *f.*, intatio *f.*, irritamentum-i *n.*, in-

întărea (v) ablatare.
întărcare (s) ablatio-onis f.
întărcat-ă ablatctus-a, depulsus-a
 lacte, ab ubere raptus-a-um.
întări (v) munire, firmare || ~ o ho-
 tărîre, confirmare, sancire || ~ cu
 trupe, augere copias || a se ~ (ca
 sănătate), convalescere, corrobor-
 are se.
întărire (s) 1. munitio-onis f., moni-
 mentum-i n. || 2. firmatio f., confir-
 matio-onis f., approbatio-onis f.
întărit-ă munitus-a-um, florificat-
 us, (con)firmatus-a-um.
întăritură (s) vallum-i n., agger-
 eris m., arx-cis f., locus muniti.
întărzia (v) cunctari, commorari,
 (re)tardare, destingere, moram alci
 rei afferre v. adde.
întărzial-ă tardatus-a-um, (re)tar-
 datus-a-um.
întărzire (s) commoratio-onis f.,
 cunctatio-onis f., mora-ae f.
întărzitor-e cunctator-onis f.
integral-ă solidus-a-um, întegre-
 gra-um || *ad*, in totum, omnino.
integru-ă integer-gra-um, incor-
 ruptus-a-um.
intelct (s) intellectus us m.
intelctual-ă intelligibilis-e, intel-
 lectualis-e.
inteligător-e intelligens-tis.
inteleg (v) intelligere, compre-
 hendere (animo, mente, cogitatio-
 ne), percipere (animo v. mente),
 intelctui conseqi, sentire, com-
 perire || a se ~, consentire cum
 alqo, communicare, consilia con-
 sociare, in unum consuli.
intelegere (s) 1. intellectio-onis f.,
 intelligentia-ae f., intellectus-us m.;
 2. ~ între oameni, consensus-us m.,
 concordia-ae f., consensio-onis f.,
 unanimitas-atis f., gratia-ae f.; 3. ~
 înfulesc, sensus-us m., significatio-
 nis f.
inteleni (v) incultus relinqui (pă-
 mânt).
intelenit-ă incultus-a-um, herbî-
 dus-a-um, (terra) illaborata.
intelepune (s) sapientia-ae f.,
 consiliu-m-i n., prudentia-ae f.
intelep-ă sapiens-tis, prudens-tis,
 consideratus-a-um.
intelepste (adv) sapienter, pruden-
 ter, consilio.
intelepți (a se) sapere, prudens
 fieri.
inteles (s) sensus-us m., significa-
 tio onis f. || cu 2 ~, anceps-itis.

infeles-ă comprehensus, perceptus, intellectu consecutus-a-um || *a fi* ~ *ca*, colludere, consentire inter se || *om de* ~, rationis particeps, ratione praeditus, commodus, tacilis, tractabilis.

intelligent-ă intelligens-tis, mentis sagax-ăc s.

intelligentă (s) ingenium-ii *n*, mens-tis *f*, intelligentia-ae *f*, sagacitas-atis *f*.

intelligibil-ă comprehensibilis -e, sub intelligentiam cadens, clarus-a-um, explanatus, explicatus-a-um.

intemeiă (v) condere, fundare, constituere, ponere.

intemelector-e conditor, auctor, fundator, creator-oris.

intemniță (s) in carcerem conicere, condere, includere.

intemnițat (s) inclusio-onis *f*, carcer-eris *m*.

intemnițat-ă inclusus-a-um, in carcerē conditus, in vincula conclusus-a.

intemperanță (s) intemperantia-ae *f*, luxuria-ae *f*, immodestia-ae *f*.

intemperle (s) intemperies-ei *f*, tempestatum incuriae-arum *f*, *pl*.

intempestiv-ă intempestivus-a-um, alienus-a-um || (*adv*.) non sub loco, tempore, laeso, intempestive.

intendent (s) procurator-oris, praefectus-i, praepositus-i, minister-ti.

intens-ă ingens-tis, maximus-a-um, immodicus, violentus-a-um.

intensitate (s) vis, magnitudo *f*, violentia *f*.

intensiv-ă *V. intens-ă*.

intentă (v) crimen alci dare *v. de* ferre, crimen in alqm intendere *v. intantare* || ~ *proces*, in ius *v. in iudicium alqm vocare*.

intentione (s) consilium-ii *n*, voluntas-atis *f*, mens-tis *f*, animus-i *m*.

intepă (v) pungere, praestringere || *a se* ~ *la deget*, digitum pungere.

intepăt-ă punctus-a-um, percussus-a-um || *fig*, affectatus-a-um, inflatus, turgidus.

intepător-e 1. pungens-tis, spinosus-a-um, aculeatus, hirsutus, hirtus; 2. asper-ăra-um, acerbus, mordax-ăcis.

intepătură (s) punctus-us *m*, punctum-i *n*.

intepeni (v) rigere, torpere, inhaerere, rigescere, indurari.

intepenire (s) rigor-oris *m*, rigiditas-atis *f*.

interpenit-ă (v) *interpenitus-a-um*.
intercală (v) *intercalare*, *interponere*, *intericere*, *inserere*, *interpolare*.
interegn (s) *interregnum-i n*.
interes (s) *utilitas-atris f*, *commodum-i n*, *bonum-i n*, *usus-us m*, *emolumentum-i n* || *e de* ~, *interest*, *refert (impers)* || *jără interes*, *gratis (adv)*.
interesă (v) *pertinere (ad)*, *referre aleis* || *mă ~*, *mea interest v. mă tangit* || *interesază ce toți*.
interes *omnium* || *a se ~*, *auto-rem esse alci*, *curare alqd*, *respicere (cu acc)*, *participem fieri (in alqd re)*.
interesant-ă 1. *utilis-e*, *ad rem pertinens-tis*; 2. *aptus-a-um ad decorationem* || *figură ~*, *commendator vultus-us m*.
interesat-ă *questuosus-a-um*, *attentus in re v*. *ad rem*, *cupidus-a-um* || *a ft ~ la cea*, *interest (cu gencl)*.
interim (s) *fiduciaria opera f*, *fiduciarium imperium-ii n* || *(adv)*.
interim (ad).
interior-ă *interior-ius*, *internus-a-um*, *intimus*, *intestinus-a-um*, *domesticus-a-um* || *(subst)*. *pars interior i*, *penetrabilia n. pl* || *in ~ casei*, *intra parietes v*. *tecum*.
interiectiune (s) *interieccio-onis f*.
interlocutor (s) *collocutor-oris m*.
intermediar-ă *medius-a-um*, *proximus-a-um* || *(subst)* *sequester-tri v*. *tris m*, *minister-ri*, *transactor*, *intercessor*.
intermediu (s) *embolium-ii n* = *intermezzo (la teatru)*.
interminabil-ă *infinitus-a-um*, *immensus*, *longissimus-a-um*.
intermitent-ă *periodicus-a-um*, *recedivus-a-um*.
intermitență (s) *circuitus-us m* || *cu ~*, *inconstanter (adv)*.
intern-ă *internus-a-um*, *interior-ius*.
interoga (v) *interrogare*. *quaerere*, *requirere*, *consultare*, *consultare*.
interogațiune (s) *interrogationis f*, *percontatio f*, *interlocutio-onis f*.
interrogativ-ă *interrogatorius-a-um*, *interrogativ-us-a-um*.
interrogatoriu (*jur*) *interrogationis f*, *questio-onis f*.
interpeia (v) *interpellare*, *interrogare*.

Interpelare (s) interpellatio-onis *f.*
interlocutio-onis *f.*
Interpolă (v) interpolare.
Interpret (s) interpres-etis *m.*, ex-
plana'tor-oris *m.*, explicator, expositor,
commentator-oris *m.*
Interpretă (v) interpretari, expla-
nare, explicare, enodare, interpreta-
tionem addicere.
Interpretare (s) interpretatio, ex-
plicatio, enodatio, *f.*, interpreta-
mentum-*i n.* || ~ *visurilor*, somnio-
rum coniectura.
Interpunctiune (s) interpunctio-
tio-onis *f.*
Interpus-ă interiectus-a-um, inter-
positus-a-um.
Interstițiu (s) commissa-ae *f.*
Interval (s) intervallum-*i n.*, spa-
tium-*i n.*, distantia-ae *f.*
Interveni (v) immiscere se, inter-
venire, intercedere.
Intervenire (s) interventus-us *m.*,
intercessio-onis *f.*
Inverti (v) invertēre, retroagere,
ordinem transcendere.
Interzice (v) vetare, interdicere,
prohibere *V. opri.*
Interzicere (s) interdictio-onis *f.*
Înșeșă (v) *V. umple* *v.*
Intestine (s) intestina-orum *n. pl.*,
intestina-orum *n. pl.*
Intestin-ă (*risbota*) intestinus-a-
um, interior-ius, domesticus-a-um.
Întei (v) instare, concitare, urgere.
Întin-ă intinthus-a-um, interior-ius
|| *amic* ~, familiarissimus-a-um.
Întima (v) (*un ordin*) inhibere (*im-
perium*), iniungere alqd || in *ius*
v. iudicium vocare.
Întimida (v) terrere, percellere *V.*
înfricoșă.
Întimitate (s) familiaris usus-us *m.*,
intima sodalitas-atis *f.*, familiari-
tas intima *f.*, summa amicitia *f.*
Întlnă (v) foedare, inficere, inqu-
nare, maculare.
Întinare (s) inquinamentum-*i n.*,
squaliditas-atis *f.*
Întinat-ă inquinatus-a-um, sordi-
dus, squalidus-a-um.
Întinde (v) tendere, intendere, pan-
dēre, expendere, explicare || ~ *măna*
porrigere (*dex'tram*) || ~ *o cursă*,
insidiari (*dep.*) || *a se* ~, se exten-
dēre, se procurare.
Întindere (s) extensio-onis *f.*, laxi-
tas-atis *f.*
Întineri (v) tenerescere, iuven-
escere, repuerascere, revirescere.

intinerie (s) iuventae renovatio-
nis *f.*
intinge (v) (in)tingere, madefacere,
humectare.
intins-a tensus, extensus-a-um (*in*
spațiu).
intinsoare (s) dilatio-onis *f.*,
vinctura-ae *f.*
intipări (v) imprimere (in) animis,
insculpare in mentibus.
intipărit-ă insitus-a-um.
intituli (v) inscribere, titulum im-
ponere (*cu dat*).
intoarce (v) torquere, (con)vertere
|| ~ *spatele*, tergiversari || ~ *ca-
pu*, aversari (*dep*) || *a se* ~ re-
verti, redire, cedere || *a-și întoarce*
privirile, respicere, retorquere,
oculos.
intoarcere (s) reditus-us *m.*, con-
versio-onis *f.*, reversus-us *m.*, re-
gressio-onis *f.*, restitutio-onis *f.*
intocmal (adv) aequē, aequaliter
|| ~ *cum*, *velut* (*conf.*).
intocmi (v) insituere, accommo-
dare, adaptare, applicare.
intocmire (s) aptatio-onis *f.*, accom-
modatio-onis *f.*, applicatio-onis *f.*
intocmit-ă accomodatus-a-um,
appositus-a-um; idoneus-a-um (ad)
intoil (v) suppellectili instruere.
intonă (v) vocem fleetere.
intona(re)lune (s) sonus-i *m.*,
modulatio-onis vocis || ~ *falsă*,
absurdus sonus || *di erite* ~, va-
rios canendi sonos.
intors (s) V. *intoarcere*.
intors-a reversionis-a-um, regressus-
a-um, redux-ucis || = *invers*, inver-
sus, reflexus-a-um || *pământ* ~,
conversus-a-um, subactus-a-um ||
~ *neînțors*, cruda terra.
intorsătură (s) regressus-us *m.*,
vicissitudo-onis *f.*
intortochi (v) circumvolvère, cir-
cumplacare || *fig.* obscurare.
intortochiare (s) contortio-onis *f.*
intofona-și V. *imponofonal-ă*.
intovăroși (v) comitari v. comi-
tem esse alci, assectari (*dep.*) ||
a se ~ V. *asocia*.
intovăroșire (s) associatio-onis *f.*,
assectatio-onis *f.*
intovăroșit-ă comitatus-a-um, sti-
patus || = *escortat*, comitalu septus-
a.
intră (v) intrare, ingredi, invadere,
introidre, sese inferre, foribus pe-
netrare || ~ *în slujbă*, inire (ma-
gistratum).

intrădăsu (adv.) *v. înădăsu*.
intrădeavăr profecto (adv.).
intransitiv (verb) verbum perfectum v. absolutum.
intrare (s) aditus-us m., introitus-us m., ingressus-us m., ostium-ii n.
între (prep.) inter, intra || *între acesce*, interim (adv.).
întrecău (adv.) obiter.
întreba (v) interrogare, percontari alqd ab alqo, quaerere, poscere || *mă ~*, mecum ipse quaero.
întrebare (s) interrogatio-onis f., quaestio-onis f.
întrebuință (v) adhibere, uti (dep.), consumere (tempus v. operam in rē), impendere (laborem v. curam) || *a se ~*, in usu esse.
întrebuințare (s) usus-us m., usurpatio-onis f.
întrece (v) superare, praestare alci, antecellere, excellere, eminere, antea, antecedere || *~ măsură*, modum transire || *a se ~*, aemulari, contendere cum alqo, certare cum alqo.
întrecere (s) praestantia-ae f., aemulatio-onis f., rivalitas-alis f., contentio-onis f. || *la ~*, certatim (adv.).
întrecuț-ă superatus-a-um || *pe ~*, certatim.
întredeschide (v) paulum aperire, rumpere || *~ ochii*, oculos allevare.
întredeschis-ă semiapertus-a-um, hians-tis, dehiscens, scissus-a-um.
întreg (s) totum-i n.
întreg-ă totus-a-um, integer-graum, incolumis-e, intactus-a-um || *pe dea ~*, in totum, ex toto.
întregi (v) *v. împlini, completăci*.
întreit-ă triplex-icis, triplus-a-um.
întremă (a se) *v. înșanătoși*.
întrepozl (s) emporium-ii n., receptaculum-i n. *v. magazie*.
întreprinde (v) conari (dep.), suscipere, parare, moliri.
întreprindere (s) inceptum-i n., conatus-us m., res gerenda f. || *~ ghea*, periculum-i n.
întreprinzător-o strenuus-a-um, audax-acis, promptus-a-um, audens-tis, homo paratissimus || *~ de pompe funebre*, libitinarius-ii m. || *~ de lucrări publice*, redemptor operum publicorum v. mancipialis m.
întrepruțor (s) interpellator-oris, oblocutor-ōris m.

interrupe (v) interrompère, intermittere, interscîndere, intercurere || ~ *din vorbire*, interpellare, obloqui, interlari.

interrupere (s) intermissio-onis f., cessatio-onis, interruptio-onis f.

intetălă (v) intercēdere, interrompère.

intetşine (v) alere, nutrire, fovēre, lucrī, sustentare, sustinere || *a se ~ cu cineva*, colloqui cum alq., communicare cum alqo.

intetşinare 1. *hrens*, victus-us m., vita-ae f., sustentatio-onis f.; 2. *in-grifire*, tutelare ae f., custodia-ae f.; 3. *concorbite*, colloquium-ii n., sermo-onis m., colloquio f., congressus-us m.

intevēdea (v) introspicere, assequi, conjecturā consequi, praevīdere.

intevēdere (s) congressus-us m., colloquium-ii n., collocutio-onis f.

intevorpire (s) V. *intetşinare* şi *intevēdere*.

intrigă (s) machinatio-onis f., mala ambitio f., caliditas-atūs f., artificiorum n. pl., clandestina consilia n. pl. || ~ *intr'o piesă teatrală*, tricae-arum f. pl., nodus-i m.

intrigă (v) intricare, ambire, grassari, occultē agere || *a i ~*, anxio et sollicito animo esse.

intrista (*a se*) contristare, dolēre, moerere, dolore affici, laborare (alieno) malo, angere v. angī.

intristare (s) tristitia-ae f., moeror-onis m., moestitia-ae f.

intristat-ă tristis-e, moerens-tis, moestus-a-um, contristatus || *a ti ~*, angere v. angī.

introduce (v) inducere, introdūcere, mittere, immittere, inferre || *a se ~*, se insinuare, se inferre, introire, penetrare.

introducere (s) introductio onis f., admissio f., || ~ *la o carie*, praefatio-onis f., proaemium-ii n.

intronă (v) in regnum reducere || *a se ~*, regnum obtinere.

intru (*prep.*) || ~ *ăl*, *călca*, aliquo modo || ~ *ăl*, tantopere, adeo.

intruna (adv.) continuo, perpetuo, sine morā, continenter.

intruni (v) coniungere, colligere || *a se ~*, convenire, coīre, congregari, cogi, venire in unum.

intrunire (s) conunctio-onis, congregatio f., convetus-us m., societas-atūs f., concilium-ii n.

intrupă (v) incarnare, incorporare.
intulfiune (s) intuitio-onis *f.*, animi contutus-us *m.*
intunecă (v) obscurare, obaecare, tenebras inducere, obscură caliginē tegere || *a se* ~, obscuratur, tenebrescit (*impers.*).
intunecime (s) obscuritas-atris *f.*, tenebrae-arum *f. pl.*, caligo-inis *f.*, nox-clis *f.*, nubium-i || ~ *de soare*, solis eclipsis-is *f.*
intunecos-ă obscurus-a-um, tenebrosus-a-um.
intunerie (s) tenebrae-arum *f. pl.*, obscuritas-atris *f.* || *pe* ~, obscur.
inturnă (*a se*) *V. intoare.*
inundă (v) inundare, opplere, obruere, operire.
inunda(re)țiune (s) inundatio-onis *f.*, abundantio *f.*, diluvies-ii *f.*, diluvium-i *n.*, eluvio-onis *f.*
in urmă (adv) denique.
inutil-ă inutilis-e, supervacuu-s-a-um, irritus, vanus, inanise.
invadă (v) invadere, irrupere, occupare, irruere, obsidere.
invalid-ă invalidus-a, infirmus-a || *soldat* ~, causarii-orum *m. pl.*
invălmășită (s) confusio-onis *f.*, turba-ae *f.*
invălmăși (*a se*) misceri, turbare.
invălmăși (v) *V. inveți.*
invăpăiat-ă incensus-a-um, inflammatus-a-um.
invariabil-ă invariabilis-e, immutabilis-e, constans-tis.
invării (v) circumagere, vertere, volvere || *a se* ~, circumire, obambulare, se circumagere.
invărtitoare (s) machina circumrotans *f.*
invărtitură (s) circumactio-onis *f.*, circulus-i *m.*, gyrus-i *m.*
invărtosă (v) *V. întări* (in)durare, indurilam cogere || *a se* ~, durescere, rigescere, occalescere, constringi.
invărtosare (s) obduratio-onis *f.*
invăți (s) *V. deprindere.*
invăți (v) 1. singur, discere; 2. *pe altul*, docere, instruire || ~ *pe de rost*, ediscere || *a se* ~ *cu*, assuescere, assuefacere alqm alqā re.
invățâcel (s) discipulus-i *m.*
invățământ (s) disciplina-ae *f.*
invățat (s) literatus-i, eruditus-i, doctus-i, scientiis imbutus.
invățător (s) magister-tri, praeceptor-oris, rector-oris.
invățătură (s) praeceptum-i *n.*, doctrina-ae *f.*, disciplina-ae *f.*

invaziune (s) incursio-onis *f.*, irruptio *f.*, impetus us *m.*, occupatio-onis *f.*
invechi (*a se*) invetescere, deteri, usu deprive || *fig. (con)* senescere.
invechit-ă invetralus-a-um, obsoletus, detritus-a-um.
inveclină (*a se*) finitimum v. vicinum esse.
invederă (v) probare, monstrare, manifestum facere || *a se* ~, appare, patere, in promptu esse.
invederat-ă conspicuus-a-um, apertus, manifestus || *este* ~, liquet (*impers.*).
invederat (adv) videlicet, palam, aperle, manifesto.
inveli (v) involvere, circumvolvere, tegere, vestire, operire.
invelis (s) involucrium-i *n.*, integumentum-i *n.*, velamentum-i *n.*
invelitoare (s) stratum-i *n.*, velamentum-is *n.*
invenină (v) venenare, virus adspargere (*cu dat.*) || *fig.* exasperare, exulcerare, acerbare (crimen formidare).
inveninare (s) veneficium-ii *n.*
inventă (v) 1. invenire, ementiri, excogitare, reperire || 2. *a nascoci*, fingere, mentiri, falso dicere.
invențiune (s) inventio-onis *f.*, excogitatio *f.*, ingenium-ii *n.*
invers-ă contrarius-a-um, praepositus || *adv.* contrarie, in diversum.
inverslune (s) praepositus ordo-inis *m.*
inversunare (s) contentio-onis *f.*, pertinacia-ae *f.* || *cu* ~, acriter, infestis animis.
inversunat-ă infensus-a-um, pertinax-acis, atrox-ocis, vehemens.
inverzi (v) virere, virescere.
inverzire (s) viriditas-atris *f.*
inverzit-ă viridis-e.
inveseli (v) hilarare, hilarem facere, hilaritatem afferre || *a se* ~, hilare se facere, se oblectare, gaudere, animos diffundere.
inveselitor-e festivus-a-um, laetus, iucundus, lepidus-a-um.
invesmântă (v) *V. îmbrăcă.*
invă (v) resuscitare, a mortuis surgere.
invidă (v) 1. invidere (*cu dat.*), obtractare, aemulari; 2. *dori*, cupere.
invidie (s) invidia-ae *f.*, obtractio-onis *f.*, livor-oris *m.* || = *dorință*, cupiditas-atris *f.*, desiderium-ii *n.*, voluptas-atris *f.*

invidios-ă invidus-a-um, invidens-tis, lividus, aemulus-a-um.
invieri (s) resurrectio-onis *f.*
inversună *V. inversună.*
invineți (v) livescere, lividum fieri.
invingător 1. victor-oris, debellator-oris; 2. victoriosus *m.*, victrix-icis *f.*
invinge (v) (e)vincere, superare, domare, fundere, frangere.
invingere (s) victoria-ae *f.* || ~ *superfili*, clades-is *f.*
invinovăți (v) arguere, accusare, alqm reum facere v. citare.
invinovățire (s) accusatio-onis *f.*, incriminatio *f.*, insimulatio *f.*
invins-ă victus-a-um, superatus-a-um, fractus-a-um.
invlunui (v) *V. invinovăți.*
invioabil-ă sacrosanctus-a-um.
invioră (v) *insuflă* și *inveseli.*
invită (v) invitare, vocare, arcescere, accire, rogare.
invita(re)țiune (s) invitatio-onis *f.*, vocatio-onis *f.*
invizibil-ă invisus-a-um, invisibilis-e, latens-tis.
invoca (v) invocare, implorare, obtestari alqm.
invoca(re)țiune (s) invocatio-onis *f.*, vocatus-us *m.*
invol (*a se*) adsentire, consentire, convenire (inter se), pangi.
involală (s) pactio-onis *f.* *V. acord.*
involve (s) assensus-us *m.*, consensus-us *m.*, consensio-onis *f.*
involt-ă densus-a-um, spissus-a-um, dehiscent-tis.
involtă (*a se*) dehiscere, se aperire.
invrăbi (v) concitare, turbare || *a se* ~, inimicitias suscipere.
invrăbire (s) discordia-ae *f.*, disidium-ii *n.*
invrednici (*a se*) dignari, qui facere potest.
în zădă (adv) frustră, vanē.
inzeat-ă decuplex-icis, decuplus-a-um.
inzeit-ă deificatus-a-um, Diis adscriptus.
inzeștră (v) dotare, instruire, tribuere.
inzeștrare (s) dotatio-onis *f.*
inzeștrat-ă dotatus-a-um, praeditus-a-um alqā re.
inzorzonat-ă *V. împopofonat-ă.*
izobag (s) *V. rob, sclav.*
iperboli (s) superlatio-onis *f.*, hyperbole-es *f.*
ipochondrie (s) atra bilis *f.*, melancholia-ae *f.*

ipocrit (s) hypocrita-ae *m.*, astutus, versutus-a || *adj.* simulatus-a-um, falsus, fictus-a-um.
ipotecă (s) hypotheca-ae *f.*, pignoratatio-onis *f.*, pignus-oris *n.*
ipotecă (v) obligare (rem), supponere, pignori dare.
irascibil-ă irascibilis-e.
iremedabil-ă insanabilis-e || *fig.* irrevocabilis-e.
irevocabil-ă immutabilis-e; stabilis-e.
irezistibil-ă invictus-a-um.
irigați(une) (s) irrigatio-onis *f.*
irită (v) irritare, excitare, exacerbare, irata egnere.
iritabil-ă iracundus-a-em, irritabilis-e.
irită(re)țiune (s) sollicitudo-inis *f.*, ira-ae *f.*, stomachus-i *m.*
ironic-ă verbi ludificans-tis || *a fi* ~, laudando irridere.
ironie (s) ironia-ae *f.*, dissimulatio-onis *f.*, illusio-onis *f.*, veri ludificationis *f.*
irupțiune (s) irruptio-onis *f.*, incursio-onis *f.*, impetus-us *m.*
isbândă (s) victoria-ae *f.* *V. reușită.*
isbândi (v) *V. reuși.*
isbi (v) percutere, ferire || *a se* ~, se sternere, collidere.
iscă (*a se*) oriri, fieri, nasci *V. produce.*
iscăli (v) nomen suum scribere, subscribere, obsignare.
iscălitură (s) signum-i *n.*, subscriptio-onis *f.*, nomen-inis *n.*
iscoadă, **iscoditor** explorator-oris, emissarius-i, excursor-oris, secretus nuntius-ii.
iscodi (v) scrutari, exploare, inspicere.
iscodire (s) commentum-i *n.*, exploratio-onis *f.*
iscuslăntă (s) calliditas-atris *f.*, prudentia-ae *f.*, solertia-ae *f.*, periticia-ae *f.*
iscusit-ă peritus-a-um, prudens-tis, callidus, solers-tis, dexter-tra-um.
islaz (s) pascua-orum *n. pl.*, compascuus ager *m.*
ison (s) concentus-us *m.* || *a fine* ~, ad symphoniam canere.
ispăși (v) expiare, luere, poenas persolvere.
ispășire (s) expiatio-onis *f.* || *ceremonie de* ~, piaculum-i *n.*
ispășitor-e expiatorius-a-um, piacularis-e || *lap* ~, hostia piacularis.

ispită (s) tentatio-onis f., libido-inis f.
ispiti (o) tentare, sollicitare, experiri.
ispitiitor-e tentator, impulsor-oris.
ispravă (s) res gesta f. V. *rezultat*.
isprăvi (v) exigere actum, perficere, finem facere, absolvere, terminare, finire, exsequi || a se ~, desinere.
isprăvit-ă perfectus-a-um, absolutus-a-um.
istet-ă sagax-acis, perspicax, acutus-a, ingeniosus-a.
isteflute (s) ingenium-ii n., sagacitas-atis f., perspicacitas f.
istoric-ă historicus-a-um || *subst* historicus-i m., scriptor rerum.
istorie (s) historia-ae f., res gestae f. pl., annales-ium f. pl.
istorisi (v) narrare, memorare, tradere memoriae, exponere.
istorisire (s) narratio-onis f., expositio-onis f.
istovi (a se) fatiscere, tabescere, consumi, viribus deficere.
istovit-ă confectus-a-um, defatigatus, exhaustus-a-um.
ită (s) filum-i n., linum-i n.
itari (s) braciae-arum f. pl., feminalia-orum n. pl., femoralia-orum n. pl.
ite (s) licia-orum n. pl.
itinerar (s) iter-inēris n., itinerarium-ii n.
iubi (v) amare, diligere, carum habere || a se ~, sibi favere.
iubire (s) amor-oris m., caritas-atis f. || ~ *filasce*, pietas-atis f.
iubiti-ă carus-a-um, amatus-a-um, acceptus popularibus.
iubită (s) amans-tis f., amica-ae f., amatrix-icis f.
iubitor-e diligens-tis, amans-tis, studiosus, cupidus-a-um.
iulie (s) Iulius-ii mensis m.
iunie (s) Iunius-ii mensis m.
iures (s) V. *asalt*, *atac*, *năvală*.
iute (adj) velox-ocis, celer-a-um, vehemens-tis || ~ la mântie, iracundus-a || ~ la gust, acer-cris-e, mordax-acis || (adv.) celeriter, velociter, propere.
iuteală (s) celeritas-atis f., velocit-

tas-atis f. || ~ la mântie, effervescentia-ae f.
iuti (v) urgere, instare || ~ pasul, gradum accelerare || a se ~, properare, festinare. V. *grăbi*.
ivăr (s) pessulus-i m.
ivcală (s) conspectus-us m., apparentia-ae f. || a eși ta ~, (in) conspectum venire.
ivi (a se) apparere, in lucem venire, se exhibere, in conspectum prodire.
ivire (s) lux-cis f. || ~ steteleor, ortus-us siderum.
ivoriu (s) ebur-oris n. || de ~, eburneus-a-um.
izbândă, izbândi V. *isbândă, isbândi*.
izbânditor-e victor-oris m., victrix-icis f.
izbăvi (v) salvare, liberare.
izbăvire (s) liberatio-onis f.
izbăvitor-e (s) liberator-oris m., salvator-oris m.
izbi (v) V. *isbi*.
izbitură (s) ictus-us m., conflictus-us m.
izbucni (v) erumpere, eructare, oriri || sonare, delonare.
izbucnire (s) fragor-is m. || irae impetus-us m.
izbuti (v) V. *reusi*.
izgoni (v) expellere, eicere, fugare. V. *goni*.
izgonire (s) expulsio-onis f., exactio f., electio f.
izma (Bot.) mentha-ae f., silvestre menthastrum-i n.
izmene (s) subligacula-orum n. pl., feminalia-orum n. pl.
iznoavă (de) ab integro, denuo, iterum, rursus (adv.).
izolă (v) separare, segregare, seiungere || a se ~, in occulto se continere.
izolare (s) solitudo-inis f. || a fi în ~, vitam segregem agere.
izvod (s) exemplar-is n., originale-n., catalogus-i m., index-icis m.
izvodl (v) V. *inventă, născoci*.
izvor (s) fons-tis m., origo-inis f.
izvori (v) scattere, scaturire, exsillire, (pro)manare.
izvoritor-e saliens-tis: dulcis aquae saliens rivus.

jăemăni (v) V. *jăful*.

jaf (s) direptio-onis f., praeda ae f. || ~ și *asuprirc*, res repetundae f. pl. || a trăi din ~, vivere rapto.
jăful (v) diripere, vastare, populari (dep.), spoliari, praedari (deo.).

jăfuire (s) direptio-onis f., spoliatio f., populatio-onis f., praedatio-onis f., rapinae-arum f. pl.

jăfuitor (s) praedo-onis m., praedator-oris m., direptor, expoliator, latrocinis suetus-a-um.

jăibă (s) questus-us m., querimonia-ae f.

jale (s) luctus-us m., comploratio-onis f. || de ~, lugubris-e || *cân-tec* de ~, naenia-ae v. nenia-ae f.

jaleș (Bot.) salvia-ae f.

jălnic-ă luctuosus-a-um, lugens-tis || *adv.* fiebiliter.

jălon (s) pertica-ae f.

jălt (s) cathedra-ae f., sedes-is f., sella-ae f.

jălui (v) V. *jelui*.

japeă (s) vis-vis f., iniuria-ae f. || cu ~, vi, per vim, violenter.

jăpăni (v) V. *jăful*.

jăratec (s) prunae-arum f. pl., carbo-onis m. || *ligae* p. ~, foculus-i m.

jărlăte (s) V. *rutnă*.

jărvă (s) canis latrans || *fig.* blatero-onis m., oblatrator m., oblatratrix f.

jăder (Zool.) mustela-ae f., feles-is f.

jăeg (s) foedor-oris m., squalor m., sordes-ium f. pl., illuvies-ei f.

jăgos-ă sordidus-a-um, squalidus, squalore plenus-a-um.

jălanie (s) lamentatio-onis f., luctus-us m. V. *jale*.

jăli (v) lugere, dolere, deflere, deplorare || a se ~, queri, lamentari (dep.).

jălitoare (s) mulier praefica.

jălui (a se) queri, conqueri. V. *plângere* (a se).

jăluire (s) V. *plângere*.

jălutor-e querens-tis, querulus-a-um.

jănă (s) 1. molestia-ae f., onus-eris n.; 2. difficultas (agendi) || *fără* ~, expedito (adv.) || 3. ~ *jață* cu cineva, pudor-oris m., verecundia-ae f. || ~ = *nevoie*, angustiae-arum f. pl., inopia rei pecuniariae.

jănă (a se) continere se, se in arcum cogere.

jărpelit-ă obsoletus-a-um, tritus-a-um.

jertfă (s) sacrificium-ii n., sacra-orum n. pl., res divinae f. pl.

jertfi (v) immolare (hostias), sacrificari, maclare, sacra facere || a se ~, se offerre, se devovere, vitam suam prodere.

jghiab (s) canaliculus-i m., aquarii sulci m. pl., incila-orum n. pl.

jicniță (s) granaria-orum n. pl., horreum-i n.

jiganie (s) V. *fiară, monștru*.

jigărit-ă emaciatus-a-um, emaceratus, attenuatus-a-um.

jigni (v) offendere, laedere, afficere, nocere, vexare, iniuriarum alci afferre, alci detrimentum inferre.

jignit-ă offensus-a-um, laesus-a-um, vexatus-a-um.

jilav-ă humidus-a-um, madidus, uvidus, udus-a-um || a *jace* ~, madefacere, humectare || a *deveni* ~, humescere.

jind (s) V. *poftă, dorință*.

jindui (v) V. *cori, poftă*.

jinduț-ă orbis-a-um, viduus-a-um inops-pis, carens-tis.

jintită (s) gramia, mixtum serum.

jir (s) fagina glans-dis f.

jitar (s) : gorum custos-odis m. V. *păzitor* (de vite).

jivină (s) V. *animal, insect, reptilă*.

jivornită (s) praegelida frigora, frigus nimium f.

jocă (s) V. *joc*.

jocăgă (s) serratrina-ae f., machina serratoria f.

joardă (v) virga-ae f.

joc (s) ludus-i m., lusus-i m., deliciae-arum f. pl. || *jocuri* de circ, circenses ludi m. pl.

joc = *dans* (s) saltus-us m., saltatio-onis f.

jol (s) Jovis dies-ei m. f.

jolmărită 1. (Zool.) bubo-onis m.; 2. = *sperietoare* (s) formido-inis f., terrocinium n.

jolmir (s) nequam homo, nebulo-onis m.

jordle (s) V. *joardă*.

jos-ă inferus-a-um || de ~, humilis-e || *pe* ~, pedibus (ire).

jos (adv) humi, infra, deorsum.

josnic-ă vulgaris-e, trivialis-e.

josnicie (s) vilitas-atis f., humilitas-atis f., vulgaritas-atis f.

jubilă (v) gaudere, laetari, exsultare gaudio, maximam laetitiam capi.

jubilăar-ă iubilaeus-a-um, (festum, solennitas).

j, j litteră indecl. = se *înlocuiește* cu I. I.

jăc (s) V. *ja*
jăcas (s) V. *jăuitor*.

jubileu (s) iubilaeus i m, festum iubilaeum n.
jucă (v) ludere, lusitare || ~ un joc, ludum ludere || ~ la hazard, ludere alea, aleam exercere || ~ mingea, ludere pila || ~ cu pietricele, etc. promovere (calcūla) || ~ o festă cuiuă, ludere dolis, fallaciam facere || ~ teatru, (per)agere, acticare || ~ un rol, personam agere || a se ~, ludere, lascivire.
jucă = dansă (v) saltare, tripudiare, moveri.
jucărie (s) crepundia-orum n. pl., res lusoriae f. pl. || iocus-i m., ioca-orum n. pl.
jucător-e qui ludere amat, lusoris, aleator-oris, aleae cupidissimus-a || ~ detabile, pilarius-ii m.
jucăus (s) ludius-ii m., ludio-onis, petaurista-ae m.
jude(cător) (s) iudex-icis m., existimato-oris m.
judecă (v) 1. iudicare, aestimare, existimare || 2. sentire, putari, opinari || a se ~ cu, iudicare cum alio, iure contendere, litem intendere v. inferre alci.
judecată (s) 1. iudicium-ii n., arbitrium-i n. || 2. sententia-ae f., opinio-onis f., ratio-onis f. || a trage în ~, in ius vocare || a cheltui ~, diem dicere.
judecător (s) V. jude(cător).
judecătoresc-ă iudicialis-e, iudicarius-a um || desbateri ~, forensia negotia n. pl., forenses causae f. pl.
judecătorie (s) forum-i n., iudicium-ii n.
județ (s) provincia-ae f., diocesis-is f.
judecător-ă V. judecătoresc-ă.
judecios-ă consideratus-a um, prudens-tis, subtilis-e.
jug (s) iugum-i n.
jugăni (v) castare, evirare, excicare, excidere.
jugastru (Bot.) acer-eris f. || de ~, acernus-a um.
jugu (s) impedimentum-i n.
jumalt = smalt (s) smaltum-i n.
jumătate (s) dimidium-ii n., semi (indecl.).
jumul (v) deplumare, pennas (avi) eripere, depliare || a se ~, pennas v. plumas amittere f.
jumulit-ă curatus-a um || fig. spoliatus-a um.
june (s) iuvenus-i m., buculus-i m.

juncă (s) iuvenca-ae f., bucūla-ae f., iunx-icis f.
juncan-ă (s) V. junc-ă.
june (s) iuvenis-is, adolescentulus-i, puer-i m.
juneșe (s) iuventus-utis f., iuventae-ae f., adolescentia-ae f.
jungblă (v) iugulare, mactare. V. injungħia.
jungħia (Med.) dolor acutus m., pleuritis-is f.
junie (s) caelatus-us m.
junime (s) iuventus-tutis f., iuvenes-um m. pl.
junică (s) V. juncă.
jupân (s) herus-i m., dominus-i m.
jupâneasă (s) domina-ae f., matrona-ae f.
jupul (v) deglubere, cutem detrachere v. dirichere, desquamare || a se ~, desquamari.
jupulală (s) perfricatio-onis f., vibex-icis f., cutis vulnerata f.
jupulire -tură (s) desquamatio-onis f. || fig. spoliatio-onis f.
jur = inconjur (s) circuitus v. circumitus-us m.
jur = imprejur (adv) circum, circumcirca (adv).
jură (v) iurare v. iurari, obstringere lide, iusiurandum dare, iureiurando firmare alqd || ~ drept, verissimum iusiurandum iurare || ~ strămb, periorare v. falsum iurare || a se ~, sacramentum dicere, fidem dare.
jurământ (s) iuramentum-i n., iusiurandum n., fides-ei f.
jurat (s) iuratus-i, delectus-i, civis iudicans.
jurat-ă iuratus-a um, obstrictus-a fide.
juridic-ă iuridicus-a um, iudicialis-a um, legitimus-a.
jurisconsult (s) iuriscensitus-i, interpres iuris, iuris peritus, pragmaticus-i m.
jurisprudență (s) 1. jurisprudentia-ae f., iuris cognitio et interpretatio || 2. ius (civile, penale etc.) n.
jurul (s) iudices de civibus sumpti, cives pro iudicibus sedentes.
jurnal (s) ephemeris-idis f., diarium-ii n., acta publica n. pl.
jurui (v) V. jăguani.
just-ă iustus-a um, aequus-a um, verus-a um || adv. recte, bene congruenter, apte, ad amussim.
justifică (v) purgare, culpă libe-

rare, ex culpă eximere V. îndreptăță.
justificare (s) (s) V. îndreptățire.
justiție (s) iustitia-ae f., aequitas-atis f., ius-uris n.

L

L, l littera (indecl.), = 50.
la (prep) ad, apud, penes, in.
lă (v) lavare, ablucere, eluere.
lăbă (s) pes-dis m., manus-us f.
lăbărță (a se) se laxari, retendi, abire in peius, flaccere.
lăbărțat-ă laxatus-a um, remissus, retentus-a um.
labial-ă (litteră), littera labris pronuntianda.
labyrinth (s) labyrinthus-i m.
laborios-ă industrius-a um, laboriosus-a, diligens-tis.
lac (s) lacus-us m., stagnum-i n.
lăcș (s) V. locușă.
lăcăt (s) sera-ae f., pessulus-i m.
lăcătus (s) clavicarius-ii m., ferrarius faber, claustrarius artifex.
lăcom-ă avidus-a um, cupidus, appetens || ~ la mănecare, edax, vorax-acis, gulosus-a um.
lăcomi (v) cupere, appetere || a se ~, rem alienam appetere.
lăcomie (s) appetentia-ae f., cupiditas-atis f., sitis-is f., || ~ de bani, avaritia-ae f.
lăconic-ă breviloquens-tis.
lăconism (s) laconica brevitas, breviluquencia-ae f.
lăcră (s) cista-ae f., arca-ae f., capsa-ae f., theca-ae f.
lăcrămă (v) lacrimos effundere v. dimittere, fletus dare, lacrimare.
lăcrimă (s) lacrima-ae f., fletus-us m.
lăcrimos-ă lacrimosus-a, lacrimabilis-e, sine fine lacrimans.
lăctă (cale) (s) lactea via coeli.
lăcăună (s) rima-ae f. || a umple ~, rimas explere.
lăcnstă (insectă), locusta-ae f.
lăcustru-ă palustris-e.
lădă (s) arca-ae f., cista-ae f.
lățăi (a se) se iactare, magnifice necedere.
lăgăr (s) castra-orum n. pl. || ~ întărit, munitionis f.
lăic-ă prophētus-a um.
lăicer (s) tapis-etis m., plagula-ae f., peristromă-tis n.
lăiu-e niger-gra-um, fuscus-a um.
lămă (s) lamina-ae f. || ~ de sa-

bie, ligula-ae f.
lămăle (Fruct), malum citricum n., malum medicum n., limonia-ae f.
lămălu (pom) citrea-ae f., limonium-ii n., arbor medica f.
lămăluță (Bol) artemisia-ae f. Plin.
lămpă (s) lucerna-ae f., lampas-adis n.
lămură (s) ador-oris n. || fig. puritas-atis f.
lămurî (v) purgare, expurgare, dilucidum facere, explicare.
lămurit-ă purgatus-a um, explicatus || adv. simplicissimē, planē, clarē, dilucidē, distinctē || este ~, liquet (impers).
lan (s) ager-gri m., arvum-i n.
lână (s) lana-ae f. || cu ~, laniger-ăra um || a lucra ~, lanificare.
lănar (s) lanarius-ii m., negotians lanarius.
lance (s) hasta-ae f., lancea-ae f., pilum-i n.
lănced-ă languidus-a um, marcidus-a, enervis-e, aeger-gra.
lăncezeală (s) languor-oris m., tabes-is f., marcor-is m., torpor-is m.
lăncezire (s) cessatio-onis f., stagnatio-onis f., torpor-is m.
lângă (prep) iuxta, penes, pone, secundum || ~ olaltă, iunctim(adv). || pe ~, praeter.
lânged, lăngezi V. lănced, lăncezi.
lăngoare (s) languor-oris m., tabes-is f. V. lăncezeală.
lănos-ă lanosus-a um, lanatus, lanuginosus-a um.
lanț (s) catena-ae f., vinculum-i n. || ~ de gât, torquis-is m. (de aur).
laolaltă (adv) simul, ună.
lapidar (s) = 1. care tale piatră, gemmarius-ii m., clausor-is m.; 2. lapicida-ae m., lapidarius-ii m.; 3. adj. lapidarius-a um.
lapovlă (s) hiemales aquae f. pl.
laptăgiu (s) lactarius-ii m., lactaria-ae f.
lăptărie (s) lactaria cella-ae f.
lapte (s) lac-tis n. || de ~, lacteus-a um || de culoarea ~, lactaneus-a um || ~ covășit, coagulum-i n.

lapți (*de pește*) lactes-ium *f. pl.*
lăptos-ă lactens-tis.
lăptucă (*Bot*) agaricus lactifluus *m*
lăpturi (*s*) = *măncări* de ~, lactici-
 nia-orum *n. pl.* lactaria-orum *n. pl.*
larg-ă largus-a-um, amplus-a-um,
 spaciosus, latus, vastus, patens-
 tis || *pe* ~, longius (*adv*) || *a scrie* ~,
 pluribus verbis scribere.
lărgi (*v*) ampliari, amplificare, di-
 latare, laxare.
lărgime (*s*) latitudo-inis *f.*, ampli-
 tudo-inis *f.*, laxitas-atis *f.*
lărgire *V. exiti-ere*.
Lari (*s*) Lares-um *m. pl.*
larmă (*s*) tumultus-us *m.*, clamor-
 is *m.*, strepitus-us *m.*
larvă (*s*) larva-ae *f.*, vermiculus-i *m.*
laş-ă ignavus-a-um, imbellis-e, timi-
 dus, mollis-e.
lăsa (*v*) relinquere, deponere, re-
 mittere, deserere || ~ *în părăsire*,
 negligere || ~ *la o parte* omite-
 re || *a se* ~, desistere *a v. de* ||
 ~ *în nădejdea* cuiora, confidere alci.
lasciv-ă lascivus-a-um, libidinosus-
 a-um.
lășitate (*s*) ignavia-ae *f.*, inertia-ae *f.*
lăstar (*s*) regeneratio-onis *f.*, stolo-
 nis *m.*, frutex-icis *m.*, stirps-pis *f.*,
 planta-ae *f.*, virgulta-orum *n. pl.*,
 ~ *de viță*, propago-inis *f.*
lăstări (*v*) = *a face* ~, regenerinare,
 stirpescere, in novos fetos reviv-
 escere.
lăstun (*Zool*) repartia hirundo-inis *f.*
lat-ă latus-a-um, patens-tis || *în* ~,
 (*adv*) latē.
lat (*s*) laqueus-ei *m.*, rete-is *n.*, te-
 nus-oris *n.*
lătăreț-ă *V. lat și turliț*.
latent-ă latens-tis (flamma, culpa).
lateral-ă partea ~, latus-eris *n.*
lăți (*v*) 1. dilatare, tendere; 2. pro-
 pagare, divulga- || *a se* ~, glis-
 cere, percrebrescere, latescere.
latifundiu (*s*) latifundium-ii *n.*
lătino (*s*) latitudo-inis *f.*
latin(esc)-ă latinus-a-um || *a vor-
 bi* ~, latine loqui.
lătire (*s*) laxamentum-i *n.*
lătos-ă villosus-a-um, hirsutus,
 pilosus, pilis hirtus-a-um.
lătără (*v*) latrare, lat-atum edere ||
 ~ *la cinea*, alaltrare alqm || *fig.*
 ~ *la lună* cum ventis litigare.
lătără (*s*) latrans-us *m.*
lătărător-e latrans-tis.
latrină (*s*) latrinae-arum *f. pl.*, fo-
 rica-ae *f.*

latui = *pune lăntețe*, tigilla ponere.
lature (*s*) latus-eris *n.*, pars-tis *f.*
lături (*s*) eluvies-ei *f.*
lături (*in*) oblique (*adv*) || *a se da*
în ~, detrectare.
laudă (*s*) laus-dis *f.* || *cum cea mai*
mare ~, maximă cum laudē *v. sum-*
mă laude.
laudă (*v*) laudare, praedicare, lau-
 dibus ornare, verbis extollere, lau-
 des tribuere alci || *a se* ~, glo-
 riari, se collaudare.
laudabil-ă laudabilis-e.
laudăros-ă gloriosus-a-um, iacta-
 bundus-a-um.
laudător-e laudator-oris *f.* (tem-
 pōris acti).
lăuntric-ă interior-ius: interior
 pars aedium.
lăuntru (*in*) intra (*prep.*), intus
 (*adv.*), penitus (*adv.*), introrsum
 (*adv.*).
laur (*Bot*) laurus-i *f.* || *de* ~, lau-
 rius-a-um, laurinus-a-um || *incoro-*
nat cu ~, laureatus-a-um.
lăut-ă latus *v. lotus*-a-um, ablu-
 tus, collutus-a-um.
lăută (*s*) lyra-ae *f.*, cithara-ae *f.*,
 fides-ium *f. pl.*, fiducula-ae *f.*
lăutar (*s*) fidicen-inis *m.*, citharista-
 ae *m.*, citharaedus-i *m.*, lyristes-
 ae *m.*
lăutoare (*s*) lavatio-onis *f.*, bal-
 neum-i *n.*
lăuză (*s*) puerpēra-ae *f.*
lăuzie (*s*) partus-us *m.*, puerperium-
 ii *n.* || *a fi* *în* ~, parturire.
lăvă (*s*) ignium rivi-orum *m. pl.*,
 liquefacta saxa-orum *n. pl.*
lăviță (*s*) scamnum-i *n.*, sedile-is *n.*
lăvoar (*s*) lavatorium-ii *n.*
lăvră (*s*) coenobium-ii *n.*, monas-
 terium-ii *n.*
leac (*s*) remedium-ii *n.*, medicina-
 ae *f.*, medicamen-inis *n.*
leacă (*o*), parum, paulum, paululum
 (*indec.*).
leacă (*s*) merces-edis *f.*, stipendium-
 ii *n.*, salarium-ii *n.*, fructus-us *m.*
leagăn (*s*) cunae-arum *f. pl.*, cuna-
 bula-orum *n. pl.*, incunabula-orum
 || *copil de* ~, infans-tis, vagiens
 puer *m.*
leal-ă fidus-a-um, probus-a-um,
 simplex-icis.
leandru (*Bot*) rhododendron *n.*,
 rhododaphne *n.*, nerion *n.*
leasă (*s*) crates-is *f.* || ~ *p. porumb*,
 clathri orum *m. pl.*, cancelli-orum
m. pl.

leat (*s*) *V. an, dată*.
lebadă (*Zool*) olor-ōris *m.*, cyc-
 nus-i *m.* || *de* ~, olorinus-a-um.
lectică (*s*) lectica-ae *f.*
lectiune (*s*) (prae)lectio-onis *f.*,
 praeeptio-onis *f.*, disciplina-ae *f.*
 || ~ *de învățat, de scris*, ediscenda,
 scribenda *n. pl.*, pensum-i *n.*
lector (*s*) lector-oris *m.*, lectrix-icis *f.*
lectură (*s*) lectura-ae *f.*
lecul (*v*) sanare, mederi || medi-
 cari alci, perducere ad salutem,
 morbum depellere.
lelegiū (*s*) mercenarius-ii *m.*, ope-
 rarius-ii *m.*
lelter-ă pecuniā exhaustus-a-um.
legă (*v*) alligare, vincere || coniu-
 gere, connectere, constringere ||
a se ~, spondere, colligari, ami-
 citiam iungere cum alqo. —
legal-ă legitimus-a-um.
legămint (*s*) pactio-onis *f.*, pact-
 um-i *n.*, conventum-i *n.*, convent-
 io-onis *f.* || *a face* ~, pactiōnem
 conficere || *a călca* ~, pacta exuere.
legănă (*v*) cunas movere *v. agitare*
 || *fig.* deludere, ludificare, produ-
 cere falsa spē || *a se* ~ *în iluzii*,
 vană expectatiōnem impleri, spes
 inanes agitare.
legător (*de cărți*) glutinator-oris *m.*
legătură (*s*) 1. vinculum-i *n.*, liga-
 mentum-inis *n.*, ligamentum-i *n.*; 2. o-
 bligatiōnis *f.* || ~ *de nălele*, fas-
 cis-is *m.* || ~ *de găt*, focale-is *n.*
lege (*s*) 1. lex-gis *f.*; 2. religio-onis *f.*
 || *fără de* ~, flagitium-ii *n.* || *om*
fără de ~, impius-a.
legendă (*s*) legenda-ae *f.*
legendar-ă legendarius-a-um.
leghe (*s*) leuca-ae *f.*
legionar (*s*) legionarii milites *m. pl.*
legist (*s*) legislator-oris *m.*, legum
 scriptor *m.* *V. juris-consult*.
legitim-ă legitimus-a-um, iustus-
 a-um.
legiul (*v*) leges instituere.
legiuit-ă *V. legittim*.
legiune (*Millit*) legio-onis *f.*, cohors-
 tis *f.*, caterva-ae *f.*
legumă (*s*) holus *v. clus*-eris *n.*,
 olusculum-i *n.*
leguminos-ă leguminosus-a-um.
lehamite *V. sălul*.
lehuță (*v*) *V. lăuză*.
lelt (*adv*) non aliter, pariter, eod-
 em modo, similiter, item, aequē,
 haud secus, itidem, perinde.
lemn (*s*) lignum-i *n.* || *de* ~, lig-
 nēus-a-um subicius-a-um.

lemnar (*s*) lignarius-ii *m.*, lignator-
 oris *m.*
lemnărie (*s*) tectorium-ii *n.*, intes-
 tinum opus *n.*
lemnos-ă lignosus-a-um, lignēus-
 a-um.
lene (*s*) pigritia-ae *f.*, ignavia-ae *f.*,
 inertia-ae *f.*, segnitie-ei *f.*, socor-
 dia-ae *f.*, torpor-is *m.* || *a* ~, seg-
 niter (*adv*).
leneș-ă piger-gra-um, ignavus-a-
 um, segnīs-e.
lenevi (*a se*) pigrescere || *mi-e lene*,
 me piget (*impers.*).
leoalcă (*Zool*). leaena-ae *f.*
leoarcă (*adj.*) madefactus-a-um,
 respersus, uvidus, madens.
lepădă (*v*) abicere, deponere, re-
 mittere || ~ *un copil*, abortire, fe-
 tum abigere, conceptum elidere ||
a se ~ *de* ~, delictuē ā, abdicare,
 reamittere, exuere.
lepădătură (*s*) eieclamentum-i *n.*,
 abortus-us *m.*
lepră (*Med*) lepra-ae *f.*, scabies-ei *f.*
 vitiligio-onis *f.*, elephantiasis-is *f.*
lepros-ă leprosus-a-um.
leş (*s*) cadaver-eris *n.*, exanimum
 corpus *n.*, hominis mortui corpus.
leşie (*s*) lixivia-ae *f.*, lixivium cinis-
 eris *m.*
leşin (*s*) defectio-onis *f.*, animi de-
 fectus-us *m.*
leşină (*v*) deficere, evanescere, lan-
 guescere.
leşinat-ă exanimis-e-v-us-a-um; de-
 ficiens-tis, collapsus-a-um, animo
 relictus, languidus, obstupefactus
 nervis.
lesne (*adv.*) facile, faciliter, expe-
 dit, nullo negotio, sine labore.
lesniclos *V. lesne*.
lespede (*s*) tabula lapideā *f.*, pav-
 imentum-i *n.*
letargie (*Med*) veteranus-i *m.*, le-
 thargia-ae *f.*, torpor-is *m.*
letopise (*Hist*) chronici libri *m. pl.*,
 chronica-ae *f.*
leturgie (*Eccl*) liturgia-ae *f.*
leu (*Zool*) leo-nis *m.* || *de* ~, leo-
 ninus-a-um.
leustean (*Bot*) ligusticum-i *n.*
levent-ă (*vir*) probus, liberalis, ele-
 gans, urbanus, delicatus.
leză (*v*) laedere, violare, offendere,
 afficere, vulnerare.
leziune (*s*) iniuria-ae *f.*, vulnera-
 tio-onis *f.*, noxa-ae *f.*, damnum-i *n.*
libară (*Zool*) libatta-ae *f.* || *fig.* gar-
 rula mulier *f.*

libațiune (s) libatio-onis *f.*, libamen-is *n.* || perpotationes-um *f. pl.*
libelulă (Zool) libella-ae *f.*
liber-ă liber-era-um, vacuus, ingenuus, immunis-e || *a fl* ~, vacare.
liberă (v) liberare, absolvere, immunem prestare || *a se* ~, se expedit.
liberal-ă largus-a-um, liberalis-e, honestus-a-um.
liberalitate (s) liberalitas-atis *f.*, munificentia-ae *f.*, benignitas-atis *f.*
libertate (s) libertas-atis *f.*, facultas-atis *f.*, licentia-ae *f.*
librar (s) librarius-ii *m.*, bibliopola-ae *m.*
librărie (s) libraria taberna *f.*
licări (v) lucere, fulgere: velamina fulgentia auro.
licărire (s) maligna lux *f.*, exiguum lumen *n.*
licență (s) 1. facultas-atis *f.*, venia-ae *f.*, potestas-atis *f.*; 2. licentia-ae *f.*, libidinis *f.*, petulantia-ae *f.*
licență (v) dimittere, exauctorare (militēs)
licențios-ă lascivus-a-um, protervus || *vorbe* ~, impudica verba || *versuri* ~, versus molles || *viață* ~, vita licentior.
liceu (s) lyceum-*n.*
lichea (s) nequam (*indecl.*), homo improbus, mulier pessima.
lichid-ă liquidus-a-um, fluens-tis || *alimente* ~, sorbiles cibi || *măsuri* *pentru* ~, mensurae liquariae *f. pl.*
lichidă (v) expedire, solvere || ~ un negoț, dissolvere.
lichidat-ă expeditus-a-um, solutus-a-um.
licită (v) in auctione vendere.
licitație (s) licitatio-onis *f.* || *a vin-de la* ~, ad licitationem rem deducere.
licoare (s) liquor-is *m.*, humor-oris *m.*, succus-*m.*
licuriciu (Zool) cicindela-ae *f.*
littă (s) hostis-is *m.*
ligă (s) societas-atis *f.*
lighian (s) aqualis-is *m.*, urceus-*m.*, polumbrum-*n.*, pelvis-is *f.* || ~ *pentru spălat mâinile*, aquamanele-is *n.*
lighionel, lighioană (s) animal-is *n.*
lignit-ă languidus-a-um, languentis-*s.*
lillac (Zool) vespertilio-onis *m.*
lillac (Bot) syringa-ae *f.*
liman (s) sinus-us *m.*, portus-us *m.* || *fig.* refugium-ii *n.*, asylum-*n.*

limbă (s) 1. lingua-ae *f.*; 2. sermo-onis *m.* || ~ *de cușt*, ligula-ae *f.* || ~ *de pământ*, promontorium-ii *n.* || *cu ~ scoasă*, exanimatus-a || *a pîn-de* ~, loquacem fieri.
limbric (Zool) limbricus-*m.*, tine-ae-ae *f.*, verm-is *m.*
limbut-ă garrulus-a, loquax-*s.*, lingua immodicus-a.
limbuție (s) garrulitas-atis *f.*, loquacitas-atis *f.*, immodica oratio-onis *f.*
limfatic-ă lymphaticus-a-um.
limită (s) terminus-i *m.*, finis-is *m.*, v. fines-ium *m. pl.*, limes-itis *m.*
limită (v) terminare, fines terminare, circumscribere.
limitrol-ă finitimus-a-um, confinis-e, contiguus-a-um.
limpede 1. (*adj.*) clarus-a-um, limpidus, purus, perspicuus-a-um || *este* ~, liquet (*impers.*) || 2. *adv.* plane, aperte, perspicue.
limpezi (v) liquare, purgare, colare || *a se* ~, percolari, limum deponere.
limpezire (s) percolatio onis *f.*, purgatio-onis *f.*
limpezit-ă eliquatus-a-um, percolatus || *vin* ~, vinum liquidum *n.*
lin (*peste*) tine-ae *f.* (?)
lin (*tease*) prelu-i *n.*
lin-ă lentus-a-um, quies, tranquillus, placidus, placatus-a-um.
lin (*adv*) leniter, placide, tranquile.
lindine (s) (*ou de păduche*), lendis *m.*
lindinos-ă lendiginosus-a-um.
lingău (s) assentator-oris, scurrace-ae *m.*
lingav-ă morbidus-a, infirmus-a.
linge (v) lingere, lambere, fingere lingua || *a se* ~, lingua se detergere.
lingere (s) linctus-us *m.* V. *sugere*.
lingoare (s) languor-oris *m.* V. *lângoare*.
lingură (s) ligula-ae *f.*, cochlear-is *n.* || ~ *de fer*, conca ferrea *f.*, ~ *de ciorbă*, trua *v.* trulla-ae *f.*
linguși (v) blandiri (*cu dat.*), adulari, assentari, lenocinari, palpari (*dep.*) || *a se* ~, se insinua-re, adrepere, grassari (*dep.*).
lingușire (s) adulatio-onis *f.*, assentatio-onis *f.*
lingușitor (s) adulator, assentator-oris.
lingușitor-e blandus-a-um, adulatorius-a-um, assentatorius.

liniă (v) lineas ducere || ~ *o hâr-tie*, lineis chartam exarare.
linie (s) lineă-ae *f.*, regula-ae *f.*, amussis-is *f.* || ~ *de bătaie*, acies-ei *f.*
liniste (s) quies-ētis *f.*, requies *f.*, otium-ii *n.*, tranquillitas-atis *f.*
liniști (s) lenire, conquiescere, placare, mitigare, componere (controversias), sedare (dolores), levare (angorem) || *a se* ~, (ac)quiescere.
linistit-ă quietus-a-um, tranquillus, securus, placidus, sedatus, lentus-a-um.
linis-ă linctus-a-um, V. *linge*.
linite (Bot) lens-tis *f.*, lenticula-ae *f.*
lințoliu (s) sindon-is *f.*, funebris tunica-ae *f.*
lioarcă V. *leocarcă*.
lipan (Bot) lappa-ae *f.*
lipă (a se *fine* ~ *de*), haerere tergis, premere vestigia alcis.
lipcan (s) cursor-oris, autius-ii *m.*
lipi (v) (ag)glutinare, conglutinare. || *a se* ~, adhaerere, coalescere || ~ *de corp*, corpori inhaerescere.
lipicios-ă glutinosus-a-um, V. *contagios-ă*.
lipiciu (s) illecebra-ae *f.*, lenocinium-ii *n.*, blanditiarum *f. pl.*
lipitoare (s) hirudo-inis *f.*, sanguisuga-ae *f.*
lipsă (s) inopia-ae *f.*, egestas-atis *f.*, necessitas-atis *f.*, defectio-onis *f.*, penuria-ae *f.* || *am lipsă*, egec-ere, carere (*cu abl.*).
lipsi (v) 1. abesse, deesse, deficere; 2. privare, spoliare alqm || *a se* ~ *de se*, se privare, abstinere.
lipsit-ă orbatus-a-um, egens-tis, vacuum, nudatus || ~ *de mîncă*, inops-pis || ~ *de rașine*, improbus-a-um.
liră (s) lyra-ae *f.*, cithara-ae *f.*, fides-ium *f. pl.*
lislă (Zool) fulica-ae *f.*, fulix-icis *f.*
listă (s) tabula-ae *f.*, libellus-i *m.*, album-i *n.*, index-icis *m.*, catalogus-i *m.*
litteră (s) littera-ae *f.*
litteral (*adv*) ad verbum || *a tra-duce* ~, verbum pro verbo reddere.
litterar-ă litterarius-a-um || *studiu* ~, litterae-arum *f. pl.*
litterat-ă V. *învățat-ă*.
litteratură (s) litterarum *f. pl.*, artes-ium *f. pl.*, litterarum scientia-ae *f.*
litteră (s) V. *lectică*.

litigiu (s) lis-itis *f.*: litem aestimare.
litoral (s) ora maritima *f.*
livadă (s) pratum-*n.*
livantică (Bot) lavandula-ae *f.*
livid-ă lividus-a-um, livens-tis || *a fi* ~, livere, livescere.
lob (s) fibra-ae *f.* || ~, *urechi*, infima auricula *f.*
lobodă (Bot) chenopodium-ii *n.*, atriplex-icis *m.*
loc (s) 1. locus-i *m.*, regio-onis *f.* || *în tot* ~, ubique (locorum); 2. *st-des-is* *f.*, loca-orum *m. pl.*; 3. *ordo-inis* *m.*, gradus-us *n.* || *a ocupa primul* ~, principem locum obtinere || 4. = *pașă*, loci-orum *m. pl.*, loca-orum *m. pl.* || *de* ~, (*acc*) *ne*, quidem || *pe* ~, illico || *în* ~ *de*, vicem (eorum *v.* suam vicem maestus).
local-ă ab ea parte, in eo loco.
local (s) V. *locuință*.
locatar = *chiriaș*, inquilinus-i *m.*
locotenent (Mil.) subcenturio-onis *m.*
locușitor 1. vicarius-ii *m.*; 2. vicarius-a-um.
locui (v) incolere, habitare (oppidum, apud alqm, Athenis).
locuință (s) domicilium-ii *n.*, domus-us *f.*, sedes-is *f.*
locuitor (s) incolae-ae *m.* || ~ *cerulul*, coelicolae-arum *m. pl.*
locuștă (Zool) V. *lucustă*.
locuțiune (s) locutio-onis *f.*, dictio-onis *f.*
logic-ă dialecticus-a-um.
logica (s) dialectica-ae *f.*, logica-ae *f.*, ars bene disserendi, rationalis philosophia.
logodi (v) spondere, desponsare || *a se* ~, sponsalia contrahere.
logodnă (s) sponsalia-um *n. pl.*
logodnic-ă (s) sponsus-a.
logofăt (s) 1. minister-tri; 2. scriba-ae *m.*
logos (s) V. *discurs*.
loitră (s) vehicularis scala-ae *f.*
lopătă (s) 1. remus-i *m.*; || 2. ~ *p. gnoali*, pala-ae *f.*, batillus-i *m.*
lopătar (s) remex-igis *m.*: velo ei remigis intrat portus.
lot = *parte*, pars-tis *f.*, portio-onis *f.* || *fig.* sors-tis *f.*: praedae tertia sors.
lotru = *hof*, latro-onis *m.*
lovi (v) ferire, percutere, verberare, pulsare, tundere || *a se* ~, illidere (*cu dat.*),

Iovitură (s) 1. ictus-us *m.*, percussio-onis *f.*; 2. confusio-onis *f.*
luă (v) capere, sumere, abducere, amovere || ~ *pe nedrept*, usurpare || ~ *în căsătorie*, în matrimonium ducere || ~ *parte*, interesse || ~ *loc*, considerare || ~ *nsupra-și*, suscipere, assumere || ~ *din*, tollere, capessere || *a fi luat de*, surripere.
luare (s) acceptio-onis *f.*, exceptio-onis *f.* || *cu luare aminte*, cautu (adv.).
lubenită (s) *V. pepene*.
lucenfar (s) 1. lucifer-i *m.*; 2. *stea* ~ Venus-eris *f.*, vesper-i *m.*
luci (v) lucere, fulgere, nitere, micare, lucescere.
lucios-ă lucens-tis, fulgens, micans, lucidus-a-um.
luctor-e scintillans-tis, radians, micans, luctidus-a-um.
lucul (s) fulgor-oris *m.*, splendor *m.*, nitor-oris *m.*, lux-cis *f.*, claritas-atris *f.* || ~ *mării*, aequor-oris *n.*
lucră (v) laborare, agere, exercere, agitare.
lucrare (s) opus-eris *n.*, labor-oris *m.*, actio-onis *f.*
lucrat-ă elaboratus-a-um, factus, operatus || ~ *cu luare aminte*, elucubratus-a-um.
lucrător (s) colonus-i *m.*, || *adj.* laboriosus-a, operosus-a.
lucrui (s) 1. res-ei *f.*, negotium-ii *n.*; 2. labor-oris *m.*, opus-eris *m.*, occupatio-onis *f.* || *a da de* ~, facessere (alci negotium).
lugubru-ă lugubris-e (clamor vox).
lujer (Bot.) cyma-ae *f.*, pampinus-i *m.*, palmes-tis *m.*, turio-onis *m.*
lumanare (s) 1. ~ *de seu*, candelae-ae *f.*, sebaeus-i; 2. ~ *de ceară*, ceruus-i *m.*
lume (s) mundus-i *m.*, universum-i *n.*
lumesec-ă prophanus-a-um, mundanus-a-um.
lumină (s) lux-cis *f.*, lumen-inis *n.* || ~ *ochiului*, cora-ae *f.*, pupillae v. pupila-ae *f.*
lumină (v) illuminare, illustrare, lucere || *a se* ~, illucescere.
luminat-ă illuminatus-a-um, illustratus || *pufin* ~, sublustre (adv.).
luminis (s) rariores silvae *f. pl.*
luminos-ă luculentus-a-um, luminosus, lucidus, clarus-a-um.
lună (s) ~ *pe cer*, luna-ae *f.* ||

~ *plină*, luna plena || *pe* ~, luculentă lună || *eclipsă de* ~, lunae defectus-us *m.* || *cearcănul lunei*, halo-onis *m.*

lună (s) ~ *anului*, mensis-is *m.*
lunar-ă mensitrusus-a-um, menstrualis-e v. menstrualis-e.

lunatic-ă lunaticus-a insolens-tis.
luncă (s) pratium-i *n.* || *de* ~, pratensis-e.

luncă (v) *V. alunecă*.

luncos-ă lubricus-a-um (anguis, saxa, humus).

luncuș (s) lubricum-i *n.*, gelicidium-ii *n.*

lung-ă longus-a-um, longinquus-a-um (tempus).

lungan (s) lungurio-onis *m.*

lungăret-ă oblongus, productus, probatus-a-um.

lungi (v) producere, (syllabam) praetendere, extendere, proicere || *a se* ~, porrigi, extendi, produci.

lungime (s) longitudo-inis *f.*, tractus-us *m.* || ~ *în timp*, diuturnitatis *f.*, longinquitatis *f.*

lungire (s) prolongatio-onis *f.*, porrectio *f.*, proicatio *f.*, extensio *f.*

luntras (s) lintrarius-ii *m.*, scapharius-ii, navicularius-ii *m.*

luntre (s) linter-tris *f.*, scapha-ae *f.*, cymba-ae *f.*

lup (Zool.) lupus-i *m.* || *lupoică*, lupa-ae *f.*

luptă (s) pugna-ae *f.*, proelium-ii *n.*, contentio-onis *f.* || ~ *de rivalitate*, certamen-inis *n.* || *a se luă la* ~, manus conserere.

luptă (v) pugnare, dimicare, confingere || *a se* ~, se pugnare.

luptător (s) miles-itis *m.*, athleta-ae *m.*, pugnatior-oris *m.*, vindex-icis *m.*

lustru (s) splendor-oris *m.*, nitor-oris *m.*

lustrui (v) polire, expolire alqd alqd re, fig.: orationem polire.

lustruit-ă politus-a-um, laevigatus ceratus, fulgens.

lut (s) lutum-i *n.*, argilla-ae *f.* || *de* ~, fictilis-e (vas).

lutră (Zool.) lutra-ae *f.*

lux (s) luxus-us *m.*, luxuria-ae *f.*, magnificentia-ae *f.*, splendor-oris *m.*, sumptus-us magnus v. infinitus.

luxos-ă qui magnus sumptus facit.

luxorios-ă luxuriosus-a-um, impudicus, libidinosus-a-um.

M, m littera (*indecl*) = 1000.

mac (Bot.) papaver-eris *n.* || *de* ~, papaverinus-a-um.

măcăl (v) pipilare, garrire.

măcăleandru (Zool.) erithacus-i *m.*, erithus-i *m.*

măcar saltem, quidem || *nici* ~, ne quidem || ~ *că*, etsi, etiamsi quamquam, quamvis || ~ *de*, utinam (*ca dorință*).

macară (s) polyspaton-is *n.*

macat (s) operimentum-i *n.*, stratum-i *n.*, tegumentum-i *n.*

măcel (s) caedes-is *f.*, strages-is *f.*, trucidatio onis *f.*, internecio-onis *f.*

măcelar (s) lanio-onis *f.*, macclarius-i *m.*

măcelări (v) trucidare, caedere, caedem facere, mactare.

măcelărie (s) laniēna-ae *f.*, laniarium-ii *n.*, taberna carnavia *f.*

măcelărie (s) mactatio-onis *f.*

măceră (v) macerare, mactare, molliare.

măceș (Bot.) silvestris rosa *f.*, spinola rosa *f.*

măcină (v) molere, frendere, pinsere, terere, molli comminere || *a se* ~, tabescere.

măcinat-ă mollitus-a-um, tritus, pinsitus, fressus-a-um.

măcinis (s) pistura-ae *f.*, molarum labor *m.*

măclucă (s) clava-ae *f.*

măclule (s) bulla-ae *f.*

măcriș (Bot.) rumex-icis (acetosus), oxalis-dis *f.*

măcrui (s) macer-er-a-um.

mădular (s) membrum-i *n.*, artus-um-ii *n.*

măduvă (s) medulla-ae *f.*, medullae-ărum *f. pl.*

maestrie (s) *V. artă, meșteșug*.

măgar (s) asinus-i *m.*, asellus-i *m.* || ~ *săbatec*, onager-gri *m.*

măgăruș (s) asellus-i *m.*

magazie (s) horreum-i *n.*

magheran (Bot.) origanum-i *n.*, maioranna-ae *f.*

magheriță (s) pergula-ae *f.*

magistrat (s) magistratus-us *m.*

magistratură (s) magistratus-us *m.*

maglun (s) electuarium-ii *n.*

măgliș (v) pellicere, palpo percute, per blandimenta aggredi.

măglisitor-e veterator-trix (in causis).

magnet (s) magnēs-etis *m.* (lapis).

măguli (v) blandiri (*dep.*), palpari, permulcere || *a se* ~, sibi assentari, sibi indulgere.

măgulire (s) blanditiæ-ărum *f. pl.*

măgultor-e 1. adulatortrix, palpatort, assentator; 2. iucundus, gratus, blandus-a-um.

măgură (s) collis-is *m.*, tumulus-i *m.*, loca superiora *n. pl.*

măhală (s) suburbium-ii *n.*

măhalagi (s) suburbanus-i *m.*

măhmur-ă ebrius-a, vinolentus, vino oneratus-a.

măhni (v) moestare, afflictare, affligere, contristare, moerore afficere || *a se* ~, afflictari, affici dolore.

măhnielos-ă luctuosus-a-um, molestus, acerbus, tristis-e.

măhnire (s) aegritudo-inis *f.*, moeror-oris *m.*, dolor-oris *m.*

măhnit-ă moestus-a, contristatus-a, moerens-tis.

măhramă (s) *V. maramă*.

mal (adv) 1. = *aproape*, ferē, propē; 2. (*compar.*) magis || 3 = *incă*, iterum || ~ *bine*, potius (*adv.*) ||

~ *mult*, plus, magis || ~ *de mult*, pridem || ~ *naive*, prius, antea || ~ *cu samă*, imprimis, maxime, praecipue, maximo opere.

mală (luna) maius mensis.

mală (s) fermentum-i *n.*

maică (s) mater-tris || *măicuță*, matertcula-ae *f.*

maidan (s) curriculum-i *n.*, stadium-ii *n.*

maiestos-ă augustus-a-um, magnificus, elatus-a-um.

măimuță (Zool.) simius-ii *m.*, simia-ae *m.*

măimutașii (s) gesticulati motus *m. pl.*

măine (adv) cras || *de* ~, crastinus-a-um || *de pot* ~, preclendinus-a-um.

maior (Mil.) dux-uc's *m.*, ductor-oris *m.*

maiu (*de băut*) mallēus-i *m.* (stuparius).

maiu = *fical*. *V. fical*.

măior-ă maior (natus-a).

măioritate (s) maior pars *f.*, plu-

res-ium *pl.* || mică ~, paucae sententiae.
mal (s) ripa-ae *f.*, litus oris *n.*, ora-ae *f.*: ora maritima.
mâl (s) limus-i *m.*, lutum-i *n.*
malae (Zool.) parvus urus-i *m.*
mâlăreț-ă friabilis-e, putris-e.
mâlălu (s) Zeae mays farina-ae *f.*
mâlă (a tăcea) nullam vocem mittere, ne labra quid m.overe.
malidâr (s) acervus-i *m.*, cumulus-i *m.*, strues-ei *f.*
malitios-ă malignus-a-um, imprubus-a-um.
maltratâ (v) male habere, dure tractare || ~ *cu vorbă*, maledicere, laedere || = *lovi*, mulcare, pulsare, violare.
mâlur-ă (la grâu) rubigo-inis *f.*, urdo-inis *f.*, auctio-inis *f.*, carbunculus-i *m.* || ~ (*crește printre grâne*), melanthium-ii *n.*
măluș (grâu) urdinis carbone exustus-a-um (frumentum).
măluș (loc) litorosus, abruptus, arduus-a-um || abrupta *n. pl.*
mamă (s) mater-tris.
mămăligă (s) puls-tis *f.*, polenta-ae *f.*
mama-pădurei (s) monstrum-i *n.*, portentum-i *n.*
mamifer (Zool.) animalia quae lacte aluntur.
mamoșă V. moașă.
mămuș (s) mercis institor *m.*, circulator-oris *m.*, circitor-is *m.*
mană (s) manna *n.* (indecl).
mână (s) 1. manus-us *f.* || ~ *dreaptă*, dextra-ae || ~ *stângă*, sinistra-ae, laeva-ae || *a i în ~ cuiva*, paenes alqm esse || *cu 100 de ~*, centimanus || *a pune ~ pe*, a se face stăpân, potiri (dep.); 2. *cât încap în t-o ~*, manipulus || 3. *marjă de ~ în lăia*, merx proba v. optima-ae notae || *peste ~*, incommode (adv.) || *pe sub ~*, occulte, furtim (adv.).
mână (v) agere, agitare, abigere, pellere.
mânăstire (s) monasterium-ii *n.*, coenobium-ii *n.*
mânăstăreă (s) boletus-i (comestibilis) *m.*
mână (s) edere, vesci (dep.), || ~ *la prânz*, cenare, epulari || *mă mânăncă*, me mordet, prurit || ~ *palma*, gestiunt pugni mihi.
mănăciș-ă edax-acis, comedo-onis (s).

măncare (s) citus-i *m.*, esca-ae *f.*, victus-us *m.*, epulac-atum || ~ *de seară*, cena-ae *f.*
măncărime (s) pruritus-us *m.*, prurigo-inis *f.* || *are ~ de limbă*, est solutissimae linguae.
măncaț (s) manducatio-onis *f.*, esus-us *m.*
măncător-e edens-lis, comessor-onis *m.* || ~ *de carne*, carnivorus-a-um.
măncătoare (s) iniqua extorsio || ~ *de bani publici*, pecuniae repetundae.
măncătură (s) fossio-onis *f.*, excavatio-onis *f.* (soli).
măncău (s) vorax-acis, gulosus i. edax-acis.
mandat = (insărcinare) (s) mandatum-i *n.*
mândră (s) puella-ae, virgo-inis, adolescentula-ae.
mândrețe (s) pulchritudo-inis *f.*, gratia-ae *f.*, decor-is *m.*
mândri (a se) gloriari (dep.), superbiere, animum elatum gerere.
mândrie (s) 1. superbia-ae *f.*, arrogantia-ae *f.*; 2. = *nobleță*, magnanimitas-atis *f.*
mândru-ă 1. superbus-a-um, gloriosus, arrogans-tis; 2. generosus, altus-a-um.
măneă (v) pernoctare (in alqo loco, apud alqm v. cum alqo).
măneă (v) summo mane proficisci, ante diluculum movere.
măneă (s) manica-ae *m.*, manula-ae *f.* || *cu ~*, manicatus-a-um.
mănece (pe) vixdum orto die, multo ante, matutē, ubi illuxit.
măner (s) manubium-ii *n.* || ~ *săbiei*, capulus-i *m.* || *cu ~*, manubriatus-a-um.
manevră (Mil.) exercitium-ii *n.*, decursus-us *m.* || *a face ~*, exercere milites.
manevră (v) administrare || *fig.* moliri, rem prudenter gerere.
mângăia (v) consolari alqm de, solari, lenire, luctum alcis levare || *a se ~*, se consolari, consolatione uti.
mângăiere (s) solacium-ii *n.*, consolatio-onis *f.*
mângăios-ă consolatorius-a-um.
mangai (s) batillus-i *m.*, tectulus-i *m.*
măniă (a se) irasci, indignari (de alqā re)
mînie (s) ira-ae *f.*, iracundia-ae *f.*

manieră (s) modus-i *m.*, ratio-onis *f.*, ritus-us *m.* || ~ *de a fi*, habitus-us *m.*
manifest (s) libellus-i *m.*
manifestă (v) significare, declarare, ostendere, palam facere || *a se ~*, manifestari, se aperire, palam fieri || *fig.* patere.
manifestare (s) significatio-onis *f.*, manifestatio *f.*
mănios-ă iratus-a-um, iracundus-a-um.
manivelă (s) machina-ae *f.* || *a învârti o ~*, machinam circumrotare.
mânji (v) foedare, maculare, oblinere, obducere || *a se ~*, sordescere, se contaminare alqā re.
mânjire (s) maculatio-onis *f.*, inquinatio-onis *f.*, contaminatio-onis *f.*
mânjit-ă infectus, maculatus, inquinatus, oblitus, pollutus-a-um.
manoperă (s) ambitus-us *m.*
mănos-ă V. terit-ă.
manță (s) pallium-ii *n.*, || ~ *de lână*, sagulum-i *n.*
mântui (v) liberare, servare, sospitare, salvum alqm conservare || *a se ~*, periculum aufugere, periculo evadere.
mântuială (a face ceva de) se expeditare, se exsolvare de alqā re.
mântuire (s) salus-utis *f.*: sine spē salutis.
mântuitor 1. (s) liberator-oris *m.*, auctor salutis, Redemptor || 2. (adj.) salutaris-e.
manual 1. (s) manualis libellus *m.* || 2. (adj.) arlă ~, quae manu constat.
manui (v) tractare, attricare (fascēs securusque).
mănuire (s) exercitatio-onis *f.*, tractatio-onis *f.*, administratio-onis *f.*
mănușchiu (s) fasciculus-i *m.*
mănuș-ă V. măruș-ă.
mănușă (s) = *năner*, ansa-ae *f.*
manuseris (s) scriptum-i *n.* || *a citi de pe ~*, de scripto dicere.
mânz (s) equulus-i *m.*, pullus equinus *m.*, equula-ae *f.*
mânzâli (v) V. mânji.
mânzat (s) vitulus ablactatus.
mânzoc (s) V. mânz.
măr 1. (pom) malus-i *f.* || 2. (fruct), malum-i *n.*
mărăcine (Bot.) rubus-i *m.*, sentis-is *m.*, vepres-is *m.*, spina-ae *f.* || *de ~*, rubens-a-um.
mărăcniș (s) dumetum-i *n.*, rubetum-i *n.*, senticetum-i *n.*

marafet (a face ~) tergiversari.
mărâi (v) hirire.
mărâială (s) murmur-is *n.*
maramă (s) velamentum-i *n.* || ~ *de mireasă*, flammēum-i *n.*
mărar (Bot.) anethum-i *n.* || *esență de ~*, anethimum-i *n.*
marasm (Med.) tabes-is *f.*, marcor-is *m.*
marcă (s) signum-i *n.*, nota-ae *f.*
marcă (v) notare, signare, notam imponere (dat.).
marđă (s) relectania-orum *n. pl.*
mare (s) mare-is *n.*, pelagus-i *n.*
mare (adj.) magnus-a-um, ingentis, grandis-e || *foarte ~*, immensus-a-um || *cât de ~?* quantus-a-um || *a't de ~*, tantus-a-um || *cel mai ~*, maximus-a-um.
măreț-ă 1. magnificus-a-um; 2. = *mândru*, arrogans || 3. fastuosus-a-um, praclarus.
măreție (s) maiestas-atis *f.*, amplitudo-inis *f.*, magnitudo *f.*, fastigium-ii *n.*
marfă (s) mercatura-ae *f.*, merx-cis *f.*, res promercales *f. pl.*
mărgărită (s) margarita-ae *f.*, unio-onis *m.*
mărgan (s) corallium-ii *n.*
mărginaș-ă finitimus-a-um, limitaneus-a-um.
mărgine (s) margo-inis *m.*, limes-itis *m.*, finis-is *m.*, continuum-ii *n.* || ~ *mărei*, littus-oris *n.*, ora-ae *f.* || ~ *de fluviu*, ripa-ae *f.*, crepidoinis *f.* || ~ *de vas*, labrum-i *n.* || *cel mai d'tu ~*, extremus-a-um.
mărgini (v) finire, terminare, limitare, circumscribere || *a se ~*, modum retinere v. servare || ~ *în chetuieli*, modum facere sumptibus.
mărginire (s) limitatio-onis *f.*
mărginit-ă 1. limitatus, finitus-a-um; 2. tardus, obtusus-a-um || *spiriit ~*, ingenium tardum v. hebes, homo nullius consilii.
mări (v) augere, amplificare (cu dat.) || *a se ~*, accrescere || *fig.* superbiere.
măriceal-ă grandisculus-a-um.
mărimie (s) magnitudo-inis *f.*, amplitudo-inis *f.*, vastitas-atis *f.*, molles-is *f.*
marin-ă marinus-a-um
marinar (s) nauta-ae *m.* || *soldai ~*, classarii-orum *m. pl.*
mărimie (s) magnitudo animi magnanimitas-atis *f.*

mărlinmos-ă magnanimus a-um.
mărire (s) gloria-ae f.
mărită (v) collocare, in matrimonium dare, maritare, uxorem alci committere || a se ~, nubere viro, matrimonio iungi.
maritim-ă maritimus-a-um, navalis-e.
măritis (s) matrimonium-i n., nubium-i n., coniugium-i n., iustae nuptiae f. pl., coniugale foedus n.
marmeladă (s) liquamen-inis n.
marmură (s) marmor-is n. || de ~, marmoris-a-um.
marnă (Geol.) marga-ae f., candida argilla f. (Plin.).
maro (adj.) V. *cateniu*.
marochin (s) parthica pellis f.
marș (s) iter-ineris n. || în ~ forțat, magnis itineribus.
marș (interf.) agendum! apage!
mărsav-ă vilis-e, abiectus-a-um, sordidus, spurcus, contemptus-a-um.
mărsăvie (s) sordes-ium f. pl., turpitudinis f., probrum-i n.
mărtan (s) V. *pisolu*.
marțafolu (s) nebulo-nis m.
marți (s) dies Martis ||.
marți (ia joc) V. *mat*.
martie (s) Martius mensis.
martir (s) martyr-is m. || a fi ~, martyrium ferre.
martiriu (s) martyrium-i n. || fig. cruciatus-us m.
martiriză (v) martyrio afficere, cruciare, torquere.
mărțoașă (s) equus strigosus m.
marur (s) testis-is m.: unus testis, nullus testis.
mărturie (s) testimonium-i n. || a da ~, testificari (acc. c. inf.).
mărturis (v) fateri (dep.) confiteri, testari, profiteri || a se ~, confiteri.
mărturisire (s) confessio-onis f.
mărturisit (lucru) res confessa.
mărunt-ă minutus-a-um, tritus-a-um, parvus-a-um.
măruntaie (s) exta-orum n. pl., viscera-um n. pl.
mărunt-ă ca minutulus-a-um, minutus-a-um || fig. gracilimus-a-um.
mărunți (v) comminuere, conterere (pabula).
măruntis (s) minuties-ei f., minutia-orum n. pl.
masă (s) mensa-ae f. || ~ de joc, alveus-i m., tabula-ae f., mensa

luseria || = *măncare*, prandium-i n. || a servi la ~, adstare mensis || o stă la ~, decumbere, soleas demere || a învita la ~, ad coenam invitare || a se ridică dela ~, a mensă surgere.
masală (s) taeda-ae f., fax-acis f., funale-is n.
mască (v) personam capiti adicere || fig. officere || = *ascunde*, *vederel*, occultare, velare, obtegere || a se ~, personam induere.
mascat-ă personatus-a || fig. tectus, opertus.
masculin-ă virilis-e, masculus-a-um, masculinus-a-um || (Gram.) masculini generis.
mascur (porc) maialis-is m.
măsea (s) maxilla (dens), maxillares v. molares (dentes) f. pl.
mașină (s) machina-ae f., organum-i n., mechanicum opus n.
mașlin (pom) olea-ae (arbor), olivae f. || ~ sălbatic, oleaster-tri m. || loc plantat cu ~, olivētum-i n. || de ~, oleaginēus-a-um, olearis-e.
mășlină (s) (fruct) olea-ae f., olivae f. || oleu de ~, oleum-i n., olivum-i.
mașliniū-e oleaginosus-a-um.
masă = *grămadă*, massa-ae f., moles-is f.
masă (v) fricare.
massagiū (s) fricatio-onis f., tractatus-us m.
massiv-ă solidus-a-um, gravis-e.
massor (s) tractor-is m., fricator-is m.
măsură (s) 1. modus-i m., mensura-ae f.: 2. temperantia-ae f., continentia-ae f. || *fără* ~, immodice (adv.) || cu ~, modicus-a-um || *peste* ~, nimius-a-um, extra modum.
măsură (v) metiri (dep.). mensuram rei inire, aestimare || a se ~ cu ~, contendere, vires experiri cum alqo.
măsurare (s) mensio-onis f.
măsurătoare (s) V. *măsurare*.
măsurător (s) mensor-is m., ponderator-is m., libror-is m.
măsurătură (pământului) agrimensura-ae f.
măsuță (s) mensula-ae f.
mat-ă 1. (culoare) surdus-a-um, caecus; 2. (ia săc.), incita-orum n. pl. || a face ~, ad incita adigere.
maț-e (s) viscera-um n. pl., intestinum-i n.

măță (s) V. *pisică*.
mățăhală (s) gigas-antis m., monstrum-i n., portentum-i n.
mătanie (s) profunda inclinatio-onis f.
mătălni (a face) computum suum numerare in genuflexione.
mătase (s) seta-ae f., bombyx-cis f., sericum-i n.
mătășos-ă mollis-e.
mateă (s) alveus-i luminiis n.
mateă (stup) regina apum.
mateă = *origine*, stirps-pis f.
mateă (la registru) matrix-icis f. V. *cotor*.
material (s) materia-ae f.
material-ă materialis-e, corporalis-e, sensibilis-e.
materie (s) materia-ae f., corpus-oris n., materies-ei f., solidae res.
matern-ă maternus-a-um.
matinal-ă matutinus-a-um || a fi ~, mane surgere.
matofi (a se) mollescere, remollescere.
matofi-ă emollitus-a-um.
matosif-ă inebriatus-a, ebrius factus
matostat (Miner.) iaspis-idis f.
mătrăgună (Bot.) mandragoras-ae m., circaceum-i n.
matrapazlăc (s) artificia-orum n. pl., doli-orum n. pl., ambages-um f. pl., trica-arum f. pl.
mătrează (s) porrigo-inis f.
matrice (s) 1. uterus-i m., matrix-icis f. || 2. forma-ae f.
matriculă (s) index-icis m., matricula-ae f.
matrimonial-ă coniugalis-e, matrimonialis-e.
matroană (s) matrona-ae f.
matur-ă maturus-a-um, maturitate adeptus-a-um.
mătură (s) scopula-ae f., arundinis f.
mătură (v) verere, scopis purgare.
mătură-tă (con)versus-a-um.
măturător (s) convertitor-oris m., scoparius-i m.
maturitate (s) maturitas-atis f. || a ajunge la ~, maturescere.
mătușă (s) amita-ae f. || ~ după mamă, materteră soror || ~ după tată, patris soror.
mausoleu (s) Mausoleum-i n.
maximă (s) sententia-ae f., effatum-i n., enuntiatum-i n.
mazăre (Bot.) pisum-i n.
măzărice (s) nigra vicia-ae f., cicera-ae f.

măzgă (s) succus-us m., alburnum-i n., humor-is m.
măzgăli (v) oblinere, perungere.
măzgălitură (s) inficēta pictura f.
măzil V. *destituit*.
medalie (s) nomisma-atis n.
medic (s) medicus-i m.
medicament (s) medicamen-inis n., remedium-i n., medicina-ae f.
medicină (s) medicina-ae f., ars v. scientia medicinae f.
medie (s) media computatio f.
mediocritate (s) mediocritas-atis f.: aurea mediocritas.
mediocr-ă mediocris-e, modicus-a-um.
medită (v) meditari (rem v. de rē), in animo cogitare, volvere animo, volutare sēcum, commentari.
meditațiune (s) meditatio-onis f., commentatio f.
mediu-e medius-a-um || in termen ~, peraeque (adv.).
megles-ă finitimus-a-um. V. *vecin-ă*.
meiu (s) millum-i n. || de ~, miliarus. miliaris-a-um.
melancolic-ă moestus-a-um, tristis-e, melancholicus-a-um.
melancolie (s) atra bilis f., tristitia-ae f., melancholia-ae f.
mele (Zool.) cochlea-ae f., limax-acis m.
meleag(uri) (s) loca-orum n. pl., tractus-us m.
melifă (v) terere, tundere, frangere, decoricare (cannabem).
melodie (s) modus-i m., modulatio-onis f., moduli-orum m. pl.
melodios-ă modulatus-a-um, canorus-a-um, suavis-e, dulcis-e.
membrană (s) membrana-ae f., artus-us m.
membru (s) membrum-i n.
memorabil-ă memorabilis-e, dignus memoria, insignis-e.
memorie (s) memoria-ae f. || a avea ~ bună, memoria multum valere.
memoriu (s) libellus-i m., liber memorialis m., commentarium-i n.
menaj (s) domestica res f., res familiaris || a face ~, domum curare.
menajă (v) parcere (cu dat.), indulgere || ~ interesele cuiva, inservire commodis alcis || ~ pe cineva, fovere v. colere alqm || a se ~, sibi parcere, valetudini inservire.
menajer-ă parcus-a-um, diligens-tis (rei familiaris).

mendre

mendre (s) V. *capricia*.
meni (v) portendere, praedicere, praemonere, praenuntiare.
menire (s) fatum-i n., sors-tis f., fortuna-ae f., necessitas-atis f.
ment-ă destinatus-a-um (dat.), reservatus ad, natus ad.
mentă (Bot.) mentha-ae f. || ~ *sălbatică*, silvestre menthastrum n.
mental-ă (aprobare), tacita assensio f.
menține (v) (con)tinere, servare, sustentare || a se ~. (per)manere.
menționă (v) commemorare, referre, mentionem facere.
mențiune (s) mentio-onis f., commemoratio-onis f.
mercantil-ă (profesiune) quaestus-us m.
mercenar-ă 1. conductivus-a-um, meritorius-a-um; 2. (subst.) mercenarius-ii m.
meremeti (s) V. *reparațiune*.
meremetis (v) V. *repara*.
meren continuu, perpetuu (adv).
mergător (inainte) praecursor-is m.
merge (v) ire, pergere, gradi (dep.), petere (acc.), iter facere || ~ la ~, adire || ~ prta, pervadere || ~ bine, bene habet || se ~, itur || e de meis, eundem est.
mergere (s) abitus-us m., discensus-us m.
meridional-ă australis-e, meridialis-e.
merinde (s) vialicum-i n., merenda-ae f.
merisor (Bot.) buxus-us (semper virens).
merit (s) meritum-i n., laus-d s f., dignitas-atis f. || după ~, merito.
merită (v) mereri (dep.), dignum esse (abl.).
meritoriu-ă laudabilis-e, laudandus-a-um.
meritos-ă bene meritus-a-um.
mers (s) incessus-us, gradus-us m., passus-us m., gressus-us m., cursus-us m. || a-și regulă ~, composita ambulare || a-și grăbi ~, corripere gradum || ~ lucrurilor, ratio rerum || ~ înainte, progressus-us m.
mesager (s) nuntius-ii m., tabellarius-ii m.
mesaj (s) mandatum-i n.
meschin-ă sordidus-a-um, praeparcus-a-um, iliberalis-e.
meschinărie (s) sordes-ium f. pl., malignitas-atis f.

mesceriaș (s) opifex-icis m., operarius-ii m., faber-bri, artifex-icis m.
mescerie (s) ars-tis f., artificium-i n., quaestus-us m.
mesteacăn (Bot.) betula-ae f.
mestecă (v) miscere, conficere, commandere, dentibus molere || ~ din gură, manducare, mandere.
mestecare (s) masticatio-onis f., manducatio f., confectio (escarum).
mester (s) artifex-icis m., opifex-icis m.
mester-ă artis peritus-a-um.
mestesug (s) ars-tis f., opificium-i n. || cu ~, artificiosus (adv).
mestesugar (s) V. *mesceriaș*.
mestesugire (s) ars-tis f., fabricatio-onis f., machinatio f., molitio-onis f.
mestesugit-ă elaboratus-a-um, affabre factus-a-um.
metaforă (s) translatio-onis f., metaphoră-ae f., translata verba n. pl.
metal (v) metallum-i n. || de ~, aëneus-a-um, metallicus-a-um.
metamorfoză (s) transfiguratio-onis f., metamorphosis-is f.
metamorfoză (a se) convertere se, mutari, transfigurari.
meteahnă (s) vilium-i n.
metempsicoză (s) transfiguratio-onis, migratio-onis f.
meteor (s) stella-ae f., fax-acis f.
meterez (s) vallum-i n., munimentum-i n., propugnaculum n., moenia n. pl.
meticulos-ă meliculosus-a-um, scrupulosus-a-um.
metodă (s) ratio-onis f., via-ae f., modus-i m., institutio-onis f. || cu ~, via et ratione.
metric-ă metricus-a-um.
metrică (s) ars metrica f., versificatio-onis f., versuum lex et modificatio.
metropoliă (s) metropolis-is f., urbs urbium, urbium genetrix f.
metropolit (s) metropolitae-ae m.
metru (s) metrum-i n.
meu (pron.) meus-a-um.
mezat (s) V. *licitaș*.
mezcluri (s) oblectamenta-onum n. pl.
mezîn-ă minor natu.
miasmă (s) foetores-um m. pl.
miază (v) felire.
miază-noapte media nox f., septentrio-onis m. || de ~, septentrionalis-e || vint de ~, aquiloonis m., Boréas m.

mlază-zl

mlază-zl merides ei m. || de la ~, meridionalis-e || vint de ~, auster-tri m., Nôtus-i m.
mic-ă parvus-a-um, minutus-a-um, exiguus-a-um || f. ~, perexiguis.
micine (s) parvitas-atis f., exiguitas-atis f., tenuitas-atis f.
micșandă (Bot.) leucoion f. leucolum-i n.
micșoră (v) minuere, diminuere, extenuare || a se ~, decrescere.
micșorare (s) imminutio-onis f., diminutio f., attenuatio f.
micșunea (Bot.) martha viola-ae f. || de culoare ~, violaceus-a-um, violăus-a-um.
midie (scoică) mitulus-i m. (Plin).
mie (Num.) mille, milia-um n.
miet (s) agnus-i m. || de ~, agnus-a-um, ovillinus.
mieluşă (s) agnella-ae f., agnicula-ae f.
mieluşel (s) agnellus-i m.
miera (s) mel-lis n.
mierlă (Zool.) merula-ae f.
mierloitor-e V. *plângător-e*.
mierloiu (Zool.) merula mas.
miez (s) ~ de nucă, nucleus-i m. || ~ de pâine, panis mollia-um n. pl., panis tenerior pars, medulla-ae f. || de fruct. pulpa-ae f.
miezos-ă carnosus-a-um.
migală (s) musinatio-onis f., muginatio-onis f.
migălos-ă musinans-tis.
migdal (pom) amygdala-ae f.
migdală (fruct) amygdalum-i n., nux graeca f. || de ~, amygdalenus-a-um.
migrină (Med.) hemicranium-ii n., capitis dolor m.
miji (v) 1. clausis oculis vigilare; 2. enasci, emergi.
mijloc (s) 1. medium-ii n., media pars f.; 2. ratio-onis f.; 3. facultas-atis f.; 4. opera-ae f., auxilium-ii n.; 5. ~ corporul, lumbi-oram m. pl., ilia-um n. pl. (galea) || de ~, mediocris-e.
mijloci (s) conciliare (pacem), intercedere, se interponere, intervenire.
mijlocire (s) mediatio-onis f., intercessio f., interventus-us m.
mijlocitor (s) mediator-oris m., interventor m., internuntius-ii m.
mijlocie (s) media computatio-onis f., mediata-atis f.
mijlociu-e medius-a-um, medicus-e, modicus-a-um || talie ~

151

mină (s) (sub pământ) fodina-ae f., metallum-i n. || ~ de aur, auraria-ae f. || ~ de argint, argentaria-ae f. || ~ de aramă, aerifodina-ae f. || ~ de fer, ferraria-ae f. || ~ de plumb, plumbaria-ae f.
mină (s) ~ înfățișare, vultus-us m., os-oris n., facies-ei f. || ~ înfățișare, corporis nitor || ~ de necinstii, improba species f.
minelnoș-ă mendax-acis, fraudulentus-a-um.
minclună (s) mendacium-ii n., frastus-dis f., fabulă-ae f.
minclir (s) tomentum-i n.
minier (s) fossor-oris m., metallarius-ii m.
minerariu (s) primitiae metallorum.
mineral (s) inanimatae res f. pl., inanimata-onum n. pl.
mineral (ape) aquae medicatae f. pl., medicati fontes m. pl.
minge (s) pila-ae f., pila lusoria f., sphaera-ae f.
minim-ă minimus-a-um.
minister (s) munus-eris m., ministerium-ii n., officium-i n.
ministru (s) minister-tri m., administrator-tri m.
minor-ă pupillus-i m., pupilla-ae f. || a fi ~, sub annis tutelatus agere.
minoritate (s) 1. pauci-ae-a; pau-

minoritate

modica corporatura f. || de vîrstă ~, mediae aetatis.
milă (s) misericordia-ae f., clementia-ae f., commiseratio-onis f. || a fi ~ de, misereri (cu genetl.) || a cere ~, misericondiam implorare || a avea ~, miserari fortunam acies.
milion (Num.) decies centena millia.
militar (s) miles-itis m. || servitium ~, munus militiae.
milităresc-ă militaris-e.
militărie (s) res militaris.
militie (s) militia-ae f., disciplina bellica f.
millog-ă V. *cergetor-ă*.
milogă (s) preces-um f. pl.
mlgoi (a se) manum ad stipem porrigere, stipem emendare.
mllos-ă misericos-dis (in alqm).
mllostenie (s) stips-pis f., elemosyna-ae f.
mllostiv-ire etc. V. *mlă*.
mlul (v) stipem dare.
mlmică (s) gesticulatio-onis f. V. = *part. v.* și *pantomimă*.
mină (s) (sub pământ) fodina-ae f., metallum-i n. || ~ de aur, auraria-ae f. || ~ de argint, argentaria-ae f. || ~ de aramă, aerifodina-ae f. || ~ de fer, ferraria-ae f. || ~ de plumb, plumbaria-ae f.
mină (s) ~ înfățișare, vultus-us m., os-oris n., facies-ei f. || ~ înfățișare, corporis nitor || ~ de necinstii, improba species f.
minelnoș-ă mendax-acis, fraudulentus-a-um.
minclună (s) mendacium-ii n., frastus-dis f., fabulă-ae f.
minclir (s) tomentum-i n.
minier (s) fossor-oris m., metallarius-ii m.
minerariu (s) primitiae metallorum.
mineral (s) inanimatae res f. pl., inanimata-onum n. pl.
mineral (ape) aquae medicatae f. pl., medicati fontes m. pl.
minge (s) pila-ae f., pila lusoria f., sphaera-ae f.
minim-ă minimus-a-um.
minister (s) munus-eris m., ministerium-ii n., officium-i n.
ministru (s) minister-tri m., administrator-tri m.
minor-ă pupillus-i m., pupilla-ae f. || a fi ~, sub annis tutelatus agere.
minoritate (s) 1. pauci-ae-a; pau-

ciores-um; 2. *vârșă* ~, pupillatus-
us *m.*, anni pupillares *m. pl.*
minotaur (s) minotaurus-i *m.*
mintă (Bot.) *V. menia*.
mintă (s) mens-tis *f.*, ratio-onis *f.*,
ingenium-i *n.* || *cu* ~, mentis
compos, sapiens || *tără* ~, mente
carens, vesanus *a-*um, insipiens
rationis experts.
minji (v) mentiri (*dep.*), fallere,
mendacium dicere, ficta promere,
mintos-ă sapiens-tis, prudens-tis,
sapientia praeditus-*a*.
minună (*a se*) mirari alqd *v. acc.*
c. inf. v. quod *cu* subi.
minunare (s) miratio-onis *f.*, stu-
por-onis *m.*
minunat-ă 1. mirus-*a*-um, (ad)mir-
abilis-*e*; 2. = *ciudat*, curiosus, pa-
radoxus, ludicrus-*a*-um.
minunăție (s) miraculum-i, prodig-
ium-i *n.*, res mira *f.*
minune (*de*) 1. mirabilis-*e*, mirifi-
cus-*a*-um; 2. (*adv.*) mirabile, mire,
egregie, eximie, optime.
minută (s) momentum-i *n.* || *intr'o*
~, parvo momento, momento tem-
poris.
minuțioș-ă scrupulosus-*a*-um.
miroră (Zool.) ovis bimula *f.*
miop-ă myops-pis, lusciosus-*a*.
mioriță (v) felire.
miorițătură (s) felina vox.
miră (*a se*) mirari, admirari (*dep.*)
V. minună.
miracol (s) *V. minunăție*.
miraculos-ă mirus-*a*-um, prodigio-
sus-*a*-um.
mirare (s) (ad)miratio-onis *f.* || *de*
~, mirus-*a*-um.
mirre (s) sponsus-i *m.*
mirrean (s) laicus-i *m.*
mirreasă (s) sponsa-ae *f.*, promi-
sa-ae *f.*
mirreasmă (s) aroma-atis *n.*, odo-
rumentum-i *n.*
miriște (s) culmus-i *m.*, stipula-ae *f.*
mirodenie (s) odor-onis *n.*, aroma-
tis *n.*
mirodie (Bot.) nardus-i *m.*, folium
nardi.
miros (s) odor-onis *m.*, halitus-us *m.*
|| *stîmful* ~, odoratus-us *m.*, olfactu-
sus-us *m.*
mirosi (v) olere, odorem emittere
|| ~ *fructuos*, bene olere || ~ *arid*,
foetere, male olere.
mirositor-e odoratus-*a*-um, olens-
tis, suave olens *v.* fragrans.
mirt (s) myrtus-i *f.*

mirui (Eccl.) confirmare, ungere.
mișcă (v) movere, permovere, agi-
tare, impellere, eiere || *a se* ~,
mo'eri, agitari, agi, commoverese.
mișcare (s) motus-us *m.*, impetus-
us *m.*, agitatio-onis *f.*
mișcător-e mobilis-*e*, instabilis-*e*,
incertus-*a*-um.
mișel-ă abiectus-*a*-um, turpis-*a*.
mișelește (adv) ignavē, segnitē,
turpiter, flagitiosē.
mișelle (s) nequitia-ae *f.*, flagiti-
um-i *n.*
misit (s) (inter)mediator-is *m.*, inter-
cessor-is *m.*, pararius-i *m.*
misłune (s) mandatum-i *n.*, munus-
eris *n.* || ~ *diplomatică*, legatio *f.*
mister (s) 1. arcanum-i *n.*, mysteri-
um-i *n.*, oculus *a* res *f.*, secretum
n.; || 2. ~ *in religie*, initiati-
um *n.* *pl.* mystica-orum *n. pl.*
misterios-ă occultus-*a*-um, arca-
nus-*a*-um, abditus-*a*-um.
mistic-ă mysticus-*a*-um.
mistică (v) ludificare, deludere.
misticare (s) ludificatio-onis *f.*
misticator (s) derisor-i *m.*
mistret (*poor*) aper-pri *m.*
mistră (s) trulla-ae *f.*
mistui (v) consumere, comburere.
V. digera || *a se* ~, absumi, con-
cremari, comburi.
mistuit-ă absumptus-*a*-um, com-
bustus, exustus, crematus-*a*-um.
V. digerat-ă.
mistuitor (*loc*) (ignis) edax-acis.
mișună (v) scaterre alqd *re*.
mit (s) mithus-i *m.*
mită (s) largitio-onis *f.*, munus-
eris *n.*, donum-i *n.*
miță (s) *V. pisică*.
mițe (s) velus-eris *m.*, lana-ae *f.*,
lanicium-i *n.*, coma-ae *f.*
mititel-ică parvulus-*a*-um, exiguus-
us *a*-um.
mitocan-ă *V. grosolan*.
mitologie (s) fabulares historiae.
mitră (Eccl.) mitra-ae *f.*, tiara-ae *f.*
mitropolit (s) *V. metropolit*.
mitui (v) largitione corrumpere.
mixt-ă mixtus-*a*-um.
mizantrop (s) omni generi humani
insoctabilis.
mizerabil-ă miserabilis-*e*, infelix-
icis, calamitosus-*a*-um.
mizerie (s) miseria-ae *f.*, aerumna-
ae *f.*, egestas-atis *f.*, inopia-ae *f.*
mlădiă (v) flectere (in)curvare, du-
plicare || *a se* ~, (in)flexi, se in-
flectere.

mlădlere (s) mollitia-ae *f.*, flexibi-
litas-atis *f.* || ~ *vocat*, vocis mol-
litudino-inis, vox flexibilis.
mlădlös-ă flexibilis-*e*, mobilis-*e*, fa-
cilis-*e*.
mlădiță (s) ramus-i *m.*, surculus-i *m.*,
germen-inis *n.* || ~ *de vie*, palmes-
tis *m.*
mlăștiță (s) palus-udis *f.*
mlăstinos-ă paluster-tris-*e*, palu-
dosus-*a*-um; uliginosus-*a*-um.
moacă (s) baculus-i *m.*, fustis-is *m.*,
sudis-is *f.*
moale (adj.) mollis-*e*.
moară (s) mola-ae *f.*, pistrinum-i *n.*
moarte (s) mors-tis *f.*, decessus-
us *m.*, interitus-us *m.*, letum-i *n.*,
obitus-us *m.* || ~ *violentă*, nex-
cus *f.* || ~ *de om*, homicidium-i *n.*
|| *aducător* *de* ~, letalis-*e*, morla-
tis-*e*, mortiferus-*a*-um.
moașă (s) obstetrix-icis *f.*
moaște (s) reliquiae-arum *f. pl.*
moabi-ă mobilis-*e*, incertus-*a*-um,
instabilis-*e*.
mobila (s) supelex-ectilis *f.*, orna-
menta-orum *n. pl.*
mobila (v) instruere aedes || *a-și*
~ *capul*, animum doctrinā exco-
lere.
mocan (s) pastor-is *m.*, ovium cus-
tos-odis *m.*
mocirlă (s) coenum-i *n.*, lustrum-i *n.*
mocirlos-ă lacunosus-*a*-um, ulige-
nosus-*a*-um.
mocni (v) 1. ante focum dormire;
2. *tiq.* (ignis cineri suppositus);
3. munitate.
mocofan (s) rusticus-i *m.*, agrestis-is.
mod (s) modus-i *m.*, ratio-onis *f.* ||
~ *de tralu*, victus-us *m.* || *in nictun*
~, nulla ratione || *in* ~ *urnător*,
hoc modo || *in alt* ~, aliā ratione
|| *in* ~ *diferit*, variē.
modă (s) consuetudo-inis *f.*, mos-
oris *m.*, usus-us *m.*
modărlan (s) *V. moco'an*.
model (s) exemplar-is *n.*, typus-i *m.*,
specimen-inis *n.*
moderă (v) temperare, mitigare ||
a se ~, se reprimere, se continere.
moderat-ă moderatus-*a*-um, mo-
destus, modestus, mediocris-*e*.
moderățune (s) moderatio-onis *f.*,
modestia-ae *f.*, temperantia-ae *f.*,
sobrietas-atis *f.* || *cu* ~, moderate,
continenter (*adv.*).
modern-ă recens-tis, novus-*a*-um.
modest-ă modestus-*a*-um, verecun-
dus, pudens-tis.

modestie (s) modestia-ae *f.*, pu-
dor-is *m.*, verecundia-ae *f.*
modifică (v) mutare (in melius aut
deterius) || *a-și* ~ *păretea*, sen-
tentiam deflectere.
modificare (s) mutatio-onis *f.*
modulă (v) modulari transilum fa-
cere in (*acc.*).
modulațiune (s) flexiones vocis in
cantu.
moft (s) nugae-arum *f. pl.*, ineptiae-
arum *f. pl.* || *a spune* ~, nugae
garrire || *a face* ~ officiosius fa-
cere, tergiversari.
moftanglu (s) scurra-ae *m.*, sannio-
nis *m.*
mofturos-ă officiosior.
mogădeță (s) formido-inis *f.*, ter-
riculum-i *n.*, spectrum-i *n.*
mohor (s) paniculum-i *n.*
mohorit-ă coccineus-*a*-um || *față* ~,
adductus vultus *m.*
moină (s) 1. regelatō-onis *f.* || *timp*
de ~, soluto gelu; 2. = *cămp muial*,
arvum humefactum.
moină (*a se*) regelari, solvi: gla-
cies solvitur.
moinos-ă (*timp*) soluto gelu, so-
luta glacie.
mojie (s) villanus-i, agrestis-is, mo-
lestus-*a*-um. *V. moco'an*.
mojieie (s) rusticitas-atis *f.*, inur-
banitas-*a* is *f.*
molatic-ă *V. moale*.
moicom-ă 1. taciturnus-*a*-um, si-
lens-tis; 2. *adv.* tacite, silentio.
moleculă (s) particula-ae *f.*, cor-
puscula-orum *n. pl.*, parva cor-
pora *n. pl.*
molegală (s) *V. moliciune*.
moleși (*a se*) mollescere, remitti,
effeminare.
moleșit-ă mollitus-*a*-um, mollis-*e*;
effeminatus-*a*-um.
mollciune (s) mollitia-ae *f.*, lentor-
is *m.*, segnitia-ae *f.*, languor-
is *m.*, ignavia-ae *f.*
mollie (Zool.) vermiculus *i m.*, blata-
ae *f.*
moliit (Bot.) pinus larix-*f.*, abies
candida *f.*
molină (Med.) contagio-onis *f.*,
contactus-us *m.*, pestilentia-ae *f.*
molișpi (*a se*) se contaminare.
moliștor-e pestifer-*a*-um, con-
tagiosus-*a*-um, pestilens-tis.
moloțru (Bot.) mellilotus-i *f.*, ser-
tula campana *f.*
moloș (s) rudus-eris *n.*, rudera-o-
rum *n. pl.*

moluse (Zool.) mollia-lum *n. pl.*, (animalia).
monăle (s) 1. signum-i *n.*; 2. figura monstrosa *f.*
monéală (s) hamus-i *m.*, bolus-i *m.*, esca-ae *f.* || *fig.* illecebrae-arum *pl.*, lenocinium-i *n.*, invitamentum-i *n.*
moment (s) momentum-i *n.*, tempus-oris *n.* || ~ *hotărîtor*, discriminativ *n.*
momentan (adv) ad breve tempus; aliquantisper, non diu.
moni (v) allicere, pellicere, seducere; spem ostendere.
monach (Eccl.) monachus-i *m.*, coenobita *a. m.*
monarch (s) rex-egis *m.*, rector-is *n.*
monarchie (s) regnum-i *n.*
monastică ~ monasterialis-e, monachicus, monasticus-a-um.
monastire (s) monasterium-i *n.*, monachium-i *n.*, coenobium-i *n.*
monedă (s) nummus-i *m.*, monetae *f.*, pecunia-ae *f.*
monetarie (s) officina argentaria *f.*
monolog (s) soliloquium-i *n.*
monopol (s) monopolium-i *n.* (exercere).
monosilabă (s) monosyllaba dictio-onis *f.*
monosilabică ~ monosyllabus-a-um
monoton ~ monotonus-a-um.
monotonie (s) similitudo-inis *f.*
monstru (s) monstrum-i *n.*, prodigium-i *n.*, portentum-i *n.*, ostentum-i *m.* || vastissima bellua *f.*
monstruos ~ prodigiosus-a-um, monstruosus, portentosus-a-um.
monstruoziitate (s) difformitas-atis *f.*, monstrum-i *n. etc.*
monument (s) monumentum-i *n.*, moles-is *f.*
moral-ă 1. moralis-e, bene moratus; 2. (*filos.*) ethicus-a-um; 3. (*subst.*) mos-oris *m.*, mens-lis *f.*, animus-i *m.*
morală (s) moralis pars *f.*, ethica-ae *f.*
moralist (s) vivendi praeceptor *m.*, magister officii *v.* virtutis.
moraliză (s) virtute instruere animos.
morar (s) molitor-oris *m.*, molen-dinariu-i *m.*
moravuri (s) mores-um *m. pl.*, consuetudo-inis *f.*
morcov (Bot.) siser-is *n.*, daucus-i *m.*
morișcă (s) parva mola-ae *f.*
mormăi (v) murmurare, gannire, hirmire.
mormăit (s) gannitus-us *m.*, rritus-us *m.*, murmur-is *n.*

morman (s) V. grămădă.
mormint (s) sepulcrum-i *n.*, tumulus-i *m.*, monumentum-i *n.*
mormoloc (Zool.) gyrynus-i (*Plin.*).
morcănos ~ morosus-a-um.
mort (s) mortuus-i *m.*
mort-ă mortuus-a-um, exanimis-e, exanimatus-a-um.
mortăciune (s) morticinium-i *n.*
mortal-ă mortalis-e, letalis-e, mortifer-ă-a-um.
mortifică (v) 1. carnem crucifigere, corpus castigare; 2. || *fig.* mor-dere, dolorem alci inurere.
mortificațiune (s) 1. carnis crucifixio-onis *f.*; 2. *fig.* contumelia-ae *f.*
mortis (adv) mordicus, firmissime, fortiter (*adv.*).
mortuar-ă mortuarius-a-um || *registu* ~, annales funesti *m. pl.*
moros (peste) accipenser-i *m.*
mos (s) 1. avus-i *m.*, avunculus-i *m.*, 2. senex-eis *m.*
moșe (plantă) myrrhis-is *f.*
moșie (v) in pariendo adesse, ob-servare, partu levare.
moșie (s) 1. praedium-i *n.* || ~ *părintească*, patrimonium-i *n.* || 2. terra-ae *f.*, fundus-i *m.*, ager-gri *m.*
moșier (s) villicus-i *m.*, agrorum conductor *m.*
moșioară (s) agellus-i *m.*
moșmoală (Bot.) 1. (*arb.*) mespilus-i *f.*; 2. (*fruct.*) mespilum-i *n.*
moșmoană (s) V. moșmoală.
moșneag (s) senex-egis *m.*
moșor (s) fusus-i *m.*
moșoroiu (s) 1. formicarum caverna-ae *f.*; 2. tumulus-i *m.*, grumus-i *m.*
moșteni (v) hereditare, hereditatem obtinere.
moștenire (s) hereditas-atis *f.*, successio-onis *f.*
moștenitor-e heres-edis *m. f.*
moștră (s) specimen-inis *n.*
moț (s) apex-icis *m.*, apex plumeus *m.*
moțai (v) dormitare.
moțaiă ~ (s) sopor-is *m.*, somnus-i *m.*
moțan (Zool.) catus-i *m.*, feles nas.
moțat-ă cirratus-a-um, galeatus, cristatus-a-um || apex in capite.
motiv (s) momentum-i *n.*, incitamentum-i *n.*, causa-ae *f.*, ratio *f.* || *pentru acest* ~, ideo, eum re || *pentru care* ~? quare? quomobrem, propter quod, cur?
motivă (v) adicere causam, afferere rationem.

mototol (s) 1. glomus-eris *n.*; 2. a se face ~, corrugari.
mototoli (v) in orbes glomerare, corrugare.
movilă (s) tumulus-i *m.*, grumus-i *m.*, clivulus-i *m.*, agger-eris *m.*
mreacă (s) rete-is *n.*
mreacă (peste) muraena-ae *f.*
muc (s) 1. humor mucosus *m.*, pituita-ae *f.*; 2. = *filul*, myxus-i *m.*, stappa-ae *f.*; 3. extrema pars *f.*, papilla ubëris.
mucălit-ă 1. ridiculus-a-um; 2. sanio-onis *m.*, scura-ae *m.*
mucări (s) emuncloria-orum *n. pl.*
muced-ă mucidus-a-um.
mucegăniă (s) mucedo-onis *f.*, mucor-oris *m.*
mucegănos ~ V. muced-ă.
mucegaiu (s) mucor-oris *m.*, pallor-is *m.*, silus-us *m.*
mucezeală (s) V. mucegăniă.
mucezi (v) mucedere, mucorem contrahere, pallorem capere.
mucie (s) culmen-inis *n.*, fastidium-i *n.*, cacumen-inis *n.*, cristae *f.*, summum-i *n.*, summa-orum *n. pl.*, vertex-icis *m.*, supercilium-i *n.*, iugum-i *n.*
muftă (s) decoctor-oris *m.*
muget (s) mugitus-us *m.*, vox boum *f.*
mugi (v) mugire, boare, mugitum dare || (*de valuri*), fremere, obstrepere.
mușor (s) gemma-ae *f.*, oculus-i *m.*, germen-inis *n.* || a dă ~, germenare || a avea ~, gemmas agere.
mușă (v) imbucere, mollire, lenire || a se ~, mollii, emollescere.
muleratic effeminatus, deicatus, mollis, nervus.
muliere (s) 1. mulier-eris, feminae; 2. uxor-is, coniux-ug's, consors-lis.
mulge (v) (e) mulgere, ubera siccare.
mulis-ă mulsus-a-um, mulctus-a-um || *vas de* ~, mulctrale-is *n.*
mulsoare (s) mulctra-ae *f.*, mulsura-ae *f.*
mult-ă multus-a-um || *mai* ~, plus, plurimus-a-um || *cet mai* ~, plerique.
mult (adv) multum, multo, longè || *de* ~, pridem || *de de* ~, prisca-a-um, pristinus-a-um || *prea* ~, nimis || *foarte* ~, maxime || *cât de* ~, dumtaxat || *mult timp*, diu, diutius, diutissime.
mulțami (v) gratias agere, satis-

facere alci, respondere optatis || a se ~ cu, satis habere, contentum esse, satis ducere (rem).
mulțămire (s) gratiarum actio-onis *f.* || *sullelească*, gaudium-i *n.*
mulțămitor-e gratus-a-um, grato animo, beneficii memor.
mulțămît-ă contentus-a-um, *ad* *mulțămîtă* (*lut D-zeu*) deorum concessu.
mulțime (s) copia-ae *f.*, turba-ae *f.*, multitudo-inis *f.*
mulțică (v) multiplicare.
mulțică ~ multiplex-icis.
mumie (s) medicatum cadaver *n.*, corpus odoribus differtum.
muncă (s) labor-is *m.*, opëra-ae *f.*, studium-i *n.* || ~ *câmpului*, aratio-onis *f.* || ~ *de noapte*, lucubratic-onis *f.* || 2. = *chin*, cruciat-us *m.*, tormentum-i *n.*
munci (v) 1. laborare, exagitare || 2. V. *chinui*.
muncitor-e laboriosus-a-um, industrius, impiger-gra-um, strenuus-a-um, diligens-tis, acer-eris-e.
munte (s) mons-lis *m.*, arx-cis *t.* || ~ *slăncos*, rupes-is *f.*, saxum-i *n.* || *lanțuri de* ~, montes continui *m. pl.*
muntean-ă 1. montanus-a-um, 2. monticola-ae *m. f.*
muntoș-ă montucosus-a-um.
mur (Bot.) (*arbut*), rubus-i *f.*
mură (*fruct*) morum-i *n.*
mura (*găului*) tonsillae-arum *pl. pl.*, glandulae-arum *pl. pl.* || *umfarea* ~, tollae-arum *f. pl.*, tolles-um *f. pl.*
mură (v) condire in aceto.
murdar-ă squalidus-a-um, sordidus, immundus, foedus, spurcus, obscenus-a-um.
murdări (v) inquinare, contaminare, foedare, spurare, maculare.
murdăr-e (s) squalor-is *m.*, sordidus *f. pl.*, illuvies-el *f.*, imunditia-ae *f.*, foeditas-atis *f.*
murğ (cal) fuscus-a-um, niger-gra-um, nigellus-a-um (equis).
murğ = amurg, crepusculum-i *n.*
murga = (*noaptea*) nox-etis *f.*
muri (v) mori (*dep.*) decedere, mor-tem obire, defungi, expirare, vitam amittere, antum efflare, obire diem supremum, vitae exitum invenire || a ~ *de dragoste*, comburi amore || ~ *de ris*, in risum effundi || ~ *de neaz*, dirumpi.
muribund-ă muribundus-a.
muritor (s) 1. homo mortalis || 2. *ad* *pl.* mortalis-e.

murmulator-e mussitator-is *m.*
murmur (s) 1. susurrus-*i m.*, rumor-is *m.*, murmur-is *m.*; 2. = *ne-mulfămire*, murmuratio-onis *f.*, con-questus-us *m.*, reclamatio *f.* || ~ *mărei*, fragor-is *m.*
murmură (v) 1. fremere, mussare; 2. mutire, murmurare.
murmurare (s) (*fără*) aequo animo, patienter, placido (*adv.*).
mursă (s) mulsum-*i n.*
mursecă (v) *V. mușcă*.
murui (v) trullissare, testorio praelinere.
muruială (s) trullissatio-onis *f.*
musafir (s) hospes-itis *m.*, conviva-ae *m.*
mușafel (*Bot.*) anthemidis-*f.*, chamaemelon-*i n.*
mușcă (s) musca-ae *f.*
mușcă (v) mordere, morsu appetere, morsibus insequi.
mușcată (*Bot.*) pelargonium-*i n.*
mușcător-e mordax-acis, mordens-*tis*.
mușcătură (s) morsus-us *m.*
mușcel (s) tumulus-*i*, collis-is *m.*, loca superiora *n. pl.*
mușchiu (*Anat.*) musculus-*i m.*, nervus-*i m.*, pulpa-ae *f.*
mușchiu (*plantă*) lichen-*is n.*, muscus-*i m.*
mușculos-ă musculosus-a-um, lacertosus, torosus, musculus robustus-*a*.
must (s) mustum-*i n.*
mustăcios-ă cui mystaces sunt.

muștar (s) sinapi *n.* (*indecl.*), sinapis-*is f.*
mustată (s) 1. grani-*orum m. pl.*; 2. mystaces-*ium m. pl.* || ~ *iădăcinei*, fibra-ae *f.*
mușteriu *V. client*.
mustos-ă mustulentus-a-um, succosus, iurulentus-a-um.
muștră (*Milit.*) exercitium-*i n.*
muștră (v) obiurgare, increpare, vituperare, reprehendere.
muștrare (s) animadversio-onis *f.*, admonitio *f.*, obiurgatio *f.* || ~ *de cuget*, conscientiae angor, animi cruciatus
muștuc (s) frenum-*i n.*
mut-ă mutus-a-um, tacitus-a-um.
mută (v) mutare, commutare, permutare || *a se* ~ (e)migrare.
mutare (s) mutatio-onis *f.*, discensus *m.*, permutatio-onis *f.*
mușenie (s) mutum os-oris *n.*
mușește (*adv.*) tacite (*adv.*).
muși = *amuși* (v) obmutescere.
mușilă (v) truncare, mușlare, membrum amputare.
mutism (s) *V. mușenie*.
mutră (s) os-oris *n.*, turpis facies-*i f.*
mutual-ă mutūs-a-um.
muză (s) musa-ae *f.*
muzeu (s) musēum *n.*
muzică (s) musica-ae, musice-es *f.*, ars *m* sica *f.*, ars modorum *f.*
muzical-ă modulatus-a-um.
muzicant (s) musicus-*i m.*, modulator-*is m.*

N

N, n littera indecl.
Na! (interj) en habes!
năbădăi (s) furor-*is m.*, rabies-*ei f.*
năbădăios-ă furens-*is*, vecors-dis-rabiosus-a-um.
năbuseală (s) 1. suffocatio-onis *f.*; 2. = *căldură mare*, aestus-us *m.*, ardor-*is m.*
năbuși (v) suffocare || *fig.* suffocare urbem fame.
năbuseitor-e 1. suffocabilis-*e* || 2. sudatrix-*icis*.
năclăl (v) ungere, oblinere.
năclăit-ă illitus-au-*m*, delibutus-a-um, perunctus-a-um.
năclu (s) concha margaritifera *f.*
năclă (s) 1. cuneus-*i m.*; 2. = *curșă*, illecebra-ae *f.*
nădejde (s) spes-*ei f.*, expectatio-

onis *f.* (*cu genet.*).
nădăjdui (v) sperare, expectare, spem confidere.
nădrăgi (s) bractea-arum *f. pl.*, femoralia-um *n. pl.*
năduf (s) suffocatio-onis *f.*
nădușală (s) sudor-*is m.*, sudatio-onis *f.*
năduși (v) (ex)sudare (*cu abl. lucrului*): sudare labore.
năframă (s) velum-*i n.*, vela-*orum n. pl.* || (*poet.*), carbaso-*rum n. pl.*
naft (s) naph'-a-ae *f.*
naiață (s) Naias-*adis f.*
naiba (s) malum-*i n.* *V. dracu*.
năimi (v) conducere, locare || *a se* ~, locare se alci.
nălmît mercenarius-*i m.*

năiv-ă naïvus-a-um, simplex-*icis*, ingenuus, candidus.
naivitate (s) simplicitas-*atis f.*, ingenuitas-*atis f.*
nalbă (*Bot.*) malva-ae *f.* || *de* ~, malveus-a-um
nălbî (v) *V. înălbî*.
nălt-ă *V. înălt-ă*.
nălucă (s) visum-*i n.*, spectrum-*i n.*, apparitio-onis *f.*, phantasma-*atis n.*
năluci (*a se*) spectrum videre, halucinari.
nălucire (s) visio-onis *f.*, spectrum-*i n.*, lymphationes-um *f. pl.*
nămlază lucē clārā, lucē palam.
nămlă (v) gigas-*antis m.*, monstrum-*i n.*
nămol (s) lutum-*i n.*, coenum-*i n.*
nămoli (*a se*) *V. înămoli* (*a se*).
nămolo-ă lutosus-a-um, limosa arva.
nap (*Bot.*) napus-*i m.*
năpădi (v) incurere in, irruere in, invadere in, impetum facere in.
năpădire (s) irruptio-onis *f.*, incursio-onis *f.*, invasio-onis *f.*
năpărcă (*Zool.*) vipera-ae *f.*, || *de* ~, viperinus-a-um.
năpărcală (v) vernatio-onis *f.*
năpărlî (v) (aves) plumas amittunt; (vulpes pilum) mutat.
năpaste (s) calumniā-ae *f.*, falsa criminatio-onis *f.*
năpăstui (v) iniuriā facere, detrimentum afferre, false accusare, damnum dare alci.
năplăire (s) nocturna suppressio-onis *f.*
năprasnă (s) casus fortuitus *m.*
năprasnic-ă subtilus-a-um, repentinus-a-um.
năpusti (v) 1. derelinquere; 2. irruere || *a se* ~, se concitare in.
nară (v) nare-*rum f. pl.*
nară (s) narrare *V. povestî*.
narățune (s) narratio-onis *f.*
narator (s) narrator-*oris m.*
nărav (s) mos-oris *m.*, consuetudo-*nis f.*, usus-us *m.*
năravas-ă vitiosus-a-um.
năravî (v) male assuefacere v. consuecere || *a se* ~, malam consuetudinem capere.
năravît-ă male assuectus, vitiosus.
nărcisă (*Bot.*) narcissus-*i m.*
nărlecă (*la biserică*), pegma-*atis n.*
năruî (v) cornuere || *a se* ~, dilabi, collabi (*deol.*).
năruire (s) ruina-ae *f.*, terrae lapsus-us *m.*

nas (s) nasus-*i m.* || *cu* ~ *mare*, naso-onis *m.* || *a-și suflă* ~, e-mungere || *a vorbi din* ~, de nare loqui || *a purta de* ~, ducere alqm labiis || *a-și băgă* ~ în, immiscere se in.
nas-ă (s) 1. patrinus-*i m.*, matrina-ae *f.*, mater lustrica; 2. ~ *la cununie*, matrona-ae *f.*
năsălie (s) feretrum-*i n.*, lectus-*i m.*, arca-ae *f.*
năsătie (s) locus-*i m.*, nequitia-ae *f.* *V. nebulie*.
născare (s) rartus-us *m.*, natura-ae *f.*, nativitas-*atis f.*
născător-e 1. genitivus-a-um; 2. (s) genitor-*is m.*, genitrix-*icis f.*, creator-*is m.*
născocî (v) excogitare, invenire, reperire, fingere.
născocire (s) inventio-onis *f.*, excogitatio-onis *f.*
născocit-ă e mentitus-a-um: auspica e mentita *n. pl.*
născocitor-e inventor-trix, reparator-trix, excogitator.
născut-ă natus-a-um || ~ *împreună*, cognatus-a-um
năsdăravan-ă 1. singularis-*e*, eximius-a-um, divinus-a-um, supra naturam humanam excedens; 2. = *ciudat*, facetus-a-um, lepidus, iocosus, salsus; 3. ridiculus-a-um.
năsdărăvie (s) mirum dictu.
naște (v) parere, gignere || *a se* ~ nasci, oriri, gigni.
nașteie (s) partus-us *m.* *V. născare* || *înainte de* ~ *lui Chr.*, ante natum Christum || *mai mare*, *mai mic de* ~ *maior v. minor* natu.
năsture (s) fibula-ae *f.*
năsturel (*Bot.*) nasturium-*i n.*
nătăleț-ă *V. prost-ă*.
natal-ă natalis-*e* || *pământ* ~, natiale solum *n.*
nătâng-ă incitus-a-um, scaevus-a-um.
nătărău *V. prost*.
național-ă publicus-a-um, gentilis-*e*
naționalitate (s) civitas-*atis f.*, iura *n. pl.*, leges *f. pl.*
națune (s) natio-onis *f.*, gens-*is f.*, populus-*i m.*
nativ-ă nativus-a-um, natalis-*e*, ingentus-a-um.
natură (s) 1. natura-ae *f.*; 2. ingenium-*i n.*, îndoles-*is f.*, consiliatio *f.*
natural-ă naturalis-*e*, a naturā profectus-a-um.

naturaliză (v) civism facere alqm, civitatem dare alci.
năuc-e-ă stupidus-a-um, stolidus ineptus-a-um.
năuci (v) hebete[m] reddere, mentem obtundere.
naufragiu (s) naufragium-ii n. || *a face* ~ naufragium pati.
năut (Bot.) cicer-eris n.
navă (s) ravis-is f., navigum-ii n. || ~ de comerț corbita-ae f.
naval-ă navalis-e: proelium navale.
năvălă (s) impetus-us m., irruptionis f. || *a da* ~, invadere.
năvă i (v) invadere, irrumper[e], ingredi (urbem, fines).
năvălire (s) V. *năvălă*.
năvălitor (s) creptor-oris m., aggressor-is m., laccessitor-is m.
năvălnic-ă vehemens-tis, praerapide-a-um, exsultans-tis.
năvălnic (Bot.) scolopendrium-ii n., lingulaca-ae f.
navigă (v) navigare, vela dare, velificare.
navigabil-ă navigabilis-e, navium patiens.
navigare (s) navigatio-onis f., cursus maritimus m.
navigator (s) navigator-is m., nauta-ae m.
năvod (s) rete-is n.
năzal-ă narium (genet. pl.) || *fosse* ~, narium imbres v. antra.
năzări (a se) vidēri, ostendī.
năzui (v) inspirare ad alqd, contendere ad, appetere alqd, studere (cu dat), optare, cupere, ambire.
năzuință (s) studium-ii n. V. *potță, ambiție*.
năzuri (s) libita-orum n. pl., levitates-um f. pl., intemperies-ei f.
năzurom-ă libidinosus-a-um, mobilis-e, inconstans-tis.
neă (s) = *zăpadă*, nix-ivis f.
neabătut-ă immutabilis-e, firmus, constans, qui semper idem est.
neaccentuat-ă sine apice (vocalis).
neacesibil-ă invius-a-um, inaccesibilis-a-um, impenetrabilis-e.
neacoperit-ă discooperitus-a-um, haud tectus-a-um.
neactiv-ă iners-tis (vir).
neactivitate (s) otium-ii n. || *a sta în* ~, otium sequi.
neadăpat-ă non potus-a-um.
neadăpostit-ă non in tuto (loco).
neadevăr (s) V. *minciună*.
neadevărăt-ă falsus-a-um, haud verus-a-um.

neadormit-ă vigilans-tis, diligens-tis.
neadmis-ă non receptus, non admissus-a-um.
neadmisibil-ă minime accipendus-a-um.
neaducător-ă amite[m] immemor-ōris, ingratus-a-um.
neagă rea obnu[n]tatio-onis f., infastum auspice um-ii n.
neajuns (s) V. *pedică*.
neajutată (ca) ut nunquam (adv).
neam (s) genus-eris n., stirps-pis f., gens-tis f., populus-i m.
neam = *rudă*, propinquus-a-um.
neamestecat-ă merus-a-um, impermixtus-a-um.
neamuri (s) = *rude*, propinquitatis f., consanguinitas-at[is] f.
neaoș-ă indigena-ae, originarius-a-um || vernaculus-a-um.
neapărat-ă indefensus-a-um || (adv.) necessarius, necessē.
neascultare (s) inobedientia-ae f., contumacia-ae f.
neascultător-e contumax-acis, inobediens-tis.
neasemănare (s) dissimilitudo-inis f., inaequalitas-at[is] f.
neasemănat-ă dissimilis-e, dispar-is.
neasemenenă (adv.) V. *neasemănat-ă*.
neagezat-ă 1. vagus-a-um; 2. turbulentus-a-um.
neastămpăr (s) inquietus-tis m., inquietudo-inis f.
neastămpărat-ă inquietus-a-um, turbulentus-a-um.
neasteptat-ă inexpectatus-a-um, subitus, repentinus-a-um || *pe* ~, subito, repentin[us], de improviso (adv).
neatărnare (s) libertas-at[is] f.
neatărnat-ă liber-ēra-um, solutus-a-um, non obnoxius-a-um.
neatănt-ă oscitans-tis, aliud agens.
neatins-ă sospes-lus, immunis-e, intactus, incolumis-e.
ne(mai)ăuzit-ă infandus-a-um, inauditus-a-um.
neavenit-ă intempestivus-a-um.
neavere (s) paupertas-at[is] f.
nebăgare de seamă (s) imprudentia-ae f., inattentionis f.
nebăgat în seamă spretus-a-um.
nebruț-ă invictus-a-um (imperator).
nebun-ă distipens-tis, stultus, vanus, amens, demens.
nebunatic-ă lascivus-a-um, ludibundus, iocosus-a-um.

nebunește (adv) insanē, stulte, dementer (adv).
nebumi (v) stultescere, delirare, insanire.
nebumle (s) insanitia-ae f., amentia-ae f., furor-is m., dementia-ae f.
necaji (v) angere, affligere, offendere, vexare || *a se* ~, ang[ere], affligi.
necajire (s) iracundia-ae f.
necajit-ă afflictus-a-um, aegre passus-a-um.
neacăpătuț-ă perditus-a-um.
neacășorit-ă celebs-bis v. caelebs-bis.
neacăutat-ă non quaesitus-a-um.
necaz (s) aegritudo-inis f., molestia-ae f., anxietas-at[is] f.
necerent-ă inexpertus-a-um, intentatus-a-um.
neceretat-ă non exploratus, haud inspectus-a-um.
necerțat-ă irreprehensus-a-um, impunitus, inultus-a-um.
necesar-ă necessarius-a-um || *este* ~, necesse est.
necesitate (s) necessitas-at[is] f.
nechez(at) (s) hinnitus-us m.
necheză (v) h[uius] m[od]i, h[uius] m[od]i edere.
nechibzuri (s) inconsiderantia-ae f., temeritas-at[is] f.
nechibzuit-ă inconsideratus-a-um, inconsultus, temerarius.
necblemat-ă haud invitatus-a-um, confusus, perturbatus-a-um.
necblvernisit-ă inordinatus-a-um, confusus, perturbatus-a-um.
necblnte (s) dedecus-ōris n., infamia-ae f., opprobrium-ii n.
necblniti (v) in amem alqm facere, ignominia[m] afficere.
necblnsti ă imprōbus-a-um, infamis-e, inhonestus-a-um.
necloplit-ă rudis-e, incultus-a-um, agrestis-e, impolitus-a-um.
neclitet-ă quod non legere possis.
necluiti ă întēger-gra-um, intactus, haud truncatus-a-um.
necluiti ă immutabilis-e, certus et constans.
necolorat-ă incolor-ōris.
necompentent (a se declara) reicere rem ad alqm.
neconsecuent-ă sibi dissentiens.
neconțenit (adv) perpetuo, assidue.
necopt-ă immaturus-a-um.
necorect-ă inemendatus-a-um, mendosus-a-um.
necorrupt-ă întēger-gra-um, incorruptus-a-um.
necoslit-ă (faenum) non descetum.

necotropit-ă non occupatus-a-um, non obsessus-a-um.
necrăpat-ă non ruptus-a-um, intactus-a-um.
necredincios-ă infidus-a-um, incredulus-a-um.
necredință (s) perfidia-ae f., incredulitas-at[is] f.
necrezut (de) incredibilis-e; incredibile dictu[m] v. memoratu[m].
necruțător-e haud parvus, implacabilis-e, inexorabilis-e.
necugețat-ă V. *necibzuit-ă*.
neculțivat-ă 1. indoctus, incultus, rudis-e, impolitus; 2. *pământ* ~, tellus inarata f., deformes campi m. pl.
necum V. *ăncă* (mai puțin).
necumpătare (s) intemperantia-ae f., immodestia-e f.
necunoscent (s) ignotus-a-um, incognitus, non notus-a-um, obscurus-a-um || (subst.) ignotum n., ignota-orum n. pl.
necunosțință (s) ignorantia-ae f., ignoratio-onis f., inscientia-ae f., imperitia-ae f.
necurat-ă sordidus-a-um, impurus, immundus-a-um || (subst.) V. *dracu*.
necurățenie (s) immunditia-ae f., sordities-ei f., impuritas-at[is] f.
necurmat-ă continuus-a-um || (adv.), continuo.
necuvântător-e rationis expers, irrationalis-e.
necuvinclos-ă turpis-e, inconvenientis-tis, indecens-tis.
necuvlință (s) nefas n. (indecl.). dedecus-ōris n., inconvenientia-ae f.
nedeis-ă dubius-a-um, anceps-pitis.
nededat-ă insuetus-a-um (laboris, ad onera portanda, vera audire).
nede m n -ă indignus-a-um (fide, laude).
nedeprins-ă haud exercitatus, imperitus, inexpertus, insolens.
nedesăvârșit-ă imperfectus-a-um.
nedescurcat-ă inexplicabilis-e, inextricabilis-e.
nedesertat-ă inexhaustus-a-um.
nedesfinitat-ă non abolutus-a-um, non abrogatus-a-um.
nedeslăpit-ă adhaerens-tis, inseparabilis-e.
nedeslușit-ă vagus-a-um, incertus-a-um.
nedespărit-ă indivisus-a-um, haud separatus-a-um.
nedestoinic-ă inhabilis-e, imperfectus, indignus-a-um.

nedestoinicie (s) inscitia-ae f., imperitia-ae f.
nedisciplinat-ă indocilis-e, contumax-acis, effrenus-a-um.
nedorit-ă non desideratus-a-um, non optatus-a-um.
nedrept-ă iniustus-a-um, iniquus-a-um.
nedreptate (s) iniuri-ae f., iniuriat-ae f., iniustitia-ae f. || a face ~ culpa, iniuriarum alci inferre.
nedreptăți (v) iniuriam facere, aequitatem violare, laedere, offendere.
nedreptățit-ă offensus-a-um, laesus, vexatus-a-um.
nedumire (s) dubitatio-onis f., haesitatio f., dubium-ii n.
neegal-ă inaequalis-e, dispar, non aequus-a-um.
neegalitate (s) inaequalitas-atis f., inaequalitas-atis f.
neexact-ă falsus-a-um.
nefast-ă nefastus-a-um, funestus-a-um.
nefavorabil-ă alienus-a-um, adversus, contrarius-a-um.
nefericit-ă infelix-icis, miser-a-um.
nefresce-ă affectatus-a-um, parum naturalis e.
nefolositor-e irritus-a-um, inutilis-e (labor, donum).
nefricos-ă intrepidus-a-um, impavidus-a-um.
neg (s) verruca-ae f.
negă (v) negare, infitiari rem, abnuere, refellere alqd.
negândit-ă inopinatus-a-um, inexpectatus, insperatus || pe ~, ex improviso (ado).
negară (Bot.) lolium-ii n.
negare (s) negatio-onis f., infitatio-onis f.
negativ-ă negans-tis, negativus-a-um.
neghla (Bot.) lolium-ii || cu ~, lolii plenus-a-um (frumentum).
neghlob-ă stupidus-a-um, ineptus-a-um, stolidus-a-um.
neghlobie (s) stoliditas-atis f., fatuitas-atis f., stultitia-ae f.
neglijă (v) neglegere, omittre, praetermittere.
neglijent-ă neglegens-tis incuriosus-a-um.
neglijentă (s) negligentia-ae f., incuria-ae f.
negociă (v) 1. negotiari, mercari, mercaturas facere; 2. = *miștoi*, agere, conditiones (paciis) tentare.

negot (s) mercatura-ae f., negotiorum n. pl., commercium-ii n.
negrațit-ă nefandus-a-um.
negreala, = *cerneală*, atramentum-ii n.
negreață (s) nigrities-ei f., nigritudo-inis f.
negresit (adv.) nempē, certē, sanē, profecto, sine dubio.
negricios-ă nigricans-tis, nigellus-a-um, subniger-gra-um.
negur-ă niger-gra-um, ater-tra-um.
negură (s) nebula-ae f., caliginis f.
neguros-ă nebulosus-a-um.
negustor (s) V. *negociator* 1. mercator-is m., negotiator-is m.
negustori (v) mercari mercaturas facere.
negustorie (s) mercatura-ae f., mercatus-us m.
neholarit-ă incertus-a-um || ~ în spațiu, ilimitatus-a-um.
neierat-ă indignus veniā, non ignoscendus-a-um.
neimblânzit-ă immitis e, indomitus-a-um.
neimpicat-ă implacabilis-e, haud conciliatus-a-um.
neimpărit-ă individuus-a-um.
neimplinit-ă non absolutus, non perfectus-a-um.
neimpreunat-ă non coniunctus-a-um.
neimprejmuț-ă insepultus-a-um (locus).
neincrecat-ă ignotus-a-um, ignarus, insolitus, inexpectatus-a-um.
neincetat (adv) continuo, perpetuo, assidue (ado).
neinchipuit-ă incredibilis-e, mirus-a-um || de ~, (ado) extra fidem, incredibilem in modum, mirabile.
neincredere (s) suspicio-onis f., diffidentia-ae f.
neincrezător-e suspicax-acis, suspiciosus-a-um, diffidens-tis.
neindemănare (s) incommodum-i V. *stângăcie*.
neindemânatic-ă inhabilis-e.
neindestulare (s) insatiatus-atis f., exiguitas f., defectio-onis f.
neindestulat-ă non contentus-a-um, non satius.
neindestulător-e difficilis e, quid non satis est.
neindolos-ă haud dubius-a-um, indubitatus-a-um.
neinduplecă-ă inflexibilis e, inexorabilis-e, obstinatus-a-um.

neindurat-ă immisericors-dis, inclemens-tis.
neindurător-e implacabilis e, immitis animi.
neinfrațat-ă effrenatus-a-um, effrenis-e.
neingăduit-ă illicitus-a-um, inconcessus-a-um.
neingrijit-ă negligens-tis, sordidus-a-um.
neingropat-ă insepultus-a-um, inhumatus-a-um.
neînălțurat (de) 1 (adv) inevitabilē necessario; 2 (adv) ineluctabilis-e, necessarius.
neinsemnat-ă parvus-a-um, exiguus, levis-e, inanis-e.
neînșapălmăntat-ă intrepidus-a-um.
neînșințat-ă non certior factus-a-um.
neînstrăinat-ă non abalienatus-a-um.
neinsuflețit-ă inanimator-a-um.
neînțărțat (adv) statim, protinus, illico, primo tempore.
neînțelegere (s) contentio-onis f., discordia-ae f., dissensio-onis f.
neînțeles-ă obscurus-a-um, non perspicuus-a-um.
neintemelat-ă haud fundtus-a-um.
neînținat-ă incontaminatus-a-um, immaculatus.
neintrebunțat-ă inusitatus-a-um, insolitus, insuetus novus.
neintrecuț-ă inimitabilis e.
neintrecuț-e perpetuus-a-um, continuus-a-um || adu. continuo, perpetuo, sine morā.
neinvățat-ă 1. indoctus-a-um, incultus-a-um; 2. V. *neobcinit-ă*.
neinvins-ă invictus-a-um || de ~, invincibilis-e.
neizbândă (s) offensio-onis f., detrimentum-i n., clades-is f.
neizbuțit-ă V. *nereușit-ă*.
nelămurit-ă vagus-a-um, confusus-a-um.
neleghiure (s) scelus-eris n., flagitium-ii n.
nelegiuit-ă impius-a-um, illegitimus-a-um.
neliniste (s) sollicitudo-inis f., curae f., anxietas-atis f., angoris m., animi tactatio f.
neliniștit-ă inquietus-tis, inquietus-a-um, turbulentus-a-um.
nelipsit-ă certus-a-um.
nelucrare (s) inertia-ae f., ignavia-ae f., otium-ii n.

nelucrat (oămănt) incultus-a-um, illaboratus-a-um.
nemăncare (s) ieiunium-ii n., inedia-ae f., abstinentia-ae f.
nemăncat-ă impransus-a-um, ieiunus-a-um || pe ~, inani ventrē.
nemângăiat-ă inconsolabilis-e.
nemărginire (s) immensitas-atis f., infinitas-atis f., vastitas-atis f.
nemărginit-ă immensus-a-um, infinitus, vastus-a-um.
nemărită 1. (adj) inupta, haud maritata || (subst.) virgo-inis.
nemăsurat-ă immensus-a-um, nimis-a-um, ingens-tis, enormis-e, immanis-e.
nematerial-ă incorporali-e, corpōris experts.
nematur-ă impubes-is, immaturus-a-um.
nemerl (v) collineare, mitam ferire || a se ~, V. *potriv* (a se).
nemerit-ă collineatus-a-um || (adv) bene.
nemeritat-ă immeritus-a-um.
nemerlic-ă V. *incepabil-ă*.
nemillocit-ă directus-a-um.
nemilos-ă implacabilis-e, inclemens-tis, acerbus-a-um.
neminșite (pe) ut verum loquar, ne dicam dolo.
nemiscare (s) immobilitas-atis f., inertia-ae f.
nemișcat-ă immobilis-e, immotus-a-um.
nemistuit-ă 1. indigestus-a-um; 2. fig. gravis-e, onerosus-a-um.
nemulțămire (s) ingratitudo-inis f., invidia-ae f.
nemulțămīt-ă non contentus-a-um, malcontentus-a-um || sunt ~ mei piget (me) || ~ cu mine insumi, ipse mihi displiceo.
nemurire (s) immortalitas-atis f.
nemuritor-e immortalis-e.
nenoroc (s) adversa res f.
nenoroci (v) alqd mali ferre alci || a se ~, sibi pestem machinari.
nenorocire (s) calamitas-atis f., infelicitas-atis f., malum-i n., miseria-ae f., res adversa f.
nenorocit-ă miser-a-um, infelix-icis, calamitosus-a-um.
nenorocos-ă infortunatus-a-um, insolitus, insuetus-a-um.
neobosit-ă pertinax-acis, assiduus-a-um, impiger-gra-um.
neobrazat-ă impudens-tis, arrogans-tis.
neobrazat-ă inavetnat (g) (ad) n.

neobservat-ă invisus-a-um, im-
perceptus, occultus-a-um.
neoccupat-ă vacuus-a-um, otiosus-
a-um || *a ft* ~, vacare.
neodilnat-ă (s) inquietudo-inis *f.*
neodilnat-ă inquietus-a-um, irre-
quiescens-a-um.
neom (s) inhumanus-i, mons/rum-i.
neomenie (s) inhumanitas-atis *f.*,
inurbanitas-atis *f.*
neomenos-ă inhumānus-a-um,
crudelis-e, saevus-a-um.
neonest-ă inhonestus-a-um.
neoprit-ă haud velitus, non inter-
dictus-a-um.
neorândula-ă (s) confusio-onis *f.*,
perturbatio-onis *f.* *V. desordine.*
neorânduit-ă inordinatus-a-um,
incompositus, inconditus, confu-
sus.
nepatînire (s) aequi as-atis *f.* ||
cu ~, sine studio, aequabiliter (*adv.*)
nepatîntor-e aequus-a-um, ius-
tus-a-um.
nepisare (s) lentitudo-inis *f.*, ne-
gentia-ae *f.* || *cu* ~, aequo a-
nimo, indifferenter.
nepisator-e neglegens-tis, seg-
ni-e (ad v. in alqd).
nepătat-ă immaculatus-a-um.
nepătruns-ă impenetrabilis-e.
nepăzit-ă incustoditus-a-um.
nepeceituit-ă obsignatus-a-um (ta-
bulae, testamentum).
nepedepsit-ă impunitus-a-um.
nepereche impar-is (numerus).
neperitor-e aeternus-a-um, sem-
piternus, immortalis-e.
nepleptenat-ă impexus-a-um.
nepipăit-ă 1. impalpabilis-e ||
2. = *orbește* (*adv.*) inconsulte, cae-
co impetu.
neplăcere (s) despicentia-ae *f.*
neplăcut-ă ingratus-a-um, iniu-
cundus-a-um.
neplătit-ă (*datorie*) non solutus-
a-um (pecunia credita).
neplatnie-ă destitutus solvendo.
nepoată (s) neptis-is *f.*
nepoacăit-ă impenitens-tis.
nepoată (*de mâncare*), fastidium
(ciborum).
nepoțit-ă invitatus-a-um, non ro-
gatus, non vocatus.
nepoliticos-ă inurbanus-a-um, a-
grestis-e, rusticus-a-um.
nepomenit-ă nefandus-a-um, im-
memoratus-a-um.
nepopular-ă invisus populo.
nepot (s) nepos-otis *m.*

nepotolit-ă inextinguibili-e (fa-
mes, ira).
nepotivire (s) dissimilitudo-inis *f.*,
disparitas-atis *f.*
nepotivit-ă dispar-is, impar-is,
inaequalis-e.
nepovesit-ă non narratus-a-um
nepregătit-ă impari us-a-um
(bello).
nepregetat-ă assiduus-a-um de-
ditus-a-um, non haesitans.
nepreluit-ă non aestimatus-a-um.
neprevăzător-e imprudens-tis,
incautus, improvisus-a-um.
neprevăzut-ă subtilis-a-um, non
provisus-a-um.
neprevedere (s) imprudentia-ae *f.*,
temeritas-atis *f.*
neprecepere (s) inscientia-ae *f.*, im-
peritia-ae *f.*, imprudentia-ae *f.*
nepreceptat-ă impertus-a-um, im-
prudens-tis (accusator).
neprielnic-ă *V. nepriencios-ă.*
neprieten-ă *V. inamic.*
neprihănit-ă immaculatus-a-um.
nepriincelos-ă alienus-a-um, in qu-
is, adversus, contrarius, non se-
cundus-a-um.
neprimelidos-ă innoxius-a-um,
inopius, innocens-tis.
neprimitor-e inhospitalis-e, inhos-
pitis-a-um.
neprobat-ă non verisimilis-e.
neproductiv-ă sterilis-e (labor).
neproptit-ă haud ful us-a-um.
nepublicat-ă ineditus-a-um (opera,
scripta).
neputat-ă (*lucru*), novus-a-um
(vestis).
neputincios-ă impo'ens-tis, infir-
mus-a-um, invalidus, imbecillus,
inops-pis, vesanus-a-um.
neputință (s) impotentia-ae *f.*, im-
becillitas-atis *f.*, infirmitas-atis *f.*
nerăbdare (s) impacientia-ae *f.* ||
cu ~, impacienter (*adv.*).
nerăbdător-e impatiens-tis, into-
lerans-tis.
neresultate (*pe*), uno potu, ună
salivă, uno impetu.
nerecunosător-e ingratus-a-um
(homo).
nerecunoștință ingratitudo-inis *f.*
nereregulă (s) inaequalitas-atis *f.*,
enormitas-atis *f.*
nereregulat-ă inaequalis-e, enor-
mis-e.
neresușit-ă male gestus-a-um.
nerod-ă stultus-a-um, amens-tis,
vesanus-a-um.

neroditor-e infecundus-a-um, ster-
ilis-e, infructuosus-a-um.
nerozie (s) insulitas-atis *f.*, stulti-
tia-ae *f.*, fatuitas-atis *f.*, ineptia-
rum *f.* *pl.*
nerugat-ă non rogatus-a-um.
neruşinare (s) impudentia-ae *f.*
neruşinat-ă impudens-tis, impu-
dus-a-um.
nerv (s) nervus-i *m.* || *a irită* ~,
nervos tentare.
nervos-ă nervosus-a-um, lacerto-
sus-a-um.
nervozitate (s) nervositas-atis *f.*
nesăbuit-ă *V. n. bun-ă.*
nesănătos-ă insanus-a-um, insa-
luber-bris-e.
nesăpat-ă non fossus, non sarri-
tus-a-um.
nesărat-ă insulsus-a-um || *fig.* fa-
tuus, sine sapore.
nesătu (s) insatielas-atis *f.*, insa-
tiabilis avaritia *f.*
nesătural-ă haud saturatus, non
satiatus-a-um.
neschimbăat-ă immutatus-a-um
(ordo-inis).
neschimbător-e immutabilis-e,
constans, firmus-a-um.
nesecat-ă perennis-e, inexhaustus-
a-um (aerarium, vires).
nesfârșit-ă infinitus-a-um (potes-
tas, odium, multitudo).
nesigur-ă incertus-a-um, dubius,
ambiguus-a-um.
nesiguranță (s) incertum-i *n.*, haes-
itatio-onis *f.*, dubium-ii *n.*
nesilit-ă non coactus-a-um (ad de-
pugnandum).
nesimfere (s) stupor corporis, animi
duritia-ae *f.*, indolentia-ae *f.*
nesimțite (*pe*) sensim (*adv.*).
nesimțitor-e insensibilis-e, sensu
carens || durus, sensis-e.
nesleat-ă *V. nescat-ă.*
nesmintit-ă inconcussus-a-um, sta-
bilis-e, immotus-a-um.
nesocoti (v) contemnere, postponere
nesocotință (s) inconsideran-
tia-ae *f.*, imprudentia *f.*, levitas-
atis *f.*
nesocotit-ă inconsultus-a-um, in-
consideratus, temerarius.
nespătat-ă illotus-a-um, non lav-
tus, sordidus, inquinatus-a-um.
nespus-ă indictus-a-um, indicibi-
lis-e || ~ *de mare*, ingens-tis.
nestabil-ă instabilis-e, mobilis-e.
nestabilitate (s) instabilitas-atis *f.*,
mobilitas-atis *f.*

nestatornic-ă inconstans-tis, in-
stabilis-e.
nestatornicie (s) inconstantia-ae *f.*,
levitas-atis *f.*
nestemat-ă pretiosus-a-um.
nestemate (s) gemmae-arum *f. pl.*,
pretiosi lapides *m. pl.*
nesters-ă indebilis-e *V. neutilă-ă.*
neștiință (s) ignorantia-ae *f.*, insci-
entia-ae *f.*, impertitia-ae *f.*
neștiirbit-ă integer-gra-um.
neștire (*din*) per imprudentiam, in-
scienter, inscio (*adv.*).
neștiut-ă ignoratus-a-um, obscu-
rus, inglorius-a-um.
neștiutor-e inscius-a-um (*cugenet.*),
ignarus-a-um.
nestrăbătit-ă impenetrabilis-e, im-
pervius || *drum* ~, iter impeditis-
simum, invia-orum *n. pl.*
nestrămutat-ă immutabilis-e ||
soară ~, immota *fata n. pl.*
nestrăvăzător-e obscursus-a-um,
opacus, non translucidus-a-um.
nestricat-ă integer-gra-um, incor-
ruptus, intactus-a-um.
nestricator-e innocuus-a-um, in-
noxius-a-um (herba, potus).
nesuferit-ă intolerabilis-e, moles-
tus-a-um, odiosus-a-um.
nesupunere (s) inobedientia-ae *f.*,
(legi, magistratui).
nesupus-ă non submissus-a-um,
non subiectus, inobediens.
netăgăduit (*de*) indubitabilis-e, cer-
tissimus-a-um || *adv.* plane, om-
nino.
netam-nesam subito, ex improviso.
netămăduț-ă insanabilis-e, irre-
mediabilis-e (morbis).
netărmarit-ă infinitus-a-um, im-
mensus-a-um.
neted-ă nilidus-a-um, planus (via,
navigatio).
neterninat-ă *V. nesfârșit-ă.*
netozi (v) laevigare, polire, nitidare,
aequare, complanare.
netopit-ă non liquefactus-a-um.
neto-ă mancus-a, haud totus-a.
netrebnic-ă nequam (*indeci.*), in-
sanis-e, inutilis-e.
neuitat-ă non oblitus-a-um, *V. ne-
giers-ă.*
neumblat *V. necer tat-ă.*
neunire (s) discordia-ae *f.*, dissen-
sio-onis *f.*, dissidium-ii *n.*
neutru (*Gram.*) genus neutrius.
neuzitat-ă *V. neobiciuit-ă.*
nevârstnic-ă pupillus-a || *a ft* ~,
sub annis tutelariis agere.

nevastă (s) uxor-is, coniux-gis, m. p.
 lier-is.
nevăstulcă (Zool.) mustela-ae f.,
 viverra-ae f.
nevătămăt-ă incolumis-e, sospes-
 itis, integer-gra-um, intactus-a-um.
nevătămăt-ă **tor-e** innoxius-a-um
 (herba, potus).
nevăzut-ă inivisus-a-um || *a se face*
 ~, evanescere.
nevîndecăt-ă V. *netămădūt-ă*.
nevînovat-ă innocens-tis, insons-tis
nevînovăție (s) innocentia-ae f.,
 integritas-atis f., candor-oris m.
nevoi (a se) debere, necesse esse,
 conari, niti, studere, operam dare.
nevoale (s) miser-a-um, miserabilis-e
nevoale (s) necessitas-atis f., anxietas
 f., miseria-ae f., tribulatio f.
nevolnic-ă haud arbitrius-a.
nevolnicie (s) V. *incapacitate*, *ne-
 putință*.
nevând (*orând*) aut vi, aut voluntate;
 velis, nolis.
nevrednic-ă indignus-a-um, ali-
 cius-a-um (alqā re).
nevrrut recusatus, repudiatus || *pe*
urule, *pe* ~, volens, nolens.
nezărit-ă invisus-a-um, imperceptus-
 a-um || (*adv.*), *pe* ~, occulte.
nicățuri (*adv.*) nusquam, nullă partē.
nici (conj.) neque, nec || ~ *decum*,
 minime, nullă rationē. nullo pacto
 || ~ *odată*, nunquam || ~ *unul-a*,
 nullus-a-um || ~ *din dot*, neuter-
 tra-um.
nicovală (s) incus-udis f.: eandem
 incudem tundere.
nime(ni) nemo-inis, nullus-a-um.
nimfă (s) nympha-ae f.
nimic (s) nihil (*indecl.*) || *om de* ~,
 nequam (*indecl.*) || *nimicuri* ~
 nugae-ărūm f. pl., gerrae-ărūm f. pl.
nimici (v) excidere, tol ere, delere,
 diruere, extinguere.
nimicire (s) interitus-us m. exiti-
 um-ii n., abolitio-onis f.
nimicenie (s) vanitas-atis f.
ninge (v) ningere (*impers*).
نینسوارة (s) nix-nivis f. || *acoperit*
 cu ~, nivosus-a-um.
nisetrū (Zool.) accipenser-eris m.
nisp (s) arena-ae f., sabulum-i n. ||
grăunte de ~, arenulă-ae f.
nispărniță (s) arenarium-ii n., sa-
 bulum-i n., arenifodina-ae f.
nispōs-ă arenosus-a-um || *fermuri*
 ~, sabulosa-orum n. pl.
niște (*nehotărit*) quidam, quaedam,
 quoddam.

niș(e)-leă paululum, parum, modi-
 cum (*adv.*).
nivel (s) 1. aequalitas-atis f., libra-
 mentum-i || 2. libra-ae, linea-ae f.
nivelă (v) aequare, librare, conse-
 quare, coequare || *fig.* ~ *condi-
 funtie*, aequare summa infimis.
nivelare (s) libratio-onis f.
nivelat-ă perlibratus-a-um, exae-
 quatus-a-um.
noadă (s) coceyx m., clunes-ium f. pl.
noapte (s) nox-clis f., tenebrae-ărūm
 f. pl. || *a lucră* ~, lucubrare || *a*
miezul ~, mediă noctē || *de*
cu ~, ante diluculum || *a se face* ~,
 advesperascit || *a incepitul* ~,
 primis tenebris || ~ *albă*, nox in-
 somnis || *hoț de* ~, nocturnus fur
 || *pasăre de* ~, lucifuga-ae f. ||
strajă de ~, vigilia-ărūm f. pl.
noaten (*miel*) (agnus) annotinus.
nobil-ă nobilis-e, ingenius-a-um,
 excelsus-a-um.
nobilime (s) nobiles-ium m. pl., op-
 timales-ium m. pl.
nobileță (s) nobilitas-atis f.
nocturn-ă nocturnus-a-um.
nod (s) nodus-i m., tuber-eris n.
 (*la lemn*) || articulus-i m. (*la patu*).
noduros-ă nodosus-a-um || *fără n-*
duri, enodis-e.
noemvrie (s) novembris mensis m.
noi (*pron.*) nos.
noian (s) gurgēs-itis m., vorago-
 inis f.
noimă (s) V. *sens*.
nomad-ă vagus-a-um, vagae gen-
 tes f. pl. || *a fi* ~, sedivus incertis
 vagare.
nominal (*a face apel*) per nomina
 citare.
nominativ (*Gram.*) nominativus-
 casus, casus rectus m.
nomol (s) V. *nămol*.
nor (s) nubila-oru n. pl., nubes-is f.
noră (s) nurus-us f.
nord (s) septentrio-onis m., Boreas-
 ae m. || *vint de* ~, aquilo-onis m.,
 Boreas-ae m.
nordic-ă septentrionalis-e, borealis-
 e || *potul* ~, boreus polus, axis
 frigidus m. || *ținuturi* ~, septen-
 trionalia-ium n. pl.
normă (s) norma-ae f.
normal-ă 1. normalis-e; 2. *adv.*
 normaliter.
noroc (s) fortuna-ae f., prosperitas-
 atis f., res secundae f. pl.
norocire (s) bonae res f. pl., pros-
 peritas f. V. *loroc*.

norocit-ă fortunatus-a-um. felix-icis
norod (s) populus-i m., vulgus-i n.,
 plebs-bis f.
norolos-ă coenosus-a-um, limosus-
 a-um.
norolu (s) stagnum-i n., lutus-i m.,
 coenum-i n.
noros-ă nubilus-a-um, nubilosus-
 a-um.
nostim-ă venustus-a-um. pulchel-
 lus, bellus, concinnus-a-um.
nostimadă (s) iocus-i m., ridiculum
 dictum n.
nostru-ă (*pron*) noster-tra-um || *ai*
 ~, nostrates-ium m. pl.
notă (v) (an)notare, subscribere,
 persignare.
notă (s) nota ae f.
noțiune (s) notio-onis f.
nou-ă novus-a-um, recens-tis || *din*
 ~, denuo, iterum (*adv.*).
noue (num.) novem || ~ *spre zece*,
 undeviginti || ~ *zeci*, nonaginta.
nour (s) V. *nor*.
noutate (s) nova res f.
novice (s) novus, rudis, novicius m.,
 imperitus, inexpertus, tirunculus-i,
 tiro-onis m.
nu (*adv*) non, haud, nē || ~ *mai*
mult, non amplius (a v.).
nuanță (s) colorum transitus-us m.
nuc (*pot*), nux-cis f.
nucă (*fruct*) nux-cis f.
nucet (s) nucetum-i n.
nud-ă nudus-a-um || (s) nuditas-
 atis f.
nulfăr (*Bot.*) nymphaeae-ae f.
nuleă (s) virga-ae f., ramus-i m.
nulelăsuă (s) virgula-ae f.
nulă (s) nulla-ae f.
nul-ă (*adj*) nullus-a-um, irritus-a-um.
nulitate (s) vitium-ii n. || = *de nici*
o importanță, leve momentum n.
numal (*adv*) solum, tantum, mo-
 dum (*adv.*) || ~ *de căl*, mox, illico,

confestim || *nu* ~ *... dar și*, non
 solum... sed etiam.
număr (s) numerus-i m. || ~ *mic*
 paucitas-atis f.
numără (v) numerare, computare.
numărătoare (s) dinumeratio-
 onis f., computatio-onis f., census-
 us m., recensio-onis f.
nu mă ultă (*floare*), myosotis-itis f.
nume (s) nomen-inis n. || ~ *bun*,
 fama-ae f. || *pe* ~, nominatim (*adv.*).
numeral (*Gram*) numeralis-e n.
numeros-ă frequens-tis, numero-
 sus-a-um.
numi (v) vocitare, nominare, ap-
 pellare, vocare, dicere || *a se* ~,
 dici, nominari, appellari, alci no-
 men dare.
numire (s) nominatio-onis f., no-
 men-inis n., nomenclatio-onis f.
nun (s) V. *naș*.
nunctu (s) nuntius-ii m.
nuntă (s) nuptiae-arum f. pl.
nupțial-ă nuptialis-e, maritalis-e ||
pat ~, genialis lectus || *odate* ~,
 thalamus-i n.
nuri (*semne de frumusețe*), lepos-
 oris f.
nutref (s) pabulum-i n.
nutri (v) nutrire, alere, sustentare,
 cibos suppeditare, victum minis-
 trare, alimenta praestare, cibaria
 praebere || *a se* ~, vesci (*cu abl*).
nutriment (s) nutrimentum-i n.,
 alimenta-orum f. pl., ci us-i m.,
 esca-ae f.
nutrire (s) alimentum-i n., alimo-
 nium-ii n., nutritatus-m.
nutritiune (s) nutritio-onis f., alim-
 entatio-onis f.
nutritiv-ă validus (cibus), plenus,
 esculentus, nutritorius, alibilis.
nuvelă (s) nova res f.
nu voi (v) nolle (nolo, non vis),
 non vult; nolui.

O, o litt., indecl.

O (interj) utinam.

oacheș-ă nigris superciliis, badius-
 a-um, subfuscus-a-um.

oale (s) ovīs-is f. || *de* ~, ovinus-
 a-um || *staul pentru* ~, ovilis-e.

oală (s) olla-ae f. || *de* ~, ollarius-
 a-um.

oară (s) vice (*abl. sing.*): primă
 vice, iterum v. secundum, tertiu-
 um etc.

oardă = *hordă*, nomades-um m. pl.,
 incondita multitudo f.

oare? ne? nonne? num? || ~ *când*,
 quondam, olim.

oarecare (pron.) aliquis-a-id, qui-
 dam, quaedam, quoddam v. quid-
 dam.

oarecine (pron.) V. *oarecare*.

oaspe(țe) hospes-plis m., convi-
 va-ae m.

oaste (s) exercitus-us m.

obadă (s) orbile-is *n.*, canthus-i *m.*, rotae absis-idis *f.* || *fig.* compes-pedum *f. pl.*, catenae-arum *f. pl.*, vincula-orum *n. pl.*
obărgie (s) origo-inis *f.*, fons-tis *m.*
obellac (s) obeliscus-i *m.*
obială (s) udo-onis *m.*, pannus-i *m.*
obieleu (s) mos-oris *m.*, consuetudo-inis *f.*, institutum-i *n.* || *după* ~, ritē || *ca de* ~, solito.
obiciuit (v) solēre (*semi dep.*) || *a se* ~ *cu.* assuescere, assuefacere.
obiciuință (s) consuetudo-inis *f.*, usus-us *m.* *V. deprindere.*
obiciuit-ă 1. assuetus, assuefactus-a-um; 2. vulgaris-e.
obidă (s) tristitia-ae *f.*, moesitia-ae *f.*
obidit-ă *V. mahnit-ă.*
obiect (s) res-ei *f.*, corpus-oris *n.*, obiectum-i *n.*
obiectă (v) obicere, opponere (dignitate contra errorem).
obieclune (s) obiecta-orum *n. pl.*, contradictio-onis *f.*
obiđu (v) opprimere, vexare (alqm iniquo iudicio).
obignuit *V. obicnuți.*
obladui (v) *V. querna.*
oblic-ă obliquus-a-um, transversus-a-um.
obligă (v) obligare, devincere, cogere ad, necessitatem imponere || *a se* ~, obligari, fidem suam dare.
obligat-ă obstrictus-a-um (lidē v. iureiurando), obligatus-a-um.
obligatiune (s) obligatio-onis *f.*, munus-bris *n.*, gratiae debitio-onis *f.*
obligatoriu-e necessarius-a-um.
obioji (s) curare, defricare, fovere, medicamina adhibere.
obiojti (s) expletus dapibus, curatus, vulneribus obligatis.
oblon (s) foricula-ae *f.*, valvae-arum *f. pl.*
oblu-ă directus-a-um, aequus, planus || *adv.* planē.
obol (s) obolus-i *m.*
obor (s) 1. bubile-is *n.*, (*de vite*); 2. forum-i *n.*, (*loc de adunare*).
obosea (s) labor-is *m.*, sudor-is *m.*, fatigatio-onis *f.*
obosi (v) fatigare, (*de*) lassare, exhaurire corpus || *a se* ~, fatigari, sudare, se exercere.
obosit-ă (*de*) fessus-a-um, lassus, defatigatus-a-um.
obositor-e laboriosus-a-um, operosus, gravis-e.
obraji (s) buccae-arum *f. pl.*, malarum *f. pl.*, genae-arum *f. pl.*

obraz (s) facies-ei *f.*, vultus-us *m.*, os-oris *m.*
obraznic-ă petulans-tis, impudens-tis, effrons-tis.
obraznicie (s) protervitas-atis *f.*, impudentia-ae *f.*
obrinteală (s) inflammatio-onis *f.*
obrintit-ă inflammatus-a-um.
obroci (s) *V. fermecă.*
obseer-ă obscenus-a-um, immundus, turpis-e.
obseur-ă obscurus-a-um, tenebrosus-a-um, caecus-a-um.
obseďă (v) obsidere (aures v. animi alicui), fatigare alqm.
obseďare (s) *V. obseďune.*
obseďă (v) observare, inspicere, animadvertere.
obseďăune (s) observatio-onis *f.*, animadversio *f.*, inspectio-onis *f.*
obseďator (s) observator-is *m.*, spectator-trix *m. f.*, animadversor-is *m.*
obseďune (s) incommoďitas-atis *f.*
obstacol (s) impedimentum-i *n.*, mora-ae *f.*, munimen-inis *n.* || *etie-* *dică* *pusă la usă*, obex-icis *f.*
obstatic (s) obses-idis *m.* *V. ostatie.*
obšte (s) vulgus-i *n.*, publicum-i *n.*
obštec-ă communis-e, publicus-a-um.
obține (v) obtinere, assequi (*dep.*) || *impetrare*, adipisci (*dep.*)
obținut-ă obtentus-a-um, impetratus-a-um.
obtu-ă obtus s-a-um, hebes-etis || *fig.* tardus, natură tardior.
ocăcăi (v) coaxare, blaterare.
ocăcălt (s) ranarum cantus v. clamor.
ocăcă (s) contumelia-ae *f.*, probrum-i *n.*, convicium-ii *n.*
ocări (v) convinciari (*cu dat.*), opprobriis afficere.
ocărmui (v) gubernare, regere, dirigere.
ocărmuire (s) gubernatio-onis *f.*
ocăziune (s) tempus-oris *n.*, occasio-onis *f.*, potestas-atis *f.*, opportunitas-atis *f.*, facultas-atis *f.* || ~ *favorabilă*, tempora apta *n. pl.*, occasio opportuna v. commoďa v. idonea.
occident (s) occidens-tis, occasus-us *m.*; occasus solis.
occidental-ă occidentalis-e.
ocean (s) oceanus-i *m.*
ochelari (s) ocularia-orum *n. pl.*, conspicium-i *n.*
ochi (v) 1. oculus ad alqd conicere; 2. collineare (hastam).

ochiadă (s) nictus-us *m.* || *a aruncă* ~, nictare, furtim adspicere
ochiete (s) 1. macula-ae *f.*, scutula-ae *f.* (*la feseturi*); 2. hami-orum *m. pl.* (*la armure*).
ochire (s) inspectio-onis *f.*, contemplatio-onis *f.*
ochlu (s) 1. oculus-i *m.*, lumen-inis *n.*, visus-us *m.* || *ochișor*, ocululus-i *m.* 2. *vedere*, oculorum acies || ~ *bună*, clarē oculis videre || ~ *slabă*, oculi conviventes || *a perdu* ~, orbis luminis || ~ *ascuți*, oculi arguti || *sub* ~ *noștri*, nobis inspectantibus || *sare în* ~, in erendi sensum cadit || *deochi*, urentis oculi || *a deochi*, visu nocere || *lumina ochiului*, cora-ae *f.*, pupilla-ae *f.*, lumen oculi.
ocnă (s) 1. salina-ae *f.*, fodina-ae *f.*; 2. = *inchisoare*, ergastulum-i *n.*
ocol (s) circuitus-us *m.*, ambages-i *f. pl.*
ocoli (v) 1. vitare, evitare, fugere, circumire, per ambages ire; 2. circumdare, cingere.
ocroti (v) 1. favere, sustentare; 2. = *adăpost*, excipere, recipere.
ocrotire (s) 1. favor-is *m.*, sustentatio-onis *f.*, fides-ei *f.*; 2. *adăpostire*, commoratio-onis *f.*, receptaculum-i *n.*
octomvrie (s) october-bris mensis *m.*
ocult-ă latens-tis, occultus-a-um, secretus-a-um.
ocupă (v) occupare, poti i, capere, tenere || ~ *funcție*, (magistratură) gerere || ~ *o cetate*, expugnare (oppidum) || *a se* ~ *cu.* inservire, versari, studere || ~ *cu stăruță de.* incumbere (ad litteras), se applicare ad alqd.
ocupat-ă occupatus-a-um, distentus-a-um.
ocupatiune (s) negotium-ii *n.*, studium-ii *n.*, occupatio-onis *f.*
odă (s) carmen-inis *n.*, ode-es *f.*, lyrica-orum *n. pl.*
odăias puer-i *m.*, cubicularius-ii *m.*
odale (s) conclave-is *n.* || ~ *de culcat*, cubile-is *n.* || ~ *mică*, cella-ae *f.*
odată (adv) 1. semel; 2. aliquando, olim, quondam.
odihnă (s) quies-tis *f.*, requies-tis *f.*; quietē nocturnā recreamur.
odihni (*a se*) quiescere, requiescere, pacem sibi facere.
odihniti-ă quietus-a-um.
odinoară (adv) olim, quondam, aliquando (*adv.*).

odios-ă odiosus-a-um, invisus, invidiosus, importunus-a-um.
odoare (s) halitus-us *m.*, odoratus-us *m.*, olactus-us *m.*
odor (s) supellex-lectilis *f.* *V. comoară.*
odraslă (s) germen-inis *n.*, palmetis *f.*, pullus-i *m.*, surculus-i *m.* || ~ *de om.*, natus-us ortus-us.
odrasli (v) germinare, pullulascere.
oďensă (v) offendere, laedere, violare.
oďensă (s) iniuria-ae *f.*, offensio-onis *f.*, offensa-ae *f.*
oďensător-e contumeliosus-a-um, probrosus-a-um.
oferi (v) praebere, dare, donare || *a se* ~, se offerre.
oferit-ă oblatus-a-um.
oferță (s) oblatio-onis *f.* || *a face* ~, ultrō polliceri.
oficial-ă publicus-a-um, ex auctoritate publică.
oficiu (s) officium-ii *n.*, munus-bris *n.*, ministerium-ii *n.*
ofili (*a se*) marcescere, languescere.
ofilit-ă pallidus-a-um, pallens-tis.
ofiter (s) officialis-is *m.*, praepositus-i (alci rei).
ofrandă (s) donum-i *n.*
ofătă (v) ingemiscere, suspirare.
ofăt (s) suspirium-i *n.*, gemitus-us *m.*
ofică (*Med.*) tabes-is *f.*, phthisis-is *f.*
ofiteos-ă phthisicus-a.
ogar (*Zool.*) vertigus-i *m.*
ogear (s) infumabulum-i *n.*
ogheal (s) *V. vlapună.*
oghindă (s) speculum-i *n.*
oglinďi (v) imagines reddere, simulaclra remittere, referre similem formam || *a se* ~, in speculum inspicere, ad speculum se cernere.
ogoi (v) tranquillare, placare.
ogor (s) ager-gri *m.*, vervacuum-i *n.*, requietum arvum *n.*
ogori (v) arvum proscindere, vervacuum subigere.
ogradă (s) *V. curte, loc închis.*
ogrinj (s) faenum crasius a pecoribus relictum.
ogurliu-e faustus-a-um, bonus-a-um.
ohavnic-ă patrius-a-um, patrimonialis-e || *locut* ~, aviti agri.
oler (s) *V. cloban, păstor.*
olste (s) temo-onis *m.*
olșă (s) ovicula-ae *f.*
olăc (s) publica rheda-ae *f.*
olaltă (*la*), ună (*adv.*) || *lângă* ~, coniunctim (*adv.*).

olân (s) tegulae f. || ~ rotundă *gi gol*, imbrex-leis m.
olar (s) figulus-i m., figlinarius-ii m., fictiliarius-ii m.
olărie (s) figlina ars-tis f.
oleacă V. *pușă*.
oleandru (Bot.) V. *leandru* (Bo').
oleiu (s) oleum-i n. || *fabricant de* ~ olearius-ii m. V. *uleiu*.
olog-a claudus-a-um, paralyticus-a-um.
ologeală (s) membrorum debilitas-ătis f.
ologi (v) debilitare, distorquere || *a se* ~, se debilitare.
ologit-a debilitatus, mutilatus, distortus-a-um.
om (s) homo-inis m., vir-i m. || *omuleț*, homunculus-i m.
omagi (s) obsequium-ii n., officium-ii n. reverentia-ae f.
omăt (s) nix-ivis f. V. *zăvadă*.
omeag (s) aconitum-i n.
omega (s) omega, littera (indecl.).
omeneșe-că humanus-a-um.
omenește (adv) humane, humaniter.
omeni (v) hospitaliter tractare.
omenle (s) honestas-ătis f., urbanitas f. || *de* ~, honestus-a-um.
omenire (s) genus humanum n., humana natura f.
omenos-ă humanus-a-um. V. *a abil*.
omidă (Zool.) crucea-ae f., campeis n.
omis-ă praetermissus-a-um, relictus, praeteritus-a-um.
omisiune (s) praetermissio-onis f., praeteritio-onis f.
omite (v) omittere, praetermittere, negligere, praeterire.
omogen-ă eiusdem naturae.
omonym-ă homonymus-a-um.
omoplat (s) latum os scapularum.
omor (s) nex-ecis f., caedes-is f., homicidium-ii n., interfectio-onis f.
omori (v) necare, interficere || ~ *in luptă*, occidere, percutere || *a se* ~, sibi ipsum mortem consciscere.
omoritor-e 1. interfecto-onis m. || ~ *de mamă*, matricida-ae m.; 2. adj. mortifer-era-um, letalis-e (venenum).
omucid-ă homicida-ae m., interfecto-rix m. f.
omugor (s) sublingulum-i n., uva-ae f.
ondulă (v) undare, fluctuare.
oneros-ă gravis-e, onerosus-a-um, molestus-a-um.

onest-ă honestus-a-um, probus virtute praeditus-a.
onestitate (s) honestas-ătis f., probitas-ătis f.
onoare (s) honor-is m., laus-dis f., fama-ae f., aestimatio-onis f., fides-ei f. || *angajament de* ~, fidei suae esse. || *pe ~ mea*, fide mea || *om de* ~, vir honestus v. bonus || *om fără* ~, homo nequam v. improbus || *pe ~!* mehercule! || *sentiment de* ~, pudor-is || *e in joc* ~ *cuiva*, in re de nominē alicui agitur || *a lucră pentru* ~, in gloriam laborare || *asta îți face* ~, hoc tibi est decori.
onoră (v) colere, honorare, revereri.
onorabil-ă honorabilis-e, laudē dignus-a-um || *a duce o viață* ~, sancte vivere.
onorariu(s) = *plată* honorarium-ii n. salarium-ii n.
onorat-ă honoratus-a-um, honestus-a-um.
onorător-e qui honores afert.
onorific-ă honorarius-a-um.
onoruri (s) honores-um m. pl., dignitates-um f. pl., munera-um n. pl.
op (s) opus-eris n., liber-bri m.
opac-ă opacus-a-um, obscurus-a-um, tenebrosus-a-um.
opăceală (s) caecitas-ătis f., caligo-inis f., caeca mens f.
opăcit-ă caesus-a-um, caecus animo, excaecatus-a-um.
opaiț (s) ellychnium-ii n.
opări (v) excaldare, fervente aquā adspargere || *a se* ~, fervente aquā contingi || *fig.* male mulcari.
opărit-ă aquā fervidā perfusus v. excaldatus-a-um.
operă (s) opus-eris m., artificium-ii n. || *opăra*, scripta n. pl.
operă (v) agere, facere, efficere || (Med.) operari.
operator (s) V. *chirurg*.
opincă (s) carbalina-ae f., solăea-ae f., pero-nis f.
opinione (s) opinio-onis f., sententia-ae f. || *a-și da* ~, sententiam dicere.
opinteală (s) conatus-us m., nixus-us m., labor-is m., contentio f.
opintă (a se) emitti (dep.), contentio-nem adhibere, luctari, sudari.
opintire (s) V. *opinteală*.
opiu (Med.) opium-ii n., meconium-ii n., papaveris lacrima f.
oploși (a se) confugere ad alqm (Romam) transfugere.

oportun-ă opportunus-a-um, commodus-a-um.
oportunitate (s) opportunitas-ătis f.
opozant (s) intercessor-is, contradictor-is m.
opozitiune (s) impedimentum-i n., repugnantia-ae f., discrepantia-ae f.
opresune (s) 1. suffocatio-onis f.; 2. oppressio-onis f., vexatio-onis f.
opresor (s) tyrannus-i m., vexator-onis m.
opri (v) vetare, prohibere, aretere, impedire || *a se* ~, sistere, se abstinere || ~ *undeva*, morari (in urbe).
oprire (s) 1. interdictio-onis f., inhibiti-o f., prohibitio f., interdictum n.; 2. retentio f., intermissio f.
oprit-ă (s) prohibitus-a-um, velitus, interdictus, illicitus-a-um; 2. retentus-a-um, impeditus-a-um || *sânge* ~, repressus sanguis.
opt (Num.) octo || ~ *sorezece*, octodecim || ~ *zeci*, octaginta.
op'ă (v) optare (locum tecto) || acc. c. in'. v. ut c. conj.
optativ (Gram.) optativus modus m.
optic-ă opticus-a-um.
optime (Num.) octava pars f.
opțiune (s) optio-onis f.
opulent-ă opulens-tis.
opune (v) opponere, obicere || *a se* ~, resistere, obstare alicui.
opunere (s) oppositio-onis f.
opus-ă oppositus-a-um, obiectus-a-um, adversus.
oră (s) hora-ae f.: quota hora est? || *a face ora*, in horas.
orăcăi (v) stertere. V. *ștăpă*.
orăcăit (s) singultus-us m. V. *ștăpă*.
oracoi (s) oraculum-i n., valcium-nium-i n., fatum-i n.
oral-ă traditus-a-um || *testament* ~, testamentum nuncupatum || *tra-ditiune* ~, fama-ae f.
orându (v) V. *aranță*, ordinare, in ordinem collocare v. disponere.
orânduală (s) ordo-inis m., dispositio-onis f., norma-ae f.
orânduit-ă ordinatus-a-um, dispositus, constitutus-a-um.
orânduitor (s) instructor-is m., ordinatōr m., dispositōr m.
oras (s) urbs-bis f. || ~ *întârit* opidum-i n. || *orășel*, vicus-i m.
orășan oppidanus-i m.
orășeneș-că urbanus-a-um || *adv.* morē urbano.
orațiune (s) oratio-onis f.: orationem facere v. instituere.

orator (s) orator-onis m.
oratorie-ă oratorius-a-um || *arta* ~, ratio dicendi.
orb-ă caecus-a-um, oculis captus-a-um.
orbăcăi (v) iter praetentare v. explorare.
orbalt (Med.) erysipelas-ătis n., pusula-ae f.
orbecă (v) V. *orbăcăi*.
orbeste (adv.) inconsulte, temere, inconsiderate.
orbeș (s) caecus-i V. *orb-ă*.
orb (v) 1. caecum reddere, obcaecare; 2. oculos perdere v. amittere.
orb(r)e (s) caecitas-ătis f., obcaecatio-onis f.
orbită (Astr.) orbis-is f., circulus-i m. || ~ *ochiului*, orbiculus-i m.
ordin (s) mandatum-i n., iussum-i n., imperium-ii n.
ordinal (număr) ordinalis-e (numerus).
ordinar-ă vulgaris-e, solitus-a-um, cotidianus-a-um || *de* ~, vulgō, plerumque (adv.).
ordine (s) ordo-inis f. V. *orânduială*.
ordonă (v) iubere, imperare, edicere, mandare alicui alqd.
ordonanță (s) scitum-i n., edictum-i n. || ~ *medicală*, praeceptum-i n. || *a face* ~ *med.* curationem praescribere.
orez (s) oryza-ae f.
orfan-ă orphanus-i, pupillus-i.
organ (s) organum-i n.
organiză (v) constituere, disponere, ordinare.
organizațiune (s) constitutio-onis f., civitatis temperatio f.
orgie (s) orgia-orum n. pl., potatio-onis f., commissatio-onis f., ebria coena f., bacchantes-um f. pl.
orgollos-ă superbus-a-um, arrogans-tis, insolens-tis.
orgolliu (s) superbia-ae f., ferocitas. insolentia f.
ori 1. (conj.) vel, aut, sive, seu || ~ *cât*, quamvis || ~ *unde*, quocumque; 2. multipl. vice, vicibus. V. *numer*. și *oră*.
oribil-ă 1. horribilis-e; 2. adv. horribile.
orient (s) oriens-tis m., ortus-us m., solis ortus.
orientă (a se) viam cognoscere || *fig.* se invenire, providere, viam vitae quaerere.
oriental-ă 1. orientalis-e; 2. (subst.) orientales-ium m. f. pl.

orificiu (s) os-oris *n.*, orificium-*i n.*
origină (s) origo-inis *f.*, principium-*i n.*
original-ă originalis-e, archetypus-a-um.
orizont (s) horizon-tis *m.*
orizontă-ă transversus-a-um.
ornă (v) ornare, decorare.
ornament (s) ornamentum-*i n.* || ~ *sfințit*, inlula-ae *f.*
ornie (s) *V. orologiu*.
oroare (s) horror-oris *m.*
orologiu (s) horologium-*ii n.*, solarium-*ii n.*, horarium-*ii n.*
oropsi (v) abominari. *V. alungă* și *persecută*.
oropsit-ă *V. persecu'tat* și *izgonit*.
ortodoxie (s) sana *f.* des *f.*
ortografie (s) recte scribendi scientia-ae *f.*
orlolan (*Zool*) miliaria avis *f.*
orz (s) hordēum-*i n.* || *de* ~, hordacēus-a-um.
os (s) cs-sis *m.* || ~ *de pește*, spina-ae *f.*
osândă (s) damnatio-onis *f.*, condemnatio-onis *f.*
osândi (v) damnare, condemnare, mullare, punire.
osândit-ă damnatus-a-um, condemnatus-a-um.
osânză (s) arvina-ae *f.*, axungia-ae *f.*, sulca adeps-*ipis m.*
osârde (s) ardor-is *m.*, industria-ae *f.*, diligentia-ae *f.*, solertia-ae *f.*, sedulitas-*atis f.*
osclă (v) iactari, versari, ire et redire.
oscilare (s) oscillatio-onis *f.* || ~ *corăbiei*, iactatio-onis *f.*
osebi (v) separare, segregare, distinguere, seîngere.
osebi (*in de*) distinctim, diversē, separatim, segregatim (*adv.*)
osebire (s) separatio-onis *f.*, segregatio *f.*, distinctio *f.*, seiunctio-onis *f.*
osebit-ă distinctus-a-um, separatim, disiunctus, dispar-is, specialis-e.
oseminte (s) ossa-lum *n. pl.*
osle (s) axis-is *m.*
osos-ă ossuosus-a-um.
ospăț (s) convivium-*ii n.*, epulacrum *f. pl.*, epulum-*i n.*
ospătă (v) convivio excipere, hospitium praebere || *a se* ~, comis-

sari, opipare epu'ari.
ospătărie (s) *V. han* și *cărculmă*.
ospitalitate (s) hospitalitas-*atis f.*
ostaș (s) miles-*itis m.*
ostăgesc-ă militaris-e (homo, via).
ostatie (s) obses-*idis m.* || *a dia ca* ~, obsides dare.
ostenală (s) fatigatio-onis *f.*, lassitudo-inis *f.*, labor-is *m. V. obo-seală*.
osteni (v) fatigare, lassare. *V. obo-si*.
ostenitor-e ardius-a-um, operosus-a-um.
ostil-ă hostilis-e.
ostire (s) exercitus us *m.*, agmen-*inis n.*
ostoi (v) *V. înce* à și *potoli*.
ostracism (s) testula-ae *f.*, testularum suffragia *n. pl.*
ostrețe (s) *V. gard* și *despărțitură*.
ostrov (s) insula-ae parva *f.*
otări (v) irritare, ascendere, iram concitare || *a se* ~, irasci, iram concipere, exasperari.
otavă (s) sicilimentum-*i n.*, faenum autumnale *n.*
otăvi (v) rursus herbascere.
otel (s) *V. hotel*.
otfel (s) chalybs-bis *m.*, acies-ei *f.* || *de* ~, chalybēus-a-um.
oteli (v) ex acie temperare || *fig.* consolidatus-a, induratus-a = *o-fellit-ă*.
otet (s) acelum-*i n.*
otești (*a se*), ascerece.
otova *V. deopotrivă, egal*.
otravă (s) venenum-*i n.*, virus-*i n.*
otrăvi (v) venenare *V. venenum* praebere, petere || *a se* ~, venenum sumere *V. haurire*.
otrăvit-ă venenatus-a-um, veneno interemptus *V. sublatus-a*.
otrăvitor-e virulentus-a-um.
otrepă (s) panniculus-*i m.*
ou (s) ovum-*i n.*: ab ovo usque ad mala.
ouă (v) ova ponere *V. gignere*.
ouat (s) fetura-ae *f.*, pario-onis *f.*
oval-ă ovatus-a-um.
ovar (s) loca genitalia *n. pl.*
ovațiune (s) ovatio-onis *f.*
ovăz (s) avena-ae *f.* || *de* ~, avenacius-a-um.
ovipar-ă oviparus-a-um.
ovrelu (s) iudaeus-*i m.*

P

P, p litt. *indecl.*
păcală (s) aecusator-onis *m.*, scurra-ae *m.*
păcălenă (s) fraus-dis *f.*, fabrica-ae *f.*, ludificatio-onis *f.*
păcăli (v) ludum suggerere, dolo capere alqm || *a se* ~, illudi, decipi, se fallere.
păcălciu (s) ludicator-onis *m.*, aecusator *m.*
păcălțit-ă illusor-a-um, deceptus-a-um.
păcat (s) peccatum-*i n.*, delictum-*i n.*, nefas *n.*, (*inaect.*)
păcătos-ă peccator-trix, peccans-tis.
păcătui (v) peccare, delinquere.
păce (s) pax-eis *f.*, otium-*ii n.* || *in* ~, in pace, domi || *in* ~ și *in război*, domi militiaeque || *a încheia* ~, pacem facere || *lașă mă în* ~, desine || *a /t pe* ~, esse sine cura.
pacient-ă 1. patiens-tis; 2. cubans-tis *V. suferind*.
paciență (s) patientia-ae *f.*
pacific-ă pacificus-a-um, placidus-a-um, quietus-a-um.
pacifică (v) pacare, componere ad otium deducere.
pacificare (s) pacificatio-onis *f.*, pacatio-onis *f.*
pacificator (s) pacis conciliator, pacator, pacificator *m.*
pacinic-ă pacificus-a-um, placidus, quietus, mitis-e.
păclă (s) 1. fervor-onis *m.*, ardor-onis, aestus-us *m.*; 2. nebula-ae *f.*
pacoste (s) molestia-ae *f.*, aegritudo-inis *f.*, cura-ae *f.*
pact (s) pactio-onis *f.*, pactum-*i n.*, compositio-onis *f.*
pactiză (v) ad pactiōnem venire, foedus obstringere.
păcură (s) pax-cis *f.*, olēum resinum *n.*
păcurar (s) = *păstor*, opilio-onis *m.*
păducel (*Bot.*) alba spina *f.*
păduche (*Zool.*) pediculus-*i m.*
păduchios-ă pediculosus-a-um, pedibus obsitus-a-um.
păduratic-ă silvester-*is-e*.
păduro (s) silva-ae *f.* || ~ *de munte*, saltus-us *m.*, nemus-*oris n.*
pădureț-ă silvaticus-a-um.
păduros-ă silvius-a-um, saluosus, nemorosus-a-um.

păftă (s) (s) fibula ae *f.*
păgân (s) pagani-*orum m. pl.*, gentes *f. pl.*, gentiles *m. pl.*
pagină (s) pagina-ae *f.*
pagubă (s) detrimentum-*i n.*, calamitas-*atis f.*
păgubi (v) damnum pati, detrimentum capere.
păgubitor-e damnificus-a-um, damnosus, noevius, detrimentum afferens.
pahar (s) poculum-*i n.* || ~ *mic*, pocillum-*i n.*
paharnic (s) pocillator-onis *m.*
păiajen (*Zool.*) aranea-ae *f.*
paiață (s) stupidus-*i m.*
paie (s) stramentum-*orum n. pl.* || *de* ~, stramineus-a-um.
pălnar (s) pistor-onis *m.*, panifex-*icis m. V. brular. pitar.*
păine (s) panis-is *m.* || ~ *neagră*, panis cibarius *m.*
păinjeni (v) obscurare, umbras inducere (*cu dat.*)
păinjinis (s) aranearum fila *n. pl.*, araneae textura-ae *f.*
pălos-ă straminis plenus-a-um.
păls (s) 1. stramentum-*i n.*; 2. *ce rămâne după secerat*, stipula-ae *f.*
pălu (s) stramen-*inis n.*
pălus (s) culmus-*i m.*, palca-ae *f.*, festuca-ae *f.*
păiște (s) cespes-*itis m.*
păjură (s) aquila-ae *f.* || *de* ~, aquilinus-a-um.
pălămidă (s) serratula-ae *f.*
pălărie (s) pilulus-*i m.*, v. pilicum-*i n.*
palat (s) aedes-*ium f. pl.*, regia domus *f.*
pălavragli 1. blatēro-onis *m.*, lingula-ae *m.*; 2. garrulus-a, multiloquus-a.
palavre (s) nugae-arum *f. pl.*
păic (s) manus-us *f.*, caterva-ae *f.*, turma-ae *f.*
paice (s) verbera-um *n. pl.* || *a da* ~, virgis caedere.
palestră (s) palaestra-ae *f.*, gymnasiūm-*ii n.*
păll (v) pallescere, exalbescere.
pălid-ă pallidus-a-um, pallens *tis*, exsanguis-e.
pălimar (s) cancelli-*orum m. pl.*, caulae-arum *f. pl.*, podium-*ii n.*
pălsadă (s) vallum-*i n.*, munimen-*inis n.*, septum-*i v.* saeptum-*i n.*

pălit-ă (*de soare*), ustus-a-um.
păliță (s) pe. lica-ae f.
pălitură (s) urdo-iuis f. rebigo-in/s
palmă (s) 1. palma-ae (manus) ; 2. co. l'phus-i m., vola-ae f., || *o. vilură* ce ~, alapa-ae f.
pa mică (*Bot.*) palma-ae f. || *de* ~, palmarius-a-um || *ramură* de ~ palmarum, palmes-itis f., || *lemn* ae ~, palmētum-i n. || *bogat* in ~, palmosus-a-um.
pălmui (v) co. l'pha alci incutere. alapam alci ducere.
păln-e (s) in'undibulum-i n.
paloare (s) pallor-ors m., color exsangvis m.
paloș (s) gladius-ii m., spatha-ae f., ensis-is m.
păipăi (v) flammam spargere.
păipăt (s) crepitus-us m., strepitus-us m.
pălipă (v) palpilare, trepidare, tremere.
pălipăte (s) palpitationis f., trepidationis f.
pălin (*Bot.*) acer pseudo platanus f.
pălinis (s) acer-ēris f.
paludian-ă paludianus-a-um (febris).
palustru-ă palustris-e (frondes, loca).
pământ (s) terra-ae f., humus-i f., solum-i n., fundus-i m. || ~ *de oale*, argilla-ae f., lutum-i n. || *vas* de ~, figlinum-i n. v. vasa fictilia n. pl. || *de sub* ~, subterraneus-a-um.
pământean-ă 1. terreus-a-um; 2. indigena-ae m.
pământesc-ă terrestris-e.
pământos-ă terrosus-a-um, lutosus-a-um.
pămătuș (s) aspergillum-i n.
pană (s) penna-ae f., pluma-ae f., || ~ *de scris*, calamus-i m.
pană (prep) usque || ~ *la*, usque a || *pană una ata*, interea quoad.
panaceu (*Med.*) panchrestum medicamentum-i n.
panas (s) crista-ae f., iuba-ae f.
pană (s) insidiae-arum f. pl. || *a sta* la ~, ex insidiis adoriri.
pândar (s) custos-odis m. || ~ *la vie*, vineae custos.
pândi (v) insidiari, custodiri.
panegirie (s) laudatio-onis f., panegyricus-i m.
panegirist (s) praeco-onis m., laudator-is, panegyrista-ae m.
paner (s) corbis-is f., sporta-ae f., scirpă-ae f., canis-trum-i n.

panflet (s) famosus libellus-i m., carmen contumeliosum plenum.
pângări (v) polluere, foedare, spurcare, contaminare.
pângărit-ă pollutus-a-um, profanatus, violatus, foedatus
panglică (s) taenia-ae f., fascia-ae f., ligula-ae f., vitta-ae f.
panglicar (s) saccularius-ii m., praestidiator-is m.
panglicărie (s) praestigiae-a-um f. pl.
panică (s) repens terror, lymphaticus pavor m.
panoramă (s) prospectus-us latē patens.
panță (s) declivitas-ātis f., acclivitas-ātis f., clivus-i m.
panțalar (s) braccarum f. pl., feminalia-iurum n. pl.
pântec(e) (s) venter-tris m., alvus-i f., ventriculus-i m. (*dimin.*).
pântecos-ă ventriosus-a-um.
panțol (s) solēa-ae f., crepida-ae f., sandalium-ii n.
panțofar (s) crepidarius-ii m.
pantomim (s) pantomimus-i m., histrio-nis m., saltator-is m.
pantomimă (s) scenica demonstratio f., corporalis motus m.
pănură (s) pannus-i m., crassus-i m.
pănză (s) tella-ae f., lintēum-i n., carbassus-i m. || ~ *de corabie*, vela-arum n. pl. || ~ *de mort.* funebri tunica f., sindon-is f. || ~ *pictură*, pictura-ae f., tabula-ae f.
pânzărie (s) lintearia negotiationis f.
păpă (v) V. mănă.
papa (s) papa-ae m., pontifex maximus.
păpădie (*Bot.*) leontodon n., taraxacum-i n.
papagal (*Zool.*) psittacus-i m. || *ca un* ~, dictata verba recinere.
păpălăpe (s) insulsus, ineptus, stolidus, stupidus-i.
păpaludă (*Zool.*) caprimulgus i m.
păpară (s) intracta-ae f., ex aqua calida.
păparoeane (*Bot.*) rhaeas-adis f., rhaea-ae f.
păparudă (s) formido-inis f., terroculum-i n.
păpeterie (s) officina chartaria f., taberna chartaria f.
păpălia (s) papilla-ae f. (linguae) ulcera m. pl.
păporniță (s) sporta-ae f., scirpă-ae f. V. coș.

paprică (*Bot.*) capsium rubrum.
papuc (s) calcēus-i m. || *a scoale* ~, calceos poscere.
papugiū (s) 1. veterator-is m. 2. fig. dolosus-i, multiplex ingenium n.
papură (*Bot.*) typha-ae f., iuncus-i m.
păpușă (s) pupa-ae f., pupula-ae f.
păpușărie (s) astutia-ae f.
păpusolu (*Bot.*) V. porumb.
par (s) palus-i m., sublica-ae f.
păr (*arbores*) pirus-i f.
păr (s) 1. *dm cap*, pilus-i m., capillus-i m., crinis-is m., coma-ae f. || *cu* ~ *lăsat în fos*, capillo promisso || *cu* ~ *lung*, crinitus-a-um || *cu păr desoletit*, crinibus solutis || *a-și smulge* ~, vellere capillos, crines lacerare || *a trage* de ~, capillis ducere || *fig. argumente trase de* ~, alius petita argumenta || *păr de porc*, saeta-ae f.
păr (*ini*) = *complet*, ad numerum || *erau toți în* ~, nemo aberrat || *din fir în* ~, ab acie et acu (omnia exponere).
pară (*fruct*) pirum-i n.
para (*foeulii*) flamma-ae f.
pară (s) as-sis m. || *n'are* ~ *chioară*, inanis atque inops est || *a strâns* ~ *cu* ~, unciatim comparit.
pără (s) accusatio-onis f., criminatio f., insinuatia f.
parabolă (s) parabola-ae f.
paradă (s) solemnitas-ātis f., pompa-ae f., apparatus-us m.
paraedis (s) paradysus-i m., Edenus-i m.
părăduală (s) dissipatio-onis f., profligatio-onis f.
părădui (v) effandere, profundere, dissipare, profligare.
paragină (s) veretum-i n., vervacuum-i n., ager incultus m., terra inarata f., rudis campus m.
părăgini (*a se*) incultus-a-um fieri.
părăginit-ă (campus) incultus, indomitus, rudis-e.
părăi (v) crepitare, crepere, crepitus edere.
părăit (s) crepitus-us m., strepitus-us m.
paralet-ă parallelus-a-um, aequidistans-tis, tractu par.
paralitic-ă debilis-e, omnibus membris captus-a, paralyticus-a.
paraliză (v) debilitare, infirmare fig. || ~ *slințete* cuiva, conatus aleis comprimere || ~ *pe inamic*, prohibere hostem ab iniuriis || ~ *influența cuiva*, potestatem aleis

dissolvere.
paralizat-ă debilitatus-a, torpens-tis, praemortuus-a, torpore hebetatus-a || *picio* ~, debile erus || *membru* ~, membrum instans v. torpens.
paralizie (*Med.*) membrorum debilitas f., nervorum resolutio f. || *a cădea în* ~, paralyti corripit || *a se declară* ~, nervi rigescunt.
părăngă (*de vte*) rigida-ae f., palus-i m., pedamen-inis n.
parapet (s) lorica-ae f., pluteus-i m., propugnaculum-i n.
parapon (s) aegritudo-inis f., moeror-is m. V. necaz.
paraponisi (*a se*) lamentari, conditioni suae ingemere.
paraponisit-ă offensus-a-um, iratus-a-um.
parascovenie (s) fabulae-arum f. pl., mera mendacia n. pl.
părăsi (v) deserere, relinquere, deficere || *puterile mă* ~, vires me deficient || ~ *orașul*, urbe egradi.
părăsire (s) relictio-onis f., desertio-onis f.
parastas (s) requiem.
părău (s) rivus-i m.
parazit (s) parasitus-i m., catillo-onis m., laudicoenus-i m.
pare (s) 1. conceptus ager m.; 2. horti septa n. pl.
parcelă (s) particula-ae f., lacinia-ae f.
parcelă (v) in particulas dividere.
Parcele (s) Parcae-arum f. pl., triciples Sorores f. pl.
parchet = *dușumea*, coaxatio-onis f., catubulatio-onis f.
parchetă (v) consternere tabulamentis, coaxare.
parcimonios-ă praepareus-a-um. V. avar.
părdălnie-ă V. îndrăciit-ă.
pardoseală (s) catubulatio-onis f. V. parchet.
părdosi (v) V. parchetă.
părea (v) vidēri || *a se* ~, imaginem praebere || *imi* ~ *bine*, gaudeo || ~ *rău*, miro desiderio me afficit.
păreche (s) par-is n., par gladiatorum, tria paria amicorum.
păreare (s) sententia-ae f., opinio-onis f. || *a fi de acceși* ~, assentiri || *a fi de* ~ *deosebită*, dissentire || *sunt de* ~, censeo-ere, aestimare || ~ *de bine*, gaudium-ii n. || ~ *de rău*, desiderium-ii n.

păresiml (s) quadragesima-ae f.
părete (s) paries-ētis m. || de ~, parietalis-e.
parfum (s) odor suavis m., dulcis aura f., aroma-ātis n.
parfumă (v) unguentis ungere.
părgă (s) primitivae-arum f. pl.
părghe (s) vectis-is m.
părguială, părguire (s) maturitas-ātis f.
pări (v) V. *pără* (v).
pariă (v) sponsionem facere.
paricid (s) 1. parricida-ae m., qui parentem necavit; 2. parricidium-ii n.
parigorie (s) consolatio-onis f.
parigoriș (a se) V. *consolă* (a se).
părinte (s) parens-tis m., genitor-oris m., pater-tris m.
părintesc-ă patrius-a-um: bona patriă.
pariū (s) sponsio-onis f. || a *pro-pune cuba* un ~, sponsione alqm lacescere || a *caști* a un ~, sponsione vincere || a *perde* un ~, sponsione vinci.
părjolaș (s) assaturae-arum f. pl.
părjol (s) incendium-ii n., ustrinae f.
părjoli (v) trere, comburere, ustulare.
părjoliț-ă (comb)us-us-a-um.
părleală (s) 1. ambustio-onis f.; 2. desquatio-onis f.
părleaz (s) per sepes transitus-us m.
părli (v) ustulare, (sues flammulă factă) glabriare || a se ~, adurere, ignem concipere.
părliț-ă ustulatus-a-um.
păriog (s) soli cessatio-f., novale-is n., vervacuum-i n.
parmae (s) vallus-i m., vacerra-ae f., statumen-inis n.
parodii (v) perversè imitari (dep.).
parodie (s) ridicula imitatio-onis f., parodia-ae f.
parola (a-și da) V. a *jăgădui* (sollemn).
păros-ă crinitus-a-um: crinitae radices.
părpăli (v) V. (părli) (v).
parșiv-ă scabiosus-a-um.
părsig (s) morositas-ātis f., infem-erietis-ei f.
părsăg-ă 1. particeps ipis, consors-tis m. f. || socius-ii m., socia-ae f.
parte (s) pars-tis f. || în ~, partim, singulatim (adv.) || *din două* ~, bifariam (adv.) || *din amândouă* ~, utrumque || a luă ~, adesse, interesse || de o ~, sepa-

ratim (adv.) || a pune la o ~, seponere, servare || a lăsa la o ~, omittere, praetermittere || a fi de ~ cuba, partes alcis tenere || a lăsa de ~ cuba, ad alqm deficere v. transigere.
parte (a aveă) V. *horoc*.
partial-ă 1. iniquus-a-um, cupidus-a-um. V. *imparțial*; 2. partialis-e, non totus-a-um. V. *total*.
partialitate (s) V. *partinire*.
participă (v) participare, in partem venire.
participare (s) participatio-onis f., communicatio f., consortium m.
participiu (Gram) participium-ii n., participiale nomen n.
particuă (s) particula-ae f.
particular-ă privatus-a-um, proprius-a-um.
particularitate (s) adiuncta-onum n. pl., species-ei f.
partid(ă) 1. *politică* f. parties-ion f. pl., factio-onis f.; 2. ae *caștorie*, conditio-onis f.
partie (s) trita via-ae f.
partim (v) favere. V. *favorită*.
părlinire (s) favor-is m., iniquitas-ātis f.
partinitor (s) fautor-is m., faulrix-icis f.
partitiv-ă (Gram) dividuus-a-um.
partizan (s) fautor m., adiutor m.: nequitiae fautores.
părui (v) V. a *trage de păr*.
păruială (s) V. *bătaie*.
parveni (v) parvenire, attingere, adeptus (cu acc.).
parvenit-ă 1. adeptus-a-um, pro-vectus-a-um; 2. (subst.) homo novus m.
pas (s) gradus-us m., passus-us m., vestigium-ii n.
pas = *trăcoare*, fauces-ium f. pl.
păs = *grădă*, cura-ae f.
pașă (s) praefectus regius.
păsă (v) interest (impers.), refert || nu-mi ~, nihil mcă refert || *pu-țin îmi* ~, id mcă minime refert, nihil moror, non laboro || *ce-mi pasă?* quid mea refert?
pasager (pe corabie), vector-oris m.
pasaj (dintr-o carle), locus-i m. || *lata* ~, id tale est, est sic.
pașaport (s) diploma-ātis n., sub-notatio f., charta-ae f.
păsărar (s) aucups-aucupis m.
pasăre (s) avis-is f., ales-itis f., volucris-is f.
păsăresc-ă aviarius-a-um.

păsărește (adv) incomprehensibilē, involutē
păsărică (s) avicella-ae f.
păseut (s) pascuum-i n., pascua-onum n. pl., pabulum-i n.
păși (v) gradi, progredi (dep.), incedere, ambulare, pergere.
pasionă (ase), exardescere, incendi.
pasione (s) libido-inis f., cupiditas-ātis f., cupidō-inis f., nimia appetitio f. || *cu* ~, vehementer.
pasiv-ă (Gram), passivus-a-um.
păslă (s) coactile-is n. || de ~, tibrinus-a-um.
pasmanterie (s) segmentum-i n., aurea segmenta n. pl.
pasmanter (s) segmentarius-ii m.
pasnic-ă V. *pacnică* a.
pastă (s) pasta-ae f., massa-ae f., inrita-ae f.
păstale (s) siliqua-ae f., putamen-inis n., valvula-ae f.
păstărnac (Bot.) pastinaca-ae f., panax-aicis f.
Paște (s) (serbătoare), pasca-ae, dies paschae.
paște (v) pasci, depascere || ~ *vi-tele*, pastum propellere.
păstor (s) pastor-is m. f.: pastor incautus v. sollicitus.
păstoresc-ă pastoralis-e.
păstră (v) (con)servare, tenere, pacere.
păstrare (s) parcimonia-ae f. v. parsimonia-ae.
păstrător-e parcus-a, tenax acis.
păstrăv (pește) salmo-onis m.
păstrugă (pește) tructa-ae f.
păsu (v) tempus dare, intermittere || ~ *pe p. plata unei datorii*, dies ad solvendum alci-prorogare.
păsuală (s) prorogatio-onis f., mora-ae f., dilatio f., cunctatio f.
pășunat (s) pascuum-i n., pabulum-i n., pastio-onis f.
pășune V. *pășunat*.
pat (s) lectus-i m., cubile-is n. || ~ *de nuntă*, thalamus-i n. || ~ *pur-tător*, lectica-ae f. || a sta în ~, cubare.
pată (s) macula-ae f. || *ig. laudibus maculas imprimere*.
pătă (v) imbuere, cruentare, maculare.
pătănele (s) casus-us m., incommo-dum-i n.
pătăneț (s) hibitina-ae f., lectus mortuorum.
pătăț-ă maculosus-a-um, maculatus-a-um.

patent-ă manifestus-a-um, evidens-tis, apertus-a-um.
patentă (s) a *aveă* ~, teneri publico
patern-ă paternus-a-um.
patetic-ă miserabilis-e || în *mod* ~, dolenter (adv.).
păti (v) pati (dep.), experiri (dep.), subire.
patimă (s) libido-inis f., affectus-usm
pătimaș (s) 1. dolens-tis; 2. V. *pasional*.
pătîmi (v) pati, perpeti, ferre, perferre (cruciatu).
pătîmitor-e patiens-tis.
pătît (om) (incercat), expertus a.
patlagen (Bot.) 1. ~ *roșie*, solanum lycopersicum n.; 2. ~ *vinădă*, solanum ovigerum n.
patlagină (Bot.) plantago-inis f., seplemnerva-ae f.
pătrar (s) quartum-i n., quadrans-tis m., transversio m., quarta pars f.
patrat-ă 1. quadratum-i n. (subst.); 2. quadratus-a-um.
patriarh (s) patriarcha-ae m. || *patriarhal-ă*, patriarchalis-e.
patrician patricius-ii m., patricia gens-tis f.
patrie (s) patria-ae f., solum nationale n., patria sedes f.
pătrime (Num) quarta pars f.
patrimonial-ă patris-a-um, paternus-a-um.
patrimoniu (s) patrimonium-ii n.
patriot (s) patriae amans-tis.
patriotism (s) amor patriae, patriae studium n.
patron (s) patronus-i m., fautor-is m.
patronă (v) favere (cu dat.).
patronare (s) patrocinium-ii n., clientella-ae f.
patru (Num.) quattuor || al ~ *lea*, quartus-a-um.
patruță (s) exploratores-um m. pl.
pătrunde (v) penetrare (in), irrum-pere, invadere, ingredi, pertundere, permeare, introire || *apa* ~, imbitere, imbuere, inficere || a se ~, se imbuere (cu abl.), percipere dicta alcis.
pătrundere (s) solertia-ae f., penetratio f.
pătrunjel (Bot.) petroselinum i n.
pătruns-a pertusus-a-um, imbutus, infectus-a-um.
pătrunzător-e 1. penetrabilis-e, pervius-a-um; 2. acutus, acer.
patruped quadrupes-edis.
patrusprezece (Num) quattuordecim.

patruzeel quadraginta || *al ~ lea*, quadragesimus-a-um.
pătul (s) horreum-i n.
pătură (de pământ) pars-tis f., crusta-ae f.
pătură (de pat) stragulum-i n.
păun (pasăre) pavo-onis m.
paupertate (s) paupertas-atīs f., miseria-ae f., egestas-atīs f.
pauză (s) quies-ētis f.
pavaj (s) stratum-i n., pavimentum-i n.
pavăză (s) scutum-i n., clipeus-i m., parma-ae f.
pavilion (s) trichilum-i n.
pază (s) custodia-ae f., tutela-ae f., vigilantia f., cura f.
păzi (v) custodire, lucri (dep.), (con)servare, vigilare || *a se ~*, cavēre, se custodire.
păzitor (s) custos-edīs m., curator-oris m. || *~ al legilor*, legum praes-ēdis.
pazăne 1. *al unui temptu*, aeditū-us-i m.; 2. *de hambare*, conservator horreorum.
păzvangiu (s) praedator m., direptor m., praedo-onis m.
pe, super || *~ când*, dum || *~ lângă*, iuxta (acc.).
pecetie (s) signum-i n., sigillum-i n.
pecetlui (v) sigillare, signare, ob-signare (testamentum).
pecetluire (s) obsignatio-onis f.
pecingine (s) peligo-inīs f., impetigino-inīs f.
pecinginos-ă impetiginosus-a-um.
pecuniar (s) pecuniarius-a-um (prae-mium).
pedagog (s) paedagogus-i m.
pedagogie (s) liber de instituendis pueris.
pedant-ă paedagogus || *in mod ~*, arrogant (adv.).
pedepasă (s) poena-ae f., supplicium-ii n.
pedepsi (v) punire, castigare, afficere poenā, multare (exsilio, mortē).
pedepsire (s) punitio-onis f.
pedepsit-ă punitus-a-um, castigat-us, multatus || *nepedepsit*, impunō (adv.).
pedestră (s) pedes-ītis m.
pedestrim pedītatus-us m., pedītes-um m. pl.
pedestru-ă pedester-tris-e || *armat-ă*, exercitus pedestris v. ter-restris.
pehlivan (s) V. *garialan*.
peire (s) pernices-ei f., interitus-

us m., exitium-ii n.
pelcerin (v) peregrinus-i m.
pelican (zool.) pelicanus-i m.
pelin (s) 1. (plantă), absinthium-ii n.; 2. *vin ~*, vinum absinthiatum n. v. absinthium-ii (vinum).
pelniță (Bot) artemisia-ae f.
peltea (s) liquamen-inīs n.
pellic-ă balbus-a-um, balbutiens-lis. V. *gângav-ă*.
pembe-ă rosēus-a-um.
penal-ă poenalis-e.
penaliitate (s) poenae-arum f. pl.
penați (s) penates-um v. ium m. pl.
pendulă (s) V. *ceasornic, orologiu*.
pene (s) plumae-arum f. pl. v. plu-ma-ae f.
penel (s) penicillus-i m. v. penicil-lum-i n.
penibil-ă operosus-a-um, laborio-sus, arduus-a-um.
peninsulă (s) paeninsula-ae f.
peniță (s) calamus-i m. V. *condei*.
penitență (s) poenitentia-ae f.
pension(at) ludus descendī m., scho-la-ae f., paedagogium-ii.
pensionar (s) beneficiarius-ii m.
peniune (s) 1. = *penste*, annuum-i n., annuus sumptus m. || *a face o ~ cuiva*, annua alci praestare || *~ alimen-tară*, cibaria n. pl.; 2. *a fi în ~ undeva*, pro victu pendere, victus praestare.
pensulă (s) V. *penel*.
pentru, pro, ad || *~ acea*, propterea || *~ aceeași*, idcirco || *~ ce?* cur? || *~ că*, quia, quoniam.
penultim-ă (silabă) paenultima f.
pepene (s) melo-onis m., pepo-onis m. || *~ verde*, citrullus-i m.
percepe (v) 1. cogere, exigere (tributum); 2. percipere, sentire (sonos).
perceptibili-ă qui potest percipi (oculis v. auribus).
perceptor (s) exactor m., coactor m., collectorius-ii m.
perchiziție (s) inquisitio-onis f., investigatio f., perserutatio f. || *a face ~*, pervestigare omnia.
percurge (v) percurrere, peragrarē, pervagari.
perdaf (s) nitor-oris m., splendor-oris m. || *a da ~*, (ex)polire.
perdea (s) aulaea-ae f., velum-i n., cortina-ae f.
pereche (s) V. *pareche*. || *~ de boi*, bini boves || *~ de porumbi*, par columbarum.
peregrin (s) V. *peierin*.

peremptoriu (argument), argumentum firmissimum || *in mod ~*, praecise.
pereto (s) V. *parete*.
perfect (Gram) praeteritum perfectum.
perfect-ă V. *desăvârșit-ă*.
perfectiōnă (v) perficere, melius facere.
perfectiōnare (s) perfectio-onis f., ~ *morală*, progressio ad virtutem.
perfectiune (s) quod est optimum, virtus v. virtutes.
perfid-ă perfidus-a-um, astutus infidus.
perfidie (s) dolus-i m., perfidia-ae f., malitia-ae f.
perforațiune (s) forātus-us m.
pergament (s) membrana-ae f., pergamēna (charta) f.
peri (v) V. *perii*.
periă (v) periculo detergere, pulverem excutere.
periclită (v) vocare in periculum, adducere in discrimen.
pericol (s) periculum-i n., discrimen-inīs n.
periculos (s) periculosus-a-um, gravis-e, lubricus.
perie (s) seta-ae f., setaceum-i n. || *~ de haine*, peniculus-i m.
periferie (s) circuitio-onis f.
perifrază (s) circumlocutio-onis f.
perimat-ă (Jur.) exemptus-a-um || *acțiune ~*, actio cessat.
perină (s) V. *pernă*.
perindă (v) V. *a mișcă* || *a se ~*, a se mută.
perioadă (s) spatium-ii n. (tempō-ris), annuorum series f.
period (s) perodus-i f., verborum circuitus m.
periodic-ă status-a-um || *mișcare ~*, certus cursus || *un lucru care revine ~*, statis diebus..
peripele (s) subita commutatio f.
perire (s) V. *peire*.
peristil (s) peristylum-i n.
perit-ă mortuus-a-um, interitus-a-um.
peritoneu (s) peritoneum-i n., interior membrana f.
peritor-e fragilis-e, caducus-a-um.
periță (s) V. *prunță*.
periă (s) margaritum-i n., unio-onis m.
permanent-ă constans-ītis, stabilis-e, firmus-a-um.
permeabil-ă penetrabilis-e.
permis (s) permisso (abl.), concessio f., libertas f.

permis-ă pmissus-a-um, concessus, licitus-a-um || *es-e ~*, licet.
permisiune (s) potestas f., facultas f., libertas f., licentia f., venia f. || *dacă am ~*, si fas est.
permite (v) = *permittere*, concedere, sinere, potestatem dare, facultatem concedere.
permută (v) mutare, se mutare algo loco.
permutare (s) mutatio-onis f., transmutatio-onis f.
pernă (s) pulvinar-is n., pulvillus-i m.
pernicios-ă V. *periculos-ă*.
peron (s) gradus-i m.
peroneu (Anat.) sura-ae f.
peroră (v) ingentibus verbis rem persequi, perorare.
peroratiune (s) peroratio-onis f., conclusio-onis f., epilōgus-i m.
perpelt-ă = *jeperelt-ă*, pannosus-a-um.
perpendicular-ă perpendicularis-us-a-um.
perpetuă (v) perpetuare, perennare, aeternare || *a se ~*, permanere, prorogari, perpetuari.
perpetuare (s) perpetuitas-ātis f.
perpetuă-ă perpetuus-a-um, perennis-e, aeternus, sempiternus-a-um.
perplex-ă anxius-a-um, sollicitus, animi incertus-a.
persecută (v) persequi, vexare, exagitare, saevire in alqm.
persecutare (s) insectatio-onis f., vexatio-onis f.
persecutor (s) persequax-acis m., vexator-is, persecutor m.
perseveră (v) perseverare, perstare, permanere.
perseveranță (s) perseverantia f., constantia f., pertinacia f., obfirmata voluntas f.
persic (pom) persica arbor f.
persică (fruct) persicum malum n.
persiflă (v) deridere alqm, cavillari alci.
persistă (v) V. *perseveră*.
persoană (s) persona-ae f., hominis m. || *~ de vază*, ornatissimus vir.
personaj (s) persona (heroica).
personal-ă 1. proprius-a-um, privātus, singularis-e; 2. (Gram.) personalis-e; 3. *subst.* familia-ae f.
personifică (v) muta quaedam loquentia inducere.
perspectivă (v) prospectus-us m.
perspicace perspicax-acis, sagax-acis (adj.).

perspicacitate (s) perspicacitas-
alis f., acumen-inis n.
pertracta (v) V. *desba* e.
pertrubă (v) perturbare, vexare.
peruchă (s) capillamentum-i n., coma
empha f.
perucher (s) tonsor-is m., capil-
lorum concinnator m.
pervaz (s) V. *cadă*.
perversă-ă perversus-a-um pravus,
improb-us-a-um.
perversitate (s) pravitas-alis f.,
improbitas f., nequitia-ae f.
perversiune (s) depravatio onis f.,
corruptio f., mutatio in deterius.
perverti (v) pervertēre, mutare,
corrumpere, detorquere.
pescar (s) piscator-oris m. || ~ cu
undă, hamiota-ae m.
pescărie (s) piscina-ae f.
pescărit (s) piscatus-us m. piscat-
io-onis f.
peşchir (s) linteam-i n., manuter-
gium-i n., facitergium n.
peşcul (v) piscari (dep.), captare
piscis v. protrahere piscis.
peşcut (s) V. *peşcărit*.
peşcutor (s) V. *peşcar*.
pe sennu verisimiliter (adv.).
peşla (bani) pecunia numerata v.
praesens.
pesmeşi (s) nauticus panis m.
peste (prep.) trans, ultra, per || ~
tot, omnino.
peşte (s) piscis-is m. || de ~, pis-
carius-a-um || os de ~, spina-ae f.
|| untură de ~, oleum fecoris mor-
rhuae.
pesteră (s) specus-us m., spelunca-
ae f., antrum-i n.
pestifer-ă pestifer-a-um v. pestifē-
rus-a-um.
pestilentios-ă pestilentiosus-a-um.
pestrit-ă discolor-is, varius-a-um,
maculosus-a-um.
pestrifătură (s) colorum varie-
tas f., varius color m.
petee (s) segmentum-i n., licin-
ia-ae f., pannus-i m.
peteei (v) lacerare, distrahere.
peteeit-ă dilaniatus-a-um (vestis).
peşi (v) uxorem poscere, in natri-
monium pe-ere.
peşire (s) procreatio-onis f.
peşit (s) V. *peşire*.
petiţionă (s) rogationem facere.
petiţiune (s) libellus-i m., rogatio-
nis f., petitio-onis f.
peşitor-e (s) nupliarum conciliator-
trix, procus-a.

petrecanie (s) (de mort) funus-
oris n., iusta-orum n. pl.
petreco (v) 1. terere tempus, vi-
tam geire v. agere, vi-ere; 2. = a
insofi pe, comitari (dep.); 3. se
delec-are, dare se incundulati || ~
pe socoteala cui-ă, pro delecta-
mento putare alqm || a se ~ = a se
intâmpia, accidere, evenire, fieri.
petreecere (s) 1. de timp, consum-
tio-onis f.; 2. insofi, comitatio f.;
3. veselle, oblectatio f., voluptas-
tis f.
petrifică (v) in lapidem cogere, in
lapidem concrecere.
petrificat-ă saxeus factus-a-um.
petrol (s) oleum vivum n.
plăta (s) forum-i n. || ~ de legu-
me f., olitorium n. || ~ de peşte f.,
piscatorium n.
plătră (s) lapis-idis m., petra-ae f.
|| ~ scumpă, gemma-ae f. || ~ ae
moară, mola-ae f. || ~ grindină,
grando-inis f. || ~ în besică, cal-
culus-i m. || ~ acră, alumen-inis n.
|| ~ vînă, sory-yos n. || ~ ta-
cui, lapis infernalis m. || ~ de
var, gleba calcei f. || ~ de zidit,
lapis structilis m. || ~ cicipită,
1. incensus m. || ~ fundamentală,
auspicalis lapis || a arunca cu ~
în cineca; 1. lapidibus percutere;
2. ita. incesere alqm || înmă de
~, siliceus (cor).
plază (s) omen-inis n. || ~ rea,
malum omen. V. *sennu*.
pie (s) particula-ae f., paululum n.
(cu genet.).
pică (s) V. *ciudă, necaz*.
pică (v) 1. (de)stillare = picură;
2. occidere = cădea.
picătoare (s) frxorium-ii n., sar-
tato-inis f.
picătură (s) gutta-ae f., stilla-ae f.
picior (s) 1. pes-edis m., crus-uis n.
|| a sta în ~, recte stare || a se
ridica în ~, surgere || înti un ~,
uno pede || ~ peste ~, complicit-
is pedibus || iute la ~, velox-
ocis || a iovi cu ~, calce ferire ||
a căcă în ~, calcare; fig. obte-
rere || a o luă la ~, fugere, dare
se pedibus || a ca cu ~ în, V. *dis-
preţui* || a pune pe ~ un bolnav,
aegrum ex morbo relevare || cu
un ~ în gropa, non longe abesse
a sepulchro; 2. ~ muntei, mon-
tis imma-ae f. || la ~ altarului, ad
aras; 3. ~ de plantă, stirps-pis f.;
4. măsură de un ~, spatium pe-

dale || de 1½ ~, sesquipedalis-e ||
~ în metrica poet., iambus-i m.,
dactylus-i m. etc.
piclororange (s) grallae-arum f. pl.
|| a umbă pe ~, grallis gradi.
piclorus (s) petiolus-i m.
piclu (s) puerulus-i m., pusio-onis m.
picni (v) V. *lovit, nimeri*.
picoteală (s) sopor-is m., somno-
lentia-ae f.
pietă (v) pingere, colorare.
piektor (s) pictor-is m.
pietură (s) pictura-ae f.
pieură (v) stillare, madere.
piedestal (s) basis-is f.
piedică (s) impedimentum-i n. ||
~ la cal, pedica-ae f. || ~ la cai,
sufflumen-inis n. || a pune ~, im-
pedimenta inferre
pieiar (s) pelio-onis m.
piele (s) pellis-is f., corium-ii n.,
cutis-is f. || de ~, pellicēus-a-um,
|| a se băga sub ~ cutia, sese
insinuare.
pieleşă (s) 1. ~ obrazului, color-
is m.; 2. piele fină, tunica-ae f.,
membrana-ae f.
piept (s) 1. pectus-oris n.; 2. *îfă*,
mamma-ae f. || de ~, pectoralis-e
|| a luă de ~, alci collum obstrin-
gere, manus incire alci || a da ~
cu, lacessere alqm || a-şi sparge
~, ad ravim clamare
pieptar (s) thorax-acis m., subu-
cula-ae f.
pieptenă (v) peclere, comere || a
se ~, crines pectine explicare.
pieptenat-ă pexus-a-um, pectina-
tus-a-um.
pieptenătură (s) comptus-us m.,
cultiores capilli m. pl.
pieptene (s) pecten-inis n.
pieptos-ă pectorosus-a-um.
pierde (v) 1. perdere, amittere || ~
pe cineva, periculum alci facere ||
~ capul V. *zăpăci* (a se) || ~ vafă
exanimare || ~ curaj, animo de-
ficere.
pierdere (s) detrimentum-i n., in-
teritus-us m., strages-is f.
pierde vară (s) cessator-irix.
pierdut-ă perditus-a-um, amissus-
a-um.
pieri (v) perire, interire, evanes-
cere, mori, expirare.
plieritor-e caducus-a-um, fugit-
vus, fragilis-e, periturus-a-um.
piersic-ă (s) V. *persic-ă*.
piersare (s) V. *pierdere* || a se da
în ~, se perditum ire.

piesă (de textu) fabula-ae f.
pietate (s) pietas-atis f.
pieton (s) pedes-itis m.
pietrar (s) lapidarius-ii m.
pietris (s) glar-ae f., saxetum-i n.,
sabulum-i n.
pietros-ă lapidosus-a-um, petrosus,
saxosus-a-um.
pietru (v) lapidibus sternere.
pieziş (adv) oblice, ex obliquo ||
pe căi ~, transversis itineribus.
piftle (s) liquamen-inis n.
piilă (s) lima-ae f.
piidă (s) exemplum-i n., par adig-
ma-atis n.
piidui (v) bono exemplo praeberē.
piii (v) limare, limă radere.
piilire (s) limatio-onis f.
piilitură (s) 1. limatura-ae f.; 2. ra-
menta-orum n. pl.
piiot (s) V. *cărmactu*.
piing (s) pilum-i n., pistillum-i n.
piulă (Med.) pilula-ae f., catapo-
tium-ii n.
pinmă (s) cellarium-ii n.
pin (Bot.) pinus-i f.
pincea (s) fulmenta-orum n. pl.
pingelui (v) calceos bis suere.
piinten (s) calcar-aris n. || a da ~,
adhibere calcaria, equum ca'ari-
bus incendere.
pintenog-ă calceatus-a-um.
piionier (s) fossor-is m.
pios-ă pius-a-um.
pipăi (v) palpare, atrectare, tan-
gere, praetentare (iter baculo).
pipăire (s) palpatio onis f., atrecta-
tio f. || fig. haesitatio-onis f.
pipăit (s) tactus-us m. (sensus) ||
pe pipăite, praetentatu.
pipăitură (s) praetentatus-us m.
piper (s) piper-is n.
piperă (v) piperis pulvere (cibos)
aspergere.
piperare (s) piperatio-onis f.
pipernici (a se), contr. hi, retorres-
cere.
pipernicet-ă retorridus-a-um, con-
tractus || bătrân ~, senex victus.
piprig (Bot.) cirpus-i m., iuncus-i m.
(palustres).
pipotă (s) ventriculus-i m., gige-
ria n. pl.
pir (Bot.) gramen-inis n.
piramidă (s) pyramis-idis f.
pirat (s) praedo-onis m., pirata-ae m.
piiron (s) clavus longior.
piironi (v) clavus suffigere || fig. ~
ochi, figere oculos.
pirostrii (s) tripus-odis f.

pîlulice (*Zool.*) curruca-ae f.
piuă (s) 1. pila-ae f., molarion-ii n.;
 2. *pentru postea*, mola fallonica f.
piuar (s) fullo-onis m.
plui (v) pipire, clamitare, garrire,
 fritinnire.
pluială (s) acuta vox f.
pluiere, **pluist** (s) clamitatio f., gar-
 ritus-us m., garulitas f.
piulită (s) molarium-ii n.
pinvicer (s) cellarius-ii m., disper-
 sator-is m.
pinviță (s) V. *pinviță*.
pizma (s) invidia-ae f., livor-is m.
pizmas (s) invidiosus, lividus, ma-
 lignus.
piznătar(e) = *pizmas*.
pizmuitor (s) obrectator-is m.
plac (s) voluptas-atris f., deliciae-
 arum f. pl. || *după* ~, ad arbitrium
 || *după* ~ *tău*, tuo arbitratu || *după*
bunul ~, bona gratia.
placă (s) lamina-ae f., pagina-ae f.
 || ~ *de plumb*, charta plumbăa ||
 ~ *foarte subțire*, bractea-ae f.
place (v) libet (*impers*).
plăcea (v) placere.
plăcere (s) voluptas f., deliciae-
 arum f. pl. || *cu* ~, libenter.
plăcintă (s) pistorium opus-eris n.,
 dulcia n. pl.
plăcut-ă amoenus-a-um, suavis-e,
 gratus, iucundus-a-um.
plafon (s) V. *tavan*.
plagă (s) vulnus-eris n., plaga-ae f.
plăgiă (v) ex alienis hortulis sumere.
plagiât (s) furto-i n.
plagiator (s) plagarius-ii m., com-
 pilator-is m.
plăies (s) limitum custos-odis m.
plaiu (s) 1. montana regio f.; 2. = *po-
 tecă*, semita-ae f.
plajă (s) litus-eris n., ora-ae f.
plămadă (s) fermentum-i n.
plămădeală (s) V. *plămadă*.
plămădi (v) subigere, perdomare ||
fig. moliri, machinari.
plămân (s) pulmo-nis m.
plan (s) consilium-i n., ratio f.,
 forma f. || *după* ~, ex composito-
plan (ges) planities-ei f., plana di-
 mensio f.
planetă (*Astr.*) planeta-ae f., stella
 vaga f.
plângăcios-ă quaeribundus, que-
 ritus-a-um.
plângător-e V. *plângăcios-ă*.
plângere (v) flere, lacrimare, lamen-
 tari || ~ *pe*, plangere, lugere, de-
 plorare || *a se* ~, queri (*dep.*).

plecădune (s) 1. salutat o-onis *f.* reverentia-ae *f.*; 2. veneratio *f.*
plecare (*din loc*) discessus-us *m.*
plecare (*îndoire*) inflexio-onis *f.*, inclinatio *f.*
plecat-ă 1. = *alecat*, proclivus-a-um, propensus, pronus; 2. *sucus*, supplex-icis, submissus-a-um; 3. *încooial*, inflexus, inclinat-us *m.*
plecat (*la drum*) profectus-a-um.
pledă (*jur.*) 1. ~ o cauză, literă, agere, ius experiri; 2. ~ *pentru cineva*, adesse alqm iurē.
pledoarie (s) advocatio-onis *f.*, forensis opēra *f.*
pleiadă (s) pleiades-um *f.*, *pl.*
plenipotentiar (s) legātus-i *m.* (cum auctoritate)
pleoapă (s) palpebra-ae *f.*, genae-aram *f.*, *pl.*
pleoscă (v) 1. crepare; 2. (*în apă*), undăre.
pleoști (*a se*), deprimi, considere
pleoști-ă depressus-a-um, sidentis-
tis.
pleșcă (v) V. *pleoscă* 2).
pleșcan (s) praedator-ōris *m.*, latrocinis suctus *m.*
plesni (v) 1. a face zgomot, sonare, crepare, stridre; 2. a se desface, se fîndre v. scîndre, delibescere, **pleșnitură** = *crăpătură*, rima-ae *f.*, fissura-ae *f.*
pleșuv-ă calvus-a-um.
pleșuvi (v) calvescere, capillis destitui.
pleșuvie (s) calvitiei-ei *f.*, glabritas-ātis *f.*
pletos-ă crinitus-a-um, comātus, capillātus-a-um.
plevușă (*peșe*), pisciculi minimi || *fig.* quisquilae *f.*, *pl.*
plie (*de hîrtie*), tunica-ae *f.*
pleticos-ă odiosus-a-um, molestus, fastidiosus-a-um.
pletiseală (s) fastidium-ii *n.*, satiētia *f.*, tædium *n.*
pletisi (s) tædium afferre, satiētam facere, molestum esse, obtundere alqm || a se ~, tædet (*împers.*), tædium rei capere.
pletisitor-e V. *pleticos-ă*.
plimbă (v) circumducere, circumferre || a se ~, deambulare, spatiari || *dute de le ~*! apage sis!
plimbare (s) deambulatio-onis *f.* || *loc de ~* ambulatorium-*i n.*
plin-ă plenus-a-um, refertus-a-um || a *ft* ~, abundare (*abl.*).
plisat-ă (*stofă*), pexitae trameae.

plise (s) rostrum-i n.
plită (s) fornacula-ae f., caminus-i m.
plivi (v) (con)sarrire, exherbare, eruncare, steriles herbas elicere.
plivire (s) runcatio f.
plivit (s) sarculatio f., sartura-ae f., runcatio-onis f.
plixis (s) V. *plictisela*.
plōa (v) pluit (*impers*).
plōale (s) pluvia-ae f || ~ mare, imber-bris m.
plōat-ă madidus-a-um, uvidus || fig. V. *trist-ă*.
plōeōn (s) donum-i n.
plōconi (a se), V. *plēcă* (a se).
plod (s) 1. puer-i m; 2. germen-inis n.
plotos-ă pluviosus-a-um, pluvialis-e.
plōp (Bot) populus-i f. || de ~, populus-a-um || ~ tremulă, populus tremula f.
plōpis (s) populetum-i n.
plōscă (s) lagena-ae f.
plōsnită (Zool) cimex-icis m.
plug (s) aratrum-i n., vomer-is n.
plugar (s) agricola-ae m., agricultor-is m.
plugărie (s) agricultura-ae f.
plumb (s) plumbum-i n. || de ~, plumbus-a-um.
plumbos-ă plumbosus-a-um.
plumbui (v) implumbare.
plural (s) pluralis numerus m., pluralitas-atis f.
pluralitate (s) multitudo-inis f.
plută (s) suber-eris n.
plută (pe apă), ratis-is f.
plutū (v) fluctuări, navigare, fluitare.
plutitor-ă fluitans-tis, innatans aquis || insulă ~, erratica insula f.
pluton (Miti.) globus-i m.
poală (s) gremium-ii n. || ~ muntei, radices montis || ~ hainei, lumbus-i m.
poamă (s) 1. fructus-us m., pomum-i n.; 2. *strugure*, uva-ae.
poartă (s) porta-ae f. || ~ mică, portula-ae f. || ~ cu 2 canali, fores-ium f. pl., bifores valvae f. pl. || ~ casei, ianua-ae f., ostium-ii n. || ~ din față, anticum (limen) || ~ din dos, posticum-i n. || a eși pe ~, sese efferre tectis.
poate (adv.) fortasse, forsitan.
poacă (a se) respicere, in poenitentiam verbi, poenitet (*impers.*).
poacăniță (s) poenitentia-ae f.
poacăniță poenitens-tis.
poacănițe (s) inanis-atis f.
poacăniță inedia fessus-a.

poci (v) deformare, formam corrumpere || a se ~, os distortuere.
počinog (s) V. *incurcăturași poznă*.
poctit-ă corpore deformatus-a-um.
poctitură (s) facie ridiculus-a, ridiculum caput, gryllus-i m.
poenet (s) fragor-is m., strepitus-us m.
poeni (v) constrepere, concrepare.
poenitură (s) V. *poenet*.
pod (s) pons-tis || ~ de lemn, pons sublicus || ~ umblător, pontonis m. || ~ palmiei, (manus) palmae || ~ casei, horreum-i n., coenaculum-i n. || ~ = strada, strata via f.
podagră (Med.) artium dolor m., podagra-ae f.
podărit (s) portorium-ii n.
podbeal (Bot) tussilago-inis f., farfărus-i m.
podcală (s) contabulatio-onis f., coactio f., tabulatum-i n.
podgorean (s) vinitor-is m., viticola-ae m.
podgorie (s) vinetum-i n., vitibus coactis mons m.
podii (v) (con)tabulare, tabulatum inicere.
podlă (v) obstruere, opprimere || ~ plânsul, effusissimē flere.
podis (s) V. *podcală*.
podisă (s) ponticulus ligneus m.
podobă (s) decus-oris n., ornamentum-i n.
podvadă (s) onus laboris n.
poemă (s) poema-atis n., carmen-inis n.
poet (s) poeta-ae m., vates-is m.
poetic-ă poeticus-a-um.
poezie (s) poetis-eos f., carmen-inis n.
poifidă (s) 1. commōdum-i n. || in ~ lui, suo nomine; 2. = ciudă, invitus-a-um (cu abl.).
poifă (s) libido-inis f., cupiditas-atis f. || ~ ce mănecare, appetitus-us m., cibi appetentia-ae f.
poifi (v) 1. appetire, cupere, flagitare, concupiscere; 2. ~ la masă, ad coenam vocare.
poifim! si me amas, amabo te.
poiftor-e appetens, cupidus, avidus.
pogori (v) demere, descendere (per clivum).
pogorit-ă 1. delapsus-a-um (de coelo); 2. oriundus-a (e patriciis).
pogoritor-e descendens-tis.
pogrebanie (s) V. *ingropăciune*.

pohod (s) 1. exsequiae-arum f. pl.; 2. commeat-us m.
poiană (s) pratium (in mediis silvis).
poiată 1. ce căni, canum cubile-is n.; 2. de pășeri, gallinatum-ii n.
poimăine, perindă (*adv.*).
pojar (s) (Med.) 1. boia-ae f.; 2. flamma-ae f.; 3. incendium-ii n.
pojghită (s) membrana-ae f., cutis-is f., cortex-icis m.
pol (Geogr.) polus-i m., axis-is m., vertex-icis m.
polei (v) (ex)polire, laevigare, nitidare, auro integere.
poleială (s) politura-ae f.
poleire (s) politio-onis f., auratura-ae f.
poletit-ă politus-a-um, inauratus-a-um.
poletor (s) inaurator-is m.
poletu (s) gelicidium-ii n.
polemică (s) concertatorium genus n.
policandru (s) polycandelum-i n.
poligon (Geom.) polygonum-i n.
polișă (s) 1. tabulatum-i n.; 2. (elajă), repositorium-ii n.; 3. chitanță, permutatio-onis f., apochae-ae f.
polițaiu (s) urbanus praetor-is m., securitatis urbanae custos m.
politeță (s) affabilitas-atis f., urbanitas f., morum elegantia-ae f.
politic-ă politicus-a-um.
politică (s) 1. rerum civilium scientia; 2. *știre*, solertia-ae f.
politicos-ă urbanus-a-um, comis-e, officii plenus-a.
pom (s) arbor-is f. (fici, mali, cerasi etc.).
pomadă (s) unguentum capillare n.
pomană (s) elemosyna-ae f. || a cere ~, stipem emendicare.
pomeni (v) commemorare alqd v. de alqd re.
pomenire (s) commemoratio-onis f., mentio-onis f.
pomenit-ă commemoratus-a-um || mai sus ~, supra dictus.
pomet (s) pometum-i, pomarium-ii n.
pomină (s) mentio-onis f. V. *pomenire* || a ajunge de ~, vice proverbi celebratus-a-um esse.
pompă (s) pompa-ae f., solemnitas-atis f., apparatus-us m.
pompă (de apă), 1. organum pneumaticum n., antlia-ae; 2. ~ de stins fec, siphon-is m.
pompos-ă magnificus-a-um splendidus-a-um, pomposus-a.

pomușoară (Bot) thamni racemus-i m.
poncis (adv) ex oppositō, ex obliquo || a pivi ~, torve adspectare.
ponegri (v) obrectare alci, detractare virtutes alcis.
ponegrire (s) obrectatio-onis f.
ponevos-ă strabus-a, luscitiosus-a.
ponor (s) sinus-us m., locus voraginosus m.
ponos (s) fama-ae f., rumor-is m. || a purtă ~, adverso rumore esse, minus commode audire.
ponos(lu) (v) famam alcis inquinare, infamiam alci inferre.
pont (la), *adv.* tempore, ma urē, opportunē.
ponton (s) ponto-onis m.
popă (s) sacerdos-otis m., presbyter-eris m.
popas (s) concessatio-onis f. stationis f., retentio aurigae || *fară popas*, magnis itineribus.
popice (s) metulae-arum f. pl., metulae ludicrae.
popie (s) sacerdotium-ii n.
popor (s) populus-i m., plebs-bis f., vulgus-i n.
poporan-ă popularis-e, vulgaris-e.
poposi (v) consistere, conquesceere, iter intermittere.
popri (v) V. *opri*.
populă (v) frequentare, multitudinem implere.
popularitate (s) popularitas-atis f., favor populi.
populariză (v) pervulgare, in medium afferre.
populă-ă frequentatulus-a-um || *oras* ~, urbs frequentissime habitata.
populatiune (s) 1. multitudo hominum; 2. plebs-bis f.
popușoiu (s) zea-ae f. V. *porumb*.
pore (Zool) sus-nis m., porcus-i m.
porcar (s) porcarius-ii m., subucus-i m.
porc-de-căine! o! perditum hominem!
porcărie (s) spurcicies-ei f.
porcesc-ă porcenus-a-um.
porcoi (de fân), meta-ae f., aceruus-i m., cumulus (faeni).
porcos-ă spurculus-a-um, immundus-a-um.
porcclă (s) 1. cognomen-inis n.; 2. ridiculum cognomen.
porceli (v) quempiam ignominiose cognominare.
porcelit-ă qui est dictus-a, cui cognomen est..

porfir (s) purpura-ae *f.*, murex-icis *n.*
porfiru-e porphyriticus-a-um.
pori (s) spiramenta-orum *n. pl.*, oculatula foramina *n. pl.* (cutis).
porni (v) proficisci (*dep.*), discedere || ~ *râsbotu*, bellum inferre || ~ *ceca*, (com)movere, impellere, motum afferre.
pornire (s) 1. profectio *f.*, discessus-*us m.*; 2. (ap)lecare, inclinatio *f.*, propensio *f.*; 3. (impulsu)ne, impetus-*us m.*
pornit-ă 1. profectus-a-um, discessus-*us*; 2. commotus, impulsus-a-um; 3. missus, delatus: merces delatae; 4. proclivis-e, propensus ad.
poros-ă pumicosus-a-um, perforatus-a-um.
porozitate (s) raritas-*alis f.*
port (*costum*) vestitus-*us m.*, habitus-*us m.*
port (*la ape*) portus-*us m.*: in portu navigare.
portar (s) ostiarius-*ii m.*, ianitor-*is m.*
portărel (*jur.*) auctionum perquisitor *m.*, praeco-*onis m.*
portie (s) porticus-*us m.*: Stoico-*rum porticus*.
porțiune (s) portio-*onis f.*, demensum-*i n.*
porto (*scrioare*) vecturae solutio-*nis f.*
portocal (*pom*) citrus aurantium *f.*
portocală (*fruct*) malum aurum *n.*, aurantium-*ii n.*
portocaliū-e flammeus-a-um.
portofoliu (s) scrinium-*i n.* || ~ *de comersant*, calendarium-*ii n.*
portret (s) imago-*inis f.*, effigies-*e f.*, picta imago *f.*
porumb (*Bot.*) zea mayis *f.*
porumb(e) (*Zool.*) palumbus-*i (p. săbatic)*.
porumbă (*fruct*) prunum silvestre *n.*
porumbar (s) 1. (cot)el, columbarium-*ii n.*; 2. (care crește porumbei), columbarius-*ii m.*; 3. (uliu de p.) accipiter-*tris m.*
porumbel (*Zool.*) columba-ae *f.*, columbus-*i m.*
poruncă (s) iussum-*i n.*, mandatum-*i n.*, edictum-*i n.*
porunceai (*de*) alqd faciendum locare || *fig.* (lacrimae) iussae.
porunci (v) iubere, mandare, praescribere, edicere.
posac-ă morosus-a-um, tristis-e, mussiator-trix, inamoenus-a, tristi supercilio.

posedă (v) possidere, habere, tenere, esse (*cu cat. pers.*): est mihi domus.
posedare (s) possessio-*onis f.*, *V. posesiune*.
posedat-ă possessus-a-um.
posesiune (s) possessio-*nis f.*
posesiv (*Gram.*) possessivum pronomen-*is n.*
posesor (s) possessor-*is m.*, possidens-*lis m.*
posibil-ă possibilis-e || *a fi* ~, fieri posse.
posmagi (s) nauticus panis.
posomorî (*a se*) frontem abducere.
posomorit-ă morosus-a-um, torvus-a-um.
pospăială (s) verniciu-*ii n.* || *fig.* species-*ei f.*
pospăit (*adv.*) in summo, leviter (*adv.*).
post 1. (nemăncare), ieiunium-*ii n.*, inedia-ae *f.*; 2. (timpul ~), quadragesima-ae *f.*
post (*sentinelă*) statio-*onis f.*, praesidium-*ii n.*
post (*funcție*) munus-*eris n.*, dignitas-*atis f.*
postă (s) veredaria res *f.*, cursus publicus *m.*, posta-ae *f.*
postă (v) ponere, statuere || *a se* ~, insidere (locum).
postallon (s) 1. veredarius-*ii m.*, cursualis minister; 2. vehicularius cursus *m.*
postament (s) basis-*is f.*, acropodium-*ii n.*
postas (s) cursor-*is m.*, veredarius-*ii m.*
postav (s) pannus-*i m.*
postavă (s) alveolus-*i m.*, magis-*idis f.*
postăvar (s) vestiarius negotiator *m.*
postăvârie (s) tetrina-ae *f.*, fulonica-ae *f.*
posteror-ă posterior-*ius*.
posteritate (s) posteritas-*atis f.*, posterorum *m. pl.*, natorum *m. pl.*, progenies-*ei f.*
posti (v) ieiunare, abstinere se carne.
postis (s) capilli ficti. *V. perucă*.
postulant (s) candidatus-*i*, petitor-*is m.*
postum-ă postumus-a-um.
postură (s) habitus-*us m.*, status-*us m.*
potale (s) 1. canis minutus; 2. perdita plebs *f.*
potârniche (*Zool.*) perdrix-*icis f.*

potea (s) casus-*us m.*, molestia-ae *f.*
potecovă (s) solăa-ae *f.*
poteovi (v) solas induere (equis).
poteacă (s) semita-ae *f.*, trames-*itis m.*, callis-*is m.*
poticni (*a se*) pedem offendere || *cal care se* ~, sternax equus.
potienre (s) pedis offensio *f.*
potir (s) calix-*icis m.*
potlogar (s) furunculus-*i m.*, limax-*icis m.*, *V. hot*.
potlogărie (s) *V. hoție*.
potmol (s) *V. nomol*.
potmoli (*a se*) *V. înămolii* (*a se*).
potoli (v) placare, lenire, sedare, stingere || *a se* ~, deservescere, mitigari, se remittere.
potolit-ă sedatus-a-um, exstinctus, placatus, compositus.
potop (s) diluvium-*ii n.* || *fig.* exitium-*ii n.*
potopenie (s) interitus-*us m.*, exitium-*ii n.*, naufragium-*ii*.
potriceală (s) subula-ae *f.*
potrivă (s) proportio-*nis f.*, aequalitas-*atis f.* || *de o* ~, par-*is*, *adv.* pariter || *din* ~, contra.
potriveală (s) 1. convenientia-ae *f.*, similitudo-*inis f.*; 2. dispositio-*nis f.*, ordinatio *f.*, instructio *f.*
potrivî (v) proportionem servare, disponere, ex ordine collocare || *a se* ~, convenire, se accommodare ad.
potrivire (s) comparatio-*nis f.*, compositio-*nis f.*
potrivit-ă aptus-a-um, idoneus, cernuus, accommodatus, opportunus-a-um.
potrivît (*adv.*) apte, convenienter, commodè, ad tempus, in loco.
potrivnic-ă hostilis-e.
potroacă (*Bot.*) centaurea-ae *f.*
povară (s) onus-*eris n.*, sarcina-ae *f.*
povârnis (s) declivitas-*atis f.*, clivus-*i m.*
povăi (s) praeceptum-*i n.*, admonitio-*nis f.*
povăiui (v) monere alqm, consiliari alci, suadere alqd alci.
povăiuit-ă admonitus-a || ~ *de mine*, me auctore.
poveste (s) fabula-ae *f.*, narratio-*nis f.*
povesti (v) narrare, referre, tradere, memoriae prodere.
povestire (s) narratio-*nis f.*
povestitor (s) narrator-*is m.*, fabulator-*is m.*
pozitiune (s) situs-*us m.*, locus-*i m.*

pozitiv-ă certus-a-um, exactus, positivus gradus.
poznă (s) machina-ae *f.*, fallacia-ae *f.* || *a face o* ~ *culoa*, dolo capere alqm, intendere fallaciam in alqm.
poznas (s) cavillator-*is m.*, ridicularius-*ii m.*, scurra-ae *m.*
prăbusi (*a se*) (cor)ruere, prolabi (*dep.*).
prăbăsiire (s) ruina-ae *f.*, lapsus-*us m.*
practic-ă actuosus-a-um || *artă* ~, ars activa.
practică (s) usus-*us m.*, exercitatio-*nis f.*, consuetudo-*inis f.*
practică (v) exercere, artem tractare.
practicabil (*drum*) pervius-a || *lucru* ~, expeditus-a-um.
pradă (s) praeda-ae *f.*, manubia-*rum f. pl.*
pradă (v) populari (*dep.*) vastare, rapere, eripere.
prădăciune (s) direptio-*nis f.*, spoliatio *f.*, vastatio *f.*, populatio-*nis f.*
prădănic-ă praedator-trix, praedabundus-a.
prădător (s) direptor-*is m.*, praedator || ~ *de temple*, sacrilegus-*i m.*
praf (s) pulvis-*eris m.* || ~ *de cărbune*, carbo tritus || *de* ~, pulverulentus-a-um || *fig. a face* ~, in pulverem resolvere || *a aruncă* ~ *în ochi*, pulverem in oculos excutere, fucum facere alci.
prătorită (*Ecl*) aspergillum-*i n.*
prăui (v) = *acoperi cu praf*, pulverē obtegere.
prag (s) limen-*is n.* || *a căleă* ~, limen intrare.
prăji (v) torrere, frigere.
prăjină (s) scida-ae *f.*, contis-*is f.*
prăjit-ă tostus-a-um, frixus-a-um.
prăjitură (s) placenta-ae *f.*, libum-*i n.*, crustulum-*i n.*
prânz (s) prandium-*ii n.*, coena-ae *f.*
prânzi (v) prandere, coenare.
prăpăd(en)le (s) exitium-*ii n.*, exterminatio *f.*, interitus-*us m.*
prăpădi (v) perdere, presumare || *a se* ~, extingui, deleri || ~ *clind*, impallescere charis.
prăpădit-ă exstinctus-a-um, abolit-*us*, deletus, perditus-a-um.
prăpastie (s) praecipitium-*ii n.*, abysus-*us m.*
prăpăstios-ă praeruptus-a-um, declivis-e.

prăpăstui (v) praecipitare, deturbare || *a se* ~, se deice.
prăpur (s) vexillum-i n., signum-i n.
prăseă (s) capulus-i m., manubrium-i n.
prăsi (v) procreare, gignere || *a se* ~, propagari, sobolescere.
prăsi (v) repastinare, offringere.
prăsilă (s) procreatio-onis f., generatio-onis f.
prăsilă (s) repastinatio-onis f., iteratio-onis f.
prăstias (Mitt.) funditor-onis m.
prăstia (s) funda-ae f. || *a da* cu ~, fundă saxa librare.
prăvăli (v) pervolvere, subvertere || *a se* ~, corruere, prolabi, procumbere: ad pedes alci procumbere.
prăvălie (s) ta'erna-ae f.
prăvălire (s) ruina-ae f., lapsus m., eversio-onis f.
prăvălis (s) praepes clivus-i m.
prăvăliă (s) codex-icis m., lex-egis f., regula-ae f.
praxă (s) V. practică (s).
praz (Bot) porum-i n. || *de* ~, poraceus-aum.
prăznie (s) 1. festa sacra; 2. apparatus epulae f. pl.
prăznu (v) V. serbători (v).
prea (adv) nimis, valde.
Prea-Curată immaculata-ae f.
preajma (in), circum, circa (prep. cu acc.).
prealabil sine praegressionem causae || *in* ~, prius.
preamări (v) celebrare, glorificare (Deum).
preamărire (s) clarificatio f., glorificatio f.
preambul (s) praefatio f., praefatio f. || *ia* ~, abrupte.
preădăre (s) praefatio f. || *a da* ~, prius alqd habere.
preăr-ă preacius-aum (forma, vita, imperium).
pre cāt tantum... quantum, tam... quam.
precaut-ă cautus-aum, prudens-tis.
precauțiune (s) cautio f., vigilantia-e f., prudentia f.
precedă (v) praegredi (cu acc.), procedere, praetere.
precedent 1. (subst.), anteaactorum n. pl.; 2. (adj.) antecedens-tis || *zina* ~, pristinus dies.
precept (s) praeeptum-i n., disciplina-ae f.

preceptor (s) praeceptor-is m., magister-ti m.
preceptiță (v) 1. corruere, praecipitare; 2. (Chim.), deprimere.
precipitare 1. (grabă), festinatio f.; 2. deturbatio f. (ex vallo).
precis-ă certus-aum, exactus, status-aum.
preciză (v) pro certo affirmare.
preciziune (s) 1. subtilitas-atis f.; 2. brevitas dicendi.
precoce praecoquus-aum, praematurus-aum.
precocitate (s) maturitas praecox || *fig.* praecox ingenium.
preconcepț-ă praecogitatus-aum (scelus).
preconiză (v) laudibus efferre. V. laudă.
precugetare (s) considerata exco-gitatio f.
precugetat-ă praecogitatus-aum || *ex* composito (adv.).
precum (adv) ut(i), velut, sicut.
precumpani (v) praestare, praeminere (alqm in alqd re).
precumpanitor-e praevallens-tis, praepollens-tis.
precupet-ă olitor-trix, revenditor-trix.
precupeti (v) maiori pretio vendere.
precurmă (v) interrumpere (iter, colloquium).
precurmare (s) interruptio-onis f.
precursor (s) praecursor-is m., praevius-ii m.
precuvintare (s) praefatio f., praefatio f., exordium n.
predă (v) 1. tradere alqm, tradere in manum; 2. docere, scientia instruire, erudire alqm in alqd re || *a se* ~, in dedicationem venire, se dedere.
predecesor (s) antecessor-is m., superiores-um m. pl.
predestină (v) praedestinare.
predică (Eccl.) contio-onis f., sacer sermo-onis m., praedicatio f.
predică (v) praedicare || *in* pasttu, irritas voces mittere.
predicator (s) praedicator-is m.
predicțiune (s) praecipuus amor || *a avea* ~ pentru..., eximie deligere alqm.
predispozitiune (s) praedivinas-atis f. (ad alqd).
predispus-ă proclivis-e (ad alqd).
predomină praeva're, praeminere, plus pollere.

predoslovie (s) V. nrefață.
prefăcatorie (s) simulatio-onis f.: per simulationem vulnérum se recipere.
preface (v) mutare, transformare, reficere || *a se* ~, simulare (acc. cu inf.).
preface (s) mutatio-onis f., transformatio-onis f.
prefăcăt-ă 1. mutatus, transformatus, reflectus-aum; 2. callidus, versutus-aum, vafer-fraum.
prefață (s) praefatio-onis f., praefatio f., exordium-ii n.
prefect (s) praefectus-i m. (urbis).
preferă (v) praeferre, malle, praepondere, anteferre.
preferabil-ă potior-ius, praestabilior-ius, melior-ius.
prefiră (a se) leniter obrepere.
prelix (Gram.) praepositio-onis f., praeverbum-ii n.
pregăti (v) parare, praeparare || *a se* ~, expediri.
pregătire (s) apparatus-us m.
pregătii-ă (prae)paratus-aum, curatus-aum.
preget (s) mora-ae f., dilatio f., cunctatio-onis f.
pregetă (v) haesitare, cunctari.
preintâmpină (v) praeventere, praegredi, praevenire.
prejos (mai) inferior-ius.
prejudecă (v) praeiudicare, conicere, coniecicare, augurari.
prejudecată (s) praeiudicium-ii n., praesumptio f., falsa opinio f. || *a fi* orbit de ~, erroribus caecari.
prejudicabil-ă noxius-aum, perniciosus-aum.
prejudiciu (s) damnum-i n., detrimentum-i n., iniuria-ae f.
prejur (in) circum, circa (prep. cu acc.).
prelarg (adv.) pluribus verbis, longius, copiosius (scribere).
prelegere (s) lectio-onis f., auditio-onis f.
prelevă (v) praecipere, detrahere de, secernere ex.
preliminar-ă (exercitiu) praelusio-onis f. || *studii* ~, quae prius discimur studia.
prelinge (a se) manare, stillare: myrrha cortice stillat.
prelucăr (v) reficere (arma, muros).
prelucăr-ă reflectus-aum.
preludiu (s) praecentio-onis f., pro-lusio-onis f.
prelung (v) proventus-aum, prola-

tus || *adv.* longē.
prelungi (v) prolongare, continuare, extendere, prorogare.
prelungire (s) prolongatio f., prolatio f., prorogatio-onis f.
prelungit-ă productus-aum, pro-ductus, prolatus-aum.
premar-ă praemalurus-aum, praecox-ocis, festinatus.
premeditat-ă V. precugetat-ă.
premergător-e praecursor-is m.
premiă (v) praemium constitutum indicere.
premiant (s) laureatus-i m.
premiu (s) praemium-ii n., remuneratio-onis f.
preocupă (v) praecoccupare, animum desigere || *a se* ~, curare, animum intendere ad.
preocupare (s) praeeptio-onis f., praesumptio-onis f.
preocupat-ă praecoccupatus-aum, in cogitatione defixus-a.
preot (s) sacerdos-otis m. || *mare* ~, pontifex-icis m.
preote (s) sacerdotium-ii n.
prepară (v) V. pregăti (v).
preparative (s) apparatus-us m. || *a face* ~, se componere || *a face* ~ de plecarea, se ad iter comparare.
preparator (s) instructor-is m.
prepelcag (s) faliscae-ărum f. pl.
prepelcăr (s) venaticus canis m.
prepelită (Zool.) ortyx-icis f., coturnix-icis f.
preponderant-ă praevallens-tis, praepollens-tis.
preponderantă (s) auctoritas-atis f. || *a avea* ~, praepollere.
prepozitiune (Gram.) praepositio-onis f.
prepropun-ă V. bănuitor-e.
prepute (v) V. bănu (v).
prepus (s) suspicio-onis f. V. bănuială.
prerogativă (v) praerogativa-ae f. || *a da* ~, alci praecipue dare.
pres (s) plagula-ae f., textile stragulum-i n.
presă (s) proelium-i n.
presă (v) premere, comprimere (caseos, lac).
presără (v) adspargere, conspergere.
presărăt-ă sparsus-aum, conspersus-aum.
presbiteriu (s) curia-ae f., ecclesia-ae f.
preschimbă (v) V. transformă (v).
prescrie (v) praescribere || *a se* ~, (jur.) interdicere.

prescriptiune (*jur.*) usucapio-onis *f.*
|| *deputat de ~*, usucapiendi ius.
prescută (*v*) contrahere, rem brevior facere, resecare in angustum adducere, in breve cogere.
prescurtare (*s*) epitome-es *f.*, contractio-onis *f.*
prescurtat-ă minutus-a-um, brevius, in breve coactus.
presedinte (*s*) praeses-idis *m.*
presimii (*v*) praesentire, praesagire, divinare.
presimimant (*s*) praesensio-onis *f.*, coniectura-ae *f.*, divinatio *f.*, praesagium-ii *n.*
presimire (*s*) *V. presimimant.*
preslune (*s*) pressura-ae *f.*, compressio-onis *f.*
prestă (*jurământ*). *V. depune jurământ.*
prestabilă-ă (*armonia*), sempiternus ordo-onis *m.*
prestanță (*s*) dignitas-atris *f.*, maiestas-atris *f.*
prestigiu (*s*) praestigiae-arum *f. pl.*
presupune (*v*) suspicari, opinari, coniectare, praesumere, *f. facie* *locuti*
presupunere (*s*) 1. coniectura-ae *f.*, opinio-onis *f.* || *a face o ~*, fictam rem ponere, rem coniectare.
presupus-ă coniectus-a-um, praesumptus, habitus-a-um.
presură (*Zool*) anthus-*i m.*
preț (*s*) pretium-ii *n.* || *a a, unge la ~*, appellitus-a-um esse.
prețedent (*s*) petitor-is *m.*
prețentios-ă ambitiosus-a-um.
prețentiune (*s*) postulatio-onis *f.*, contentio onis *f.*
pretext (*s*) causa-ae *f.*, praetextum-*i n.*
pretextă (*v*) praetendere, obtendere, causari (alqd).
preține (*v*) postulare, postulare, ilagitare alqd ab alqo.
prețins-ă habitus-a-um, creditus-a-um.
prețios-ă pretiosus-a-um.
prețoriu (*s*) praetorium-ii *n.*
prețui (*v*) aestimare, taxare, iudicare || *~ mult*, magni facere || *~ mai puțin*, posthabere.
prețuire (*s*) aestimatio-onis *f.*, taxatio-onis *f.*
prețuitor (*s*) aestimator-is, existimator, index-icis *m.*
prețutindeni (*adv*) ubique || *de ~*, undique.
preumb-ă (*v*) *V. plimbă.*
prevală (*v*) vincere, plus valere.

prevaricațiune (*s*) praevaricatio-onis *f.*
prevăzător-e prudens-tis, providus, cautus-a-um.
prevadă (*v*) praevidere, prospicere, coniectare.
prevădere (*s*) providentia-ae *f.*, provisio-onis *f.*
preveni (*v*) certiorare alqm facere de alq re, admonere.
prevenință (*s*) officium-ii *n.*, obsequium-ii *n.*
prevenire (*s*) *V. înșințare.*
prevenit-ă 1. certior factus-a; 2. *acuzat*, accusatus-*i m.*
prevenitor-e obsequens-tis, officiosus-a.
prevențiune (*s*) 1. praeiudicium-ii *n.*, praesumptio-onis *f.*; 2. (*arestat*) *în ~*, crimen-inis *n.*, reatus-us *m.*
prevesti (*v*) *V. proroci și prezice.*
prevestitor (*s*) praenuntius-ii *m.*
V. prezică or.
prezent (*s*) 1. *dar*, donum-*i n.*; 2. *imp*, praesens-tis *m.* || *a fi ~*, adesse.
prezentă (*v*) praebere, tradere, dare || *a se ~*, adstare.
prezență (*s*) praesentia-ae *f.*, || *~ de spirit*, celeritas concilii.
prezentat-ă oblatus-a-um, porrectus-a-um || *ocazie ~*, occasio ostentata *f.*
prezervă (*v*) *V. feri.*
prezervat-ă salvus-a, servatus-a, incolumis-e.
prezervativ (*s*) antidotum-*i n.*, tutamentum-*i n.*
prezicător-e propheta-ae *m.*, fatidicus-*i m.*
prezice (*v*) praedicere, vaticinari, futura praenuntiare.
preziceare (*s*) praedictio-onis *f.*
prezidă (*v*) praesidere, praeesse, statuere.
prezident (*s*) praeses-idis *m.*
preziua (*in*), pridie (*adv*).
prezumă (*v*) coniectare, suspicari, praesumere.
prezumțios-ă confidens-tis, arrogans-tis.
prezumțiune (*s*) coniectura-ae *f.*, praesensio-onis *f.*, suspicio-onis *f.* || (*jur.*), praeiudicium-ii *n.*
prezumptiv-ă quem homines arbitrabantur futurum.
pribeig-ă peregrinus-a, errans-tis, vagus-a.
pribeig (*v*) peregrinari, errare, vagari (*dep.*).

pribeigle (*s*) exsilium-ii *n.*, fuga-ae *f.*
pribeig-ă exul-is, profugus-a, expulsus-a.
priboiu (*s*) acumen-inis *n.*
pricajit-ă fatalis-e.
pricaz (*s*) fatum-*i n.*, perniciēs-ei *f.*
price (*s*) controversia-ae *f.*, lis-itis *f.*
pricepe (*v*) intelligere, percipere, mente comprehendere.
pricepere (*s*) intelligentia-ae *f.*, comprehensio *f.*, consilium *n.*
pricpeut-ă peritus-a-um, intellectus, perceptus-a-um.
pricnă (*s*) 1. causa-ae *f.* || *din ~*, propter (*cu acc.*); 2. controversia-ae *f.*
pricnăș (*s*) jurgiosus, rixosus || rixator *m.*, rixatrix *f.*
pricnău (*v*) efficere, alferre, causam esse (*cu genet.*).
pricnăuitor (*s*) auctor *m.* || effectrix-icis *f.*
pricnău (*s*) verlumnus-*i m.*
pricopsi (*v*) *V. procopsi.*
pridă (*v*) pervenire, assequi || *a se ~* contingere.
pridvor (*la blserică*) pronaon-*i n.*
pricnăle-ă propitius-a-um, secundus, faustus-a-um.
prior (*s*) aprilis (mensis).
priceten-ă (*s*) amicus-a, familiaris-is, sodalis-is *m.*
pricetenes-ă amicalis-e, amicus-a-um, benevolus-a-um.
pricetenie (*s*) amicitia-ae *f.*, sodalitas-atris *f.*
pricetesug (*s*) *V. pricetenie.*
prigoană (*s*) persecutio-onis *f.*
prigoare (*Zool.*) erithacus-*i m.*
prigon (*v*) persequi (*dep.*), consecrari, (ad)urgere.
prigonire (*s*) insectatio-onis *f.*, persecutio *f.*
prigonit-ă exagitat-us-a-um.
prigonitor (*s*) persecutor-oris *m.*
prihană (*s*) macula-ae *f.*, infamia-ae *f.*, labeis-*f.*, nota-ae *f.*
pril (*v*) secundare, favere, opes augere.
princelos-ă propitius-a-um, faventis, secundus-a-um.
prilintă (*s*) favor-is *m.*, propitium-ii *n.*, gratia-ae *f.*
prilej (*s*) occasio-onis *f.*, opportunitas-atris *f.*
prilej (*v*) 1. efficere, inferre; 2. *a se ~*, fieri, se habere.
prilost (*v*) pervertere, corrumpere, detorquere.
prim-ă primus-a-um.

primar (*s*) maior urbis *m.*
primăvară (*s*) ver-is *n.*
primăvărătec-ă vernus-a-um.
primbiă (*v*) *V. plimbă.*
primejdie (*s*) discrimen-inis *n.*, periculum-*i n.*
primejdios-ă periculosus, perniciosus-a-um.
primejdui (*v*) periculo alqm offerre, periculum alci facere || *a se ~*, in periculum versari, periculum suscipere.
primejdut-ă perilitatus-a-um.
primeneală (*s*) renovatio-onis *f.* (vestium).
primeni (*v*) vestes mutare.
primi (*v*) accipere, recipere (domo), capere, acceptare.
primire (*s*) receptio-onis *f.*, acceptio-onis *f.* || *a da în ~*, committere, tradere, deponere.
primit-ă acceptus-a-um, receptus-a-um.
primitiv-ă primigenius-a-um, primus || primitivus-a-um.
primitor-e 1. acceptor *m.*, receptor *m.*; 2. accipiens, percipiens.
prin (*prep*) per || *~ urnare* ergo.
principal-ă praecipuus-a-um, principalis-e, potissimus-a.
principat (*s*) principatus-us *m.*
principe (*s*) princeps-ipsis *m.* || *princepsă*, regia mulier.
principiu (*s*) disciplina-ae *f.*, principium-ii *n.*
prinde (*v*) capere,prehendere, capere || *~ de veste*, audire || *a se ~*, 1. pactum inire; 2. sponsionem facere.
prindere (*s*) prehensio-onis *f.*, captura-ae *f.*
prinos (*s*) donum-*i n.*, sacrificium *n.*, oblatio-onis *f.*
prins-ă captivus-a-um, captus-a-um, prehensus-a-um.
prinsoare (*s*) 1. carcer-is *m.*; 2. sponsio-onis *f.* || *a face ~*, sponsionem facere.
prinț (*s*) *V. principe.*
printre inter, intra.
prinzătoare (*s*) laqueus-*i m.*, pedica-ae *f.*, plaga-ae *f.*
prioritate (*s*) quae priora duo sunt.
prispă (*s*) *V. grabă.*
prispas (*de*) deerrans-tis, errabundus-a-um.
prispăși (*a se*) obripere, sedem capere.
prispășit-ă obreplus-a, errabundus-a-um (pecus).

pripele-ă praecox-ocis, praematurus-a-um.
pripi (v) V. *grăbi*.
pripon (s) vacerra-ae f., funis-is f.
priponi (un cal) equum ab evagatione cohibere.
pripor (s) clivus-i m., praecipitum-ii n., locus praeruptus m.
prisacă (s) apiarium-ii n., alvearium-ii n.
prisma (Geom.) prisma-atis n.
prisnea (s) postremus v. ultimus puer.
prisos (s) copia-ae f., excurrentis summa f., id quod excedit || de ~, supervacuum || cu ~, abunde (adv).
prisi (v) abundare, excedere.
prisi (s) abundantia-ae f., redundantia f., copia-ae f.
prisiore redundans-tis, abundans-tis.
prispă (s) moeniana n. pl.
pristav (s) praeco-onis m.
pristăvi (a se) de vila decedere, mori.
pristol (Eccl.) ara-ae f.: pro aris focisque dimicare.
pritoeci (v) transfundere, vinum elutrire, capulare.
pritoeci (s) transfusio-onis f.
pritoeci (vin) vinum elutriatum v. transfusum.
privat privatus (homo).
privată (s) latrina-ae f., forica-ae f.
privațiune (s) amissio-onis f., inopia-ae f., frustratio f.
privaz (s) V. *pervaz* și *cadra*.
priveală (s) spectamen-inis n.
priveghia (v) vigilare, excubare.
priveghero (s) vigilatio-onis f., vigiliantia-ae f.
priveghetor (s) vigil-is m.
priveghiu (s) pervigilium-ii n., vigiliat-urum f. pl.
priveghie (s) spectaculum-i n., aspectus-us m.
privi (v) spectare, contemplare (dep.), adspicere, videre || ~ de sus, despicere (de vertice montis in valles).
priveghetoare (Zool.) luscini-ae f., philomela-ae f.
priveghiat-ă privilegio munitus-a.
priveghiu (s) privilegium-ii n., praerogativa-ae f.
priveghiu (s) ratio-onis f., respectus-us m. || in toate ~, omnibus partibus.
privire (s) spectatio-onis f., oculus-i m. || cu ~ la ceva, de alq ră.

privitor (s) spectator-is m.
prizărit-ă exilis-e, tenuiculus-a-um.
prizonier (s) vinculus-i m., in carcere inclusus || ~ de război, captivus-i, captus-i.
proască (s) funda-ae f. || a da ~, fundă... librare.
proaspăt-ă recens-tis, novus-a-um.
probă (s) 1. probatio-onis f.; 2. argumentum-i n., ratio f.; 3. specimen-inis n. f. 4. experimentum-i n.
probă (v) 1. firmare, probare, monstrare, ostendere, arguere; 2. expectari || ~ contrarul, redarguere.
probabil-ă verisimilis-e, probabilis-e.
probabilitate (s) verisimilitudo-inis f., probabilitas-atis f.
probat-ă probatus-a-um, spectatus-a-um.
probitate (s) probitas-atis f., integritas f., honestas f.
problemă (s) quaestio-onis f., problema-atis n. || a rezolvă o ~, quaestionem expedire.
problematic-ă dubius-a-um, incertus, anceps-iptis.
procedă (v) inire || ~ cu meloă, ratione et via procedere.
procedare, **proceden** (s) ratio-onis f., modus-i m., ars-tis f.
procedură (s) iudiciorum formulae f. pl., inquisitio f.
procent (s) V. *dobândă*.
proces (s) lis-itis f., causa-ae f. || a intentă ~, anquirere.
procesiune (s) pompa-ae f.
proces-verbal perscriptio f.
proclitanie (s) relectio-onis f.
prociiti (v) relegere, revolvère.
proclama (v) pronuntiare.
proclamație (s) pronuntiatio-onis f.
proclat-ă perditus-a-um, scelestus, sceleratus-a-um.
procopseală (s) 1. scientia-ae f., eruditio-onis f.; 2. caustus-us m., fructus-us m., utilitas-atis f., lucrum-i n.
procopsi (v) V. *învăță* și *îmbogăți*.
procură (s) delegatio-onis f.
procură (v) parare, ministrare, afferre, praebere.
procurator (s) 1. procurator-is m. || (jur.) quaesitor-is m.
procurist (s) legatus-i m., minister-i m.
prodigialitate (s) prodigientia-ae f., profusio f., luxuria f.
prodigios-ă monstrosus, portentosus, prodigiosus-a-um.

producător-e 1. fructuosus-a-um; 2. causa efficiens.
produce (v) parere, procreare, ferre.
product (s) fruges-um f. pl., fructus-us m.
productiune (s) proventus-us m., terrae fruges.
productiv-ă fructuosus-a-um, frugifer-a-um, fertilis-e.
profan-ă prophanus-a-um.
profană (s) polluerre, violare.
profanator (s) sacrilegus-i m.
profesă (v) 1. profiteri (dep.); 2. artem exercere.
profesiune (s) professio-onis f., ars-tis f.
professor (s) magister-tri m., professor-is m., doctor-is m.
profet (s) propheta-ae m., vates-is m.
profetic-ă propheticus-a-um, validus-a-um.
profetie (s) augurium-ii n., propheta-ae f., vaticinatio-onis f.
profetiză (v) prophetare (victoriam fatidico carmine).
profil (s) obliqua imago-inis f.
profit (s) lucrum-i n., emolumentum-i n., fructus-us m.
proflit (v) fructum capere, quacumque facere, uti (cu abl).
profund-ă profundus-a-um, altus, depressus, in terram actus-a-um.
profundime (s) profunditas-atis f., altitudo-inis f. (maris).
profuziune (s) profusio-onis f., prodigientia-ae f., luxuria-ae f.
progenitură (s) nova soboles-is f., fetus-um m. pl.
program-ă (s) index-icis m. (operae conficiendae).
progres (s) progressus-us m. || a face ~, proficere. V. *prograsă*.
prograsă (v) progredi, procedere, in progressu esse.
progresiune (s) progressio-onis f.
progresiv (adv.) paulatim.
prohibitiv-ă (lege) lex quae vetat.
prohod (Eccl.) officium missae pro mortuis.
prole et consilium-ii n., propositum-i n., cogitatum-i n.
prolectă (v) moliri, meditari, animo agitare v. volvere.
proletar (s) 1. proletarius-ii m.; 2. *clasa* ~, tenuiores-um m. pl.
prolix-ă verborum-a, redundans-tis, praelongus-a.
prolixitate (s) redundantia-ae f., loquacitas-atis f.
prolog (s) prologus-i m.

promis-ă promissus-a-um, pollicitus-a-um.
promisiune (s) promissum-i n., pollicitatio-onis f.
promite (v) spondere, vovère, promittere, polliceri alci alqd.
promontoriu (s) promontorium-ii n., lingua-terrae.
promonacă (s) pruna-ae f.
promofiune (s) proventus-us m., promotio-onis f.
promotor (s) auctor-is m., princeps-ipsi m.
promovă (v) promovère, provehere (alqm ad summos honores).
prompt-ă promptus-a-um, celeris-e, citus-a-um, expeditus.
promulgă (v) promulgare, in publicum proponere.
promulgare (s) promulgatio-onis f. (legis).
promulgat-ă in publicum propositus-a-um.
prônă (s) Providentia-ae f.
pronume (s) pronomen-inis n.
pronașă (v) proferre, enuntiare, pronuntiare, exprimere.
pronunțare (s) pronuntiatio-onis f.
pronunțat-ă pronuntiatus-a-um || *discurs* ~, habita oratio f.
propagă (v) propagare, progengeri || *fig.* diffundere || a se ~, propagari, latè manare, sobolem procreare.
propagare (s) progengeratio-onis f., procreatio sobolis.
propăși (v) V. *prograsă*.
propice propitius-a-um, favens-tis, secundus-a-um idoneus-a.
proporțional-ă 1. demensus-a-um; 2. *impozit* ~, tributum ex censu.
proporțiune (s) proportio-onis f., symmetria-ae f.
propozițiune (Gram.) pronuntiatio-onis f., enuntiatum-i n.
propovedanie (s) V. *predică*.
propovedui (v) praedicare, ad pacem cohortari, concionari.
proprietar (s) dominus-i || a fi ~, rem habere.
proprietate (s) 1. proprietas-atis f., mancipium-ii n.; 2. *calitate*, virtus-utis f., vis-is f. || *asta e ~ mea*, haec mea est, hoc mei iuris est.
propru-e 1. proprius-a-um; 2. idoneus-a-um ad.
propteă (s) fulcrum-i n., fulcimentum-i n., adminiculum-i n.
propti (v) fulcre, sustentare, adminiculare || a se ~, inniti, in-

cumbere || ~ *in coate*, cubita premere || ~ *de copac*, se ad arborem applicare || *fig.* ab algo sublevare.

propune (v) proponere, praebere, offerre || ~ *o lege*, legem terra.

propunere (s) condicio-onis f.

prorâ (Mar.) prora-ae t. (navis).

proroci (V. *profeți*).

prorogă (v) V. *amână*.

proserie (v) proseribere (alqm, possessiones alicui).

proscriptiune (s) proscriptio-onis f.

proscribi 1. proscriptus-i; 2. exul is m.

proslăvi (v) glorificare, clarificare.

prosop (s) lintum-i n., manutergium-i n.

prospect (s) libellus-i m.

prosperă (v) florere, vigere.

prosperitate (s) felicitas-atris f., secundae res t. pl., laeta fortuna f.

prost-ă inurbanus-a-um, simplex, rudis-e, stupidus.

prosternă (a se) humi procumbere, ad pedes procidere.

prostesc-ă rusticus-a-um, crassus-a-um.

prosti (v) ingenium obtundere, habetum reddere || a se ~, simplex fieri.

prostie (s) stultitia-ae f., ruditas-atris f., simplicitas f., stupiditas f., stupor-oris m.

prostime (s) vulgus-i n., plebs-bis f.

prostitua (v) prostituere, vulgare || a se ~, meretricari, sese prostituere.

prostitutiune (s) meretricius quaestus m., stuprum corporis.

prostuț-ă insulsus-a-um, ineptus, stolidus-a-um.

protaș (s) temo-onis f., bifurcus-i m.

protaș (v) fulcire.

protașire (s) futura-ae f.

protașit-ă rigidus-a-um, directus-a-um.

proteștiune (s) praesidium-ii n., tutela-ae f., patrocinium-ii n.

protector (s) fautor-is m., defensor m., tutor m., patronus-i m.

proteja (v) tueri (*dep.*), favere, protegere, defendere.

protest (*jur.*) intercessio-onis f., expostulatio-onis f.

rotestă (v) 1. (*reclamă*) reclamare; 2. (*asigură*), affirmare, protestari, iurare.

protimie (s) praelatio-onis f. || a da ~ *cuiva*, studio ad alqm inclinare V. *preferință*.

protivnic (s) V. *dușman*.

protocol (s) protocollum-i n., commentarium-ii n.

protopop (*Eccl.*) archiepiscopus-i m.

protos (adj.) primus-a.

prototip (s) archetypum-i n., exemplar-is n.

provedea (v) providere, consulere (*dat.*), accurare (ad alqm).

proveni (v) oriri ex, manare ex, proficisci ex.

proverb (s) proverbium-ii n., dictum-i n., adagium-ii n.

proverbiat-ă proverbialis-e || a *ajunge* ~, vice proverbii celebratus-a-um esse.

proviant (s) commestus-us m., res frumentaria f., cibaria-orum n. pl.

Providență (s) divina Providentia-ae f.

provincial-ă agrestis-e, inurbanus-a-um.

provincialism (s) oppidanum dicendi genus n.

province (s) provincia-ae f.

provizie (s) cibis-i m., viaticum-i n.

provizoriu ad tempus, interim (*ado.*).

provoca (v) evocare, concitare, poscere, adhortari.

provocare (s) provocatio-onis f.

provocator (s) provocator-oris m., lacerator-is m.

proximitate (s) propinquitatis f., vicinitas f., proximitas f.

proză (s) soluta oratio f., prosa-ae f., libera a numeris oratio.

prozaic-ă pedestris-e, prosarius-a-um, sermoni propior.

prozator (s) prosarum scriptor m.

prudent-ă prudens-tis, sapiens, cautus, circumspectus, providens, consideratus-a-um.

prudență (s) prudentia-ae f., consilium-ii n.

prun (*pom.*) prunus-i f.

prună (*fruc.*) prunum-i n.

prunc (s) puer-i m., infans-tis m., puella-ae f., pupilla-ae f.

pruncie (s) pueritia-ae f., infantia-ae f., puerilis-atris f.

prund (s) glarea-ae f., sabulum-i f.

prundos-ă sabulosus-a-um, arenosus-a-um.

psalm (s) psalmus-i m.

psalterie (s) psalterium-ii n.

pseudonim-ă mutato v. mendacii nomine.

puble (s) (*popor*), populus-i m., vulgus-i n.

public-ă publicus-a-um, communis-e

publică (v) promulgare, edere, vulgare, publicare.

publicare (s) promulgatio-onis f.

|| ~ *de cârți*, editio-onis f.

publicat-ă editus-a-um, emissus, prolatus, in vulgus editus.

puclioasă (s) sulphur-uris n. || *de* ~, sulphureus-a-um || *cu* ~, sulphurosus-a-um, sulphuratus-a-um.

puclie-ă pudicus-a-um, castus-a-um.

pucloare (s) verecundia-ae f., pudoris m., castitas-atris f.

puclă (s) flavus cinis m.

puclă (v) flavo cinere ungitare.

puclil-ă puerilis-e, futilis-e, frivolus-a-um.

pucl (s) lanugo-onis f., pluma tenuis f.

puclai (v) fumare, fumum exhalare.

puclni (*de ris*), risu dessilire.

puclis-ă lanuginosus-a-um.

pucliat (s) pugilatus-us m., pycnalis certamen n.

puclou (s) imber-bris m.

puclă (*Zool*) pulastra-ae f.

puclor (*Zool*) pullulus-i m.

pucl (s) 1. de pasare, pullus-i m.; 2. de animal, catulus-i m.

puclbere (s) pulvis-eris m.

puclpă (s) pulpa-ae f., sura-ae f.

puclpană (s) lacinia-ae f.

puclpos-ă pulposus-a-um, carnosus-a-um.

puls (s) venarum v. arteriarum pulsus-us m.

pumice (*Miner*) pumex-ic's m.

punn (s) pugnus-i m. || a *ta* ~, pugno percutere || (*cantitate*) pugnus-i, quantum manus capit: pugnis salus.

punnal (s) pugio-onis m., sica-ae f.

|| a *băgă* ~ *în pieptul cuiva*, pugionem in sinum alicui ascendere.

punct (s) punctum-i n. *până* ta un ~ *oarecare*, aliquā tenuis.

punctua -ă sedulus-a-um, diligens-tis.

punctuațiune (*Gram*) interpunctio-onis f., distinctio f. || a *tace* ~, interpungere, distinguere.

pune (v) ponere, collocare || ~ *temelia*, fundamenta locare || ~ *la loc*, reponere, restituere || ~ *pe corp*, induere || ~ *la o parte*, seponere || ~ *măna pe*, (*a se face stăpân*), potiri, occupare || ~ *caii*, coniungere (equos) || ~ *ochii pe*, eligere, tollere || a se ~ *pe*, imponere, considerare, consistere || ~ *jos*, procumbere.

punere (*in liberate*), manumissio-onis f. || ~ *in lucrul*, materia et tractatio f. || ~ *în scenă*, apparatus spectaculi || ~ *de pecete*, obsignatio f. || ~ *de deget*, appositio digiti || ~ *la cale*, dispositio-onis f.

pungă (s) zona-ae t., marsupium-ii n., bursa-ae f. || ~ *atârnată* *ae gât*, crumena-ae f.

pungă (s) V. *hoț*.

pungăși (v) subripere, atondere alqm.

pungăsie (s) suppressio-onis f., furtum-i n.

punte (s) pons-tis m.

pupă (*la navă*) puppis-is f.

pupă (v) V. *săruta*.

pupăză (*Zool*) upupa-ae f.

pupil (s) pupillus-i, pupilla-ae f.

pupila (*la ochi*) pupula-ae i.

pupitru (s) pluteus-i m., pulpitum-i n.

pur-ă purus-a-um, mundus-a-um.

purcă (*Zool*) porcella-ae f.

puredo (v) 1. proficisci (*dep.*), procedere. exire; 2. manare ex.

pureedere (s) processio-onis f., d'scessus-us m., exitus-us m.

pureel (*Zool*) porcellus-i m. || ~ *de lapte*, subrimus-i m.

purece (*Zool*) pulex-icis m.

purecă (*a se*) pulices venari.

purgativ (*Med.*) coeliotica medicamenta n. pl., deductorium n.

purifică (v) 1. purgare, mundare 2. (*Eccl.*) lustrare, purificare.

purificare (s) 1. purgatio-onis f.; 2. purificatio, expiatio, lustratio.

purist (*în limbă*) verborum pensator-is m.

purilos-ă purulentus-a-um.

purioiu (s) pus-u-is n., sanies-ei f., materia-ae f.

purpură (s) purpura-ae f. || *de* ~, purpureus-a-um.

purtă (v) gestare, gerere, ferre. agere || ~ *răsboiu*, belligerare || ~ *de grădă*, curam alicui habere || ~ *sâmbetele cuiva*, implacabilem iram in alqm habere || a se ~, se gerere, agere: optimē cum algo agere || ~ *bine*, recte facere || ~ *foarte rău*, se turpissime gerere.

purtare (s) vita-ae f., institutum-i n., facta-orum n. pl. || ~ *de toate zilele*, quotidianae vitae consuetudo f.

purtător (s) gestator-is || ~ *slea-gului*, aquilifer-i m. || ~ *de arme*, armiger-i m. || ~ *de scrisori*, tabel-

larius-ii m. || ~ de grișă, curatioris m.
pururea (adv.) semper, continuo, perpetuo.
pus-ă (im)positus-a-um.
pușcă (s) telum ignivomum? bellica fistula-ae f.
pușcărie (s) carcer-is m.
pușcas (s) iaculator-is m.
pușlamă (s) homo nequam.
puștă (*Geogr.*) tesqua-orum n. pl., inculta-orum n. pl.
puștie (s) desertum-i n., loca deserta n. pl., solitudo-inis f.
puștilă (v) vastare, populări, depopulări (provinciam).
puștilire (s) vastatio-onis f., depopulatio-onis f.
puștilit-ă (loc) locus desertus, incultus.
puștnic (s) eremita-ae m., anachoretă-ae m.
puț (s) puteus-i m. || de ~, putealis-e || *campăna de ~*, tolleno-onis m.
putea (v) posse || a nu ~, nequire || a se ~, fieri posse.
putere (s) 1. vis-is f., potentia-ae f., fortitudo-inis f., robor-is n.; 2. imperium-ii n.: summum imperium; 3. facultas f., potestas f., licentia-ae f., auctoritas f.; 4. = *trecere*, multum valere apud alqm || *în ~ nopții*, mediă nocte || *a fi în toată ~*, vigere.

R

R, r littera index.
rabat (s) deminutio-onis f., exonatio f. || a vinde cu ~, infimis pretiis locare.
răbdă (v) pati (*dep.*), suffere (poe nam alcis rei).
răbdare (s) patientia-ae f. || cu ~, patienter (*adv.*).
răbdător-e patiens-tis, talarans-tis.
rablă (s) canterius-ii m. || (*de cal*), equus strigosus m.
răboj (s) talca-ae f., crena-ae f.
rac (*Zool*) cancer-cri m. || ~ de mare, astacus-i m., carabus-i m.
răcăi (v) suffodere, scrutari, rimari, corrodere, scabere.
răcăit (s) sculptura-ae f.
răcăni (s) V. *recrut*.
răcănel (*Zool*) ranula-ae f.
răcănală (s) frigus-ōris n. || *fig.* lenitudo-inis f.

puternic-ă 1. valdus-a-um, robustus, fortis e; 2. opulentus-a.
puți (v) putescere, foetere, putere, male olere.
puțin-ă 1. pauci-ae-a, exiguus-a-um, modicus-a-um; 2. (*adv.*) paulo parum || *cel ~*, saltem || *mai ~*, minus || *câte ~*, paulatim (*adv.*).
puțină (s) trimodiu-ii n. || a spăță ~, (*fig.*) V. *fugi*.
putinelu (s) sinum i n.
puțință (s) facultas-ātis f., possibilitas f., potestas-ātis f.
puținte! paululus-a-um || (*adv.*) paululum.
putoare (s) putor-oris m.
puțolu (s) pusio-onis m.
putred-ă putridus-a-um, putrefactis-e.
putregalu (s) dissolutio-onis f., tabes-is f., putrefactio f., lignum putridum n., caries-ei f.
putregiune (s) V. *putregaiu*.
putrezi (v) putrescere, putrefieri, corrumpere.
putrezire (s) corruptio-onis f., putrefactio f.
putrezit-ă putrefactus-a-um, putridus-a-um, solutus, corruptus, tabefactus-a-um.
puturos-ă putidus-a-um, foetidus-a-um.
puzdorie (s) 1. stappa-ae f.; 2. copla-ae f. V. *muțime*.

răchită (*Bot*) salix viminalis f. || *coș de ~*, vitilia-orum n. pl.
răchitiș (s) viminalium-i s., virgetum-i n.
răchid (s) sicca-ae f., crematium-i n.
răci (v) frigidare, refrigerare, refrigerare.
racilă (*Med*) ulcus-ēris n., plaga-ae f., vulnus incurabile.
răclire (s) refrigeratio-onis f. || *fig.* alienatio f., disunctio f.
răclitoare (s) puteus frigidans m.
răclitor-e frigidans.
răclitură (s) cibus frigidus m.
racilă (s) caps-a-ae f., arca-ae f., sarcophagus-i m.
răcnet (s) iuglus-us m.
răcni (v) clamitare, fremere, rugire.
răcoare (s) 1. frigus-ōris n.; 2. frigidus horror || a băgă în răcoari, terrorem inferre alci, perterrere alqm.

răcoreală (s) refrigeratio-onis f.
răcōri (v) refrigerare || a se ~, refrigerescere || ~ cu băutură rece, potu se recreare.
răcōritor-e refrigeratorius-a-um || *vinț* ~, aestiva aura f.
răcōros-ă frigidus-a-um, gelidus-a-um.
radă (*Mar*) statio-onis (navium) f.
radăcină (s) radix-icis f., stirps || *din ~*, radicitus (*adv.*) || a prinde ~, radiciscere, radices agere.
radăcinos-ă radicosus-a-um.
radăscă (*Zool*) lucanus-i m.
rade (v) radere || ~ cu briciul, novacula radere || ~ barba, barbam tondere || ~ cu pua, limare.
radia (v) radiare, radios emittere.
radical-ă 1. totus-a-um; 2. (*Gram.*) primigenia verba n.
radiche (*Bot*) V. *ridiche*.
radios-ă 1. radians-tis, radiosus-a-um || ~ de bucurie, renidens.
radvăn (s) carpentum-i n.
radășă (*v*) 1. (*metat*), recoquere, purgare; 2. (*zahăr*), defocare || *fig.* subtiliorum v. subtilius facere.
ratinat-ă 1. excoctus, purgatus; 2. defocatus || *fig.* exquisitus || *îmbagi* ~, affectatus-a-um (sermo, oratio).
raft 1. (*de cal*), equestră arma n. pl.; 2. (*penru lucruri*), repositorium-ii n.
răful (v) expedire, solvere || a se ~, nomina sua expedire.
răfulală (s) *fig.* admonitio-onis f., obiurgatoria verba n. pl.
răgăl (v) ructare, cruciare.
răgaz (s) requies-ētis f., dilatio-onis f.
rage (v) mugire, mugitum edere.
raget (s) mugitus-us m., vox boum, boatus-us m.
raglă (s) pecten-inis n., carmen-inis n. (*Lucr.*): lanam carminare v. carmine trahere.
răgușeală (s) ravis-is f., raucitas-ātis f.
răguși (v) inrauciscere, ravire.
răgușit-ă raucus-a-um, ravis-a-um.
rahlic-ă cui elapsi in pravum artus.
rahltism (*Med.*) membrorum pravitatis f., elapsi in pravum artus.
raile (*Med.*) scabies-ei f. impetigo-inis f.
raios-ă scaber-bra-um, scabiosus-a-um.
raită (s) concursatio onis f. || a da ~, concursare.

raiu (s) paradisus-i m.
ramă (s) forma-ae f. V. *cadra*.
ramășag (s) pignus-ōris n., pactum-i n., sponsio-onis m.
ramășită (s) V. *rest* || *pl.* ~ mortale, exsequiae-ărum f. pl.
ramifica (a se) se lindere in partes, ad multos petinere.
ramni (v) V. *raoni*.
ramoli (a se) remollescere.
ramolit-ă remollitus-a.
rampă (s) 1. clivus-i m.; 2. cancellorum m. pl. V. *balustradă*.
ramură (s) ramus-i m.
ramuros-ă ramosus-a-um (arbor).
rană (s) vulnus-ēris n., plaga-ae f., ulcus-ēris n. || *semin de ~*, cicatrix-icis f.
rană (s) latus-ēris n. || *într-o ~*, uno latere.
ranced-ă rancidus-a-um, putidus-a-um.
răncezeală (s) rancor-is m., mucor-is m.
răncezeală (v) hincire, hincitute edere.
rând (s) 1. vices-ibus f. ol. || *a ~ ta ~*, suă vice || *ficcare la ~ lui*, alternis vicibus || *pe ~*, per ordinem; 2. ordo-inis m., series-ei f. || *un ~ de dinți*, ordo dentium || *a rupe ~*, sine ordine abire || *a s'a în primă* ~, primam frontem lenere 3. ~ de haine, vestimentum-i n. 4. *pe carte*, versus-us m. || a scrie *într-o ~*, interscribere; 5. *de ~*, ignobilis-e, communis-e, vulgaris-e.
rândas (s) famulus-i m., servus-i m.
rândeș (s) runcina-ae f. || a da *ta ~*, runcinare, laevigare.
rândui (v) ordinare, instruere disponere, redigere, componere (res domesticas), in ordinem collocare.
rânduială (s) ordinatio, dispositio. in ordinem collocatio f.
rândunică (*Zool*) hirundo-inis f.
rang (s) ordo-inis m. || *primul ~*, frons-tis f., principatus-us m.
răni (v) vulnerare, laedere, sauciare, vulnus infligere || a se ~, vulnerare sese, noxam capere.
rănit-ă vulneratus-a-um, laesus, sauciatus, vulnere affectus-a.
ranită (*Mil.*) pera-ae f., sacciparium-ii n.
ranji (v) ringari, dentes nudare, risum tollere.
ranjire, **ranji** (s) rictus-us m.
rănunchioară (*Bot.*) ranuncul-i m.

rânunchiu (s) V. *rârunchiu*.

rânză (s) 1. (la *păsări*) gigeria-orum *n. pl.*; 2. (la *animale*) coagulum-*i n.*

răpăi (v) pede terram tundere.

răpănos-ă porriginosus-a-um.

răpălugă (Med.) mucus equorum *m.*

răpi (v) rapere, corripere, spoliare, interceptare.

răpire (s) raptus-us *m.*, rapina-ae *f.*, raptio-onis *f.*

răpit-ă raptus-a-um, abreptus-a-um.

răptor-e rapax-ācis, raptor-is.

raport (s) 1. relatio-onis *f.*; 2. (aritm.) ratio-onis *f.*; 3. (social), commercium-*ii n.*

raportă (v) 1. referre, tradere, narrare || ~ *fată*, vană afferre; 2. *a aduce folos*, reddere: agri culti redeunt || *bani cari nu ~ nimic*, otiosa pecunia; 3. *a se ~ la*, pertinere ad || (Gram.) referri ad, iungi cum.

raportor (s) relator, quaesitor, cognititor-oris *m.*

răpos-ă abruptus-a-um praeceps-cipilis.

răpoșă (v) V. *muri*.

răposat-ă defunctus-a, mortuus-a.

raposod (s) Homerista-ae *m.*

rapodie (s) rhapsodia-ae *f.*

răpune (v) 1. delere; 2. opprimere.

răpătuș 1. exterminatus; 2. oppressus-a-um.

ră-ră 1. rarus-a-um || *adv.* raro || *f.* rar, rarissimē.

rări (v) rarefacere || *a se ~*, rarecere, rarefieri.

răriște (s) rariores silvae *f. pl.*

rărit-ă rarefactus-a-um || *aer ~*, extenuatus aer.

răritate (s) raritas-ātis *f.*, penuria-ae *f.*

rârunchiu (s) ren-is *m.*, renes-um *m. pl.*, lumbuli-orum *m. pl.*

ras-ă (ab)rasus-a-um.

rasă (s) genus-ēris *n.*: ex genere antiquissimo.

răs (ride) V. *ris*.

răs (Zool.) lynx-cis *f.*

răsăd (s) planta-ae *f.*, semen-īnis *n.*, talen-ae *f.*

răsădi (v) reserere (arbores).

răsădăniță (s) seminarium-*ii n.*, plantarium-*ii n.*

răsări (v) 1. (stele), oriri || 2. (pianțe), prodire.

răsărit (s) oriens-tis *m.* || *vînt de răsărit* *m.*

răsărit-ă 1. ortus-a-um; 2. productus-a-um.

răsăritean-ă orientalis-e.

răsătură (s) rasura-ae *f.*, ramentum-*i n.*, strigmenium-*i n.*

răsbate (v) transire, transcurrere, traicere, transmeare.

răsbă (v) V. *străbate* și *părunde*.

răsbol (a se) bellare, bellum gerere.

răsbolnic-ă bellicosus-a-um, bellicus-a-um.

răsbolu (s) bellum-*i* || *a porni ~*, bellum inferre.

răsbună (v) vindicare || *a se ~*, ulcisci (*dec.*).

răsbunare ultio-onis *f.*, vindictio-onis *f.*

răsbunat-ă ultus-a-um.

răsbunător-e ultor-is *m.*, vindex-icis *m.*

răschiră (v) evolvere, redordiri.

răschitor (s) 1. girgillus-*i m.*;

2. peritica-ae *f.*

răsoace (v) percoquere, perpinsere.

răsoală (s) seditio-onis *f.*, concitatio-onis *f.*

răscoli (v) perscrutari, explorare, perquirere.

răscolire (s) perquisitio-onis *f.*, exploratio-onis *f.*

răscopt-ă recoctus-a-um, induit-us-a-um.

răscrăcănă (v) crura deducere || *picioare ~*, divaricare pedes.

răscrucce (s) trivium *ii n.*, bivium *ii n.*

răscuță (v) agitare, ciere V. *revolta* || *a se ~*, rebellare.

răscumpără (v) redimere, mercari (*dep.*).

răscumpărat-ă redemptus-a-um, liberatus-a-um.

răsfăță (v) fovere, colere, in deliciis habere, amplecti (*dep.*) || *a se ~*, helluari (*dep.*), sibi indulgere.

răsfățare (s) mollities-ei *f.*, lascivia-ae *f.*, deliciae-ārum.

răsfără (v) explicare, dispergere || *a se ~*, dispergi, dissipari.

răsfărare (s) dissipatio-onis *f.*, dispersio-onis *f.*

rășoi (v) evolvere, versare: nocturnă versate manu, versate diurnă (*Hor.*).

rășgai (v) V. *rășfăță*.

rășgădi (a se) consilium mutare || *m'am ~*, respici.

rășină (s) resina-ae *f.*, pix-icis *f.* || *de ~*, picus-a-um.

rășinos-ă resinosus-a-um, picus-a-um.

rășleț-ă sepositus, solitarius-a: sepositus-a ceteris.

rășlul (v) resecare, recidere, detrahare.

rășmerliță (s) V. *răscoală*.

rășni (v) commolare, terere, pinsere.

rășniță (s) manutaria mola-ae *f.*, mortariolum-*i n.*

rasol (s) elixa caro *f.* || *a da ~* (*fig.*) oscilanter agere.

rasoli (v) incuriosē v. levī brachio agere.

răspândi (v) differe, diffundere || ~ *o știre*, divulga || *a se ~*, increbescere. V. *împrăștiă*.

răspânție (s) V. *răscruce*.

răspăr (*in*), adverso capillo || *a pieplenă ~*, contra pilum lambere || *a o luă în ~*, retrogradi, iter vertere.

răspicat-ă V. *lămurit*.

răsplată (s) merces-ēdis *f.*, retributio-onis *f.*, recompensatio-onis *f.*, remuneratio-onis *f.*

răsplăti (v) reddere, retribuere, recompensare, remunerari (*dep.*).

răspunde (v) respondere, respondere || ~ *în scris*, rescribere V. *a garantă*.

răspundere (s) responsio-onis *f.*, praestatio-onis || *a lua ~ unci fapte*, in se recipere.

răspuns (s) responsum-*i n.* || ~ *la o scriere*, rescriptum-*i n.*

răspunzător-e (*a fl.*), rationem debere, praestari.

rășputeri (*din*), summā vi, totis viribus, omni opē.

răstălmăci (v) male interpretari alqd.

rășteiu (s) cultellus (aratri) *m.*

răști (*a se*), asperē dicere.

răstigni (v) cruci figere.

răstignire (s) crucifixio-onis *f.*

răstignit crucifixus, in cruce sublat.

răstimp (s) intervallum temporis *n.*, spatium temporis.

răstoacă (s) fossa-ae *f.*, canalis-*i m.*

răstriste (s) adversa fortuna *f.*, adversi casus *m. pl.*

răsturnă (v) evertēre, prorutēre, obturbare || ~ *la pământ*, deicere || *a se ~*, collabescere, labi || ~ *pe spate*, resupinari.

răsturnare (s) eversio-onis *f.* || *fig.* abolitio, dissolutio *f.*

răsturnat-ă eversus, deiectus, prostratus, iacens, resupinatus, inversus-a-um.

răsuici (v) duplicare, conlorquere || ~ *ître*, e soluto fila ducere,

complicare || *a răsuici* (*o țigară*) *in hărtie*, involvere chartis.

răsuicit-ă duplicatus-a-um, contertus, involutus-a-um.

răsuflă (v) (re)spirare || ~ *greu*, anhelare.

răsuflare (s) anima-ae *f.*, spiritus-us *m.*, respiratio *f.*

răsuflat-ă (*vin*), vapidum vinum *n.* || *lucru ~*, desuelt, patefactus-a-um, delectus-a-um.

răsuflătoare (s) spiramen-īnis *n.*, spiraculum-*i n.*

răsuflut (s) V. *răsuflu* (-).

răsuflu (s) flatus-us *m.*, anima-ae *f.*, spiritus-us *m.*

răsună (v) (re)sonare, sonum reddere, strepere.

răsunare (s) resonantia-ae *f.*

răsunător-e resonans-a-um, resonans-lis.

răsunet (s) echo-us *f.*

răsură (Bot.) silvestris rosa-ae *f.*

răsvrăti (v) V. *răscuia*.

răsvrățitor (adj) seditiosus-a-um.

rât (*de porc*), rostrum *i n.*

rată (s) pecuniae dies *f.*, praestituta dies *f.*

rață (Zool.) anas-ātis *f.* || ~ *mică*, anaticula-ae *f.*

rătăci (v) errare, vagari || *a se ~*, de viā decedere.

rătăcire (s) 1. aberratio-onis *f.*, error-is *m.* || ~ *muștit*, amenitia-ae *f.*, dementia *f.* || ~ *ale tinereței*, nequitia-ae *f.*, flagitiorum *n. pl.*

rătăcit-ă errans-lis, errabundus-a.

rătăcitor-e vagus-a-um, erratilius-a-um.

rătăn (s) rusticus-*i m.*, agrestis-*i m.*

rație (s) diaria-orum *n. pl.*, cibariarum *n. pl.*

rațifică (v) approbare, confirmare.

raționă (v) ratione uti, ratiocinari, argumentari.

raționabil-ă rationalis-e, rationis particeps.

rațional-ă rationalis-e.

raționament (s) ratio-onis *f.*, ratiocinatio *f.*, argumentatio *f.*

rațiune (s) ratio-onis *f.*, causa-ae *f.*

rațioi (*a se*), magnifice se efferre.

rățolu (Zool.) anas-ātis *m.*

răvaș (s) V. *scrișoare*.

răvășcă (s) turba-ae *f.*, confusio-onis *f.*, vastatio-onis *f.*

răvăși (v) cunctā in turbas convertere, vastare.

răvnă (s) zelus-*i m.*, fervor-is *m.*, studium-*li n.*

(tu)lus, ordinatus || *mişcare* ~, motus certus et aequabilis || *adv.* compositē.

regulator-e (s) ordinator-trix, moderator-trix, temperator-trix.

relegi (v) effici, consequi || *de unde* ~că, ex quo apparet, unde fit ut.

reimprospăta (v) memoriam reintegrare, reficere.

reincepe (v) iteare, rursus incipere, renovare, repetere.

reinnoi (v) renovare, refricare, reficere.

reinnoire (s) renovatio-onis *f.*, restauratio *f.*, reintegratio-onis *f.*

reinsuflă (v) refovere (corpus, provincias).

reintegră (v) restituere (amissa, alqm in suam dignitatem).

reintineri (v) juvenescere.

reintoare (a se) reverti, redire.

reinviă (v) reviviscere, resurgere (ex mortuis).

relată (v) referre, memorare, scripsit mandare. *V. raportă.*

relațiune (s) relatio-onis *f.*, condicio-onis *f.*, res-ei *f.* *V. raport.*

relativ-ă pertinenens (ad) || *pronume* ~, relativum pronomen *n.*

relief (s) eminentia-ae *f.*, emblematis *n.* || *a tăia în* ~, exscalpare || *fig.* splendor *m.*, decus *n.*

religios-ă religiosus-a-um, sacer-cra-um || *om* ~, devotus-a.

religiune (s) religio-onis *f.*, ritus-us *m.*, cultus-us *m.*

reuă (v) resumere, recipere, recuperare alqd.

remănea (v) (re)munere, superesse || ~ *acasă*, se tenere domo || ~ *statornic*, persistere, perseverare || ~ *sănătos* ! vale || *a ~ pe cineva*, superare alqm || ~ *ca rest*, restat, superest.

remănere (s) mansio-onis *f.*, morae *f.*

remarcă (v) 1. observare, notare, advertre; 2. discernere, con-spectu facere.

remarcabil-ă conspicuus-a-um, notabilis-e, praestans, eminens, memorii dignus-a-um, excellens.

remas-ă reliquus-a-um, remansus-a-um.

remediă (v) mederi (*cu dat.*), subvenire, remedium adhibere.

remediū (s) remedium-ii *n.*, curatio *f.*, levamentum-i *n.*

rememoră (v) reducere in memoriam, memoriam suggerere.

reminiscentă (s) *V. amintire și suvenir.*

remite (v) tradere || ~ *o sumă de bani*, pecuniam retribuere. *V. predă.*

remiză (s) remissio-onis *f.* || *a da o* ~, immunitatem dare.

remora (Mar.) remulco trahere navem.

remuneră (v) remunerari (alqm alqă re).

remunerațiune (s) remuneratio-onis *f.*

remușcare conscientiae angor *f.*, tristis animi morsus *m. pl.*

ren (Zool.) tarandus-i *m.*

renaste (v) renasci (*dep.*), ad vitam redire, reviviscere.

renaștere (s) renovatio-onis *f.*, restitutio-onis *f.*

renegă (v) abdicare, infitiari.

renegare (s) negatio-onis *f.*

renegat (s) *a fi* ~, transire ad cultum gentilem, Jesum Christum negare.

renghiū (s) ineptiae-ărū *m. pl.*, ridiculum-i *n.* || *a jucă* ~, ludibrio habere alqm.

rentă (s) redditus-us *m.*, annua pecunia *f.*

renume (s) nomen-inis *n.*, fama-ae *f.*, rumor-is *m.*

renumit-ă clarus-a-um, illustris-e, celeber-bris-e.

renunță (v) desistere, repudiare || ~ *la dreptul seu*, de iure suo decedere, renuntiare, abdicare.

renunțare (s) abdicatio-onis *f.*, eiuratio *f.*, cessio-onis *f.*

reorganiză (v) reficere.

reorganizare (s) instauratio-onis *f.*

repaos (s) quies-ētis *f.*, laxamentum-i *n.*, otium-i *n.*

repaoză (a se), quiescere, requiescere.

repară (v) reparare, reficere, restaurare. *V. dregă.*

reparație (s) relectio-onis *f.* || *fig.* satisfactio-onis *f.*

repartiză (v) dispartire, distribuere, dividere.

repartizare (s) partitio-onis *f.*, distributio-onis *f.*, dispensatio *f.*

repaus și repauză *V. repaos și repaoză.*

repede 1. *adj.* velox-ocis, celer-is-e, rapidus-a-um; 2. *adv.* propere, velociter, rapide.

reperculsiune (s) repulsus-us *m.*, repercussio-onis *f.*

repercută (v) reddere, remittere,

reictare || *a se* ~, remitti.

repercutare (s) *V. reperculsiune.*

reperitoriu (s) reperitorio-ii *n.*

repetă (v) repelere, iteare, iterum dicere.

repetitiune (s) repetitio-onis *f.*, iteratio *f.*, geminatio verborum.

repezeală (s) velocitas-ātis *f.*, rapiditas-ātis *f.*, celeritas *f.*, cursus-us *m.*

repezi (a se), impetum facere, irruere, se praecipitare.

repeziune (s) rapiditas-ātis. *V. repezeală.*

replică (s) responsio-onis *f.*, responsum-i *n.*

reprezali (s) ultio-onis *f.* || *a uză de* ~, vices reddere.

reprezentă (v) exhibere, exprimere, depingere, imitari.

reprezentant (s) vicarius-ii *m.*

reprezentare (s) effigies-ei *f.*, imago-inis *f.*, repraesentatio *f.*

reprezentatie (s) exhibitio-onis *f.* || ~ *teatrală*, scenici ludi *m. pl.*

reprimă (v) reprimere, frenare, coecere (cupiditates) || ~ *zelul*, impetum molire.

reprimandă (s) reprehensio-onis *f.*, admonitio *f.*, obiurgatio-onis *f.*

reprobă (v) improbare, respuere, vituperare.

reprobare (s) reprobatio-onis *f.*, vituperatio-onis *f.*

reproduce (v) 1. generare, procreare, gignere; 2. reiteare, imitari, reddere; 3. (*copiă*), exscribere, perscribere.

reproș (s) obieclatio-onis *f.*, reprehensio *f.* || ~ *greu*, opprobrium-ii *n.*

reproșă (v) obicere v. obiectare alqd aici, obiurgare alqm de alqă ră, reprehendere alqm quod...

reptilă (Zool.) repens animal *n.*, serpentes bestiae *f. pl.*

republică (s) respublica-ae *f.*, civitas-ātis *f.*, libera civitas *f.*

repudiă (v) repudiare, dimittere, missam facere (uxorem), divortium facere, matrimonio exigere.

repudlare (s) divortium-ii *n.*, repudium-ii *n.*

repulsiune (s) repulsus-us *m.*, recessus-us *m.*

repurtă (v) reportare (victoriam), vincere (alqm).

reputat-ă habitus-a-um, creditus-a-um.

reputațiune (s) fama-ae *f.*: bona v. sinistra fama v. existimatio *f.*

reședință (s) sedes-is *f.*

reșemua (a se) aequo animo ferre, aegre tolerare.

resemnare (s) patientia-ae *f.* || *cu* ~, aequo animo.

restrânge (a se) 1. relucere, resiliere, replicari; 2. repercuti.

resimți (a se) percipere, referrere, ferre alqd graviter.

resistă (v) resistere, obstare, oppositum esse.

respect (s) respectus-us *m.*, verecundia-ae *f.*, cultus-us *m.*

respectă (v) vereri (*dep.*), aestimare, considerare. *370*

respectabil-ă venerandus-a-um, venerabilis-e.

respectiv-ă quid cuiusque est.

respectuos-ă venerandus-a-um, reverens erga alqm.

respingător-e foedus-a-um, fastidiosus-a-um.

respinge (v) propulsare, adversari (*dep.*), respuere, emovere, repelere, profligare.

respiră (v) respirare, spiritum trahere

respirațiune (s) respiratio-onis *f.*, spiritus-us *m.*, aspiratio aëris.

rest (s) reliquum-i *n.*, residuus-i *m.* || ~ *aritm.* residuum-i *n.*

restabilă (v) restituere || *a se* ~ se reficere, convalescere.

restabilire (s) refectio-onis *f.*, reparatio-onis *f.*

restaură (v) reficere, reparare, renovare || *a se* ~, se reficere.

restaurant (s) popina-ae *f.*, caupona-ae *f.*

restaurare și restaurațiune (s) refectio *f.*, instauratio *f.*, restitutio *f.*

restaurator (s) caupo-onis *m.*, popinator-is *m.* *V. restaurant.*

restitu (v) reddere, restituere.

restituire (s) restitutio-onis *f.*

restrânge (v) angustare, circumscribere, contrahere || *a se* ~, se arctare, modum facere simplicius.

restrâns-ă restrictus-a-um.

restrictiune (s) correctio-onis *f.*, exceptio-onis *f.* || *a lăudă fără* ~, plenissime laudare.

resursă (s) praesidium-ii *n.*, consilii via *f.*, instrumentum-i *n.*, auxilium-ii *n.*, salus-utis *f.*

rețea (s) rete-is *n.*

rețetă (s) remedium-ii *n.*, medicina-ae *f.*, remedium salutarium compositio *f.* *V. medicament.*

reteză (v) obsecare, truncare, se-

căre, amputare || *fig.* praecidere.
retezat-ă scissus-a-um, truncatus, decisus-a-um.
reticentă (s) dissimulatio-onis *f.*, reticentia-ae *f.*, suspensa verba *n. pl.*
retină (s) rete oculorum *n.*
reține (v) arcere, retinere, continere || *a se* ~, se abstinere, temperare.
retinut-ă (s) retentio-onis *f.*
retinut-ă retentus-a-um, cohibitus, coërcitus || ~ *de boală*, morbo impeditus || ~ *de a/aceri*, distentus.
retor (s) rhetor-oris *m.*, orator *m.*
retorică (s) rhetorica-ae *f.*, ars oratoria *f.*
retractă (v) retractare, dicta retractare *v.*, retexere.
retractare (s) retractatio-onis *f.*
retrage (v) retrahere, reprehendere, retractare, revocare || *a se* ~, secedere, discedere, in otia recedere.
retragere (s) 1. regressus-us *m.*, receptus-us *m.* || *a bate în* ~, efugere; 2. secessus-us *m.*, solitudo-onis *f.* || *loc de* ~, receptaculum-i *n.*, refugium-ii *n.* || ~ *în armată*, missio (honesta) *f.* || *a pune în* ~, missionem dare || ~ *apelor*, reciprocus amnes.
retribui (v) mercedem alci tribuere, stipendium de publico statuere.
retribuțiune (s) merces-edis *f.*, pretium-ii *n.*
retroactiiv-ă legis vim retro custodiens
rețuș (v) corrigere, emendare, polire.
reumatism (*Med.*) humerorum dolores *m. pl.*
reuni (v) iungere, connectere, colligere, cogere.
reunire (s) coniunctio-onis *f.*, congregatio *f.*, conventus-us *m.*
reusi (v) perficere ut..., rem feliciter gerere || ~ *în toate*, omnia ex sententia succedere || *nu* ~, exitus tristes habere.
reusită (s) exitus-us *m.*, (*bună sau rea*), successus-us (*bună*).
reutăcios-ă malitiosus-a-um, malignus-a-um.
reutate (s) nequitia-ae *f.*, malitia-ae *f.*, malignitas-atis *f.*
reuvoitor-ă maiuivolis-a-um.
revanșă (s) (*a lui*) reddere talionem, referre.
revărsa (*a se*) exundare, redundare || *fig.* abundare.
revărsare (s) exundatio-onis *f.*, inundatio *f.*, diluvium *n.*

revedea (v) revisere, iterum videre *V. revizui*.
revedere (*la*) ulinam te mox revisam! mox ego huc revertor!
revelă (v) patefacere, declarare, detegere, indicare.
revelațiune (s) indicium-ii *n.*, proditio orcanorum.
revendică (v) sibi vindicare, expostulare alqd.
reveneală (s) mador-is *m.*, uliginis *f.*
reveni (v) redire, reverti.
revenire (s) reditus-us *m.*
revent (*Bot*) rhacomia-ae *f.*, rheubarb-um-i *n.*, rheum-i *n.*
reviriment (s) rerum commutatio *f.*
revistă (*Mil.*) cognitio-onis *f.* || *a trece în* ~, recognoscere || ~ *de trupe*, decursus-us *m.* || *a trece în* ~ *o armată*, exercitium lustrare *v.* inspicere.
revizie (s) cognitio-onis *f.*
revizui (v) recognoscere || ~ *un proces*, retractare iudicium.
revocă (v) revocare, rescindere, dicta retractare.
revoltă (s) rebellio-onis *f.*, seditio-onis *f.*
revoltă (v) 1. ad rebellandum incitare; 2. animos offendere, indignationem movere || *a se* ~, insurgere, rebellionem facere, fidem exuere.
revoltător-e invidiosus-a-um, indignus foedus.
revoluționar (s) seditiosus, turbulentus || *spirit* ~ avidum in novas res ingenium.
revoluțiune (s) 1. (*astrelor*) ambitus-us *m.*, circuitus-us *m.*; 2. (*politica*), rerum commutatio *v.* perturbatio *f.* || *a urzi* ~, nova moliri.
rezemă (v) sufficere, imprimere || ~ *scara de zid*, applicare moenibus scalas || *fig.* spem ponere in... *v.* spes tutare (*cu abl.*) || *a se* ~, inniti, incumbere || ~ *în coate*, eadibitum premere || ~ *de pom*, se ad arborem applicare || *fig.* ~ *pe dreptate*, aequalitatis praesidium.
rezemătoare (s) fulmentum-i *n.*, adminiculum-i *n.*, basis *f.*
rezervă (s) 1. sepositio-onis *f.* || *a fine în* ~, conservare, conditum servare; 2. *armată* ~ subsidiorum *n. pl.*; 3. (= *excepție*) *fară* ~, sine ulla exceptione; 4. (= *discreție*),

verecundia-ae *f.*, modestia-ae *f.* || *a vorbici* ~, lingua-temperare || *a lauda fără* ~, pleno ore laudare.
rezervă (v) seponere, conservare, recondere || *fig.* quidquid sors tulerit || *a se* ~, se reservare ad... *V. păstră*.
rezervoriu (s) receptaculum-i *n.*, piscina-ae *f.*, vivarium-ii *n.*
rezidu (s) faex-cis *f.*, crassamentum-i *n.*, colatura-ae *f.*
reziliă (v) rescindere (pactiones, acta).
reziliare (s) rescissio-onis *f.*
rezistă (v) resistere, obstare a'ci: obstitit surgentibus ensis.
rezistent-ă renitens, durus-a-um, contumax-icis.
rezistență (s) offensio-onis *f.*, renisus-us *m.*, de'ensio-onis *f.*
rezolvă (v) 1. (*Chim.*) resolvère || ~ *o problemă*, explicare, expectare, interrogationem solvere.
rezultă (v) fieri, effici, consequi.
rezultat (s) exitus-us *m.*, eventus *m.*, effectus-us *m.*, summa-ae *f.* || ~ *bun*, successus-us *m.*
rezumă (v) breviter contrahere.
rezumat (s) summarium-ii *n.*, epitome-es *f.*, brevis repetitio-onis *f.*
riein (*Bot*) ricinus-i *m.*
ride (v) ridere || ~ *de*, irridere || ~ *cu hohot*, cachinnari (*dep.*)
ridică (v) levare, attollere, erigere || ~ *cu mâna*, sublevare || ~ *mânila la cer*, manus ad sidera tendere, || ~ *rochia prea lungă*, vestem diffluentem colligere || ~ *mâna asupra cuiva*, intentare manus in alqm || ~ *ședinta*, concilium dimittere || ~ *o armată*, copias (comparare || *a se* ~, surgere, se levare || ~ *repede*, exsultare || ~ *în cer*, sublimis abire.
ridicare (s) (e)levatio-onis *f.*, sublatio *f.* || erectio-onis (statuae).
ridicată (*cu*), summatum (*ado.*), universim (*ado.*).
ridicătură (s) tumulus-i *m.*, collis *m.*
ridice (*Bot.*) raphanus-i *m.*, rapulum-i *n.*, radícula-ae *f.*
ridicul-ă ridiculus-a-um, deridendus-a-um.
ridiculiță (v) irridere a'qm, eludere (paucitatem hostium).
rigid-ă rigidus-a-um, rigens-tis.
riglă (s) regula-ae *f.*, amussis-is *f.*, regula lignea (~ *de lemn*).
rigoare (s) rigor-is *m.*, severitas-

atis *f.*, inclementia-ae *f.*
riguros-ă severus-a-um, austerus, durus, asper-a-um.
rimă (*cu*), similiter desinens.
rimă (*Zool.*) lumbricus-i *m.*
rimător (s) porcus-i *m.*
rină (s) V. coastă și rână.
rinchiu (s) 1. ren-is *m.* (*la om*); 2. renes-um *m. pl.* V. rărunchiu.
rinocer (*Zool.*) rhinoceros-otis *m.*
ripă (s) ripa-ae *f.*, litus-oris *n.*
ripos-ă praeruptus-a-um, praecipitilis.
ris (s) risus-us *m.* || *a lui* ~, ludificari, irridere.
ris (*Zool.*) panthera-ae *f.*
risc (s) periculum-i *n.*, alea-ae *f.* V. pericol.
riscă (v) in aleam dare || ~ *viața*, adire periculum capitis.
risipă (s) luxus-us *m.*, luxurie-ei *f.*, profusio-onis *f.*
risipi (v) dissipare, spargere, discutere || *a se* ~, dilabi.
risipire (s) dissipatio-onis *f.*, dissipatio-onis *f.*
risipitor-e prodigus-a, dissipator-is *m.*, delapidator-is *m.*
ristic (s) stibium-ii *n.* || *de* ~, stibinus-a-um.
rit (s) ritus-us *m.*, caerimoniae-arum *f. pl.*
rit (*la pore*), rostrum-i *n.*
ritm (s) numerus-i *m.*
ritos (*adv*) praecise, expressè (*ado.*).
ritual (s) ritualis liber *m.*, libri sacrorum *m. pl.*
rituat-ă secundum pontificalem ritum, solennis-e.
riu (s) fluvius-ii *m.*, rivus-i *m.*, flumen-inis *n.*, annis-is *f.*
rival (s) aemulus-a, rivalis-a, aemulator.
rivalitate (s) rivalitas-atis *f.*, aemulatio *f.*, contentio-onis *f.*
rivaliză (v) contendere (cum alqo), aemulari alci, in aemulationem consurgere, cum alqo certare.
rivnă (s) studium-ii *n.* V. zel.
rivni (v) appetere, studere (libertati, novis rebus).
rizle (s) V. risc.
roabă (s) 1. serva-ae *f.*, captiva-ae *f.*; 2. curriculum-i *n.*, pabo-onis *m.*
roadă (s) V. rod.
roade (v) rodere, perrodere, exudere.
roadere (s) rosio-onis *f.*, erosio-onis *f.*
roată (s) rota-ae *f.* || *a face* ~, circumstistere alqm.

rob (s) servus-i m. || ~ *din răz-*
boiu, captivus-i.
robi (v) capere, in captivitate ad-
ducere, in servitutem redigere ||
a se ~, servire, se submittere.
roble (s) servitus-utis f., captivitas-
atis f.
robinet (s) epistomium-ii n., sila-
nus-i m., papilla-ae f.
robotă (s) angaria-ae f., dominaile
servicium n.
robust-ă robustus-a-um, validus-
a-um.
rochie (s) stola-ae f., muliebris ves-
tis f.
rod (s) fructus-us m., pomum-i n.
|| ~ *pământului*, fruges-um f. pl.
rodi (v) fructificare, fructus adferre.
rodie (fruct) grenătum-i n., malum
puniceum n.
rodire (s) fructificatio f., productio
f., fecunditas-atis f.
roditor-e frugifer-a-um, fructifer-
a-um, fertilis-e, fecundus-a-um, ub-
er-is.
rodiu (pom) punica malus v. arbor f.
rodnicie (s) V. *rodire*.
rogojină (s) storcea-ae f., matta-ae f.
rogöz (s) carex-icis f.
roi (v) 1. examinare; 2. pullulare.
roib (cat) rufus (equus) m.
roibă (Bot.) rubia-ae f.
rolu (s) examen-inis n., apium glo-
bus m.
rol (s) 1. (de contribuabili) census-
us m. || *a înscrie în* ~, in censum
referre; 2. (de actor) persona-
ae f., partes-um || *a juca* ~, partes
agere || *a face* ~ de arbăru, ar-
bitri partibus fungi || *a juca un*
~ în societate, esse aliquis in re-
bus humanis.
roman-ă romanus-a-um.
roman (Litt.) commenticia fabula f.
România România-ae f.
romb (Geom.) rhombus-us m.
romonită (Bot.) chamoemelon-i n.,
anethum-ii n.
ronțai (v) crepare.
ropot (s) totulus gradus-us m.
ros-ă derosus-a-um, corrosus, ex-
sus, detritus.
roscat-ă V. *rosiu*.
roscovă (fruct) siliqua ceratonia f.
roscovan-ă rufus-a-um, rutilus, ru-
beus-a-um.
roșeață (s) rubor-oris m., rubedo-
inis f.
roși (v) 1. rubefacere; 2. rubescere.
roșiu-e 1. ruber-bra-um, rubidus,

rubens, rutilus-a-um; 2. sangui-
nēus-a-um || ~ *la păr*, rufus.
rosmarin (Bot.) rosmarinus-i m.
rost (s) V. *ordine și sens* || *pe de* ~,
memoriter (adv.).
roști (v) dicere || ~ *o sentință*, sen-
tentias ferre || *a se* ~, V. *pro-*
nuță (a se).
rostogoli (a se) volvere, volutari.
circumagere se.
rostogolire (s) volutatio-onis f.,
versatio, turbo-inis f.
rotar (s) plaustrarius-ii m., rheda-
rius-ii m., curruum faber m.
rotațiune (s) rotatio-onis f., turbo-
inis m.
roti (v) vertere, circumagere, in or-
bem volvere || *a se* ~, gloriarī (fig.)
pavo gloriatur.
rotiță (s) rotula-ae f.
rotocol (s) globus-i m., circulus-i m.,
orbis-is m.
rotopitor-e occupans-tis, obsedens.
rotulă (s) patella-ae f.
rotund-ă rotundus-a-um, globosus-
a-um.
rotunjă (s) rotunditas-atis f., ro-
tunda forma f., volubilitas f.
rotunji (v) corrotundare, in orbem
circinare.
rouă (s) ros-oris m. || *cade* ~, ro-
rat (impers.) || *acoperit cu* ~, ros-
cidus-a-um, rorentus-a-um.
rovină (s) locus paluster m., elu-
vies-ei f.
roz-ă roseus color.
roză (Bot.) rosa-ae f. || *aurora cu*
degete de ~, rosea dea f. || ~ *vân-*
irilor, ventorum descriptio f.
rozător-e rosor-oris m.
rozătură (s) erosio-onis f.
rubedenie (s) affinitas-atis f.
rubin (Miner.) carbunculus-i ruber m.
rubrică (s) rubrica-ae f.
rudă (s) cognatus-us m., propinqui-
orum m. pl.
rudar (s) alveorum faber, rheda-
rius-ii m.
rudene (s) consanguinitas-atis f.,
affinitas f., propinquitas f.
rudi (a se) propinquitatē contingere.
rudiment (s) rudimentum-i n., in-
choamenta-orum m. pl.
rudimentar-ă inchoatus-a-um
rufe (s) lineamen-inis, luteum i n.
|| *cusătoareasă de* ~, sarcinatrix-
icis f.
rug (s) rogu-i m., pyra-ae f.
rugă (s) precatio-onis f., oratio f.,
rogatio-onis f.

rugă (v) orare, rogare, supplicare
|| *a se* ~, praecari^(adv).
rugăciune (s) prex-cis f., preces-
um f. pl.
rugămintă (s) supplicatio f., obtes-
tatio-onis f., petitio-onis f.
rugător-e supplex-a-um, supplex-
icis.
rugină (s) rubigo-inis f., ferrugo-
inis f. || ~ *de aramă*, aerugo-inis f.
rugini (v) rubiginem facere v. ob-
ducere, rubiginē laedere || *a se* ~,
rubiginē infestari, rubiginem tra-
here.
ruginit-ă rubiginē obductus-a-um.
ruină (s) ruina-ae f., interitus-us m.
ruină (v) pessumdare, diruere, des-
truere. demoliri (dep.) || *a se* ~,
collabi, corrumpere, concidere.
ruinat-ă dirutus-a-um, demolitus,
collapsus-a-um.
rujă (Bot.) rosa-ae f.
rumegă (v) rumigare, ruminare.
rumegare (s) rumigatio f., rumina-
tio-onis f.
rumegător-e rumigans, ruminans.
rumen-ă rubicundus-a-um.

rumeneală (s) rubedo-inis f.
rumeni (v) rubricā tingere, infucare
|| *a se* ~, fucari, rubescere.
rupe (v) rumpere, rescindere, de-
cerpere lacerare, frangere || *a se* ~,
frangi, rumpi.
rupt-ă ruptus laceratus-a-um, frac-
tus-a-um.
ruptură (s) ruptio f., laceratio f.,
fractura-ae f.
rural-ă rusticus-a-um, agrestis-e,
fundus-a-um.
Rusalii (serbătoare) Pentecostes f.
rușlet (s) corollarium-ii n.
rușină (v) pudefacere, dedecorare,
infamem alqm facere || *a se* ~,
pudet (impers.), erubescere.
rușinat-ă pudore affectus-a-um.
rușine (s) 1. pudor-is m., pudicitia-
ae f.; 2. dedecus-oris n., opprobri-
um-ii n., infamia-ae f.
rușinos-ă 1. pudicus-a-um, vere-
cundus-a-um; 2. turpis-e.
rustic-ă rusticus-a-um, agrestis-e.
rută (Bot.) ruta-ae f.
rutină (s) usus-us m., trita via f.,
irrationalis usus-us m.

S

S Ș, ș s litt. indecl.

sabie (s) gladius-ii m., ensis-is m.
|| *vârful de* ~, mucro-onis m.
săbur (Bot.) aloë es f.
sac (s) saccus-i m., pera-ae f.
sacă (s) cadus-i m., doium-ii n. ||
cal de ~, equus strigosus m.
sacadat-ă prae fractus-a-um (ora-
tio, versus).
săcăi (v) vellicare, irilare, laces-
cere, molestum esse.
săcăi (Zool.) thos-ooos m.
săcăuit-ă exhaustus-a-um, effec-
tus, defatigatus-a-um.
sacăz (s) mastichum-i n., mastix-
ichis f.
sacerdotal-ă sacerdotilis-e.
sacerdoșiu (s) sacerdotium-ii n.
sacră (v) sacrare, inaugurare.
sacrament (s) sacramentum-i n.
sacrilic (v) sacrificare, immolare,
sacra facere.
sacrificiu (s) sacrificium-ii n., sa-
crum-i n., immolatio f.
sacrilegiu (s) sacrilegium-ii n., pro-
fanatio f., violatio f.
sacru-ă sacer cra-um, (con)sacra-
tus. sanctus-a-um.
sadea (adv) simpliciter, apertē, tan-

tum.
sădi (v) inserere, plantare (arbores).
sădire (s) plantatio-onis f., satio-
onis f.
safir (Miner.) sapphirus-i f.
saftă (a face), primus emptor esse.
șagă (s) V. *glumă*.
șagalnic-ă V. *glumefă*.
șageată (s) sagitta-ae f., tellum-i n.
șageță (v) sagittare, sagittam co-
ncicere.
șagețator (s) sagittarius-ii m., ia-
culator-oris m.
șăgu (v) V. *glumi*.
șalău (s) trichinium-ii n. || ~ *de*
măncare, refectorium-ii n. || ~ *de*
audiență, auditorium-ii n. || ~ *de*
intrare, atrium n.
salahor (s) baiulus-i m., onerarius-
ii m.
salariat-ă (mercede) conductus-a.
salariu (s) merces-edis f., salari-
um-ii n., fructus-us m.
sălăș (s) V. *locușniță*.
sălășiu (v) V. *locu*.
salată (s) acetaria-iorum n. pl. (o-
lăra).
șalău (Zool.) perca-ae f.
salbă (s) monile-is n.

salcâm (*Bot.*) acacia-ae f.
salcie (*Bot.*) salix-icis f. || de ~, salignus-a-um.
sălcu-e insipidus-a-um, fatuus-a-um.
sale (s) renes-lum m. pl., lumbus-i m. v. lumbi-orum n. pl.
salgău (s) fossor-is m., metallarius-ii m.
salivă (s) saliva-ae f., oris excrementum-i n.
salon (s) exedra-ae f., saluatorium (cubile) m.
salsaparilă (*Bot.*) smilax-icis f.
salt (s) saltus-us m., saltatio-onis f.: saltus facere.
săltă (v) saltare, saltire || ~ de bucurie, exsultare.
saltare (s) saltatio-onis f., ovallio-onis f.
săltăreț-ă exsultantissimum (verbum).
săltăt-ă grandiosus-a-um, iam grandior.
saltea (s) sagum-i n., stragulum. in culcita-ae f.
salutibane (s) pelaurista-ae m.
salubritate (s) salubritas-atis f.
șalupă (*Mar.*) scapha-ae f., lembus-i m.
salut (s) salutatio-onis f.
salută (v) salutare, salutem dicere || a se ~, inter se consulare.
salutar-ă salutaris-e, saluberris-e, utilis-e.
salutat (*lit.*) avel: Caesar, morituri le salutant.
salvă (v) conservare v. mântui.
salvare (s) salus-utis f.: fugă salutem petere.
salvator (s) servator-oris m., liberator-oris m. (patriae).
salvie (*Bot.*) salvia-ae f.
samă V. seamă.
samanții-e fulvus-a-um, ceruus-a-um.
samăr (s) clitellae-ărum f. pl.
samavolinte (s) V. arbitrii.
sămbătă (s) sabbatum-i n.
sămbure (s) nucleus-i m., granum-i n., semen-inis n.
samsar (s) intercessor-is m., cocionis m., paratius-ii m.
samsaric (s) cocinatura-ae f. || a face ~, cocionari (dep.).
samur (*Zool.*) zibellina mustella-ae f.
sănătate (s) valetudo-inis f., sanitas-atis f., salubritas-atis f.
sănătos-ă sanus-a-um, validus, incolumis-e, salvus-a-um, saluber-

bris-e || sunt ~, valeo-ere || fi ~, salve! || a o lua la ~, aufugere, se propere, evadere.
sanchiu-e taciturnus-a-um, natură tristis ac reconditus-a.
sanctonă (v) sancire, ratum habere, decreta confirmare.
sanctiune (s) sanctio-onis f.
sanctur (s) penetrale-is n., sacrarium-ii n.
sandale (s) solea-ae f., sandalium-ii n. || încălțat cu ~, soleatus || fabricant de ~, solarius-ii m.
sandramă (s) subgrunda-ae f.
sânge (s) sanguis-inis m., cruor-is m. || de ~, sanguineus || setos de ~, sanguinarius || pînă de ~, cruentus-a || cu ~ rece, aequo animo.
sănger (*Bot.*) cornus-i (sanguinea) f.
săngeră (v) 1. sanguinem emittere v. fundere || ~ din nas, naribus sanguis ire v. fluere; 2. venam incidere, sanguinem mittere (alci); 3. cruore adspargere.
săngerare (*cargura de sânge*) sanguinem profluere-ii n.
săngeros-ă sanguineus-a-um, atrox-cis (bellum).
sanie (s) traha-ae f.
sanitar-ă salubritatis causă institutus-a-um.
sănsă (s) casus-us m. (in certus), alea-ae f.
șanț (s) fossa-ae f.
șantier (s) navales officinae f. pl.
sapă (s) sarcolum-i n., rastrum-i n., ligo-onis m.
săpă (v) fodere, sarire, terram rastro versare || ~ groapa altă, insidiari (dep.).
săpător-e fossor-is m. || ~ de pământ, saritor-is m. || ~ de piatră, sculptor-is m.
săpătură (s) fossio-onis f.
săpofu (s) bidens-utis m., ligo-onis m.
săptămână (s) hebdomas-atis f.
săptămânal-ă hebdomadalis-e.
șapte (*Numer.*) septem || ~sprezece, septem decim || ~zeci, septuaginta.
săpun (s) saponis m., lomentum-i n. || a spăla cu ~, saponem purgare.
săpunel (*Bot.*) lanaria herba f., radix lanaria f.
sără (v) salire, v. sălăre. salem indere in, salem adspargere (*dat.*).
sărac-ă 1. pauper, miser-a-um, inops-pis, egens; 2. subst. mendicus-i m., inops-pis m. || a fi ~, egere, inopiă laborare.

sărăcăcios-ă miser-a-um, calamitosus-a-um.
sărăci (v) pauperare, in miseria incidere.
sărăcie (s) paupertas-atis f., inopia-ae f.
sărăcime (s) indigentes-ium m. pl., pauperes-a-um m. pl.
șarampon (s) publicae-arum f. pl. || a bale ~, ligna fistucis adigere.
saramură (s) muria-ae f., salsura-ae f.
sarcasm (s) conviliu-ii n., irrisio-onis f., verba amara n. pl.
sarcastic-ă contumeliosus-a-um, amarus-a-um.
sarcină (s) onus-eris n., sarcina-ae f., fascis-is f.
sarcofag (s) sarcophagus-i m.
sare (s) sal-is m. || ~ de mare, sales marini || grăunie de ~, mica salis, granum salis || bloc de ~, gleba-ae f., || ocnă de ~, salifodina-ae f.
sărg (*de*), festinatio (*adv.*), diligenter (*adv.*).
sărguință (s) diligentia-ae f., industria-ae f., studium-ii n.
sărguitor-e diligens, industrius, studiosus-a-um.
sări (v) salire, insilire || ~ jos, desilire
sărit-ă fig. motă mentē || pe sărite (*adv.*), subsultim (*adv.*).
săritură (s) saltus-us m., ~ de bucurie, exsultatio-onis f.
șarlă (s) minutus canis m.
șarlățan (s) 1. sacularius-ii m., praestidigator-is m.; 2. adj. improbus-a.
șarlățanie (s) praestigiae-ărum f. pl.
sărma (s) filum-i n.
sărman-ă V. sărac-ă.
șarpe (*Zool.*) serpens-lis m., anguis-i m.
șart (s) V. ordine și rînd.
sărut (s) V. sărutare.
sărută (v) osculari (dep.), cșcula dare || a se ~, oscula iungere.
sărutare (s) osculum-i n., basium-ii n.
sărută-ă amplexus-a-um, complexus-a-um.
șase (*Numer.*) sex || ~sprezece, se-decim || ~zeci, sexaginta.
șasiu-e strabo-onis, strabus-a-um, paetus-a-um.
sat (s) vicus-i m., pagus-i m.
satana (s) satanes-ae m.
satăr (s) culter-tri m., securis-is f.

sătean (s) vicānus-im, paganus-im.
satelit (s) satelles-itis m., stipator-is m., corpōis custos-odis m. || (*Astr.*), satelles m. pl.
sătesc-ă paganus-a-um, rusticus, rusticānus-a-um.
sățios-ă V. indetastător-e.
satir (*Myth.*) satyrus-i m.
satiric-ă famosus-a-um, satiricus, mordax.
satisfacător-e grātus-a-um.
satisfacere (v) satisfacere, exsequi (dep.), implere, satiare.
satisfacere (s) satisfactio-onis f., gaudium-ii n. || a da ~, res repetere.
satisfăcut-ă expletus-a-um, contentus-a-um.
sațu (s) satiētas-atis f., saturitas f. V. abundanță.
sățul-ă satulus-a-um, satur-a-um.
sătură (v) saturare, satiare, famem explere v. domare || a se ~, se satiare, famem depellere || fig. satis habere.
săturat-ă satiatul-a-um, saturatus, repletus, plenus-a-um.
sau (*conj.*) aut, vel, sive, seu.
savant doctus, eruditus, sapiens.
săvârși (v) patrare, perficere, perpetrare, peragere || a se ~, gerere.
săvârșit-ă confectus-a-um, peractus, perpetratus-a-um.
savoare (s) sapor-is m., gustus-us m., gustatus-us m.
saxie (s) vas floribus plenum.
șbanec (*Med.*) cucurbitula medicinalis f. V. ventuză.
șbanghiu-e iocosus-a-um, festivus-a-um.
șbărei (v) rugas facere, rugis cutem vulcare || ~ fruntea, rugis frontem arare || a se ~, contrahi.
șbăreit-ă contractus-a-um.
șbărețură (s) ruga-ae f. || ~frunții, frontis ruga f.
șbărli (v) arrigere, subrigere || a se ~, horrescere, asperari, subrigi.
șbărliț-ă horrens, hirsutus || barbă ~, barba impexa || păr ~, horrida coma.
șbărnăi (v) bombitare, strepere, murmur edere || albine ~, consonant apes.
șbărnăit (s) murmur-is m., bombus-i m., fremitus-us m.
șbărnăitoare (s) turbo-inis m., buxum-i n.
sbate (a se) se iactare, reniti (dep.) lacertos exercere.

sbeg (s) delectamentum-i n., delectatio-onis f.
sbegui (a se) se delectare.
sbeguială (s) ludus-i m., lasciviae f.
sbici (a se) siccescere, in sole siccari.
sbicit-ă siccatus-a-um, arefactus-a-um, exsiccatus.
sbieră (v) rugire, barrire, balăre.
sbierător-e mugiens-tis.
sbierătură (s) balatus-us m., rugitus-us m.
sbieret (s) V. *sbierătură*.
sbior (s) volatus-us m. (avium).
sborsi (v) V. *sbărli*.
sbucium (s) cruciatus-us m., tormentum-i n., angor-is m.
sbuciumă (a se) V. *chinui* (a se).
sbuciumat-ă labefactus-a-um, concussus-a-um.
sbughii (v) V. *fuși*.
sbură (v) volare, volitare.
sburător-e volucer-eris-e, ales-itis, volans-tis.
sburătură (s) frustum ligni n.
sburdă (v) evagari, digredi, lascivire.
sburdăciune (s) bacchatio-onis f., lasciviae f.
sburdănic-ă levis-e, ventosus-a, lascivus-a, petulantis.
sburdănicie (s) petulantia-ae f., lasciviae f.
scădeă (v) decrescere, diminuire.
scadența (unei potți) dies pecuni-ae f.
scădere (s) diminutio onis f., attenuatio f., defectus-us m.
scăfă (s) scula-ae f., gabata-ae f.
scăfărie (s) V. *cranți*.
scăiu (s) dipsacum-i n., carduus-i m.
scăimbă (v) distorquere, mutilare || a se ~, os distorquere.
scăimbăiat-ă V. *poctit-ă*.
scăimbăitură (s) oris depravatio f.
scăileă (v) calcem atterere.
scăleat-ă attritus-a-um, corruptus-a-um.
scaldă (s) aqua calida ad lavandum.
scaldă (v) lavare || a se ~, lavări.
scăldare (s) lavatio f., exscaldatio f., balneatio-onis f.
scăldătoare (s) balneum-i n.
scamă (s) squama-ae f., fibra-ae f.
scamator (s) praestidigator-is, ventilator-oris m.
scamatorie (a face) subripere, supplere, furari.
că mo șă (a se) fi'atim distrăbi.

scânci (v) gemere, lamentari, eui lări.
scâncitor-e querulus-a-um, gemens-tis.
scândă (v) scandere (versus).
scandare (s) scansio-onis f.
scandal (s) scandalum-i n., malum exemplum n.
scandaliză (v) offendere || a se ~, offendi.
scandalos-ă scandalosus, foedus-a-um, turpis-e || in mod ~, probrose, flagitiose.
scândură (s) assis-is f., tabulă-ae f.
scântelă (v) scintillare, micare, radiare, fulgere.
scântele (s) scintilla-ae f., igniculus-i m.
scântelere (s) (stellae) fulgor m.
scântelitor-e scintillans, micans, lucidus, igneus-a-um.
scăpă (v) 1. servare, liberare, amittere (de manibus); 2. fugere, se expedire || *imi ~ din vedere*, praeterit me || *imi ~*, falli mi, fugit me || ~ de, evadere, eripere se, effugere alqd, vitare alqm.
scăpără (v) ignem elicere v. excutere.
scăpare (s) salus-utis f., liberatio-onis f., evasio-onis f., refugium-ii n. || a căută ~, salutem petere.
scăpat-ă salvus-a-um, salvatus, liberatus-a-um.
scăpătă (v) 1. (Astr.) occidere; 2. decidere, prolabi; 3. ad inopiam redigi.
scăpătăt-ă 1. (Astr.) in occasum praecipere; 2. prolapsus; 3. experts fortunis.
scară (s) 1. scala-ae f., scalae-arum f. pl.; 2. gradatio-onis f. || *a arunca pe ~*, per gradus deicere alqm || *a urcă ~*, contra scalas gradi || *a urcă o ~ spirală*, per cochleam ascendere.
scarbă (s) taedium-ii n., nausă-ae f., fastidium-ii n.
scarbi (v) fastidium creare || a se ~, fastidire, taedio laborare.
scarbit-ă aversatus-a-um, fastidiosus-a-um.
scarbos-ă fastidiosus-a-um, sordidus, foedus-a-um.
scarmană (v) vellicare, carminare, lanam pectere v. trahere.
scarmanare (s) carminatio-onis f.
scarmanătoare (s) pecten-inis n.
scárnăv-ă squalidus-a-um, sordidus, foedus-a-um.

scárnăvie (s) squalor-is m., foeditas-atis f., sordices-ei f.
scărpină (v) scalpere, fricare, scabere, radere || a se ~, scabere, se affricare, fricare costas, caput scabere.
scărșni (v) dentibus stridere v. frendere.
scărșnire (s) stridor-is m.
scărșni (v) crepare, strepere.
scărșnit (s) stridor-oris m.
scărșnitor-e stridens-tis.
scatuli (Zool.) fringilla citrinella f.
scatoaleă (s) 1. cista-ae f., arca-ae f., capsă-ae f.; 2. pop. colaphus-i m.
scăun (s) sella-ae f., sedes-is f., scamnum-i n. || ~ domnesc, thronus-i m. || ~ = capitală sedes-is f., caput-itis n. || ~ de măcelar, lanonia mensa f.
scăzământ (s) diminutio-onis f., exoneratio-onis f.
scelerat (s) nefarius-ii m., scelēratu-s-a-um.
scenă (s) scena-ae f., proscenium-ii n. || a se arăta pe ~, scenam incedere || *punerea în ~*, spectaculi apparatus || *pe ~ lumel*, in theatro terrarum orbis || fig. spectaculum-i n., adspectus-us m. || a asistă la o ~ amuzantă, mirifica re interese || a face caiva o ~, turbas conciere alci.
scenic-ă scenicus-a-um: sceniculudi m. pl.
sceptic-ă opiniosus-a-um, scepticus.
sceptru (s) sceptrum-i n. || fig. regnum-i n.
schelă (s) tabulata-orum n. pl. V. *pori*.
schelălăi (v) lălrăre, clămlăre.
schelēt (s) larva-ae f., ossăa larva f., scelētus-i m., ossa-i n. pl.
schijă (s) ferrum fustum n.
schilod-ă mutilatus-a-um, truncatus-a-um.
schilodolă (s) truncatio-onis f., mutilatio-onis f.
schilodi (v) mutilare, trunchare.
schimă (s) 1. oris pravitas f.; 2. ~ monacală, ordo monachicus m.
schimb (s) 1. permutatio-onis f.; 2. ordo-inis m.; 3. vigilia-ae f. || *în ~*, pro || *a da în ~*, retribuere || *a face ~*, aestimatione emere || *comerciu cu ~*, compensatio mercium || ~ de prizonieri, permittendis captivis || ~ de cuvinte, vice sermonum || *schimburi*, verba-timenta-orum n. pl.

schimbă (v) mutare, variare || ~ locuința, demigrare || ~ hainele, vertere vestes || ~ drumul, iter flectere || ~ părerea, discedere a suă sententia || ~ ordinea cuvintelor, ordinem verborum immutare || *toate se ~*, omnia mutantur v. vertuntur || *eu nu m'am schimbat*, nihilo sum aliter ac fui || ~ în bine, se convertere.
schimbare (s) mutatio-onis f., vicissitudo-inis f., (com)mutatio rērum, conversio-onis f.
schimbător-e mutabilis-e, varius-a-um, incertus-a-um.
schimnic (s) eremita-ae m., anachoreta-ae m.
schimonosi (v) deformare || a se ~, os distorquere, ducere os exquisitis modis.
schingui (v) torquere, excruciare, cruciatibus lacerare.
schinguire (s) supplicium-ii n., cruciatus-us m.
șchioapă (măsură) spithama-ae f., dodrans-tis.
șchlop-ă claudus-a, claudicans || ~ de un picior, altero pede claudus.
șchlopătă (v) claudicare.
șchlopătare (s) claudicatio-onis f.
șchiros (Med.) scirros-i n., scirrhomatis n.
șchimă (s) dissidium-ii n., schismatis n., discussio f.
schismatic-ă schismaticus-a-um.
schist (Miner.) schistos lapis m.
șchiță (s) adumbratio-onis f., delineatio-onis f.
șchiță (v) adumbrare, delineare.
șclatică (Med.) ischias-adis f. || *care are ~*, sciati-us-a.
șcindă (v) scindere.
șclitune (s) dissidium-ii n.
șclav (s) servus-i m., serva-ae f.
șclavie (s) servitus-utis f.
șclinti (v) V. *scriinti*.
șclipi (v) lucere, fulgere, micare.
șclipicos-ă micans, fulgens.
șclipiro (s) micatio f., fulgor-is m.
șclipitor-e V. *șclipicos-ă*.
șclivisi (v) (ex)polire, laevigare, nitidare, detergere.
șclivisit-ă politus-a-um, laevigatus-a-um.
șconbă (s) subscus-dis f., fibula-ae f.
șconă (s) schola-ae f., ludus (discendi) m., gymnasium-ii n.
școarță (s) cortex-leis f., crusta-ae f. || ~ la pomi, liber-bri m., alburnum-i n.

scoate (v) educere, effodere, haurire, detrahare (annulum e digito), exhibere (iugum), excutere.
scobar (Zool.) cyprinus i m. (piscis).
scobi (v) excavare, incidere, exculpere, scalpare.
scobit-ă (ex)cavatus, concavatus, fesus, defossus-a-um.
scobitoare (de dinți) dentiscalpium-ii n.
scobitură (s) cavus-i m., excavatio-onis f., lacuna-a f.
scobori (v) descendere V. *scobori* f.
scoboriș descensio-onis f., declivitas-atis f., clivus-i m.
scoc (s) canalis ligneus m., cavus lapis m.
scotală (pop.) utilitas-atis f.
scofălei (v) V. *slăbi* (v).
scofălelt-ă cavernosus-a-um.
scofală (s) concha-ae f., cochlea-ae f.
scolar (s) 1. discipulus-i m.; 2. sectator-is m. V. *adept* și *discipol*.
scolastic-ă scholasticus-a-um.
scolopendră (Zool.) lingua-ae f., scolopendrium-ii n., millepes-ēdis m.
scop (s) consilium-i n., scopus-i m.
scopi (v) V. *castră* (v).
scorburos (s) caverna-ae (in trunco) f.
scorburos-ă cavernosus-a-um.
scormoni (v) suffodere, investigare, (per)scrutari, rimări.
scormonire (s) fossio-onis f., investigatio-onis f.
scorni (v) (con)figere, excogitare, invenire.
scornire (s) fictio-onis f., excogitatio-onis f., inventio-onis f.
scornit-ă fictus-a-um, falsus-a-um, excogitatus-a-um.
scoroici (v) V. *excitā* (v).
scoroji (v) delibrari, corticem a ligno deficere, decorticare.
scorojit-ă decorticatus-a-um, delibratus-a-um.
scorpie (Zool.) scorpio-onis f.
scorțioară (Bot.) cinnāmus-i m.
scorțos corticosus-a-um, crustatus-a-um.
scorșu (Bot.) sorbus-i f. (pom).
scorșușă (fruct), sorbum-i n.
scos-ă sublatuș-a-um, amotus, detractus, ereptus, electus.
scotoci (v) V. (scormoni) (v).
scrăni (v) V. (scărni) (v).
screme (a se), eniti, conări.
serie (v) scribere, litteras conficere || ~ *pentru posteritate*, memoriae prodere || a *trădă* să ~, duc-

tus litterarum discere.
scriere (s) scriptio-onis f., scriptum-i n., opusculum-i n. || pl. *opera* n. pl., monumenta n. pl., litterae-ărū f. pl.
scriitor (s) 1. scriptor-is m., scriba-ae m.; 2. auctor-is m.
scriitură (s) manus-us f., || ~ *frumoasă*, lepida-manu scribere || *imită ~ cuiva*, chirographum alicui imitari
scrijuli (v) radere (terram), praestringere, desquamare.
scrijilitură (s) vibex-icis f., vulnuscūl-m-i n.
serimă (s) armorum ratio f., ars ludica armorum.
serin (s) scrinium-ii n.
serintea (Med.) luxatura-ae f., luxatio-onis f., luxatum membrum.
serinti (v) 1. luxare, distorquere, loco movere (membrum); 2. fig. falli, errare.
serinit-ă 1. laxatus, eictus, extortus, e sede suā motus-a-um; 2. fig. insanus-a, mente incitatus-a.
serintitură (s) luxatura-ae f., luxatio-onis f.
scripte (s) orbiculus-i m., tolleno-onis m., trochlea-ae f.
scriptură (s) scriptura-ae f., scriptum-i n.
seris (s) 1. V. *scriitură*; 2. V. *deslin*, *soartă*.
scriș-ă scriptus-a-um.
serisoare (s) litterae-ărū f. pl., epistola-ae f.
scroafă (Zool.) sus-is f., scrofa-ae f., porca-ae f.
scrobală (s) amylium-i n.
scrobi (v) amylare.
scrofule (Med.) strumae-ărū f. pl., scrofulae-ărū f. pl.
scrofulos-ă trumosis-a-um, strumatus-a-um.
scrum (s) fuligo-onis f.
scrumbie (Zool.) scomber scombrus m.
scrupul (s) scrupulus-i m., religio-onis f.
scrupulos-ă religiosus, scrupulosus, diligens.
scrută scrutari (dep.), investigare, perspicere.
scrutător-e perversigator-trix.
scuifă (s) paleolus nocturnus m.
scufundă (v) submergere, pessumdare, deprimere.
scufundare (s) immersio-onis f., depressio-onis f.

sculpă (v) spuere, expuere, conspuere alqm.
sculpat (s) sputa-ae f., pytisma-ătis n.
sculpat-ă sputus-a-um, per os redditus-a-um.
sculă (v) instrumentum-i n.
sculă (v) extollere, levare, excitare, erigere || a se ~, surgere, se levare, se subrigere || ~ *de pe scaun*, tollere se a sellă ~ *în fața cuiva* asurgere alicui.
sculare (s) resurrectio-onis f. || ~ *din morți*, resurrectio-onis f.
sculpi (v) scalpare, fingere (effigiem alicui).
sculpiat-ă sculptus-a-um, fictus-a-um.
sculptor (s) sculptor-is m., plastes-a m.
sculptură (s) sculptura-ae f., fingendi ars-is f.
scump-ă carus-a-um, pretiosus || *aga de ~*, tanti pretii.
scumpătate (s) caritas-atis f., pretii magnitudo-onis f. || *cu ~*, religiose (ado).
scumpete (s) V. *scumpătate* și a: *arifi*.
scumpi (v) pretium augere v. accendere, caritatem inlre || a se ~, elevări, crescere, durior fieri, ingravescere.
scumple (Bot.) rhus colinus m.
scund-ă parvā, statura, humilis f.
surge (v) effluere, emittere || a se ~, emanare, deluere, dilabi || *anui* ~, labuntur anni V. *trece*.
surgere (s) fluxio-onis f., effluviū-ii n., decursus-us m.
surmă (v) fodere, scabere tellurem V. *scormoni*.
surș-ă siccus-a-um, exsiccatus-a-um V. *secat*.
sursoare (s) V. *surgere*.
surț-ă 1. brevis-e, curtus-a-um; 2. (ado.) breviter, brevi, summum, paucis verbis || *pe ~*, capitulatum (ado).
surță (Med.) varix-icis m.
surță (v) abbreviare, coarctare, contrahere.
surtare (s) abbreviatio-onis f.
surtime (s) brevis-atis f. (spatii, diei, temporis).
scut (s) scutum-i n., clipeus-i m. || fig. praesidium-i n.
scute (s) fascia-ae f., pannus-i m.
scutelnic (s) libertus-i m.
scuti (v) tutum reddere v. facere, tueri, liberare, protegere.

scutire (s) immunitas-atis f., libertas f., vocatio-onis f.
scutit-ă tutus-a-um, immunis-e, liber-a-um || a *fi* ~ *de*, vacuum esse ab-alq re.
scutură (v) quater, conculere, deicere || a se ~, se iacere || ~ *de*, nudari (foliis) || fig. diffugere (auctoritatem).
scuturare (s) agitatio-onis f., quasi-satio-onis f. || deictio-onis f.
scuturătură (s) commotio-onis f., succussus-us m.
seuză (s) excusatio-onis f., causa-ae f. || ~ *legitimă*, honesta oratio f.
seuză (v) excusare, levare (crimen) || ~ *pe cineva*, veniam dare, indulgere || a se ~, excusatione uti, erratum defendere, se excusare (apud alqm de alq re).
seuzabil-ă tolerabilis-e, excusabilis-e, venia dignus-a-um.
sdărănii (v) crepare V. *zănăni*.
sdărăn-ă strenuus-a-um, fortis-e.
sdreanță (s) pannus-i m., lacinia-ae f., pannosa vestis f.
sdreii (v) (mucrone) praestringere || a se ~, praestringi, unguibus toedere.
sdrelit-ă praestriatus-a-um, unguē notatus-a-um.
sdrelitură (s) vulnuscūl-m-i n., ungulum levis inietus-us m.
sdrenferos-ă pannosus-a-um, pannis obsitus-a-um.
sdrobi (v) eldere, obruere, frangere, infringere, obterere.
sdrobot-ă fractus-a-um, resolutus-a-um, obtritus-a-um.
sdrobotor-e opprimens, obruens || fig. intolerabilis (dolor).
sdroboturi (s) reliquia-ărū f. pl.
sdrumică (v) perfringere, in particulas diducere.
sdruceală (v) 1. conculere, quatere; 2. vexare, fatigare.
sdruceală fatigatus-a-um, iactatus, concussus-a-um.
sdruceală (v) iactatio-onis f., succussus-us m.
seă (s) ephippium-ii n., stratum-i n. sella-ae f., scordiscus-i.
seamă (s) ratio-onis f. || a *și da* ~ *de*, respicere a *qd* || a *fine* ~ *de*, rationem habere alicui rei || a *lua pe* ~ (sibi) assumere || a *da* ~ *de*, rationem reddere || *mai cu* ~, praesertim (ado.) praecipue || *cer ea o* ~, aequales m. pl. || *de bună* ~, profecto (ado) || *băga de* ~, cu-

rare ut, curam intendere.
seară (s) vesper-i m. || *seară* (adv),
 vespere || *de* ~, ad vesperam.
searbăd-ă 1. pallidus-a-um; 2. a-
 cerbus-a-um; 3. fatuus, insipidus-
 a-um.
sec-ă siccus, aridus, exhaustus-a-
 um || *ton* ~, asper-a-um (vox).
secă (v) siccare, exsiccare, arefa-
 cere, exhaurire (humum, phare-
 tram, aerarium).
secară (Bot.) secale-is n., siligo-
 lus f.
secare (s) dessicatio-onis m.
secătură (s) nebulo-onis m.
seceră (p) demetere segetes.
secerat (s) V. *seceris*.
secerător (s) messor-oris m.
secere (s) falx messoria f., messor-
 ia corbis f.
seceris (s) messis f., seges-ētis f.
secetă (p) siccitas-ātis f., ariditas-
 ātis f.
secetos-ă humore arens, aridus,
 siccus-a-um.
sechestră (v) sequestrare, seques-
 tro ponere.
sechestrare (s) inclusio-onis f., se-
 questratio-onis f.
sechestrul (s) sequestratio f., seque-
 strum i n.
secol (s) saeculum-i n., aetas-ātis f.
secret (s) secretum-i n., arcānum-i n.
secret-ă secretus-a-um, occultus-
 a-um, ignotus || *loc* ~, locus re-
 conditus || *poartă* ~, caecae fores
 || *planuri* ~, clandestina consilia ||
vot ~, tacita suffragia n. pl.
secretă (v) (alimentele) vitales suc-
 cos membris omnibus dispertire.
secretar (s) scribae m., scriptor-
 is m., scriba ab epistulis || *de*
ambasadă, legatorum asseclae (pl.).
sectă (s) secta-ae f., schola-ae f. ||
 ~ *religioasă*, haeresis-is f.
sectar (s) sectator-is m.
secțiune (s) 1. sectura-ae f. || *a*
face ~, in partes dividere; 2. pars-
 tis f., regio-onis f., caput-itis n.
secundă (s) parvum momentum n.
secundă (v) adiuvere, sublevare,
 adesse alci, auxilio esse.
secundar-ă secundarius-a-um, se-
 cundus-a-um.
secură (s) securis-is f.
secei (v) sedere || ~ *jos*, considerare
 || ~ *lângă*, assidere || ~ *la masă*,
 epulare || ~ *bine*, decet, convenit
 (impers.).
sedentar-ă (ocupatie) sedentaria

opera, sellulariae artes.
sedere (s) (re)mansio-onis f. || *cu*
 ~ *în*, domicilio.
sedintă (s) concilium-ii n. || *a ri-*
dică ~, demittere conventum.
sedicios-ă seditiosus-a-um, factio-
 sus, turbulentus-a-um.
seditiune (s) seditio-onis f., turba-
 ae f., turbidae res f. pl.
sediu (s) sedes-is f., domicilium-ii n.
seducător-e 1. corruptor-trix;
 2. blandus-a-um.
seduce (v) 1. seducere, decipere,
 fallere, inducere in fraudem; 2. cor-
 rumperere, subornare || ~ *femeie*,
 stuprare, violare; 3. allicere ver-
 bis voluptatibus, suā personā ca-
 pere.
seducțiune (s) 1. corruptela-ae f.,
 sollicitatio-onis f.; 2. = *farmec*, il-
 lecebrae-arum f. pl., blandimenta-
 orum n. pl., delenimenta-orum n. pl.
sedus-ă 1. deceptus-a-um, falsā spū
 inductus-a; 2. corruptus, viliatus,
 stupratus f.; 3. illectus-a-um.
seif (s) dux-cis m., princeps-ipsis m.,
 primus-a m., rector-is m. || *a ft* ~,
 praeesse; imperium habere.
seîn-ă cinereus-a-um, pulvis-a-um
 (vestis, toga).
șelar (s) ephippiatus-ii m.
selbatie-ă ferus-a-um, ferox-cis,
 saevus-a-um.
selbătic (a se) efferari.
selbătie (s) ferocitas-ātis f.
semăna (v) 1. serere, seminare;
 2. ~ *cu*, similitudinem habere; si-
 milis-e esse (alci v. alci v. inter se)
semănător (s) sator-oris m., semi-
 nator-is m.
semănătură (s) seges-ētis || pl.
 sata n. pl.
semăntă (s) semen-inis m., seges-
 ētis f. || *de ceartă*, materies crimi-
 nandi.
semestrial-ă semestris-e.
semestru (s) sex menses, semestre
 spatium n.
semei-ă superbus-a-um, arrogans.
semeție (s) audacia-ae f., confiden-
 tia-ae f.
seminăr (s) seminarium-ii n., in-
 stitutum-i n.
seminție (s) V. *neam*.
semn (s) signum-i n., pignus-ōris n.,
 indicium-ii n., nota-ae f. || (*masu-*
riă), meta-ae f.
semnă (v) signare, notare V. *iscăli* (v).
semnal (s) signum-i n., significa-
 tio-onis f.

semna-ă (v) signare, significare,
 designare || *a se* ~, enifere, no-
 tabilem se facere, praestare.
semnătură (s) subscriptio-onis f.
semne (pe), verisimilitudine (adv.), at,
 puto... credo, scilicet...
semnifică (v) 1. significare, indicare.
 V. (*insemnă*) (v).
semnificativ-ă significans, de-
 monstrans, loquens.
semui (v) permiscere, confundere.
senat (s) senatus-us m.
senatori (s) patres conscripti m. pl.
senatorial-ă senatorius-a-um.
senin-ă serenus-a-um, placidus,
 quietus-a-um.
seninătate (s) serenitas-ātis f.
sens (s) sensus-ūs m. || ~ *unei*
vorbe, vis vocabuli.
sensibilitate V. *simțitor* și *sim-*
țire.
sensual-ă voluptarius-a-um, ad
 luxuriam pertinens || *om* ~, (ho-
 mo) libidini deditus-a.
sensualitate (s) luxuria-ae f., vo-
 luptates-um f. pl.
sentiment (s) sentimentum-i n.,
 affectus-us m., animi motus-us m.
sentimental-ă (a ft), sensu aceri-
 mor esse, affectus-a.
sentinelă (s) custodiae-arum f. pl.
 || ~ *de noapte*, vigiliae-arum f. pl.
sentință (s) sententia-ae f., effa-
 tum-i n., dictum-i n. || (~ *iur.*) iu-
 dicio-ii n., pronuntiatio-onis f.
separă (v) disungere, seungere,
 discernere, dissociare. V. *despărți* (v).
separat-ă separatus-a-um, disiunct-
 us. V. *despărți-ă*.
separațiune (s) disiunctio, seiunctio-
 onis f. V. *despărți*.
septembrie (s) september-bris (mens-
 is) m.
sepulcral-ă sepulchralis-e || *fig.*
 cadaverosus-a-um.
seră (p. flori), clausum-i n.
serbă (v) celebrare || ~ *o zi*, diem
 festum agere || ~ *ziua nășterii*,
 natalem festum habere.
serbare (s) festum-i n., solemnitas-
 atis f., solennis dies.
serbătoare (s) solenne sacrum n.,
 ferta sacra n. pl.
serbători (v) celebrare, laudare
 alqm.
serbezi (v) sine sapore esse. V.
searbăd-ă.
serbie (s) V. *robie*.
serenadă (s) nocturna symphonia f.
serie (s) series-ei f., ordo-inis m.

seringă (Med.) clyster-is. V. *clăștir*.
serios-ă serius-a-um, gravis-e, se-
 verus-a-um.
seriozitate (s) gravitas-ātis f., se-
 veritas-ātis f.
serozitate (s) humor-is m., aquo-
 sitas-ātis f.
șerpui (v) serpere: haederae ser-
 punt.
șerpuit-ă (mers), sinuosus-a-um,
 flexuosus-a-um.
șerpitură (s) fluxus-us m., sinus-
 us m., anfractus-us m.
serv (s) minister-tri m., ministra-
 ae f., servus-a.
șervet (s) mappa-ae f., mappula-
 ae f.
servi (v) 1. servire, ministrare, fam-
 ulari || ~ *la masă*, apponere
 cibos, inferre coenam || ~ *la ce-*
ua, prodesse, utilis-e esse, usum
 v. utilitatem praebere || ~ *ca*, esse
 pro, praebere se (ducem alci) ||
 ~ *o rentă*, annua pendere || *a sz*
 ~ *de*, uti (abl.), adhibere (acc.)
serviabil-ă officiosus-a, opéra lar-
 gus-a.
serviciu (s) 1. officium-ii n., mu-
 nus-ōris n.; 2. *a ft în* ~, esse in
 famulatu alciis, ministeria facere
 alci; 3. ~ *făcut cuiva*, opera-ae f.,
 alciis opera uti; 4. *ocupafie anume*,
 negotium-ii n., munus-ōris n.; 5. *a*
fi de ~, tuae sunt partes = *tu*
ești de ~; 6. ~ *militar*, militia-
 ae f., stipendium-ii n.; 7. admin-
 istratio-onis f. || 8. ~ *de masă*,
 supplex-lecilis f., mensae vas i
 n. pl. || ~ *de argint*, argentum
 escale n. || ~ *divin*, officium di-
 vinum n.
servil-ă servilis-e, humilis-e.
servitor-e (s) famulus-a, minister-
 tra, servus-a || ~ *public*, appar-
 itor-oris m.
servitute (s) servitus-utis f., cap-
 tivitas-ātis f.
șes (s) 1. planities-ei f.; 2. *adj.* pla-
 nus-a-um, aequus-a-um.
sete (s) sitis-is f. || *mi e* ~, sitio-ire.
setos-ă sitiens-tis, siticulosus-a-um.
seu (s) sebum-i v. sebum i n.
sevă (s) succus-i m., humor-is m.
 || *fig.* vis f.
sever-ă severus-a-um, gravis-e,
 austerus, rigidus, tristis-e.
severitate (s) severitas-ātis f., gra-
 vitas-ātis f., rigor-is m.
sex (s) sexus-us m.

sfadă (s) rixa-ae f., iurgium-ii n., altercatio-onis f.
sfădi (a se) altercari, rixari, iurgari, contendere.
sfânt-ă sanctus, beatus-a-um, sacer-cra-um.
sfântărie (s) subornatio-onis f., corruptio f.
sfântui (v) tentare, subornare, corrumpe.
sfărâmă (v) frendere, frangere, devincere, rumpe.
sfărâmișor-ă friabilis-e.
sfărâmat-ă fractus, ruptus-a-um.
sfărâmătură (s) reliquia-ărū m.
sfăre (s) acumen-inis n., mucronis m., extrema pars f., papillae f. || ~ *urechet*, imula oricilla f.
sfârlează (s) turbo-inis m., buxum-i n.
sfărma (v) V. *sfărâma*.
sfârșeală (s) animi defectio f., colapsus-us m.
sfârși (v) finire, absolvēre, perficere, terminare || a se ~, finem habere, desinere, finire, exire.
sfârșit 1. (subst.) finis-is m., terminus-i m.; 2. (adj.) finitus-a-um, terminatus, confectus, perfectus.
sfâșla (v) lacerare, laniare, scindere, rumpe.
sfâșietor-e (fig.) miserandus-a-um, crucians-tis.
sfat (s) consilium-ii n., suavis-us m., admonitio-onis f., hortatio-onis f. || *după* ~ tău, impulsu tuo, ut suades.
sfătoș-ă disertus-a, loquax-acis.
sfătui (v) suadere, consilium dare, consiliare aici, hortari alqm || a se ~, consulere, consultare, deliberare.
sfătuitor (s) suā or-oris m., auctor m., monitor, consiliator m.
sfecă (Bot.) beta-ae f.
sfecă (a o) turbare mentē, confundi.
sfēră (s) sphaera-ae f., globus-i m., orbis-is m.
sfēră în orbem circumactus || de formă ~, conglobata figura f.
sfēră (s) quartarius-ii m., quadrans-tis m., quarta pars f.
sfēsanie (s) candelabrum-i n.
sfēsanie (Eccl.) adpersio-onis f.
sfētērisi (v) V. *fură*.
sfētērie (s) auctor consilii, minister consiliorum.
sfălă (s) verecundia-ae f.
sfida (v) provocare, deprecere, certamen proponere.

sfli (a se) vereri (dep.), diffidere, continere se.
sflițente (s) religio-onis f., fides-ei f. || cu ~, religiosē (adv.).
sfliți (v) sancte, sacrare, inaugurare.
sflițire (s) consecratio-onis f.
sflițit-ă sacratu-s-a-um, consecratus, inauguratus.
sflos-ă timidus-a-um, pavidus, formidolosus-a-um.
sfloară (s) funiculus-i m., resticula-ae f.
sfloări (v) stertere, rhonchare.
sfloări (s) rhonchus-i m., proflatus-us m.
sfloăritor-e canorus-a-um, sonans-tis.
sflofare (s) conatus-us m., nusus-us m., labor-is m.
sfloacioc (Zool.) pica graeca f.
sfredel (s) terebra-ae f.
sfredeli (v) terebrare, perforare.
sfredelire (s) terebratio-onis f.
sfredelit-ă perforatus-a-um.
sfredeliș (Zool.) rex avium, trochilus-i m.
sfriji (a se) contrahi, retorrescere.
sfrijit-ă contractus-a-um || *bătrân* ~, senex victus v. passus.
sfriuntare (s) insulsi-tas-atīs f., arrogantia-ae f., procacitas f.
sfriuntat-ă procax, contumax, arrogans, audax, petulans.
sgăi (ochi) stupere || a se ~, cum stupore intueri.
sgalbă (Med.) vulnuscūl-ii n., ungulium levis iniectus-a-um.
sgălăi (v) V. *scutură* (v).
sgândări (v) excitare, iram exasperare.
sgăreție (s) avaritia-ae f.
sgăreți (a se) contrahi, tendi: nervi tenduntur.
sgăreț (s) contractio-onis f., tensio-onis f.
sgărețit-ă avarus-a-um.
sgărețu (s) cartilago-inis f.
sgardă (s) maellum-ii n., millus-i n.
sgăriă (v) scabere, adradere, unguere lacerare, cutem abradere v. praestringere.
sgărie-brăză (s) praepareus-i m.
sgărietură (s) vulnuscūl-ii n., notata-ae f.
sglobin-e vividus-a-um, vivax, alacer-cris e.
sgomot (s) clangor-is m., clamor-is m., tumultus-i m., strepitus-us m. || a face ~, strepitare.

sgomotos-ă tumultuosus-a-um, sonorus, strepens.
sgărbunță (s) pustula-ae f., tuberculum-i n.
sgărbunțos-ă pustulosus-a-um.
sgribuli (a se) perfringere, frigore tremulo quati.
sgribulit-ă duplicatus-a-um.
sgriptor (Zool.) gryps-pis m., gryphus-i m.
sgrunțuros-ă asper-a-um, scaberbra-um.
sgudui (v) quassare, qualere, concutere, commovere.
sguduitură (s) succussus-us m., concussio-onis f., commotio f.
sgură (s) scorla-ae f., sordesium i. pl.
și 1. et, ac, atque; 2. etiam, quoque.
șicană (s) calumnia-ae f., cavillatio-onis f.
șicană (v) calumniam adhibere, calumniari, cavillari, cum alqo tricare, verbis deceptare.
șierii (s) arca-ae f., sarcophagus-i m., capulus-i m., capsae f.
șideli (s) concha margaritifera f.
șideral-ă sideralis-e, stellaris-e.
șigil (s) signum-i n., sigillum-i n.
șigilă (v) signare, signo suo (tabellas) imprimere.
șignai (s) signum-i n. || a da ~, signum dare.
șigur-ă tutus-u-um, certus, securus || este ~, constat || de ~, profecto, sanē, certē (adv.).
șiguranță (s) 1. securitas-atīs f., salus-utis f.; certitudo-inis f.
șihuștru (V. *călugăr*, eremit și pustnic.
șilă (s) vis-is f., violentia-ae f. || cu ~, violenter (adv.) || m-te șilă de, taedet me (impers.).
șilabă (s) syllaba-ae f.
șilabisi (v) litteras computare.
șillex (s) sillex-icis m.
șili (v) cogere, instigare || a se ~, studere, conari, tendere.
șiliniță (s) diligentia-ae f., studium-ii n., opera-ae f., sedulitas-atīs f., labor-is m., industria-ae f.
șilire (s) vis-is f., coëscitio-onis f.
șilit-ă invitatus-a-um, coactus-a-um.
șiliitor-e sedulus-a-um, diligens, studiosus.
șilnicie (s) vis-is f., violentia-ae f.
șilui (v) vim adhibere, vi superare.
șiluire (s) iniuria-ae f., vis-is f.
șilvic-ă silvester-tris-e.
șimandicos-ă insignis-e, specta-

tus-a-um.
șimbol (s) symbolum-i n.
șimbrie (s) merces-edis f., stipendium-ii n.
șimetrie (s) symmetria-ae f., ordinis m., analogia-ae f.
șimigiu (s) qui placenta vendit.
șiminoc (Bot.) helichryson-i n.
șimit (s) placenta-ae f.
șimpatic-ă conveniens (cum) grātus-a-um.
șimpatie (s) sympathia f., affinitas f., concordia f., convenientia-ae f.
șimplicitate (s) simplicitas-atīs f., ingenuitas-atīs f.
șimplifică (v) expedire rem.
șimplu-ă 1. simplex-icis, unus-a-um, nudus-a-um; 2. (adv.), simpliciter, nullo apparatu.
șimptom (s) signum-i n., symptomata-atīs n.
șimț (s) sensus-us m. || *plăcerile ~urilor*, voluptates || *bunul ~*, bona mens f., sana mens, sensus communis.
șimți (v) sentire, percipere || ~ *durete*, dolorē affici || a se ~, se sentire, conscius esse alcis rei.
șimțire (s) sensus m., affectus-us m., animi motus V. *sentiment*.
șimțitor-e sensibilis-e, sensitivus-a-um.
șimulacru (s) simulacrum-i n., vana forma f., species-ei f.
șimultan (adv) simul, eodem tempore.
șin (Geogr.) sinus-us m. V. *golf*.
șin (piept). 1. sinus-us m., pectus-oris n.; 2. mamma-ae f. || ~ *acoperit*, gremium-ii n. || ~ *pământului*, terrae gremium || *gont din șinul bisericiei*, ab Ecclesiae corpore avulsus.
șincer-ă verax, sincerus, fidus, candidus || *adv.* bonū fide.
șinceritate (s) sinceritas-atīs f., veracitas f., fides-ei f.
șinchișeală (s) V. *grăji*.
șinchiși (a se) V. (a se) *îngrijii*.
șindie (s) syndicus-i m.
șindrilă (s) scindula-ae f.
șindrofile (s) congressio familiarum, circulus-i m., sodalium-ii n.
șine (pron) se || de la ~, suā sponte.
șingular-ă (Gram.) singularis (numerus).
șingur-ă solus-a-um, unus || ~ *șingurel*, plane solus.
șingurătate (s) solitudo-inis f.

flagilare, postulare.
solcitate (s) sollicitatio-onis f., flagitatio-onis f.
sollicitudine (s) obsequium-ii n., officiorum n. pl., cura-ae f.
solid-ă solidus-a-um, firmus, validus-a-um.
solle (s) legatio-onis f.
solitar-ă solitarius-a-um || a fi ~, vitam segregem agere.
sollitudine (s) solitudo-onis f.
soliță (s) salinum-i n.
solomonar (s) magus-i m., incantator-is m.
solomonie (s) magia-ae f., magicae artes f. pl.
solistițu (s) solstitium-ii n., anni cardo-inis m.
solubli-ă solubilis e.
solufiune (s) solutio-onis f., explicatio-onis f.
solvabil-ă idoneus-a-um.
soltz (s) squama-ae f.
soltzos-ă squamosus-a-um, squamatus-a-um.
somă (v) edicere, iubere.
somatiune (s) interpellatio-onis f.
somleră (s) culcita-ae f.
somn (s) somnus-i m., sopor-is m., dormitio-onis f. || ~ dulce, lenis somnus, dulcis quies-ētis f.
somu (pește) silurus-i m.
somnambuli-ă per somnum ambulans.
somnișor (Bot.) papaver-is n.
somnoros-ă somnolentus-a-um.
somolag (s) manucolium-i n.
son (s) sonus-i m.: edidit ore sonos.
sondă (s) holis-idis f. || ~ de ot-gane, speculum-i n.
sondă (v) altitudinem pertentare || fig. tentare, explorare.
sonor-ă sonans, sonorus-a-um, vibrans, canorus-a-um.
șont-ă claudus-a-um, claudicans (altero pede).
șontăc (a umblă) claudicare.
șontorog-ă debilis-e, claudus-a-um.
șopăriă (Zool.) lacerta-ae f.
șopron (s) nubilarius-ii n., praestega-ae f., tectum-i n. || ~ pentru lemne, coclifica taberna f.
șopti (v) susurrare.
șoptire (s) susurratio f., vocula-ae f.
șoră (s) soror-is f. || de ~, sororius-a-um.
șora-șoareiui (Bot.) heliotropium-ii n.
șorb (Bot.) sorbus-i f.
șorbi (v) sorbillare, sorbere, haurire.

sorbire (s) sorbitio-onis f.
sorbitoră (s) sorbillatio f., sorbitio-onis f.
sorginte (s) fons-lis m., caput (aqua), origo-inis f. || fig. origo, principium n., initium n.
șorcloacă (Med.) arsenicum-i n.
șoroc (s) dies-ei f., dies pecuniae.
șoroci (v) diem statuere, citare, solvendo diem finire.
șorocire (Jur.) citatio f., ad iudicium evocatio f., dies f.
șorfi (s) casus (incertus) m., spes-ei f. || a trage la ~, sortiți (dep.).
șortit-ă destinatus, reservatus (ad), addictus (dat.), sortitus-a-um.
sos (s) ius-ris n., conditura-ae f., intinctus-us m. || carne cu ~, caro iurulenta f. || pregătii cu ~ picant, oxyzomus-a-um.
șoseă (s) agger-eris m. || ~ pe malul mării, moles-is f.
șoseli (s) aggerem facere.
sosli (v) advenire, pervenire, adventare.
sosire (s) adventus-us m., aditus-us m.
șoi (s) 1. coniugis m., consors-lis m.; 2. socius-ii m., sodalis-is m., particeps-ipsis m., comes-itis m.
șoile (s) coniugis f., uxor-is f., socia-ae f.
șoile (s) V. țarsă, pozna.
șovăcăli (s) haesitatio f., dubitatio f., cunctatio f., tergiversatio-onis f.
șovăcnice-ă haesitans, incertus-a-um, apens-itis.
șovăi (v) haesitare, fluctuare, titubare, vacillare, ambigere, pendere, tergiversare.
șovăitor-e dubius, varius, anceps.
șovărv (Bot.) origanum-i n., canilae f.
șpadă (s) V. sabie.
șpalnă (s) pavor-is m., terror-is m.
șpalnător-e formidolosus-a-um, terribilis-e.
șpală (v) lavare, luere, abluere || ~ o injurie, turpitudinem delere || a se ~ lavări, se abluere.
șpalăci (a se), decolorări, colorem perdere.
șpalăci-ă decoloratus-a-um.
șpalare (s) lotio-onis f. || ~ cor-pulă, ablutio-onis f.
șpalătoare (s) eluendo serviens lictoria-ae f.
șpalător (s) 1. lavatorium-ii n.;

2. cel ce spală, lutor-īs m.
spălătoreasă (c) lotrix-icis f.
spălătorie (s) lavatorium-ii n.
spălătură (s) lavatio-onis f., ablutio-onis f.
șpan-ă imberbis-e, impubes-is.
șpanac (Bot.) spinacium-ii n. || fig. ineptiae-arum f. pl.
șpanz (Bot.) helleborus-i m.
șpanzură (v) pendere, suspendere, patibulo affigere, in furcam tollere || a se ~, collum in laqueo inserere, suspendino se necare || a se ~ de gâtul cuiva, pendere de collo alcis.
șpanzurat-ă 1. suspensus-a-um; 2) suspensio interemptus-a-um.
șpanzurătoare (s) patibulum-i n., furca-ae f.
șparangel (Bot.) asparagus-i m.
șpărgăcios-ă fragilis-e.
șpărgătoare (de noct), nucifragibulum-i n.
șparge (v) rumpere, frangere, perfingere || ~ o întruire, concionem disturbare || ~ ușă, fores efringere || ~ ~ simbură cu dinți, nucleum dentibus concidere || ~ capul cuiva, alci caput imminuere || fig. obtundere alqm || ~ urechile, aures obtundere || ~ un abces, vomitum aperire || pui ~ oul, pulli ovum percutunt || a se ~, dehiscere, rumpi || frangi, perfringi || vasul se ~, vas pertunditur.
șpargere (s) fractio-onis f.
șparti-ă (con)fractus-a-um, rimosus-a-um || fig. voce ~, rauca vox || mână ~, prodigus, sumptuosus.
șpătură (s) fractura-ae f., rima-ae f.
șpas (Bot.) filix-icis f.
șpasenie (s) V. ispișure și căință.
șpăși (v) V. ispiși (v).
șpasm (Med.) spasmus-i m., nervorum trepidatio-onis f.
șpată (s) humerus-i m. || ~ la răsbotu de țesut, pecten-inis n.
șpate (s) tergum-i n., dorsum-i n. || de scaun, reclinatorium-ii n. || la ~ muntelui, post montem || în ~ casei, posticis aedium partibus.
șpațios-ă vastus-a-um, latus, late patens, amplus, spaciosus.
șpațiu (s) spatium-li n., tractus-us m.
șpațos-ă latus-a ab humeris, quadrata statura.
șpecial-ă proprius-a-um, specialis-e.

specie (s) species-ei f.
specimen (s) specimen-inis n., exemplum-i n.
spectacol (s) spectaculum-i n., fabula-ae f., spectatio-onis f.
spectator (s) spectator-is m., contemplator-is m.
spectru (s) simulacrum-i n., nocturna imago f., terribilis forma f.
speculă (s) negotiatio-onis f., quaestus-us m.
speculă (v) quaestum instituere, negotiari.
speculant (s) manceps-ipsis, negotiator-is m.
speculațiune (s) V. speculă.
specună (s) latebra-ae f., spelunca-ae f., specus-us m., antrum-i n. || ~ de hoți, praedonum receptaculum-i n.
șperă (v) sperare, exspectare, in spē esse.
șperanță (s) spes-ei f., expectatio-onis || țară ~, nulla spe.
șperia (v) terrere, perterere, conturbare, timorem inciere || a se ~, terreri, consternari, pavescere, horrescere.
șperiat-ă territus-a-um, pavidus, timidus, attonitus.
șperietoare (s) formido-inis f., terrorem-i n., minae-arum f. pl.
șperietură (s) terror-is m., pavor-is m., formido-inis f.
șperios-ă timidus-a-um, pavidus-a-um.
șperjur (s) 1. periurus, perfidus, infidus, foedus violans; 2. periurium-i n., foederis violatio-onis f.
șpeșe (s) impensa-ae f., sumptus-us m. || pe ~ mele, sumptu meo.
șpeță (s) species-ei f.
șpete (s) spatha-ae f., dorsum-i n. || fig. praesidium-ii n.
șpetenă (s) cancellorum m. pl.
șpeti (v) delumbare, lumbos fuscere, dolare || a se ~, se frangere.
șpetit-ă elumbis-e || fig. exhaustus-a.
șpic (s) arista-ae f., spica-ae f., spicu-i n.
șpicui (v) colligere spicas || fig. racemari.
șpicuit-ă percultus-a, exornatus-a multis munditiis paratus-a, lotus-a de capsula.
șpin (s) spina-ae f., sentis-is m. || a sta pe ~, in spē pendere.
șpinare (s) dorsum-i n.
șpinos-ă spinosus-a-um, hirsutus,

senticosus-a-um || *fig.* operosus-a-um, *durus*, asper, lubricus-a-um.
spintecă (v) findere, conscindere, exenterare.
spintecătură (s) rima-ae f., fissura-ae f.
spion (s) explorator-is, speculator m., conquisitor m.
spionă (v) explorare, speculări, observare.
spionaj (s) occulta exploratio f.
spiră (s) spira-ae f. cochlea-ae f., involutio-onis f.
spirit (s) 1. spiritus-us m. || ~ *reu*, spiritus immundus || 2. animus-i m. mens-tis f., ingenium-ii n. || 3. om de ~, homo salsus, vir ingeniosus.
spiritual-ă spiritualis-e, incorporatus-a-um.
spirt (s) spiritus-us m.
spîă (s) 1. ~ *la roată*, radius-ii m., gradus-us m.; 2. (*neam*) gentilicium stema-atis n.
spital (s) hospitalium-ii n., valetudinarium-ii n.
spîter (s) apothecarius-ii m.
spîrle (s) apotheca-ae f.
spîlu (s) margo-lois f., crepidon-is f.
splendidă-ă splendidus-a-um, magnificus-a-um.
splendoare (s) splendor-is m., magnificentia-ae f.
spîină (s) splen-enis m., lien-is m. || *bolnav de* ~, lienosus.
spoi (v) calce dealbare || *a se* ~, fuco tingere faciem.
spoi (*baze*) stantum illinere vasis || *spoi-ă*, stannatus-a-um.
spoit-ă 1. calce dealbatus; 2. fucatus-a.
spolia (v) spoliare (*cu abl*), exuere alqm bonis
sponcă (s) fibula-ae f.
sponcă (*pe*) tenuiter (*ado.*).
spontan-ă spontaneus-a-um, voluntarius || *in mod* ~, sponte, libens, nullo cogente.
spontaneitate (s) vis propria f., voluntas-atis f.
spor (s) 1. incrementum-i n., auctus-us m.; 2. prospera fortuna f., successus-us m.
spor (v) augere, amplificare, maius facere.
sporă (*Bot.*) verbenaca-ae f.
spornic-ă fructuosus-a-um, fecundus-a-um.
spovedanie (s) confessio-onis f.

spovedi (*a se*) confiteri (culpam suam), fatēri de facto turpi.
sprânceană (s) supercilium-ii n. || *ales pe* ~, unus e cunctis electus || ~ *dealului*, summum cacumen n.
sprânceană-ă supercilii praeditus-a-um || *călătorie* ~! via perpetua.
spre (*prep.*) versus, ad (*acc.*).
sprîjn (s) praesidium-ii n., adiumentum-i n.
sprîjini (v) fulcire, sustinere, adiuvere || *a se* ~, confidere, inniti in alqm || ~ *de oapac*, se ad arborem applicare.
sprinten-ă velox-ocis, alacer-cris-e, agilis-e.
sprintenel (*adj.*) gracilis, subtilis-e.
spuiberă (v) ventilare, iactare V. *distruge* || *a se* ~ ad nihilum redigere, abolere.
spuiberă (s) interitus-us m.
spuiberat-ă extinctus-a-um, delictus, perditus-a-um.
spuiberatică-ă mutabilis-e, levis-e, inconstans.
spumă (s) spuma-ae f. || *a face* ~, spumare || *a scoate* ~, spumam expungere, despumare.
spumătoare (s) trua-ae f., trulla-ae f.
spumegă (v) spumare, spumescere.
spumegând-ă spumans, spumosus || *valuri* ~, cani fluctus m. pl.
spune (v) dicere, loqui (*dep.*), profertre, narrare, V. *zice* (v).
spureă (v), spureare, contaminare, foedare, inficere || *a se* ~, se contaminare, (ob)sordescere.
spureciune (s) spureitia-ae f., foeditas f., obscenitas f.
spurcat-ă spurcus-a-um, impurus, imundus, obscenus, foedus-a-um
spus (*de ce nu e de spus*, infandus-a-um.
spusă (s) V. *vorbă*.
spuză (s) favilla-ae f.: solvet siccum in favilla.
spuzeală (*Med.*) eruptio-onis f.
spuză (*a se*) eruptionem habere.
stă (v) stare || *a stă înainte*, praestare || ~ *pe loc*, sistere || ~ *lângă*, adstare || ~ *in contra*, obstare || ~ *ascuns*, latere || ~ *culcat*, accumbere || ~ *in oraș*, urbis domicilii uti || ~ *pe gânduri*, in cogitatione defixus esse || ~ *de vorbă*, sermocinari || ~ *din lucr*, vacare, cessare || ~ *la îndoiată*, haesitare, dubitare || ~ *de capul culoa*, instare alci ut || ~ *înaintea ochilor*, versari.

stabil-ă stabilis e, firmus-a-um, constans, certus.
stabili (v) 1. constituere, collocare, fundare, condere; 2. confirmare, probare || *a se* ~, considerare, domicilium collocare.
stabiliment (s) institutio-onis f., locus-i m.
stabilită-ă constitutus, fundatus, status || ~ *preț* ~, certa merces || *în ziua* ~ de *dielă*.
stachetă (s) cancelli-orum m. pl.
stacoj (*Zool.*) astacus-i m.
stacojiu-e coccineus-a-um.
stadiu (s) stadium-ii n.
stafetă (s) V. *curier*.
stafidă (s) astaphidis f., bacca uvae passae.
stafie (s) spectrum-i n.
stagione (s) tempus-oris n.
stagnant-ă stagnans, iacens (aqua).
stagnațiune (s) stagnatio-onis f., cessatio-onis f.
stălei (v) percussu suggillare, crebris ictibus ferire || ~ *limba*, torquere linguam (latinam).
stălp (s) postis-is m., columna-ae f.
stămpără (v) V. *astămpără*.
stampilă (s) signum-i n. V. *sigiliu*.
stampilă (v) signa imprimere.
stană (*de paură*) massa-ae f. V. *stăncă*.
stăncă (s) ovile-is n.
stăncă (s) saxum-i n., rupes-is f., petra-ae f.
stăncosă-ă saxosus-a-um, saxosus-a-um.
stâng-ă sinister-tra-um, laevus-a-um.
stânga (*mână*) sinistra (manus), laeva f. || *spre* ~, sinistrorsum (*ado.*).
stângăcie (s) scaevitas-atis f., imperitia f. || *cu* ~, non scitē, imperitē (*ado.*).
stângaci-e scaevus-a-um, inscius, inexercitatus-a.
stângeneală (s) V. *jenă*.
stânjenel (*Bot.*) iris-idis f.
stânjeni (v) V. *jenă*.
stânjenit-ă impeditus-a-um, arctatus.
stăpan (s) dominus-i m., herus-i m., arbiter-tri m.
stăpan-ă (*pe ceva*) compos-otis (mentis suae).
stăpană (s) domina-ae f., hera-ae f., matrona-ae f.
stăpani (v) tenere, in potestate suā tenere, guvernare, regere || ~ *un cal*, moderari equum || *a se* ~,

sibi imperare, animum gerere || *care nu se poate* ~, impotens.
stăpânire (s) dictio-onis f., dominatio-onis f.
stare (s) 1. status-us m., ordinis m., res-ei f.; 2. condicio-onis f.; 3. bona-orum m. pl., fortunae-arum f. pl. || *a fi în* ~, posse.
stărni (v) V. *provoca*.
staroste (s) magister-tri m.
stărpi (v) evellere, radicitus extirpare, funditus tollere.
stărpiciune (s) sterilitas-atis f.
stărpire (s) extirpatio-onis f., extirpatio-onis f.
stărpitură (s) abortus-us m. || ~ *de om*, hominulus-i m.
stărui (v) instare, laborare, operam dare ut... studere.
stăruință (s) studium-ii n., opera-ae f., perseverantia-ae f.
stăruitor-e assiduus-a-um.
stărv (s) cadaver-eris n., morticinium-i n.
stat (s) civitas-atis f., respublica-ae f.
stat(ură) (s) statura corpōris.
stător-e 1. stabilis-e, firmus-a-um; 2. *apă* ~, stagnans.
statornică-ă constans, firmus, perpetuus, stabilis-e || *a rămâne* ~, perseverare, persistere in.
statornici (v) statuere || *a se* ~, considerare, collocare sedem.
statornicie (s) constantia-ae f., firmitas-atis f., stabilitas f.
statuă (s) statua-ae f., monumentum-i n.
statue (s) V. *statuă*.
statură (s) satura (corpōris), habitus-us m.
stătuț-ă fatigatus-a-um, requiescit || *bucate*, rancidosus-a-um, vetus-eris, veter-era-um.
stăul (s) ~ *de oi*, ovile-is || ~ *de boi*, bubile || ~ *de vite*, stabulum-i n.
stavilă (s) septum-i v. saeptum-i n.
stăvilă (s) moles-is f., agger-eris m., claustra (unda) n. pl.
stăvili (v) vectibus claudere, (exitum) claustrare.
stea (s) stella-ae f., sidus-eris n., astrum-i n.
steag (s) vexillum-i n., signum-i n.
stegar (s) segnier-i m., vexillarius-ii m.
stejar (*Bot.*) quercus-us f. || *de* ~, quercinus-a-um.
stejăriș (s) quercetum-i n.
steiniță (*Zool.*) cimex-icis m.

stemă (s) diadema-ătis *n.*
stenahorie (s) taedium-ii *n.*, fastidium-ii *n.*
stenograf (s) notarius-ii *m.*
stenografică (v) notis excipere, notare
stēnos (*Med*) anhelitus-us *m.*, suspirium-ii *n.*
stopă (s) *V. pustie* (s).
storgar (s) manutergium-ii *n.*, facitergium-ii *n.*
stergător-e mantile-is *n.*, linteam-ii *n.*
sterge (v) (de)tergere, abstergere || ~ *pratul*, pulvēm excutere || ~ *ce e scris*, delere, eradere || ~ *de tot*, tollere || *a se* ~, se abstergere, sudorem abluere.
steril-ă *V. sterp-ă*.
sterp-ă sterilis-e, infecundus, frugibus inhabilis-e.
sterpeli (v) = *fură* (v).
sters-ă delētus-a-um, erasus-a-um. *V. sterge* (v).
stersetură (s) litura-ae *f.*, interpositio-onis *f.*
ștevie (*Bot.*) rumex-icis *m.*
ști (v) scire, nosse, notum habere || *a nu* ~, ignorare, nescire.
sticlă (s) vitrum-i *n.* || *de* ~, vitreus-a-um.
sticlar (s) vitri artifex *m.*
sticlărie (s) vitreorum officina *f.* || vitreamina-orum *n. pl.*
sticlete (*Zool*) acanthis-idis *f.*, carduelis-is *m.*
sticli (v) *V. luci* (v).
sticluș-ă vitreus-a-um.
sticluș (s) laguncula-ae *f.*, ampulla-ae *f.* || ~ *cu parfüm*, olfactorium-ii *n.*
stigmat (s) stigma-atīs *n.*, nota (turpitudinis) *f.*
stigmatiză (v) stigmata imponere.
stih (s) *V. vers*.
știlință (s) 1. litterae-ărū *f. pl.*, scientia-ae *f.*, doctrina-ae *f.*; 2. *cu noaglere*, cognitio-onis *f.* || *cu* ~, scienter (*adv.*).
știlințic-ă (*cercețari*), quae de scientia quaesitae sunt.
știl (s) stilus-i *m.*, genus scribendi vel dicendi, (verborum) compositio-onis *f.*, dictio-onis *f.*, dicendi forma-ae *f.*.
știlet (s) stilus-i *m.* *V. pumnal*.
stimă (s) bona opinio-onis *f.*, fama-ae *f.*, laus-dis *f.*.
stimă (v) colere, bene axistimare, diligere.

stimabil-ă laudabilis-e, laudandus-a-um.
stimulă (v) excitare, stimulare, incitare.
stimulant (s) stimulus-i *m.*, incitamentum-i *n.*
stindard (s) *V. steag*.
stinge (v) extinguere || ~ *var*, calcem macerare || *a se* ~, extingui, perire || *lămpile se* ~, occidunt lucernae || ~ *de bătrânețe*, senectă mortem obire.
stingere (s) exstinctio-onis *f.*
stingher-ă impar-is: consilio et viribus impar.
stingheri (v) *V. deiană* (v).
stinghie (s) cancellus-i *m.*
stinghii (*la corp*), inguina-orum *n. pl.*: tunică levată, patet inguen utrinque.
stins-ă exstinctus-a-um.
stipendiu (s) stipendium-ii *n.*
stipulă (v) stipulari (*dep.*), pangere, stipulationem concipere.
știr (*Bot.*) amarantus-i *m.*
știrb-ă edentatus-a-um || *babă* ~, edentata anus.
știrbi (v) 1. (aciem ferri) hebetare; 2. (dentem) frangere; 3. *fig.* (bona) comminuire.
știrbitură (s) lacuna-ae *f.*, damnum-i *n.*
știre (s) nuntium-ii *n.* || *în* ~ *tuturora*, lucē ac palam (*adv.*).
știucă (*Zool*) lucius-ii *m.*
știutor-e gnarus-a-um || *ne* ~, ignarus-a-um.
stoarce (v) extorquere, excutere, pressare, exprimere.
stoarcere (s) extorsio-onis *f.*, pressura-ae *f.*
stofă (s) 1. textum-i *n.*, vestis-is *f.*, pannus-i *m.*; 2. materies-ei *f.*
stog (s) tritici stivis-is *f.*
stole-ă stolicus-a-um, stoici-orum *m. pl.*
stol (s) turba-ae *f.*, grex-gis *m.*
stomac (s) stomachus-i *m.*, ventris *m.*
stors-ă extorsus-a-um, pressus-a-um.
străbate (v) emitti (*dep.*), peragere, percurrere.
străbuni (s) patres-um *m. pl.*, maiores-um *m. pl.*, atavi-orum.
strachină (s) scuta-ae *f.*, gabăta-ae *f.* || ~ *de pământ*, gaulus-i *m.*
străcură (v) *V. strecură* (v).
stradă (s) via-ae *f.*, vicus-i *m.*
strădanie (s) *V. sfiorare, silință*.

strădui (*a se*) *V. sili* (*a se*).
străin (s) advena-ae *m.*, hospitis *m.*, alienigena-ae *n.*
străin-ă alienus-a-um, extraneus, adventicus-a-um.
străimătate (s) externa regio-onis *f.*
straiu (s) stragula-ae *f.*, vestis-is *f.*
strajă (s) custodia-ae *f.*, vigilia-ae *f.*
străjer (s) custos-odis, curator-is *m.*
străluce (v) fulgere splendēre, elucere
străluce (s) fulgor-is *m.*, splendor-is *m.*, lux-cis *f.* || apparatus *m.*
strălucit-ă clarus-a-um, splendidus, illustris-e, magnificus, praeclarus-a-um.
strălucitor-e fulgidus-a-um, splendidus, luculentus, lucidus, coruscus-a-um.
strămb-ă (re)tortus-a-um || *pictoare* ~, curva distorta *n. pl.* || *a jură* ~, falsum iurare || *a căcă* ~, titubare, labi.
strămbă (v) (in)curvare, (in)flexere, (in)torquere || *a se* ~; 1. incurvescere; 2. os distorquere *v. depravare*.
strămbătate (s) iniuria-ae *f.*, iniustitia-ae *f.*, iniquitas-atīs *f.*
strămbătură (s) 1. curvatura-ae *f.*; 2. oris depravatio *f.*
strămoși (s) *V. străbuni*.
strămoșesc-ă avitus-a-um || *păcatul* ~, originale peccatum *m.*
strămt-ă angustus-a-um, adstrictus-a-um.
strămtă (v) coarctare, angustare, contrahere.
strămotoare (*Geogr.*) fretum-in., angustia-ărū *f. pl.*, fauces-ium *f. pl.* || *fig.* *a fi la* ~, in angustis esse.
strămătoră (v) premere, impedire, coercere, cogere.
strămtorare (s) coercitio-onis *f.*
strămurare (s) stimulus-i *m.*, telum-i *n.*
strămută (v) transfere, transmutare, transponere.
strămutare (s) transmutatio-onis *f.*
strănepot-ă (s) pronepos-otis *m.*, proneptis-is *f.*
străngător-e *V. econom-ă*.
strânge (v) stringere, ligare, contrahere || ~ *la un loc*, accumulare, congerere || ~ *de jos*, colligere || ~ *în brațe*, amplecti (*dep.*).
strângălu (v) strangulare, collum laqueo frangere.
strângulare (s) strangulatio-onis *f.*, suffocatio-onis *f.*

straniu-e insolitus-a-um, mirus, incredibilis-e.
strănsoare (s) perceptio fructuum.
strănsură (s) congeries-ei *f.*
strănută (v) sternutare.
strănutat (s) sternutamentum-i *n.*, sternutatio-onis *f.*
străpunge (v) perfringere, percutere, transfigere, transpungere.
străpungere (s) transpunctio-onis *f.*, perforatio *f.*
străpuns-ă transfixus-a-um, transfixus-a-um.
strășină (s) protectum-i *n.*, subgrunda-ae *f.*
strășnic-ă severus-a-um, durus, vehemens, violentus.
strășnicie (s) acerbitas-atīs *f.*, rigor-is *f.*, severitas-atīs *f.*
strat (s) stratum-i *n.* || ~ *de verdeturi*, arca-ae *f.*
stratagemă (s) stratagemă-ătis *n.*, furta (belli) *n. pl.*
strateg (s) strategus-i *m.*, praetoris *m.*, armorum et militiae gnarus *m.*
străvăzător-e translucidus-a-um
străvechi-e antiquus-a-um, saecularis-e.
străvedea (*a se*) perlicere.
străvesti (*a se*) vestem mutare.
străvestire (s) falsus habitus-a-um.
străvestit-ă personatus || ~ *în femele*, vestitu muliebri indutus.
străvezii-e *V. străvăzător-e*.
streang (s) restis-is *f.*, funis-is *m.*
streajă (s) *V. strajă*.
streășină (s) *V. strășină*.
strechie (*Zool.*) aestrus-i *m.*, asilus-i *m.*, tabanus-i *m.* || (*fig*) *lovit de* ~, mente captus, furiosus-a-um.
strecură (v) transcolare, saccare, liquare || (*fig.*) *a se* ~, rapere in., insinuare se, oculis correpere.
strecurare (s) percolatio-onis *f.*
stecurătoare (s) colum-i *n.*
strejar (s) *V. străjer*.
strejui (v) custodire portam.
stregar (s) vagabundus-i *m.*
stregări (v) libidinosē facere.
stregărie (s) lascivia-ae *f.*
strepezi (v) dentes obtupestere.
strecă (v) 1. corrumpere, depravare; 2. diruere, rescindere || 3. ~ *cuiva*, nocere, obesse alci || *a se* ~ *corrumpti*.
stricăcios-ă noxius-a-um, perniciosus, damnosus-a-um.
stricăciune (s) 1. corruptio-onis *f.*, depravatio *f.*; 2. = *pagubă*, dam-

num-i *n.* delrimentum-i *n.* noxae *f.*; 3. vastatio *f.*, depopulationis *f.*
stricat-ă 1. destructus-a-um 2. corruptus, depravatus-a-um.
stricator-e destructor-trix, corruptor-trix.
strict-ă striclus-a-um, severus-a-um.
strictețe (s) severitas-atis *f.*
stridle (Zool.) ostreae *f.* ostrum-i *n.*
strigă (v) clamare, vociferari (*dep.*) || ~ des, clamitare.
strigare (s) cl mor-is *m.*, exclamatio *f.*
strigăt (s) *V. strigare.*
strigătură (s) epigramma-atis *n.*
strigolu (s) strix-gis *f.*, strigarum *f. pl.*
strivi (v) alterere, obruere || ~ cu picioarele, proculcare.
strivit-ă tritus-a-um, obritus-a-um.
strofă (Poet.) strophae *f.*
stropi (v) *V. picătura.*
stropire (s) aspersio-onis *f.*
stropit (s) irrigatio-onis *f.*
stropitoare (s) alveolus-i *m.* (*propriu abie de stropit*) *m.*
stropitură (s) 1. pluvia minuta 2. ~ de noroiu, respersus *us.*
stropsii (v) *V. strivi.*
stropsit-ă debilitatus-a-um, distortus, mutilatus-a-um.
structură (s) structurae *f.* (*parietum, verborum*).
strugure (s) uva-ae *f.* || *boabă de* ~, acinus-i *m.* || *clorchină de* ~, racemus-i *m.*
strună (s) chorda-ae *f.*
strung (s) tornus-i *m.*
strungă (s) caulae-arum *f. pl.*, strobilum-i *n.*, ovile-is *n.*
strungar (s) tornator-is *m.*
strungărie (s) tornatura-ae *f.*
struni (v) ~ coarda, torquere arcum
struț (Zool.) struthio-onis *m.*
stuc (s) teetorium-ii *n.*, albarium *n.*, marmoratum-i *n.*
student (s) auditor-is *m.*, scholasticus-i *m.*, studiosus-i *m.*
studii (v) studere, litteras discere, studiis imbui.
studios-ă studiosus-a-um, diligens.
studiu (s) studium-ii *n.*, disciplinae-arum *f. pl.*
stuf (Bot.), carex-icis *f.*
stufărie (s) vepres-um *f. pl.*, sentes-um *m. pl.*

stufis (s) *V. stufărie*, vepretum-i *n.*, spinetum-i *n.*
stufos-ă densus-a-um, spissus, dumosus-a-um.
stup (s) alveus-i *m.*, alveare-is *n.*
stupărie (s) apiarium-ii *n.*, alvearium-ii *n.*
stupefacțiune (s) stupor-is *m.*
stupi (v) *V. scuipă* (v).
stupid-ă stupidus-a-um, stolidus, hebes-etis.
stupiditate (s) stupiditas-atis *f.*, stupor-is *n.*, ineptia-ae *f.*
sturz (Zool.) turdus-i *m.*
suav-ă suavis-e, dulcis-e.
suavitate (s) suavis-atis *f.*
sub (prep) sub, infra (*cu acc.*).
subaltern (s) inferior-is, subiectus-i, magistratus minor.
subiect (s) 1. (*Gram.*), pars subiectiva *f.*, casus rectus *m.*, casus nominativus *m.*; 2. = *molto*, causa-ae (*limendi*) || ~ de compoziție, materia-ae *f.*, argumentum-i *n.* || *a da* ~ de discutiie, materiem disserendi praebere || *un* ~ comic, comica res *f.*
subinfeles-ă subauditus-a-um, tacite factus-a-um.
subit-ă subitus-a-um || *adv.* subitō.
subjugh (s) subigere, domare, in potestatem redigere.
subjugat-ă subactus-a-um, domitus, victus, subiectus.
sublim-ă sublimis-e summus-a-um.
subordonă (v) subicere, submittere, accommodare *ad*...
subordonat-ă subiectus-a-um, suspensus-a-um.
subgământean-ă subterraneus-a-um, occultus, caecus-a-um.
subred-ă fragilis-e, caducus-a-um (*aedificium*).
subscrie (v) subscribere (*causam in alqm*).
subscriere (s) subscrip-tio-onis *f.*
subscriși-ă subscrip-tus-a-um.
subseamnă (v) *V. iscăli* (v).
subsidiar-ă subsidiarius-a-um, secundarius-a-um.
subsidiu (s) tributum-i *n.*
subsistă (v) exstare, existere, durare, manere, vivere.
subsistență (s) victus-us *m.*, res necessariae *ad* victum.
substanță (s) substantia-ae *f.*, materia-ae *f.*, natura-ae *f.*
substantiv (*Gram.*) nomen-inis *n.*
substitui (v) substituere, supponere, subrogare, subdere || *a se*

~, in alcis locum succedere, pro alqo se gerere, partes alcis suscipere.
substitut (s) vicarius-ii *m.*
substracțiune (*Aritm.*) detractio-onis *f.*, deductio-onis *f.*
substrage (v) 1. substrahere, auferre, subducere; 2. clam eripere, furtō avertere.
substrat (s) substratum-i *n.*
subsuoară (s) axilla-ae *f.*, ala-ae *f.*
subterfugiu (s) effugium-ii *n.*, diverticula-orum *n. pl.*
subția (v) (ex)tenuare || *a se* ~, tenuari.
subțiat-ă tenuatus-a-um.
subțil-ă tenuis-e, subtilis-e || *fig.* callidus-a-um.
subțilități (s) argutiae-arum *f. pl.*
subțiliză (v) extenuare || *fig.* ludificare, cavillari.
subțioară (s) *V. subsuoară.*
subțire (*adj.*) gracilis-e, subtilis-e, exilis-e.
suburbie (s) suburbium-ii *n.*, suburb, urbis continens.
subvenționă (v) pecuniam suppeditare.
suc (s) sucus-i *m.*
sucală (s) fusus-i *m.*, rhombus-i *m.*
succede (v) succedere alci, locum alcis occupare, sequi || *noaptea* ~ *zilei*, nox diem excoepit.
succes (s) eventus-us *m.*, successus-us *m.* || *cu* ~, efficax-acis (*adj.*).
succesune (s) successio-onis *f.*
succesiv-ă continuus-a-um, perpetuus-a-um.
successor (s) successor-is *m.*, sequens-lis *m.*
succinct-ă brevis-e, pressus-a-um, praecisus-a-um.
suci (v) torquere, vertere || *a se* ~, se torquere.
sucire (s) torsio-onis *f.*
sucit-ă versus-a-um, tortus, retor-tus || *fig.* portentosus, insolens, novus-a-um.
sucitoare (s) machina-ae circumrotandi *v.* torquendi.
sucitură (s) intortio-onis *f.*
sucumbă (v) succumbere, ruere || = *muri*, occumbere.
sud (s) merides-ei *f.*
sudalmă (s) maledictum-i *n.*, imprecatio-onis *f.*
sud-est (*vint de*) euronotus-i *m.*, euroauster-tri *m.*
sudoare (s) sudor-is *m.*, sudatio-onis *f.*

sudui (v) maledicere, blasphemare, obiurgare.
suduitură (s) maledictum-i *n.*, probrum-i *n.*, contumelia *f.*
șuer (s) sibilum-i *n.*
șueră (v) sibilare, stridere.
șuerat (s) *V. șuer.*
șuerătură (s) sibilatio-onis *f.*
șuferi (v) pati (*dep.*), ferre, laborare || ~ durere, dolore premi || ~ pedeapsă, perferre poenam || ~ de foame, esurire.
șuferind-ă patiens-tis (*laboris*).
șuferință (s) malum-i *n.*
suficient-ă sufficiens-tis.
sufia (v) spirare, flare, efflare || *din greu*, anhelare.
sufflare (s) anima-ae *f.*, spiritus-us *m.*, flatus-us *m.* || *fară* ~, exanimis-e || ~ *greu*, anhelitus-us *m.*
suficică (v) replicare, retorquere, succingere
suffler (*la theatru*) monitor-is *m.*
suflet (s) animus-i *m.*, spiritus-us *m.* || *a-și da* ~, animam efflare *v.* exhalare || ~ *morților*, manes-ium *m. pl.* || ~ *bun*, bona indoles *f.* || *a lua de* ~, adoptare.
sufflesc-ă animum concernans.
sufocă (v) suffocare, strangulare, exanimare.
sufocant-ă suffocans, suffocabilis-e.
sufocație (*Med.*) animae interclusio *f.*, suffocatio-onis *f.*
sufragiu (s) suffragium-i *n.* *V. vol.*
sufrağıu (s) triclinarius-ii *m.*
sugaciū (s) 1. lactens, sugens; 2. bibulus-a.
suge (v) sugare, haurire, imbuiere
sughit (s) singultus-us *m.*
sughită (v) singultare.
sugiu (*Med.*) panariciū-ii *n.*
sugrumă (v) strangulare, suppressere, suffocare.
sugubet-ă 1. perniciosus-a-um, noxius; 2. lepidus, iocosus.
șugui (v) *V. glumi* (v).
subat (s) pasqua-orum *n. pl.*, pas-cuus ager *m.*
sui (v) ascendere || *a se* ~, se extollere, se erigere || ~ *in spinarea culoa*, insidere in dorso alcis.
suire (s) ascensio-onis *f.*, accensus-us *m.*
suis (s) clivus-i *m.*, acivitas-atis *f.*
suită (s) comitatus-us *m.*, stipatio-onis *f.*
șuit-e motă mentē || *a /t* ~, non sanum sinciput habere.

sul (s) volumen-inis *m.*
sulă (s) subula-ae *f.*
sulcină (*Bot.*) mellitos-*i f.*, sertula campana *f.*
sulemeni (*a se*), fucăre, fuco tingere faciem.
sulf (*Miner.*) sulphur-is *n.*
sulfină (*Bot.*) *V. sulcină.*
sulman (s) fucus-*i m.*, pigmentum-*n.*
suliță (s) hasta-ae *f.*, iaculum-*i n.*
sulitaș (*Mill.*) lancearius-*ii m.*
sulfanole (*Bot.*) tropaeolum-*i n.*
sumă (s) summa-ae *f.*: summam conficere.
sumar-ă brevis-*e*, contractus et adstrictus-aum || *a face un* ~, summarium *v.* commentarium facere || *in mod* ~, summam, breviter (*adv.*).
sumedenie (s) *V. multime.*
sumes-ă succinctus-aum, alt'e cinctus-aum (vestis).
sumete (v) succingere, attollere togam.
sumptuos-ă magnificus, splendidus
sună (v) sonare, sonum dare || *metalele* ~, tinnire.
sunător-e sonans, sonorus, vibrant (gladius).
sunătoare (*Bot.*) hypericon *n.*, corion *n.*
șuncă (s) petaso-onis *m.*, perna-ae *f.*, spatula porcina *f.*
șunet (s) sonitus-us *m.*, fragor-is *m.*, stridor-is *m.* || ~ *de metal*, tintitus-us *m.*
supă (s) inrita-ae *f.*, frustulenta aqua *f.*
supără (v) vexare, laedere, offendere, incommodare || *a se* ~, contristari, moerore affici || ~ *pe cineva*, ab alqo alienari.
supărăcios-ă molestus-aum.
supărare (s) molestia-ae *f.*, aegritudo-inis *f.* || *fară* ~, haud aegre.
supărat-ă (s) tristis-*e*, molestus-aum || *a fi* ~, indignari.
supărăcios-e molestus-aum, incommodus-aum.
superb-ă 1. superbus-aum; 2. arrogans.
superior-ă superior-ius || *a fi* ~, praeslare.
superioritate (s) praestantia-ae *f.*, excellentia-ae *f.*
superlativ-ă superlativus-aum (gradus).
superstițios-ă superstitiosus, religiosus, superstitione imbutus-a.

superstițione (s) vana superstitio *f.*, religio inanis *f.*
supin (*Gram.*) supinum-*i n.*
suplement (s) supplementum-*i n.*, accessio-onis *f.*
suplementar-ă extraordinarius-aum.
suplică (s) supplex libellus-*i m.*
suppliciu (s) supplicium-*ii n.*, poena-ae *f.*, cruciatus-us *m.*
suplini (v) *V. întoci* (v).
suplota (v) tolerare, pati (*dep.*), terre (inopiam, dolorem).
suportabil-ă tolerabilis-*e*, tolerandus, ferendus, modicus.
supozițione (s) suppositio-onis *f.*, conjectura-ae *f.*, opinio-onis *f.* || *a face* ~, fictam rem ponere.
suprafață (s) superficies-ei *f.*, summum-*i n.* || ~ *pământului*, orbis terrarum *m.* || ~ *mării*, aequor-is *n.*
supranatural-ă supra naturam humanam excedens.
supranume (s) cognomen-inis *n.*
supranum (v) cognomen dare *v.* addere.
suprapune (v) superponere, superaddere.
supraveghia (v) custodire, inspicere, observare.
supraveghie (s) custodia-ae *f.*, cura-ae *f.*
supraveghietor (s) custos-odis *m.*, curator-oris *m.*
supraviețui (v) superesse, supersistere vivere.
supraviețuitor superstes-itis *m.*
suprem-ă supremus-aum, summus-aum.
supremație (s) summum imperium-*n.*, summa rerum.
suprimă (v) *V. desființă*.
supt-ă emunctus-aum, linctus-aum. *V. sleit-ă*.
supune (v) subicere, subigere || *a se* ~, parere, subire, obediere (legibus).
supunere (s) obsequium-*ii n.*, subiectio-onis *f.*, submitio *f.*
supus-ă docilis-*e*, obediens, subiectus, subditus-a.
sur-ă *V. cărunț și cenușiu*.
șură (s) horreum-*i n.*
surcă (s) sarmentum-*i n.*, surculus-*i m.*
surd-ă surdus-aum || *de a* ~, inutiliter, frustra.
surexcită (v) stimulare, exacerbare, pervellere.

surghiu (s) exsilium-*ii n.*
surghiu (v) expellere, in exsilium mittere.
surghiu (s) patriă (ex)pulsus, exsul-is *m.*
surguciu (s) crista-ae *f.*, penna-ae *f.*
suride (v) aridare alci.
suris (s) risus-us *m.*
surpă (v) ruere, diruere, demoliri (*dep.*), destruere || *a se* ~, coruere, labi, collabi (*dep.*).
surpare (s) demolitio-onis *f.*, destructio-onis *f.*
surpătură (s) ruina-ae *f.*, labes-*i f.*
surprinde 1. (v) excipere, improviso opprimere; 2. deprehendere.
surprindere (s) 1. (ad)miratio-onis *f.*; 2. res inopinata *f.*; 3. fraudis *f.*, dolus-*i m.* || *prin* ~, furto, insidios, dolus.
surprins-ă 1. deprehensus-aum, imparatus, inopinans; mirabundus, commotus insolita re.
surprinzător-e mirus-aum, mirificus, mirabile.
surpriza (s) *V. surprinde*.
șurub (s) cochlea-ae *f.* || *fig.* fraudis *f.*, dolus-*i m.*
surugiă (s) veredarius-*ii m.*, cursualis minister *m.*
șurup (s) *V. șurub*.
șurzenie (s) surditas-atris *f.*
șurzi (v) obscurdescere.
șus (*adv.*) sursum, supra || *cel mai* ~, summus-aum.
susalu (*Bot.*) sonchus-*i m.*
susan (*Bot.*) sesamum-*i n.*
susceptibil-ă 1. capax-acis; 2. = *supărăcios*, irritabilis-*e*, offensione pronus-a, iracundus-a.
suscită (v) suscitare, surgere || ~ *ura*, odia movere.
suspect-ă *V. bănu* (v).
suspendă (v) 1. suspendere; 2. intermittere laborem; 3. ~ *pe cineva din funcție*, ex officio amovere alqm.
suspendare (s) intermissio, remissio *f.*, rerum prolatio-onis *f.*

suspin (s) suspirium-*ii n.*, gemitus-us *m.*
suspină (v) suspirare, gemere; flere *V. plângere*.
susținitor (s) protector-is *m.*
susține (v) sustentare, sustinere || *fig.* succurrere, auxilium ferre || ~ *o părere*, asserere, affirmare || *a se* ~, 1. se sustinere, sustinere corpus || 2. *V. a trăi*.
susținut-ă 1. sublevatus-aum, fulsus, nixus-aum.
sustrage (v) 1. demere; 2. *V. fură* || *a se* ~, se eripere.
susur (s) *V. zgomo*.
sută (*Numer.*) centum-*i n.*
șutăș (*Milit.*) centurio-onis.
șuveică (s) radius-*ii m.*, textorius-*ii m.*
șuvenir(e) memoria-ae *f.*, recordatio-onis *f.*
șuveran (s) dominator-is *m.*, regnator-is *m.*
șuviță (s) pars-tis *f.*, || ~ *de păr*, cesaries-ei *f.*, coma-ae *f.*
șuvoiu (s) fluctus-us *m.*, unda-ae *f.*, imber largus *m.*
șvăcn (v) palpitare, trepidare.
șvăcnire (s) palpitatio-onis *f.*, trepidatio-onis *f.*
șvăcnitură (s) pulsus-us *m.*, cordis palpitatio.
șvăntă (*a se*) *V. uscă* (*a se*).
șvănturată -ă inconstans, mutabilis, erraticus homo.
șvăpăiat-ă inconditus-aum, perturbatus-aum || *a auce viață* ~, immoderate vivere.
șvărcoli (*a se*) se factare, se torquere *V. sbate* (*a se*).
șvărl (v) iactare, deicere (alqm de) || *a se* ~, se deicere (in mare, de muro).
șvărlugă (*pește*) gobi-*ii m.*
șvelt-ă gracilis-*e*.
șvon (s) rumor-is *m.*, fama-ae *f.*
șvoni (*a se*) *V. zice*, (*a se*) || *se* ~, rumor manat, fama curit.

T

T, t littera indecl.

tabăcar (s) coriarius-*ii m.*
tabăcean-ă (s) coriorum subactio *f.*
tabăci (v) cortice coria perficere.
tabără (s) (*Mill.*) castra-orum *n. pl.* || *a ridică* ~, castra movere.
tabări (v) (*Mill.*) considerare, castra locare.

tablet (s) *V. obiceiu, mante*.
tablă (s) discus-us *m.*, repositorium-*ii n.* *V. tavă*.
tablă (s) tabula-ae *f.*, pagina-ae *f.* || ~ *de joc*, mensa lusoia *f.* *V. masă*.
tablie (*la ușă*) tympanum-*i n.*, re-plum-*i n.*

tablou (s) 1. tablă pictă *f.*, efigies-ei *f.*; 2. *listă*, album-*i n.*
taburel (s) pulvinus-*i m.*: de pulvinus surgere
țacăi (v) (*intima*) cor salit *v.* palpitat.
țacăitoare (*pasăre*) pica graeca *f.*, lamius-*i m.*
țacăm (s) mensa-ae *f.* || *a pune* ~, mensam sternere || *calului* equestră arma *n. pl.* || *de lăutari*, symphoniacorum coetus-*us m.*
țacăni (v) crepare.
țacănițoare (s) crepundia-ae *f.*
țăcă (v) tacere, silere, conticere: conticere omnes oratores.
țăcere (s) silentium-*i n.*, taciturnitas-*is f.*
țăchînă (v) molestum esse alci, provocare alqm.
țăcut-ă tacitus-a-um || *adv.* tacitē.
țăcuturn-ă taciturnus-a-um (homo, ripa).
țăciune (s) torris-*i m.*, titio-onis *m.*
țăciune (*de grâu*) urdo-onis *f.*
țăciunulos-ă rubiginosus-a-um, carbunculosus-a-um.
tact (s) iudicium subtile *n.*
tactica (s) ratio-onis *f.*, ars-tis *f.* || *~ milit.* ratio belli.
țăcut-ă tacitus-a-um, taciturnus, silens || *adv.* tacitē.
țăfnă (s) pituita-ae *f.* || *fig.* libidinis *f.* || *a sări* ~, irasci.
țăfnos-ă *fig.* peripugnax, libidinosus-a-um.
țăgadă (s) litigatio *f.*, certamen *n.*, negatio *f.*, infitatio *f.*
țăgadui (v) infitari (*dep.*), negare, denegare alqd.
țăgăria (s) pera-ae *f.*
țăgmă (s) ordo-onis *m.*, grex-gis *f.*, histrionum grex.
țăia (v) secare, caedere, recidere, amputare || *~ în două*, dissecare || *~ la mijloc*, intercedere || *~ în prejur*, circumcidere || *a-și ~ unghile*, ungues ponere *v.* resecare || *~ capul*, caput praecidere *v.* truncare || *~ limba*, linguam excidere || *~ urechile*, aures amputare || *~ vinele*, venas abrumper || *~ coada căinilor*, catulorum caudas castrare || *~ arpile*, alas detruncare || *~ părul*, capillos tondere || *~ o băutură*, diluere || *a se ~*, sese vulnerare || *~ lemne*, defustare ligna.
țălere (s) caesio-onis *f.*, sectura-ae *f.*, amputatio-onis *f.*, incisura-ae *f.*

țăietor (*de lemne*) lignarius-*i m.*
țăietură (s) incisura-ae *f.* (pulmonum, manum).
țain (s) diaria-orum *n. pl.*, cibaria-orum *n. pl.*, portio-onis *f.* || *~ p. săraci*, sportula-ae *f.*
țaină (s) mysteria-orum *n. pl.* || *a fi înțiat în* ~, in sacra recipi || *~ religioasă*, mysterium-*i n.*, sacramentum-*i n.*
țainic-ă arcanus-a-um, occultus, abditus-a-um.
țainiță (s) 1. carcer-is *m.*, arca-ae *f.*; 2. tumulus-*i m.*, sepulchrum-*i n.*
țăinu (v) celare, tegere, dissimulare alqm *v.* alqd.
țăinos-ă acutus-a-um.
țăis (s) acies-ei *f.*, apex-icis *m.* || *săbie cu 2 ~*, gladius biceps.
țăius (s) *V. tăis*.
țăiaz (s) unda-ae *f.*, fluctus-*us m.*
țălcui (v) *V. explică*.
țălent (s) facultas-*is f.*, ingenium-*i n.* || *~ naturale*, dotes naturae || *om de ~*, ingeniosus (*vir*).
țălentat-ă ingeniosus-a-um.
țăl(ge)r (s) catillus-*i m.* || *cu două fețe*, *fig.*, versutus, velerator *m.*
țăpăn-ă *V. țepăn-ă*.
țăhărie (s) *V. țoție*.
țăle (s) statura-ae *f.*, habitus-*us m.*, corpus-*oris n.*
țălion (s) talio-onis *f.*, reciprocatio talionum.
țălmăci (v) *V. interpretă și explică*.
țălpă (s) *dela pictor*, planta-ae *f.*, solum-*i n.* || *de piele*, solum-*i n.*, fulmenta-ae *f.* || *de sanie*, calces-*is f.*
țămădui (v) *V. vindecă*.
țămăia (v) tura incendere || *fig.* laudare alqm, blandiri alci.
țămăie (s) tus *v.* thus-uris *n.* || *ar-bore de ~*, thuris arbor *f.*
țămălere (s) laudes-*us m. pl.*: summis laudibus alqm efferre.
țămăletoare (s) turibulum-*i n.*
țămăloasă (s) apiana uva *f.*, apianum vinum *n.*
țămăloase (*flori*) viola-ae *f.*
țămân (*adv.*) *V. tocmă* (*adv.*).
țămbalagiu (s) tympanotriba-ae *m.*
țămbălău (s) tumulus-*i m.*
țăm-ne-sam (*adv.*) subito, repente (*adv.*).
țămpeie (s) dubia caritas *f.*, stultitia-ae *f.*
țămpli (*a se*) hebesce-re.
țămpit-ă hebes-*etis*.
țămplă (s) ~ *capului*, tempora *n. pl.*

|| *~ bisericeii*, spatium mediae basilicae.
tâmplar (s) lignarius faber, materiarius faber.
tâmplărie (s) fabrica materiaria *f.*
tămpôn (s) obturamentum-*i n.*, pulvinus-*i m.*
tămpônă (v) obturare.
tăndăr-ă tener-a-um, iuvenis-e.
tăndără (s) fragmen-*inis n.*, fragmentum-*i n.* || *a i sări* ~, irasci.
tăngbil-ă, sub tactum cadere, tangi posse.
tăngu (*a se*) lamentari, miserari *se*.
tăngulos-ă queribundus-a-um, querulus, flebilis-e.
tănguire (s) questus-*us m.*, gemitus-*us m.*, lamenta-orum *n. pl.*
tănjeală (s) languor-*i m.*, torporis *m.*, tabitudo-*inis f.*
tănji (v) languere, languescere.
țănjar (*Zool.*) culex-icis *m.*: mali culices avertunt somnos.
țănjos-ă resupinus-a-um: tulerat gressus resupinus per urbem.
țap (*Zool.*) hircus-*i m.*, caper-pri *m.* || *~ ispășitor*, hostia piacularis.
țăpăn-ă *V. țepăn-ă*.
țăpet (s) velamen-*inis n.*, aulea-orum *n. pl.*, tapetum-*i n.*
țăpiță (v) (lectis) aulaea circum-dare, parietes vestire.
țăpițor (s) polymitarius artifex.
țăpițerie (s) textilia-um *n. pl.*, aulea-orum *n. pl.*
țăpos-ă hirsutus-a-um, pungens, aculeatus-a-um.
țăpsan (s) iugum-*i n.*, planus vertex *m.*
țără (s) 1. terra-ae *f.*, regio-onis *f.*; 2. rus-uris *n.* || *V. țăran*.
țărăbolu (s) convicium-*i n.*, turba-*rum f. pl.*
țărăbuțe (s) sarcina-ae *f.* *V. bagaj*.
țărăde-brău (s) cavillator-*i m.*, rixator-*i m.*, trico-onis *m.*
țărăgăni (v) protrahere, cunctari, in longum ducere.
țărăn (s) rusticanus-*i m.*, rusticus-*i m.*, ruricola-ae *m.*
țărănă (s) pulvis-*eris m.*: nos ubi decidimus, pulvis et umbra sumus.
țărănesc-ă rusticus-a-um, rusticanus-a-um.
țărățe (s) furfur-*is m.*, fufures-*us m. pl.* || *~ groase*, farris crementum || *~ fine*, fufures minuti.
țărăbăci (v) crebris ictibus ferire, contundere fustibus.

țare (s) septum *v.* saeptum-*i n.*
țăreat-ă variatus-a-um, variegatus-a-um.
țăreol (s) circum(itus)-*us m.* || *a da ~*, obambulare.
țărcovnic (*Ecccl.*) sacricustos-*odis m.*, sacarius-*i m.*
tărdiv-ă tardus-a-um, serus-a-um.
țare robustus-a-um, firmus, fortis-e || *așa* ~, crassum filium || *vin* ~, forte vinum || *glas* ~, vox magna || *durere* ~, ingens dolor *m.*
țărg (s) 1. pagus-*m.*, oppidulum-*i n.*; 2. forum-*i n.*, (rerum) venalium.
țărgu (s) lectus-*i m.*, libitina-ae *f.*
țărgoveț (s) urbanus-*i m.*
țărgovenă (s) emptum-*i n.*, emptio-*nis f.*, mercimonium-*i n.*
țărgui (v) emere, mercari (*dep.*), emptorem facere.
țărhon (*Bot.*) dracunculus-*i m.*
țări (v) rapere, vectare, trahere per terram || *a se ~*, repere, reptare || *~ pe țabe*, manibus repere.
țărie (s) vires-*ium f. pl.*, robur-*oris n.*, vigor-*is m.* || *~ corpului*, corporis firmitas-*atis f.* || *~ de caracter*, constantia-ae *f.*
țărie = cer, (s) coeli firmamentum *n.*
țărif (s) taxatio-onis *f.* (rerum).
țărină (s) ager gri *m.*, arvum-*i n.*
țăris-grăpiș (*adv.*) claudicanter.
țăritoare (s) repens animal *n.*, reptilia-um *n. pl.*
țăriță (s) pulvinus-*i m.*, arca-ae *f.*, hortensis lira *f.*
țărlă (s) caulae-*arum f. pl.* (pecudum).
țărm (s) ora-ae *f.*, litus-*oris n.* || *~ mării*, ripa-ae *f.*
țărnă (s) *V. coș*, sporta-ae *f.*; co-phinus-*i m.*, etc.
țărnăcop (s) dolabra-ae *f.*
țărnită (s) cliellae-*arum f. pl.*
țărnosi (v) consecrare, sanctificare, templum effari.
țărnui (v) capillis ducere.
țărtiță (s) clunes-*ium f. pl.*
țărtor (s) *V. diavol*.
țărturu (s) rubigo-*inis v.* robigo: livent rubigine dentes.
țăruș (s) hastile-*i n.*, paxillus-*i m.* || *(adv.)* tardē.
țăscă (s) pera-ae *f.* || *fig.* peras imposuit Iupiter nobis duas.
țată (s) pater-tris *m.*, parens-*is*, genitor-*is m.*

țată (s) soror-is f., sororcula-ae f.
țată (s) mamma-ae f., uber-is n. ||
copil de ~, lactens (infans).
țatănă (s) cardo-inis m. || a scoate din ~, (fig.) indignationem movere || a eși din ~, (fig.) iracundia efferri.
țân (s) ulginosus locus m.
țân (Zool.) tabanus-i n., asilus-i m.
țaur (Zool.) taurus-i m.
țavă (s) discus-i m., repositorium-i n., compostilis-is f.
țavăleală (a duce la ~), resistere, invictum se praestare.
țavală (Bot.) spiraea-ae f.
țavali (v) volvere || a se ~, volutare || ~ în noroiu, se luto tergorare || ~ de ris, intorquere risu, in risum effundi.
țavăltuz (s) cylindrus-i m.
țavân (s) camera-ae f., tectum-i n., lacunarium-i n.
țavernă (s) caupona-ae f., popina-ae f.
țaxă (s) tributum-i n., tributum ex censu, census-us m.
țaxă (v) pretium statuere, taxare, tributum indicere || fig. ignaviam increpare alci V. acuză.
țacă (s) 1. vagina-ae f. || a scoate sabia din ~, gladium educere (ē vaginā); 2. Bot. siliqua-ae f.
țeafăr-ă incolumis-e, integer-graum, salvus et sanus.
teamă (s) timor-is m., metus-us m., pavor-is m. || de ~, metuens.
teanc (s) fasciculus-i m., pondus-eris n.
țeapă (s) stipes-itis m., paxillus-i m. || a pune în ~, per obscena alciis stipitem agere.
țeapăn-ă, rigidus || a se ține ~, rigere.
țeasc (s) praelum-i n. || ~ pentru struguri, torcul-um-i n. || ~ uleiului trapetes-us m. pl. || locul ~, torcularium-i n.
țeastă (s) 1. ossa capitis; cortex-icis m., tegumen-inis n.
teatru (s) theatrum-i n. scena-ae f. || de ~, theatralis-e, scenicus-aum. || reprezentatie ~, scenici ludii m. pl.
țeavă (s) tubus-i m., fistula-ae f., canalis-is m., ductus-us m.
țedălă (s) syngrapha-ae f., schedula-ae f., chirographus-i m.
țehnic-ă proprius-aum (terminus, vocabulum).
țelu (Bot.) tili-a-ae f. || de ~, tiliacūs-aum.

teighea (s) mensa-ae f., officina-ae taberna-ae f.
țel (s) scopus-i m., propositum-i n., V. scop.
țelăl (s) scrutarius-ii n.
țeleagă (s) plastrum-i n., || ~ p. murdărit, stercoris vehes f.
țeliuă (Agric.) novale-is, vervacuum-i n. requies ager.
țelină (Bot.) apium graveolens n.
țemă (s) argumentum-i n., thema-ătis n.
țemător (s) suspicax-acis m., pronus ad suspiciones.
țembel-ă segnis-e, iners-tis, ignāvus-aum.
țeme (a se), 1) timere, metuere, vereri (dep.); 2. invidere alci.
țemelnic-ă iustus-aum, legitimus, verus, firmus.
țemeiul (s) fundamentum-i n. || ~ disciplinei, disciplinae firmamentum || cu ~, iure, merito, verē || a pune ~, spem ponere, confidere.
țemeiile (s) fundamentorum n. pl., substructiones f. pl. || a reface din ~, a solo restituere (aedes templi).
țemerar-ă temerarius-aum, audax-acis || levis-e.
țemere (s) timor-is m., metus-us m., V. teamă.
țemeritate (s) temeritas-atis f., audacia-ae f.
țemniceer (s) carcēris custos, carceri praepositus.
țemiță (s) 1. carcer-is m., vincula-orum n. pl.
țemperă (v) temperare, mitigare, levare (vim morbi).
țemperament (s) temperamentum-i n., corporis natura-ae f.
țemperanță (s) temperantia-ae f., moderatio-onis f. || sobrietas-atis f.
țemperat-ă temperatus-aum.
țemperatură (s) 1. temperies-ei f., coeli temperatio f.; 2. calor-is m.
țemplu (s) templum-i n., aedes-is f., aedes sacra: templa deorum immortalium.
temporal-ă (a tâmpelor capului). temporalis-e: musculi temporum.
temporariu-ă temporarius-aum, brevis-e || adv. in tempus.
temporiză (v) cunctari (dep.). tergiversari, moram trahere.
țemut-ă formidatus-aum, formidandus, metuendus.
țenace tenax-cis: propositi tenax.
tenculată (s) trullissatio-onis f., tectorium-ii n.

tencui (v) trullissare, tectorio praelinare.
tendință (s) nutus-us m., propensio-onis f., inclinatio f.
tendon (Anat.) nervus-i m.
tenebros-ă obscurus-aum, tenebrosus, caliginosus.
tenia (Zool.) taenia-ae f.
țentă (v) tentare, experiri, periclitari, conari, sollicitare alqm.
tentacule (s) cornicula-orum v. tentacula n. pl.
tentațiune (s) cupido-inis f., libido-inis f., impetus-us m. tentatio f. || a cădea în ~, succumbere culpa.
tentațiivă (s) inceptum-i n., tentamentorum n. pl.
teolog (s) theologus-i m.
teologie (s) theologia-ae f., divinalis philosophia f.
teoremă (Geom.) theorema-atis n.
teorie (s) ratio-onis f., doctrina-ae f.
țepi (s) aculeus-i m., spina-ae f.: spinae erinacei.
țepolu (s) furca-ae f.: furcă expellere hostes.
țepos-ă aculeatus-aum, spinosus, spinifer-aum.
țerasă (s) pergula-ae f., pulvinus-i m., pensilis hortus m.
țerasament (s) agger-eris m. || a face ~, spatium aggerare.
țerchea-berchea (s) nequam (indecl.), nebulo-onis m.
țerebentină (s) resina terebinthina f.
țeren (s) locus-i m., spatium-ii n., terrenum-i n., area-ae f.
țerestru-ă terrestris-e, terrenus-aum: terrenae bestiae, || banurile ~, mundialis substantia f.
țerezio (s) lanx-cis f., libra-ae f., statéra-ae V. câmpănă.
țerleli (v) 1. oblinere, inquinare; 2. durē tractare, cruciare || a se ~, inquinari, sordescere, marcescere.
țergiversă (v) tergiversari (dep.), ludificari.
țeribil-ă terribilis-e, horribilis-e, horrendus-aum.
țeritorial-ă territorialis-e || proprietate ~, latifundium-ii n.
țeritoriu (s) fines-ium m. pl., ager-gri m.
țermal-ă (ape) aquae e fonte calidae manantes.
țermen (s) praestituta dies f. || ~ de plată, pecuniae dies.
țermin (s) ~ matematic, termini-

orum m. pl. || ~ de limbă, verbum-i n., vocabulum-i n. || fig. a fi în ~ buni cu cineva, coniunctissimum esse cum alqo.
țermină (v) terminare, finire, absolvere, peragere, ad finem perducere || ~ o afacere, negotium expedire v. transigere || se ~, desinere, exire, finem habere.
țerminațiune (Gram.) terminationis f., exitus-us m., finalitatis f. || vorbe cu aceaș ~, verba consonantia n. pl., vocabula similiter desinentia n. pl.
țeroare (s) terror-is m., pavor-is m., horror-is m., formido-inis f.
țertip (s) effugium-ii n., devotulum-i n.
țesală (s) strigilis-is f. (ferrea, dentata, dura).
țesăla (v) strigili radere v. fricare (equos).
țesător (s) textor-is m., linteoonis m.
țesătorie (s) textrina-ae f. (ars).
țesătură (s) textura-ae f., ars textrina f.
țescovina (s) faex-cis f. || ~ de ulei, amurca-ae f. || ~ de struguri, vinacea-ae f. v. vinacea-orum n. pl.
țescuit (s) rressura-ae f.
țese (v) texere, intexere, contexere (lintheum, linum, retia).
țesitură (s) ligula-ae f.: ligulas demittere.
țeslar (s) faber tignarius m., lignarius-ii m.
țestărie (s) materiatio-onis f., materiaria fabrica f.
țest (s) cortex-icis m., tegumen-inis n.; 2. furnus-i m. || paine coaptă în ~, in clibanis coctus panis.
testament (s) testamento-inis f.
țestoasă (broască) testudo-inis f.
țesut (s) textile-is n., textum-i n., textura-ae f.: pretiosa texta.
țevatură (s) turba-ae f., turpis scena f.
țext (s) scriptura-ae f., textus-us m. || a se ține de ~, verbum sequi || ~ unei opere, materia-ae f.
țextil-ă (materie), quā utuntur ad textilia.
țextual-ă verba ipsa (auctoris) || a recita ~, ad verbum dicere.
țextură (s) textura-ae f.: tenuis textura parvo loco se continens.
țeză (s) positio-onis f., thesis-is f., thema-atis n.

tezaur (s) thesaurus-i m. || *a în-*
gropă un ~, thesaurum obnuere.
tiară (s) tiara-ae f., mitra-ae f.
tibișir (s) V. creță.
ticăit-ă miser-a-um, infelix, aerum-
nosus-a-um.
ticălos-ă 1. calamitosus-a-um, pau-
per; 2. impropus-a-um, scelerat-
us, turpis-e.
ticătoși (a se) miserescere, in mi-
seria versari.
ticătoșie (s) 1. miseria-ae f., aerum-
na-ae f., paupertas-atis f.; 2. lur-
pitudine-inis, malignitas-atis f.
ticlui (v) disponere, instruere, or-
dine dispensare || *~ vorbe*, verba
struere.
ticnă (s) tranquillitas-atis f., quies-
etis f., otium-ii n. || *în ~*, placide,
per otium, securi (dormire).
ticni (v) frui (dep.), delectari: boni-
s suis, commodis in vita.
ticnit-ă (fig.) mota menta, non
sano sincipiti esse.
ticst-ă fartus-a-um, refertus, ple-
nus-a-um.
tidvă (s) 1. cucurbita-ae f.; 2. la-
gena-ae f.
tigate (s) sartago-inis f., frxorium-
ii n.
tigăni (a se) sordere, praeparare
esse.
tigla (s) tegula-ae f.
tigru (Zool.) tigris-is m. || *fig.* bel-
liva fera f.
tigvă (s) V. tldvă.
tihnă (s) V. ticnă.
tihnă (s) tibia-ae f.: quaeitur in
coena iam tibia (Ov.).
timbru (s) 1. sunet, tinnitus-us m.,
sonus-i m.; 2. marcă, publicum sig-
gillum.
timid-ă timidus-a-um, pavidus, in-
audax, timens.
 timp (s) 1. tempus-oris n., otium-ii n.
|| *am ~*, otium mihi est; 2. spa-
tium-ii n., mora-ae f. || *a da ~*,
moram facere || *cât ~?* quam diu?
|| *din ~ în ~*, interdum, quando-
que || *înainte de ~*, praematur; 3.
coelum-i n. || *~ frumos*, serenitas
coeli, coelum clarum || *~ uril*,
adversa tempestas f.; 4. (Gram.)
tempus praesens, praeteritum, fu-
turum || *~ primitiv*, prima posi-
tio f.
 timpuriu-e praecox-cis, praematu-
rus-a-um || *de ~*, maturi, ocis-
simi, bene mane.
tină (s) lutum, caenum-i n

tinădă (s) mesaula-ae f., vestibulum-i n., primus aedium locus.
tindă (v) tendere ad, spectare, sibi
proponere.
ține (v) 1. tenere, servare || *în*
închisoare, custodire, in custodia
retinere || *în lanț*, catenă con-
linere || *de scurt*, habere alqm
arcti || *secretul*, commissa re-
tinere || *ochii în jos*, terram in-
tuere; 2. accipere, capere: *ține!* ac-
cipe!; 3. *~ cărciumă*, cauponam
exercere; 4. = *socoti*, habere, du-
cere, putare: habere alqm mor-
tum; putare hoc pro beneficio;
5. *a-și ~ căvântul*, fidem praestare;
6. *a ține registre*, tabulas asser-
vare || *un di-curs*, orationem
habere; 7. *~ la păre*, in senten-
tia perstare || *mult la cea*, in
pretio esse alqd alicui: id mihi cordi
est; avidi appetere; 8. *a ~ parte*
cui, stare pro, partes alci ten-
nere || *a se ~*, sublevări, se sus-
tinere, haerere || *abia ~ pe pi-*
cioare, vix membra sustinent ||
ține-te bine! serva!
tineret (s) iuventus-ulis f., iuve-
nes m. pl.
tinerime (s) v. tineret.
tingire (s) olla-ae f., palina-ae f.
țintă 1. (subst.) scopus-i m.; 2. (adv.)
recti faci || *a privi ~*, rectis ocu-
lis intueri alqm, in alqd).
țintaură (Bot.) centaurea-ae f.
ținterim (s) sepulchrum-i n., coe-
meterium-ii n.
țintui (v) 1. *~ privit*, oculos figere
|| *a-și ~ atenția*, colligere animum;
2. *~ un punct*, collinere, capere
|| *în inimă*, cor petere; 3. *fig.*
sibi proponere, aspirare, appe-
tere, spectare.
țintui (v) defigere || *fig.* colligare
(Brutum in Graecia).
ținut (s) regio-onis f.: quae regio
non plena laboris est?
ținută (s) 1. habitus-us m., status-
us m.; 2. cultus-us m., ornatus-us m.
tip (s) exemplum-i n., forma-ae f.,
typus-i m.
tipă (v) clamare, clamores edere,
vociferari.
tipar (s) 1. forma-ae f., exemplar-
is n.; 2. typographia-ae f., impres-
sio-onis f.; 3. praelum-i n. || *a egi*
de sub ~, apparere, exire || *a scoate*
de sub ~, edere, publicare (librum).
țipar (pește) anguilla-ae f.: natal
anguilla clausis lymphis.

tipări (v) imprimere v. excudere
(librum), edere (carmina).
tipet (s) clamor-is m., vociferatio-
nis f.
tipic-ă typicus-a-um || *adv.* typicē
tipic (s) 1. ritualis liber m.; 2. exem-
plum-i n.
tipicăr (s) leguleius-i m., officio-
sior-is m., iactans-tis m.
tipograf (s) typographus-i m.
tipografie (s) typographia-ae f., ars
typographica f.
tipsie (s) discus-i m., compostilis-
is f. || *~ balanței*, lanx-cis f.
tiptil (adv.) abdite, occulte, furtim,
latenter.
traj (s) tractus-us m.
trân (s) tyrannus-i m., rex super-
bus m.
țiranic-ă tyrannicus-a-um || *adv.*
tyrannicē.
țiraniză (v) dominari in (acc.), sa-
vilam exercere in alqm.
țisni (v) exsilire, salire, erumpere,
emanare, emicare.
țisnitor-e saliens (aqua, fons).
țisnitor-ă (s) emissio-onis f., iacu-
lato-onis f.
țiteiu (s) oleum vivum V. petrol.
țiteră (s) V. țitară.
titlu (s) 1. inscriptio-onis f., titu-
lus-i m. || nomen-inis n.
țlui (v) tinnire, tintinnire || *~ ure-*
chile, aures ipsae sonant.
țiv (s) limbus-i m., lacinia-ae f.,
ornatura-ae f.
țivgă (s) V. tldvă.
țoale (s) vestes f., vestimenta n. pl.
țoaleță (s) mundus muliebris. cult-
us-us m., vestitus-us m. || *a-și*
face ~, cultum suum componere.
țoamnă (s) autumnus-i m., autum-
nale tempus n.
țoano (s) V. capriciu.
țoance (v) nēre, fusum versare, pol-
lice ducere fila: araneus fila de-
ducit v. telam orditur.
țoartă (s) = *de urechi*, inares-
tum f. pl. || *de vase*, ansa-ae f.
țoast (s) propinatio-onis f., salu-
tis f. || *a ridică un ~*, propinare
alci.
țobă (s) tympanum-i n. || *a bate ~*,
tympana pulsare v. tundere.
țobogar (s) tympanista-ae m., tym-
panistria-ae f.
țoc (s) 1. theca-ae f., involucrium-i n.
|| 2. *~ la uze*, fores-onis f. pl.
3. *~ la încălțăminte*, talus-i || *ghe-*
te cu ~ naite, calceamenta altius-

cūla n. pl.; 4. *~ cu peniță*, ca-
lamus-i m.
țocă (v) 1. concidere, consecare;
2. *~ avere*, illudere pecuniae;
3. *la bisertă*, signa ad missam
publicam pulsare.
țocană (s) pulmentum-i n., pulmen-
taris cibus.
țocătură (s) minutal-is n., isicia
minuta n. pl.
țoci (v) hebetare, retundere || *a se*
~, hebetescere.
țociă (s) cos-otis f., mola acumi-
naria f. || *a da la ~*, exacutare.
țocilar (s) cotarius-ii m., acutia-
tor-is m.
țocit-ă hebetatus-a-um, retusus,
obtusus || *fig.* hebes-etis.
țocitoare (oas mare), labrum-i n.,
lacus (vinarius) m.
țocmai (adv) recte apte, cerb,
planē, opportune, ad tempus.
țocmenă (s) ordinatio-onis f., in-
structio f. || *a face ~*, ad pactio-
nem venire, pretium mercis scis-
citari.
țocmi (v) locare, conducere || *a se*
~, se obligare, se locare, de
pretio contendere.
țogă (s) toga-ae f.
țoiag (s) baculus-i m.
țoi (s) tegumentum-i n., stragū-
lum-i n., vestis-i f. V. foale.
țolăni (a se), se extendere, sterni,
sternere se (in litore).
țolănit-ă porrectus-a-um, recubans,
humī accubans.
țolbă (s) pharetra-ae f., corytus-i m.,
pera-ae f. || *a purtă ~ cu mărțuri*,
onera ferre venalia.
țoleră (v) tolerare, tēre, pati, sus-
tinere.
țolerant-ă patiens-tis, tolerabilis-e.
țoleranță (s) patientia-ae f., indul-
gentia-ae f.
țom (s) tomus-i m.
țomnatice-ă autumnalis-e (fructus).
țon (s) 1. sonus-i m. || *~ plângător*,
vox queribunda || *a ridică ~*, in-
tendere, *a coborî ~*, remittere (so-
num vocis) || *a da ~*, praere, *i fig.*
praesens, exemplo esse; 2. muz.
tonus-i; 3. *lmbăgiu*, sermo-onis m.
oratio f. || *~ amical*, amica vi-
ba n. pl.; 4. *maniere*, mos-oris m. ||
bon tonul, urbanitas-atis f. || *glume*
de ~, urbani sales; 5. *culoare*, co-
lor-is m. || *~ luminoase*, lumine.
țonic-ă = *intăritor-e*, tonoticus-a-
um (medicina, potus).

tont-ă insulsius-a-um, ineptus, stultus, stolidus, stupidus.
topăi (v) salire, subsilire, saltare subultare.
topărian (s) rusticus-i m., agrestis-is m.
topaz (Miner.) topazus-i m., topaziacus lapillus m.
topenie (s) ruina-ae f., pernicioses ei f. || ~ *pământului* (adv.), nimum, praeter modum.
topi (v) fundere, liquefacere, liquare || ~ *metale*, confilare, dissolvere || ~ *căneapă, inul*, macerare || ~ *seul*, sebum excoquere || a se ~, liquescere, liquefiere, tabescere || *ghiață* ~, glacies remollescit || a se *topi* d'an picioarele, tabescere, consensescere || ~ *după cineva*, amore perire || *ne-am topit*, absumpti sumus, nobis instat perniciēs.
topitoare (s) fornax-ăcis m. || ~ *pentru căneapă și in*, maceratio-onis f.
topor (s) securis-is || fig. om din ~, rusticus, incultus, rudis || ~ *de oase*, plagiger-a-um.
toporă (Bot.) viola-ae f., ianthum-i n.
toporiste (s) manubrium (securis).
topotăni (cu), per aversionem (emere, vendere).
torace (s) thorax-ăcis m.
torbă (s) V. *tolbă*.
torcător-e lanarius-a, lanifica f., netrix-cis f., staminaria f.
torent (s) torrens tis m., unda-ae f., flumen-inis n. || fig. impetus-us m.
torental-ă (ploată) imber creberimus v. immodicus.
torid-ă torridus-a-um || *zona* ~, exustae partes, praefervida regio f.
toropeală (s) torpor-is m., torpedinis f., marcor-is m. || fig. sociodia-ae f.
torpilă (pește) torpedo-inis f.
torț (s) lanugo-inis f., stupa v. stuppa-ae f.
torță (s) scriblita-ae f. || ~ *cu cremă*, scriblita cum spumă lactis.
torță (s) taeda-ae f., fax-cis f., funale-is n.
torțură (s) tormentum-i n., cruciatibus-us m. || ~ *închisile*, quaestio f.
torțură (v) torquere, cruciare, cruciatibus facere.
tot-ă 1. (adj.) omnis-e, pl. omnes-ia, cuncti-ae-a; 2. (pron.) universus-i, omnes-i-um; 3. (subst.) omnia n. pl.,

omnes res f. pl. || ~ *ce*, quidquid; 4. (conj.) quamvis, quamquam, utique || *pesie* ~, ubique.
total-ă 1. (adj.) totus-a-um; 2. (subst.) summa-ae f., totum-i n.
totalitate (s) totum-i n., universitas-ătis f.: universitas rerum.
toideuna semper, perpetuo, constanter (adv.).
totuși nihilominus, tamen.
toyaros (s) consociatus-i m., socius-ii m., comes-itis, sodales-is m.
toyarosie (s) consociatio-onis f., societas-ătis f., sodalitas f.
tractă (v) V. *trată*.
tractat (s) 1. foedus-ăris n., pactum-i n., 2. liber-bri m., tractus-us m., dissertatio-onis f.
tractiune (s) tractio-onis f.
trădă (v) prodere, tradere, fidem mutare.
trădare (s) proditio-onis f., insidiarum pl., defectio-onis f.
trădător (s) proditor-onis m., traditor-is m., insidiator m.
trădățional-ă traditus-a-um a maioribus, acceptus-a-um.
trădătiune (s) 1. traditio-onis f., memoriae prodiū || *după* ~, ut accepimus || 2. obicet, mos-oris m., a prioribus tradita n. pl.
traducător (s) interpret-etis m., translator-is m.
traduce (v) (con)vertere, interpretari, transferre.
traducere (s) translatio-onis f., conversio-onis f.
traducțiune (s) V. *traducere*.
trafic (s) mercatura-ae f., negotium-i n., commercium-i n.
trafică (v) mercaturas facere, in quaestum conferre.
trăgână (v) trahere, in longum ducere, languere || a se ~, *conveștia se* ~, friget sermo.
trăgătoare (s) lorum-i n.
trage (v) trahere (plaustrum), (aurem alci) vellere, deducere (vestes humero), (soccos) detrahēre, attrahere (animam) || a ~ *la sorți*, sorte trahere, sortiri || ~ *de frânghie*, funem extendere || ~ *per deana*, velum allavere || ~ *vin din butoi*, vinum premere dolio || ~ *folos din*..... fructum capere ex..... || ~ *concluzie*, rationem concludere || ~ *linii*, amussitare, linetare || ~ *o copie* depere..... exscribere, transscribere || ~ *o poiziă*, permutare, solvere ~... || ~ *cu*

arma în..... pelēre, figere, tendere (sagittam) || *bolnavul* ~ *de moarte*, aeger est in praecipiti || a se ~ *din*, se expedire, evadere (periculo) || *vorba se* ~ *din grecește*, verbum ex graecis tractum.
tragere (s) tractus-us m. || ~ *de inimă*, ardor-is m., fervor-is m. || *în judecată*, contentio-onis f., actio-onis f., iudicium-i n. lis-itis f. || ~ *pe stoară*, fraus-dis f.
tragle-ă tragicus-a-um.
trai (v) vivere, existere, || ~ *undeva*, habitare || ~ *sub acelaș* *acoperi*, contubernalis esse || ~ *pe socoteala cuiva*, alienă quadră vivere || ~ *de azi pe mâine*, in diem vivere || *opera* care va ~, opus mansurum.
trăinic-ă stabilis-e, mansurus-a-um, diuturnus-a-um (opus).
trăistă (s) pera-ae f., reticulum-i n., crumena-ae f.
traiu (s) vita-ae f., || *mi/loace* de ~, victus-us m.
trămbiță (s) tuba-ae f. || *sunet* de ~, buccina-ae f.
trămbițaș (s) tubicen-inis m., buccinator-is m.
trampă (s) V. *schimb*.
trăncăni (v) V. *flecări*.
trandafir (arbus) rosetum-i n., rosarium-i n.
trandafir (floare) rosa-ae f. || de ~, roseus, rosaceus, rosar us.
trândav-ă otiosus-a-um, dēses idis, segnis-e.
trândăvie (s) otium-i n., desidia-ae f., segnitia-ae f.
trânji (Med.) haemorrhoidis f.
trânșă (v) 1. (de)secare, recidēre, scindere (carnem); 2. decidere, decernere, solvere (controversiam).
transbordă (v) de navē in navem traicere.
transcendent-ă eximius-a-um, excellens-tis.
transcrie (v) transscribere (tabulas publicas).
transcripție (s) transscriptio-onis f.
transferă (v) transfere, transportare (militēs navibus).
transformă (v) convertere, mutare, transformare || a se ~, immutari.
transfug (s) transfuga-ae m., defector-is m.
transiator (s) V. *traducător*.
transmite (v) tradere, transmittēre, cedere alci alqd.
transparent-ă translucidus-a-um.

transpiră (v) sudare || fig. emanare, effluere.
transpirație (s) sudor-is m.
transplantă (v) transfere, transplantare, alienae terrae inserere.
transport (s) asportatio-onis f., convictio-onis f., vectura-ae f.
transportă (v) transportare, transferre, conveyere || fig. rapere, concutere, commovere.
transpune (v) transponere, traicere.
transpunere (v) traectio-onis f., immutatio ordinis.
transvăză (v) transfundere (vinum in urnam).
transversal-ă transversus-a-um, obliquus-a-um.
trântă (v) a se luă la ~, pedem conferre, viritum dimicare.
trânti (v) prosternere, deicere (alqm equo).
trânior (albină) fucus-i m. || fig. desidiosus-a, cessator-trix.
tranzacție (s) pactio-onis f., transactio-onis f. || a face ~, res inter se contrahere, depecisci (dep.) (cum algo ut...)
tranzizie (s) transitus-us m., transitus rerum.
tranzitiv (verb) verbum transitivum n.
tranzitoriu-e V. *trecător-e*, temporalis-e.
trap (s) tolulilis gradus-us m., (equorum).
trapă (s) V. *trap*.
tras-ă tractus-a-um, adductus || ~ *de păr* (fig.) altius petium || (subs.) masagiu, frictio-onis f., tractatus-us m.
trăsătură (s) tractus-us m., linea-ae f. || ~ *ile feței*, lineamenta (orum n. pl.) oris v. vultus || ~ *de caracter*, signa n. pl.
trăsnet (s) tonitrus-us m., fulmen-inis n.
trăsni (v) 1. fulminare; 2. fulmine percutere; 3. de coelo tangi; 4. fig. ~ *în minte*, occurrit (impers.).
trăsnit-ă fulmine ictus-a, de coelo percussus-a || *rămae* ca ~, attonitus-a, obstupefactus-a.
trăsură (s) rheda-ae f., carpentum-i n. || a merge în ~, in rheda vehi.
trată (comerc.) permutatio-onis f.
trată (v) tractare, agere cum || ~ *bine pe*, comiter habere || ~ *ca dușman*, habere pro hoste; 2. ~ *un subiect*, da re agere, disputare rem v. de re || ~ *un subiect greu*,

in rē difficili versari; 3. ~ pacea, de pace agere; 4. ~ un bolnav (Med.) curare, mederi, aegro subvenire || ~ ca strâin, alienigenam increpare alqm.

tratat (s) V. *tratat*.

tratație (s) assumptio oblata f.

tratație (a intră în) legationibus adire, conditiones (pacis) tentare.

travesti (a se) vestem mutare.

travestire (s) falsus habitus-us m., vestis mutatio f.

trenabă (s) negotium-ii n., res-ci f., occupatio-onis f. || am nullă ~, occupationibus implicatus-a-um

|| om de ~, vir bonus.

trecat (in) in transitu, obiter (adv.)

trecapăd (s) V. *trap*.

trecaptă (s) 1. gradus-us m., scansionis-um n. pl.; 2. fig. locus-i m.

|| a jipe ~ înălță, summum gradum tenere, princeps in numero esse.

trecăz-ă 1. expectatus-a-um, somno solutus-a; 2. (nu beat-ă) non ebrius-a.

trebui (v) debere || *trebuie*, decet, debet, aequum est, necesse est, oportet, convenit, opus est (impers.).

trebunicios-ă necessarius-a-um.

trebunijă (s) necessitas-atis f., necessitudo-inis f., inopia-ae f.

trecătoare (s) saltus-us m., fauces-um f. pl.

trecător-e fugitivus-a-um, fugacis, brevis-e || (subs.) vector-is m.

trece (v) 1. transire, transgredi, praeterire || ~ peste corpul cuius, supergredi proculcato alci || ~ prin multe greutăți, multa pati || ~ ușor peste, leviter insicere || ~ la augman, transugere, ad hostem deficere || ~ repede, perire, dilabi, evanescere; 2. m-a trecut frigurile, liberatus sum a febre || fructele se trec, fugiunt poma || supăraea i-a trecut, abscedit ira || zilele trec, cedunt dies, fugit tempus; 3. ~ ca moștenire, concedere, deferre, obvenire || legea a trecut (la camera), lex perferitur, accepta est || a ca, haberi, putari, aestimari: putator prudens; 4. petrece, consumere, transigere || ~ nopți fără somn, transmittere noctes vigilas || ~ tinerețea în plăceri, adolescentiam in voluptatibus collocare || ~ sub tăcere, praetermittere, silentio transmittere || ~ prin silă, prin ciur, cribro mernere.

trecere (s) 1. V. *trecătoare*; 2. fig. (a avea) ~, auctoritas f., potentia f., momentum n., gratia florere.

trecut (s) tempus praeteritum n., priscum tempus.

trecut-ă = ca timp, praeteritum-a-um, peractus || în iarnă ~, transacta hieme.

treceră (v) tundere spicas, fruges terere.

ticerător (s) cudentes-ium m. pl.

trei (Numer.) tres, tria || ~ sprezece, tredecim || ~ zeci, triginta || al ~ lea, tertius-a-um || 13 lea, tertius d. cimus.

treime (s) 1. tertia pars f.; 2. trinitas-atis f.: Sancta Trinitas.

tremură (v) tremere || ~ de frig, perfrigere, algere, horrere || ~ de genunchi ~, genua labant || ~ de frică, tremiscere.

tremurât (s) tremor-is m. || ~ bolnav, trepidatio f., tremulus-i m.

tremurător-e tremens: vox tremens || ca mână ~, manu intremiscentē: totus tremo horreoque.

tremuriciu (s) horror-is m., perfrictio-onis f.

trepădă (v) 1. totum ire; 2. defessus-a esse ambulando.

trepanăție (Med.) trebratus-us m.

trepăt-ă per gradus, lentus || (adv.) gradatim, gradibus.

tresă (s) funiculus-i m.

tresaltă (v) V. *tresări*.

tresări (v) 1. de frică, pehorrescere; 2. ~ de bucurie, exsultare gaudio, laetitia efferi.

trești (s) arundo-inis f., canna-ae f.

trezi (v) expergefacerē, excitare || a se ~, expergisci, e somno suscitari, soporem exentare || fig. se exsuscitare, recrudescere.

trib (s) tribus-us f.: tribunal pavor ante tribunal.

tribun (s) tribunus-i m.

tribună (s) suggestum-i n.

tribunal (s) tribunal-is n., rostra n. pl.

tribut (s) tributum-i n., vectigalis-i n.

tributar-ă tributarius-a-um, vectigalis-e || fig. a fi ~, deberi: nos debemur morti.

tricotat-ă scutulatus textus m.

trileon (s) scutula-ae f.: indutus caerulea scutula.

trident (s) tridens-tis m.: aequor convulsus remis tridentibus.

trienal-ă 1. triennis-e = care durează 3 ani; 2. trietericus-a-um = care se face la 3 ani odată.

trienat (s) triennium-ii n.

trifoliu (Bot.) trifolium-ii n. || ~ de apă, tribulus-i m.

trimestrial-ă trimestris-e, trimestres annorum coelique vices.

trimestru (s) trimestre spatium n.

trimis (s) legatus-i m., internuntius-ii m.

trimite (v) mittere, dimittere || ~ după cineva, arcescere || ~ la dracu, divis devovere alqm.

trimitero (s) 1. missio-onis f.; 2. quid missum est.

trinitate (s) trinitas-atis f. V. *treime*.

triped (s) tripus-odis m.: sacri tripodes viridescque coronae.

tripă (v) triplicare (quod simplex erat).

tripă (Numer.) triplex-icis: trip/ex forma Cerberi.

tripou (s) talavus locus m.

tristă (s) moestus-a-um, tristis-e, afflictus-a-um.

tristețe (s) moeror-is m., tristitia-ae f., aegritudo-inis f.

triumf (s) triumphus-i m.: omnis populus triumphos spectat.

triumfă (v) triumphare, triumphum ducere.

triumfal-ă triumphalis-e, triumphans-tis.

triumfător (s) triumphator-is m., triumphalis vir m.

triunghiu (s) triangulus-i m., trigonum-i n.

triunghiular-ă triangulāris-e, trigonicus-a-um.

trivial-ă vulgaris-e, trivialis-e || expresivă ~, verba abiecta v. sordida.

trivallitate (s) verborum vilitas-atis f. || a cădea în ~, in sordes incidere.

troacă (s) alveus-i m., can. lis lignus m., cavus lapis m.

trohă (Med.) epiphora-ae f., destillatio-onis (narium).

trofeu (s) tropaeum-i n., triumphus-i m.

troleni (a se), nivē obsessus-a-um esse.

troisă trinitas-atis f. V. *treime*.

trombă (s) turbo inis m., columna-ae f., typhon-is m.

trompă (la elefant), proboscis-idis f.

trompetă (s) tuba-ae f.: clangor tubarum.

tron (s) solium-ii n., thronus-i m., sedes regia f.

tropăi (v) pulsare humum pedibus. pede terram tundere.

tropăit(ură) (s) suppositio pedum || ~ de bucurie, exsultatio f.

tropar (Eccl.) metum-i n.

tropole (Astr.) solstitialis circulus m., tropicum-i n.

tropical-ă tropicus-a-um.

tropot (s) tolutilis streptus-us m.

troscot (Bot.) polygonus-i f., sanguinaria herba f.

trosni (v) crepare || ușa a ~, concrepuț foris.

trosnitură (s) crepitus-us m. || ~ degețelor, articulorum streptus m.

trotuâr (s) margo-inis m.

trudă (s) labor-is m., opera-ae f., sudor-is m.

trudi (a se), laborare, sudare.

trufandale (s) primitiva (frugum) f. pl., nova pomā n. pl.

trufaș-ă V. *mândru-ă*.

trufie (s) V. *mândrie*.

trunchia (v) truncare, mutilare.

trunchiat-ă truncus-a-um, truncatus, mutilus-a-um.

trunchiu (s) truncus-i m., stipes-itis m., stirpis-pis f.

trup (s) V. *corp*.

trupă (s) turba-ae f., grex-gis m., manus-us f., turma-ae f., agmen-inis n., copia-ae f. || ~ de aciori, scenici m. pl. || ~ de soldați, copiae-ărū f. pl., exercitus-us m.

trapez-ă corpulentus-a.

trupesc-ă 1. corporeus-a-um (vir), corporeae dapes; 2. corporalis-e: corporales fenestrae (fig.).

trupește (adv) corporaliter.

trupină (Bot.) V. *tușină*.

trusou (s) vestis-is f.

tu (pron.) tu, tui, tibi, te.

tub (s) tubus-i m., fistula-ae f., canalis-is m.

tuberculă (s) tuberculum-i n., tuber-eris n.

tuca (s) matula-ae f., vas obscenum n., scaphium-ii n.

tuciu (s) ferrum fusum n.

tueș-ă motă mentē.

tușă (Bot.) vepres-ium m. pl.

tușan (Bot.) quercus-us f.

tușnică (Bot.) chrysanthemum-i n.

tușis (s) virgulta-orum n. pl., fructetum-i n.

tufoș-ă densus-a-um, spissus, opacus.

tușuț-ă mucronatus-a-um, acutus, fastigatus-a-um.

tușu (s) V. *steag*.

tulefu (s) lanugo-inis f., tenuis pluma f.

tuli (a o), fugam capere.
tulpă (s) 1. li.ă.ă nebula f.;
 2. stropium lineae nebulae.
tulpă (s) stipes-itis m., caulis-
 is m., stilus-i m.
tutumbă (s) siphon-is m.
tumoare (s) tumor-is m.: tumor
 excitat papillas.
tumulară (s) sepulchralis-e.
tumult (s) tumultus-us m., pertur-
 batio-onis f.
tumulus (s) tumulus-i m.
tumurug (s) sublicae-arum f. pl.
tun (Mil.) bellicum tormentum,
 bellica fistula maior.
tună (v) tonare || *tună*, tonitrua
 eduntur.
tunător-e tonans-tis || *cu voce* ~,
 truci vocē.
tunde (v) tondere, lanam ovibus
 detrahēre || ~ *des*, tonsiāre, || ~
până la piele, attondere strictim
 v. ad cutem || ~ *părul*, curlare
 capillos || *a se* ~ *la bărbier*, ton-
 sorem adhibere.
tunet (s) tonitrus-us m., tonitru-
 us n.
tunică (s) tunica-ae f.
tunsoare (s) tonsura-ae f., tonsio-
 nis f., corona-ae f.
tupilă (a se) V. *pitulă* (a se).
turbă (v) 1. rabie ferri; 2. furen-
 ter irasci; 3. subringi, disrupti,
 cruciari.
turbare (s) 1. rabies-ei f., furor-is,
 ira atrox, furiosa cupiditas f.
turbulent-ă 1. inquietus animus;
 2. turbulentus-a-um, tumultuosus,
 seditiosus-a-um.
turbură (v) turbare || ~ *apa*, tur-
 bulentam aquam facere || ~ *ve-*
derea, visum obscurare || ~ *linis-*
tea unei țeri, pacem sollicitare ||
 ~ *liniștea cititorilor sau auditori-*
lor, confundere legentes, audien-
 tes || ~ *somnul*, somnum inter-
 pellare.
turbare (adj.) turbidus-a-um, limo-
 sus, lutulentus || *oremea* ~, tur-

bidus, nubilus, caecus || *vedere* ~,
 obscuratus visus || *a pescui* in
apă ~, (fig.) publicum malum
 alere.
turist (s) peregrinabundus-i m.
turiă (s) V. *turn*.
turliac-ă V. *beat-ă*.
turloiu (s) V. *tibia și canal*.
turmă (s) grex-gis m., pecus-oris n.
 || ~ *de vite mari*, armentum-i n.
turmentă (v) torquere, cruciare,
 vexare V. *chinui*.
turn (s) turris-is f., (alta, munita,
 inaccessa).
turnă (v) fundere || ~ *în picături*,
 instillare || ~ *undelele în vas*,
 oleum indere in vas || ~ *apă pe*,
 spargere aqua (acc.) || ~ *de beut*,
 pocula ministrare || ~ *plumb*, fun-
 dere plumbum, liquare metallum.
turnător (s) excusor-is m., confla-
 tor m., aerarius-ii m.
turnătorie (s) conflatorium-ii n.
turtă (s) placenta-ae f. || ~ *de ceară*,
 gleba ceras f., || ~ *lupului*, nux
 vomica f. || *a face* ~, (fig.) com-
 planare || *beat* ~, vino sopitus.
turti (v) obterere, complanare || *a*
se ~, planescere.
turtur (s) glaciei fragmentum-i n.
turturică (Zool.) turtur-is m.,
 turturilla-ae f.
tusă (s) V. *mătușă*.
tusă (Med.) tussis-is f., (sicca, an-
 hela, rauca).
tusi (v) tussire, || *a provoca tusa*,
 tussim movere.
tutelă (s) tutela-ae f. || *a pune*
sub ~, in tutelam tradere || *fig.*
potestas-atis f., auctoritas-atis f.
tutelă-ă tutelar-is e, praesidis-
 idis || *zeii* ~, praesides-dii.
tutor-e (s) tutor-is m., tutrix-icis f.
 || ~ *la plante*, praesidium-ii n.,
 administrum-i n., pedamen-inis n.
tutui (v) tuissare.
tutun (s) tabacum-i n.
tutuci (s) ocreae-arum f. pl., tibia-
 lia-ium n. pl.

U

U, u littera indecl.
ucenie (s) 1. tiro-onis m. || ~ *înnă*,
 tirunculus-i m.; 2. discipulus-i m.,
 sectator-is m.
ucenicele (s) 1. tirocinium-ii n.;
 2. disciplina-ae f.
ucide (a) trucidare, occidere, inter-

focere || *a se* ~, mortem sui con-
 sciscere V. *sinucide*.
ucidere (s) occisio-onis f., inter-
 fectio f., homicidium-ii n. || ~ *pe*
pietate, lapidatio-onis f. || ~ *de pă-*
rinți, parricidium-ii n., matrici-
 dium n. || ~ *de copil*, natorum in-

tarfectio || ~ *de sine*, V. *sinucidere*.
ucigaș (s) interfecto-is m., homi-
 cidă-ae m.
ucigător-e letalis-e (vulnus).
ud-ă V. *umed-ă*.
udul (s) 1. madefactus-i m.; 2. urina-
 ae f.
udă (v) madefacere, adspargere,
 humectare || *a se* ~, madefieri,
 humescere V. *urnă*.
udătură (s) 1. potus-us m.; 2. (es-
 culenta et) potulenta n. pl.
udeală (s) pluvia-ae f., aqua-ae f.
uger (s) uber-eris n.: ubera vaccae
 lactea demittunt.
ugui (v) gemere: gemuit turtur ab
 ulmo.
uguit (s) murmur-is n., gemitus-
 us m.
ulm (v) obstupescere || *a se* ~,
 stupere, obstupescere.
ulmire (s) stupor-is m., miratio-
 nis f.
umflor-e mirus-a-um, stupendus,
 mirabilis-e.
uită (v) oblivisci (dep.) || ~ *ceva*,
 amittere memoriam alci rei ||
accasta se ~, excedit de memoria.
uită (a se) adspicere, intueri || ~
cu atenție, inspicere || ~ *drept*
înainte, ante prospicere || ~ *în-*
dărâș, retro respicere || *cu coada*
ochiului, limis oculis adspicere ||
 ~ *în oglindă*, inspicere in specu-
 lum || ~ *de sus*, despicere || ~
 de departe, prospicere V. *privi*.
uităcios-ă obliviosus-a-um, immem-
 mor-is.
uitare (s) oblivio-onis f. || ~ *de*
sine, utilitatis suae derelictio f. ||
a da uitării, oblivioni dare V. *pr-*
vi-re.
uitătură (s) adspectus-us m., in-
 spectio f. V. *privire*.
uituc-ă V. *uităcios-ă*.
ulcer (Med.) ulcus-eris n., ulceratio
 f., vulnus-eris n.
ulcior (s) V. *urcior*.
uleios-ă 1. oleaceus-a-um; 2. unctus-
 us-a-um.
uleiu (s) oleum-i n. V. *unt-de-lemn*.
ulm (s) vicus-i m., via-ae f.
ulm (nasare) accipiter-tris m.
ulm (Bot.) ulmus-i f. || *loc plantat*
cu ~, ulmetum-i n.
ulmă (s) postremus-a-um, ultimus-
 a-um.
ulmătu (s) ulma et necessa-
 ria conditio f.
ultragiu (s) contumelia-ae f., igno-

minia-ae f. || *a suferi un* ~, con-
 tumeliam perferre.
uluc (s) V. *canal și tub*.
ulucă (s) 1. axis-is m., tabula-ae f.;
 2. septum-i n.
ulucală (s) 1. confusio-onis f., per-
 turbatio f.; 2. verecundia f.
ului (a se) conturbare.
uluit-ă perturbatus-a-um.
uman-ă humanus-a-um.
umanitate (s) humanitas-atis f.,
 humana natura f.
umăr (s) humerus-i m., scapulae-
 arum f. pl. || *a ridică din* ~, fas-
 tidire || *a pune* ~, adiutorem prac-
 bere.
umbilă (v) ambulare, ingredi, va-
 dere, gradi || ~ *încet*, ire placide
 || ~ *în vârful degetelor*, ire suspen-
 so gradu || ~ *repede*, pleno gradu
 ingredi || ~ *hăimna*, vagari.
umbilător (pod) ponto-onis m.
umblet (s) ingressus-us m., gra-
 dus-us m.
umbră (s) umbra-ae f. || ~ *morților*
 manes-um m. pl.
umbrăr (s) torus viridans, viridat-
 um-ii n.
umbrelă (s) umbella-ae f., umbra-
 cula-ae f.
umbri (v) obumbrare, umbră ope-
 rire, opacare.
umbros-ă inumbratus-a-um, arbori-
 bus obtectus-a, umbrosus, um-
 brifer-a-um.
umed-ă humidus-a-um, humectus,
 aquosus (locus).
umezeală (s) humor-is m., humi-
 dum-i n., uligo-inis f.
umezi (v) V. *udă* (v).
umflă (v) inflare, intendere || *a se*
 ~, tumescere, turgescere, crescere
 || (fig.) *a umflă pe cineva*, auferre,
 rapere, secum trahere || *a se* ~
 în pene (fig.), magnifice se effere.
umfiătură (s) tumor-is m. || ~ *în*
gât, tumescentes fauces.
umiditate (s) V. *umezeală*.
umil-ă humilis-e.
umili (v) deprimere, submittere ||
 ~ *prin vorbe aspre*, verbis alqm
 obterere || *a se* ~, se submittere.
umilni (s) verecundia-ae f., hu-
 militas-atis f.
umilire (s) contumelia-ae f., humi-
 litas f., humiliatio f.
umilitor-e turpis-e, contumeliosus-
 a-um, sordidus-a-um.
umôr (s) 1. natura-ae f., ingen-
 um-ii n.; 2. alacritas, hilaritas-atis f.

umplea (v) implēre, replēre || ~ un vas, supplere vas || ~ un sac, fossam explere || a-și ~ burta, se facere.

umplut-ă 1. impletus-a-um, replētus, plenus; 2. fartus, refertus-a-um || *perină* ~ cu pene, pulvinus plumis fartus || *uger* ~, distentus uber m.

umplutură (s) 1. explementum-i n., inania verba n. pl.; 2. fartus-us m., isicium-ii n.

un (Numer.) unus-a-um || *anu sau doi*, unus aut alter || ~ *din doi*, alteruter-tra-um || *numărul* ~, unitas-atis f. || ~ *și* ~, electi, exquisiti || *până la* ~, ad ultimum, ad unum.

una (s) unus-a-um, unicus-a-um, solus-a-um, singularis-e || ~ *din multe*, aliquis-a-id, quidam, quaedam || ~ *nouă*, aliquid novi || a *fine* ~, mordicus affirmare || *într-ă* ~, continuu (adv.) || *tot* ~, aequalis-e || *as'a mi-e tot* ~, non illud me movet (quod...) || *cu* ~ *cu două*, facile, expedito (alqd facere).

unanimitate (s) consensu omnium, consensu omnium, consensu vox.

unchias (s) senex homo, vetulus-i.

unchiu (s) ~ de ta'ă, patruus-i || ~ *după mamă*, avunculus-i m. || ~ *mare*, patruus v. avunculus magnus

uncrop (s) aqua ferventissima v. candens f.

unctiune (s) unctura-ae f., inunctionis f. || ~ *în biserică*, chrismatis n.: regali chrismate sacrum signum referre.

unde (adv.) ubi, in quo loco || *ori* ~, ubivis, ubilibet || *de* ~, undē || ~ *incorō*, quod, quonam? || *pe* ~, quā || *de* ~ *până* ~? quā ratione? quomodo?

undeva (adv.) 1. aliquo loco, alibi; 2. quoniam, quoniam.

undită (s) lineae-ae f. || a *aruncă* ~, mittēre lineam || *calamus-i m.*: praedari calamo pisces (poet.).

unealtă (s) instrumentum-i n.

unealtă (v) conspirare, coniurare (cum alio in caedem alcis).

unealtă (s) coniuratio-onis f., conspiratio-onis f.

unealtă (s) conspirati, coniurati m. pl.

uneori (adv.) aliquoties, interdum, nonnunquam, aliquando, quandoque.

unge (v) ungere, perducere || ~ *mitui*, pretio corrumpere.

unghe (s) unguis-is m. || a-și *tăta* ~, ungues rescicare.

unglier (s) angulus-i m., recessus-us m.

unghiu (s) angulus-i m.: anguli pares, recti.

unghular-ă, *piatră* ~, angularis lapis m.

uni (v) iungere, copulare, comparare || a *se*, coniungi, congregari, foedera necere.

unic-ă unus, solus, unicus-a-um.

uniform-ă aequalis-e, unus modi || *adv.* eodem modo.

uniformă (s) militaris ornatus-us m.

uniformitate (s) uniformitas-atis f., aequalitas f.

unire (s) concordia-ae f., consensus-us m. || ~ *intre frați*, fratrum unanimitas f.

unison (s) concentus-us m. || a *fi în* ~, concinere.

unitate (s) unitas-atis f. || ~ *de sentimente*, consensus-us m.

uniune (s) V. *unire* (s).

univers (s) mundus-i m., universus-i n.

universal-ă universus-a-um, universalis-e.

universalitate (s) universitas-atis f., omnes res.

universitate (s) universitas-atis f.

unsoare (s) malagma-ālis n., medicamentum-i n., liquamen adipis n., pinguēdo-inis f.

unsprezece (Numer.) undecim.

unsuros-ă pinguis-e, unguinosus-a-um.

unt (s) butyrum-i n.: butyrum cum melle comedere.

undelema (s) oleum olivae n.

untură (s) adeps-ipsis m., pinguis n., unguen-inis n. || ~ *loptă*, liquamen adipis n. || ~ *de porc*, axungia-ae f., adeps sullus m. || ~ *de pește*, oleum iecoris.

ură (v) optare, vota facere ut...

ură (s) odium-ii n., invidia-ae f.

urăciune (s) deformitas-atis f., foeditas-atis f.

uragan (s) tempestas-atis f., procella-ae f., turbo-inis m.

urare (s) gratulatio-onis f., congratulatio f.

urban-ă urbanus-a-um.

urbanitate (s) urbanitas f., humanitas-atis f.

urble (s) urbs-is f., oppidum-i n.

urcă (v) 1. ascendere || *drum care* ~, clivus-i m. V. *urcus*; 2. tollere, levare; 3. augere || a *se* ~, ascendere, scandere in domos superas, montem ascendere, in arborem coniti, scalis evecti, scenam inscendere || ~ *pe tron*, in regnum pervenire || *focul se urcă*, ignis alta petit || (*vinul*) ~ *la cap*, caput tentat (vinum) || *prețul* ~, plurimum pretio accedit || *apele* ~, aquae crescent.

urcior (s) seria-ae f., urceolus-i m., fidelis-ae f.

urcūs (s) clivus-i m., via difficilis clivis.

urchee (s) auris-is f., aures-lum f. pl. || ~ *fină*, acerrimus auditus-us m. || ~ *astupată*, aures obtusae f. pl. || a *rupe* ~, obtundere aures || a *vorbi la* ~, dicere in aurem || *afinită* ~, aures praebere || a *tiage de* ~, aures pervellere || a *lua de* ~, auriculis prendere || a *fi într-o* ~, dubiae sanitatis esse || *asta-i floare la* ~, parva res est || ~ *la pești*, branchiae-ārum f. pl. || ~ *a cului*, foramen acus || ~ *la vase*, ansa-ae f.

urgent-ă urgens, instans, imminens-tis.

urgență (s) necessitas-atis f. || e ~, res urget.

urgie (s) irae impetus-us m., ira atrox f., execratio-onis f.

urgis (v) execrari, abominari; in exsilium pellere.

uri (v) odire, in odium habere || ~ *de moarte*, execrari || *a'i se* ~ *cuiva*, taedet, taedium rei capere.

urias (s) gigantes-um m. pl., gigas-antis m.

urias-ă gigantēus-a-um || *cu pași de* ~, longis passibus.

uric (s) charta-ae f.

uricariu (s) 1. chartarius-ii; 2. chartarius-ii n.

uriciolos-ă turpis-e, foedus-a-um, sordidus-a-um, molestus homo, incommodus-a.

urăciune (s) deformitas f., foeditas f., monstrum-i n.

urină (s) urina-ae f., lotium-ii n.: urina (crassa, purulenta) V. *pișat*.

urină (v) mēire, urinam edere v. dimittēre, mictum facere V. *pișat*.

urit-ă turpis-e, foedus-a-um, deformis-e || *vreame* ~, intemperies coeli || *apătă* ~, turpe factum ||

vorbe ~, verba obscena v. impudica || *nas* ~, pravus nasus m.

urit (s) taedium-ii n., fastidium-ii n. || a *simți* ~, taedio languescere.

urși (a se) formam perdere, malam faciem habere.

urși (v) ululare || (*ig.*) ~ *cu lupii*, cum insanientibus insanire.

urșat (s) ululatus-us m., horridus stridor m.

urșet (s) V. *urșat* (s).

urșolu (s) imbrex-icis m., canalisis m., ductus-us m.

ur(ș)ucă (s) furtivus-i m., quisquilae f. pl., farris recementum.

urșă (s) vestigium-ii n. || ~ *de roată*, orbita-ae f. || *la* ~ *urmel*, ad extremum || *cel din* ~, ultimus-a-um, extremus || *pe* ~, deinde, postea || *mai pe* ~, posterius (adv.) || *în* ~ *mea*, a tergo, post me || a *lăsa în* ~, relinquere alqm post se.

urșă (v) sequi, persequi || ~ *drumul*, pergere iter || succedere, occupare locum alcis || *de unde urșează*, unde fit ut...

urmare (s) consequentia n. pl., quod consequitur || *urmările mâinii*, irae effectus || *urmări rele*, perniciosi exitus || a *da urmare* *unui lucru* *inceput*, incepta persequi, || *prin* ~, ergo, igitur, quapropter (adv.).

urmări (v) insequi, persequi, urgere, vestigiis instare || ~ *o femeie*, assectari feminam || ~ (*jur.*) reum poscere.

urmărire (s) insectatio-onis f., persecutio f., || ~ (*jur.*) actio f. questio f.

urșas (s) successor-is m., heredis m., progenies, posteri, descendentes m. pl.

următor-e sequens-tis || *în ziua* ~, postero die || *în noaptea* ~, proxima nocte.

urnă (s) urna-ae f. || ~ *moituară*, olla ossuaria f., || ~ *de vot*, suffragiorum cista-ae f.

urni (v) amovere, loco movere || a *se* ~, locum mutare.

urs (Zool.) ursus-i m., || *de* ~, ursinus-a-um.

ursă (s) ursae-ae f., || *Ursa mare*, Arctus-i f. || ~ *mică*, Cynosura-ae f.

ursit-ă praedestinitus-a-um || a *fi* ~, natum esse ut...

ursiță (s) fatum-i n., sors-tis f. fortuna-ae f. V. *soartă*.

Ursitoare (s) Parcae-*arum* f. pl., Sorores dominae fati.
ursoalcă (s) V. *ursă* (s).
ursuz-ă morosus-a-um, subtristis-e, infaustus-a-um.
ursuzile (s) obnuntiatio-onis f.
urzeală (s) texitrum opus, n., stamen-inis n.
urzi (v) ordii, texere, subtemen inserere || ~ *un complot*, consilium clandestinum concoquere.
urzică (Bot.) urtica-ae f.
ură (s) de oras; 1. porta-ae f., fores-um f., pl.; 2. de casă, ianuae, ostium-i n., postis-is m., || ~ cu 2 canaturi, valvae-*arum* f. pl. || ~ ascunsă, pseudothyrum i. n. || a bate la ~, fores pulsare || a bate la toale ~, domos circumire || a da pe ~ atară, foras excludere v. extrudere || a judeca cu ~ încheie, tacitum iudicium facere.
uscă (v) siccare, arefacere || ~ iacrimile, lacrimas adsiccare || a se ~, siccescere, arescere || ~ la soare, siccare se in sole || ~ hainele se ~, vestimenta arcescunt || floarea ~, marcescit flos.
uscăltune (s) V. *secetă* (s).
uscăltiv-ă macilentus-a-um: macilentio ore, naso acuto.
uşier (s) admissionalis-is m., statior-is m., || la tribunal, praecoonis m., apparitor-is m.
uşor-ă 1. ~ la cântar, levis-e || ~ ietărina ~, sit ei terra levis || ~ la punză, inanis a marsupio || ~ la picior, pedibus celer || greşală ~, levior noxa f. || stofă ~, delicata v. tenuis vestis f. || *adv.* leviter, leniter, tenuē || 2. ~ de făcut, facilis-e, expeditus-a-um, proclivis-e, pronus || *adv.* facile, proclivē, pronum.
ustură (v) pungere, mordere, pru-

rire, irrilare, vellicare, urere.
usturoiu (Bot.) allium-i n.
uşură (v) 1. levare: alqm onere levare || ~ dările, vecigalia diminuire || ~ mizeria, sublevare res adversas; 2. facilem facere (rem) v. expedire || *deprindere* ~ povara, labor consuetudine facilior evadit.
uşuratic-ă vanus-a, frivolus-a, futilis-e, inanis-e.
uşurinţă (s) 1. levitas-atris f., facilitas f., agilitas f.; 2. inconstantia f., mobilitas f., temeritas-atris f., vanitas f., frivolitas f. || cu ~, facilliter, leniter.
util-ă V. *folositor-e*.
utilitate (s) V. *folos*.
utiliză (v) V. *folosi*.
utrenie (Eccl.) matutinae (preces).
uz (s) usus-us m., consuetudo-inis f., institutum-i n., mores-um m. pl., ritus-us m. pl.
uză (v) uti (dep.), adhibere, frui (dep.) V. *folosi* (a se).
uzat-ă detritus-a-um, attenuatus || haină ~, vestitus obsoletus.
uzină (s) officina-ae f., fabrica-ae f.
uzitat-ă usitatus-a-um, frequentatus || ne ~, insolitus-a-um, inusitatus-a-um.
uzual-ă usualis-e, usitatus-a-um || a întrebuinţă lîmbagiul ~, usitate v. populariter loqui.
uzurfruct (jur.) usus et fructus.
uzurfructuar-ă usufructuarius-a-um.
uzură (s) V. *camătă*.
uzurpă (v) occupare, invadere, rapere, alienam rem attractare, in fortunas alterius invadere.
uzurpare (s) occupatio-onis f., impropria possessio f.
uzurpator (s) ereptor-is, invasor-is, tyrannus-i m.

V

V, v littera indecl.

vacă (s) vacca-ae f. || de ~, vaccinus-a-um || *laptē* de ~, lac bubulum.
vacant-ă vacuus-a-um, vacans tis: locus vacat.
vacanţă (s) feriae-*arum* f. pl. || zile de ~, feriati dies m. pl.
văcar (s) bubulcus-i m.
văcărie (s) bubile-is n.
vad (s) vadum-i n., brevialium n. pl. || de ~, vadosus-a-um || loc cu ~,

locus frequens v. celebr.
vădană (s) V. *văduvă*.
vădeă (s) V. *termin* (jur.).
vădi (v) significare, patefacere || a se ~, apparere.
vădit-ă manifestus-a-um, apertus, evidens.
văduv-ă (s) viduus-a, orbus uxore m., viro privata f.
văduvie (s) viduitas-atris f., orbittas-atris f.

vag-ă vacuus-a-um, vagus, incertus (timor quidam) V. *nehotărit-ă*.
vagabond (s) vagans-tis, errandus, erto-onis.
vagabondă (v) vagari: nescius viae incertis passibus vagor.
vagabonda (s) vagandi mos m., vagatio f.
văgăună (s) sinus-us m., locus voraginosus m.
vai! (interj.) heu (me)! || cu chiul ~, oterose, difficulter (*adv.*)
văicăreală (s) lamentatio f., lamentatio-um n. pl.
văicări (a se) lamentari, eiulare, plorare: conqueri fortunam adversam, non lamentari decet.
valet (s) gemitus-us m., eiulatus-us m.: audi eiulatus flebiles.
văletă (a se) gemere, lamentari, eiulare V. *văicări*.
văia (v) fremere: venti torrentes fremunt.
văiait(ură) (s) mugitus-us m., fremitus-us m.
vajnie-ă ingens, immanis-e, atrox-ois.
val (s) fluctus-us m., unda-ae f.
vâl (s) velum-i n., velamentum-i n. || ~ de mîreasă, flammăum-i n.
valabil-ă legitimus-a-um, iustus || *motiv* ~, causa idonea
vălaţuc (s) cylindrus-i m., scutula-ae f.
vălcă (s) vallicula-ae f.
vale (s) vallis-is f.
valeriană (Med.) valeriana-ae f., nardum gallicum n.
valeu! (interj.) V. *vai!*
valid-ă validus-a-um, valens.
validă (s) ratum alqd habere, auctoritatem dare.
valiză (s) vidulus-i m., hippopëra-ae f.
valma (de a) communiter (*adv.*), in commune.
vălmăşag (s) confusio-onis f., perturbatio f.
vălmăşală (s) V. *vălmăşag*.
valoare (s) pretium-i n., aestimatio f. || a mări ~, pretium accendere || a micşoră ~, pretium de-trahere || de mare ~, pretiosus-a-um || un om fără ~, homo nihili || *argumente de puţină* ~, exilia argumenta || ~ unui cuvînt, verbi vis.
valoră (v) valere, constare || a nu ~ nimic, nihil esse || *măfuit* / *ără* ~, improbae merces.

vals (dans) saltantium gyri m. pl.
valsă (v) in gyrum saltare.
văltoare (s) turbo-inis m., veni turbo, flammărum globi, fumidus vortex || vorlex-icis m., contorta in se aqua f. || *trăiesc în ~ lunet*, mersor civilibus undis.
văltăp (s) stratum-i n., stragulum-i n., operimentum-i n.
valută (s) (plus) malus pretium, intenta pretia n. pl.
văivă (s) V. *zgomot*.
vălvătaie (s) flammă-*arum* f. pl., ignes-ium m. pl.
văivoiu (pătur), erinibus disiectis.
vămă (s) portorium-i n. || *birou de ~*, telonium-i n.
vameş (s) portitor-is m., telonia-rius-i m.
vămplr (s) *strigoiu*, strix-gis f., strigae-*arum* f. pl. || *fig.* aerarii hiru-do-inis f., = *lipitoare*: (lipitorile salutii).
vămui (v) portoria capere.
van-ă sterilis-e, inu-*ilis*-e, vanus-a-um, inanis-e.
vănă (s) vena-ae f. || ~ cară, cava vena || a-şi deschide ~, venas abscondere v. aperire || ~ de aur, aurum canalicum || *marmură* cu ~, marmor undatim crispum || ~ groasă, arteria-ae f., venae grandes || ~ de bou, bubulum corium n. || a şede a ~, conquiscescere.
vănă (v) venari (dep.), excitare feras || ~ păşeri, aucupari.
vănat (s) 1. venatio-onis f., venatus m.; 2. fer-na caro f.
vănăt-ă violacëus-a-um, violëus, lividus, contusus.
vănătăie (s) suggestio-onis f., suggestata n. pl., confusio-onis f.
vănătoare (s) venatio-onis f., aucupium-i n.
vănător (s) venator-is m., ferarum agitalor.
vănătorească venatorius-a-um.
văndut-ă 1. venditus-a-um, venundatus, venalis-e; 2. (*trădat*) ~ *inamicului*, proditus || pecunia emptus = ~ pe bani.
vanitate (s) 1. vanitas-atris f., inanitas f.; 2. iactatio f.
vanitos-ă gloriosus-a-um, iactans, ventosus-a-um.
vânjos-ă musculosus-a, torosus-a nervosus-a, musculus robustus-a membris valens.
vânt (s) ventus-i m., spiramentum-i n., venti flatus-us m. ||

~ de nord, Aquilo-onis *m.*, Boreas-ae *m.* || ~ de sud, Austrii *m.*, Notus-*m.* || ~ de est, Eurus || ~ de vest, Zephyrus *m.* || a vedea de unde su-lă ~, ventos explorare || a face ~ cuiva, fugam explicare alci || a-și face ~, impetum capere.

vântură (v) vannere, grana e terrā subiectae ventibus.

vântură-lume (s) erraticus homo, erro-onis *m.*

vânturătoare (s) machina vau-nenda *f.*

vânzare (s) venditio-onis *f.* || a pune în ~, proponere alqd venale, nundnari (dep.) || ~ publică, licitație, auctio *f.* || ~ de fară, proditio-onis *f.* (patrici), perdul-ellio-onis *f.*

vânzător (s) venditor-is *m.*, venditrix-icis *f.*, mercator-irix, mercis insilitor-irix, negotiator-irix || ~ de poame, pomarius-ii || ~ de pește, celtarius-ii || ~ de fară, pro-ditor patriae.

văpale (s) flammae-ae *f.*

vapor (s) vapor-is *m.* || ~ es din apă, emanat aura ex aquā || ~ de apă ferbinte, vapor aquae calidae. *V. abur.*

vaporiză (v) evaporare, extenuare. *V. evaporă.*

vaporos-ă vaporosus-a-um, fumi-gans-tis.

văpsea (s) color-is *m.*, pigmentum-i *n.* || a pune ~, colorare.

văpsi (v) colorem inducere (dat.), pingere, dealbare parietes.

văpsitor (s) colorator-is *m.*, pictor-is *m.*, infector *m.*, tinctor *m.*

var (s) calx-cis *f.* || piatră de ~, calceis gleba *f.* || ~ nestins, calx viva *f.* || ~ stins, calx extincta.

văr (s) frater patruelis v. matruelis, consobrinus.

vară (s) consobrina-ae *f.*, amitina. *V. văr.*

vară (anotimp), aestas-atis *f.* || de ~, aestivalis-e, aestivus-a-um.

vărar (s) calcarius-ii *m.*, calcis coc-tor v. negotians *m.*

vărativ-ă aestivus-a-um, aestiva-lis-e.

vărf (s) summum-i *n.*, fastigium-ii *n.*, vertex-icis *m.*, cacumen-inis *n.*, apex-icis *m.* || ~ degetelor, summi, digiti *m. pl.* || ~ în saluți, nasi primoris acumen || ~ în limbi, in labris primoribus (nomen versatur) || a pune ~, cu-

mulum afferre.

vargă (s) virga-ae *f.*, virgula-ae *f.*

vărgat-ă virgatus-a-um: virgatae vestes, virgatum corpus tigri.

vări (v) inserere, insertare, insinuare || a-și ~ în cap, sibi fingere || a se ~, se insinuare, irrepere, se immiscere || ~ unde nu trebuie, in opus alienum se ire.

variă (v) variare || ~ hrana, alter-nare cibum.

variabil-ă varius-a-um, inconstans, instabilis-e, mutabilis-e || timp ~, coeli varietas *f.*

variantă (s) varia lectio *f.*

variati-ă variatus-a-um, distinctus, versicolor.

variațiune (s) mutatio-onis *f.*, varietas-atis.

varice (Med.) varix-icis *m.*

varietate (s) varietas-atis *f.*, di-versitas *f.* (rerum, dictorum).

vărlag (s) rete-is *n.*: piscibus retes moliri.

varniță (s) 1. calcaria fornax-acis *f.*; 2. mortarium-ii *n.*

văros-ă calcarius-a-um.

vărsă (s) nassa-ae *f.* || /ig. laque-us-i *m.*, rete-is *n.*

vărsă (v) 1. fundere || ~ cu pică-tura, instillare. *V. turnă* 2. vo-mere, evomere, vomitu reddere || ~ sânge din gură, sanguinem spu-tare || ~ sânge prin omor, san-guinem fundere || ~ lacrimi, lac-rimas effundere.

vărsătură (s) vomitio-onis *f.*: vo-mitiones cohibere.

vărgie (s) *V. vărșă.*

vărstă (s) aetas-atis || în ~ de, annos... natus-a || ~ în istorie, ae-vum-i *n.*

vărstă-ă *V. vărșat-ă.*

vărstnic-ă adultus-a, adultă aetate.

vărtoj (s) turbo-linis *m.*, vortex-icis, vertigo-linis *f.*

vărtoimă (s) girgillus-i *m.*

vărtoș-ă robustus-a-um, validus, acer, vegetus.

vărtoșie (s) vis *f.*, robur-ōris *n.*, corporis firmitas *f.*

vărtute (s) *V. vărtoșie.*

vărui (v) (parietes) dealbare, calcē inficere.

varză (s) brassica-ae *f.*, caulis-is *m.* || a împacă capra cu ~, utros-que parietes linere.

vas (s) 1. vas-is *n.*, vasa orum *n. pl.* || ~ de bucătărie, supellex-lecti-lis *f.*, escaria vasa *n. pl.* || ~ de

pământ, vasa fictilia *n. pl.*; 2. ~ = corabie, navis-is *f.*; 3. ~ sanguine, venae-arum *f. pl.*

vasal (s) vassalus-i *m.*

văse (Bot.) viscum-i *n.*

văscos-ă viscosus-a-um, glutino-sus-a-um.

vasiliac (s) *V. basilic.*

văslă (s) remus-i *m.*, scalmus-i *m.*, palma-ae *f.*

văslas (s) remex-igis *m.*: remiges vela dant,

văslil (v) remigare, remis uti, re-miss navim propellere.

vast-ă amplus-a-um, vastus, spa-tiosus, latus-a-um.

vătăf (s) *V. intendent.*

vătămă (v) vulnerare, laedere, || /ig. offendere, nocere.

vătămare (s) vultus-ōris *n.*, lae-sio-onis *f.*, noxa-ae *f.*

vătămător-e contumeliosus-a-um noxius-a-um, nocivus-a-um, deri-mentosus-a-um.

vătămătură (Med.) hernia-ae *f.*, ramex-icis *m.*

vătășel (s) cursor ruralis *m.*

vatră (s) focus-i *m.*, caminus-i *m.* || ~ saului, area vici.

vătraiu (s) batillus-i *m.* v. batil-lum-i *n.*, rutabulum-i *n.*

vătuul (de epure) lepusculus-i *m.*

vax (s) cera calceamentaria *f.*

văxul (v) calceos cerare.

văz (s) visus-us *m.*, acies-ēi *f.*, sensus videndi *m.*, oculi-orum *m. pl.*, intuitus-us *m.* || /ig. a lua ~, per-stringere oculos.

vază (s) auctoritas-atis *f.*, gratia-ae *f.* || om cu ~, homo validis-simā gratia.

văzduh (s) circumfusus aer *m.*

veac (s) seculum-i v. saeculum *n.*, ae-vum-i *n.*, vita-ae *f.*

vechernie (Eccle.) vesperae-arum *f. pl.*

vechil (s) procurator-is *m.*, man-dator-is *m.*

vechime (s) antiquitas-atis *f.*, vetustas-atis *f.*

vechitură (s) scruta-orum *n. pl.*, centones-um *m. pl.*: scrutarius scruta vendit.

vechiu-e vetus-ōris, vetustus-a-um, annosus-a-um. || soldați ~, velē-res milites *m. pl.* || nuc ~, annosa nux *f.* || basm ~, decantata fabula *f.*

veci (s) aeternitas-atis *f.*, perenni-tas *f.* || în ~ vecilor, in saecula saeculorum || de ~, perpetuus-a-um, sempiternus *V. vecinic.*

vecle (s) aeternitas-atis *f.* || pe ~ ad perpetuitatem, in aeternum.

vecin-ă 1. vicinus-a-um, proximus-a-um, adiacens-tis; 2. (subst.) vi-cinus-i *m.* || finitimi-orum *m. pl.*

vecinătate (s) vicinitas-atis *f.*, propinquitas-atis *f.*

vecinic-ă aeternus-a-um, sempiter-nus, perpetuus-a-um.

vecinicie (s) *V. vecie.*

vedea (v) videre || ~ bine, videre clarē oculis || ~ cu ochii (propiti) praesens, videre, oculis suis vi-dere || cât ~ cu ochii, ultra visum hominis || ~ un spectacol, adesse ludo || se vād omeni carl, sunt qui || se vād urme, manent vesti-gia || ~ cu ochi buni, oculis aequis adspicere || ~ cu ochi rei, animo haud aequo intueri || ~ de apro-prie, inspicere, experiri, explorare || ~ în vis, videre in somnis || a-și ~ de treabă, res suas obire.

vedenie (s) spectrum-i *n.*, phan-tasma-atis *n.*

vedere (s) 1. visus-us *m.* *V. văz* || având în ~, pro ratione, quoniam || a perde din ~, e conspectu amittere, /ig. praetermittere || 2. = tablou, prospectus-us *m.*

vegetă (v) /ig. torpere, vitam si-lentio transire.

vegetal-ă (pământ) humus-i *f.*, gleba-ae *f.* || regnul ~, genus ar-bustorum || a se hrăni cu ~, vi-rentibus vesci.

vegetaie (s) virentia-ium *n. pl.*, plantae-arum *f. pl.*

vegetarian (a i), virentibus vesci.

vegetațiune (s) germinatio-onis *f.*

vegetativ-ă (otață) vita vegetans *f.*

veghe (s) vigilia-ae *f.*, insomnia-ium *n. pl.*

veghea (v) vigilare || ~ și a lucră, lucubrare || ~ cu atențiune, advigi-lare, observare, operam dare.

veghere (s) *V. veghe.*

vehement-ă fervens, fer vidus, acer-cris-e, atrox-ocis.

vehementă (s) impetus-us *m.*, fer-vor-is *m.*, acrimonia-ae *f.*

vellință (s) textile stragulum *n.*

veneră (v) venerari, revereri || ~ memoria cuiva, memoriam alcis sacrosantam habere.

venerabil-ă venerandus-a-um, ve-nerabilis-e.

venetic (s) peregrinus-i *m.*, advec-ticius-ii *m.*, advena-ae *m.*

veni (v) venire || vino/neoace! ac-

cede huc || *vino ex mine!* abeamus || *de unde vii?* unde appares? || *imi veni o scrisoare*, advenere litterae || *vine larna*, hiems appropinquat || *~ în minte*, in mentem subire: *un vers imi vine în minte*, succurrit versus || *a-și ~ în fte*, respicere, se colligere || *haina imi ~ bine*, decet me vestis, calcūs ad pedem aptus est || *asta-i ~ la socoteală*, iuvat eum v. delectat eum.

venin (s) 1. venenum-i n.; 2. virus n.; 3. fellis-is n., bilis-is f.

veninos-ă 1. venenosus-a-um, irrosus; 2. venenatus, virulentus, veneficus, venenifer-a-um.

venit (s) reditus-us m., vectigalis n., fructus-us m.

ventilă (v) (e)ventilare: pavonum alis ventilat patricius.

ventilațiune (s) ventilatio-onis f.

ventrilecă (Bot.) veronica-ae f.

ventură (Med.) cucurbitula medicinalis f., ventosa-ae f.

verb (Gram.) verbum-i n.

verbal-ă verbis factus-a-um || *a da răspuns ~*, vocē respondere || *proces ~*, perscriptio-onis f.

verbină (Bot.) verbenaca-ae f., verbenae-ae f.

verdare (pasăre), picus-i m.

verdo (adj) viridis-e, virens, viridans || *~ necopt*, crudus, immaturus || *stunvie ~*, uva acerba || (*ado*) acerbē, vehementer, durē || (*subst.*) ~ și *uscate*, nugae-ărūm f. pl.

verdețuță (s) viriditas-ătis f., viridia n. pl.

verdețuri (s) virentia n. pl., olēra-um n. pl.

vergeă (s) virga-ae f. V. *vară*.

verdică-ă verax, verus, veridicus-a-um.

verifică (v) inspicere, recognoscere, probare (numerus militum).

verificator (s) exactor-is m. (auri, rationum).

verigă (s) annulus-i m., ansa-ae f. V. *inel și mănăr*.

verișor-ă (s) V. *văr, vară*.

veritabil-ă verus-a-um, merus, sincerus, purus, probatus-a-um.

vermină (s) pediculi-orum m. pl. || *ros de ~*, pēdibus obsitus-a.

verminos-ă vermiculosus-a-um, cariosus, putris-e.

vers (s) versus-us m. || *piesă în ~*, carmen-inis n., poēsis-is f.

versat-ă (in) versatus-a, exercitatus-a, peritus, eruditus.

versatil-ă mutabilis-e, versatilis-e inconstans, levis-e.

verset (s) versus-us m., versiculus-i m.

versifică (v) versificari, versus facere v. componere.

versificator (s) versificator-is m., carminum scriptor m.

versune (s) 1. conversio f., translatio f.; 2. traditio f., fama-ae f.

vertebră (s) vertebra-ae f., verticulus-i m.

vertebral-ă (columna) spina-ae f.: duplex agitur per lumbos spina (Verg.).

vertical-ă rectus-a-um, verticalis-e.

vertiginos-ă vertiginosus-a-um.

vervă (s) impetus-us m., aestus-us m., incitatio f., calor m.

verzuie subviridus-a-um.

vesel-ă laetus-a-um, gaudens, alacer-cris-e, festivus-a-um, hilaris e || *cu fața ~*, laeto vultu.

veseli (a se), se oblectare, gaudere, hilarem se facere.

vesele (s) hilaritas-ătis f., gaudium-i n., laetitia-ae f.

vest (s) occidens-lis m., occasus (solis) m.

vestă (s) mastruca-ae v. mastruga (coșocel).

vestală (s) vestalis (virgo) f.

veste (s) 1. nova res f., res ignota f.; 2. rumor-is m., fama-ae f. || *~ bună*, bonus nuntius-i || *~ rea*, tristis nuntius || *a da de ~*, monere alqm de alqā rē || *~ jără ~*, inopinatē.

vested-ă marcidus-a-um, languidulus-a-um, flaccidus.

vesteji (a se), marcescere, languescere || *fig.* deflorescere.

vesti (v) monere, certiorē facere, nuntiāre alqm de alqā rē.

vestiar (s) vestiarius-ii n., spoliarium-i n.

vestibul (s) vestibulum-i n., atrium n., primus aedium locus.

vestigu (s) vestigium-ii n. V. *urmă*.

vestire (s) monitio-onis f. || *Bună ~*, Annuntiatio f.

vestit-ă illustris-e, clarus, celebris-e, notus-a-um.

vestimint (s) vestis-is f., vestimentum-i n.

veteran (s) veteranus miles m.

veterinar (s) veterinarius-ii m., medicus equarius m.

vēverită (Zool.) sciurus-i m.

vexă (v) vexare, malē habere, molestum esse.

vexator-e iniquus-a-um, molestus, iniuriosus.

viabil-ă vitalis-e.

viager-ă in reliquam vitam, in perpetuum || *a da cuiva o pensie ~*, alci per omnem vitam annua praestare.

viață (s) 1. vita-ae f., vitalitas-ătis f., spiritus-us m. || *a fi în ~*, vivere, spirare || *plin de ~*, plenus animae || *a-și apăra ~*, salutem suam defendere || *a-și expune ~*, capitis periculum adire || *a plăti cu ~*, luere capite || *a-și da ~*, pentum..., pro... mori || *salut de ~*, lucem perosus || *a-și iua ~*, mortem sibi consciscere || *a scăpa ~*, cuiva, eripere a morte || *a ateni la ~*, cuiva, necem alci machinari || *pe ~*, mea! ita vivam! || *~ plantelor*, plantarum anima f. || *a da ~*, marmorei, vivos de marmore ducere vultus || *stil fără ~*, frigida oratio; 3. ~ *cumpătată*, victus-us tenuis m. || *a-și căștiga ~*, quatu se sustinere.

vibră (v) vibrare, sonare || *a face ~*, coardă, chordam percutere.

vice-presedinte (s) vice praesidia m.

vice-rege (s) subregulus-i m.

vice-versa invicem, versă vice, mutuă vice.

viciisitudine (s) vicissitudo-inis f. || *~ vieții*, mutabiles rerum vices || *~ rășboiului*, varia belli fortuna.

viclean-ă perfidus-a-um, fallax, insidiosus, dolosus-a.

vicienie (s) peridia-ae f., dolus-i m., prava calliditas f.

vicleșug (s) V. *vicienie*.

victima (s) victima-ae f., hostia-ae f. || *fig.* ~ *rășboiului*, bello assumpti || *a fi ~ unei nedreptăți*, iniuriām pati || *suntem ~ bunățății noastre*, nocet indigentia nobis || *jură ~ nebaniiilor lor*, suā stultitiā occiderunt.

victorie (s) victoria-ae f., successus m.

victorios-ă victor-trix, superior.

vid (s) vacuum-i n., vacuus locus m. || *a face ~*, (fiz.), rariorem aërem facere V. *gol* (s).

vid-ă vacuus-a-um V. *gol-ă*.

vidră (Zool.) lutra-ae f.

vie (s) vinea-ae f., vineta n. pl. || *culesut ~*, vindemia-ae f., uvă-

rum perceptio f. || *cultura ~*, quae ad colendam vitem attinent.

vileată (s) *viață*.

viler (s) vitis cullor, vinitor, viticola-ae m.

vlier (porc), verres-is m. || *de ~*, verrinus-a-um.

viermo (s) vermis-is m., lumbricus-i m. || *a face ~*, vermiculos gignere || *~ solitar*, taenia-ae f. || *~ de mătasă*, bombyx-cis m.

verminos-ă vermiculosus, cariosus. V. *verminos-ă*.

viermul (v) scaterē vermisibus.

viers (s) sonus-us m.

viespar (s) 1. vespārum nidus n.; 2. a *cădă în ~*, (fig.) in dumela correpere.

viespe (s) vespa-ae f., fucus-i m.

vietul (v) V. *trăi* (v.).

vietulitor-e vivens, spirans, vivus-a-um.

viezure (Zool.) meles-is f.

vifor (s) tempestas-ătis f., procella-ae f., turbo-onis m.

viforos-ă procellusos-a-um, turbidus || *fig.* tumultuosus-a, turbulentus-a.

vigoare (s) vis-vis f., corpōris firmitas, robur-ōris n.

viguros-ă robustus-a-um, vegetus, membris valens.

viitor (s) futurum-i n., futura n. pl. || *a prevedea ~*, ventura providere || *a prezice ~*, augurari, vaticinari.

viitor (Gram.) futurum tempus n.

viitorime (s) posteritas-ătis f., aevum venturum n.

vijelie (s) V. *vifor*.

vijelios-ă V. *viforos-ă*.

vijă (s) praedium-ii n., villa-ae f.

viteag (in), in publico || *a da în ~*, producere in conspectum populi, pervulgare alqd.

vin (s) vinum-i n. || *~ de stafide*, passum-i n.

vină (s) culpa-ae f., peccatum-i n., noxa-ae f. || *e ~*, *nea*, in me peccatum haeret || *a arunca ~ asupra altuia*, imputare alqd alci.

vinăria (Bot.) spiraea-ae f.

vinde (v) vendere, venumdare || *~ țara*, prodere (patriam).

vindecă (s) 1. sanatio-onis f.; 2. sanitas-ătis f.

vindictiv-ă vindicandi cupidus-a-um.

vinerl (s) veneris dies *m.*
vinerită (Bot.) aiuga-ae *f.*
vinovat- a noxiu-a || *a fi* ~, esse in noxia.
vinovăţ (s) conscientia de culpă.
vioară (Muz.) viola-ae *f.*, viella-ae *f.* (Carg.).
violăţune (s) vivacitas-atis *f.*, alacritas *f.*, petulantia-ae *f.*, ardor-is *m.*
violu-e petulans, alacer-cris-e, vivax, fervens.
violă (v) violare (foedus), leges perumpere, ius imminuere, vim adhibere (dat.).
violare (s) ~ de domiciiliu, domus introita || ~ de lege, legis transgressio *f.*
violent- a violentus-a-um, vehementis, ferox, saevus.
violenta (s) vis-vis *f.*, saevitia-ae *f.* || *a uză de* ~, vi agere, vim in alqm facere || *a face* ~ unei femei, vim adhibere (dat.).
violet- a violaceus-a-um, violăus-a-um.
vioară (floare), viola-ae *f.*, ianthum-i *n.*; pallentes violas carpere.
violiu-e V. violet-ă.
viperă (Zool.) viperă-ae *f.* || de ~, viperinus-a-um.
viran (loc), vacuus locus, soluti agri.
virgînă (s) virgo-inis *f.*, innupta puella.
virginitate (s) virginitas-atis *f.*, inviolata pudicitia *f.*
virgula (Gram.) subdistinctio-onis *f.*
viril- a virilis-e, masculus-a-um || *adv.* viriliter.
virilment (s) transcriptio-onis *f.* || *a face un* ~, nomina transcribere.
viroagă (s) lacuna-ae *f.*, alluvies-ei *f.*
virtuos- a honestus-a-um, probus, virtutis compos.
virtuoz (Muz.) nobilis fidicen *m.*
virtute (s) virtus-utis *f.*, fides-ei *f.*, honestas *f.*, probitas *f.*
virulent- a virulentus-a-um, acerbus, atroax.
virulentă (s) acrimonia-ae *f.*, acerbitas *f.*
vis (s) somnium-ii *n.*, nocturnus visus-us *m.*, || *în* ~, per somnium || *fig.* vanae species *f. pl.* V. chimera.
visă (v) somniare, somnia visere v. videre || ~ pe cineva, somniare de alqm || ~ deştept vigilans somniare || *dar ce, visezi?* stas animo?

|| *fig.* alias res agere || *na vtsă decăt' dezastru*, gravia patiendā animo proponebat.
visător-e infixus-a cogitationibus || *trist şî* ~, occupatus aegritudine || *fig.* delirans, somnians.
viscer (s) viscus-eris *n.*, viscera-um *n. pl.*, interanea *n. pl.*
viscol (s) hiems-mis *f.*, procellosa nix *f.*
viscoli (v) nigit v. ninguat cum ventis.
visect (an) bissexilis annus *m.*
visin (pom.) cerăsus aspera *f.*
visină (fruct) cerăsum suaviter asperum *n.*
visinel (pom.) chamaecerasus-i *f.*
visintu-e cerasinus-a-um.
vistierie (s) acriarium-ii *n.*, fiscus-i *m.*
vită (s) pecus-udis *f.* || ~ de muncă iumenta oneraria *n. pl.*, iugalia v. vecturaria iumenta *n. pl.*
viţă (Bot.) vitis-is *f.* || ~ tină, novella vitis *f.* || *lemn de* ~, sarmentum-i *n.* || *a lega* ~, vitem adungere.
viţă (neam) stirps-pis *f.*, originis *f.* || ~ domnească, regium semen *n.* || de ~ vechiă, veteris prosopiae.
vital- a vitalis-e || *caldura* ~, calor vitalis *m.*
vitalitate (s) vitalitas *f.*, vitalis motus-us *m.*
viţea (Zool.) bucūla-ae *f.*, iuvenca-ae *f.*, iunx-icis *f.*
viteaz- a fortis-e, strenuus bello, heros-ois *m.*, heroina-ae *f.*
vitefese- a heroicus-a-um, strenuus-a, fortis-e || *faptă* ~, egregium facinus *n.* || *adv.* fortiter, acriter.
viteje (s) fortitudo-inis *f.*, virtus-utis *f.*
viţel (Zool.) vitulus-i *m.*, bucūlus-i *m.* || *carne de* ~, vitulina caro || *friptură de* ~, caro vituli asata.
viţă (v) vitare, corrumpere, depravare.
viţos- a vitiosus-a-um, pravus, perversus || *testament* ~, improbum testamentum.
viţu (s) vitium-ii *n.*, pravitas, perversitas *f.*
vitreg- a vitreus-a || *copii* ~, privignus-a || *mamă* ~, noverca-ae *f.* || *fig.* mater inimica *f.*
vitrlo (s) oleum ex sulfure.

vlu-ă vivus-a-um, vivens, spirans || *parcă e viu*, veluti spirans.
vivacitate (s) V. violăţune.
vivănderă (s) focaria-ae *f.*, lixa-ae *f.*
vivat! vivat! Deus te servet!
viz-a-vi contra, adversus, in conspectu, oppositus-a-um.
vizibil- a adspectabilis-e, conspicuus-a-um, quod sub cernendi sensum cadit || *adv.* palam, aperte.
vizieră (s) galea-ae *f.*; galea faciem obsecundat (Juv.).
vizionar- a fanaticus-a: senex fanaticus crine albo.
vizită (s) salutatio-onis *f.* || *a face* ~, invisere alqm. || *a primi* ~, salutatio-ni se dare || *a face multe* ~, plurimos convenire.
vizită (v) invisere, visitare, visendi alcis gratia venire.
vizitator e saluator-oris.
vizitiu (s) rhedarius-ii *m.*, auriga-ae *m.*, equorum gubernator.
vizlune (s) V. vedene.
vizua- a (organu) oculi-orum *m. pl.* || *raza* ~, radii luminum nostrorum.
vizulină (s) latitū-lum-i *n.*, cubile-is *n.*, lustra ferarum *n. pl.*
vlădică (s) episcopos-i *m.*
vlagă (s) vis-vis *f.*, virtus-utis *f.*, vigor-is *m.*, robur-oris *n.*
vlăguţ- a exhaustus-a, siccatus-a, defatigatus-a.
vlăstar (s) stolo-onis *m.*, stirps-pis *f.*, soboles-is, progenies-ei *f.*
voal (s) velum-i *n.*, velamentum-i *n.*
vocabular (s) glossarium-ii *n.*, vocabulorum index-icis *m.*
vocal- a vivă voce || *muzică* ~, cantus-us *m.*, vocum concordia *f.*, concentus-us *m.*
vocală (Gram.) vocalis-is *f.*
vocativ (Gram) casus vocandi v. vocativus *m.*
vocaţiune (s) studium-ii *n.*, appetitiua-ae *f.*
voce (s) vox-ocis *f.*, sonus-i *m.* || ~ slabă, vox tenuis v. parva || ~ tare, vox plena v. grandis || *a ridică* ~ vocem attollere || *a coborî* ~, vocis sonum remittere. V. glori.
vociferă (v) vociferari, allatrare alqm, clamare.
voi (pron.) vos-vestrum, vobis e'e.
voi (v) velle, cupere, optare || *cum vel* ~, ut libebit || *a nu* ~, nolle, renuere, recusare, repudiare.
volaş (s) V. călătorie.

volaşor (s) V. călător.
vole (s) 1. voluntas-atis *f.*, arbitrium-ii *n.* || *cu* ~, sponte || *ără* ~, invite || *în* ~, libere; 2. cupiditas *f.*, desiderium-ii *n.* || *a intră în* ~ culpa, complacere alci; 3. licentia-ae *f.*, libertas *f.* || *a da* ~, permittere; 4. valetudo (bona aut incommoda).
volnic- a strenuus-a, robustus-a, fortis-e.
volnic-e (s) fortitudo-inis *f.*, virtus-utis *f.*
volintă (s) voluntas-atis *f.*, libidinis *f.* || *bună* ~, benevolentia indulgentia *f.* || *rea* ~, malivolentia *f.*
volos- a alacer-cris-e, laetus-a.
volosle (s) alacritas-atis *f.*, laetitia-ae *f.*
voltoer- e, ~ de bine, benevolus, benevolens, benignus-a || ~ de reu, malevolus, malevolens, male animatus-a.
volatil- a 1. (subst.) volucre animal *n.*, volatile pecus *n.* V. pasăre; 2. (adj.) (ignium vi) evanitus-a-um.
volbură (Bot.) convolvulus-i *m.*
voloc (s) rete-is *n.*, reticulum-i *m.*
volubilitate (s) volubilitas *f.*, linguae mobilitas *f.*, loquendi profluentia *f.*
volum (s) 1. volumen-inis *n.*, liber *m.*; 2. ~ unu corp, magnitudo-inis *f.* || ~ de apă, agmen-inis aquarum; 3. ~ voci, vocis sonus.
voluminos- a-um; 1. (carle) ~, voluminosus-a-um; 2. corp ~, amplus-a, ingens.
voluntar- a voluntarius-a-um || *om* ~, sublimis homo || *soldat* ~, suā voluntatē miles.
voluptate (s) 1. voluptas-atis *f.*, dulcedo-inis *f.*; 2. corporis libidines *f. pl.*
voluptos- a voluptarius-a-um, luxuriosus, libidini deditus.
vomită (v) vomere, eructare, ab stomacho reicere.
vomitiv- a vomitorius-a-um, vomificus-a-um.
voracitate (s) edacitas-atis *f.*, ingluvis-ei *f.*
vorbă (s) verbum-i *n.*, locutio-onis *f.* || ~ goale, frustra verba (iactare) || ~ cu ~ ad verbum || ~ dulci, blanda dicta *n. pl.* || ~ gumeşte, dieteria *n. pl.* || ~ îngelătoare, verba subdola *n. pl.* || *a tăia* ~ culpa, praecludere vocem alci || *a trimite*

~ monēre, mandāre ad || ~ *mulă*, verboritas f. || a *stă de* ~ *cu*..., colloqui, fabulări || ~ *în vînt*, fabulae-arum f. pl.

vorbăreț-ă loquax-acis, garrulus-a, locutor.

vorbî (v) loqui, vocem mittēre || ~ *greu*, lingua haesitantem esse || ~ *într-o dușă*, mussare || ~ *tare*, vocē conicēdere || ~ *puțin*, parēe uti verbis || ~ *mult*, veiba funditare || ~ *verzi și uscate*, inanes voces fundere || **drept vorbînd**, ut verum loquar || ~ *cel dintău*, praeloqui || ~ *tramos*, ornatē loqui || ~ *de cineva*, de alqo sermo esse || ~ *de bine*, de rău, bene, male dicere (dat.), || ~ *cuiva*, alloqui, affari, appellare || *mie îmi vorbești?* min istud ais? || ~ *la uechea cuiva*, ad aurem alcis insusurrare || ~ *ca cineva*, sermonem conferre cum alqo, fabulări cum || ~ *în public*, concionari, agere cum populo || ~ *pentru cineva*, defendere alqm, dicere pro || ~ *contra*, incesare alqm || ~ *aurea*, delirare.

vorbîre (s) sermo-onis m., orationis f.

voronic (Bot.) marrubium-ii n.

vostru-ă vester-tra trum.

vot (s) suffragium-ii n. || a-și da ~ tabellam dare || (*în scris*), a depune ~ *în urnă*, sortem in hydriam conicere.

votă (v) suffragium ferre, sententiam expromere.

votant (s) suffragator, qui suffragium init.

votiv-ă votivus-a-um || *tablă* ~, votiva tabella f.

vrabie (s) passer-ēris m. || de ~, passerinus-a-um.

vrabluță (s) passerculus-i m.

vraț (s) cumulus-i m., congeries-ei f.

vraja (s) V. *farmec*, maleficia n. pl. veneficium f.

vrajbă (s) discordia-ae f., dissensionis f., inimicitiae-arum f. pl.

vraji (v) fascinare, occantare, devotionibus impugnare.

vrajiitoare (s) divina-ae f. || ~ *lă-*

trână, divina anus f.

vraimăș-ă V. *inamic*, *dușman*.

vraimășie (s) V. *intimicitie*, *dușmănie*.

vrană (s) obturamentum-i n.

vrea (v) V. *voi* (v).

vreascuri (s) surculi-orum m. pl.

vrednic-ă 1. dignus-a-um, capax. habilis-e, idoneus-a; 2. industrius-a, acer, impiger.

vrej (s) caulis-is m., scapus-i m.

vreme (s) 1. tempus-ōris n.; 2. coelum-i n. || ~ *frumoasă*, serenitas f. coelum clarum || ~ *închisă*, coelum obscurum || ~ *urâtă*, adversa tempestas f., foedus dies m.

vreme (de), maturē, bono tempore || *roarte* ~, ocissimē || ~ *ce*, quum (subj.), quoniam.

vremeinic-ă temporarius, brevis-e, temporalis-e || *ado*, interim, in tempus.

vredută (adv) unquam, aliquando

vuet (s) fragor-is m., magnus strepitus-us m.

vui (v) strepere: strepitus omnis murmur campus (Verg.).

vuicân (s) mons ignivomus m., mons sulfurēus m.

vuig (s) vulgus-us m., plebs-bis f.

vulgar-ă vulgaris-e, communis-e, popularis-e || *ado*, vulgō. populari nominē || = *trivial*, sordidē.

vulgaritate (s) vilis-ātis f., sordes f. pl.

vulgariză (v) pervulgare: nomen vilicolae Falerni pervulgatur.

vulnerabil-ă vulneri patens, vulnerabilis-e.

vuip (Zool.) vulpes-is. || *fig.* velerator m.

vuipolu (s) versutus et callidus (vir).

vultan (pasăre). aquila-ae f.

vultoare (s) V. *văitoare*.

vultor (Zool.) aquila-ae f. || *steag*, aquila-ae f.

vulturas (s) aquilae pulvis-i m.

vulturesc-ă aquilinus-a-um.

vulvoare (v) V. *vălătoare*.

vulvolu (păru), crinibus disiectis. V. *vălcu*.

X

X, x littera indecl. || a *în crucișă în formă de* ~, in speciem litterae || decussare.

xilograf (s) xylographus-I m.

xilografie (s) xylographia-ae f.

Z

Z, z littera indecl.

ză-zale (s) lorica conserta hamis f.

zăbală (s) frenum-i n.: equus frenis paret.

zăbavă (s) mora-ae f. || *șăiă* ~, sine cunctatione.

zăbavnic-ă tardus-a-um, lentus, signis-e, cessator.

zăbău (s) operimentum-i n., stragulum-i n.

zăbovi (v) cunctari, morari, cessare.

zăbranic (s) lugubre velum n., pal-la lugubris f. (Sen.).

zăbrele (s) cancelli-orum m. pl.

zăcământ (s) stratus-us m.

zăcăș-ă amarus-a-um, morosus vindicandi cupidus-a.

zăcă (v) iacere, situs-a-um esse, aegrotare, languere.

zadar (în) frustrā, inutiliter (adv.).

zadarnic-ă vanus-a-um, inanis-e || spes irrita.

zădărnici (v) disturbare, discutere, frangere, spes intercipere.

zăduf (s) fervor-is m., aestus-us m., maximi calores m. pl.

zăgăz (s) moles-is f., agger-ēris m., claustra undae.

zahar (s) saccharum-i n.

zaharicale (s) dulcia-ium n. pl.

zaharisi (v) saccharo condire || a se ~, dulcedinem capere || *fig.* V. *bacceli* (a se).

zaherea (s) omnia victui necessaria n. pl., victus-us m.

zalană (s) lanarium-ii n.

zalog (s) pignus-ōris n. || a *pune* ~, oppignerare.

zama (s) ius-iuris n., succus-i m. || ~ *de struguri*, expressum mustum n.

zambet (s) risus-us m.

zambi (v) subridere || ~ *cuiva*, aridere alci.

zambilă (Bot.) hyacinthus-i m. (floare).

zambilă (cog) sporta-ae f., qualis-i m.

zambitor-e ridens-tis: ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent (Hor.).

zămbră (s) aphtae-arum f. pl., oris ulcera n. pl. || a *face* ~, appetere, cupere, exoptare, vehementer optare alqd.

zămisi (v) concipere, partu creare.

zămos-ă succosus-a-um, iurulen-

tus-a-um (fructus).

zănatic-ă lunaticus-a-um, insolens.

zângăni (v) tinnire, tintinnire.

zângănit (s) tinnitus-us m.

zăpăceală (s) confusio-onis f., perturbatio f., turba-ae f.

zăpăci (v) (con)turbare, confundere || a se ~, (per)turbari.

zăpăci-tă turbatus-a-um, perculsus, obstupefactus-a-um.

zăpadă (s) nix-ivis f. || *cade* ~, nigit v. nungit (*impers.*).

zapis (s) acta n. pl., tabulae f. pl., instrumentum-i n.

zăplaz (s) V. *gard*.

zăpor (s) relatio-onis f. || *pe* ~, solutā glaciē, soluto gelu.

zăpușeală (s) ardor-is m., aestus-us m., fervor-is m.

zar (s) tessera-ae f., talus-i m., alea-ae f.

zaraf (s) mensarius-ii m., nummularius-ii m.

zărăfie (s) argentaria taberna f.

zare (s) horizon-tis m., finiens orbis m. || *în* ~, in conspectu.

zări (v) adspicere, cernere, videre || a se ~, apparere, vidēri.

zarvă (s) tumultus-us m., turba-ae f., convitium-ii n.

zarzăr (pom) armeniaca-ae f.

zarzără (fruct) armeniicum-i n., armenium prunum n.

zarzavaglu (s) olitor-is m. || hortorum cultor-trix m. f.

zarzavăt (s) oleră n. pl. || *grădină de* ~, olitorius hortus m.

zăț (in fundul unui vas) faex-faecis f., crassamentum-i n.

zătăleneală (s) difficultas-ātis f., confusio f., molestia f.

zătleni (a se) turbari.

zău! mehercele! mehercule! ita vivam! crede mihi!

zaveră (s) V. *revoltă*.

zavistie (s) invidia-ae f., livor-is m., obrectatio f.

zavistios-ă invidus-a-um, obrectans.

zebru (Zool.) equus zebra m.

zel (s) studium-i n., diligentia-ae f., industria-ae f. || a *moderă* ~, ardorem compescere || a *afară* ~, *cuiva*, calefacere alqm.

zelos-ă sedulus-a-um, studiosus, industrius.

zenit (s) coeli fastigium-ii n.
zefir (vânt) zephyrus-i m., favonius-ii m. 2. aura-ae f.
zero (cifră) zero || fig. homo nullo numero || a se socoti ca ~, pro nihilo esse.
zestre (s) dos-dotis f. || a da ~, dotem constituere || de ~, dotalis-e.
zevzec (s) homo dubiae sanitatis, stolidus m.
zi (s) dies-ei || de ~, diurnu-a-um || ~ si noaptea, (adv.) nocte dieque || ~ senină, coelum serenum n. V. vreme || a amăna din ~ în ~, diem de die differre || ~ de scadență, dies nominis v. pecuniarum || a fixa o ~, diem constituere || ~ întâi din lună, calendae f. pl. || ~ de naștere, dies natalis || zilele noastre sunt numărate, stat sua cuicuique dies || a doua ~, postera dies || cât toate ~, immanis-e, enormis-e || a scăpă cu zile, incolumem abire.
ziăfet (s) commissatio-onis f. V. che'.
ziar (s) ephemeris-idis t., diarium-ii n.
ziarist (s) diurnarius-ii m.
zibelină (Zool.) sebellinum-i n., zebellinum-i n.
zicătoare (s) proverbium-ii n., adagium-ii n.
zice (v) dicere, loqui, narrare || se ~, dicitur, narratur || va să zică, id est, hoc est || ca să zic așa, ut ita dicam.
ziceere (s) vocabulum-in., verbum-in.
zid (s) 1. (la o casă), paries-etis m.; 2. (la un oraș), muri m. pl. || a înconjura cu ziduri, moenibus circumdare, muro circumire.
zidar (s) structor-is m., coementarius-ii m.
zidărie (s) structura-ae f., coementa n. pl.
zidi (v) construere, aedificare || ~ un zid, murum ducere.
zidre (s) constructio f., aedificium n., structura-ae f.
ziditor (s) structor m., aedificator m. || ~ lumet, Creator-oris m.
zigzag (s) lineae multangulae f. pl.
zînie-ă quotidianus-a-um || adv. quotidie, singulis diebus.
zimbi (v) V. zămbi (v).
zimbru (Zool.) urus-i m.
zimț (s) pinna-ae f. || a face ~ la un zid, fastigium muri pinnis distinguere || monetă cu ~, moneta

pinnata || galbeni ~, ducali numm pinnis distincti.
zină (Mith) fata-ae f. || ~ rea, mania-ae f.
zinatic-ă V. zănatic-ă.
zinc (Miner.) cadmia-ae f., (zincu e necunoscut Romanilor).
ziua (s) V. zi || bună ~! ave! salve! salvete! || a da cuiua bună ~, salutem impertire alci.
zizănie (s) discordia-ae f., iurgium-ii n.
zmeu (s) draco-onis m. || zmeoalcă (fig.) oblatatrix-icis f.
zoale (s) crassamenta liquida n. pl., aqua sordida f.
zoană (s) gluma-ae f., quisquiliae f. pl.
zob (s) frustum-i n. || a face ~, in particulas diducere.
zodiac (Astr.) signifer orbis m., zodiacus circulus m., limbus duodecim signorum.
zodiacal-ă zodiacus-a-um.
zodiac astrologus-i m., peritus inspicendorum natalium.
zodie (s) signum-i n., zodium-ii n. || nascut în ~, dextro v. sinistro sidere natus-a.
zodier (s) V. zodiac.
zonă (s) zona-ae (coeli) f. || ~ torridă, zona perusta, plaga torrens || ~ glaciata, zonae rigentes, frigidiore plagae f. pl. || ~ temperate, duae zonae inter exustam et rigentes temperantur || = regiune, cingulum-i n., inter terminos.
zoofite (Zool.) animalia quibus eadem natura (est) quae frutici.
zor (s) festinatio-onis f. || e ~, opus est maturato, fervet opus || nu e ~, non tantiest (inf.). V. grabă.
zorle (flori), convulvulus-i m.
zori (v) instare, urgere || ~ pasul, gradum accelerare || a se ~, festinare, maturare. V. grăbi (~).
zori (de zi), diluculum-i n., aurora-ae f. || în ~ de zi, primăluce.
zornăit (s) tinnitus-us m.: aera repulsa tinnitus dant.
zorzoane (s) munditiae-arum f. pl., muliebris ornatus-us m.
zovon (s) 1. strophium-ii n.; 2. funebris tunica f.
zugrav (s) colorator-is m. || = pictor de icoane, imaginum pictor m.
zugrăveală (s) infectio-onis f., pictura-ae f.
zugrăvi (v) colorare, pingere, colorare incipere v. inducere colorem || fig. depingere, describere, ver-

bis exprimere || ~ caracterul, a-nimum pingere.
zullar-ă V. gelos-ă.
zulie (s) V. gelozie.
zuluf (s) capillorum flexus-us m., cincinni orum m. pl.
zurbagiū (s) seditiosus-i m., rebellus-i m. contumax-acis.
zurgăit (s) tintinabula n. pl.
zuzăit = zuzet (s) sonitus-us m., strepitus-us m. V. sgomol.

CALENDARUL ROMAN

La început, anul Roman avea 10 luni și începea cu Martie. Cele 10 luni se numiau: *Martius, Aprilis, Maius, Iunius, Quin(c)tilis, Sextilis, September, October, November, December (mensis)*. La anul 45 a. Chr., în onoarea lui Iulius Caesar, luna *Quintilis* se numi *Iulius*; iar la anul 6 a. Chr., în onoarea lui Augustus, luna *Sextilis* fu numită *Augustus*. Mai târziu se adăogară lunile Ianuarie și Februarie și se formă anul lunar de 355 zile. Ca să se potrivească cu anul solar, se intercală la doi ani odată, o lună suplimentară, care se numia: *mensis intercalaris, mercedinus* sau *mercedonius*. Toate astea produceau mare încurcătură.

La 46 a. Chr. Iulius Caesar făcu reforma calendarului, adăogând câte două zile la lunile Ianuar, *Sextilis* (August mai târziu) și Decembre și câte o zi la: Aprilie, Iuniu, Septembrie și Novembre; iar la fiecare 4 ani odată, anul era mai lung cu o zi și numit an *bissextilis*. Pentru înlesnirea reformei sale, Iulius Caesar făcu anul 46 de 15 luni și așeză anul nou la 1 Ianuarie.

Luna la Romani, eră împărțită în trei părți neegale: 1. *Calendae*, 2. *Nonae*, 3. *Idus*. Zilele lunii se numărau îndărăt delă aceste trei date; așa 19 Ianuarie, se zicea: (*ante diem*) *XVI Calendae Februarias*; 2 Ianuarie eră: (*a. d.*) *IV Nonas Ianuarias*.

Calendae erau la zântăiu a lunii, *Nonae*, la 7 ale lunii în Marte, Mai, Iulie și Octobree și la 5 în celelalte luni; *Idus* cădeau la 15 în lunile Marte, Mai, Iulie și Octobree și la 13 în celelalte luni. Pentru memorare, s'au făcut versurile următoare: Sex Nonas Maius, October, Iulius et Mars

Quatuor at reliqui: dabit Idus quilibet octo.

Vom da aci un tablou calendaristic, care va arătă-mai lămurit cum se socotia data lunii.

No. curent	Mart, Mai, Iuliu, Octobr. cu 31 zile	Ianuar, August, De- cember cu 31 zile	April, Iunie, Septemb, Novembr. cu 30 zile	Februar cu 28 sau 29 zile
1	Calendis	Kalendis	Kalendis	Calendis
2	VI	IV	IV	IV
3	V	III } (ante) Nonas	III } (ante) Nonas	III } (ante) Nonas
4	IV } (ante) Nonas	Pridie Nonas	Pridie Nonas	Pridie Nonas
5	III	Nonis	Nonis	Nonis
6	Pridie Nonas	VIII	VIII	VIII
7	Nonis	VII	VII	VII
8	VIII	VI	VI	VI
9	VII	V } (ante) Idus	V } (ante) Idus	V } (ante) Idus
10	VI	IV	IV	IV
11	V } (ante) Idus	III	III	III
12	IV	Pridie Idus	Pridie Idus	Pridie Idus
13	III	Idibus	Idibus	Idibus
14	Pridie Idus	XIX	XVIII	XVI
15	Idibus	XVIII	XVII	XV
16	XVII	XVII	XVI	XIV
17	XVI	XVI } (ante) Kalendas	XV } (ante) Kalendas	XIII } (ante) Kalendas
18	XV } (ante) Kalendas	XV	XIV	XII
19	XIV	XIV	XIII	XI
20	XIII	XIII	XII	X
21	XII	XII	XI	IX
22	XI	XI	X	VIII
23	X	X	IX	VII
24	IX	IX	VIII	VI } (ante) Kalendas
25	VIII } (ante) Kalendas	VIII } (ante) Kalendas	VII } (ante) Kalendas	V
26	VII	VII	VI	IV
27	VI	VI	V	III
28	V	V	IV	Pridie Kalendas
29	IV	IV	III	Martias
30	III	III		
31	Pridie Kalendas Apr. Iun. Aug. Nov.	Pridie Kalendas Febr. Sept. Ian.	Pridie Kalendas Mai Iul. Oct. Dec.	

Anii se numărau de obicei de la fundarea Romei: *ab urbe conditū a. U. c.* Dăm aci un tablou comparativ între anii Romei și anii erei creștine, socotind fundarea Romei la 753 a. Chr.

a. U. c.	a. Chr.	a. U. c.	a. Chr.	a. U. c.	a. Chr.	a. U. c.	a. Chr.
1	753	190	564	382	372	570	184
2	752	194	560	386	368	574	180
6	748	198	556	390	364	578	176
10	744	202	552	394	360	582	172
14	740	206	548	398	356	586	168
18	736	210	544	402	352	590	164
22	732	214	540	406	348	594	160
26	728	218	536	410	344	598	156
30	724	222	532	414	340	602	152
34	720	226	528	418	336	606	148
38	716	230	524	422	332	610	144
42	712	234	520	426	328	614	140
46	708	238	516	430	324	618	136
50	704	242	512	434	320	622	132
54	700	246	508	438	316	626	128
58	696	250	504	442	312	630	124
62	692	254	500	446	308	634	120
66	688	258	496	450	304	638	116
70	684	262	492	454	300	642	112
74	680	266	488	458	296	646	108
78	676	270	484	462	292	650	104
82	672	274	480	466	288	654	100
86	668	278	476	470	284	658	96
90	664	282	472	474	280	662	92
94	660	286	468	478	276	666	88
98	656	290	464	482	272	670	84
102	652	294	460	486	268	674	80
106	648	298	456	490	264	678	76
110	644	302	452	494	260	682	72
114	640	306	448	498	256	686	68
118	636	310	444	502	252	690	64
122	632	314	440	506	248	694	60
126	628	318	436	510	244	698	56
130	624	322	432	514	240	702	52
134	620	326	428	518	236	706	48
138	616	330	424	522	232	710	44
142	612	334	420	526	228	714	40
146	608	338	416	530	224	718	36
150	604	342	412	534	220	722	32
154	600	346	408	538	216	726	28
158	596	350	404	542	212	730	24
162	592	354	400	546	208	734	20
166	588	358	396	550	204	738	16
170	584	362	392	554	200	742	12
174	580	366	388	558	196	746	8
178	576	370	384	562	192	750	4
182	572	374	380	566	188	754	0
186	568	378	376				

CÂTE-VA NUME PROPRII

A. = Aulus

Abder a-orum n. oraș în vechia Thracia, pe marea Egee.

Abderit a și Abderit es ae m. locuitor din Abdera (tip de prostie). Totuși patria filosofilor :

Democritos și Protagoras

Abella sau **Avell n ae f.** oraș în Campania, astăzi: **Avella** vechia.

Abnab n ae m. Pădurea Neagră de unde izvorăște Dunărea.

Aborigin es-um m. pl. primii locuitori (din Latium).

Academ n ae f. 1 grădină și *gymnasium* lângă Athena; 2 învățătura și școala filosofică a lui Platon; 3 (la Cicero : un loc pe moșia sa *Tusculum* și altul pe moșia sa de lângă *Puteoli* în Campania, unde a scris opera sa: *Academica*.

Achae us-i m. strămoșul Acheilor; **Achae i-orum** locuitorii provinciei Achaii ae pe coasta de nord a Peloponezului, supusă Romei la 146 a. Chr. : de aci:

Achaeus, **Achaeus** și **Achae is-idis t.** Grecia.

Achelō us-i m. (Astăzi: *Aspropotamos*) fluviu între Acarnania și Etolia, de aci; **Achelō is idis f.** fiica lui Achelous, *pl.* Sirenele.

Acher on-ontis m. 1. fluviu în Epir; 2. fluviu în Bruttium; 3. fluviu în Infern, de aci la poezii chiar Infernul.

Acher uns-antis m. f. = Acheron, Infernul: *alqm ab Acherunte redimere*.

Achiv i-orum m. pl. Grecii în-

ainte Troiei; de aci: **Achiv us-a-um** grecesc.

Acidali a-ae f. epitet al zeiței Venus, dupe un izvor din Boeotia.

Acili us-a-um nume gentilic la Romani: 1. **M. Ac. Glabrio** 190, învingătorul lui Antiochus; 2. *lex Acilia de repetundis*; 3. **C. Ac. Glabrio** circa 155, autorul unei istorii a Romei în 1. c. l. nă.

Acris ius-ii m. rege în Argos, tatăl Danaei; de aci 1. **Acrisio. ne us-a-um** a lui *Acr.* : *arces* = Argos; 2. **Acrisioniad es-ae m.** urmas al lui *Acr.* = Perseus.

Actae on onis m. (*acc. gr. ona*) nepotul lui *Cadmus*; metamorfozat în cerb de către Diana și slășiat de câinii acestei zeițe.

Actaeus, **Actae i-orum m.** din Attica.

Aeti um-i n. 1. promontoriu în Acarnania cu templu p. Apollo (lângă golful de Arta); 2. oraș renumit prin victoria lui Octavian la 31 a. Chr.

Adiabene a-ae și Adiabene es f. o provincie a Assyriei azi *Kurdistanul*.

Adrast us-i m. rege în Argos, perde un fiu în al 2-lea războiu contra Thebei; de aci: **Adrasti pallentis imago**.

Adrumetum sau **Hadrumentum-i n.** port la sud de Cartagina în Africa.

Aeglin a-ae f. insulă în golful Saro, în fața Pireului.

Aegisth us-i m. fiul lui Theges-

tes, omoară pe Agamemnon și este omorât de Orestes.

Aegossium sau **Aegospotamus**, fluviu și oraș în Chersonesul Tracic, cunoscut prin lupta dela 405 a. Chr.

Aemilius nume gentilic patrician la Roma; de aci: 1. **L. Aem. Paulus**, mort în lupta dela Canae; 2. **L. Aem. Paulus Macedonicus**, învingătorul lui Perseus; 3. **Aemilianus** agnomen al lui Scipio Africanus junior.

Aeneas-ae *m.* fiul lui Anchise și al z. Venus, șeful coloniei Troiane care pleacă în Italia, devine primul întemeietor al Romei și al gintei Iulia prin fiul său Iulus Ascanius; de aci: 1. **Aeneas**-ae *m.* descendent al lui Aenea, Trojan sau Roman; 2. **Aeneas**-idis sau -idos Epopea lui Vergil.

Aenobarbus=Domitius, familie Romană.

Aestii-forum *m. pl.* populație nu germană pe țărmul estic al Balticeii.

Africorum *m. pl.* Africanii, Punii; de aci: **Africanus**, **Africus** și **Africa**-ae

Aganippe -ēs *f.* numele unui izvor dedicat muzelor la Helicon în Boeotia.

Agrippa-ae *m.* 1. **A. Menenius** Consul 503 a. Chr. readuse plebea de pe muntele Sacru (494 a. Chr.); 2. **M. Vipsanius A.** (63-12 a. Chr.) amic al lui **Augustus**, învinse la **Actium** 31; 3. **A. Postumus**, fiul celui precedent și al Iuliei, deci nepotul lui **Augustus**, fu omorât dupe ordinul lui **Tiberius**.

Aius Locutius sau **Loquens** vocea misterioasă, care la 390 a. Chr. prăvestea noaptea pe Romani de venirea Gallilor.

Alecto (acc. **Alecto**) *f.* una din cele trei Furii.

Allobrog-es-um *m. pl.* popor

în Gallia Narbonensis cu cap. Vienna azi **Vienne** în Franția. **Amalthē**-a-ae *f.* capra, care cu laptele ei a hrănit pe Jupiter copil în Creta.

Amazon-onis *f.* Amazonă. Amazonice erau niște femei răș-bonice care locuiau în Pontus lângă fluviul Thermodon

Amphyction-es-um *m. pl.* ligă politico-religioasă greacă a popoarelor învecinate.

Amphion-onis *m.* fiul lui Jupiter și al Antiopiei, soț al Niobei, ziditorul cetății Thebane, ale cărei pietre (dupe legendă) s'ar fi lăpătat la oaltă dupe sunetele lyrei lui Amphion.

Amphipolis-is *f.* oraș în Macedonia, numit așa după poziția sa între cele două brațe ale Strumei.

Amphrys-us *m.* fluviu în Thesalia, unde Apollo ar fi pascut cirezile regelui Admetus; de aci: **Amphrysus** vates inspirat de Apollo.

Anticat-o-onis *m.* o scriere a lui Caesar care trebuia să combată scrierea lui Cicero despre Cato din Utica.

Antonius ii nume gentilic la Romani: 1. **Marcus Ant.** cu cognomen Orator, renumit orator, ucis în războaiele civile dintre **Marius** și **Sulla**; 2. **Marc Ant.** (Triumvir) nepot al celui dinainte; 3. **Iullus Ant.** fiul triumvirului, poet; 4. **Antonia**-ae *f.* numele a două fete de ale triumvirului: a) **Antonia** maior soția lui **L. Domitius Ahenobarbus** și mama mare a lui **Nero**; b) **Antonia** minor soția lui **Drusus** și mama lui **Germanicus**.

Anubis-idis (acc. im.) *m.* zeu egiptean, stăpânul mormântului și al Infernului, reprezentat cu cap de șacal; de aci: -**lastrator**.

Appius ii *m.* prenume, mai ales în neamul Claudic: **Ap. Claudius Caecus**, Censor 312 a. Chr.

construi via Appia dela Roma la Capua și apoi sup Traian până la Brundisium; aqua Appia conduse de apă făcute de Ap-pius.

Arar-is *m.* (acc.-im) fluviu în Gallia, azi, Saône.

Arbela-orum *m.* oraș în Assyria, devenit celebru prin victoria lui Alexandru 331 a. Chr.

Aremoric-ae civitates popoare riverane în Bretagne și Normandie.

Arcopagus i *m.* 1. colina lui Ares în Athena; 2. curtea de justiție cea mai înaltă la Athena, cu sediul pe această colină.

Arethus-a-ae *f.* izvor și fântână pe insula Ortygia, lângă Syracusa.

Argos n. și **Argi**-orum *m.* oraș în Argolida; de aci: 1. **Argaeus** din Argos; 2. **Argivus** din Argos și **Argivi**=Grecii; 3. **Argolis**-idis *f.* ținut în pelopones; de aci: **Argolicus**-a-um

Argus-i *m.* păzitorul cu 100 de ochi al vacii Io.

Aristae-us-i *m.* fiu al lui Apollo și cel dintâiu cultivator de albine și producător de oleu.

Aristarch-us-i *m.* gramatic Alexandrin și critic al poemelor homerice (170 a. Chr.) a rămas tipul criticului sever dar drept, nepărtinitor.

Aristogiton și **Harmodius** v. **Harmodius**.

Aristus-i *m.* filosof Academic din Athena, amic al lui Cicero și profesorul lui Brutus.

Arimisia-ae *f.* regină în Caria, construi bărbatului său mort **Mausolus** un monument măreț lângă Halicarnas, numit **Mausoleum**.

Ascanius-ii *m.* fiul lui **Aeneas**. **Ascr**-ae *f.* oraș la Helicon în Beotia, patria lui **Hesiod**; de aci: **Ascræus** poeta=**Hesiod**.

Astraea-ae *f.* zeița dreptății.

Astræus-i *m.* un Titan, soțul

Aurorei, tatăl vinturilor; de aci: fratres **Astræi**=vinturile.

Atell-a-ae *f.* vechiu oraș al Oscilor în Campania; de aci 1.

Atellan us i 2. **Atellani** oram și 3. **Atellana** (fabula) un fel de comedie ușoară, transplantată dela Atella la Roma.

Attalus *m.* nume gentilic 1. **A. At Calatinus** consul în primul războiu Punic, apoi dictator și Censor; 2. **A. M. Regulus** general Roman contra Cartaginei 256 a. Chr.

Atlas și **Atlantis**-tis *m.* 1. munți în Mauritania; 2. fiul lui Iapetus și al Clymenei, prefăcut în piatră de Perseus, cu ajutorul capului Medusei; 3. **nepos Atlantis**=Mercur; 4. **finis Atlantus**=estremul Apus, finele lumii (cunoscut de cei vechi); 5. **Atlantis**-idis *f.* fiica lui Atlas; 6. **Atlantæum** mare.

Attalus-i *m.* numele mai multor regi ai Pergamului; **Att.** III. făcu pe Romani moștenitori ai regatului său la 133 a. Chr.

Attic-us-a-um **Attic**, Athenian; de aci: 1. -stilus simplu; 2. **Attice** dicere.

Augusta-ae *f.* (în timpul Imperialului) 1. titlul de onoare al soției (surorii, mamei, fiicei) Împăratului; 2. numele multor orașe.

Augustalis-e relativ la **Augustus**; de aci: 1. (sodales sau sacerdotales) **Augustales**. un colegiu de 25 preoți, instituit de **Tiberius** în onoarea lui **Augustus**; 2. **Augustalia**-ium *n.* sărbătoare în onoarea întoarcerei lui **Augustus** din Orient (12 Oct. 19 a. Chr.).

Augustus-i *m.* nume dat lui Octavianus la 17 Ian. 27. a. Chr., nume adoptat apoi tuturor Împăraților Romani.

Aurellus-i nume gentilic Roman; 1. **Gaius-Cotta** consul 75 a. Chr. renumit ca orator; 2. **L. A. Cotta**, fratele primului, prae-

tor 70 a Chr.; 3. via—dela Roma la Pisa; 4. forum—oraș în Etruria pe via—; 5. tribunal (sau *gradus Aurelii*) în forum—; 6. **A. lex. iudiciaria lege** făcută de praetorul L. A. Cotta 70 a Chr. **Auson es-um** *m.* primii locuitori din Italia de mijloc și din Italia de jos; de aci: 1. **Ausonia** -ae Italia; 2. **Ausonid ae-arum** *m.* locuitorii Italiei. **Automot on-ontis** *m.* vizitiul lui Achilles; de aci numele oricărui vizitiu iscusit.

B

Bacch a-ae *f.* bachantă, însoțitoare a lui bacchus; de aci: **Bacchis** inițiere alqm, a iniția în misterele lui Bacchus. **Bacch us-i** *m.* 1. zeul vinului, fiul lui Zevs și al Semelei; 2. vița; 3. vinul. **Baetis-is** *m.* fluviul în sudul Spaniei, astăzi Guadalquivir; de aci: **Baetica-ae** *f.* (provincia) azi *Andalusia*. **Bal ae-arum** *f. pl.* baie de mare lângă Neapole. **Bandusia-ae** *f.* *nympha* unui isvor pe moșia Savinică a lui Horatius. **Bastarnae-arum** *m. pl.* populație germanică, care se întindea de la isvorul Vistulei până la gurile Dunării. **Belleroph on-ontis** *m.* fiul lui Glaucus, regele Corintului, a ucis monstrul Chimaera cu ajutorul calului Pedgaseus. **Bellona-ae** *f.* zeița războiului, soră și însoțitoare a lui Mars. **Bona Dea** zeița cea bună, adorată de femeile romane ca

Aventinus-i *m.* (sc. moi s) sau **Aventinum-i** *m.* una din cele 7 coline ale Romei. **Avern us-i** *m.* (Iacus) sau **Iacus-Averni** un lac în Campania aproape de Cumae. Aci pune legenda intrarea în Infern, grota vestitei Sibylle din Cumae; de aci: 1. **Iuno Averno=Proserpina**; 2. ima **Averno=Infernul**. **Axenos** sau **Axenus** sau **Axinius** (Pontus) neospitalier; vechiul nume pentru: **Pontus Euxinus**.

zină a pudoarei și a rodniceii. **Boöt es-ae** *m.* constelație pe emisfera de Nord, zisă și **Arcturus** sau **Arctophylax**. **Borysthen es-is** *m.* fluviu în Sarmatia; azi Dnieprul sau Niprul. **Bospor us** sau **Bosporus** *i* trecerea vitei (vaca Io) 1.—Thracius, strimtoare lângă Constantinopol; 2.—Cimmerius, str. lângă Crim. **Branchid ae-arum** *m. pl.* servitori ereditari și preoți ai oraculului lui Appollo dela Didyma lângă Milet. **Brenn us-i** *m.* 1. Șeful Galiilor Senoni contra Romei la 390 a Chr.; 2. șeful cetei galice, care la 278 a Chr. a cucerit Macedonia și a năvălit în Grecia. **Bur is-is** *f.* oraș pe coasta Achaiei, distrus la 373 a Chr. de un cutremur de pământ; de aci; *si quaeres Helicem et Burin, Achaidas urbes, inventies sub aquis*. **Byrs a-ae** *f.* Cetățuia la Carthago.

C

Cabir i-orum *m. pl.* zeițăți feniciene adorată la Lemnos și la Samothrace.

Cadmus-i *m.* fiul regelui fenician Agenor, este întemeietorul Thebei.

Caecili us-i numele unei ginți din care a eșit familia *Metella*; de aci: 1. **Q. C. Met. Macedonicus**, care supune Macedonia la 148 a. Chr.; 2. **Q. C. M. Celer**, praetor sub consulatul lui Cicero; 3. **Q. C. M. Numidicus**, bate pe lugurtha la fluviul Muthul; 4. **Q. C. M. Creticus** ca proconsul în 68 a. Chr. supune insula Creta; 5. **Q. C. M. Pius** (Scipio), fiul lui Scipio Nasica, Socrul lui Pompeius. **Caecub um-i** *n.* (sc. vinum) vin renumit din ager Caecubus, în Latium de sud. **Caelius** nume gentilic: 1. **C. Caelius** Calvus contemporan al oratorului L. Crassus; 2. **L. C. Antipater**, contemporan al Gracchilor, analist și juriconsult roman; 3. **M. C. Rufus**, om politic și orator, amic al lui Cicero: — *orationes*. **Caclus-i** *m.* fiul Aetherului și tatăl lui Saturnus. **Caere indecl. n. oraș în Etruria; de aci: **Caerites-um** *m. pl.* locuitorii orașului Caere, aveau drepturi civile, nu însă și politice. **Caesar ar-aris** *m.* nume de familie la *gens Iulia*; de aci: 1. **Ca. I. Caesar** dictator, al cărui nepot **Octavianus** devenit Imperator, luă numele de Caesar; și toți dupe el adoptară acest nume care astfel deveni titlu. **Calabri a-ae** *f.* peninsula sud-estică a Italiei. **Caledoni a-ae** *f.* partea muntoasă din nord-vestul Scoției. **Callimach us-i** *m.* erudit și poet, bibliotecar la Alexandria pe la 250 a. Chr. **Calliop ē-es** sau **Calliope a-ae** *f.* 1. cu vocea frumoasă, una din cele nouă muze, zina poeziei epice; 2. poezia. **Calpurnius** nume gentilic la familia *Pisones*; 1. **C. C. Piso** praetor urbanus la 211 a. Chr.; 2. **C. P. Frugi**, ginerele lui Ci-**

cero; 3. **C. P. Caesonius** devenit socrul lui I. Caesar, căruia i-a dat pe **Calpurnia**, a fost consul și rival al lui Cicero, la 58 a. Chr.; 4. **Marcus C. Bibulus**, rivalul lui I. Caesar, cu care a împărțit mai toate funcțiunile înalte; 5. **Cn. C. Piso** sub Tiberius, urmașul lui Germanicus în Asia. **Camen a-ae** *f.* 1. nimfă de isvor; 2. profeteasă; 3. musa; 4. poezia. **Cann ae-arum** *f. pl.* oraș în Apulia, vestit pentru învingerea suferită de Romani la 216 a Chr.; de aci: *Cannensis calamitas*. **Canuleius** nume gentilic; de aci: **lex Canuleia** despre căsătorie între patricieni și plebei. **Capena porta** o intrare principală la Roma; de aci pornia via Appia, care mergea până la Capua. **Capitol ium-i** *n.* templu însemnat al lui Jupiter pe stânca Tarpeia la Roma lângă cetate. **Capu a-ae** *f.* capitala Campaniei (în Italia de mijloc). **Carment is-is** sau **Carmenta -ae** *f.* profeteasă, mama lui Evander, adorată ca zeiță. **Carthag o-inis** 1. oraș în Africa; 2. Carthago nova oraș în Spania de sud-est. **Cassius** nume gentilic: 1. **L. C. Longinus Ravilla**, 130 a. Chr. cunoscut ca judecător f. sever; de aci: **index Cassianus** judecător sever; 2. **Lucius C. consul** 107 a. Chr. învins și omorât de Helvețieni; 3. **Gaius C. L.** omoritorul lui I. Caesar; 4. **C. Parmensis** alt omoritor al lui I. Caesar, distins poet; 5. **T. C. Severus**, orator și poet sub Augustus și sub Tiberius; 6. **Gaius C. L.** juriconsult sub Claudius, sub Nero și sub Vespasianus; 7. **Via Cassia** o parte din via Flaminia. **Castalia-ae** *f.* fântână sacră,

dedicată lui Apollo și Muselor lângă Parnassus, la Delphi.

Castor-oris *m.* fiul regelui Spartan Tyndareus și al soției sale Leda, a fost așezat pe bolta cerească împreună cu fratele său Pollux, formând împreună constelația gemeni, călăuza marinărilor; de aci: *castor* sau *me Castor*, formula de jurământ, a femeilor mai ales.

Catilin *n-ae m.* (Lucius Sergius) vestitul conspirator contra Romei.

Cat-on-is *m.* 1. Marcus Porcius C. maior sau Censorius (234—149 a. Chr.) critic sever al moravurilor și adversar al inovațiilor; 2. Marcus P. C. strenge pot al acestuia, republican zelos, se sinucise la Utica 46 a. Chr.; de unde i se zice și Uticensis.

Catull *us-i m.* Q. Valerius, poet liric roman 87—54 a. Chr.

Caud *lum-ii n.* oraș în Samnium, nu departe de care Romanii au suferit o înfringere la 321 a. Chr.; de aci: Caudin *us-a um.*

Caur *us* sau **Corus** *i m.* vint de Nord-Vest.

Cecrop *s-is m.* cel mai vechiu rege în Attica; de aci: **Cecropid** *es-ae m.* urmaș al lui Cecrops—*Theseus*; 2. **Cecropid** *ae-arum m. pl.* Athenienii; 3. **Cecropia** *ae* cetatea Athenei și Athena însăși.

Celer *es-um m. pl.* vechiul nume al Cavalerilor Romani.

Cephisus *i m.* fluviu în Boeotia.

Cerber *us-i m.* câine cu multe capete, care păzia la intrarea în Infern.

Cer *es-eris f.* 1. fiica lui Saturnus cu Rhea, mama Proserpinei, zeita Agriculturii, deci a moravurilor stabile și a fertilității, apoi și a căsătoriei; 2. cereale, fructe, pâine.

halcioceos *f.* epitet al Miner-

vei, însemnează care locuiește într-o casă de aramă.

Chalc *is-idis* nume de oraș în Euboea.

Chalda *e i-orum m. pl.* locuitorii Chaldee în Babilonia de sudvest, vestiți ca cunoscători de stele și prezicători după ele.

Charit *es-um f.* zeițele grației, Grațiile.

Char *on-ontis m.* barcașul conducător la Infern.

Charybd *is-is f.* vârtej în strimtoarea de Messina v. Scylla.

Cherones *us* sau **Chersonesus** *i f.* peninsula 1.—Taurica: Crimeea; 2.—(Thracia) peninsula Gallipoli.

Chimaera *n-ae f.* monstru care aruncă flăcări de foc, ucis de Bellerophon.

Chor *us-i v.* Caurus sau Corus.

Cimbr *i-orum m. pl.* populație germanică lângă Elba inferioară.

Cincinnati *us-a-um* cu părul buclat; de aci: L. Quintius—dictator 458 a. Chr.

Cincius *us* nume gentilic; de aci: M. C. Alimentus, tribun al poporului 204 a. Chr. a cărui lex Cincia oprește magistraților de a lua bani la procese.

Cinn *a-ae*, nume de familie în gens Cornelia 1. Lucius Cornelius C. tovarăș al lui Marius; 2. fiul acestuia: L. C. C. unul din omoritorii lui I. Cesar

Circ *e-es* (sau-*ae f.* vrăjitoare, fiica lui Helios; de aci: *Circaeum* poculum.

Ciss *e is-idis f.* fiica principelui Thrac Cisseus=Hecuba.

Cithaer *on-onis m.* munți între Boeotia și Attica.

Clarius=Apollo de la orașul Clar *os-i* în Ionia, unde era un templu al zeului.

Claud *ius* sau Clodius nume gentilic; de aci: 1. Tiberius Cl. Nero, primul soț al Liviei (cedată lui Octavian), tatăl împăratului Tiberius și al lui Cl.

Drusus, care avu de fiu pe împăratul Claudius; 2. Marcus Cl. Marcellus cuceritorul Syracusei 212 a. Chr.

Cleombrot *us-i m.* general Spartan la Leuctra 371 a. Chr.

Cle *on-onis m.* vestit șef de partid la Athena 429 a. Chr.

Cleopatra *n-ae* regină a Egiptului, fiica lui Ptolomaeus Auletes, în legătură cu I. Caesar și mai târziu cu Antonius.

Clio *-ās f.* muza istoriei.

Cloacin *a-ae f.* epitet al zeiței Venus: *prope Cloacinae* (sc. *aedem*).

Clus *ius-i m.* (cel ce închide și deschide), Epitet al lui Ianus.

Cnid *os* sau **Cnid** *us-i f.* oraș lângă apă în Caria, cu un vestit templu al Afroditei.

Cocceius nume gentilic 1. C. Nerva, jurisconsult în timpul lui Octavian și al lui Antonius; 2. M. C. Nerva, jurisconsult sub Tiberius; 3. nepotul acestuia: M. C. Nerva Împărat, (96—98 p. Chr.) înainte de Traian.

Cocytus *i m.* fluviu în Infern; de aci: Cocytia (virgo)=Alecto.

Codanus *sinus* Marea Baltică.

Colch *i-orum m. pl.* locuitori din Colchis la marea Neagră, spre sud de Caucas.

Con *on-onis m.* general Athenian (413—393 a. Chr.)

Consual *ia-ium n. pl.* serbătoare în onoarea divinității Consus.

Cons *us-i m.* (condere), vechia divinitate Romană a pământului și a Agriculturii.

Corinth *us-i f.* oraș la istmul cu același nume, conținea multe obiecte de artă.

Coronid *es-ae m.* Aesculap, fiul nimfei Coronis.

Corybant *es-um m. pl.* preoți ai zeiței Cybela, făceau serviciul ritual cu mare zgomot de instrumente și cu jocuri de arme și dansuri.

Cratin *us-i m.* poet (mort 423)

al comediei attice vechi, contemporan cu Aristophanes.

Cratipp *us-i m.* filosof peripatetic la Athena, profesorul fiului lui Cicero.

Creus *a-ae f.* soția lui Aeneas.

Croesus *i m.* rege foarte bogat al Lydiei, cam 550 a. Chr.

Cronium *mare*, marea înghețată.

Cum *ae-arum f. pl.* oraș în Campania; de aci: Cumaea (virgo)=Sibylla.

Cupid *o-inis m.* zeu al iubirii, fiul zeiței Venus.

Curet *es-um m.* vechi preoți ai lui Jupiter la Creta, confundați adesea cu Corybantes.

Curius nume gentilic: 1. Manius C. Dentatus, învingătorul Samnitilor, al Sabinilor și mai târziu al lui Pyrrhus; 2. Quintus C. din grupul conjurațiunii lui Catilina.

Cybel *e-es* și **Cybel** *a-ae f.* zeiță Phrygiană, numită marea născătoare de zei.

Cyclops *opis m.* cu ochiul rotund, Ciclop 1. Ciclopul Polyphem, cel orbit de Ulisse; 2. un dans pantomimic, care reprezenta amorul lui Polyphem către Galatea; 3. **Cyclopes** *um m. pl.* la Homer, un popor de păstori din Sicilia, giganti cu un singur ochiu; mai târziu în serviciul lui Vulcan, făurari în Aetna.

Cyren *us-i m.* 1. rege al Liguriei, metamorfozat în lebădă; 2. fiu al lui Neptun, metamorfozat în lebădă.

Cydon *on-onis m.* 1. fiul lui Phorcus, omorât de Aeneas; 2. locuitor al orașului Cydonia din Creta; 3. **Cydonia** *ia-iorum n. pl.* (sc. mala) mere din Cydonia sau gutuie.

Cynosura *n-ae f.* Ursă mică (constelație).

Cynthus *i m.* munte la Delos, locul de naștere al lui Apollo și al Dianei; de aci epitetul lor de **Cynthia**.

Cypr isdavicus străa în Roma lângă Colosseum.

Cypros sau **Cyprusi** *f.* în sulă bogată în mine de cupru, vestită prin cultul Venerei Aphrodita.

Cyren-es și **Cyrenae-arum** *f.* colonie greacă în nordul Africei; de aci: **Cyrenaici-orum**, adepții filosofiei Cyrenaice a lui Aristippus (380 a. Chr.).

Cyprus-i *m.* 1. întemeietorul regelui Pers (sec. VI a. Chr.); 2. fratele lui Artaxerxes Mne-mon (mort la Cunaxa 401 a. Chr.); 3. arhitect vestit pe timpul lui Cicero; de aci: **Cyre-arum** *n. pl.* clădirii făcute de acesta.

Cythera-orum *n. pl.* insulă la sudul Laconiei, consacrată zeiței Venus și cultului ei.

D

Daci-orum Dacii; de aci: **Dacia**, (o parte din Ungaria, Transilvania și România).

Damocles-es-is *m.* curtisan la Dionysiu senior, tiranul Syracusei (s. IV a. Chr.).

Dana-i-orum *m. pl.* = Argivi sau Graeci: *timeo Danaos et dona ferentes*

Danaus-i *m.* (fiul lui Belus și frate cu Aegyptus), tată a 50 de fete numite: **Danaid-es** *um*, acestea condamnate în Infern a turna mereu apă într'un vas găurit.

Dandarid-ae-arum *m. pl.* popor Scitic pe lângă marea de Azov.

Danuvius-ii *m.* Dunărea.

Dardan-us-i *m.* fiul lui Iupiter și șeful casei domnitoare din Troia; de aci: 1. **Dardauid-es-ae** *m.* = Aereas **Dardan-is** *idis* *f.* = Creusa; **Dardani-ae** = Troia; **Dardania** Roma = Roma întemeiată de Troieni; 2 un vestit fermecător; de aci: **Dardania-artes** = magia.

Dann-us-i *m.* rege într-o parte a Apuliei și tatăl lui Turnus; de aci: 1. **Dannius** (*hero*) = **Turnus**; 2. **Dannia** gens = **Rutuli** și 3. **Dannias** *adis* *f.* **Apulia**.

Decem-ber *bris* (*mensis*) *m.* luna a 10-a (incepând cu Martie) apoi a 12-a.

Decius-ii *m.* nume gentilic: 1.

P. D. Mus tatăl, fiul și nepotul, buni patrioți cari s'au sacrificat pentru țeară; 2. **Decius-ii** împărat Roman 249—251 p. Chr. persecută pe creștini.

Delos-i *f.* insulă în marea Egee, locul de naștere al lui Apollo și al Dianei.

Delphi-orum *m. pl.* oraș și orașul al lui Apollo la poalele Parnassului.

Demarat-us-i *m.* tatăl lui Tarquinius Priscus.

Democrit-us-i *m.* filosof din Abdera † 361 a. Chr. discipol al lui Leucippus și fondatorul școlii atomistice.

Deucali-on-onis *m.* fiul lui Prometheus, scăpă de potop cu soția sa Pyrrha; de aci: **Deucali-onis** *aquae*, potopul.

Dialis-e *adj.* care ține de Joe: **flamen**—; de aci: **apicem** **Dialem** *alci* *imponere*, a pune cuiva potcapet de preot (al lui Joe).

Dian-ae *f.* fiica lui Iupiter cu Latona, sora lui Apollo, zeița vânătoarei, a lunii și a farmecelor nocturne (ca Hecate).

Did-o-us sau **-onis** *f.* fiica regelui Syrian Belus (ca. 888 a. Chr.), întemeietoarea și regina Carthaginei, sora lui Pygmalion și soția lui Sychaeus.

Diespiter *m.* vechia formă = Jupiter.

Digentia-ae *f.* riulet pe mo-

șia sabinică a lui Horatius, se varsă în fluviul Anio.

Diodotus-i *m.* filosof stoic și profesor al lui Cicero.

Diogen-es-is *m.* (*acc.* — *em* și *-en*) 1. filosof de școala Ionică, originar din Apollonia; 2. cunoscutul filosof cynic din Sinope, contemporanul lui Alexandru cel Mare; 3. filosof Stoic (sec. II a. Chr.).

Diomed-es-is *m.* fiul lui Tydeus, regele Aetoliei, este unul din eroii dela Troia; legenda îi atribuie întemeierea orașului Arpi în Apulia.

Dion-a-es și **Dion-e-ēs** *f.* fiica lui Okeanos și Tethys, mama zeiței Venus.

Dionysius-ii *m.* 1. numele a doi tirani din Syracusa: a) **D.** senior (408—367 a. Chr.), b) **D.** junior urmă acestuia la 367 a. Chr.; 2. din Heraclia în Lucania, filosof; 3. **D. Magnes**, orator în Asia și contemporanul lui Cicero; 4. muzicant bun la Theba; 5. nume de sclav.

Dionysus-i *m.* = Bacchus.

Diphilus-i *m.* autor de comedii grecești din Sinope, imitat de Plaut și de Terentius.

Dirc-e-ēs *f.* izvor vestit lângă Theba.

E

Edoni-orum *m. pl.* populație Thracă, cunoscută ca adoratori ai lui Bacchus; de aci: **Edonus** = *um* și **Edonis-idis** *f.* Thracie.

Egeri-a-ae *f.* nimfă inspiratoare a regelui Numa Pompilius.

Ele-a-ae *f.* oraș în Lucania, patria lui **Parmenides** și al lui **Zenon**, filosof.

Electra-ae *f.* 1. fiica lui Atlas cu Pleiona și mama lui Dardanus; 2. fiica lui Agamemnon cu Clytaemnestra și sora lui Orestes.

Eleus-in-inis *f.* oraș în Attica,

Dirae (*deae*) zinele resbunătoare, rele.

Dis, **Ditis** *m.* = Pluto și Infernul.

Dodon-a-ae *f.* oraș în Epir cu templu vestit al lui Zeus.

Dolabell-a-ae *m.* nume de familie în gens Cornelia; de aci: **Publius** **Corn. D.** ginerele lui Cicero.

Dolop-es-um *m. pl.* populație în Thesalia, apoi în Epir.

Domitius nume gentilic: 1. **A.** **henobarbi** (cu barba roșie); 2. **Calvini** (cu capul chel); de aci: **Domitianus**.

Dor-es-um *m. pl.* Dorienii, un neam de Greci, originari dela Olymp, cuceresc apoi Peloponezul; de aci: **Dorica** *aedes*, clădire în stilul Doric.

Draco-onis *m.* legislator Athenian (621 a. Chr.).

Druid-ae-arum și **Druid-es-um** *m. pl.* preoți Celtici în Gallia și în Bretania.

Dryades-um *f.* nimfe de copaci și de păduri.

Dulichium-ii *n.* insulă spre sud-est de Ithaca; de aci: **Dulichius dux** = Ulisse.

Dymas-antis *m.* tatăl Hecubei.

Dyrachium-ii *n.* oraș în Illyria, numit mai târziu Epidamnus și azi: **Durazzo**.

vestit pentru cultul zeiței Ceres și p. misterile sale.

Elilicus epitet al lui Iupiter care «se coboară cu fulgerul».

Elissa sau **Elis-a-ae** *f.* = Dido.

Elysium-ii *n.* Eliseu, lăcașul celor fericiti, dupe moarte.

Emathi-a-ae *f.* ținut în Macedonia; de aci: **Emathius-a-um** *adj.* Macedonean și **Emathides-um** *f. pl.* Pieridele = Musele.

Empedocles-is *m.* filosof și poet grec din Agrigent (c. 450 a. Chr.).

Endymion-onis *m.* tiner *f.* frumos din Caria, înarmat de zeița Lunei, este reprezentat ca dormind somnul de veci într-o peșteră; de aci: *Endymionis* somnus.

Ennius-ii *m.* Q. Enn. poet din Rudiae în Calabria (239—169 a. Chr.) a scris *annales* în 18 cărți, de la fondarea Romei până în timpul seu. El a introdus hexametru în poezia Romană.

Eos (numai la *nom. sing.*) Aurora personificată.

Epicleros-i *f.* fata moștenitoare, comedie de Menandru (sec. 4 a. Chr.).

Epicrates-is *m.* cel prea puternic (nume ce dă ca ironie Cicero lui Pompeius).

Epicurus-i *m.* filosof întemeietor de școală, născut în Samos 342 a. Chr.; de aci: *Epicurei-orum* discipulii lui Epicurus.

Epidaurus-i *f.* oraș în Argolida cu un templu renumit al lui Aesculap; de aci: *Epidaurius subst.* = Aesculap.

Epigon-i-orum *m. pl.* cei născuți în urmă, (fii celor șapte eroi cari au mers contra Thebei); este numele unei tragedii a lui Aeschylus, trad. de Accius (sec. 2 a. Chr.).

Epirus-i *f.* ținut occidental al Greciei de Nord; de aci: *Epirotes-ae* locuitorii din Epir.

Epitrepontes titlul unei comedii de Menandru (sec. 4 a. Chr.).

Erato-ūs *f.* muza poeziei erotice și muză în genere.

Erebus-i *m.* 1. zeul întunericului, fiul lui Chaos; 2. Infernul.

Eridanus-us-i *m.* nume poetic al fluviului Po (Italia).

Erinyes-yos *f.* Furie ca zină rea și furie (prop. și fig.).

Eriphyla-ae și **Eriphyle-ēs** *f.* femeia lui Amphiarus; a trădat pe soțul seu ascuns în timpul războiului Theban, în schimbul unui colan pe care i-l dăte

Polynice. A fost apoi omorâtă de fiul seu Alcmeon.

Erythea-ae *f.* mică insulă în golful Gades, de unde Hercule a luat cirezile de vite ale lui Geryon.

Erythrus-i *m.* rege legendar al Asiei, dupe care și-a luat numele marea Erythraea (între India, Arabia și Africa).

Eryx-cis *m.* 1. munte pe coasta de vest a Siciliei cu un templu vestit al zeiței Venus; 2. rege legendar, dupe care se chiamă muntele.

Esquiliae-arum *f. pl.* (ex colo) colonie, dincolo de zidul lui Servius; cea mai mare din cele șapte coline ale Romei, loc de înmormintare și de judecată; de aci: *Esquilia-us* și *Esquilia-us-aum*.

Etruria-ae *f.* ținut în Italia de Nord cu cap. Florenția.

Etrusc-i-orum *m. pl.* locuitorii Etruriei.

Euand-er-i și **Evandrus-i** *m.* fiul lui Hermes cu Carmentis; izgonit din Arcadia, zidește un oraș la poalele muntelui Palatinus.

Euboea-ae *f.* insulă în m. Egee la coasta Boeotiei; azi: *Negroponte*.

Euclides-is *m.* 1. filosof din Megara, capul școlii, discipol al lui Socrate (460—380 a. Chr.); 2. vestit matematician din Alexandria (306—283 a. Chr.).

Eumenides-um *f.* cele bine voitoare, nume eufemistic al Furilor.

Eumolpus-i *m.* preot al zeiței Ceres și fondatorul misterilor dela Eleusis.

Euripides-is *m.* vestit autor de tragedii din Athena 480—405 a. Chr.

Europa-ae *f.* 1. fiica lui Agenor, regele Feniciei; 2. continentul Europa.

Eurydice *e-ēs* *f.* 1. soția lui Orpheus; 2. mama lui Philip al Macedoniei.

Eurystheus *e-ēs* *f.* Muza muziceii.

Eutropius-ii *m.* Flavius—isto-

rie latin, contimpuran cu Împăratul Iulianus (sec. 4 a. Chr.).

Euxinum mare sau **Euxinus pontus** Pontul Euxin, azi marea Neagră.

F

Fab. abbrev. de *Fabiā (tribu)* din tribul *Fabia*.

Fabia (tribus) una din cele 35 triburi Romane, din cari au eșit.

Fabius *n. g.* 1. Numerius *F. Pictor*, annalist Roman la începutul războiului al 2-lea Punic (sec. 3-lea a. Chr.); 2. Q. *F. Maximus Cunctator*, adversarul lui Hannibal în al 2-lea războiu Punic; 3. Q. *F. Maximus Allobrogicus* consul la 121 a. Chr., învingătorul Allobrogilor.

Fabricius *n. g.* Gaius *F. Luscinus*, se distinge în războiul contra lui Pyrrhus (sec. 3-lea a. Chr.).

Faesul *ae-arum* *f. pl.* oraș în Etruria, azi *Fiesole*.

Falernus care ține de ținutul Falern în Campania, renumit pentru vinurile sale; de aci: *ager—, uvae*—și *Falernum (vinum)*.

Faun us-i *m.* (Iaveo) rege legendar în Latium, tatăl lui Latinus, adorat dupe moarte ca zeu al câmpurilor și al pădurilor.

Faustit as-atis *f.* zeița fertilității câmpiilor.

Favonius-ii (foveo) vintul de vest, care pune capăt ernei și deschide navigația.

Februarius (mensis) luna sărbătorilor de purificații.

Fenicularius sau **Faenicularius campns** (câmpul de mărar) vechiu nume al Spaniei.

Feretrus-ii *m.* epitet al lui Jupiter, căruia i se aducea *spolia opima* pe un drig (feretrum).

Feriae-arum *f. pl.* zile libere, zile de odihnă și de petrecere;

de aci: — *Latinae, novendiales, forenses*.

Feronia-ae *f.* zeița cerealelor la vechii Italici.

Fescennii *a-ae* *f.* vechiu oraș în Etruria; de aci: *Fescenninus* (versus) satire aspre.

Fidius-ii *m.* (fides)—deus) zeu al fidelității, de aci formula: *me dius Fidius (sc. iuvet)* așa să-mi ajute zeul Credinței.

Flavius *n. g.* *Sabinic* 1. C. *Fl. Fimbria*, partizan al lui Marius și al lui Cinna sec. 1 a. Chr.; 2. Împăratul *Fl. Vespasianus* și fii săi *Titus* și *Domitianus* (sec. 1 p. Chr.).

Flora-ae *f.* zeița florilor.

Flumentana porta la Roma, poartă care duce la Tibru.

Fornacal ia-ium *m. pl.* (fornax, sărbătoarea zeiței Rome ca Cupatoarelor, în luna lui Februariu).

Frentan i-orum *m. pl.* populație samnitică lângă marea Adriatică.

Fufius *n. g.* *Quintus F. Calenus*, tribun al plebei, apoi legatus *Caesaris*, de la el: *lex Fufia*.

Fulvia femeie Romană, soția triumvirului M. Antonius, ceru capul lui Cicero și-i înțepă limba care a vorbit contra soțului ei în Filipicele sale (43 a. Chr.).

Fulvius *n. g.* *plebeu* 1. *Marcus F. Flaccus* consul 125 a. Chr., omorât din ordinul senatului ca partizan al lui Gracchus; 2. *Marcus F. Nobilior*, consul 189 a. Chr. învinse pe Aetolienii.

Furi ac-arum *f. pl.* zine rele care se resbună, urmăresc cu ura lor și innebunesc pe om.

Furlus *n. g.* Marcus F. Camillus, cuceritorul orașului Veii și învingătorul Gallilor 390 a. Chr.

G

Gabi i-orum *m. pl.* oraș în Latium: *Gabin*.

Gabinius *n. g.* Aulus G. tribun plebeu 67 a. Chr. propune și obține să se dea lui Pompeius comanda supremă contra piratilor.

Gad es-ium *f.* colonie Feniciană în sud-vestul Spaniei, azi *Cádiz*: *Gaditani*.

Gaia și **Gaius** prenume foarte obicinuit, abrev. *G.* sau *C.*

Galat ae-arum *m. pl.* populație Celtică în Asia mică.

Galati a a *f.* țara Galatilor, numită și Gallograecia, împărțită în 4 tetrarchii până au fost înfrunite de Dejotarus, care luă titlul de rege la 85 a. Chr.

Galate a ae *f.* nimfă de mare.

Galb a ae *m.* vorbă celtică care înseamnă «burtă verde», porecla gintei Sulpicia și mai ales a lui Galba, împărat Roman (68—69 p. Chr.).

Galeot ae-arum *m. pl.* ghicitori, explicatori de semne în Sicilia.

Gail i-orum populație puternică și foarte răspândită, de neam Celtic.

Galli a ae *f.* țeară întinsă la apusul Europei. În timpul lui I. Caesar se cunoaște: 1 *Gallia cisalpina* sau citerior, zisă și *G. togata*=Italia de sus; 2. *Gallia transalpina* sau ulterior împărțită de I. Caesar în: a) *Aquitania* (*G. Aquitania*); b) *Belgium* (*G. Belgica*) și c) *Gallia*, propriu zisă (mai târziu *Gallia Lugdunensis*); 3. *Gallia Provincia* sau numai *Provincia* (*Gallia Narbonensis*) azi *Provence*. Toate acestea purtau numele de *Galliae* *f. pl.*

Gallograeci a ae *f. v.* Galatia.

Ganymed es-is și *i* (*acc.*—*em*—*ien*) fiul regelui Troian Tros, tu răpit de Jupiter pentru frumusețea lui și făcut paharnic.

Gaugamela o-orum *m. pl.* localitate în Assyria, loc de luptă între Darius și Alexandru Magnu la 321 a. Chr.

Gelon i-orum *m. pl.* populație scytică în Ucraina de azi, lângă Nipru.

Gemoni ae-arum *f. pl.* (*sc. sca-lae*) scări pornind din colina Capitolină în spre Tibru, și pe care se aruncau cadavrele celor executați.

Genav a ae *f.* oraș în Allobrogilor la fruntaria Helveției, azi *Geneva*.

Gery on-onis sau **Geryon es** *ae m.* rege legendar pe insula Erytheia lângă Gades (*Cadix*), ale cărui vite le răpi Hereule.

Get ae-arum *m. pl.* populație din Nordul Dunărei de jos: *Geții*.

Gig us antis și **Gigantes-um** *ium m. pl.* giganti, lii ai zeiței Gaea (pământul), și ai lui Tartarus: voiau să dărime Olympul.

Glauc us-i *m.* zeu de mare și profet; de aci: *Glauci chorus* Nereidele.

Glyc on-onis *m.* un atlet vestit prin forța sa, contemporan cu Horatius.

Gnacus sau **Cnae us-i** *m.* prenume Roman, abrev. *Gn.* sau *Cn.*

Gord ium-ii *n.* oraș mare în Phrygia.

Gord ius-ii *m.* rege în Phrygia, vestit pentru nodul făcut de el.

Gorg o-onis sau *us* și **Gorgone-s-um** *f. pl.* trei fete ale lui Phorcys, cu aripi și cu părul plin cu șerpi. Una din ele se

chiamă și *Medusa*: privirea ei împetria toate. Perseus a omorît-o. Din sângele ei a eșit *Pegasus*; capul ei stă pe scutul zeiței *Pallas-Minerva*.

Graeci i-orum *m. pl.* Grecii ca popor.

Graeci a ae *f.* țeara Grecia propria precum și *Gr. Magna*=Italia de jos.

Graecostasis-is *f.* hală deschisă pe forum Romanum, unde ambasadorii străini așteptau ca să fie prezentați Senatului.

Graii sau **Grai i-orum** sau *um m. pl.* Grecii ca popor.

Granic us-i *m.* fluviu în Mysia, vestit prin victoria lui Alexandru Magnu asupra lui Darius 334 a. Chr.

Gryn ium-ii *n.* oraș în Aeolida cu templu Apollin; de aci: *Gryneus* = *Apollo*.

Gyas sau **Gyes ae** *m.* gigant cu 100 de brațe.

Gyg es-is sau *ae m.* rege al Lydiei (716—678 a. Chr.) posedă un inel fermecat.

H

Hadria ae *f.* 1. oraș la marea Adriatică în Italia de mijloc; 2. *Hadria ae m.* Marea Adriatică.

Haedu i-orum *m. pl.* neam celtic.

Haemonia ae *f.* numele vechiu al Thessaliei; de aci: 1. *Haemonius iuvenis*=*Jason*; 2.—*puer*=*Achilleus*.

Haemus-i *m.* munți în Thracia, *Balcani*.

Halicarnas us-i *f.* oraș în Caria, locul de naștere al lui Herodot.

Halys-yos *m.* fluviu în Asia mică; azi: *Kizil Irmak*.

Hamadry as adis *f.* nymphă de arbori.

Hamilcar aris *m.* numele multor Cartaginezi; *H. Barca*, tatăl lui Hannibal.

Hamm on-onis *m.* zeul cel mai mare al Egiptenilor, adorat la Roma sub numele de *Juppiter Hammon*.

Hannib al-alis *m.* numele multor Cartaginezi; între ei: vestitul Hannibal, adversarul Romanilor 247—183 a. Chr.

Hann o-onis *m.* numele multor Cartaginezi.

Harmodius și **Aristogiton** au omorât pe Hipparch, fiul tiranului Pisistratus 514 a. Chr.

Heb e-es *f.* zeița tinereței, fiica Junonei și soția lui Hercules.

Hebrus-i *m.* fluviu în Tracia, azi: *Maritza*.

Hecate e-es *f.* zeița farmecelor, confundată adesea cu *Proserpina* și cu *Diana*.

Hecatompylos-i *f.* (cu o sută de porți) oraș al Partilor, lângă *M. Caspică*.

Heliad es-um *f.* ficele lui Helios, metamorfozate în ploi, după moartea fratelui lor Phaeton: de aci: *nemus Heliadum*, lunca cu ploi; *lacrimae Heliadum*, chilimbar.

Helic on-onis *m.* munte în Beotia, reședința muzelor.

Heliodor us-i *m.* rhetor din timpul lui Horatius.

Heliopolis-is *f.* oraș în Egiptul de jos.

Hell e-es *f.* fiica lui Athamas, fuge de muma sa vitregă Ino împreună cu frate-său Phrixus, călări pe un berbec cu lână de aur. Ea se îneca în strâmtoarea care poartă numele de *Hellespontus*=*Dardanelele*.

Helvi i-orum *m. pl.* popor celt în Provincia (*Provence*).

Heraclea sau **Heracii a ae** *f.* orașul lui Hercules. 1. în Lucania, o colonie a Tarentului; 2.—(*Minoa*) pe coasta de sud a

Siciliei; 3.—(Sintica) în Macedonia.

Heracilitus-i m. filosof grec din Ephesus, ca. 500 a. Chr.

Herculaneum-i n. 1. oraș în Campania, distrus de erupțiunea Vesuviului la 79 p. Chr.; 2. oraș în Samnium.

Hercynia silva sau **saltus Hercynius** = **Hercyni**-a-ae nume generic pentru munții Germaniei Meridionale, de la izvoarele Dunărei până la Carpați.

Herenius-ii (Senecio) istoric Roman, amic al lui Plinius cel tinăr (sec. 2 p. Chr.).

Hermæarum m. pl. coloane cu cap de Hermes, în Athena.

Hermagoras-ae m. orator grec din Rhodos ca. 150 a. Chr.

Hermathen-a-ae f. statuie cu bust indoit: al lui Mercur și al Minervei.

Hermacles-is m. statuie cu bust indoit: al lui Mercuriu și al lui Hercules.

Hermion-es-um m. pl. nume generic dat triburilor Germane din teritoriile Elbei și ale Mainului.

Hermundariorum m. pl. trib German din Thuringia și Franconia.

Hernici-orum m. pl. populație din Latium.

Her-o f. iubita lui Leander.

Herodes-is m. Herod cel Mare, rege al Iudeei pe timpul lui Chr.

Herodotus-i m. Istoric grec din Halicarnas, 484—404 a. Chr.

Hesiodus-i m. poet grec foarte vestit din Ascră în Beotia (sec. 9-lea sau 8-lea a. Chr.).

Hesperus-i m. stea de seară; de aci 1. **Hesperia**-ae f. țara de Apus: Italia, Spania; 2. **Hesperides**-um f. pl. fiecele Noptii, cari păziau într-o insulă a Oceanului, o grădină cu mere de aur.

Hiber-eris m. Iber, Spaniol; 1. **Hiberus** pastor=Geryon; 2. **Hiberus**-i m. fluviul Ebrul în Spania.

Hiberi-orum m. pl. populație din sudul Caucasului.

Hibernia-ae f. Irlanda.

Hiero(n)-onis m. rege în Siracus; 1. Hiero I 477—467 a. Chr.; 2. Hiero II 269—215 a. Chr.

Hierosolym-a-orum n. pl. Ierusalim, de aci: Hierosolymarius nume dat în ironie lui Pompeius.

Hilotæ-arum m. pl. Iloții, robii Spartanilor.

Hippocrat-es-is m. vestit medic Grec din insula Cos. (ca. 440 a. Chr.).

Hippocren-e-ës f. Pegasus.

Hipponax-actis m. poet satiric din Ephesus (ca. 540 a. Chr.); de aci: **Hipponactes** versus, vers iambic, satiric.

Hispalis-is f. oraș în Spania de sudvest, azi: Sevilla; de aci: **Hispaliens**-es-ium.

Hister-ri m. numele Dunărei de jos.

Histri-orum m. pl. Istrienii, locuitorii peninsulei Istria, la nordul M. Adriatice.

Horæ-arum f. pl. Horele, fetele lui Jupiter cu Themis.

Horatius n. g.; de aci: Quintus H. Flacus, născut la Venusia (azi *Venosa*) în 65 a. Chr., † 8 p. Chr. poet celebru prin Ode, Satire și Epistule.

Hortensius nume gentilic; de aci: Quintus H. Hortalus, orator vestit, rivalul lui Cicero (născ. 114 a. Chr.); de aci: **Hortensiana** illa, aluzie la o scriere filozofică, a lui Cicero, intitulată *Hortensius*.

Hyacinth-us-i m. fiul regelui Spartan Oebalus, omorât din greșală de Apollo, care îl iubea. Din sângele lui a răsărit floarea cu numele **hyacinth**-us-i m. = zambila.

Hyades-um f. pl. numele celor 7 stele, cari se văd la capul constelației Taurului și cari prevesteau ploaie; de aci:—**pluviae** sau **tristes**.

Hydrus-untis f. sau **Hydruntum**-i n. oraș în Calabria, azi: Otranto.

Hymen-enis m. zeul căsătoriei; de aci: **Hymenæus**-i m. 1. poem asupra căsătoriei; 2. căsătoria însăși.

Hymettus-i m. munte în apropiere de Athena, renumit pentru marmură și miere.

Hyperborei-orum m. pl. populație fabuloasă în extremul Nord.

Hyperion-onis m. 1. fiul Pă-

mântului și al Cerului, tatăl lui *Helios* (Soarele), al *Salenei* (Luna) și al zeiței *Eos* (Aurora); 2. zeul Soarelui.

Hyrcaniorum m. pl. locuitorii țerei cu numele **Hyrcania**-ae f. o provincie Persană la M. Caspică; de aci: **Macedones** Hyrcani, Hyrcani amestecați cu Macedonii în Lydia (Asia Mică).

Hystaspes-is m. tatăl regelui Persiei Darius (sec. 6-lea a. Chr.).

I

Iacchus-i m. numele sub care se adora *Bachus* în Eleusis.

Ianiculum-i n. sau mons **Ianiculus** m. una din cele 7 coline ale Romei, pe țărmul drept al Tibrului.

Ianus-i m. zeul porților și al ușilor, al intrării și al începutului; de aci și al anului nou.

Iapetus-i m. un Titan, tatăl lui *Prometheus* și al lui *Atlas*.

Iapyx-ygis m. fiul lui *Daedalus*. El a dus o colonie în Italia de jos; de aci: **Iapygia**-ae f. sudul Apuliei de azi.

Iazyges-gum m. pl. populație Sarmatică la Dunăre.

Ibycus-i m. poet liric grec (ca. 540 a. Chr.).

Icarus-i m. 1. un Athenian care a găzduit pe *Dionysos* și a primit dela acesta ca dar viața de vie. A fost omorât de niște păstori beți. Corpul lui a fost găsit de fida sa cu ajutorul unui câine și așezat pe cer ca stea cu numele «*Arcturus*» alături cu fida sa ca «*Virgina*» și cu «*Căinele*»; 2. fiul lui *Daedalus*; a fugit cu tatăl seu din Creta și a căzut în marea numită după el «*Icarică*» (o parte din marea Egee).

Idomeneus-ei m. fiul lui Deu-

calion, rege în Creta și șef al Cretanilor în resboiul Troian.

Idus-um f. pl. ziua a 15-a a lunilor Martie, Maiu, Iulie și Octombrie și a 13-a în lunile celelalte.

Iguvium-ii n. oraș în Umbria, lângă Apenin; de aci: **Iguvini**-orum m. pl..

Ilion-ii n. **Ilios**- f. și **Ilium**-ii n. numele poetic al Troiei.

Iliou-ae și **Ilion**-e-ës f. fida cea mai mare a lui *Priam* cu *Hecuba*.

Illyric-um-i n. Iliria; de aci: **Illyrii** sau **Hilurii**-iorum m. pl.

Inachus-i m. zeu de apă și rege legendar în Argos.

Inus-i m. zeul Pan care face să se înmulțască cirezile; de aci: **Castrum Inui**, oraș în Latium.

Io-us sau-onis f. fida lui *Inachus*, rege în Argos. A fost iubită de *Jupiter* și metamorfozată în vacă de către *lunona*.

Ion-es-um m. pl. unul din cele patru neamuri Grece.

Irus-i m. un cărșetor în casa lui *Ulysses* la *Ithaca*; de aci: un om sărac.

Isauria-ae f. ținut în sudul Asiei minore; de aci: **Isauria**-us-a-um.

Isocrat-es-is m. vestit retor în Athena 436—338 a. Chr.

Issa-ae *f.* insulă în m. Adriatică la coasta Dalmației; azi: *Lissa*.
Issus-i *f.* port în Cilicia (Asia mică).

Isthmus-i *m.* istm., mai ales cel dela Corint; de aci: Isthmia *n. pl.* jocurile Istmice.

Italica-ae *f.* Italia zisă și Italia terra; pe aci: Italic i-orum *m. pl.* popoarele aliate ale Italiei.

Italica-ae *f.* oraș în Hispania Baetica, și patria lui Traian.

Ithaca-ae sau **Ithacē**-es *f.* insulă în m. Ionică, regatul lui Ulysse; azi: *Tiaki*.

Itius portus port în Gallia, în fața Britaniei, probabil *Boulogne*.

Iuba-ae *m.* fiul lui Hiempsal, regele Numidiei.

Iugurtha-ae *m.* rege al Numidiei, ucis la Roma 105. a Chr.; de aci: Iugurthinus-i.

Iulius nume gentilic 1. C. I. Caesar (v. Caesar); 2 Iulius-a-um ce ține de neamul Iulia, mai ales de Caesar și de August; de aci: Iulius mensis luna lui Iu-

lie, numită dupe Iuliu Caesar. mai înainte se numia: **Quinctilis**, **Iunius** nume gentilic: 1. Lucius I. Brutus liberatorul Romei de domnia regilor; 2. Decimus I. Br. și Marcus I. Brutus, omoriții lui Iuliu Caesar.

Iunonis *f.* (Iuvenis) 1. fiica lui Saturnus cu Rhea. soră și soția lui Jupiter, regina Cerului, zeita căsătoriei; 2. Iuno Inferna = Proserpina.

Iupiter sau **Iuppiter** (*genet. Iovis*) *m.* 1. fiul lui Saturnus cu Rhea, frate cu Neptun și cu Pluto, stăpânul Cerului și al zeilor precum și al întregii naturi; 2. Iuppiter stygius = Pluto; 3. Cerul; de aci; sub Iove.

Iuturna-ae *f.* 1 izvor sacru în Latium; 2 nimfă de fântână, soră cu Turnus.

Ixion onis *m.* regele Lapitilor în Thessalia, tatăl lui Pirithous, se făcu vinovat față cu Iuno și fu aruncat în Infern și legat de o roată care se învârtia întruna.

K. L

Kalendae sau **Calendae** -arum *f. pl.* prima zi a lunii.

Labdacus-i *m.* rege în Theba, tatăl lui Laius.

Labeo onis *m.* (cu buza groasă) poreclă romană: de aci: 1 Q. Fabius Labeo consul la 183 a. Chr.; 2. Q. Atristius L. jurist, adversarul lui August.

Laberius (Decius) vestit poet mimic, contemporan cu Caesar.

Labienus-i *m.* Titius Attius L. legat al lui Caesar în Gallia, mai târziu partizan a lui Pompeius, căzu în lupta de la Munda (45 a. Chr.)

Labyrinthus-i *m.* clădire cu multe coridoare în Creta.

Lacaena-ae *f.* femeie din Laconia.

Lachēs-ētis *m.* general Athenian, căzu în lupta dela Mantinea 418 a. Chr.

Lachesis-is *f.* una din cele trei Parce.

Lacinium-ii *n.* promontoriu în Bruttium (azi. *Capo delle Colonne*) cu templu al Iunonei; de aci: Lacinia = Iunona.

Laelius nume gentilic; de aci: Gaius L. Sapiens, amic al lui Scipio Africanus junior.

Laestrygonēs-um *m. pl.* o populație de giganți antropofagi, locuind (dupe Homer) în extremitatea de sud a Latiumului, cam pe lângă Formiae; de aci: Laestrygonia amphora, vin din Formiae.

Lampsacum sau **Lampsac**

us-i *f.* oraș la Hellespont în Mysia (Asia Mică); azi: **Lepsek**.

Lamus-i *m.* rege al Laestrygonilor, întemeietorul orașului *Formiae*, zis: u bs Lami.

Laocoön-ontis *m.* preot al lui Poseidon în Troia

Lar, Laris sau **Lares** *m. pl.* 1. Larii, la Romani, zei protectori ai drumurilor și ai casei, spirite binefăcătoare ale morților; de aci: *aedes Larum* sau *Latium*; 2. casă, locuință, cămin; de aci: *relinquere lares* a se muta din casă.

Larcus Titus Flavius primul dictator Roman 501 a. Chr.

Laterium-ii *n.* moșie a lui Cicero lângă Arpinum.

Latium-ii *n.* ținut în Italia de mijloc, cu cap. Roma

Lato-ūs sau **Laton**-a-e *f.* mama lui Apollo și a Dianei.

Laverna-ae *f.* zeită câștigului, patroana hoților.

Lavinia-e *f.* fiica lui Latinus și soția lui Aeneas.

Leda-ae *f.* soția regelui Tyndareus și mama gemenilor Castor și Pollux precum și a surorilor Helena și Clytaemnestra.

Lemnos (-ūs) *i f.* insulă în m. Egee, consacrată lui Vulcan; de aci: Lemnius pater = Vulcan.

Lemures-um *m. pl.* sufletele morților: ale celor buni devin Lares; ale celor răi rățăcesc noaptea ca stafii. Pentru a le împăca, se serba în Mai Lemuria orum

Lenaeus-a-um = bachic; de aci: L. pater = Bacchus; L. honor = vinum.

Leonidas-ae *m.* regele Spartei căzut în lupta dela Thermopylae 480 a. Chr.

Lern-a-e și **Lernē**-es *f.* lac și oraș lângă Argos: aci stă Hydra cea omorâtă de Hercules.

Lesbos (-us) *i f.* insulă în m. Egee, la coasta Ionică, loc natal al lui Arion (600 a. Chr.), Alcaeus

(610 a. Chr.) și Sappho (600 a. Chr.).

Lethē-ēs *f.* fluviu în infern, din care umbrele beau uitarea; de aci: 1 Lethaeus rat's, barca lui Charon; 2 — somnus care aduce uitare.

Leucas-adis și **Leucadi**-a-e *f.* insulă în m. Ionică; de aci: **Leucadii**-orum.

Leuctra-orum *n. pl.* localitate în Boeotia, unce a fost bătălie 371 a. Chr.

Libentina-a sau **Lubentina**-a-e *f.* poreclă, a zeiței Venus ca zeită a plăcerilor.

Lib-er-eri *m.* vechiul zeu Italic al creșterii; mai târziu confundat cu Bacchus.

Libera-ae *f.* 1 numele latin al Proserpinei; 2. Ariadna, ca soție al lui Bacchus-Liber.

Liberalia-um *n. pl.* serbătoria de la 17 Martie în onoarea lui Liber și când tinerii îmbrăcau toga virilis pentru prima oară.

Libitina-ae *f.* 1 zeita cadavrelor, în al cărei templu se păstrau drigurile și se lipiau listele morților; 2. driguri; 3. moartea.

Liburni-orum *m. pl.* populație în Illyria; de aci: Liburnica (navis).

Libya-ae sau **Libyē**-es *f.* Libia sau Africa de Nord.

Licinius nume gentilic 1. C. L. Stolo, tribun al plebei împreună cu L. Sextius 376 a. Chr.; de aci: *rogationes Liciniaee* *Sectiae*; 2. Lucius L. Crassus, excelent orator (+ 91 a. Chr.); 3. Marcus L. L. Crassus, Dives, triumvir cu Pompeius și cu Caesar; 4. Lucius L. Murena, acuzat de ambiții și apărât cu succes de către Cicero (63 a. Chr.).

Ligarius nume gentilic; Quintus L. luptă ca partizan al lui Pompeius în Africa contra lui Caesar; e acuzat, apărât de Cicero și grațiat de Caesar, totuși

iea parte în conjurația contra lui Caesar și e omorât 43 a. Chr.
Liger-eris *m.* fluviu în Gallia, azi: Loire.
Ligures-um *m.* populație în partea de vest a Italiei de sus; de aci: Liguria-ae *f.*
Lin-us sau **Linos-i** *m.* fiul lui Apollo, cântăreț și muzicant, învătătorul lui Hercules.
Lipara-ae și **Lipar-ēs** *f.* cea mai mare dintre insulele Eolice; azi: Lipari.
Livius Andronicus, libert al lui L. Salinator și primul poet dramatic la Roma (284—204) a. Chr.) traducătorul Odiseei în versuri saturnice.
Livius Salinator, învingătorul lui Hasdrubal la Metaurus.
Livius Titus, din Patavium (*Padua*), cel mai mare istoric Roman (59 a. Chr.—17 p. Chr.)
Locri-orum *m. pl.* oraș în Italia de jos.
Locris-idis *f.* ținutul grec cu numele Locris.
Locusta *ae f.* vestită vrăjitoare și preparatoare de otrăvă sub Nero.
Lollius Marcus Paullinus amic al lui Horatius, favorit al lui Augustus, bătut de Germani la 16 a. Chr.
Lua-ae *f.* zeiță, în onoarea căreia se ardeau armele luate de la inimici.
Luca-ae *f.* oraș în Etruria; azi: Luca; de aci: bos Luca, bou de Luca=elefant.
Lucani-orum *m. pl.* populație în sudul Italiei; de aci: bos Lucania-ae, țeara cu numele Lucania
Lucillus C. (180—103 a. Chr.) vestit scriitor de satire latine.
Lucina-ae *f.* care scoate la lumină, zeița nașterii=Iuno, Diana.
Lucretius Titus Carus autorul poemei filosofice „De rerum natură” (+ 55 a. Chr.)
Lucrin-us-i (*Iacus*) *m.* lac foarte bogat în pește și stridii, în apropiere de orașul Baiae.

Lucullus Lucius Licinius născ. 106 a. Chr. vestit general în războiul contra lui Mithridates (90—63 a. Chr.)
Lucum-o-nis (vorbă etruscă) titlul nobililor Etrusci, cari erau și preoți.
Lugdun-um-i *n.* oraș în Gallia; azi: Lyon; de aci: Lugdunenses.
Lupercus-i *m.* (lupum-arceo) apărătorul contra lupilor; de aci: 1. numele roman al zeului grec Pan; 2. Preot al lui Lupercus; 3. Lupercalis-e și Lupercalialis *n.* peșteră lângă muntele Palatin, consacrată zeului Lupercus; 4. L. Ludricum și **Lupercalia-ium** serbătoare în onoarea zeului Lupercus, la 15 Februar.
Lusitania-ae *f.* Portugalia de azi împreună cu o parte din Spania de vest.
Lutetia=Paris.
Lycaon-onis *m.* rege în Arcadia; fiica sa Callisto, metamorfozată în ursă, a fost așezată între stele; de aci: Licaoniu sub axe=sus la Nord.
Lyce-um sau **Lyceum-i** *n.* numele unui gimnazu din Athena.
Lycurgus-i *m.* 1. Rege al Edonilor în Thracia, offensează Bacchantele și e pedepsit de Bacchus cu nebulie; 2. cunoscut legislator al Spartei (sec. 9 a. Chr.); 3. orator Athenian (sec. 4 a. Chr.).
Lydia-ae *f.* ținut în Asia Mică, considerat ca loc de origine a Etruscilor; de aci: **Lydi-orum** *m. pl.* Lydienii=Etruscii.
Lync-eus-ei *m.* Argonaut, renumit pentru vederea sa foarte ageră; de aci: quis est tam Lynceus (*Cic.*)
Lysias-ae *m.* orator vestit în Athena.
Lysimachus-i *m.* general al lui Alexandru Magnu, iar dupe moartea acestuia guvernator al Thraciei.
Lysippus-i *m.* statuar grec rival al lui Apelles (sec. 4 a. Chr.).

M abrev. de Marcus sau Manius.
Maen-der(-dros)-dri *m.* fluviu în Ionia, se varsă lângă Milet; din cauza cursului său înfiorciat a devenit nume apelativ; de aci: a) ocoliri în vorbire și b) ornamente, împletituri sinuoase.
Maccenas-atis *m.* neam nobil din Etruria; de aci: Gaius Cilnius Maecenas, amicul lui August, protectorul învățătorilor și literaților; mai ales al lui Horatius și al lui Vergilius (70 a. Chr.—8 p. Chr.)
Maenius Gaius consul 338 a. Chr. învinse pe Antiati; de aceea se ridică în onoarea lui pe forum: Columna Maenia.
Maenonia-ae *f.* 1. ținut în Lydia; 2. Lydia toată; 3. Etruria (de oarece se credea că de aci au venit Etruscii). De aci: Maenides *ae m.* a) Lydianul, mai ales Homer; b) Etruscul.
Maecotis-idis *f.* mai ales paladesc Maetides marea de Azov.
Magnesia-ae *f.* 1. ținut în Thessalia; 2. oraș în Caria; 3. oraș în Lydia; de aci: Magnes-etis (*lapis*) piatră magnetică.
Maia-ae *f.* fiica lui Atlas și mama lui Mercurius.
Maia (*mensis*) luna lui Mai sau a zeiței Maia; de aci: Kalendae Maiae.
Mam. abrev. de Mamercus=Marcus, prenume roman.
Mamertini-orum *m. pl.* (Mamers=Mars) fii lui Marte, soldați Osci, pun stăpânire pe orașul Messana în Sicilia (azi Messina), care se va numi de aci incolo: civitas Mamertina.
Manlius 1. Marcus Capitellus, mântuitorul Capitoliului la 387 a. Chr.: 2. Lucius Manlius și fiul său Titus Manlius dicta-

tori foarte severi, pentru care li se dăte porecla de Imperiosus (362 a. Chr.) și de aci: ista Manliana, aceste ordine grozave.
Mannus-i *m.* dupe legende germane: primul om, primul bărbat.
Mantine-a-ae *f.* oraș în Arcadia, vestit pentru lupta de la 362 a. Chr.
Marathon-onis *m.* sat în Attica, renumit prin victoria lui Militades asupra Persilor, la 490 a. Chr.
Marcomanni-orum *m. pl.* neam de Suebi, abia goiți din Italia de către Marcus Aurelius (sec. 2-lea p. Chr.)
Mardonius-ii *m.* general Persan, cumnat cu Xerxes, învins la Platea 479 a. Chr.
Martius Gaius învingătorul lui Iugurtha și al Cimbrilor, rivalul lui Sulla.
Mars (*-onis*) *v.* Vergilius.
Mars și **Mavors** zeul primăverii și al verei; apoi confundat cu Ares și devenit zeul războiului, este fiul lui Iupiter cu Iuno și tatăl lui Romulus; de aci: stella Martis, planeta Mars.
Marsyas-ae *m.* satir frigian, cântă din flaut; se iea la întrecere cu Apollo și acesta eșed învingător, îl juipoaie de viu.
Martialis-e care ține de cultul lui Marte; de aci: Martiales (*flamines*) preoți particulari ai lui Marte.
Martialis M. Valerius poet roman, autor de epigrame pline de spirit (43—104 p. Chr.)
Massic-us-i *m.* deal vestit pentru vinuri (între Latium și Campania).
Massilia-ae *f.* oraș în Gallia Narbonensis; azi: Marsilia.
Matral-in-ium *n. pl.* serbătoare în onoarea zeiței: mater Matuta, (la 11 Iunie).

Matrona-ae f. fluviu în Gallia; azi *Marne*.

Mattiacus, Mattium și ci-vitas Mattiacorum pe la Wiesbaden în Germania.

Medi-orum m. pl. popor din Asia=Perșii, Parthii, Assyrii.

Mediolanum-i n. oraș în Italia de Nord; azi *Milano*.

Medusa-ae v. *Gorgo*.

Megara-ae f. Megera, una din cele trei Furii.

Megale(n)sia-ium n. pl. serbători în onoarea zeiței Cybele, zisă *magna mater*.

Melissus-i filosof și om politic grec din Samos (sec. 5 a. Chr.)

Melita-ae și **Melite**-es f. insula *Malta*.

Melpomen-e-ēs f. muza poeziei tragice și lirice.

Memnon-onis m. fiul lui Tithonus și al Aurorei, omorât de Achile înaintea Troiei. Din cenușa lui zburară păseri = *aves Memnoniae*.

Menander-dri m. poet vestit p. noua comedie attică (342—290 a. Chr.) imitat de Terentius Afer.

Menelaus-i m. regele Spartei, fratele lui Agamemnon și soțul Helenei.

Menenius Agrippa consul roman care înduplecă pe plebei să se întoarcă la Roma (503 a. Chr.)

Menippus-i m. filosof cinic grec, foarte ironic (sec. 3 a. Chr.).

Mercurius-ii m. zeul comer-cului, mai târziu confundat cu zeul grec Hermes fiul lui Iupiter cu Maia; de aci: Mercuriales viri poeții ca favoriți ai lui Mercur, care a inventat lira și Mercuriales, negustorii cari formează o breaslă la Roma.

Mero-ēs f. ținut în Aethiopia.

Metapontum-i n. oraș în Lucania.

Metaurus-i m. fluviu în Umbria, vestit p. bătălia de la 207 a. Chr. contra lui Asdrubal.

Midus-ae m. fiul lui Gordius și rege legendar în Phrygia.

Miletus-i f. oraș în Caria și patria filosofului Thales; de aci: 1. Milesii-orum m. pl. locuitorii din Milet; 2. Milet-is-idis f. urbs=Tomii, colonie a orașului Milet.

Mimnermus-i m. poet grec, pe la 590 a. Chr. originar din Colophon, întemeietorul elegiei erotice.

Minerva-ae f. 1. zeita înțelepciunii, a artelor (mai ales a te-setoriei), a științelor și a str-ategiei; de aci: invită Minervă fără talent; pinguii sau crassă M. fără artă, fără știință; 2. lu-crarea lănei (țeseturile).

Minervae promunturium în Campania, reședința Sirenelor.

Minervium-ii n. oraș în Ca-labria cu un templu vechiu al Minervei.

Minos-ōis m. 1. rege și legisla-tor în Creta, chiar dupe moarte judecător în Infern; 2. Minos II nepotul acestuia, rege în Creta, tatăl Ariadnei și constructorul Labyrinthului; de aci: Minois-i-dis f. fiica lui Minos=Ariadne.

Minotaurus-im. monstru mân-cător de oameni, jumătate om, jumătate taur, născut din Pa-siphaë, ucis de Theseus.

Minturnae-arum f. pl. oraș în Latium, azi: *Trajetta*. Aci s'a ascuns în niște mlaștini Marius proseris și urmărit.

Minucius Quintus Rufus. 217 a. Chr. *magister equitum*, sub dictatura lui Q. Fab. Ma-ximus Cunctator.

Minyae-arum m. pl. Beotieni Argonauti, deci=Argonautae.

Miscenum-i n. și **Miscena**-orum n. pl. cap și oraș în Cam-pania lângă golful dela Baiae.

Miscus-us-i m. fiul lui Aeolus și tovarăș al lui Aeneas.

Mithras sau **Mithrēs**-ae m. zeu al luminei la Perși.

Mithridat-es-is m. numele mul-

tor regi Partii; de aci: Mithrida-tes regele Pontului (123—63 a. Chr.) zis Magnus, inamic neîmpă-cat al Romei.

Mnem-on-onis cu memorie bu-nă; de aci: Mnemonides dum, f. pl. Musele, fiice ale memoriei.

Mnemosyne-es-f. Memoria, mu-na Muselor.

Moesi-orum m. pl. popor din Moesia-a-e f. Bulgaria și Serbia de azi.

Mogontiacum-i n. Maiența sau Mainz de azi, oraș în Ger-mania.

Molossi-orum m. pl. popor în Epirul estic; de aci: a) Molossis-idis f. țara Molossilor; b) Molos-sus canis, câine mare și foarte mănecios; c) Molossicus pa-rasitus, mănecios, lacom.

Moneta-ae f. mama Muselor, porecla lunonei; lângă templul acesteia era monetăria Statului; de aci: moneta ae f.

Monoeus-i m. (care locuiește singur, retras), porecla lui Her-cules; de aci: Monoeci arx în Liguria, azi *Monaco*.

Mopsus-i m. 1. un profet le-gendar; 2. Cretan vestit, întemeietorul oracolului lui Apollo de la Claris în Asia Mică.

Morpheus-ei m. zeul somnului și al viselor.

Mucius nume gentilic 1. Gaius M. Scaevola, care a vrut să ucidă pe Porsena; 2. Q. M. Sc. Augur, consul la 117 a. Chr. juriscon-sult renumit, pe care îl întâlnim la Cicero în «*de oratore*» și în «*de re publica*»; 3. Q. M. Sc.

(Pontifex Maximus), vestit vev-nator bun al provinciei Asia.

Mulciber-er-eris, sau beri-(bri) v. mulceo, poreclă a lui Vulcan = focul.

Mulvius pons, pod peste Tibru, la nordul Romei pe via Flaminia.

Mummus Lucius cuceritorul Co-rinthului (146 a. Chr.).

Munatius Lucius Plancus, le-gat al lui Caesar în Gallia.

Munda-ae f. oraș în sudul Span-iei, vestit prin victoria lui Cae-sar 45 a. Chr.

Murcia-ae f. poreclă a zeiței Venus; de aci: ad Murciae (sc. aedem).

Murena Lucius Lic. v. Licini-us 4.

Musonius Rufus filosof stoic sub Tiberius, Vespasian și Titus,

Mutina-ae f. oraș în Italia de sus; azi: *Modena*.

Mycale -ēs f. promontoriu în Ionia, vestit pentru lupta navală între Greci și Perși la 479 a. Chr.

Mycenae-arum și **Myce-na**-ae f. oraș în Argolida, reșed. lui Agamemnon.

Mylae-arum f. pl. localitate pe coasta de nord a Siciliei, vestită prin lupta navală între Octavian și Pompeius.

Myrmidon-es-um m. pl. popu-lație din Thessalia sub stăpâni-rea lui Achille.

Myrtoum mare o parte din Marea Egee, spre sud de Euboea.

Mysi-orum m. pl. locuitorii din Mysia-a-e f. în Asia Mică, cu Troia ca oraș.

Mytilenae-arum și **Mytilen**-e-ēs f. capitala insulei Lesbos.

N

N. abrev. de Numerius.

Naevis Cu. vechiul poet ro-man 7 la 204 a. Chr. autor de epoei și tragedii.

Narbo-onis m. colonie Romană

în Provincia; azi: *Narbonne*; de aci: *Narbonenses*.

Narcissus-i m. tinăr legendar, foarte frumos, metamorf. în floare cu același nume.

Narycia-ae f. (se urbs) colonie a Locuitorilor în Brutium; de aci: Narycius heros=Aiax.

Nasica-ae m. cu nasul ascuțit, poreclă a Scipionilor.

Naso-onis m. cu nasul mare, poreclă a lui Ovidius.

Nasos-i f. o parte din orașul Syracusa.

Napactus-i f. port în Italia; azi: *Lepanto*.

Nemea-ae f. sat în Argolida, unde Hercule a ucis vestitul leu Nemeic.

Nemea-orum n. pl. jocurile și luptele din pădurea dela Nemea.

Nemes-is-eos f. personificarea sancțiunilor soartei; zeița resbu-năreii.

Neoptolemus-i m. fiul lui Achile=Pyrrhus.

Nepos Cornelius scriitor latin, cunoscut autor de biografii din sec 1 a. Chr.

Neptun-us-i m. zeul mării, fiul lui Saturn, frate cu Jupiter și cu Pluto; de aci: 1. Neptunia Troia; 2. Neptunius heros=Theseus; 3. Neptunius dux=*Sextus Pompeius*, care se lăudă că e fiu al lui Neptun.

Nereus-ei și -eos m. zeu marin; de aci: Nereis-idis f. nimfă marină.

Nero-onis m. vorbă Sabină=*fortis ac strenuus*; de aci: Tib. Claudius Nero.

Nerva v. Cocceius.

Nessus-i m. 1. fluviu în Thracia; 2. un Centaur vestit în viața lui Hercules.

Nicaea-ae r. 1. oraș în Bithynia; azi: *Isnik*; 2. oraș în Locrida, lângă Thermopylae.

Nicias-ae m. general Athenian,

vestit prin pacea încheiată cu Sparta, 421 a. Chr.

Nicopolis-is f. orașul victoriei în Acarnania, întemeiat de August în amintirea victoriei dela Actium.

Nioba-ae și **Niobe**-e-s f. fiica lui Tantalus, a ofensat pe Latona și ca pedeapsă și-a pierdut toți copiii și ea însăși s'a prefăcut în stâncă.

Nolae-ae f. oraș în Campania; de aci: *Nolani-orum* m. pl.

Nomentum-i n. oraș spre Nord de Roma; azi: *Mentana*; de aci: *Nomentani-orum* m. pl.

Nomion-is m. imn în onoarea lui Apollo Nomios ca păstor.

Nonac-arum f. pl. ziua 9-a înainte de Idelul.

Noricum-ae f. oraș în Noricum; azi: *Neumarkt* (Stiria), vestit pentru înfrângerea Romanilor de către Cimbri, la 113 a. Chr.

Noricum-i n. țară muntasă la dreapta Inului, cu Alpii Norici=Styria.

November-bris (mensis) luna 9-a a anului începând cu Martie.

Noviodunum-i n. 1. oraș al Biturigilor în Aquitania Galică=*Nouan*; 2. oraș al Haeduilor=*Nevers*; 3. oraș al Suessoniilor=*Soissons*.

Numa Pompilius al doilea rege al Romei, (sec. 8-lea a. Chr.).

Numantia-ae f. oraș în Spania de Nord-Est, distrus de Scipio Aemilianus 133 a. Chr.

Numidia-ae m. locuitor din Numidi-a-e f. Algeria modernă.

Nymphaeum-i n. promontoriu și port în Illyria.

Nysa sau **Nysa**-ae f. munte și oraș în Capadocia. Legenda spune că aci Bacchus ar fi fost crescut de Nymphe.

care e condamnat în Infern să succească mereu o frânghie, din care roade într-una o măgăriță.

Octavius Gaius, devenit mai târziu împăratul *Octavianus Augustus*.

October-bris m. (mensis) luna 8-a a anului începând cu Martie.

Oedip-us-i sau -odis m. fiul lui Laius cu Iocasta, omoară pe tatăl său fără să știe.

Oenotria-ae f. nume vechiu al Italiei de sud-est.

Oeta-ae și **Oete**-es f. munte în Thessalia (azi: *Katavothra*); de aci: *Oetae*-us-i m. sau *Oetheus* deus = Hercules, care dupe legendă, s'a ars aci.

Olympia-ae f. ținut consacrat lui Zeus, în Elida (Pelopones). Aci se serbau jocurile zise *Olympice*; de aci: 1. *Olympias*-adis f. spațiul de 4 ani într'un joc și altul; 2. *Olympionice*-es-a-e m. învingător în jocurile Olympic.

Olympus-i m. numele multor munți. Cel mai cunoscut e Olympus între Macedonia și Thessalia, unde era reședința zeilor.

Olynthus-i f. oraș în Chalcidica, asediat de Philip al Macedoniei în timpul lui Demosthene, care în zadar stăruie pe lângă Athenieni să-l apere.

Opimius Lucius consul Roman la 121 a. Chr.

Ops, **Opis** f. zeița care binecuvântă secerișul.

Orbilus Pupillus, gramatic, vestit la Roma sec. 1 a. Chr.

Orbon-a-e f. zină rea, care omoară copii.

Oreus-i m. 1. Infernul, regatul morților; 2. zeu al Infernului; 3.

moartea; de aci: a) *morari* Orcum, a mai trăi; b) *senatores* Orcini cari au ajuns la senat prin testamentul lui Caesar.

Orestes-ae m. fiul lui Agamemnon, omoară în tovărășie cu Pylades ge Clytemnestra și pe Aegisthus pentru a răsbună moartea tatălui său.

Orion onis m. vestit vânător, omorât de Diana și așezat apoi pe cer ca o constelație. În Noemvrie nu se mai vede și încep furtunile.

Orpheus-ei și -eos m. cântăreț, legendar al vechei Grecii, soțul Eurydicei, fiul lui Apollo cu Caliope.

Ortygia-ae și **Ortygi**-e-s f. 1. mahala din Syracusa; 2. pădurea lângă Ephesus; 3. numele vechiu al insulei Delos.

Osci-orum m. pl. populație în Campania.

Osiris-is m. principal zeu în Egiptul vechiu, soțul zeiței Isis și tatăl lui Horus.

Ossa-ae munte în Thessalia, cântat de poeți împreună cu Pelion.

Ostia-ae f. și **Ostia**-orum n. pl. oraș în Latium, la gura Tibului; de aci: *Ostiensis*-e funcția de supraveghetor la aprovizionarea cerealelor și la aducerea apei pentru orașul Roma pe care o avea quaeștor Ostiensis, la Ostia.

Ovidius Publius Naso, vestit poet Roman care a scris: *Metamorphosele*, *Pastele*, *Tristele*; născ. la Sulmo 43 a. Chr. mort la Tomi 17 p. Chr.

Oxus-i m. fluviu în Asia, vechiul nume al lui Amu-Daria.

P

O. M.=Optimus Maximus; Epitet al lui Jupiter.

Oceanus-i m. soțul zeiței The-

tis, este închipuit ca o mare vastă în jurul pământului.

Oceanus-i m. un leneș legendar

Pactolus sau **Pactolos**-i m. fluviu în Lydia, plin de nisip de aur.

Pacuvius-ii m. poet tragic, nepot al lui Ennius (220 — 130 a. Chr.).

Paeon-anis *m.* 1. epithet al lui Apollo; 2. Odă lui Apollo; 3. cântec de victorie.

Paeon-onis *m.* = Paeon, Apollo care vindecă; de aci: Paeoniae herbae, buruieni de leac.

Paeum-i *n.* oraș în Lucania, azi în ruine = *Pesto*, la 40 km. de Neapole.

Pagasa-e *u-a* *m.* dela Pagasae, port în Thessalia; de aci: — *Carina*, vasul Argo.

Palaetys-i *f.* Tyrul vechiu, pe uscat, în Phoenicia.

Palatium-i *n.* 1. una din cele 7 colini ale Romei; 2. locuința lui Augustus, palat domnesc, castel împărătesc.

Pales-is *f.* vechiă zeiță a păstorilor în Italia; de aci: *Palilium* *n. pl.* sărbătoarea zeiței Pales, la 21 Aprilie, ziua fundării Romei.

Palladium-i *n.* vechiă imagine a zeiței Pallas, păstrată la Troia și mai târziu în templul Vestei la Roma.

Pallas-adis sau *-ados* *f.* (acc. *-adem* și *-ada*) 1. Pallas Athena sau Minerva; de aci: *Palladis* ars, lucrarea lănei; — *arbor*, maslinul; — *ales*, bufnița; 2. imaginea Palladei; 3. templul Palladei.

Pallas-antis *m.* 1. după o legendă vechie: tatăl Minervei; 2. fratele regelui Aegeus din Atena; 3. stremoz al lui Evandru.

Panathenaeus-i *m.* (sc. liber) discurs al lui Isocrates la serbarea Panathenea.

Pandateria sau *Pandataria* *ae f.* mică insulă în marea Thyreniană, loc de exil.

Pandion-onis *m.* rege al Athenei, fiul lui Cecrops.

Pannonia *ae f.* ținut lângă Dunăre, între Illyria, Noricum și Dacia, cu riurile Drava și Sava, supus Romei de Caesar și de August.

Panormus sau *Panhormus*

-i *f.* oraș în Sicilia; azi: *Palermo* luat de Romani 254 a. Chr.

Pantilius-i *m.* un biet poetastu, pe care Horatius îl numește cimeș.

Paphlag-o-onis *m.* locuitor din Paphlagonia *ae f.* ținut în Asia Mică cu cap. *Sinope*. Locuitorii de aci treceau ca proști și mojiți.

Paphos-i *f.* oraș în insula Cipru, vestit prin templul zeiței Venus.

Papirius 1. C. Carbo tribun al plebei și partizan al lui C. Gracchus, a ajuns consul la 120 a. Chr.; 2. Lucius Papirius Cursor, fost de cinci ori consul și de două ori dictator, în timpul războaielor Samnite (sec 4 a. Chr.); 3. Sextus Papirius însemnat pentru culegerea de legi, cunoscută sub titlul de: *Ius civile Papirianum*.

Papius 1. Caius (65 a. Chr.) tribun al plebei: *lex Papia de peregrinis exterminandis*; 2. M. Papius Mutilus (9. p. Chr.) consul: *lex Papia Poppaea de maritandis ordinibus*.

Paralus-i *m.* erou Attic, căruia i se atribue invențiunea vaselor de răboiu.

Parca *ae f.* și *Parcae* *f. pl.* zinele ursitoare, de obicei trei: *Clotho*, *Lachesis* și *Athropos*.

Parmenid-es *m.* filosof Grec, șef al școlii Eleatice (ca. 500 a. Chr.).

Parmenio(n)-onis *m.* general vestit sub Philip și sub Alexandru Magnu (sec. 4 a. Chr.).

Parnas(sus)-i *m.* munte în Phocida (azi: *Liacura*), consacrat lui Apollo și Muselor.

Parchasius-i *m.* vestit pictor din Ephesus (400 a. Chr.).

Parthenop-e *s f.* vechiul nume al orașului Neapole.

Parthi-orum *m. pl.* populație Scythică de pe lângă marea Caspică, supuși de Traian.

Pasiphaa sau *Pasiphae* *ae ori -es f.* soția lui Minos și mama lui Minotaurus.

Patar-a-orum *n. pl.* oraș în Lycia (Asia Mică) cu un oracol al lui Apollo.

Pata-vium-i *n.* oraș în Italia de sus, loc natal al lui T. Livius; azi: *Padua*.

Patroclus-i și *Patrocles-is* *m.* amicul lui Achille.

Pelagoni-a-ae *f.* ținut și oraș în Macedonia.

Pelasg-i-orum *m. pl.* cei mai vechi locuitori ai Greciei.

Pella-a-ae sau *Pell-e-es* *f.* oraș în Macedonia, loc natal și reședință a lui Alexandru Magnu.

Pelopones-us-i *f.* peninsula a Greciei, azi: *Morea*; de aci: *Peloponens-es-i* *m.*

Pelops-is *m.* fiul lui Tantalus, omorât de acesta și servit zeilor la masă; de aci: *Pelopid-ae-arum* *m. pl.* urmașii lui Pelops.

Penninus (sc. mons) marele st. Bernard; de aci: — iter trecătoare acestui munte.

Pentelicus *m.* munte vestit pentru carierele sale de marmură, între Athena și Marathon.

Penthesile-a-ae *f.* regina Amazonelor, luă parte la asediul Troiei și fu omorâtă de Achille.

Perna-a-ae *f.* țara de dincolo; de aci: — Rhodiorum, o parte a Cariei, în fața insulei Rhodos.

Perdicca sau *Perdiccas-ae* *m.* 1. rege al Macedoniei și frate cu Philip II; 2. general al lui Alexandru Magnu.

Pergamus sau *Pergamum-i* *n.* oraș în Mysia, vestit prin biblioteca sa și cucerit de Romani la 133 a. Chr.

Perillus-i *m.* artist Athenian, făcui tiranului Phalaris din Agrigent un taur de aramă, în care trebuia să fie arși cei condamnați de acesta.

Peripatetic-i-orum *m. pl.* dis-

cipoli din școala lui Aristotele, care expunea învățăturile sale plimbându-se încoace și încolo.

Perusia-a-ae *f.* oraș aliat în Etruria; de aci: *Perusini-orum* *m. pl.*

Pessinus-untis *m. f.* oraș în Galatia, vestit prin cultul Cybele.

Petilius Q. Cerealis Caesius Rufus, puse capăt războaielor Batavilor 70 p. Chr.

Petronius-i *m.* supranumit *Arbiter elegantiae*, favorit al lui Nero. A scris *Satyricon* și a murit deschizându-se vinele.

Phaeac-es-um *m. pl.* populație legendară în insula Scheria = *Coreyra*? de aci: *Phaeax* = bine nutrit.

Phaedon-onis *m.* 1. unul din discipolii lui Socrates; 2. numele dialogului lui Platon asupra nemuririi sufletului.

Phaedrus-i *m.* 1. filosof Epicurian la Athena; 2. un discipol al lui Socrate, dupe care s'a numit un dialog al lui Platon despre frumusețe și despre retorică; 3. fabulist latin (30 a. Chr. — 44 p. Chr.)

Phalara-a-ae *f.* port în Thessalia.

Phaler-um-i *n.* port al Athenei. **Pharnac-es-is** *m.* rege în Pontus (fiul lui Mithridates) învins de Caesar, 47 a. Chr.

Pharos sau *Pharus-i* *f.* insulă lângă Alexandria (Egipt) cu far vestit.

Pharsalus-i *f.* oraș în Thessalia, vestit prin învingerea lui Pompeius de către Caesar, la 48 a. Chr.

Pherecyd-es-is *m.* (din Syros) filosof grec, profesorul lui Pythagoras și primul care susține nemurirea sufletului 550 a. Chr.

Philetas-ae *m.* Elegiac grec, modelul lui Propertius (340—290 a. Chr.).

Philipp-i-orum *f.* oraș în Ma-

cedonia, vestit prin *bătălia* de la 42 a. Chr. în care Antonius și Octavian au învins pe Brutus și Cassius.

Philippus-i m. 1. numele mai multor regi ai Macedoniei, între cari Philip III, tatăl lui Alexandru Magnu; de aci: *Philippicae* (*orationes*) discursurile lui Demosthene contra lui Ph.; 2. o monedă de aur bătută de Phil.

Phintia-ae f. oraș în Sicilia.

Philegethon-onis m. fluviu în Infern, care în loc de apă cară flacări.

Phocaea-ae f. oraș în Ionia. Phocaeenii au întemeiat *Massilia* (Marsilia).

Phocion-onis m. orator, general și om politic vestit în Athena, contemporan cu Demosthene (sec. 4. a. Chr.).

Phocis-isidis f. ținut în Grecia de mijloc, vestit prin Parnas, templul Delphic și oracolul lui Apollo. A fost pustiit de Xerxes.

Phoebe-es f. poreclă a zeiței Diana Artemis; reprezintă Luna.

Phoebus i m. poreclă a lui Apollo, reprezintă Soarele; de aci: 1. Phoebeus iuvenis sau Phoebigenam. Aesculap. 2. Phoebea ars, medicina.

Phoenicia-ae sau **Phoenice** -es f. Fenicia, fâșie strâmtă a Siriei.

Phorcus-i m. fiul lui Neptun și tatăl Meduzelor; de aci: *Phorcyntis-isidis f.* Meduza.

Phormio-onis m. numele unui parazit într-o comedie a lui Terentius; 2. filosof peripatetic care pretindea să dea lecții lui Hannibal despre strategie; de aci: *Phormion-es-um m. pl.* oameni cari vorbesc despre ce nu pricep.

Phryges-um m. pl. *Phryx-gis m. sing.* locuitor din Phrygia ae f. ținut în centrul Asiei micii, vestit prin arta broderiei

în aur; de aci: *Phrygio-onis m.* lucrător care brodează în aur.

Pieria-ae f. ținut în Macedonia. **Pieros** sau **Pierus i m.** rege în Macedonia și tatăl Muzelor; de aci: *Pieriae-arum* și *Pierides-um f. pl.* Muzele.

Pindarus-i m. celebru poet liric din Theba (522—442 a. Chr.).

Piraeus i m. portul Athenei.

Pisne-arum f. pl. oraș în Etruria; azi: *Pisa*; de aci: *Pisani-orum m. pl.*

Pisaurum-i n. oraș în Umbria; azi: *Pesaro*; de aci: *Pisaureses*.

Pisistratus-i m. tiran al Athenei, contemporan cu Solon. A infrumusețat Athena și a publicat rapsodiile Homerice.

Pittacus-i m. unul din cei șapte înțelepți ai Greciei.

Placentia-ae f. oraș în Italia de sus; azi: *Piacenza*; de aci: *Placentini-orum m. pl.*

Plataeae-arum f. pl. oraș în Boeotia, vestit pentru victoria Grecilor asupra Persilor 479 a. Chr.

Plato-onis m. vestit filosof Grec (429—348 a. Chr.), întemeietorul școlii Academice.

Plautius M. Silvanus, propuse la 89 a. Chr. o lege pentru obținerea dreptului de cetățean: *lex Plautia Papiria*.

Plautus T. Maccius poet comic latin (254—184 a. Chr.) cunoscut admirabil al moravurilor poporului: *Amphitryon*, *Aulularia* etc.

Pleias-adis f. una din Pleiades cari sunt 7 fete ale lui Atlas, metamorfozate în cele 7 stele din Constelația Pleiadelor.

Pluto-n-onis m. fiul lui Saturn cu Rhea și zeul infernului.

Plutus-i m. zeul bogăției.

Poeni-orum m. pl. Punii sau Carthaginezii; de aci: *Punica fides*, necredința.

Politia ae f. statul: este titlul unei scrieri a lui Platon

Pollux ucis m. fiul regelui Spartan Tyndareus cu Leda, este frate cu Castor.

Polybii-ii m. istoric grec vestit († ca. 125 a. Chr.).

Polycrates-is m. tiran în Samos (vestit pentru inelul aruncat în mare) † 522 a. Chr.

Polyhymni-ae f. (cea bogată în cântece) Muza poeziei lyrice.

Polyphemus-i m. fiul lui Neptun și cel mai vestit dintre Ciclopi.

Pometia-ae f. și **Pometii-orum m. pl.** (*Suessa Pometia*) vechiu oraș al Volseilor în Latium.

Pomon-ae f. (pomum) zeița fructelor.

Pompeii-orum m. pl. oraș în Campania, la picioarele Vesuviului, fu acoperit de acesta în erupțiunea de la 79 p. Chr.; de aci: *Pompeian-i-orum m. pl.*

Pompeius numele mai multor oameni însemnați Romani.

Pompeius Cn. zis Magnus, general, proconsul, consul, triumvir, învins la Pharsalus și omorât în Egipt (107—48 a. Chr.).

Pomponius 1. T. P. Atticus, amicul lui Cicero (109—32 a. Chr.); 2. Herodes Atticus, retor grec și profesorul lui Marc-Aurel (101—177 p. Chr.); 3. P. P. Secundus, poet tragic în timpul lui Caligula și a lui Claudius (10—54 p. Chr.)

Pomptin us (ager) ținut în Latium; de aci: *Paludes Pomptinae* în sudul Latium.

Ponticus 1. v. Pontus; 2. un poet roman, contemporan cu Ovidius.

Pontus-i m. 1. Marea Neagră; 2. ținut lângă M. Neagră, regatul lui Mithridates; de aci: *Ponticus*-a um.

Poplicola sau **Publicola** -ae m. (*populus-colo*) amicul po-

porului 1. P. Valerius Popl. pătaș la gonirea ultimului rege Roman; 2. Lucius Valerius Popl. consul cu M. Horatius la 449 a. Chr.: *leges Valeriae Horatae*.

Posidonius-ii m. filosof stoic (sec. 2. a. Chr.) născut în Syria.

Praeneste-is n. f. oraș în Latium, la vr'o 30 km. spre sud de Roma; azi: *Palestrina*; aci se retrăgeau vara la răcoare Romanii cu dare de mână; de aci: *frigidum Praeneste*.

Praxiteles-is și i m. celebru statuar din Athena (ca. 400 a. Chr.).

Priamus-i m. rege în Troia, fiul lui Laomedon, soțul Hecubei și tatăl lui Hector și a lui Paris, fu omorât de Pyrrhus dupe luarea Troiei, cu toată apărarea sa eroică.

Priapus-i m. zeul grădinilor și al viilor.

Primigeni a ae f. epitetul Fortunei ca tovaroșă a cuiva de la nașterea sa.

Priverum-i n. oraș în Latium; azi: *Piperno*.

Prometheus-ei m. fiul lui Iapet și tatăl lui Deucalion, făcând oameni din argilă și-i insultește cu foc răpit din cer. Întipit pe Caucaz din ordinul lui Iupiter, fu chinuit de un vultur care-i mănca ficatul până când Hercules îl scăpă de acest chin

Propontis-idis sau -idos f. marea de Marmara.

Proserpin-ae f. flica zeiței Ceres și soția lui Pluton.

Protagoras-ae m. sofist din Abdera, contemporan cu Socrates.

Protes-ei m. (*acc. -ea*) zeu marin, care avea darul de a ghici, dar știa și să-și schimbe forma în mai multe feluri; de aci: caracter schimbător.

Provincia (*Gallia*)-ae f. = Provincia Narbonensis; azi: *Provence* în Franța.

Prusias-ae m. rege în Bithinia,

care se oferă să predea Romanilor pe Hanibal.

Pseudolus-i m. mincinosul: titlul unei comedii al lui Plautus.

Ptoloma is-idis f. oraș în Egipt.

Puteoli-orum m. pl. oraș în Campania; azi: *Pozzuoli*.

Pydna a-ae f. oraș în Macedonia, vestit prin lupta dela 168 a. Chr.

Pigmalion-onis m. rege în Tyrus, frate cu Didona, omorât pe soțul acesteia *Sychaeus*, ca să iea averile.

Pyraeae a-ae sau-is m. fiul regelui Strophios și amic nedespălit al lui Orestes

Pyrius sau Pylos-i f. nume de oraș Grec sub stăpânirea lui Nestor

Pyrrho onis m. contemporan cu Alexandru Magnu și fondator al Scepticismului

Pyrrhus-i m. 1. fiul lui Achille=Neoptolemos. 2. rege în Epir și dușman al Romei (ca. 280 a. Chr.).

Pythagoras a-ae m. filosof în Samos (ca. 550 a. Chr.) vestit matematician.

Pytho-ūs f. vechiul nume al ținutului Delphi și împrejurimi; de aci: 1. *Pythia-orum n. pl.* jocurile ce se făceau la 4 ani odată în onoarea lui Apollo de la Delphi; 2. *Pythia a-ae f.* preoteasă a lui Apollo la Delphi, care dădea oracole.

Pythion-onis m. șarpe mare de la Delphi, omorât de Apollo.

Q

Q. abbrev. de Quintus, prenume Roman.

Quadri-orum m. pl. trib. de Subei în Moravia de azi

Quercetulanus (quercetum) mons, vechiul nume al lui Caecilius mons în Roma.

Quinctius T. Flaminius învingătorul lui Philip II al Macedoniei la Cyncephalae 197 a. Chr.

Quintilianus M. Fabius, rhetor vestit din sec. I. p. Chr., a scris: *Institutio Oratoria*.

Quintilis (mensis) luna a 5-a a Calendarului vechiu (in-

cepând cu Martie), mai târziu a 7-a=Iulie.

Quir.=Quiritis; v. Quiris.

Quirinalis (mons) una din colinele Romei; de aci: Quirinalia-um n. pl. sărbătoare în onoarea lui Romulus, la 17 Februarie.

Quirinus us-i m. 1. numele unui zeu Roman local; 2. numele lui Romulus zeificat.

Quirilis-itis și Quirites-ium m. pl. cetățean Roman cu toate drepturile; de aci: ius Quiritium dreptul complet de cetățean Roman.

R

R. abbrev. de Romanus sau de Rufus.

Raetia a-ae f. o parte din Elveția de azi și Tirolul.

Ramnes sau Ramnenses-ium m. pl. numele uneia din primele trei triburi patriciene din

Roma; de aci: celsi Ramnes, ca. Valeri.

Ravennae a-ae f. oraș în Gallia cispadana; azi *Revenna* în Italia. A fost capitala Imperiului Roman de apus sub Honorius; de aci: *Ravennates-ium m. pl.*

Rea sau Rhea Silvia, fika lui Numitor, regele Albei și mama lui Romulus și a lui Remus.

Reate n. (numai *nom. acc.* și *abl.* Reate) oraș Sabinic; azi *Rieti*.

Redones-um m. pl. populație Galică în Bretagne, cam pe lângă *Rennes*.

Regilli us-i m. oraș în țara Sabinilor, pe lângă care să găsim altădată lacul Regillus. Aci dictatorul Postumius a învins pe Latini, la 496 a. Chr., de unde supranumele *Regillensis* dat ginetei *Postumia*.

Regium-i n. 1. oraș în Gallia cispadana, între Modena și Parma; azi *Reggio d'Emilia* în Italia; de aci: *Regiens-ium m. pl.* 2. oraș lângă strimtoarea de Messina în Sicilia; azi: *Reggio di Calabre*; de aci: *Regini-orum m. pl.*

Regulus i M. Atilius, general Roman, mare patriot, vestit pentru devotamentul său în războiul contra Carthaginei 256 a. Chr.

Retin a-ae f. sat la picioarele Vezuviului; azi: *Resina*.

Rhadamanth us-i m. unul din judecători în Infern, frate cu Minos.

Rhaetia=Raetia.

Rhamnus is idis f. numele zeiței Nemesis după templul din Rhamnus în Attica.

Rhea=Rae.

Rhen us-i m. fluviul Rin.

Rhinocolora a-ae f. oraș comercial la granița dintre Egipt și Siria; azi: *El-Arisch*.

Rhodan us-i m. fluviul Ron.

Rhodope-es f. munți în Thracia; azi: *Despoto-Dagh*.

Rhod os sau Rhod us-i f. insulă și oraș în Archipelag.

Rigodulum-i n. oraș în ținutul Trevelor; azi: *Riol* pe Mosela.

Romulid ae-arum m. pl. urmașii lui Romulus=Romani.

Roscius 1. Quintus Gallus, vestit comediant Roman, amic al lui Cicero; de aci: *Roscius*=maștru în arta lui; 2. Lucius R. Otho, tribun al plebei la 67 a. Chr. și autorul legii, dupe care cavalerii aveau dreptul, la teatru, să aibă un loc deosebit pe primele 14 rânduri: *lex Roscia*.

Roxolani-orum m. pl. populație scitică între Dniepru și Don.

Rubi-orum m. pl. oraș în Apulia; azi: *Ruvo*.

Rubic o-onis m. riușor care formează granița între Italia de sus și Gallia cisalpina.

Rudiae-arum f. pl. oraș în Calabria, patria poetului *Ennius*; de aci: *Rudinus(homo)*=*Ennius*.

Rufus i-orum m. pl. (rufus) se ziceau acei tribuni militari, cari erau numiți de un general chiar în lagăr, în timpul campaniei.

Rumin a-ae f. zeita copiilor de țară; de aci: *Lumina ficus*, smochinul sub care lupoai ca hrănit cu laptele ei pe Romul și Rem.

Rutul i-orum sau -um m. pl. populație din Latium pe lângă *Ardea*; de aci: *Rutul rex*=*Turnus*.

S

S. abbrev. de Sextus. **Sp.** abbrev. de Spurius.

Sabaeus-i și Sabaci-orum m. pl. din Saba în Arabia felix.

Sabelli-orum m. pl. (*demini* de Sabini) neamuri mai puțin însemnate de Sabini.

Sabellus-i m. o poreclă dată poetului Horatius, dupe o moșie a lui în țara Sabinilor.

Sabin i-orum m. pl. popor vecin cu Latini și supus de Romani abia la 220 a. Chr.

Sabis-is *m.* (acc.—im) fluviu în Gallia Belgica; azi: *Sambre*.

Sacrani-*orum m. pl.* populație a vechiului Latium; de aci: *sacrana acies*.

Saguntum-i *n.* și **Saguntos**-i *f.* oraș în Spania, mai sus de Valencia; azi: *Murviedro*; de aci: *Saguntini-orum m. pl.*

Saitae-*arum m. pl.* locuitori din Sais în Egiptul de jos.

Salamis-inis *f.* (acc.—inem și —ina) 1. insulă și oraș, vestit prin lupta navală de la 480 a. Chr.; 2. oraș în insula Cypru, zidit de Teucer.

Salernum-i *n.* oraș pe coasta Campaniei; azi: *Salerno*.

Salii-*orum m. pl.* colegiu de preoți, înființat de Numa Pompilius. În luna lui Martie ei serbau cu cântece și jocuri pe zeul Marte; de aci: *Saliaris adj.* dupe felul Saliilor:—*dapes*.

Salinator Livius învingătorul lui Hasdrubal la Metaurus.

Sallustius Gaius Crispus, istoric (86—35 a. Chr.) care a scris: *bellum Catilinae*, *bellum Jugurthinum* și altele.

Salmacis-idis *f.* fântână în Caria, a cărei apă moleșia; de aci: *Salmacides-ae m.* om moleșit, molatec. (*Ennius ap. Cic.*)

Salonae-*arum f. pl.* oraș în Dalmația.

Salsipotens-tis *m.* (salsum-potens) stăpânul mării=Neptun.

Samaritis-ae *m.* Samaritean.

Samarobria-ae *f.* capitala Ambianilor în Gallia Belgica; azi: *Amiens* în Franția.

Samnium-ii *n.* țară muntoasă strebătuată de Apenini, spre Nord de Campania până la marea Adriatică; de aci: *Samnites-ium*.

Samotrac(*ia*)-ae *f.* insulă și oraș în marea Egee la coasta Thessaliei.

Sancus și **Semo Sancus** *m.* divinitate romană veche = Di-

us Fidius, onorat ca zeu al trăsnelului și ca jurământ.

Santoni-*orum* și **Santon**es-*um m. pl.* populație în Gallia de vest, cam pe unde e azi: *Saintonge*.

Sardi-*orum m. pl.* locuitorii Sardiniei: *Sardi vnales*.

Sardis-ium *f. pl.* capitala regatului Lydic; de aci: *Sardiani-orum m. pl.*

Sarmatae-*arum* și **Sauromatae** *m. pl.* popor nomad în văile dintre marea Neagră și marea Baltică; de aci: *Sarmaticum mare*, marea Neagră.

Saturnalia-*orum-bus n. pl.* serbători cari începeau la 17 Decembrie și durau mai multe zile, în onoarea lui Saturn și în amintirea vârstei de aur.

Saturnus-i *m.* zeul semănăturilor, mai târziu confundat cu Chronos al Grecilor; de aci: *Saturni sacra dies*=Sâmbătă.

Scipio-onis familie ilustră de patricieni Romani; de aci: *Sc. Africanus*, învingătorul lui Hannibal la Zama 202 a. Chr.; 2. *Sc. Nasica* adversarul lui Tib. Gracchus; 3. *Sc. Aemilianus* care a distrus Cartagina 146 a. Chr.

Scribonius-ii familie Romană de oratori, cari au ocupat diferite demnități.

Scylla-ae *f.* stâncă în strămtura Siciliei, în fața Charybdei.

Seyros sau **Seyrus**-i *f.* insulă în marea Egee.

Scythae-*arum m. pl.* nume dat tuturor popoarelor nomade din Europa de Est și din apropiatele ținuturi ale Asiei.

Sedetani-*orum m. pl.* locuitori din Hispania *Tarraconensis*, zisă: *Sedetania*.

Seduni-*orum m. pl.* populație Helvetică pe unde e azi cantonul *Vallis*.

Sedusi-*orum m. pl.* populație germanică între Rin și Necar.

Segesta-ae *f.* oraș pe coasta de Nord a Siciliei=Acesta.

Segesta-ae *f.* (seges) zeita semănăturilor.

Segontiaci-*orum m. pl.* populație în Britania sudică.

Seianus sau **Sejanus** Lucius Aelius favoritul lui Tiberius (14—37 p. Chr.).

Seleucia sau **Seleucia**-ae *f.* orașe: 1. S. Babylonia; 2. S. Pieria în Siria.

Seleucus-i *m.* general sub Alexandru Magnu, apoi guvernator în Babilonia, în fine rege în Siria.

Semela-ae și **Semele**-ēs *f.* fiica lui Cadmus și mama lui Bachus.

Semiramis-idis *f.* regină Asiriană de origină Babiloniană (800 a. Chr.) trece ca întemeietoare regatului Assiriei.

Semnones-*um m. pl.* populație Germanică între Elba și Oder.

Sempronius 1. Tiberius S. Gracchus consul 177 și 166 a. Chr.; 2. fiu lui Tiberius și Caius, tribuni ai plebei 133 și 123 a. Chr. vestiți pentru reforme agrare.

Sena-ae *f.* oraș de coastă în Umbria; azi: *Sinagaglia*; de aci: *Senenses*.

Seneca L. Annaeus filosof și învățătorul lui Neron, s'a sinucis la 65 p. Chr.

Sentinum-i *n.* oraș în Umbria.

Septembris-bre a 7-a lună a anului începând de la Marte.

Sequana-ae *m.* fluviu în Gallia; azi: *Seine*; de aci: *Sequani-orum m. pl.*

Ser. *abrev.* de Servius.

Serapio-onis *m.* nume Greco; poreclă a lui *P. Corn. Scipio Nasica*.

Serapis-is și *idis m.* divinitate Egipteană, adoptată apoi de Greci și de Romani.

Seres-*um m. pl.* populație în Asia resăriteană, vestită pentru lucrarea mătasei.

Servilius nume gentilic 1. *Ga-*

ius S. Ahala, care ca magister equitum sub L. Q. Cincinnatus, a omorit pe Sp. Maelius la 440 a. Chr.; 2. Q. S. Caepio, rivalul lui Livius Drusus (sec. 1. a. Chr.); 3. Q. S. Geminus, care a căzut în bătălia de la Cannae (sec. 3. a. Chr.); 4. Publius S. Vatia Isauricus, învingătorul piraților Asiatici (78—76 a. Chr.); 5. P. S. Casca, unul din omoritorii lui Caesar.

Sestius sau **Sextius** Publius, adversarul lui Clodius și amicul lui Cicero.

Severus Cornelius poet epic și amic al lui Ovidiu.

Sibylla sau **Sibylla**-ae *f.* bătrână vrăjitoare, ghicitoare.

Sicambri sau **Sigambri**-*orum m. pl.* populație din Nord-vestul Germaniei.

Sicani-*orum m. pl.* populație Iberică care a plecat de pe coasta de vest a Italiei și s'a așezat în Sicilia; de aci: *Sicania*=*Sicilia*.

Siculi-*orum m. pl.*=Sicani; de aci: *Siculus pastor*=Theocrit.

Sidononis *f.* vechea cetate a Phenicienilor; de aci: *Sidonius hospes*=*Cadmus*.

Silenus-i *m.* care a crescut pe Bacchus. E închipuit bătrân, pleșuv, cu nasul mare și roșiu, bețiv și călare pe un măgar.

Silures-*um m. pl.* populație în Britania.

Simbrivium-ii *n.* localitate în Latium spre est de Roma; de aci: *Simbruii colles*.

Simois-entis *m.* afluent al fluviului Scamandru în vechia Troiada.

Simonides-ae *m.* liric grec din Keos (ca. 500 a. Chr.) inventatorul mnemotehnice.

Sinopa-ae și **Sinope**-ēs *f.* 1. oraș în Paphlagonia, la marea Neagră; 2. oraș grecesc în Latium, colonizat de Romani și numit *Sinuessa*-ae.

Sinuessa-ae f. v. Sinopa.

Sirmio-onis f. oraș pe o peninsulă; azi: *Sermione*, la sud de lacus Benacus, azi: *Lago di Garda*, unde Catullus avea o moșie.

Sisenna-ae m. Lucius Cornelius, orator și istoric din timpul lui Cicero.

Sisyphus-i m. legendarul hoț de drum mare, ucis de Theșeu și condamnat, în Infern, a rostogoli la deal o stâncă care mereu se întorcea la vale. Se consideră de unii ca tatăl lui Ulisse; de aci: *sanguine Sisyphio cretus*=Ulixes.

Siton-es-um m. pl. numele Finenilor din nordul Scandinaviei.

Sminth-eus-ei m. (acc.-ea) poezeele a lui Apollo, dupe Smintha, oraș în Trojada.

Sogdiana regio, ținut în Asia, între Iaxartes și Oxus.

Solens-es-ium m. pl. locuitorii orașului Soli-orum m. pl. în Cilicia.

Solo-onis m. celebrul legislator al Atheniei † 559 a. Chr.

Solonius și **Solonius** ager ținut în Latium de Sud.

Soluntinus-i m. locuitor din Solus, oraș pe coasta de nord a Siciliei.

Sophonib-a-ae f. fiica lui Hasdrubale, soția regelui Numidic Syphax.

Soract-e-is m. munte spre nord de Roma cu un templu al lui Apollo.

Sosius-ii și **Sosii**-orum m. pl. librari cunoscuți pe timpul lui Horatius.

Spartacus-i m. un Thrac cunoscut ca șef al gladiatorilor reșculați († 71 a. Chr.).

Sphinx-x-gis f. monstru Egiptean, cu trup de leu și cu cap de fecioară.

Spolethum-ii n. oraș în Umbria; azi: *Spoleto*; de aci: *Spolethini*-orum m. pl.

Spurius-a-ae m. 1. un haruspex, care a prevenit pe Caesar

că 15 Martie 'i va fi fatal; 2. Vestricius Sp. poet liric sub Împăratul Othon (69 p. Chr.).

Stabian-arum f. pl. oraș în Campania, acoperit de Vesuviu la 79 p. Chr.

Stagira-orum n. pl. oraș în Macedonia, patria filosofului Aristoteles Stagiritis.

Stata mater protectoarea stradelor, se invocă la incendii ca să potolească focul.

Statius Caecilius poet și autor de comedii, contemporan cu Ennius ca. 220 a. Chr.

Stesichorus-i m. liric grec din Sicilia 630—550 a. Chr.

Strato(n)-onis m. 1. filosof din Lampasus † 270 a. Chr.; 2. medic în timpul lui Cicero.

Stratonice-idis f. (care dă victorie) epitet al zeiței Venus în Smyrna.

Strophades-um f. pl. două insule alăturate, în m. Ionică.

Strym-o-onis m. fluviu în Thracia; azi: *Struma*.

Styx, **Stygis** f. 1. izvor înveninat; 2. fluviu în Infern, pe care jurau zeii.

Subertum-i n. oraș în Etruria; azi: *Sovretto*.

Sublaqueum-ei n. oraș în ținutul Aquilor; azi: *Subiaco*.

Subur-a-ae f. mahală în Roma cu piață pentru lucruri de mâncare, cu prăvălii și cărciume.

Suebi-orum m. pl. grup de populație Germanică, la m. Baltică, de unde s'au întins la vest și la sud.

Suetonius C. Tranquillus secretar intim al lui Hadrian, autorul operei: *vitae XII imperatorum* (69—141 p. Chr.).

Sulla Cornelius, dictator roman, coleg apoi rival al lui Marius (136—78 a. Chr.).

Sulmo-onis m. oraș în ținutul Paelignilor și patria lui Ovidiu.

Sunium-ii n. promontoriu la sudul Atticeii.

Surenna-ae m. mare vizir la Parthi.

Sybaris-is (acc.-im și in) f. 1. fluviu în Lucania; 2. oraș în Lucania, distrus la 510 a. Chr., vestit prin moliciunea și lenea locuitorilor săi.

Sychnus-i m. soțul Didonei v. Dido

Syphax-axis m. rege Numidic în timpul războaielor Punico.

Syracusae-arum f. pl. oraș în Sicilia și patria lui Archimedes.

Syrtis-is f. numele a două goluri: 1. S. maior pe coasta Tripolitana; azi: *Sidra*; 2. S. minor pe coasta Tunisului; azi: *Kabes* sau *Gabes*.

T

T. abrev. de Titus

Tacitus P. Cornelius, istoric Roman din timpul Imperiului (55—120 p. Chr.).

Taeonum și **Taeonarus** i promontoriu și oraș în Laconia. O peșteră din apropiere trecea ca loc de intrare în Infern.

Tag-e-tis sau-ae m. (acc.-en) zeu Etrusc, care a învățat pe Etrusci prezicerea dupe jertle.

Tamesis-is și **Tamesa**-ae f. fluviu în Britania; azi: *Tamisa*

Tanagra-ae f. oraș în Beoția, vestit p. statuetele fine lucrate aci din pământ ars.

Tanais-is și idis m. fluviu (azi: Don) și oraș în Scythia; 2. fl. Iaxartes.

Tantalos și **Tantalus**-i m. rege în Phrygia, fiul lui Iupiter, a trădat secretele zeilor și a fost condamnat în Infern la foame și sete eternă.

Tarentum-i n. oraș comercial în Italia; de aci: Tarentini.

Tarpeia sedes o parte din muntele Capitolin, de unde erau aruncați cei condamnați.

Tarquinii-orum m. pl. oraș în Etruria; azi: *Corneto*; de aci:

Tarquinius Priscus, Suberbus și Tarquinius es-ium m. pl.

Tarraco-onis f. oraș pe coasta de Nord a Spaniei; azi: *Tarragona*; de aci: Hispania Tarracensis.

Tarsus-i f. capitală în Cilicia

lungă fl. Cydnus; de aci: Tarsens es-ium

Tartarus-i m. și **Tartarus**-orum n. pl. loc de pedeapsă și de chin în Infern.

Tartarus-i m. fluviu în Gallia transpadană, între Adige și Po.

Taurus-i m. munți în Nassau (Germania de Nord).

Tauri-orum m. pl. populație Scythică în Crimeea.

Taurini-orum m. pl. populație veche în Piemontul de azi; de aci: Augusta Taurinorum sau Colonia Taurina; azi: *Turin*.

Taygetus-i m. munte între Laconia și Messenia.

Tegea-ae f. oraș în Arcadia; de aci: Tegeatae-arum m. pl.

Telam o sau **Telamon**-onis m. tatăl lui Ajax și al lui Teucer, născut în Salamina.

Telemachus-i m. fiul lui Ulysses.

Telephus-i m. rege în Mysia.

Temnos-i f. oraș Aeolic în Asia-Mică.

Tempe (nom și acc. pl.) indecl. n. vale încântătoare udată de Peneu (în Thessalia); de aci: orice vale frumoasă.

Tenedos sau **Tenedus**-i f. insulă pe coasta Troiadei.

Tenn-es-is m. rege legendar în Tenedos.

Teos-i f. oraș Ionic pe coasta Lydiei, patria lui Anacreon.

Ter. *abrev. de Terentium sau Terentia (tribu).*

Terentilius G. Harsa, tribun vestit al plebei, în anul 462 a. Chr.

Terentius 1. Gaius T. Varro, consul, căzu 216 a. Chr. în lupta dela Cannae; 2. M. T. Varro, vestit scriitor și erudit 116—27 a. Chr. 3. P. T. Afer, poet comic + 159 a. Chr.

Terentium i n. loc pe *campus Martius*, unde era îngropat un altar al lui Dis și al Proserpinei, și care nu se arată decât în ziua când aveau loc *ludi saeculares*; de aci: vada Terenti adăncimea sacră a Terentului.

Tergeste vechiul nume pentru *Triest* în Istria; de aci: *Tergestini-orum*.

Terminali a-um n. sărbătoarea zeului hotarelor *Terminus*, la 23 februarie.

Tethys-yos f. zeiță de mare, soția lui Okeanos și mama lui Achille.

Teucer sau **Teucer us-i m.** 1. primul rege al Troiei; de aci: *Teuceri-orum m. pl.* locuitorii din Troia; 2. fiul lui Telamon și frate cu Ajax.

Teutoburgensis saltus pădure întinsă între Paderborn și Detmold.

Teuton i-orum și Teuton es-um m. pl. popor German, care a năvălit asupra Imperiului Roman împreună cu Cimbri și fură bătuți de Marius.

Thales-etis m. filosof din Milet și unul din cei 7 înțelepți (640-548 a. Chr.)

Thalia-ae f. Muza Comediei și a poeziei vesele.

Thapsacus-i f. oraș în Siria lângă Euftrat.

Thaps us-i f. peninsulă și oraș în Sicilia.

Thas us-i f. insulă în m. Aegee pe coasta Thraciei.

Theb ac-arum f. pl. 1. oraș cu

7 porți în Boeoția; de aci: *Theba is-idis f.* temee din Theba; *Thebani modi* ritmuri Pindarice; 2. orașul cu 100 de porți în Egiptul de sus; 3. Th. Phitioticae, oraș în Thessalia; 4. oraș în Mysia, patria Andromachei.

Them is idis f. acc.-i; voc.-i) zeița justiției și a legilor.

Themistocles-is și-i m. vestitul om politic și general Athenian în luptele cu Persii.

Theocrit us i m. poet vestit prin *Idilele sale* (sec. 3 a. Chr.)

Theophanes-is și-i m. istoric din Mitylene și amic al lui Pompeius.

Theophrast us-i m. scriitor grec vestit prin „Caracterele” sale, elev al lui Platon și al lui Aristoteles (372—287 a. Chr.)

Theramen es-is m. din Keos, unul din cei 30 tirani ai Athenei.

Thermodon-ontis m. fluviu în Pont și patria Amzoanelor.

Thermopylae-arum f. pl. strimtoare în Thessalia vestită prin lupta în care au murit cei 300 Spartani sub Leonida.

Thescus-ei și-cos m. (acc. Thesca; voc. Thescu) rege în Athena, cel care a ucis Minotaurul și a făcut și alte isprăvi minunate.

Thesphiae-arum f. pl. oraș în Boeoția lângă Helicon; de aci: *Thespienses ium*.

Thesp is-is m. contemporan cu Solon și întemeietorul tragediei attice.

Thessalonic a-ae f. altă dată *thermae*, oraș în Macedonia; azi: *Saloniki*.

Thrasylbul us-i m. este acela care a gonit pe cei 40 de tirani din Athena.

Thucydides-is și-i m. vestit istoric care a scris despre războiul Peloponez sec. 5 a. Chr.

Thule-es f. insulă în extremul Nord, poate Islanda.

Thyestes ae și-is m. (acc.-em

și-en; voc.-a) fiul lui Pelops; frate cu Atreus și tatăl lui Agisthus.

Tibur-uris n. oraș în Latium, lângă cascadele lui Anio; azi: *Tivoli*.

Ticin um-i n. (oraș lângă fluviul Ticinus = *Tessino*; azi: *Pavia*)

Tigellius-i m. 1. T. Sardus, muzicant vestit în vremea lui Cicero; 2. T. Hermogenes, cântăreț cunoscut ca detractor al lui Horatius.

Tigranes-is m. rege în Armenia și generele lui Mithridates.

Timae us-i m. 1. istoric Grec în Sicilia; 2. filosof Pythagoric, contimp. cu Platon, care a și dat numele lui unui dialog tradus de Cicero mai târziu.

Timagenes-is m. retor și istoric din timpul lui Augustus, născut în Alexandria.

Timoleon-ontis m. general Corinthian, liberatorul Siracusei (411—337 a. Chr.)

Timon-onis m. din Athena, cunoscut misantrop din sec. 5 a. Chr.

Tingif. oraș în Mauritania; azi: *Tanger*; de aci: *Tingitana provincia = Morocco*.

Tiresias-ae m. vestit profet orb în Theba.

Tiro-onis m. numele unui libert foarte învățat, fost sclav al lui Cicero.

Tiryntius, din Tiryns (vechiu oraș în Argolida și patria lui Hercules); de aci: *—heros; —tela*.

Tisiphone-es f. (răsbunarea morții), una din Furii.

Titanes sau Titani, cel mai vechiu neam de zei, șase fii ai lui Uranus cu Gaia. S'au revoltat contra tatălui lor, dar au trebuit să se supună mai târziu lui Jupiter.

Tities-ium și Titienses-ium m. pl. unul din primele trei triburi v. tribus.

Titius nume gentilic; de aci:

sodales Titii, un colegiu preotesc înființat de regele Sabin *Titus Tatius*.

Tmolus sau Timolus-i m. munte și oraș în Lydia; de aci: *Timolites*.

Tolbiacum-i n. oraș în Gallia Belgica.

Tomis-idis f. oraș în Moesia inferioară, lângă m. Neagră, locul de exil al lui Ovidius.

Trachin-inis f. oraș în Phiotida, vestit pentru moartea lui Hercules; de aci: *Trachinae-arum f. pl.* vestită tragedie a lui Sophocles.

Traianus M. Ulpus împărat Roman 98—117 p. Chr.

Trapezus-ontis f. (acc. Trapezunta), oraș în Pont; azi: *Trebisonde*.

Trasamenus sau Trasimenus-i m. (Iacus) în Etruria de est; azi: *Lago di Perugia*, vestit prin victoria lui Hannibal asupra lui Flaminius (217 a. Chr.)

Trebatius Testa C. jurisconsult cunoscut și amic al lui Cicero.

Trebia-ae m. afluent al Padului, loc vestit prin victoria lui Hannibal (218 a. Chr.)

Trebonius C. cavalier Roman, legatus Caesaris și amic al lui Cicero.

Treveri sau Treviri-orum m. pl. populație Germanică lângă Mosela.

Tribali-orum m. pl. populație în Moesia inferioară din neamul Thracilor.

Trinacria-ae f. (cu trei colțuri) cel mai vechiu nume al Siciliei.

Triptolemus-i m. domnește în Eleusis, inventă plugul și răspândește agricultura.

Triton-onis m. 1. zeu marin, fiul lui Neptun; 2. lac în Libia unde s'ar fi născut Pallas; de aci: *Tritonis-idis și Tritonia virgo = Pallas*.

Trogodytae sau **Troglodytae**-arum *m. pl.* (locuitorii peșterilor) populație Aethiopică.

Troilus-i *m.* fiul lui Priam, o-morît de Achille sau din ordinul lui.

Trophonius-ii *m.* ziditorul templului dela Delphi. Peste mormintul lui, într-o peșteră lângă Lebadea (în Boeotia) se află un oracol foarte căutat.

Tros, **Trois** *m.* 1. nepot al lui Dardanus, rege în Phrygia și în Troia numită dupe el; 2. orice Troian, mai ales *pl.* **Troës-um** de aci: **Troas-adis** *f.* ținutul Troiada; **Troia-ae** *f.* orașul Troia și anume: a) un oraș în Italia, fundat de Aeneas; b) un oraș în Epir, fundat de Helenus; c) niște curse pe cai la Romani; de aci: **Troiæ** *lusus* și **Troiam** *ludit*

Tuisto-onis *m.* zeu (născut din pământ) onorat ca părinte al Germanilor.

Tullius 1. Servius T. al 6-lea rege Roman; 2. M. T. Cicero, cel mai mare orator Roman (106—43 a. Chr.)

Tullus Hostilius al 3-lea rege al Romei.

Turnus-i *m.* rege al Rutulilor.

Tusci-orum *m. pl.* locuitori ai Etruriei; de aci: **Tuscum** mare, marea Tōrcană, **Tusculi** *amnis* = Tibrul; **Tusculi** *vici*, strada Tus-

cilor, la Roma; 2. **Tusci-orum** moșie a lui Plinius iunior.

Tusculum-i *m.* vechiu oraș în Latium, fundat de Telegonus fiul lui Ulisse; azi: *Frascati*; de aci: **Tusculana** disputatio, ținută la **Tusculanum** moșie a lui Cicero lângă Tusculum.

Tyche-ae *f.* mahală în Syracusa, numită așa dupe templul zeiței Tyche = Soarta.

Tyndareus-ei *m.* rege în Sparta, soțul Ledei și tatăl fiilor Castor și Pollux și al fiicelor Helena și Clytaemnestra; de aci: **fortissima Tyndaridarum** = Clytaemnestra.

Tyndaris-idis *f.* oraș pe coasta de nord a Siciliei.

Typhon-onis *m.* gigant cu 100 capete de dragon care scuipă foc; a fost ucis de Jupiter și îngropat sub Aetna.

Tyros sau **Tyrus-i** *f.* capitală în Phoenicia; de aci: **T. vetus** sau **Palaetyros** = vechiul Tyr; **Tyria** *urbs*, oraș Carthaginez; **Tyrii** *colores*, culoare purpurie. **Tyrrheni-orum** *m. pl.* vechiul nume al Etruscilor; de aci: **Tyrrhenia-ae** *f.* Etruria.

Tyrrhus-i *m.* cioban al regelui Latinus; de aci: **Thyridae-arum** *m. pl.* fiul lui T.

Tyrtæus-i *m.* poet din Athena în timpul celui de al doilea războiu cu Messina (sec. 7-lea a. Chr.)

U

Ubi-orum *m. pl.* neam German pe țărmurile Rinului, cam pe lângă Köln; de aci: **Ara Ubiorum** un altar ridicat de Ubieni probabil lui Augustus, și în apropiere de care s'a format orașul Colonia.

Ufens-tis *m.* fluviu mic în Latium.

Ulixes-is și **i** *m.* (*genet.-ei*; *acc.-em* și *en*; *voc.-es* și *-o*) Ulișse sau

Odysseu, fiul lui Laërtes și rege în Ithaca.

Umbri-orum *m. pl.* populație în Italia de mijloc.

Urania-ae *f.* și **Uranie-ēs** *f.* muza astronomiei.

Urbini *m.* oraș în Umbria; azi: **Urbino**.

Urbius clivus, stradă în Roma, între Esquilin și Vicus Cyprinus.

Urios-i *m.* dător de vint favorabil, epithet al lui Jupiter.

Ustica-ae *f.* colină în țara Sabinilor lângă moșia lui Horatius.

Utens-tis *m.* fluviu în Gallia

cisalpină, între Rimini și Ravenna; azi: *Montone*.

Utica-ae *f.* oraș în Africa; de aci: **Uticens-es-ium** *m. pl.*

Uzentini-orum *m. pl.* locuitori din Uzentum, în Calabria.

V

Vadimonis lacus lângă Ameria în Etruria.

Valentini-orum *m. pl.* locuitorii orașului Vibo în Brattium, zis și Vibo Valentia.

Valerius 1. Lucius Flaccus, consul împreună cu Cinna; 2. fiul acestuia cu același nume, praetor sub consulatul lui Cicero.

Valgius Titus Rufus, poet și amic al lui Horatius.

Vandali sau **Vandili-orum** *m. pl.* popor German la est de Oder.

Varia-ae *f.* oraș în țara Sabinilor, lângă moșia lui Horatius; azi: *Vico Varo*.

Varius 1. Q. V. Hybrida, tribun al plebei 91. a. Chr.; de aci: *lex Varia de maiestate*; 2. Lucius V. Rufus, poet și amic al lui Horatius și al lui Vergilius.

Varro-onis *m. v.* Terentius.

Varus 1. Quintilius V. din Cremona, amic al lui Vergilius și al lui Horatius † 24 a. Chr.; 2. P. Quintilius V. general sub Augustus, căzu în lupta contra Cheruscilor (9. p. Chr.).

Varus-i *m.* fluviu în Gallia Narbonensis; azi: *Var*.

Vascon-es-um *m. pl.* populație în nord-estul Spaniei = Bascii de azi.

Vatinius P. legat și partizan al lui Caesar; atacat de Cicero în discursurile sale.

Vei sau **Veii-orum** *m. pl.* oraș în Etruria; de aci: **Veientanum** (vinum).

Velabrum *n.* piață în Roma, unde se vindeau lucruri de mâncare.

Velaeda-ae *f.* ghicitoare și profetă la Germani.

Veli-a-ae *f.* 1. partea cea mai ridicată a muntelui Palatin în Roma; 2. oraș în Lucania = *Elea*; de aci: **Velinus** (*portus*).

Velitrae-arum *f. pl.* oras al Volscilor în Latium; azi: *Veletri*.

Venafrum-i *n.* oraș în Campania, cu grădini bogate de maslini; azi: *Venafro*.

Venedi-orum *m. pl.* Vendi, popor slav lângă Vistula.

Venetorum *m. pl.* 1. un trib Illyric în ținutul Veneției de azi; 2. populație Gallică în Bretagne lângă *Vannes*.

Venusia-ae *f.* oraș în Apulia lângă Aufidus; azi: *Venosa*, patria lui Horatius.

Vercingetorix-igis *m.* regele Arvernilor, conducătorul Gallilor în războiul de la 52 a. Chr.

Vergilliae-arum *f. pl.* constelația cu 7 stele a Pleiadelor.

Vergilius sau **Virgilius** Publius Maro poet celebru 70—19 a. Chr.

Verginius L. tribun al poporului 449 a. Chr.

Verres-is *m.* Gaius Cornelius, cunoscutul propraetor din Sicilia, acuzat de Cicero.

Vertumnus sau **Vortumnus** *-i* *m.* zeu al prefacerilor din natură și al schimbului sau comerțului între oameni.

Vesontio-onis *m.* capitală a Sequanilor în Gallia; azi: *Besançon*, oraș vestit pentru victoria lui Caesar asupra lui Ariovist (58 a. Chr.)

Vesta-ae *f.* zeița căminului a căsniciei, a liniștii interne și a siguranței în orașe și în state.

Un foc sacru păzit de Vestale, ardea neconținut în templul ei sub paza unui *Vestae sacerdos*.
Vesulus *m.* munte în Alpii Cottici; azi *Monte Viso*.

Vica Pota *f.* (vinco-potior) epithet al zeiței Victoria.

Vicetia *ae f.* oraș în Italia de sus: *Vicenza*.

Vienna *ae* capitală a Allobrogilor lângă Ron; azi: *Vienne* în Franța.

Viminalis collis *o* colină a Romei.

Vindelici *orum m. pl.* neam celtic la Dunăre; de aci: *Augusta Vindelicorum* = Augsburg.

Vipstanus Messalla *ae m.* istoric vestit din sec. I-ii p. Chr.

Viriath *us-i m.* șeful Lusitanilor în lupta contra Romanilor (149—140 a. Chr.)

X

Xanthippe *ēs f.* soția lui Socrate, tip de femeie rea.

Xanthippus *i m. 1.* tatăl lui Pericles; 2. Lacedemonian, comandant de armate Cartagineze în primul război Punic, prinde pe Regulus (255 a. Chr.)

Xanthus *i m. 1.* fluviu în Troiada = *Scamander*; 2. fluviu în Lycia; 3. riu în Epir.

Xenocrates *is m.* discipol al

Viridomarus *i m.* șeful Haudilor în lupta contra lui Caesar.

Vitellius împărat roman în anul 69 p. Chr. cunoscut prin cruzime.

Volcanus *us* sau **Vulcanus** *i m.* fiul lui Iupiter cu Iuno, soțul zeiței Venus, zeul focului și al artelor mecanice.

Volsci *orum m. pl.* populație din sudul Latiumului ca capitala: *Suessa Pometia*.

Voltumna *ae f.* zeiță a templului aliaților din cele 12 state Etrusce.

Vulturnus *i m.* fluviu în Campania; azi: *Volturno*, se varsă în marea Thyreniană lângă *Vulturnum i n.* = *Castel Volturmo*.

Vulturnus ventus, vint de est-sudvest, care suflă de pe muntele *Vultur* = *Volltore*.

lui Platon (396—314 a. Chr.) filosof din Chalcedonia.

Xenophanes *is m.* filosof din Colophon (sec. 6-lea a. Chr.) întemeiază școala Eleatică.

Xenophon *ontis m.* din Athena, istoric, filosof și comandant militar. Este discipol al lui Socrate (444—355 a. Chr.).

Xerxes sau **Xerxes** *is și i* (acc. -em și -en) rege al Persilor, fiul lui Darius (sec. 5 a. Chr.).

Z

Zacynthus *i f.* insulă în marea Ionică; azi: *Zante*.

Zaleucus *i m.* legislator al Locrii Italiice, pe la 650 a. Chr.

Zama *ae f.* oraș în Numidia cu epithetul *Regia*, vestit prin victoria lui Scipio asupra lui Hannibal, la 202 a. Chr.

Zancle *ēs f.* vechiul nume al orașului Messana în Sicilia.

Zeno și **Zenon** *onis m. 1.* in-

temeietorul Școalei Stoice (320 a. Chr.); 2. din Elea (500 a. Chr.).

Zerynthus *i f.* oraș în Thracia; de aci: *Zerynthia litora* = *Samo-thrace*.

Zeuxis *is și -idis m.* vestit pictor din Heraclea în Italia de jos (ca. 400 a. Chr.).

Zoster *eris m.* promontoriu și port în Attica.

Câți-va funcționari.

Rex, regele este șeful statului, judecătorul și comandantul suprem precum și șeful religios. Regii sunt goiți la 509 a. Chr.

senatus, senatul se compune din 300 de bătrâni, aleși de rege dintre patricieni pentru a-i servi ca stat la nevoie.

Tribunus celerum este șeful cavalerilor și locotenent domnesc. **custos** sau **praefectus urbis** înlocuiește pe rege când acesta lipsește din capitală.

dumviri perduellionis judecă crimele de înaltă trădare. **quaestores paricidii** instruiesc procesele criminale.

consules sunt un fel de regi pe un an, în număr de doi. Ei convocau și președeau senatul sau adunarea poporului, propuneau și promulgau legile.

Ei mai aveau și putere militară, puteau să formeze legiuni și să confere comande.

praetor este un judecător suveran în materie civilă, numit dintre patricieni.

Atribuțiunile lui se rezumă în cele trei vorbe: *Do (formulam)*, *Dico (ius)*, *Addico (litem)*. La început era numai unul, apoi s'au făcut doi: *pr. urbanus* și *pr. peregrinus*; mai târziu patru și în fine opt.

censores magistrați civili, însărcinați cu censul, care se făcea la fiecare 5 ani cu alegerea senatorilor, cu inspecția cavalerilor-cu supravegherea moravurilor, cu lucrările publice și cu închirierea domeniilor statului.

tribuni plebis, instituiți la 494 a. Chr. sunt magistrați inviolabili cu putere sacrosanctă, cari aveau dreptul de *veto* și de *intercessio* la toate actele celorl. Iți magistrați. Ei presideau adunările poporului (*contiones*) și comițile tribute (*comitia tributa*).

aediles aveau intenția arhivelor din templul Cererei, îngrijeau de căile publice, de piețe, de ale mâncării. Mai aveau *cura urbis*, adică supravegherea clădirilor publice, a conductelor de apă etc.

quaestores erau magistrați fiscali; la început 2, ajunseră 40 sub Caesar.

Lucruri religioase.

templum este un spațiu delimitat de augur cu bastonul său. **aedis** era la început vatra, în jurul căreia se ridică o casă sau un templu.

aedicula sunt niște capelle cu chipul unei divinități și stau izolate sau erau alipite de un templu.

sacella sunt mici sanctuare cu altar și fără acoperiș.

fanum este un loc acoperit, consacrat unei divinități oarecare.

delubra înseamnă în genere cu un singur cuvânt: *fană și templa*.

altaria sunt altarele ridicate divinităților superioare.

arae sunt altare mai puțin înalte cari se găsesc în *cella* templelor, așezate spre răsărit și pe care nu se depun decât daruri și tămâie.

pontifex maximas era șeful cultului religios; numit pe viață, locuia într'un edificiu public, numit *Regia* și nu putea eși din Italia. De la Octavianus Augustus până la Gratianus, Impărații au fost mari pontifici.

rex sacrificulus avea grijă de sacrificiile publice, cari altă dată se aduceau de regi.

flamines sunt niște preoți instituiți de Numa. Ei purtau *toga praetexta* și un coif cu un mic con, zis *apex*, înlocuit vara cu o panglică, zisă *filum*.

Amintire din ziua de

10 - XII - 943.

Am dat teza la L. Latines.

Am fost f. distrat și nu am

fo. cut nimic = 3.

Huy en

oia surral so atace
toti împreună.

DIȚIONAR ROMÂN-LATIN

INTOCMIT DE

Stăureanu
M. STĂUREANU
Profesor de liceu

dis de
in de de
EDIȚIUNE ȘCOLARĂ

Editura „SCRISUL ROMÂNESC” / CRAIOVA

In Editura „Scrișul Românesc”, Craiova

AU APĂRUT:

DIȚIONARE EDIȚIUNE MARE

- L. Săineanu.* Dicționar Universal al Limbei
Române, ed. V, revăzută și
adăugită.
M. W. Schroff. Dicționar German-Român,
ed. II.

DIȚIONARE EDIȚIUNE ȘCOLARĂ

- C. Săineanu și* Dicționar German-Român.
M. W. Schroff.
Idem Dicționar Român-German.
C. Săineanu. Dicționar Francez-Român.
„ „ Român-Francez.
„ „ Petit Dictionnaire portatif,
Roumain-Français et Français-Roumain.
M. Stăureanu Dicționar Latin-Român.
M. Schönkron „ Englez-Român.
„ „ Român-Englez.

Prețul Lei 70.